Exposicio sive postilla fratris
Alexandri de alexandria
ordinis minorum super Johannem
euangelistam

Postilla Alexandri ab Alexandria

N. Inv. 1187

I

liber thome de Strzampino Can[oni]ci Crac[oviensis] 1440 compat[u]s
Deinde ep[iscop]i Crac[oviensis]. Datus
pro collegii artistarum. orent deum pro a[n]i[m]a eius.

791

II

Expositio alexandri super Johannem ewangelistam

Amicus sponsi qui stat et au-
dit eum gaudio gaudet propter
vocem sponsi. Hoc verbum scribitur in
hoc ewangelio cuius exponi intendimus
2o capitulo in quo quidem verbo describitur
hoc ewangelium quantum ad 4or causas. primo enim
1 describitur quantum ad causam efficientem
cum dicitur amicus sponsi. Causa enim prin-
cipalis huius ewangelii fuit sponsus, secundaria
fuit iohannes ewangelista qui fuit
amicus sponsi. fuit enim iohannes
amicus dilectus. Nam hic est discipulus quem
diligebat ihesus. Dilectio enim est ami-
citie fundamentum. vnde prouerbiorum 17. Omni
tempore diligit qui amicus est. fuit
etiam iohannes amicus illuminatus quia
fluenta ewangelii de ipso sacro dominici
pectoris fonte potauit. Illuminatio
est amicicie signum. vnde Jo. 15. Iam non
dicam vos seruos quia seruus nescit
quid faciat dominus eius. vos autem dixi
amicos quia omnia quecumque audiui a
patre meo nota feci vobis. fuit et
amicus probatus. prima autem amici probatio in
aduersis et non in prosperis. vnde Eccli. 12.
Non agnoscetur in bonis amicus. et
Eccli. 6. amicus si permanserit fixus
erit tibi quasi coequalis. fuit igitur iohannes
verus amicus quia a xpo auelli non
potuit. Unde dictum sit de causa ef-
2 ficiente. Secundo in predicto verbo notatur huius
ewangelii materia continens. hoc in auditu
quando dicitur stat et audit. audiuit enim
iohannes primo verbum altissimum quo ad diuinita-
tem hoc ewangelium. vnde glossa alii ewangeliste
describunt xpm natum ex tempore.
Johannes autem affirmat verbum fuisse
in principio. De altitudine huius verbi dicit
Augustinus super Jo. tractatu [illegible]. Jo. omnia cacu-
mina terrarum omnes campos, omnes
altitudines syderum, Angelorum omnium
nisi eam omnia transcenderet Iohannes non
perueniret ad illud verbum per quod facta sunt
omnia. De hoc verbo incarnato et in
carne abscondito prouerbiorum 25. gloria dei
celare verbum scilicet in carne et gloria
regum id est apostolorum inuestigare sermonem.
3o iohannes audiuit verbum secre-
tissimum. hoc est verbum propheticum et in-
spiratum. De hoc verbo est in apoca-
lipsi 1. c. Beatus qui audit et
legit verba prophetie huius et seruat ea
que in ea scripta sunt. De hoc verbo Job
4o. porro ad me est dictum verbum
absconditum et quasi furtiue suscepit
auris mea venas susurri eius.
4o iohannes audiuit verbum suauissimum.
hoc est verbum morale ad predicandum
de quo Jo. determinat in epistulis
vnde iohannes potest dicere nobis [illegible]
eructauit cor meum verbum bonum
et nos possumus dicere verbum lucerna
pedibus meis verbum tuum. De
hoc auditu huius verbi dicit Jo. 1. c. 1
canonica: quod vidimus et
audiuimus annunciamus vobis
ut et vos societatem habeatis nobiscum.
Unde sit dictum de materia continente.
Tercio in verbo predicto notatur ewangelii 3
forma tractandi hic in voce. vnde hoc
ewangelium est diuisum in partes suas
continet autem hoc ewangelium 4 partes
et per consequens 4 voces. prima pars siue prima
vox est de verbo nascente et de
hac in 1. c. huius ewangelii. 2a pars huius
ewangelii siue 2a vox est de verbo
docente siue instruente apostolos
et de hac voce a 2o c. huius ewangelii
usque ad 12am. 3a vox est de verbo recon- 4
ciliatore [illegible]. De
hac voce a 12. c. usque ad
18m. 4a pars siue 4a vox est de
reparatore peccatorum que inchoata
est in reparatione. De hac voce a 18o
c. usque ad ultimum. De hiis 4 vocibus
potest exponi illud quod dicitur in 33
Jeremie. in loco isto vox gaudii
scilicet in manifestatione verbi. vox
leticie scilicet in instructione populi. vox
sponsi et sponse scilicet in reconciliatione.
vox dicentium confitemini domino scilicet
in reparatione lapsi. Unde sit dictum de
forma huius ewangelii. Causa tamen
ultima in verbo proposito notatur huius ewangelii

vba · Innomine domini

finaliter sufficiat et hoc in gaudio quo
deus quo gaudio gaudet. Ita gau-
dium eternum est finis huius scientie. De hoc
Jo. xv. hec nobis locutus sum ut gaudium
meum in vobis sit et gaudium vestrum im-
pleatur. gaudium quod de nobis perfecte
plenum sed tamen a nobis incipit et per-
ficit ex fide et impletur in visione.
De hoc gaudio infra xvi. peti-
te et accipietis ut gaudium vestrum
plenum sit. Hoc gaudium impletur
quando anima intrat in gaudium domi-
ni sui. Ad quod nos perducat Christus.

prologus Hic est Johannes evangelista. In hoc prologo
presenti Jeronimus per hunc modum. quia
primo describit primum auctorem
secundo opus commendat pertinentia narratione de
qua agitur in manifestatione. continuit
tamen suscepti operis in principio signum
ponens. Tertio tangit locum et tempus
scripsit in hora a tertio dicitur ubi et qualiter
obiit i. et hic loco tangit ordinem
huius evangelii ad alia in tempore omnibus
ultimo se excusat in quarta tri-
gesima in duabus. Primo commendat primum
auctorem. Secundo probat quod dicto duo
signo primo auctoritatis hic ait
dicit Johannes. Johannes enim dicitur in quo est
gratia i. ad Cor. xv. gratia dei sum
id quod sum. Secundo ab officii dignitate
i. evangelista non enim doctores sed
scriptores soli evangelii dicuntur evangeliste.
Tertio ex quietum religione ibi
unus ex discipulis domini. Quarto a vir-
ginitate qui virgo. Quinto ab electione divina
unde dicitur a deo electus. Sexto ad scribendum
evangelium. Sexto a divina vocatione ibi
de nuptiis volentem nubere vo-
cavit deus. Et sunt quosdam(?) quod nup-
tie fuerunt ad quas invitatus est
Jhesus cum discipulis suis ubi aquam in
vinum convertit. Cui virginitatis dono(?)
videtur duplex testimonium in evangelio. Hec est
virginitas Johannis duplex. Quia
quia a deo magis dilectus. Jo. xx.
hic est discipulus quem diligebat Jesus. Secundum
mundi ad amorem provocat

et quia huic in cruce sua pendens
in cruce commendavit ut virginem
virgo servaret. Deinde secundo denique
manifestans ubi ostenditur preeminentia
meritis eius sicut aquila ceteris
aliis volantibus agit de deitate Christi
et de ubi incarnatione dicit quod oportet se
esse incorruptum et virginem. Deinde
certus enim erat ut virgo incorruptibilis
Deinde incorruptibili verbo declaravit
et hoc est quod dicitur. Denique mani-
festans quod ipse erat sive virgo incorruptibilis
vel quod ipse erat i. qualis erat ipse
cum eo quo divinus alicui tu
minus forsitan. Vel sic sed aliquis
manifestans quod erat ipse i. cuius
forma erat ipse effigiatus est ei
in aquila ad designandum quod ageret
de deitate Christi. Tertio aliis volantibus
verbum inchoavit quia verbo incorruptibi-
li verbum incorruptibile ubi opus incho-
ans. Solus in ea pones quod pertinet
ad opus ubi continuit sequitur erat
quia an secula sed non cum dicitur
In principio erat verbum. Ubi erat an
aut apud deum quid erat cum ait et
deus erat verbum quid agebat cum ait
omnia per ipsum facta sunt. Agebat
Johannes de deitate Christi et agit de
incarnatione verbi. Solus testatur
verbum caro factum est infra ep.
tribuit caro factum est testatur et lux
a tenebris non fuisse comprehensum
ipso lux in tenebris lucet et tenebre ea
non comprehenderunt. Deinde secundo primum
signum ubi ostenditur huius suscepti operis
un- sic dicit Johannes apostolus quem Jhesus
amavit plurimum filius zebedei
et frater iacobi apostoli quem herodes
post passionem domini decollavit
novissimus omnium scripsit evangelium
rogatus ab asie episcopis adversus
chorintum et alios qui hereticos et
maxime tunc ebionitarum dog-
ma consurgentes qui asserebant Christum ante
mariam non fuisse. Unde et compulsus
est divinam eius nativitatem dicere et alia
causa huius scripture fuerunt quod cum le-
gisset mathei marci et volumina

pbauit quidā textū hystorie
& vij eos dixisse affirmauit
ꝭ vnigtiū anij q9 ꝯpulsꝰ ē
p9 tarcem iohis hystoriā
texuisse ꝑtermisso itaqꝫ āno e9
acta a tribꝫ exposita sicut
tpibꝰ auiqui iohes claudē i
tardē gestā narrauit & sic
Ior vna cā suscepti opis fuit
suppleto ꝑtermissorū sut que
ꝑtermissū fuit miraculū de
mutatōe aq̄ i viꝫ & io dr
ilva p̄ᵐ signū i mira̅lū ab
alijs ꝑtermissū ondēs q̄ erat
ipē s deꝰ qui tm̄ miraculū
faciebat Aliqⁱ ꝑt introduci
h lr̄a ut sic iohīs q uirgo erat
debēt dici de ūbo inchoari
ut auctor ꝯgruat mēta ē
ꝯgruebat introducē sigūm
ftm̄ i nuptijs ubi quia defecit
vinū vetꝰ substituto vino nouo
ginit introducēs eū Io hic
signū innuebat q ipē erat i
quo defecerat carnal delectatō
substituta virginit̄ & sic hic pz lra
ubi dr p̄ᵐ signū ponebat
i nuptijs fēt deꝰ s de mutatōe
aq̄ i viꝫ ondēs q ipē erat s
uirgo ut legētibꝫ demrāret
q ubi deꝰ initatꝰ ē deficē
nupciarꝫ viꝫ debeat ut & vetꝫ
omia q a xᵒ institutū appeat
Deīn se hic ē eiꝫ ubi desc
bit loc9 & tpē q scripsit eū ut
ubi dr hoc at eiꝫ scripsit i
asya cū locꝰ s asya cuiꝰ
metropol ē ephesꝰ Alia at
ē asya que dr tota pars mūdi
tpē uō describit cū dr p9 q
i pathmos insula apocali
scripsat Ierō i lib. illustrium
virorū secūdam pᵒ neronē ꝑ
secucōnis mouente domiciano i
pathmos insula relegatꝰ
scripsit apoc interfecto aut

domitiano sub uno principe
redijt ephesū & ibi scripsit
hic eiꝫ Tercio tangit q9
scriptur sacre cū dr i pnō
creauit deꝰ celū & trā. pnō
incorruptibilis finis ꝑ uirgini i
apoc cū dr ego sum alpha
& o alpha ē pma lra greca
ut grecū alphabeti o. ultia
ph at q̄ xō se dr alpha & o.
ondt se pnōm a quo st omia
& finē ad quē st omia q.d.
Ierō i ubis ystis cognitū fuit
ut ib dr pnōm a quo oīa
hūt initiū qm dr i pnōᵒ i
filio creauit deꝰ celū & trā
& ib qui finis ē dicē finis
q omia t̄minant ad ipm Est
eni apoc finis canōibus uo
q ultio scripta ꝭ q ultimo
ordinata Deīn scribit hic ē Io
ubi ondt qualr Io obijt ubi
po spale & admirab pconiū
mortis sue & hoc dō fatiēte
ut sunt a corrupcōe carnis
ita eet a dolore mortis erā
eni dixerūt eū cēsuētē a do-
lore mortis q adhuc viuit
Alij sic exponūt q ē imunis
a dolore mortis inflicte
vn glō sup ūbo illo Io ult
Sic eū uolo manē donec ueniā
i uolo eū p mrtiū ꝯsūare
ꝭ exptarē cū placitū absolu
tōnij carnis sue qn ego
ueniēs recipiā eū ī etnā
btitudinē Alij dnt q ubū
dubitacōnij ht Alij dnt
q duplex ē dolor vnꝰ ē vlꝰ
i sepacōe aīe a corpe quē Io
gustauit vn Ierō gilib illus-
trium virorū Johes cōfectꝰ
senio sexagesimo anno p9
passiōe dm̄ mortuꝰ ē & in
ephesū sepultꝰ Aliꝰ ē dolor
ꝑticularis quē ht aīa que
cupit dissolui & ēe cū xō q̄
xpi uidet ē modulꝰ Deīn se

tn pg omes vbi po ordo h ewn
ad alia vbi dr tn Jo pg ob
scripsit ewn nc i hc devoga
digni eq vgo cu sit ueru
dg pg alios scribe debuit
ul ugo sicut psitus pg alios
scribe debuit ut psitom
nite corrumdet consumaco
ewn et doctrine Dem seq
quorz tn vbi Jeog se expou
sat de quigda queno expnit
s quig tpibz scripta st ewn a
t que vnu pce a th eq d
tn q d h metom fetrim de
ewno ewn z corp ewn tn
no exponoi plogo isto dis
pony tpm ul ordina z ew tl
t h eq se quorz ewn uel
scriptore ab ipis ewn dispo
tpis quo s tpe quodh ewn
scriptu sunt ul libz ordina
que s iste pmg t iller z tcio
corp singulanus expo a
nob qmo tacet ut s sciendi
desidio collato t quentibz
sine z do magisty docetda
sine q d Jeog io nob no ex
plico ut stude h desiderent
sac desiderantes eui qrit
que fructu reportet eius no
ticia m st hc deo docere
intiga qui h kathedra heat
i celo tn docet i tra de quo
dr ay 23 vng e enim mgr vir
Explicit plogus bti Jero
super iohem expoitus a fre
allexado de allexadria
de ordine frm minor sac
theolo doctore papino
Kpnci cat ubi h ewn
dnn i s p q p indud
p mediatore p media
indud p tus q e ssolb c 2
z durat h ps usz ad c xiiij
z recocilia p tus ssor c 3

z durat h ps usz ad ca xx
x regat ud ptitur ca xxi
Cca pny duo fa p descrbt
pm mediatore que rec tat
ubu diuu sine filg distio
ewnta induct pm media
tore i voce ubi inducedo at
ypm se ordine z pcessu ubi
huani in ubo at huans tl
e pcess q p pmg ubu i mete
cocip z voce for p qua ubu
clausu i mete manifeste z
voce formata p ipam ubu
expmi z manifesta z ubu
manifestatu ab audietibz
recipi h x fa ewnta
pmo agit de ubo i se 2
agit de forma nob exp
meta ubu i fuit ho missg a
deo 3 agit de expssioe z
manifestatioe ubi p voce i
iohes testm x agit de ubi
manifestati recepcoe i
expanduut eu p agit
de ubo i se z duo fa p p
agit de ubo h cosida z ab
z eternu 2 agit de cosui ven
ad catab i omia p ipm f st
Cca pny x fa pmo on q i
ubo e exntie vnitab 2 ot
q i co e p alietabi z ubu
cat apud dm 3 o q i cos e
pmy z etntab i hc cat i pn
pmo on q i ubo e ey vn
be pris ou d i pn cat ubu
Ad cuig euidetiam nonduc
q ppr cey vnite pr e i filio
z filg e i pre tu cu filig
sit sua cey i quoquz est
cey filij e filig cz cencia
filij e i pre q vna e cey
pris z filij go filg e i pre
Et hc e q de lra in pn cat
ubu ut sit ss ubu i filg
cat i pnci i i pre q e pnci
toeig dnn e cnidet ab de
h e q dom e b q ubu i dnis

quo

b ubo nro uti. h sit vnu. Ad h ddm
q ubu pt sui z9 modis pº quia
ad mete ptat diz z de eo sic lo
Aug li. xviij. co. vij. di. q grece
logos d latine voce z ubu
s tn ubu dixit z no voce
dicere ti pud. ca ubu ut hic
no solu respcus ad prolatu
s z ad illa que sta st opati
po q d voces st corruptu mete
sic e i mete z si ut pca fuit
extius. Vbu at st vetu ad
extioza z tio ewitan no solu
uoles ex pmi e ponca ubi
i puess z respim ad extioa
st a p poim opatina. Dico 1
pu. cat ubu sta q ubu no
solu dicat vetu ad prolatu
s z ad cratura q dico. 2º pt sui
2 ubu qutu ad eq assimla. Vbi
nonde e q s Dam. li. º sma re
ca. 6. ubu i dinis assimila
ubo nro. Vn sicut dt Dam.
sicut ubu nrm ex mete p
cedes uz p tot id e mete
uz tn oi falaz a d ex mete
eius a e pt ypm mete du
cens i manifestu no ad hec oi
faiaz a d e pt mete s s nam
vnu eius a d e subo s id ubu
Jn eo quid q subsistit sp sep
sepa ad i a qº exponcia ht.
Jn eo u q eat 6 g. q e di
cosspiramt ad h e s nn illi
Aug. xv. de tri. dt q ubu
mete m e e ymago i dinis
ponit eni aug dux ubu
β mete q mtg latet z hoc
ubu e ymago ubi i dinis.
q sic hec ubu mete a memo
nascitur ita ubu i dinis a pre
pcet. sic ubu mete oio as
simila scie de q nascit. Jta
ubu i dinis oio assila ymo
e a pre a qº pcet. Aliud at e
ubu ois q foris sonat z hec
ubu e signu ubi mete at. Vn
Aug. xv. de tri. Vbu q foris

sonat signu e ubi q intg lat
cui ubi copetit no. Vnde
ubu qd obe p fer uox ubi e.
Vbu q z ypm dd p ida qº
ut foris appat assumptu e.
Jn quis ubi ibi nuit Aug.
q ubu mete qd intg latet
pe dd ubu. Vbu at qd foris
sonat mag pe dd vox ubi
qu ubu s possit dici ubu
inqutu instituit ad significa
ubu mete. 3º dz pe sa ubu 3
i dinis qutu ad duite voz
qua ht ad ubu mete nre
s cu assimile ubo mete
tn multu dt ab eo sic q
Aug. xv. de tri. pt aut h 7
dria que e int ubu mete
nre z ubu i dinis e e trip
pª dria e q s Aug. xv. de t.
ubu nrm pus est forti
qu sit fortu. Cu eni uolo
corpe conceptu ut diffini
lapidib oz q ad nram p
ueniat notici qui quid dis
curso e i h q pº concipio. 2º
2ª dria m. Jn tali at discu
diffinicio lapidib q e ubu
sunt concepti adhuc no e
forta s formabilis una.
Jn sine aut discursu diffio
lapidib sunt ubu forma
z sic ubu nrm pus i po q
i actu q pus e formabile qu
formatu. Vbu at i dinis
no e pus formabile qu
formatu s e format z pur actus
Vn de ubis dm est ubu
dd forma queda no formata
s forma oim forma. Affor
mi coutta sine lapsu
sine defcu sine tpe sine
loco. 2ª dria m ubu nrm
z ubu i dinis e q ubu nrm
e imp fctu. Vbu at i dinis
e pfctissim. Jvo at imp fcto is
i ubo nro e q ubu nrm no
oio adequat scie nre. plo

ū sunt. 3. [illegible]
ū dux

[illegible]

aut est infra sciam naturam inco-
rporalem sive habitualem quamvis sit in
actualem considerationem intellectus quia
plura scimus unum autem tantum intel-
ligimus quia unum tantum intelli-
gitur unita intellectione non secundum
naturam id unum ubi quod
quidem ubi non potest exprimi secundum
naturam sciam habitualem ratione est
ubi impressum. Secundum si dicitur expr-
essiva [illegible] quia exprimere dist-
inctione per plura ubi. Ubi autem in
divinis est perfectissimum quia unicum ver-
bum in divinis est expressivum totius
[illegible] potentiis [illegible] omnium crea-
turarum. Sic enim sic non exprimit
esse impressum ubi [illegible] divina
[illegible] ubi [illegible] ubi in divinis est
quia ubi [illegible] est ubi insistens
[illegible] a quo dicitur ubi
autem in divinis est ubi subsistens
[illegible] patre. Ubi enim in
divinis est subsistens [illegible] divina
subsistens autem [illegible] divina [illegible] est
ratio ubi in divinis [illegible]
q° 2 2° quaerit [illegible] quare non dixit circa
filius erat in patre. Ad hoc dicendum
[illegible] possumus
quare circa magister dixit ubi
quam filius [illegible] sive ex-
presse sive ex voce ubi [illegible]
[illegible] ubi [illegible] vero manifesta
De voce autem ubi [illegible]
[illegible] circa autem [illegible]
erat de filio magis manifesta-
bat patrem et quia vero manifesta
per vocem ubi importatur non filium
magister nominavit nomine ubi
quam nomine filii [illegible]
expressum ubi addiderit. Ubi
enim procedit a [illegible] intellectuali
[illegible] expressum intellectuali
2 quia filius in divinis procedit a patre
intellectualiter nominatur [illegible]
magister nomine ubi. Sed cum dixisset
circa filius erat in patre quia filius
in humanis dicitur carnalis et passi-

[illegible] non intellectualis possunt ab
[illegible] ad [illegible] in divinis esse
tale quale non [illegible] in humanis
[illegible] et passibile. Secundum quaerit de
[illegible] domine ubi erat [illegible]
quia non quia erat ubi est omne autem erat
ubi [illegible] tempore nullum [illegible] tempore est
in deo [illegible] hac quaestione duo sunt
declaranda [illegible] declarandum
est quomodo hoc ubi erat potest poni in
divinis. [illegible] autem declarandum [illegible] est
quod hoc ubi erat aliud dicitur de nobis
et aliud de deo. Cum enim dicitur de nobis
tempus [illegible] cum autem dicitur de deo aeternitatem
[illegible] Ubi adverte [illegible] quod hoc ubi
[illegible] origine veritatis declarat
[illegible] tempore et motu
[illegible] ubi [illegible] ad
[illegible] potest dici de deo. Aliud autem
declarat temporales motus [illegible] ana-
logice aliorum [illegible] ad hoc
non dicitur de deo. Alio possunt dici
[illegible] duo est enim signi-
ficatum et consignatum. Signi-
ficatum [illegible] ubi est [illegible] autem
[illegible] in deo quia deus est
ipsum esse subsistens [illegible] quantum
ad hoc hoc ubi potest dici de deo.
Consignatum autem [illegible] ubi est tempus
[illegible] praeteritum et futurum [illegible] quantum ad
hoc non potest dici de deo quia deus non praeteritum
nec futurum [illegible] aeternitatem [illegible]
[illegible] non possumus exprimere [illegible]
[illegible] ab [illegible] ex-
[illegible] tribus [illegible] Dicimus
enim quod deus est fuit et erit [illegible]
deo [illegible] aeternitas
[illegible] ambit omnem [illegible] temporis.
2m quod hic est declarandum est quare [illegible]
circa magister expressit [illegible]
ubi per tempus praeteritum [illegible]
[illegible] tempore [illegible] potest esse
quia aeternitas ubi est aeternitas [illegible]
[illegible] ergo autem filius sic est quod [illegible]
natus est [illegible] vadit
a sole [illegible] egressus est [illegible] egreditur
praeteritum autem impressum ad hoc de

prolatio vocis ad deputationem quia sit
medium inter prolationem et principium [illegible]
et emanatio filii dei qui suo modo
ad hoc deputatur vocis quia filius semper
natus est ad derivationem principii
quia filius semper nascitur et ad argumentum
patet. Ad tertio querit aliquis quia dominus est quasi
sensus huius clausule verbum erat in
principio et quid verbum erat in patre vel quis
possit esse aliquis sensus huius clausule.
Dicendum quod sicut ad evidentiam notandum
est quod principium et divinus dicitur consultius
et dicitur pluraliter quod dicitur consultius dicitur verbi tamen
ad creaturam et quaerit patrem et filium
et sic secundum hoc verbum est principium importat
esse sensus huius clausule verbum erat
in principio id est ipsum verbum erat principium
ita quod hoc pronomen id est cum dicitur verbum erat
in principio dicit individuationem verbi a principio
ita quod sensus est quod verbum erat indistantiam
et indivisum a principio quia
ipsum verbum est principium omnibus creaturis
et terminus loquendi est cum dicitur
quod unita est idea quia unitas est quod dicitur
ita verbum erat in principio quia verbum
erat principium. Sed contra ista sit sensus
patet per Christum qui dicit quod civitatem
voluit principio sui cuius unde
ad dignitatem statim asserit ipsum
esse principium et opera tamen pluraliter
thematis principium tamen dicitur de patre
quia patre est principium totius divinitatis
et sic huius modi accipitur principium
est sensus et huius verbum erat in principio
id est verbum erat in patre filius autem
principium per principium tempus et sic hic est sensus
huius verbum erat in principio id est verbum
erat ante omnia et hic dicitur contra
ad subversionem illorum qui non
possunt esse fuisse ante mundum
verum contra eos qui propter temporalem
nativitatem dicebant non fuisse
fuisse antequam civitas de eternitate
ubi dicit in principio erat verbum et

Et verbum erat apud deum

propter quod civitas omnium ubi ad
patrem unitatem consubstantialitatem
Legitur ubi ad patrem distinctionem
personarum et secundum hoc ita continuatur lictera
Ita dominum est quod verbum erat in principio
id est in patre quod unitas in essentia
conveniebat. Ita tamen erat verbum in
patre quod personaliter apud patrem et hoc est quod dicitur
lictera quod verbum erat apud deum scilicet
patrem. Ad tertio querit aliquis ad eundem licet
sensus verum huius lictera possit aliquid
continuari ad precedentem quamvis continuata
sit. Dicendum quod hec lictera multis modis
potest introduci primus modus introducendi
ducendi omnem filium esse genitum
Deum enim erat in prima clausula
quod verbum erat in principio id est verbum erat ante
omnia sed unus modus legitur dici
et si erat ante omnia quod sit
sine principio et per quos quod sit ingenitum
genitum. Hoc autem statim civitatem excludit
dicit scilicet verbum erat ante omnia
tamen erat apud deum genitorem
unde hylarius libro de trinitate verbum
absque principio non abest aliquis
auctoritate [illegible] modus introducendi est
ut omnia distinctio personalis inter patrem
et filium de quo modo introducitur
tamen dominus est. Ut autem melius videatur
notandum est quod hec in [illegible]
hac propositione in et inter hac propositione
apud quia hec propositio in innuit
conditionem intrinsecam sed hec propositio apud
magis importat conditionem
extrinsecam sed dicitur in divinis non
sit ad extrinsecum per quod importat
tantum principium [illegible] tamen sit loquimur
in propositione intrinseca importat principium
distinctionem personarum ergo quod autem
unitatem consubstantialitatis in prima clausula
cum dicitur verbum erat in principio importatur
importata unitas essentie sed
secunda clausula cum dicitur et verbum erat
apud deum personaliter importat distinctionem
personarum. Tertius modus introducendi possibilis
est ut per primam clausulam significatur
verbum quod in principio sed enim clausula
ubi erat verbum quod apud patrem

ra posset ad dicere tu dicis q vni
cat i prin°. i. an omnia sit ar cat
an omnia ubi go cat. Ad h°
vit' cuncta q no cat i loco
sic cor. No enim ubi loco cu
scribit' s; cat aput prim sic
ubi e aput dnm. Nō dr e — nō
q p pma clausula qua dr
q p p° cat ubi i. ubi cat
i prin°. excludit' error illor q
posuit' p'm prin cat m'q et
dnm extenso a prem dnis
enim ut dm°. eo ubi e i pre
q e ergo ein° eo p 2a clau
sula qu dr z ubi cat a prn°
aput prem excludit' error — error sabellij
sabellij sabellius enim dicebat
q pr z filius z. ss. vna e p'one
alij ut pr appunt alij ut filius
alij ut ss. s. Error at hg co
fundit' ex h° q dom e q ubi
cat aput prem. h p°° ap'd
implat distinctionem plem
filium z prem. Dicit ab utrs
h sit p'a ubi cat apud dm
Vr' q no q ut dict'. i. seqti — 10
clausula. Ubi e deus. si g° ubi
e apud dnm ut' q sit ap' seip'
sic e fortitudo hō. impe dom e q
fortitudo sit aput homine s° si ubi
e deus impe dom e q ubi est
apud dm. Ad oppo° e dom ew
Ad hac q°m dd e q p°° p'a e
et aut videat' solo argu'ti
declarande s' tres vtilitates.
Pma vtilitas e q id sit abstractu — 3e vtilitates
z concretu sicut id sit homo z
humanitas. nō at hg vtilitas e
q p' q' nor sit form impbata
p' nom suncaq impo° home
z io ho sit huaitas z albu sit
albedine. ex h° at sc q id
sit deus z deitas. 2a vtilitas est
q b; eandem re sicit abstractu
concretu tu mog signdi ibi est
aliq b; enim id s'olt homo et
huaitas tu huaitas ex suo
mo signdi abstrahit a supp'to
hō at ex suo mo signdi dat
intelligere suppositu cui° dr q
ex suo mo signdi dat intelligere
supposit'. Deitas aut id dr ve
sua abs°. 2a vtilitas sc' ex
2a p'pr diuisu mom signdi
concretu pt supponi p p°go
no pt abstractu. Na cum est
h p'pa hō currit q homo dat
intelligere suppositu cui cpetit
cursus h at e impp'a huai
currit q huaitas abstrit a
supposito. Ex hijs at sc' q de
ex suo mo signdi pt stare p p
q ma pt h° nom deitas. 3a
vtilitas go vtilitas locucois
exigit q h° nom deus suppot
p p'stat p p' tm sic aute i
p'posito qu dr Ubi cat ap'd
dnm h enim p°° ap'd implat
distinctio°. z io exigit q sit
distinctio pluralit. Ubi qd
e i s'bo z dm q e i p'to. h° at
no pt ee ubi deus ex p'te p'ti
suppot p prn ut sit s'sus. Ubi
cat apud dm qui est pr.
Ad argm p'm p3 q no sc' q
ubi cat aput seipm s; p°
supposita p'ti sc' q cat ap'd
pm pr. Ad 2m argm dd e — pa
q si hō supponit p martio
h eet p'pa fortitudo e ap'd hoiez
s. qui est martinus. io sc'
t deus cat ubi p°g pm
Hoc t cuncta ubi ad prez
co s'bali t h° i p' cla
p'ogin z o' ubi ad prez ple
rificatis z h° i 2a clausula
h° o' e q ubi ad prem i ma
iestate equali. z ita q 2a
h cla. Dom e q ubi cat ap'd
deum prem z ita cat ap'd
prem q z cat deus. i. eqd' dr
z maiestatu pre. No e q h cla — nō

Et verbum erat multis modis potest
continuari ad precedentes clausulas
Primus modus continuandi est ad
maiorem verbi expressionem. Sta-
tim erat mentio de verbo in prima
clausula et 2a et ideo posset aliquis querere
quid est hoc verbum ad hoc venit evangelista
quod hoc verbum est deus q.d. hoc verbum
non sermo sed res est non sonus est
sed natura est deus est. Hic modus con-
tinuandi ad precedentes est secundum Crisostomum
planior et mitior. Secundus modus est in
precedenti clausula quod verbum erat apud
patrem qui est deus posset ergo aliquis
suspicari quod verbum ita erat apud
patrem qui est deus quod ipsum non
erat deus. hoc excludit statim
evangelista dicens quod ita erat apud
deum patrem quod et erat deus. Notandum
est 2o quod non obliviscitur evangelista verbum
erat deus et non verbum dicebatur
sed verbum quia David dicitur aliquis potest dici
deus tamen ut dominus est moysi de-
dit te deum pharaonis. Unde secundum hylarium
de trinitate vii datus est deus moy-
ses pharaoni deum timere deum ora-
deum putat deum metuere. Ideo tamen
moyses fuit unus deus quia datus
est David deus qui non erat deus. Et ideo
ad cautelam dicit ego dixi
dii estis. Item secundum hylarium sic loquitur
propositus est sermo qui non ... audi-
vit audio. magister hylarius deus
erat verbum ... solum audio
verbum sed demonstratum ... intelligo
quod deus est. Notandum est quod verbum in
divinis pluribus nominibus nomina-
tur et nomina ordinantur ad
exprimendum perfectionem eius ubi
De perfectione enim verbi est quod sit ge-
nitus natura a patre et ideo dicitur filius
De ratione et eius est quod sit genitus a
patre per modum nature intellectualis
et ideo dicitur verbum quia verbum est partus
intellectus sive intellectus. Unde de ratione
eius verbi est quod procedat a patre ut

filius et per modum filii quia procedit per
modum nature est procedere per modum filii
quia verbum sic procedit dicitur ymago
De ratione eius est quod sit coeternus patri
et ideo dicitur splendor quia sic splendor
est coeternus igni ita filius est coe-
ternus patri. Et notandum quod filius et
verbum vel ymago eadem ratione
dicuntur. Unde Augustinus de trinitate eo ipso
filius quo verbum et eo verbum quo filius
et idem est verbum quod ymago. Deinde
cum dicitur hoc erat in principio apud deum
propter quoniam dicit evangelista in prima clausula
verbi consubstantialitatem expressit hoc quod verbum
erat in patre propter quoniam dicit in verbo
distinctionem persone a patre expressit hoc
quod verbum erat apud deum propter quoniam dicit
in tertia verbum patrem in maiestate
equalitatem expressit hoc quod verbum erat deus
hic dicit quarto ubi ad patrem ...
divine coeternitatem cum dicit hoc erat
in principio apud deum. Ad cuius evidenciam
notandum est quod hec clausula quarta
multis modis potest continuari ad clausulas
precedentes. Secundo potest continuari ut ...
ubi ... Deinde ... erat ibi
in precedenti clausula quod verbum erat deus ...
at clausula tertia statim ... quod essent dei
quod essent apud deum patrem. 2us
modus continuandi est ad excludendam
solitudinem a filio. Deinde cum
erat in precedenti clausula quod verbum erat deus
Ne aliquis crederet quod esset deus solitarius
statim subdit evangelista quod hoc verbum
quod erat deus erat in principio apud
deum patrem sic pater apud filium
et non fuit ibi solitudo. Unde
Augustinus vi de trinitate dicit quod pater non est
solus nec filius nec spiritus sanctus sed spiritus sanctus est
inseparabiliter et filius cum patre et pater
cum filio et spiritus sanctus cum utroque inseparabiliter
enim sunt. Hec tres ... modus continuandi
hanc clausulam cum precedentibus secundum origenem
qui videtur dicere quod hec clausula sit epy-
logus omnium clausularum precedentium quia tres
clausule precedentes summatim epy-
logantur in ista quando dicitur hoc erat in
principio apud deum. Cum enim dicitur hoc
intelligitur etiam quod ... est hoc sic verbum

[illegible]

q°

quod erat deus. Et verbum erat apud deum erat in
principio intellectum prima clausula, et verbum deus
apud deum intelligitur secunda, tertius modus con-
tinuandi est ad excludendum errorem
illius qui posuit plures deos
contra secundam clausulam qua dicebatur quod
verbum erat apud deum, hic intelligitur quod
pater erat deus, contra tertiam clausulam qua dice-
batur deus erat verbum, hic intelligitur quod
verbum erat deus. Recitat augustinus credere
quod contra duo verbum et pater statis
dicit evangelista hoc erat in principio apud
deum, quasi dicat hoc verbum in principio coeternum in
principio non erat apud deum patrem
quartus modus continuandi est ad excludendum errorem
illorum qui ponebant duo principia
contraria verum est philosophus medietate contra
suspicio aliquos conturbet ne
forte verum verbum sit deus, sed insurrexit
eidem contra principium aliquid fabulantes
gentilium separatus a patre fuit.
ipsi patri quo dicit evangelista hoc erat in
principio apud deum, quasi dicat hoc dei verbum
nunquam extitit a deo separatum.

q° Querit augustinus super prima continuatione
utrum filius sit coeternus patri vel
quod non patrem. Heretici de hoc movebant
sanctum augustinum arguebant enim sic
heretici filius natus est vel autem patri
natus est filius erat pater antequam esset
filius nasceretur, ad hoc arguendum videtur
augustinus de verbis domini vindens quod non
est impossibile quod hoc sit ab hoc et tamen hoc
sit coeternum illi, ad hoc autem adducit
multa exempla, primum exemplum est de splen-
dore et igne. Nemo enim dubitat
quod splendor exeat ab igne et tamen
si ignis est eternus et splendor est
eternus. Verum augustinus ponamus ignem pa-
trem splendoris, mox quidem ut
lucerna accenditur sit in igne et
splendor existit, da in igne
sine splendore et quod dico patrem
sine filio fuisse. Secundum exemplum est de
ymagine intuentis in speculo
que mox existit in speculo
cum aspector aspexerit speculum.

Tertium hoc exemplum dicit ad illud qui
aspicit speculum erat antequam re-
cederet ad speculum et erat ante
ymaginem eius augustinus adducit
tertium exemplum de virgulto vel herba
nata super aquam dicens sic. ponamus
ad natum super aquam puta vir-
gultum et herbam sine ymagine
sine ymagine surgunt nasci
sicut enim ipse est virgultum ipse est et
ymago de virgulto. Adhuc autem
de alio creatum est, ipse quod ipse est
generans ipse per se enim quod dei
natum est, etc.

Pa

Omnia per ipsum facta sunt. Postquam
evangelista determinavit de verbo
in se, hic determinat de verbo
verum creaturas, sive postquam deter-
minavit de verbo vel ad divine
et ut est diceret expressum
hic determinat de eodem ut est
creaturarum principium effectivum et
factum. Primo ostendit quod hoc verbum est
principium sufficiens, secundo quod est principium
indeficiens, ibi et sine ipso, tertio quod est
principium omnia prognoscibi-
lium, ibi Quod factum est, quarto quod est principium cogni-
tionis factis, ibi et vita erat.
Primo ergo ostendit quod verbum est principium sufficiens
et hoc quia sufficit ad producendum omnem
creaturam et hoc est quod dicit littera Omnia
per ipsum facta sunt. Scilicet quod est ab aliquo
spiritu fecit, quia verbum creavit ab q°
eterno, hoc sit, ipsa omnia per ipsum
verbum facta sunt. Vel quomodo, quia si omnia
per ipsum verbum facta sunt et ipsum
verbum sit inter omnia, sequitur quod ipsum
verbum sit factum per se ipsum, quod est
impossibile. Respondeo si omnia per ipsum verbum
facta sunt, tamen ipse non sit inter omnia
nisi quod ipse non sit factum, secundum quod omne
est dominium evangelista ad hoc commus
declaracionem. Ratio est quod hic clausula omnia per
ipsum facta sunt declarat ipsius verbi
superioritatem, secundo ipsius verbi autem
tertio declarat ipsius verbi primaria
intellectualitate, primo dico quod hec
clausula declarat ipsius verbi superiorita-
tem, omnia per ipsum verbum omnia sunt facta

sed ipsum verbum sit intra omnia
sed sit super omnia ~~ita quod intra omnia sed~~
~~sit super omnia~~ ut sit super omnia et cetera co-
modo quo loquitur dicit Augustinus de quo est
eius sed super eius non est bonorum sed
super bonorum imaginabam enim
quod est bonum perfectum non est bonum
ordinis set est bonum dei sive
bonum divinum quod quidem bonorum
divinum est bonum perfectum bonum
ordinis set per quod non est in ordine
sed super ordinem ponitur infra omnia
sed omnia si enim esset in statu fa-
cere omnia fecisset secundum
hoc est quod dicit Augustinus super Johannem quod si per ipsum
verbum facta sunt omnia sed quod ipsum
verbum non sit factum si enim verbum
esset factum cum omne factum sit factum
per verbum quod per quod ad verbum factum
esset si enim dicas quod est verbum verbi per
quod factum est ipsum verbum ipsum dico
unigenitum filium dei si autem
non dicis verbum verbi concedens
factum verbum per quod facta sunt omnia.
Secundo hec clausula omnia per ipsum facta sunt
declarat ipsius verbi substantie co-
quod dicitur per ipsum per enim dicitur potentia
per verbum facta sunt vel dicas quod pater
genuit ipsum verbum opificem
omnium. Ubi advertendum est quod hec propositio
per non denotat ministracionem vel in-
ferioris subiectionem sed solum substantie
[illegible] enim verbum sit creator omnium hoc
habet a patre ita quod in patre est auctoritas
et in filio subauctoritas subauctoritas
importat per hanc propositionem per. Ubi
advertendum est quod hec propositio per aliquando
importat circumstantiam cause efficientis
per modum substancie aliud [illegible]
[illegible] agendi ut infra in clausula
omnia per ipsum facta sunt quia filius
omnia creavit sed hoc habet ab alio
scilicet a patre ab eodem enim habet verbum
quod sit et quod operetur et sic hec propositio opera per
filium non quidem quod filius quasi
medius inter patrem operantem

et ipsam operationem cadat quia hoc est
impossibile sed quia opus filii terminatur ad
operatum hoc habet filius a patre ista
quod sic eius propositio opera per filium id est de fi-
lio quo operatur dando eandem
essentiam et eandem virtutem qua habet
et hoc quia generatur cum opifice cum
aliis. Hec propositio per denotat habitudinem
cause formalis eo modo quo dicitur
quod suppositum operatur per formam hoc
modo proprie operatur per essentiam suam et producit
creaturas per sapientiam suam sed cum quia
sapientia appropriatur filio secundum istum modum
appropriationis possumus dicere quod pater
omnia operatur per filium id est per sapientiam
que filio appropriatur. Tertio dicitur quod hec
clausula omnia per ipsum facta sunt declarat
in verbo omnia intellectualiter ve-
[illegible]. Ubi notandum quod omne agens
per intellectum quod prius preconcipiat in
sua sapientia quod facere intendit
aliquid producit [illegible] agit
nisi precedit. Cum ergo deus sit
agens per intellectum quod primo preconcipiat
quicquid ab eo fit et non
agit nisi per conceptum sui intellectus
quod est verbum et hoc est quod dicit [illegible]
omnia per ipsum facta sunt id est quod dicto
hec propositio per dicit habitudinem principii in
verbo [illegible] emanacione verbi
vel creatura quia ipsa creatura non
emanat ab ipso deo nisi per
[illegible] emanacionem verbi divini
sicut archa in esse emanat
ab artifice nisi per [illegible] eo
[illegible] archa in mente artificis.
Ad primum argumentum et secundum eodem modo patet
solutio quia verbum [illegible]
[illegible] omnia sed magis [illegible]
super omnia et per quod non sunt [illegible]
facta sed magis super facta quia facit
omnia. Notandum est quod ex dictis ex-
cluditur error Origenis qui posuit
quod pater fecit omnia per verbum sicut
maior per minorem. Ut eciam sic
hec propositio per nulla minoritatem [illegible]
verbo sed solum substantie excluditur

⁊ error illorum qui ponebant s
spiritum creaturam supra ordinem
ex ubi istis. Quod enim dicebat
si per verbum facta sunt omnia sequitur quod spiritus
sit factus, dicimus quod hoc argumentum non
valeat, quia per iam dictam infra
enim omnia ista non continetur pater
nec filius nec spiritus sanctus. Deinde cum dicitur
⁊ sine ipso factum est nichil, postquam
ostensum est quod verbum est principium
hic ordine dicitur quod est principium in esse fi
endo et evidentiam non dicitur quod hec
clausula sine ipso factum est nichil
multis modis potest introduci.
Primo quidem introducitur ad ostendendam
perfectionem verbi et aliorum agentium
differentiam. Deinde cum certum quod omnia per
verbum facta sunt ex quo posset ab
stanti suspicari quod verbum ita se habet
in agendo sicut se habent alia agen
tia excludit evangelista, alia enim
agentia sicut artifices causati respi
ciunt sua facta dum sunt in fieri et non
aspiciunt ea per toto suo facto esse.
Domus enim indiget artifice
quantum ad suum fieri sed tamen potest per
sistere in suo facto esse sine influ
entia artificis. Nec enim necesse est
quod deficiente artifice deficiat
domus in eo quod domus potest esse in facto esse
sine artifice. Verbum autem non solum
respicit facta quantum ad fieri eorum
quantum ad factum esse quia nec potest perma
nere in facto esse sine influentia verbi
quia verbum ut omnia producat ita
omnia conservat in facto esse et hoc
attendens evangelista dixit et
sine ipso factum est nichil q.d. ita deum
esse in principio clarum quod omnia facta sunt per
ipsum quod omnia dependent a verbo
quantum ad fieri dependent et quantum
ad factum esse quia nichil factum tamen
res permanet in facto esse sine
ipso, id est sine influentia ipsius. Ipse
enim ambit omnia conservando.
Secundo introduci potest ista clausula

ad ostendendam puritatem verbi et ubi indigentia
opponitur quod pater nichil operatur sine
filio nec filius sine patre. Deinde
enim certum quod omnia per ipsum verbum
facta sunt ex quo posset ab suspi
cari quod pater absque tali causalitate excludi
ditur quam suspicionem tollens
evangelista dicit et sine ipso factum est
q.d. ita verbum fecit omnia quod tamen
eadem omnia pater fecit cum eo. Non est
enim dicere sine eo quod dicere non
ipse solus fecit omnia sed ipse et
alius est per quem omnia facta sunt.
Ipsa enim sapientia dicit prov. 8 cum eo
scilicet cum patre eram cuncta componens.
Tertio potest hec clausula introduci ad ex
primendam verbi universalissimam
causalitatem. Ubi advertendum est quod
quanto potentia superior tanto universalior
et generalior et maioris ambitus
continet ita quod potentia suprema
sit potentia universalissima et maioris ambitus.
Potentia autem verbi est potentia suprema per quam
est universalissima et maioris ambitus et
hoc volens intimare evangelista quod
dixit et sine ipso factum est.
Quarto enim certum in principio clarum quod
omnia per ipsum verbum facta sunt
posset autem aliquis suspicari quod hec omnia
quae per ipsum facta sunt solum sunt
entia corporalia de quibus dicitur
esse in principio genesis in principio creavit deus
celum et terram excludens
evangelista dixit et sine ipso factum est
nichil id est nec est factum sive sit corporale
sive spirituale quod non sit factum
per verbum. Quinto potest introduci hec clausula
ad ostendendam ipsius spiritus sancti increa
tam entitatem. Deinde enim certum est ibi
quod omnia per verbum facta sunt ex hoc
autem aliqui volunt accipere
quod spiritus sanctus factus est per verbum
hoc autem excludit evangelista per hanc
clausulam quod ut hoc excludat, dicit se
procedere et sine ipso factum est nichil
quod factum est. Deinde incipit sequens
clausula in ipso vita erat. Verbum circa

F sequens hanc litteram sic legitur littera
Omnia per ipsum facta sunt et sine ipso
factum est nichil. quod factum est
etc. quia iste sermo factus de verbo
ab ea que de incepto est dicto de
incipe que dicitur In ipso vita erat
ac si diceret evangelista nichil quod
factum est id est nichil factibilium est factum
sine eo id est sine verbo sic autem dico
includit omnia factibilia et ex-
cipit spiritum sanctum qui non est factus
no Notandum est quod quidam dicunt ab evangelista
et sine ipso factum est nichil quidam per-
se intellige[ba]nt per nichil intellige-
bant aliquid et hoc quia nichil proponi[tur]
Contra quos augustinus de verbis domini
sic ait non sunt audienda delira-
menta hominum qui nichil hoc loco
aliquid esse putant quia ipsum nichil
sine positum est in fine versus nichil
volunt esse per verbum dicta sine ipso
est factum cum sine ipso factum est nichil
no Notandum est quod secundum augustinum super Iohannem quidam
dicunt est sine ipso factum est nichil
per nichil peccatum intelligunt esse
et omnia facta sunt per verbum tamen nichil id est
peccatum factum est sine ipso verbo quia
sola causa peccati pertinet at peccatum
sit nichil probatur quia nichil est privatio boni
eo qui dicit habere bonum ymagina-
bimur enim sic in peccato sicut in
privationibus corporalibus privatio enim
cecitas est privatio visus quia non in omni
parte corporis sed in ea parte que est apta
nata habere visum sicut in oculo
Ita et peccatum est privatio iusticie
non in omni creatura sed in creatura rationali
que est apta nata et debet habere ius-
ticiam et iniquitatem peccatum est privatio est
nichil secundum augustinum ubi supra peccatum nichil est
et nichil fiunt homines cum peccant
Ratio autem huius dicti augustini potest esse
quia homines peccando deficiunt a
bono quia peccatum nichil est id est defectus
boni quantum autem quis deficit a
bono tantum deficit ab ente

quia bonum et ens convertuntur quantum autem
deficiunt ab ente tantum appropin-
quant ad nichil quia nichil est ens
oppositum Vel potest dici quod homines
cum peccant sed ad similitudinem cuius
nichil sunt et esse volunt Notandum est quod no
secundum eundem augustinum sicut peccatum
factum sine verbo ita et ydolum quia
secundum apostolum ydolum nichil est Nullum
ydolum impositum est per verbum factum hoc
quidem ydolum quandam formam humanam
Et ipse homo per verbum factus est
humana forma hominis in ydolo non per ipsum
verbum facta est etc.
Quod factum est in ipso vita erat pa
Dupliciter quod consuetum est quia verbum est principium
sufficiens vel creatorum principium quidem
consuetum est quod est principium ymaginis
hic dicit evangelista quod est principium omnia
factibilia prognostitens Ad quod
evidenciam notandum est quod hec dictio no
Quod factum est in ipso vita erat
et multis modis potest introduci
primo ad ostendendum principium ubi eternalem
prognitionem Ubi advertendum
est quod agencia per naturam ex impetu no
nature non agunt ita ut prognosticant
effectum ita enim ignis generat ignem
quod non prognoscit ignem genitum
Agencia autem per intellectum agunt per
cognoscendo quia agunt per conceptum
Cum ergo verbum sit agens per intellectum
est agens prognoscendo et hoc est
quod voluit dicere evangelista quasi diceret
ita facta sunt omnia per verbum ita
sunt facta tamquam sint fuerint vive
bant in verbo Vivebant dico quia
per intelligebat et prognoscere
sciebant a verbo In intellectu vero enim est
quod dam vivere Vivere enim dicitur multis
modis Vegetare enim est quoddam
vivere et in fimis gustu vite
Sentire est quoddam vivere sed
intelligere vero est summus gradus vite
et gradus est et deo ex hoc quod toti
intelligendo semper et omnia ad ... hoc autem

quia intelligit omnia alia a se quae sunt agens omnia per cognoscens; sed per hanc clausulam introducitur quod factum est in ipso vita erat. Ad quod est advertendum ipsius verbi immutabilem dispositionem dicendum erat quod omnia facta sunt per verbum ex quo dictum posset ab suspicari quod verbum mutatum esset, si enim primo non fecit et postea creavit quae fecit videtur quod sit mutatus. Hanc suspicionem volens excludere evangelista dicit quod factum est in ipso vita erat, ac si diceret non subito venit in mente verbi ut vellet facere omnia, sed ab aeterno disposuit omnia facere in qua dispositione omnia vivebant sicut omnia artificiata vivunt in mente artificis. De hac expositione huius clausulae sic dicit Augustinus quod evangelista omnem creaturam dixit factam per verbum, ne quis forte crederet mutabile eum quod voluit quasi subito quod vellet facere creaturam quam ab aeterno nunquam fecisset, et ideo docere curavit factam quidem creaturam in tempore sed in aeterna ratione sapientiae quid et quos crearet semper fuisse dispositum. Videtur autem hoc intelligendum quod si deus facit de novo intelligere vel intelligeret vel de novo disponere disponeret, quia ab aeterno non disposuisset et postea disposuisset, fuisset per eum mutare; eodem modo mutaretur si de novo volens fieret volens. Et ratio huius est quia sicut disponendo et velle in deo dicit actum intrinsecum non extrinsecum in exteriorem materiam, quia videns eius intellectus intelligendo et volendo est actus manentes in agente, et quia manentes in agente ideo non potest esse successio et variatio in talibus actionibus sine mutatione agentis. Et ideo deus non potest de novo intelligere vel intelligere sicut de novo volens velle sine mutatione sui. Potest autem sine de novo creare creaturas sine sui mutatione. Et ratio huius est quia creare est actio transiens in exterius operatum quod est creabile. Et ideo tota mutatio est ex parte creabilis et non ex parte creantis. Est enim advertendum quod velle potest advenire alicui per solam mutationem alterius sine mutatione sui. Et creatio autem in creatore nihil dicit nisi velle relationem creatoris ad creaturam, et ideo potest advenire per solam mutationem creabilis. Ratio

Secundo per hanc clausulam introducitur quod factum est in ipso vita erat. Ad quod est in ipso factorum duplex est expositio. Ad evidentiam notandum est quod sicut Augustinus super Jo. omel. 1. hanc clausulam ita punctat: quod factum est in ipso / vita erat. Facta est punctatio sic, ita punctabiliter sequitur quod omnia vivunt. Quod autem sequatur probat sic Augustinus hanc punctationem: quod factum est in ipso verbo est vita, et per quod vivunt; sed omnia facta sunt in ipso verbo quia dicitur cum David: Omnia in sapientia fecisti. Sapientia autem est ipsum verbum, ergo omnia vivunt et lapides vivunt, quod est inconveniens. Ut ergo hoc inconveniens non sequatur dicit sic Augustinus liberalius sic punctandum: quod factum est / in ipso vita erat, quasi diceret: vita. Sic punctando quod factum est enim omnes quod vivat in se. Et lapis vivit tamen sunt forinsecus sed tamen vivit in verbo. Ex quo non videtur quod res factae habent duplicem modum existendi: unum habent in effectu proprio in se ipsis, et quaedam vivunt et quaedam non; alium modum existendi habent in verbo et in conceptu primi artificis, in quo conceptu omnia vivunt. Et de hoc duplici modo existendi loquitur Augustinus super Jo. omel. 1. ponens exemplum de duplici esse arche. Sic dicit: Archa in arte invisibilis est, in opere visibilis. Et facta est archa in opere, nunquam destitit esse

in arte q[uod] d[icitu]r no[n] s[ed] illa i[n] ope[re] est ta[m]
et illa manet que i[n] arte e[st]
Nam p[ro]pt[er] illa archa putrescere
et tritu[m] ex illa que i[n] arte e[st] da[tur]
fabricari. archa i[n] ope[re] no[n] e[st]
uita, archa i[n] arte est uita
q[uia] viuit i[n] a[n]i[m]a artificis ubi s[unt]
ista o[mn]ia a[n]teq[ua]m p[er]ficiant[ur] i[n] ope[re]
no[ta] Nond[um] t[ame]n q[uod] origenes hu[n]c
duplice[m] mo[dum] co[n]cludit. alit[er] po[n]it
ponit e[n]im q[uod] o[mn]ia s[un]t i[n] d[e]o
vitalit[er] causalit[er] et uniformit[er]
qua[m]uis s[in]t i[n] s[e] ip[s]is diuisim et
distincte. Hoc e[st] e[n]im impo[ssibi]le q[uia]
aliu[m] mo[dum] co[n]cludi h[ab]eant res
i[n] ca[usa] et i[n] s[e] ip[s]is et ponit ex[emplum] di-
uersitatis h[uius]mo[d]i. et fructu[m]
i[n] s[e] ip[s]is diuisa e[t] q[uod] t[ame]n i[n] s[e]-
minib[us] simul co[n]tine[n]t[ur] i[n] multi-
plices. Et v[e]l e[st] i[n] arte artificis
vnu[m] s[un]t infinita et i[n] nobili-
[illegible] i[n] uno puncto vnu[m]
subsistit. et p[er] eu[n]dem mo[dum] sta
q[ue] s[un]t diuisa i[n] se vnu[m] s[un]t i[n] u[er]bo
i[n] quo viuu[n]t. [illegible] p[ro]pt[er] introduci-
t[ur] h[ec] cl[aus]a ad o[mn]e[m] iure sp[irit]ualiu[m]
viuificatio[n]is actu[m]. Ad aug[ustinum]
no[ta] quidia[m] no[n]dum e[st] q[uod] h[ec] cl[aus]a h[abe]t
h[un]c mo[dum] ita ui[n]ficat sicut illa
qua d[icit] ap[osto]l[u]s ad Cor[inthios] .i. de x[rist]o
qui f[ac]t[u]s e[st] nob[is] sap[ienti]a a d[e]o et
iustitia et c[etera]. Significat e[n]i[m] q[uod] x[ristu]s est fu[it]
sap[ienti]a i[n] se [illegible] f[ac]t[u]s e[st] nob[is] sap[ienti]a
i[n] ipe[rio] x[rist]o eo q[uod] f[ac]it nos sape[re]
Eodem m[odo] uita e[ra]t i[n] u[er]bo ab
et[er]no t[ame]n f[ac]t[u]s e[st] nob[is] uita i[n] t[em]p[o]re
du[m] nos sp[irit]ualit[er] viuificauit
et legat[ur] l[itte]ra. vita e[ra]t i[n] ip[s]o u[erb]o
ab et[er]no q[uod] f[ac]t[u]m e[st] nob[is] f[ac]t[u]m e[st]
cu[m] nob[is] q[uod] nos viuificabit
no[ta] Nond[um] e[st] q[uod] h[ec] cl[aus]a q[uod] f[ac]t[u]m est i[n]
ip[s]o uita e[ra]t. p[otes]t alit[er] legi
ut h[ab]et f[ac]t[u]m refera[tur] ad h[um]a[ni]tate[m]
x[rist]i. (con)fuerunt d[e]o c[on]ue[n]i[re] d[omi]nat[io]
h[um]a[n]a d[i]uina[m] fuit f[ac]ta h[uman]a
et tu[n]c e[st] s[ensu]s q[uod] f[ac]t[u]m e[st] i[n] ip[s]o

u[er]bo s[cilicet] quod f[ac]t[u]m e[st] ra[ti]o[ne] h[umanitatis] uita
e[ra]t s[cilicet] redemptor (christ)us p[ro]ph[et]a mo[do]
leg[itur] et e[st] bonu[m] thema i[n] na-
tiuitate d[omi]ni ubi p[ri]mo notat[ur] in-
carnati h[umi]litas cu[m] d[icitu]r q[uod]
f[ac]t[u]m e[st] i[n] ip[s]o. 2[o] notat[ur] incarna[ti]
utilitas cu[m] d[icitu]r uita e[ra]t et c[etera]
ad p[ri]m[u]m nond[um] e[st] q[uod] t[em]p[o]re fuit
h[umi]litas d[e]i i[n] incarna[ti]o[n]e
p[er] p[ri]ma disc[ri]pt[i]o[n]e ho[min]e[m] se ip[su]m de-
i[e]c[i]t. 2[a] i[n] q[ui]b[us] se acc[e]p[i]t 3[a] se legi
subiecit. 3[a] i[n] passione 4[a] illata[m]
iniuria[m] paci[enter] su[s]cepit. De
p[ri]ma dicit[ur] Io. v. u[er]bu[m] caro
f[ac]t[u]m e[st]. De 2[a] ad gala. f[ac]t[u]m de
muliere f[ac]t[u]m sub lege. De iij[a]
luc. 22. f[ac]t[u]s i[n] agonia prolix[ius]
orabat. et c[etera]. t[ame]n ad z[ac]h[eum] ubi no-
tat[ur] q[ui]b[us] utilitas cu[m] d[icitu]r
vita e[ra]t. Nond[um] e[st] q[uod] x[ristu]s fuit
ca[usa] eff[iciens] uniu[er]salit[er] m[eri]to[rum] p[er] g[rat]ia[m]
fuit ca[usa] exe[m]plar[is] uite ex-
t[er]io[r]is p[er] co[n]u[er]sac[i]o[n]e[m] s[an]c[t]a[m]. fuit
ca[usa] finalis uite glorio[se] p[er] gl[or]ia[m]
p[ro]pt[er] q[uo]d m[eri]to p[otes]t accipi id q[uo]d d[icitu]r
.i. ad Cor. .i. f[ac]t[u]s e[st] p[ri]m[u]s ada[m]
i[n] a[n]i[m]am viue[n]te[m] 2[us] ada[m] i[n]
sp[iritu]m viuificante[m]. 2[o] deut[eronomii]
xxxiij[o] et e[st] uita t[u]a p[ro]cedes
an[te] te. 3[o] Joh[annis] ult[imo] sim[iliter]
.i. eo d[e] filio q[uod] h[ic] e[st] d[eu]s et
uita et[er]na. Dein[de] o[mn]i d[icitu]r et uita
e[ra]t lux ho[mi]nu[m] p[ro]p[ter] q[uo]d o[mn]i[bu]s a[n]i[m]e
q[uod] i[n] u[er]bo e[st] o[mn]ia p[er] cognosce[n]s
h[ic] o[mn]ib[us] q[uod] e[st] aliis cognitio[n]e[m]
tribuere. Et d[ic]it duo s[cilicet] ratio[n]e
p[ri]mo d[ici]t q[uod] i[n] u[er]bo e[st] cognitio[n]e[m]
aliis tribuere sic lux p[ar]ticipata
2[o] d[ici]t q[uod] i[n]ta[nt]u[m] e[st] lux p[ar]ticipa-
ta[m] e[st] lux i[n]co[m]p[re]hensa .i. et lux
i[n] tenebris et c[etera]. T[ame]n g[ra]tia ad p[ri]m[u]m
d[icitu]r uita s[cilicet] i[n]do[l]e e[ra]t lux
ho[min]u[m] .i. p[ar]ticipata ab ho[min]ib[us]
Ad h[oc] aut[em] de quidia[m] e[st]
nond[um] q[uod] h[ec] cl[aus]a p[ro]p[ter] i[n]troducit[ur]
ad o[mn]e[m] de app[ro]p[ri]a[ti]o[n]e ubi su[m]ma
entitate. Na[m] e[ss]e[nt]ia exceditur se
s[ecundu]m g[ra]du[m] quo d[icitu]r e[xi]st[ere] t[ame]n. Nota

vivunt et h tenet infimu gdu i viven-
tib; queda st et vivunt et intel-
ligunt et h tenet supmu gdu i
entib; sut intellectualia et sut
multi gdus et supmu gradu int
intellectualia tenet deus. Et hunc
gradum dicit intet iohes qn dicit
et vita erat lux hom. q. q. verbu
no solu e intelligencia quia deus
e. verbu erat i pncipio; n solu est
inter viventes quia deus e quod
factu e i ipo vita erat, sz est int
intellectualia, quia intellectuali-
tas e intellectualitas p com-
participata ab omnibus sint. Et quia vita
tibi e queda lux hom. i. est
queda lux intellectual participa-
ta ab hominib ut accipia homo p ta-
tua racional. Nondum e participaz
luce e vita hom potest intelligi duobus
modis ut p uno ob quia ipam
luce p pma sola cata racional co-
spice pt. Un augus sup iohem
ex ipa vita illuminant homies
no pecora quia no hnt racionales
mentes q possint vide sapiam;
ho at factus ad ymagine dei
ht racionale mente p qua possit
pcipe sapiam. Scdo pt intelligi vita
erat lux hom participatiue ut i
tm dicant homines illuminari
inquantu participat luce intel-
lectuali qua nos illuminat ut specu-
lemur et diligamus ut vere opemur.
De qua participacione dicitur in ps.
Signatu e sup nos lumen vultus
tui dne. Hanc et participacionem
alij vocat augus gnexionem
inter mentes nras et racones et
vitas sic ait i li. malu hna cia
nalem dinis ex quib pendet
gnexioni racionib; tu dicit h incli-
fixet qui e scientia vir dicit et vidz q dt
illis quib gnexa e racionib vidz
alij at augus vocat participacoem
hui lucis irradiacioem sz racionis
iuras i qua videmus e veru

un augus sic dt xij gfessionu si ambo
videmus veru esse q dicis et
ambo videmus veru esse q dico
ubi queso videmus nec ego i te
nec tu in me sz ambo videmus
i ipsa q sup mentes nras est i
incomutabili veritate. Scdo h
clara et vita erat lux hom pt
introduci ad ostendenda hois
dignitate. Ad cuius evidenciaz notandum
est quia licz omnia encia participet
eius pmu diuinissime quedam
participat sub racione entis tm,
queda sub racione entis et vi-
vetis, queda sub racione entis
vivetis et intelligentis. Hmo
participat ho quo ostenditur eius
dignitas ut sic ymaginemur
q omnia encia hnt essencia
ab eius pmo, omnia viva hnt
vitalitate p vita pma, et
res intelligibiles participat
intellectualitate pma, qua
intellectualitatem notat h eiusta
luce. Convertit ad quem intellectu-
alitas lux dicitur. Ad hoc dicitur
q lux racionem manifestandi
in quo manifestatur lumen
manifestat quia ergo p intellectu-
alitatem nobis manifestatur intelli-
gibilia ideo ipam intellectual. dicitur
lux. Unde phs i de anima intellectu
agente notat lucem dicitur ergo
q sicut se ht lux exterior ad
manifestacoem colorum ita se
ht intellectualitas interior
ad manifestacoem intelligibilium
propter qua manifestacoem ipam intel-
lectualitas dicitur lux. Deinde dicit
Et lux i tenebris lucet et tenebre
eam no comphenderunt. Cuius ca
q licz h lux sit participata
e incomphensa tn eciam lux
q licz lux participe ab hoibus
quidem se sed tenebre n luce ptia
parat tn homies no comphen-
dunt hanc lucem no totam atti-
gunt quia eius p participacoem no

attingit tot^{te} enti^s p ecvm qz
en^s p eavm extendit eius ptia
no paticipatio hg at clare euide~
tia no nouit e quib^z cla. Et lux i
tenebris lucet, sz p cuius mo~
declarat cr̄atur vo ali verbu dei
infinite intelligens eum sz
orig^e qz sicut scha^t aer ad luce
sub^{le} ita scha mā mā ad luce
p̄ma intelligi^{le}. Sicut g^o
aer de se tenebrosus e nisi
pticipet luce sub^{le} ita aīa mā
de se tenebrosa ē nisi pticipet
p̄ma luce intelli^{le}. vn̄ dicit
i omel. sicut aer p se metipm
no lucet sz tenebra^s uocat^{lo}
intacupa: ita ipa aīa mā du~
p se ipam considera^r qdā teb^a
subate capax ac pticeps
luis sapie. Et sz h^c e sp̄s l^s lux
i tenebris lucet. i. lux lucet
i nob qui tu nob velictis sug
tenebre. 2° h cla. lux i teb^s
lucet declarat ipius lucis p̄me
puenialite. lux eni p̄ma p̄sp^e
p̄us p̄ intui uvo sz mētis ea
no cophēdat. vn̄ aug^s sup
Jo. omel. p^a sic d^r quo ho cecus
positus i sole p̄us ē illi sol sz
ipse soli absens ē sic omis
stultus omis iniqus oīs impius
cecus ē corde p̄nte sapia que
sapia no ē absens illi sz ipe
absens ē ab i^a. Et sz h^c e sp̄s lre
tz a. lux i. sap p̄ma de se luc.
i tenebris qz de se p̄us est
tn̄ tenebre ea no cophēdunt
qz mētis stulti qui hic teb^e
d^r luci absens ē. 3° h cla. et
lux i tenebris lucet declarat
aduentus 7 utilitate verbi no
no ē qz omia f^ca ab illo ubo
7 uita erat lux hoim posset
intell^i de influxu lūis nat
de quo influxu sacr dom ē
4° pūt intell^i de influxu g^re

fc̄e i nob p x^m Et tunc g^tinua
lra sic Dom ē de creatoe rez re 4
p ubu qz dom ē omia p ip̄m
f^ca sunt. Hic 2° d^r de restau-
ratoe hois p x^m Et h^c ē q^d d^r
q^i uita ubi erat lux hoim
qz p ubu incarnatu puenit i
homines uita g^re Et lux sap^e
hat lux f^ca p x^m lucet i
tebris. i. m^e homes pccatores
erratesq. Et tebre ea no
cophendunt. i. erratesq
hac luce magna obnubi-
late no potuit. no Nota q^o q^i
Aug^s de ci. di. l^a. h^c initiu sc̄i
eu^{ii} p̄nci^o erat ubū i^c q
plat. q^u in ch^a aureis lris p̄scrib^e
7 p omib eccliarū locis emine-
tissimis p̄ponendū e^e diceb^at
no^a q^o aug^s q^i l. g. x. p̄ses
recitat de quoda ph^o qui
fec^t libru qui d^r sibu bnde
i quo sic ait hic ē filius hoie
uolunt^s quis q^ua d^re enar-
radu nō pt. pa

Fuit homo missus a deo
p qq^m egit ea uita de ubo
hic agit de uoca manifestate
ubū q^u nec^o iohes fuit
missus a deo ad ubi manifesta^oz
7 ca fa^t p^o po^r iohis missio
ut ect uolo manifestatia
2° po^r h^s uoca a ubo distinct^o
i. no erat ille lux 3° po^r ubi
manifestati p uocē q d^r i.
erat lux ua. p^mo g^o po^r pson-
sons missio, unus itat^r q^r ē d^o
fuit ho no angelus ad ex-
clu^n errore illoz qui po^e
bat iohem fuisse angelu
p^r id q^p scriptu ē de eo, ecce malach. 3.
mitto angelu meu an facie
mea. Dr eni ioh^s angelus
no na sz officio tn̄ g^z pson-
sois nota^r auctab^{ri} q^o d^r a
deo missus no a seipo, 2° d^r to^o
quo p^{di}cabit ad mittan^r

Missus fuit Jo. a deo. ad baptizandi
et p^dicandi officiu.

Cui cum a se ipsis mittitur et no
a deo no dicitur sed sua querit ci d
q dom e i crocernis Ng ei p
dicam quo sunt ipso sibi ihm
Cuius et pluribus nota no e
// cui nomen erat — dicitur iohes Johes enim dicitur q e
gra dei ipe enim gram nom
testis mundo manifestat Vel
iohes interpretatur cui donatum est q
p gram dei donatum e illi no
solum precurrere regem regnum et
baptizare Cuius et pluribus
post officium cum dicitur hic venit in
ad testimonium perhibendum — testimonium Venit enim iohes ut
veritate testificaretur qz veritatis testi
monium debuit veritatis propagator
qz pro veritate mortuus est Aliter
potest introduci sic prius ffuit ho
no — missus a deo Hic secundo est enim quia io
hes venit ad docendum ad hoc
autem quod aliquis bene doceat requiritur q
sit in docente cognitas Secundo re
quiritur q sit in eo veritas Tertio requiritur
q sit in eo bonitas Quarto requiritur
q sit in doctrina eius ex parte fidei
utilitas Cognitas ex parte
docentis notatur cum dicitur ffuit ho
cognitum est enim ut homo mittatur
ad homines ad quem homines magis
afficiuntur Unde habetur vii de quo plures
sacerdotes constituit homines infir
no — mitate habentes Et no quod si augustinus
super loco homo mittitur per hominem
inveniatur plus quam homo Unde sic ait
augustinus ipse sic erat homo ut in eo la
teret deus et ideo autem illuminatus est
magnus homo ergo testimonium inveni
re plus quam homo Secundo dicitur quod in doct
na debet esse veritas hoc notatur in doctrina
iohis cum dicitur ffuit missus Missus
enim fuit a veritate patre quam veritatem ut
Unde enim dicit iohes qz in eo loquebatur
ille qui mentiri non potest Unde Crisostomus
missus est iohes non ut a se loquatur q
ab ipso dicerentur sed a domino qui eum posuit
mittet Non enim loquitur que sunt ex se sed que
mittentis et ideo autem quod ille inculpatus

e a propheta dicitur Ecce mitto
angelum meum etc. enim angelus est
nichil proprium dicere Tertio dicitur quod in
docente debet esse benignitas et
bonitas ex qua bonitate motus
velit docere parvum. Decet do
centi scire ut bonitate que sibi dif
fusa est velit scientiam diffundere
et hec bonitas notatur in doctore
nostro cum dicitur Erat iohes Johes
enim interpretatur in quo est gratia et bonitas
Quarto dicitur quod in doctrina debet esse uti
litas et hec notatur cum dicitur hic venit
Utilis est enim doctrina qua or
dinatur ad testificandum de salua
tore Et notandum est quod circa
hoc testimonium tangit primo ei
tangit testimonium veritatis cum dicitur
hic venit in testimonium q. d. humana
infirmitas testimonio indigebat
et ideo venit in testimonium verbi ei de
qua testificabatur de se testimonio
non indigebat qz hic verbum lucem
erat lucem autem non solum est mani
festativum de se set etiam manifestativum
alia Secundo tangit circa testimonium
veritatem cum dicitur ut testimonium perhiberet
de lumine Ut enim dicitur est lux
ergo manifestativa sui et alia
ergo autem manifestativa sui et alia
cuius est veritas per essentiam. Et ideo a
quibus autem per essentiam non potest esse falsitas
sed cum non possit fieri falsum quod non
participat veritatem. Et ideo veritas
per essentiam non potest recipere falsitatem
Nulla parte est falsitas
Unde ergo circa notatur testimonium
veritatem cum dicitur ut testimonium per
hiberet de lumine Tertio notatur circa
testimonium magna utilitas cum dicitur
Ut omnes crederent per illum. Utile
enim testimonium est quod ordinatur ad
introducendum fidem in cordibus
hominum per quam fidem subditur capiti
membrorum Et nota quod non bene
dicitur ut omnes crederent per illum scilicet iohem
et non dicitur omnes crederent
in illum quia sanctus est deus. Maledictus

Officium enim suum fuit testificari de
lumine non propter defectum luminis sed ad
credendum in illum.

I hō qui cōfidit · homie, homo h
eq hō ubū fuit hō missq ado
nō tunnoy eat iohēs posset ee
hye bonū thema i festo sā Johis
bti⁹ iohes em̄ cōmendā a
benignitē affluēcia audiē
homo hō eni sz phōz diffinit
e al mansuetum a tg signu
nō arthia hoi magis cozma
sicut aūib z thanf mag
nos detesq sit apuf nō ven
sicut sppētibz ut dicat hō
nulli pō ē fulpe dicit hō
ē cō donis nobiliorē hōs
dignissima cātu iteatz iohēs
dignissimq sciub nam inte
natos mulieru nō surrexit
maior z° homo ē vel alioz
aialiu cognitois limpidior
unsic iohes clarissime z lim-
pidissime xpm cognouit qz
quā cognitor dō plq qz pha
3° hō vel alioz aliiz epulc
tudis meiustior de pulc
tu iohis z fe satis p̄z ux
utō mris sue fuit repletg
spū scō 6° Bene Jo. cōmendā
ab auctē emineciē diē mis-
sus a deo De quo em̄ dicit i
malach Ecce ego mitto an
ngelum meū Angeli em̄ officium ē
dyō illuiare purgare ꝑ-
ficere sic z btē Jo. illuiat mē
tes homi erudiendo anuctia
uit dicta pdicauit ho docuit
3° cōmendā b. Jo. a famositē
euidēciū dō cui nom̄ nom̄
p fama pō 4° cōmendā a
sctē humilitat cū dō iohes
thē per nomis interpretaciōz deq
nt iaulsat domc Dein cū dō
Nō eat ille lux pgqm dicit
ewita de upp missio eque
noy fuit iohēs i ptē ystadt
denotā aubo distinc dī
ꝗ hic Jo. sic missus nō erat lux
i nō eat ipā uabi cat lux in
fuenit ut testio phibet de quā

est· quia ē oīs fons luis z illuiacōis · Johēs
vo nichil habebat lucis nisi receptū · z
ideo hēbat aliquē radiū huq lucis · sz
nō eat ipā lux nālis · erat tn̄ testis eius
inef· vn̄ sequit·

et testi
ficabat ... crededū ...

luce qz l. p iohes nō eat ubū
sz testificat de ubo nonq ē 120
ey si Caug holamtr oduat
ad obuiando fle suspicoi
que poss oriri ex dtis s. q.
nos enim ille qui testa ma
eeiui dōini testioy phibet
z dignior fidei z ē h p poss
dici aliqui qz iohēs eet dig-
nior quā testioy phibet ita
hac suspicoy remouens eū
dicit de iohē Nō eat ille lux
q. d. iohes nō reddit testio
ubo qz maior sz qz ng ...
pop enī testioy reddi de
ubo mēt ex hoc tū nō se q
sit dignior sz qz sit nob notor
Cum tū utrūq iohes poss 130
dici aliqō lux sic h rūdet
theophilus qz iohēs z quilz
alq scūs pt dici lux cuiusti
possumq tn̄ dicē manifestiq
ꝗ solq deq dō lux p eceuciā
iohes at ueq z purq dō
lucidq ut lucis est dicat lux
Cum eni dico lucē dico ypaz
formalitē pticipatā cū at dico
lucidū dico qz pticipat ipaz
formalit vel ēt notat q sic i his
inferioribz corq irradiatū nō
z illuiatū alioz ē nob notiq "z
qm illa lux i se ppr debilitē
nisi qui nr ita iohes irradiatq
z illuiatq fuit nob notior vo
ziō p ypm dicunq i ubū
Vnde Augo super Jo. plerumq fit
ut i aliquo corē irradiato
cognoscit ortq ēē solq quē oculi
uidē nō possumq qz qui sau
cios hnt oculos ... ist
uidē puetē illuiatū z nō ypm
solē sic omib ad quos uenat ...
mig ... erat eū uidē
irradiauit iohēm z p illū cō-
fitet se illuiatū cognitq ē
ille q illuiat 2° qt ad dcb 9°
qz dōm eūt testioy phibet
De lumi lucy ei cpes manifesta
des e nō g° indigz testio Jo.

grubat et micatula quasi sufficit videbat. Et testimonium eorum est quia tribus modis potest ostendi testium prophetis et iohannis debuit praevenire Christum. Primo quidem propter testimonii nobilitatem. Deus enim posterius inferiora producit et superiora per media et sic nobilitatem suam agens quia dat creaturis agendi ita quod velut participatam causalitatem sicut et possibile erat illuminare omnes homines et eos ducere in cognitionem suam decuit ut nobilitatem agendi hominibus ita quod per eos tamquam per medios inferiores homines reducerentur ad supremum. Secundo hoc luceret testimonium huiusmodi iohannis et prophetas ad ostendendum infinitam quippe lucerna deumque in luce videri augustinus Io. omelia ii. tamen infirmi sumus ut per lucernam quaeramus diem. Quia iohannes dicitur lucerna dominus attestante qui dicit ille erat lucerna ardens et lucens. Tertio manifestandum debuit ubique per Christum prophetas propter testimonii multiplicitatem. Homines enim sunt diversi quidam divinae dispositi ut ad cognitionem inducerentur quidam magis ad cognitionem inducerentur per signa et miracula quidam magis per sapientiam Iudaei signa quaerebant Graeci sapientiam et iohannes omnibus condescendere volens non solum per miracula sed et per sapientiam prophetarum manifestavit. Ideo

[a] Erat lux vera etc. In quo quidem capitulo distinguit iohannes ubicumque ponit gradus ubi quedam et gradus. Primo ponit ubi gradus secundo ponit ipsius adventum apparuit tertio ponit ipsius adventus dispositionem et sui cum non receperunt. Quarto ponit adventus fructum quantum ad Christum quinto ponit adveniendi modum et verbum caro factum est. Sexto ponit quod dictum est quia factus est. Secundo ponit quod dicitur tamen sunt creaturae

ubi ponit enim gradus est quibus est lux: cuius excellentia quia ipsum est lux vera. Secundo quia ipsum est lux causalis. Tertio quantum ad primum gradus dicit Erat lux vera ut veritas hic sumatur essentialiter. Ad cuius evidentiam notandum quod aliquid conveniet alicui duobus modis. Primo convenit quidem quia accidit ei et ita quod per eos tale sed esse non actualiter tale. Secundo convenit quidem per participationem per tale dicitur quod convenit tale idest quod dicitur quia hic non est participans tale et sic hic modo cuius per essentiam quod eius participatio non accidit sic erit dicendum Erat lux vera quia dictum verbum erat lux per essentiam non participatione. Notandum et quod Io. primo Christus fuit lux per essentiam quantum ad divinitatem et hoc dicitur lux vera quia nulli permixta possibilitati. Omnis enim creata quantum habet de ratione possibilitatis tantum recedit a luce ad tenebras et quantum recedit a luce tantum accedit ad tenebras. Quia tenebra non est ens verum. Deus autem quia excludit omnem rationem possibilitatis excludit omnem rationem tenebrae. Ideo dicitur lux vera. unde Io. i. Deus lux est et tenebrae non sunt in illo. Secundo Christus fuit lux gratiae quantum ad humanitatem et ideo fuit lux vera quia ideo fuit lux nulli permixta iniquitati. De hac luce ipse salvator dicit Ego sum lux mundi Io. viii. Quantum ad tertium gradum lucis dicit causa quae illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum q. d. hic lux non solum est essentialiter sed et causa illuminandi omnem hominem venientem in hunc mundum. Ad huius evidentiam notandum est quod lux quae est per essentiam est causa omnis quae per participationem est. Omne enim participatum

12 Est em eencial ordo int eus
pticipatu z eus p eem qz
eus pticipatu dina ab ete
p eens/ eus aut p eem corpo
q e p eem ht plem appn
talue p eeny ht plem appon
ad omne luce pticipata
Sm go deme h lux corpo q
eeent e plis. Nondu e q
qu deme e q h lux illuiat omz
hoiem pt m9 g1 de luce nali
z tuc pio patens est de se
qz omis ho ht luce nale pi d
Signatu e sup nos lu vultg
tui dne/ ez ue quid lux
dina a pma luce. Qn theo-
philg mt q nos tradit ut nos
digenes qui nat vo nomia
ad lux nob tradita adeo
h quida pmale voe ut ex
seipos obsuat. Alio. het
lux e que illuiat omz hoiez
qua ho i huc mudu attulit
et s huc mt tu pro ur hre du
qz omis ho hat luce no ac-
cipit. Ad hc e dd qz h lux
quatu e de se omne hoiem
illuiat q alt no illuien aliq
hc e ex malicia corp. Un
aug. illuiat ubu omz hoiez
quatu ad eu ptinet. Sicut
quida mit oculos clauder
huic luci recipe radios no-
luerit no luce obtenebrat e
illis h malicia corp puat seipos
domo gre. Alio. pt dici
Illuiat omne hoiem. sit
distributio accomoda ut
sit ss illuiat omne hoiez
no qzng e hoiez qn illuiet
h qz nqn ab ipo illuiat
et h e expo aug. Nondu
e q tu di Veniete i hc mud
mudg pt accipi duo modis
pmo p mudo ssi. i. que mud

ueniut hoies no qz pus hunt
ee z p q ea ueniut i hc mud
qz sic dicit e 9 s mam apli
ad ro. ye. cu enim nodu nati
eent et aliq egisset boni aut
malu z dur ueire i hc mud
ppr int u que accipiut no
ab extra est s huc modu ac-
cipiedo mud h cla expo de
nali luce z e sss q ng accipit
luce mt 9 uenie i huc
mud s i aluoe pma. Alio.
acci mud ut sic heat loc.
p mudo gre s uuc p mudo
in oali z tuc expo h cla de
luce gruita z e ssg lux e ppl lux
na. i. lux gre illuiat omne
hoiem ueiete i mud uirtu
un oigenes no de hijs q de
occulte sciry carbi ppes egr
peas p cedut domg int gre
q illuiat omne ho. ue i h m.
h de hijs qui spua bapti
gre que da p regnon i mud
ueniut uisibile eos ua lux
illuiat qui i mud ueniut
uirtutu. Cautu ad z gdu
luce ssique dicebat q h lux
eat lux al dd i lwa q i mudo
eat z mudg p ipm fcte e q. d.
h lux e lux eat qz p ipam
fcus e mudg et qz p ipm ubu
quod e lux fcus e mudg
no e i mudo s cut ea i effcu.
Nondu e q s aug sup Ioh.
aliter se ht deg ad sui effcm
z aliter se ht fab ad sua archa
qui em fabricat archa extru
e ad id quod fabricat. Deg
at infusg mudo fabricat
ubiqz potng z no recedit ab
aliq s ubiqz e pncia maiest
Nondu e s oug sic ex pma
e effcus ubi ita e creata
e effcus ubi diuisio sic de-
ficiet ubo pno mt elli
defit no ss i ta si deficiet

virtus ubi in divinis deficit cre-
ata. Non origine ut enim quando lo-
cus cessat mox eius esse desinit et
evanescit. Sic celesti visi-
bus suum loqui cessante effectus
ubi hoc est primus stabat ab verbo co-
dita subsistat non. Tertium autem
ad 13 gradus lucis secundum quem dice-
batur quia hec lux erat lux incomprehen-
sibilis in tenebris. Et mundus eum non
cognovit quasi diceret hec lux
erat sine dubio quia est lux erat in
mundo et tamen mundus hic videlicet
hanc lucem non cognovit non compre-
hendit. Est enim diligenter adver-
tendum quod differunt comprehendere
et apprehendere. Comprehendere enim est
undique apprehendere quia scilicet res tantum
cognoscitur quantum cognoscibilis est.
Licet ergo deus erat in mundo non tamen
comprehendebatur quia per essentiam non
potest comprehendi a tota creatura quia
deus est. Apprehendere non est nisi cog-
noscere rem secundum exigentiam et capa-
citatem cognoscentis et secundum hunc
modum philosophi devenerunt in cognitionem per creaturas.
Mundus est quod sicut in luce visibili
si debeat videri requiritur lucis
efficacia ut possit movere actum
et lucis presentia eodem modo si lux
intelligibilis debeat videri requiritur lucis
efficacia et hanc tangit cum dicit
Erat lux vera requiritur et lucis
presentia et hanc tangit cum dicit
In mundo erat et tunc est sensus lux in
mundo hanc lucem non cognovit.
Quia autem non cognovit hoc non est
ex parte lucis quia lux est efficax
ad movendum et presens quia relucet
in omnibus effectibus. Defectus ergo
ex parte nostra. Mundus hic secundum quod
Augustinus super Johannem: omne istud.
Mundus eum non cognovit per mundum
intelliguntur mundi amatores
et tunc est sensus hic mundi amatores.
Quia omnis creata cognovit per
creatorem mundi. Cognovit enim

|| Unitatem in humilitate gratia ... apparentem

stella quia testis est de celo dicit.
Cognovit mare portando.
Venti acquiescendo terra tre-
mendo. Amatores autem mundi
qui dicuntur mundus qui inhabitant
mundum non cognoverunt. Et quia autem
ipse scilicet inhabitent mundum per
qui enim non diligunt mundum
carne versantur in mundo sed corde
inhabitant celum sicut dicit apostolus
Nostra conversatio in celis est.
Qui autem amat mundum carne
et corde versantur in mundo etc.
In propria venit etc. Postquam ewangelista
posuit ubi gradus in preceptis
describit ubi adventum dei.
In propria venit. Sed quomodo Christus
quomodo in propria venit qui ubique est.
Ad quod dicendum quod hic adventus
designat divinam benignitatem. Non
enim venit per novum localita-
tis venit ad locum ubi prius
non fuerat sed venit per novum ef-
fectum scilicet per carnis assumptionem
vel Christus quidem venit quia
... qui ad nos venit de celo descendens
videntibus operatus est in mundo
enim ex omnibus non putabatur videre
eo quod non cognoscebatur deus
natus in mundum carne manifestatione
festatorum hanc et quia descensionem
hic vocat ewangelista presentiam.
In propria venit propria autem
per vocationem omnibus creatura quod dicitur
est per creationem et tunc specialiter venit
in propria in iudea que quodam
speciali erat sua. Ysa. 5. Vinea
domini exercituum domus israhel est
et post Notus in iudea deus.
Et sui eum non rece-
perunt postquam posuit ubi adven-
tum hic ponit ubi despectum dei.
Et sui eum non receperunt. non quia ulli
Dicuntur autem sui omnes homines sed quia pauci
quia ab eo sortiti possessionem qui
dum ipse est deus ipse fecit nos et
non ipsi nos. Quia ad eius ymaginem
insigniti sumus. Faciamus hominem
ad ymaginem etc. Vel sui dicuntur iudei
vel iudeos prius venerat eis sua datur
non ab eis aliquid acceptus. Unde
Christus venit non ut indigens sed ut
beneficus ad suos ... sui dicti sunt
quia secundum carnem erat rex eorum ...
quia de semine david erat. Et quia
erat rex in ... usque in sempiternum

Sicut enim verbum incarnatum est vere filius dei naturalis, ita illi qui fiunt membra eius per fidem formatam efficiuntur filii eius adoptivi. Et in hoc apparet utilitas nobis proveniens ex eius adventu. Et hoc est quod dicit.

quia eos elegit deus in populum peculiarem qui non receperunt eum per fidem credendo, honorando. Io. v. Ego veni in nomine patris mei et non accepistis me. Deinde cum dicit Quotquot autem etc. ponit ubi adventum, ubi describit utilitatem, postea ponit eius adventus fructum. Est autem hic fructus quod per adventum verbi filii hominum fiunt filii dei. Duo autem facit. Primo ponit hic filiationis gradum, secundo ponit eius filiationis causam et modum ibi Qui non ex sanguinibus etc. Circa ad primum continue ita. Ita dixi eum sui eum non receperunt. Sed ait Origenes receptus salutis fons est, quia nunquam fit salus nisi eum recipiat. Et quotquot autem receperunt dedit eis potestatem filios dei fieri hiis qui credunt in nomine eius.

nota Notandum est quod circa hoc quod dicit quotquot duo notat. Primo enim notat ex parte dei adoptantis quandam indifferentiam quia non est personarum acceptor apud deum. Unde Chrysostomus: quotquot sive fuerint servi sive liberi, sive greci sive barbari, sive insipientes sive sapientes, sive mulieres sive viri, sive pueri sive senes, omnes eodem honore digni sunt. Secundo notat ex parte dei profluentem superaffluentem habundantiam. Amplior enim fuit solutio quam promissio. Promissio enim fuit facta iudeis solis, non solum fuit facta eis sed quotquot eum receperunt. Notandum est quod circa dictum Dedit eis potestatem filios dei fieri, per potestatem intelligit aptitudinem ad bonum perfectionis, vel per potestatem intelligit possibilitatem consequendi vitam eternam communiter. Dico primo modo quod per potestatem intelligit aptitudinem vel dispositionem ad bonum perfectionis, et tunc est sensus hic: dedit eis potestatem, id est gratiam per quam possit perfecte operari, perficere et mereri.

operando fiunt filii dei. Matth. v. Diligite inimicos vestros ut sitis filii patris vestri qui in celis est. Secundo dico quod forte per potestatem intelligit possibilitatem consequendi vitam eternam communicationem, et tunc est sensus hic: quotquot receperunt eum dedit eis possibilitatem actu consequendi eternam hereditatem quam consequentur filii dei. De qua filiatione ad Ro. viii. adoptionem filiorum dei expectantes.

nota Notandum est quod deus dedit potestatem filios dei fieri declaratur ex parte sue magne benivolentie. Secundo declaratur ex parte nostra desiderate magnificentie. Primo modo dico declaratur ex parte sue magne benivolentie. Augustinus super Io. omelia [illegible]: magne benivolentie, magne misericordie, unicus natus est, unus esse noluit. remanere(?) Non timuit habere coheredes quia eius hereditas non fit angusta si multi eam possederint. Secundo declaratur ex parte nostra desiderate magnificentie. Magnificum enim est esse filium dei. Si enim sumus filii et heredes, heredes quidem dei, coheredes autem Christi. Ro. 8. Ex quo sequitur quod deus est hereditas nostra. Unde Ps. Dominus pars hereditatis mee et calicis mei, tu es. Nos autem sumus hereditas domini. Ps. postula a me et dabo tibi gentes hereditatem tuam. Nos ergo hereditas sumus quia ipse nos possidet; sic deus est ipse hereditas ut ipsum possideamus et habeamus vitam eternam.

nota Notandum est quod cum dicit hiis qui credunt in nomine eius, hec particula est expositiva precedentis, et tunc est sensus: quotquot receperunt eum dedit eis potestatem. Recipere autem est credere eum per fidem; Christus habitat in cordibus nostris, ad Eph. iii., habitare Christum per fidem. Illi ergo receperunt qui crediderunt. Et patet quidem [illegible] dei [illegible] ad fidem [illegible] receperunt eum dedit eis potestatem filios dei fieri hiis [illegible]

Marginalia: i. credendo et blasfemando; dicitur filiatio adoptio; per gratiam adoptionis; sive nobiles sive ignobiles; remanere

q. d. hii sunt filii dei qui generantur non
ex commixtione sanguinum viri vel fe
mine cum opera utriusque movente
actum generationis sed per gratiam adoptionis
in baptismo. unde infra 3. c. quod natum
est ex carne caro est et quod natum est ex spiritu
spiritus est

Rebus his nominibus ... est ema
nuel. i. nobis
cum deus 1a. d.
his qui credunt
[illegible] esse verum
deum et verum
hominem data
est potestas ut sit
filii dei. 1 Io.
3. omnis qui credit
quia Ihesus est filius
dei ex deo na
tus est.

qui non solum sunt recepti per fidem
informem sed qui credunt in nomine
eius per fidem formatam adherendo
Quotquot autem receperunt eum dedit
Dedit eis potestatem filios dei fieri
quia nunc quidem dominus est dando gratiam
dedit potestatem istam sed qui habet gratiam est
filius ergo debuit dicere dedit illis
filios dei esse et non potestatem filios
dei fieri. Ad oppositum est dominus civitate
Ad hanc questionem dicendum quod duplicem viam
venari possumus per civitatem ut ip
sime dicit. Dedit eis potestatem filios dei
fieri. Ad evidentiam primi notandum est
quod datio gratie est adulto requi
ritur consensus liberi arbitrii per potestatem eo
rum ut cooperatur vel impediat hanc pota
tem dicit civitatem. Dedit eis potestatem suscipere
predictam supplendo sit gratiam
ponendo et operando dicendum dare pota
te sicut qui facit librum et ponit
alicui ad legendum dicendum dare po
testatem legendi illi cui ponit
Ita deus operando gratiam et eam
ponendo alicui dicendum dare potestatem
illi. Alio modo dicendum dare potestatem suscipiendi
gratiam prohibendo in monendo. Dat
enim hanc potestatem quia instigando
in modo dicitur ut suscipiat gratiam
unde dominus Apocalypsis 3 ego sto ad hostium et pulso. Nota
scilicet instigando nos et ad consciencias
que hoc est iustificat scilicet gratiam
infundendo. Alia via ad hoc quod
est quod filiatio est quedam assimilatio
gratia autem habitualis assimilat habitu
sed que est gratia cooperantis perfectior est
assimilatio gratie consummata perfectissime
assimilat et hoc ergo dicendum est quod civitas
loquitur de perfecta assimilatione vel fili
atione que est in operante gratia consu
mata et tunc est in gloria. Cum vero
preterit dedit gratiam dando gratiam
dedit potestatem per quam posset consequi
perfectam filiationem in operante in
gloria. Deinde cum dicitur non ex sanguinibus

ponit origo filiationis eorum et mo
dus adquirendi et ex natiuitate et ratio
filiationis. Sicut ergo est duplex
natiuitas scilicet carnalis et spiritualis
ita est duplex filiatio. hanc duplicem
natiuitatem et filiationem dat
intelligere civitas loquitur. Ita ergo dicit
Ita dominus est ... dedit eis potestatem filios dei fieri
qui filii scilicet non nati ex sanguinibus
scilicet maribus et feminis sunt nati ex
voluntate carnis i. mulieris neque
ex voluntate viri sed nati sunt ex deo
et inde natiuitas eorum est spiritualis
Notandum est primo quod civitas dicit eos
ex sanguinibus in plurali sed genera
non habeat pluralem. Dicit autem in plurali
duplici ex causa. Augustinus super Io
annem hoc quidam sunt sanguis
in genitivo plurali ponit persona translator
voluit salvare intentionem
hic autem non sufficit unde etiam qui
voluit salvare interpretationem civitas
servare omni voluit ut magis
exprimeret unitatem quia unitas est quod
ad generationem filii carnalis non solum
concurrit sanguis viri tan
tum vel mulieris tantum sed concurrit
sanguis utriusque et ideo dicit sanguinibus
unde Augustinus sanguinum per sanguina
dicitur ex sanguinibus non clarius
sed ergo gratie positum est pluralis voluit
interpretator sic ponere quamvis
latine loqui sic genera. Et inde
explicare unitatem auditu
infirmorum. Si enim diceret sanguine
singulariter non explicaret quod
volebat ex sanguinibus enim
maris et femine homines nascun
tur. Aliquid quod non timeatur sed solus
generatio tamen ad unitatem
... et contra ... Nota
sed quando dicitur neque ex voluntate
carnis et non ... sanguis
ubi ... abrupto ada
domine hic ... ex eo ... mihi
et caro de carne ... potest esse
... obedientia ... ita
caro ... Augustinus ... caro
virgo.

[N]ic non spiritus regere dicitur. Sed ubi caro
imperat et spiritus servit conversa domus est
et ruet de pecus domo ubi femina habet
imperium super virum. Nonum est
quod creatura facta ex non est. caro nec
nec ex non enim. Augustinus vero est quod
ad actum generationis concurrit non
[illegible] concupiscentia
quam forte hic appellat creatura
non. Decimum dicit et verbum caro
factum est postquam posuit creatura verbi
adventum hic ponit adventum medii
modi. Ubi nonum est quod verbum venit
per nova unionem quod denotat creatura
in [illegible] venit per glosam opponentem
quod notat creatura et vidimus gloriam eius
3° per glosam [illegible] quod notat
creatura in plenum gratie et veritatis
Primo ergo notat nova unione cum
dicit verbum caro factum est ad cuius evidenciam notandum est
quod hec clausula verbum caro factum est nobis primo
declarat novissimam unionem qua
verbum unitum est carni et hec clau-
sula ad presens [illegible] dicitur enim quod
verbum venit [illegible] a statu quo
venit ad hoc videlicet creatura quod verbum
venit non per nomen locum sed per novum
effectum quia verbum caro factum est id est unitum
carni et venit per carnis as-
sumptionem. Ubi non sicut Augustinus quod verbum
in divinis assimilatur verbo mentali.
Vox autem exprimens verbum assimilatur
carni sic ergo verbum mentis quodammodo
fit sensus corporis assumendo eam
in qua manifestatur sensibus hominum. Sic
verbum dei caro factum est assumendo eam
in qua ipsum manifestaretur sensibus
sicut hominum. verbum mentis fit vox non
mutatur in vocem sic et verbum dei caro
quidem factum est sed absit ut mutaretur
in carnem. Secundo dico quod hec clausula verbum
caro factum est declarat ipsius verbi
benignissimam descensionem. Ar-
guunt enim quidam ita si verbum caro
factum est ergo verbum assumpsit carnem
et non assumpsit animam quod inconveniens
fit de anima [illegible] quos dicendum est quod verbum

assumpsit et carnem et animam. Unde
Theophilus si animam non assumpsit
dicemus non secundum veritate quod hec
non assumpsit non sanitur. Et Damascenus
dicit quod [illegible] inassumptibile est incurabile est
et quod me totum creavit me totum
assumpsit. Sed ideo autem fit mentio de
carne et non de anima vero est ut
ostendat maiorem misericordiam et condes-
censionem assumentis. Unde Theophilus
creatura volens ostendere incenar-
rabile dei condescensionem carnem
commemoravit ut admiremur illius
misericordiam qui propter nostram salutem
quod omnino remotum est et distabat ab
eo quod est carnem assumpsit. Anima
namque habet aliquam propinquitatem ad
deum. 3° dico quod hec clausula verbum caro
factum est declarat possibilitatem ad-
optive filiationis. Dominus enim cum dixisset
precedenter quod dedit eis potestatem filios
dei fieri [illegible] hec audientes ad sta-
tum dixerunt quomodo possibile est quod nos
simus filii dei. Et ideo vero creatura
non est impossibile quod filius dei fiat
filius hominis quia verbum caro factum est
quod multo magis est impossibile quod filius
hominis fiat filius dei. Unde Augustinus quid
miraris quod homines ex deo nascuntur
attende ipsum deum ex hominibus natum.
Et Crisostomus factus est proprius filius dei
filius hominis ut filios hominis
faceret filios dei. 4° hec clausula
verbum caro factum est declarat quod quod est
merito reparationis sicut per carnem
homo peccavit consensu dans carni
ita per carnem homo salvaretur. Unde
Augustinus super Iohannem. Caro te
obcecaverat caro te sanat. Car-
nalis est anima facta consenciendo car-
nalibus affectibus. Unde fuerat
oculus cordis excecatus unde factus est
celestis medicus collirium quem
sic venit ut de carne vicia
carnis extingueret. Nonum est
quod ex eo quod dicitur et verbum caro factum est
et habitavit in nobis possumus habere quod
in Christo fuit unitas in persona et dualitas

inna

sed quia di-
stincte erant
due nature
humana scilicet
et divina in
una persona
non confuse nec
altera conversa in
reliquam ideo
subiungit. Et
habitavit in
nobis id est in no-
stra natura
que aut [illegible]
in deo [illegible]
distinguitur ab illo

verbum factum est homo

Unitatis in persona notatur cum dicitur verbum caro
factum est. Primus est enim quod verbum est factum
homo propter unionem in participatione enim
hoc caro pro homine ponitur. Unde Augustinus
sicut dicitur homo in eo quod scriptum est
verbum caro factum est. Ibi anima no-
minata est ut significat carnem pro homine
posita, ac propter totum significat eloqui
tropus modus sicut est ad te omnis caro
veniet. Dualitas nature non est
dicitur et habitavit in nobis, ut sit sensus
habitavit in nobis id est habitavit in huma-
nitate nostra. Unde Crisostomus habitat
non idem est cum habitaculo sed aliud
aliud autem dico secundum unionem
vero copulatum unum est quod deus verbum
et ipse sed duo nec tamen una persona.

Nota

Notandum est quod ex isto verbo habitavit in
nobis quia humanitas fuit habitaculum
dei, sumpsit nestorius occasionem
erroris sui. Dixit enim quod deus
non sit unitus homini sed deus et homo
fiet una persona sed habitatio solum est
propter inhabitationem dei et hominis
que inhabitatio est per gratiam. hoc
dampnum nestorii manifeste est contra sacram
scripturam. Dicit enim apostolus ad phil.
de filio dei exinanivit semet
ipsum formam servi accipiens. exi-
nanitionem vocat unionem, constat enim
quod propter solam inhabitationem per gratiam
non potest dici filius dei exinaniri.
alias pater et spiritus sanctus inhabitet in sanctis
per gratiam posset dici exinaniri.
Dicendum est ergo quod in christo fuit una persona
duarum naturarum propter quam dualitatem est ibi
distinctio inhabitationis quo ad quam
ponitur sicut refertur ad naturam.

Nestorii error

nota

Notandum est quod habitatio verbi est per gratiam in
unitionem ... immutabilis. De quo
augustinus sicut verbum nostrum fit vox
non tamen mutatur in vocem, ita verbum fit
caro non tamen mutatur in carnem. De quo
Eccli. 24 ego in altissimis habito
in carne et anima que veniunt de
altitudine humanitatis et tamen ego in
columpna nubis. In ... verbi humanitas
Secundo est unitiva benignitatis ...
Sed quomodo reputatur quod nec deus habitet
super terram et amaritudine non est
habet amaritudinem conversatio illius.
Tertio est cognitiva nostre societatis
Apoc. 21 ecce tabernaculum dei cum
hominibus et habitabit cum illis. Notandum
est quod hoc verbum habitavit in nobis potest
referri ad ... consistere sensus
ita verbum caro factum est quod inter nos
apostolos conversatus est Act. 1 in omni tempore
quo intravit et exivit dominus ihesus.

no

verbum caro factum est possit esse
thema in nativitate domini. Verbi
primo declaratur assumentis dignitas
et gradus cum dicitur verbum. Secundo declaratur
eius assumptionis modus et cum dicitur
factum est caro. Sic ergo primo declaratur
cum dicitur assumentis magnificentia
verbum, secundo declaratur nec assumpte fra-
gilitas mortalitas cum dicitur caro. tertio non
utriusque unibilitas cum dicitur factum est.
Quantum ad primum notandum est quod dig-
nitas verbi ibi est quia est maiestate
altissimum et in carne unitur
maiestas fit humilis. Secundo idem
verbum est virtute immensum et in
carne totiens immensitas est
brevis. Tertio idem verbum est dierum eter-
nus cum in carne nascitur quid
fit temporalis eternitas. Quantum ad secundum
cum dicitur factum est caro notandum est quod
christus factus est sub velamine carnis
propter invisibile apparentia sub
habitu hominis propter specificatum con-
venientia sub habitu omni propter
locale ... et melius
hoc quod dicitur factum aliquem specificatur
per ad quod convenit veritatis. sic
ad ro. factum est carne ... ubi con-
quinitas factus omnibus fuit et car-
nem aliquem specificatum per ad quod est
consimilem humilitatis. ad gal. factum sub
lege aliquem specificatum per ad quod est
consimilem utilitatis. ad Cor.
qui factus est nobis a deo sapientia

Et significatio eius nobis, id est ad utilitatem
nostram. Deinde cum dicit "et vidimus
gloriam eius", prosequitur quantum ad illud quod
venit per novam unionem. Hic ostenditur quod
venit per glosam. Opponit enim tunc
est sensus litere. Conveniens verbum quod carni
unitum est, quod ad nostrum vidimus
gloriam eius et vidimus opera et do-
cumenta gloriam eius designantia.
Ut autem videatur melius hec clausula
notandum est quod "et vidimus gloriam eius" quadrupliciter
declaratur. Primo per singularitatem operationum,
et tunc est sensus litere sicut dominus est:
"et vidimus gloriam eius", id est vidimus opera
declarantia eius gloriam, quia declarabant
ipsum esse deum, et hoc est quod dicit "tamquam
vidimus gloriam eius quasi unigeniti",
id est vidimus opera que non possunt esse puri
hominis sed unigeniti filii dei. Licet
enim alii sancti fuerint operati mira-
cula, tamen in virtute alterius; hic autem unige-
nitus in virtute propria. Hanc exponit
sequens Crisostomus dicens: sic dominus con-
gregat cuncta miracula que
circa eum acciderunt per prophetas dicta,
[illegible] angelos, dona, urba-
nitatem [illegible] futuras persua-
sionibus passionibus eius mirabilem
hanc vocem emisit dicens: vidimus
gloriam eius. Secundo hec clausula vidimus gloriam eius
declarat esse ipsum verbum per viam at-
testationis, de qua attestatione predicitur:
dominus hic est dilectus meus filius
in quo michi complacui, et tunc gloria
eius est quam glosa attestatur. Johannes
autem fuit unus de tribus qui viderunt
christum transfiguratum in monte et audi-
erunt vocem patris dicentis: hic est filius
meus dilectus. De hac gloria ij
petri a: accepit a deo patre honorem
et gloriam voce dilapsa etc. Tertio hec
clausula vidimus gloriam eius declarat
eum per viam revelationis. Hec enim gloria est
quam petiit moyses dicens: ostende
michi gloriam tuam, quam videre non
potuit, sed dominus ei: posteriora mea
videbis, id est in umbris et figuris. Revelato
autem eius ostio apostoli hanc gloriam viderunt.
ij Corinthiorum iij: nos autem revelata
facie gloriam domini speculantes.
Luce x: beati oculi qui vident que
vos videtis; multi reges et
prophete etc. Quarto hec clausula vidimus glo-
riam eius declarat ipsum naturalem filium,
et tunc est sensus: gloria aliorum sanctorum sicut
moysi et helye fuit gloria aliorum filiorum
adoptivorum, gloria autem quam vidimus
fuit gloria filii naturalis, et fuit
gloria quasi unigeniti a patre, quasi diceret
secundum Crisostomum: vidimus gloriam qualem
decebat et congruebat habere unigeni-
tum et naturalem filium dei. Notandum est
secundum Crisostomum quod posuit hic "quasi" [illegible]
veritatis, et est quasi modus loquendi hic
secundum Crisostomum sicut si aliquis videret rege-
ntem in magna gloria, interrogatus
ab alio qualiter regem vidisset,
volens se expedire in uno verbo
diceret: vidi quasi regem, id est sic
decebat regem. Ita evangelista volens
se expedire in uno verbo dicit: vi-
dimus gloriam eius quasi unigeniti, id est
gloriam quam vidimus est gloria qua-
lis decebat habere unigenitum. Deinde cum dicit
"plenum gratie et veritatis", prosequitur quantum ad
eventa quibus venit cum glo-
riosa [illegible] venit cum
gratia continui [illegible]
ad cuius evidentiam notandum est quod hec
clausula plenum gratie etc potest exponi
mistice tribus modis.
Plenitudo enim est aliorum sanctorum, et
est plenitudo sufficientie. Plenitudo autem
gratie que in christo est plenitudo redundantie,
quia gratia christi est gratia capitis que
redundat in membra, ex qua re-
dundantia membra gratiam capitis
incorporantur, sicut cor influit.
Gratia ergo christi redundat in nos
sicut influentia cordis redundat
in alia membra, et tunc est sensus litere
vidimus eum plenum gratie ad nos
iustificandos et veritatis ad nos illuminandos.
Vel vidimus eum plenum gratie dum
iustificat, assumptum videlicet dum

illuminavit a spiritu sancto qui in gloria est
unitas sine doctrina et redundat
in totam ecclesiam. Secundo hec clausula plenum
gratie et veritatis declarat in Christo perfectam
unionem gratia enim unit creaturam cum
deo et ideo ubi est perfectior unio est
plenior gratia et ubi est perfectissima
unio est perfectissima gratia in Christo autem
fuit perfectissima unio. Illa enim
unio faciebat quod homo esset deus
propter quam unionem dicit cum vidimus
eum plenum gratie. In quantum scilicet per unionem
gratia scientiam datum est ei quod esset deus.
Unde Augustinus: verbum pertinet tempore
ortus sui summa gratia est qua homo
unitur cum deo in unitate persone. Vidimus
eum plenum in quantum secundum naturam
humanam in Christo pervenit ad unitatem
divinam que est summa unitas a qua
unitate diminuuntur omnes alie unitates.
Tertio hec clausula plenum gratie et veritatis declarat
in Christo unitatem perfectorum ut
per tanto dicatur plenum gratie quia non
ei datus est spiritus ad mensuram.
In aliis enim sanctis diversis gratiis
secundum que gratie veniunt in capite Christo
Unde Augustinus ad Dardanum: in singulis
membris corporis est unus sensus quibus
scilicet tactus; in capite autem sunt omnes sensus.
Ita in capite Christo sunt omnes gratie
propter tanto autem dicitur plenum veritatis. Unde Augustinus
cognovit omnem scientiam. Unde dicit
Petrus ei dicit: Tu domine nosti omnia.
Quarto dico quod hec clausula plenum gratie et
veritatis declarat in Christo gratiosam et claram
instructionem ut dicatur plenum
gratie in quantum verba eius fuerunt
gratiosa. Veritatis autem dicatur plenum
in quantum verba eius fuerunt clara
non enigmatica. Unde Theophilus:
plenum gratie prout eius sermo gratiosus
fuit et cetera. Diffusa est
gratia in labiis tuis. Plenum autem veritatis
quia Moyses et prophete loquebantur
operabantur in figuris et cetera. Audacter et aperte
Johannes testimonium perhibet. Hec est
pars prima. Prius cum egit

de venita de verbo dei incarnato
verbi, prius quam secundo egit de nato dei. Fuit homo missus a deo. Tertio agit de
expressione verbi facta per vocem in
prohemium. Hic autem expressio ad hoc quod
Johannes testificatur. Sicut enim
vox omnibus testificatur de homine
et cetera Johannes qui est vox testificatur
de verbo. Dividitur autem hec pars
in duas partes quia primo ponitur testificatio
Johannis in generali, secundo in speciali. Ibi: Et hoc autem in
speciali quia ad specialem partem. Ibi: Et hoc est
testimonium Johannis. Prima in duas quia
primo Johannes testificatur de verbi
excellentia, secundo testificatur de verbi
influentia et de plenitudine eius.
Prima in tres quia primo introducitur
testis cum dicit Johannes, secundo introducitur
testificandi modus cum dicit clamat,
tertio introducitur ipsum testimonium cum
dicit Hic erat. Primo ergo introducitur
testis cum dicit Johannes testimonium perhibet
quasi dicat venita de qua dixi est
quod Johannes mittitur ut testimonium perhiberet. Hic autem est testimonium quod perhibuit de quo iam dixi. Johannes
testimonium perhibet de ipso id est de Christo
propter vite sanctitatem propter famam celebrem,
propter certitudinem prophetie. De sanctitate
eius scriptum est: Inter natos mulierum non
[illegible]
de celebri fama est scriptum
quod exibat ad eum omnis Judea.
Ita Josephus xviii. antiquitatum
libro xviii. ca. de Johanne sic dicit: Johannem
baptistam Herodes occidit virum
valde bonum qui precipiebat
Iudeis virtuti operam dare, iusti-
tiam colere et per baptismum in unum grege
convenire. De certitudine prophetie Johannis. Ibi: Postea
vidit Johannes Jesum venientem
ad se ait: Ecce agnus dei.
Secundo cum dicit clamat postquam
introduxit venita testem hic
introducit testificandi modum.
Est autem modus testificandi ex-
clamativus et ideo clamat id est
aperte et sine timore et cultu et cum
timore.

[Margin notes:]
Gratia non potest esse plenitudo nisi sufficienter ... et caput non ... et angelis
Dardanum
et constanter
Primo et cetera
aperte

dicens· ad eos q venieba(n)t ad eu(m) cu(m)
baptismat(us)

c· xl·

Vaticiniu(m) ysa(ie) p(ro)ph(et)e vox clamantis
i(n) deserto, ubi atte(n)de(n)s p(ri)mo q(uod) ei(us) cla-
mor p(ri)mo dic(itu)r ex(c)ita(n)tiua pa-
lacon(em) quod e(n)i(m) lex d(icitu)r abscondita
sap ex(c)itata clamat aptiss(ime). 2o dicit(ur)
ex(c)itata diuulgacion(em); p(ri)us e(n)i(m)
lex clausa fu(er)at i(n) iudea
m(odo) a(u)t(em) sap(ientia) ex(c)itata clamitat
i(n) plateis, clamor d(icitu)r c(er)tissi-
ma(m) ut col(ligitur) c(on)t(ra) testo(n)i(um) a(li)t(er) q(ui)
a(n)te audit(ur) p(otes)t e(ss)e sup(er) t(er)ram 3o cla-
mor clama(n)tis d(icitu)r ut t(ali)s
f(er)uore(m) ip(s)o(s) labora(n)tis clam(or)
vau(s) e(ss)e t(ame)n (e)st f(aci)a(n)t m(er)it(um),
Deni(que) cu(m) d(icitu)r hic e(ra)t post q(ua)m
ex(c)itata(m) introducit testi(m)o(n)i(um) et
testificat(ur) mo(dum) i(n) p(rese)nti i(n) c(on)t(er)mi(no)
ducit i(n)p(er)i(um) testio(n)i(um). De a(u)t(em)
testio(n)i(um) Jo(hannis) p(ri)mo de x(ris)ti h(uman)itate
cu(m) d(icitu)r· qui p(ost) me venit 2o de x(ris)ti
excelle(n)cia (et) dignitate cu(m) d(icitu)r· an(te)
me f(ac)t(u)s e(st), 3o de x(ris)ti deitate cu(m) d(icitu)r
qui p(ri)or me e(ra)t, p(ri)mo g(o) reddit
testio(n)i(um) de x(ris)ti h(uman)itate q(ua)
acce(pi)t nascendo d(icitu)r· hic e(ra)t
y· de quo ... cu(m) abs(olu)t(e) (est) q(ue)
que(m) dixi qui p(ost) me ve(n)tur(us) e(st) q(uia)· d(icitu)r
p(ost) me venit nascendo v(er)u(m) the-
ophil(us) p(ost) me venit v(idelic)et s(e)c(un)d(u)m p(ro)pa-
natio(n)e(m) Sex e(n)i(m) me(n)sib(us)
p(ri)or x(ris)to ioh(ann)es e(ra)t s(e)c(un)d(u)m h(uman)itate(m), et p(ost)
me venit p(re)dicando (et) baptizando
no Non(dum) e(n)i(m) Joh(ann)es d(icitu)r hic e(ra)t
...nit x(ris)t(u)m fuisse p(rese)nt(em) i(n) loco
... v(er)u(m) glo(sa) p(re)de(monstr)atiui p(ro)no(minis)
h(oc) ... x(ris)t(u)m fuisse i(n) loco i(n)
sepe e(n)i(m) ip(s)e d(omin)us adhuc igit(ur)
a(n)tequa(m) baptizaret (et) p(re)dicaret
ad ioh(ann)em solit(us) e(ra)t venire,
no Non(dum) e(st) 2o q(uod) testis d(icitu)r i(n) suo
testio(nio) que(m) dixi ... su(m) testio(n)i(um)
c(on)ti(n)ui(tat)e q(uia) reddit testio(nium) de
... (et) de p(rese)nti tu(n)c e(ss)e
que(m) dixi (et) p(re)dixi ve(n)tur(um)
i(n) p(ri)mo dico app(ar)uisse multo(s)
cu(m) a(n)tequa(m) x(ris)t(u)s ad ip(su)m veniret
testio(nium) p(er)hibuit Jo(hannes) t(er)tio d(icitu)r (qui) e(ra)t

que(m) dixi a(n)tequa(m) videre(n)t eu(m)
testi(moni)u(m) ei p(er)hibui, luc(is) tu p(ro)pheta
p(ro)ph(et)a altissimi vocaberis no
Non(dum) e(st) q(uod) ioh(ann)es venit an(te) x(ris)t(u)m
p(ri)mo q(uod) ... p(ro)p(te)r ordine(m) doct(rine)·
Doctrina e(n)i(m) i(m)p(er)fecta d(ebe)t p(re)ce-
de(re) doctrina(m) p(er)fecta(m) a(n)t(em) i(de)o p(ro)p(ter)
p(re)cessit doctrina leg(is) que t(ame)n
fuit figuralis (et) q(uas)i de logiq(ue)
x(rist)i a(n)nu(n)tiatiua, de(inde) s(e)c(un)da
e(st) doctrina ioh(ann)is, t(er)tio me(diu)m
gradu(m) m(ed)i(u)s (et) gr(ati)a q(ue) ultio
s(e)c(un)da e(st) x(ris)ti doctrina p(er)fecta
Deni(que) cu(m) d(icitu)r an(te) me f(ac)t(u)s testi-
ficat(ur) ioh(ann)es de x(ris)ti dignitate (et) ex(cellen)tia
e(ss)e ... f(ac)t(us) e(st) an(te) me f(ac)t(u)s e(st)
i(d est) m(ihi) honore (et) dignitate a(n)tepo(s)it(us)
(est) q(uasi) d(icat) me honorabilior (et) dignior
e(st) 2o non(dum) e(st) q(uod) ex h(oc) v(er)bo sup- ... error ari(i) eo q(uod) filius dei natus
sumit arrianu(m) occ(asi)o(n)e(m) erroris
sui d(ice)nt(e)s q(uod) v(er)bu(m) a(n)tequa(m)
...ue ca(r)ni(s) fuit f(a)c(t)u(m) ...
fuit p(ri)us c(re)atu(m) q(uam) ... theologus ego t(ame)n p(er) gr(ati)am· ille d(eu)s ego s(er)uus· ille rex· ego p(re)co·
sic a(u)t(em) arrianu(m) h(uius)mod(i) ... sit
exposuit voleb(a)t o(mn)ino q(uod)
d(eu)s filiu(s) no(n) e(ss)et a p(at)re genit(us)
s(ed) f(ac)t(u)s sicut una a(li)a c(re)atura
q(uod) quod ... e(st) q(uod) no(n) e(ss)et ... nat(us)
f(ac)t(u)s e(st) a(n)tequa(m) ego ex(ist)e(re)m f(ac)t(u)s
s(ed) an(te) me f(ac)t(u)s est h(oc) e(n)i(m) an-
po(s)it(us) q(uasi) e(st) ... a(u)t(em) iste sit s(e)n(su)s
p(ro)b(atur) p(er) seque(n)tem cla(usu)la(m) voleb(at)
e(n)i(m) p(ro)b(a)re q(uod) an(te) eu(m) f(ac)t(u)s e(st) d(icitu)r
q(uia) p(ri)or me e(ra)t q(uasi) d(icat) i(de)o an(te)
me f(ac)t(u)s e(st) no(n) q(uia) sit c(re)atura
s(ed) q(uia) p(ri)or me e(ra)t si e(n)i(m) f(ac)t(u)m
d(icitu)r c(re)ato(n)e(m) debe(re)t dici eg(o)
s(ed) p(ri)or me e(ra)t q(uia) an(te) me f(ac)t(u)s e(st),
Deni(que) cu(m) d(icitu)r q(uia) p(ri)or me e(ra)t
reddit testio(n)i(um) de x(ris)ti deitate
v(er)u(m) aug(ustinus) sup(er) Jo(hannem) p(ri)or eo ioh(ann)es
e(ra)t q(uia) ... d(icitu)r e(st), a(n)tequa(m) ab- mirum audi
ra(ha)m fieret ego su(m), audi vo(cem)
p(at)ris ad filiu(m) an(te) lucifer(um) ge(nui)
te, unde Lucifer· q(uia) illu(min)at(us) luce(bi)t·
v(er)u(m) tu ... q(uia) ... no(n) ste(ll)e
ergo (est) no(n) ... an(te) lucif(er)u(m) s(ed) an(te) o(mn)e

illuminatum. Deinde vero et de plenitudine
eius, propter quam redditur ei testimo-
nium hec de eius eminentia. Redditur
testimonium ab eodem de christo influ-
entia sive redundantia tam certe
rerum et causa, quia primo agit de re-
dundantia sua per ministerium precursoris
2° agit de redundantia sua per
magisterium predicationis divine. 3°
agit de redundantia gratie. 4°
agit de redundantia doctrine
formata duabus, quia primo ostendit quod ex
plenitudine gratie redundat gratia
iustificationis que est gratia infusa.
2° ostendit quod ex eadem plenitudine redun-
dat gratia premiationis que est gratia con-
summata. Et gratiam pro gratia. 3° reddit
causam: quia lex per moysen data est.
no Ad evidentiam primi nota quod circa si-
gnificationem verba de plenitudine eius, et
non solum verba Io. evangeliste sed Iohannis
baptiste reddentis testimonium de christo
et probantis id quod prius dixerat: dixit
enim de eo: prior me erat, quia probat quia
de plenitudine eius accepimus, quasi diceret:
non solum erat prior me, sed nobis omnibus,
quia nos omnes de plenitudine eius
accepimus. Notandum est quod si hec verba
sunt Iohannis baptiste, primo Io. Baptista
no primitatem declarat, 2° declarat
ex parte gratie specialitatem, 3° declarat
eius maiestatem, 4° declarat eius
ex parte nostra humilitatem. Primo dico quod
Baptista dicit: De plenitudine eius omnes
accepimus, declarat primitatem,
quasi diceret: christus est primus et tamquam caput.
Sicut ergo a capite est influentia
omnia membra, ita a christo capite
redundat gratia iustificationis in totum
etiam propter quam redundantiam
dicit quod de plenitudine eius nos
omnes accepimus. De hac plenitudine
Eccli. xxiiii: transite ad me omnes
qui concupiscitis me et a generationibus
meis ab hijs dominus. Que ex me
procedunt ad implendum. 2° hec clausula

et de plenitudine eius. Tertio ex parte eius
declarat gratie specialitatem. Et est sciendum
quod christus habuit gratiam sub quadam ex-
plenitudine fontali, quia christo non est
data gratia ad mensuram. Nos autem
homines gratiam sub quadam spe-
cialitate, quia gratia defluit ab illa
quodammodo sicut rivulus a fonte.
De hac plenitudine dicitur est supra: no
plenum gratie et veritatis. Ubi ad intelligendum
ex parte totius et ex effectibus primo specialita-
tem primo dividit et causam per modum
totalitatis per modum unitatis, et Platoni-
ci notabant eius per eum totalitatem
ponebant quod totum quod est in entibus quinque
essentia participatio per modum diffu-
sionis per modum potentie et entitate per essentia
per modum unitatis per modum totius.
Hec ergo plenitudo gratie in christo dicitur quadam
totalitate. In nobis autem quadam specia-
litate. Unum ad ephe. 4: unicuique
autem nostrum data est gratia secundum mensuram
donationis christi. 3° hec clausula de plenitudine
eius declarat christi reverentiam et
humilitatem. In christo fuit plenitudo
timoris et reverentie. Ysa. xi:
replebit eum spiritus timoris domini.
Et tamen si hec est vera, quod de plenitudine
reverentie christi patiendo accepimus
peccatorum remissionem, de qua re-
verentia ad hebreos v: cum clamore
valido et lacrimis offerens ex-
auditus est pro sua reverentia. 4°
hec clausula de plenitudine eius declarat eius
maiestatem. Non solum enim in christo
fuit plenitudo gratie vel plenitudo
reverentie, sed et plenitudo maiestatis et
divinitatis. Ad colo. ii: in quo, id est in christo, habitat
plenitudo divinitatis corporaliter, et narrat
unum Aug. quod hic intelligitur caput et
corporis membra, excellentissime
singulariter quadam superexcellentia hominis
fuit christus homo, et una persona cum verbo quod
non est in alijs hominibus. De nullo e-
nim sanctorum dici potest vel potuit vel poterit
ubi tanta sanctitas fuerit ei secundum
unigenitum. Ideo accepimus sicut christus

d. aug. Multi precesserunt xpm qui iusti fuerunt ante plenitudinem eius, quod non dicebat de eius plenitudine acceperunt. Respondetur quod omnes acceperunt, quia xpus fuit caput omnium iustorum ab abel usque ad ultimum iustum. Sicut capiti uniuntur membra ligamine fidei et dilectionis, ideo non sunt salvati qui non receperunt de plenitudine eius.

Pro tertio in eo habitat plenitudo divinitatis corporaliter, id est veraciter et solide. Notandum est quod ex hoc quod dominus est de plenitudine eius nos omnes accepimus, declaratur unitas ecclesie. Imaginabimur enim quod sic suo modo est de unitate corporis mistici sicut de unitate corporis naturalis. Corpus autem naturale ex hoc est unum quod recipit influentiam unius principii. Non enim membra corporis essent unum nisi reciperent unam influentiam, quia tunc influentiam unumquodque membrorum reciperet a proprio suo. Sic ergo corpus misticum est unum quia continuatur ad plenitudinem xpi, de cuius plenitudine omnia membra corporis mistici accipiunt secundum mensuram donationis xpi. Accipiunt enim gratiam iustificantem vel gratiam operantem. Deinde cum dicit: Et gratiam pro gratia, probat quod omnes sumus qui de plenitudine xpi descendit gratia iustificans, hec enim quod de hac plenitudine descendit gratia consummans et beatificans. Unde advertendum est quod sanctus augustinus super Jo. omelia xiiii exponit hanc litteram: De plenitudine eius accepimus gratiam, et rursus accepimus gratiam pro gratia. Quam gratiam primo accepimus? Est fides, que gratia dicitur quia gratis datur et non meritis redditur. Et ideo gratia quam primo accepimus est gratia iustificans, que non meritis datur, sed cum prevenit donis [illegible] est reddita, non gratia donata. Gratia autem quam accepimus pro gratia est vita eterna. Et ideo sequitur: de plenitudine eius accepimus, quando remissionem peccatorum, ut iustificaremur ex fide. Et rursus pro hac gratia recepturi sumus aliam, id est vitam eternam. Contrarium videtur [illegible] vita eterna possit dici gratia, quia nobis gratia gratis datur et non meritis redditur. Ad Romanos xi: gratia [illegible] ex operibus. Et ideo oppositum ad Romanos vi: gratia dei vita eterna. Dicendum quod vita eterna potest dici gratia quia quibusdam meritis reddatur, tamen meritum ex gratia proveniente, que gratia prevenientis donum dei est gratis data, non meritis reddita. Unde intelligamus quod sic quod gratia prevenientis est sicut radix et fundamentum totius fabrice spiritualis et omnium meritorum. Nisi enim illius prevenientis beneficio operarentur, merita non possumus. Unde advertendum ego de fabrica spirituali sicut de radice eius. Tertia quod radix quod est non debet imputari toti fabrice. Gratia dici potest, et ideo sanctus augustinus ad sixtum dicit quod premiando merita sua premiat dona sua. Est enim autem vel de meritis quasi sua dona coronat. Notandum est quod sanctus Crisostomus: sicut enim est dare iustitiam et iustitiam, scilicet iustitiam veteris et novi testamenti, ita est dare gratiam et gratiam, scilicet veteris legis, que magna fuit, magnum enim fuit ex hominibus ydolatris data sunt precepta et cognitio unius dei, per hoc autem gratiam accepimus et gratiam. Sic gratia dicitur Zacharie iiii: exequabit gratiam gratie. Deinde cum dicit: quia lex per moysen data est, reddit causam dictorum. Ubi notandum est quod littera potest continuari duobus modis, sicut exposita est per crisostomum. Accepimus gratiam pro gratia, id est accepimus gratiam nove pro gratia veteris testamenti. Statim per continuationem quia reddatur causa dicti, quod nos enim diximus accepimus gratiam pro gratia, quia lex que fuit quedam gratia per moysen data est; gratia autem et veritas per ihesum xpum facta est. Secundo potest continuari littera secundum alium modum legendi hanc litteram: accepimus gratiam pro gratia, sic quod accepimus vitam eternam pro gratia iustificante. Statim quereret aliquis: esset ne lex causa iustificationis? Ad hoc ut videret statim conveniunt quod sic et lex non sufficiebat, et ideo subdit

vere vita eterna dicitur gratia

lex per moysen data est, gratia et veritas
Du. ab quia lex non sufficiebat.
Ad hoc dicunt augustinus et origenes quod lex
iubebat sed non iuvabat quia dicit
nullus potest sufficienter agere vel dicere
agenda et non cum hoc habeat potentiam ex-
ecutivam per quam possit exequi id
quod consultum est. Lex ergo bonum precipi-
ebat et ostendebat quod agendum
sed non iuvabat potentiam ad agen-
dum. Sed fuit nec gratia et quo potentiam
ostendit. Similiter lex ostendebat
sed non sanabat. Sed fuit nec
No gratia que sanat. Sed obiciatur
est quod sicut oculus non videt nisi
sit in debita dispositione sanitatis
Ita potentia non surgit ad bonum operan-
dum et merendum nisi prius sanetur.
Sanatur autem per gratiam preveniente
eo cum prevenit ut preveniatur ut
Du. operari possit. Item queritur de
qua dicitur veritas in opere gratiam
tum veritatem dicitur gratia et veritas per
ihesum christum facta est. dicendum quod hec duo per
via venari possumus. Prima est ex
differentia que est inter legem et gratiam. lex
enim ostendebat mandatum sed non
adimplebat; gratia autem mandatum
tum adimplet. lex ostendebat
promissum sed non exhibebat; gratia
autem promissum exhibet.
Dicit ergo gratia per christum facta est ad
implenda mandata et veritas
No ad exhibenda promissa. Sed obiciatur
intendentes quod viri alii dicuntur gra-
tiam non accipientes alii diu-
tius participabant et tunc ... doc-
trinam veritatis et cuius per eam non
acceperunt. Sed dicatur linguam eorum
dicuntur viri quos figurabant et istorum
accepere ita quod veritas habenda est
quod exhibita est quod figuratum est.
Alia via que comparat gratiam et
veritatem est quia gratia refertur ad
peccatorum iustificationem, veritas autem
ad occultorum manifestationem
quia christus docuit veritatem in doctrina oc-
Jo culta. Tercio queritur de veritate

hic fit ipsa veritas per christum facta est vel
quia christus veritas increata dicitur
cum ego sum via veritas et vita
Increatam autem non est factum.
Ad hoc dicunt doctores quod augustinus
sicut quod sicut ex uno anulo plures
sculpta excunt. Ita ex una veritate
prima multe veritates et sicut
annulus prior non est factus sed anulus
Ita veritas prima non est facta sed in
unum intelligitur quod ipsa veritas
realis ex qua prima veritate
ut ex imaginibus sculpte sunt
multe veritates sicut hijs quas veritate
tractat neque quam facta est per christum
nisi per aliquem sed veritas sculpta
quia que consistit in paulo et
aliis per ihesum christum facta est. Deum
t. pa. nemo vidit. Deum nemo vidit unquam.
Propter quod consueuit de plenitudine
et fluxu gratie hic ostendit quod ab eadem
plenitudine et fluxu doctrine
Ipse enim manifestat occulta dei.
Deum nemo vidit unquam quasi dicit
non solum ab eo et fluxu gratie
iustificatur sed et sapientia illuminatur.
Duo autem facit evangelista. primo ponit
ex parte nostra doctrine necessitatem
dicens Deum nemo vidit unquam
quasi dicit qui non vidit vel novit
doctrina indiget. Secundo ponit ex parte
doctoris docendi facultatem dicens
Unigenitus filius etc. quasi dicit qui
unigenitus est novit quod sit prius
ratio narrandi. Sed circa primum ad prius
queritur. Ab utrum sit verum. Deum nemo
vidit unquam. videtur quod non quia ysa-
ias scribit. vidi dominum sedentem
super solium excelsum etc. et iacob
vidit dominum facie ad faciem
genesis xxxij. Ad hoc dicunt doctores
augustinus sic dicit id ab hac vita
quis quodammodo moriatur sive omnino
exeundo de corpore sive et avertatur
et alienatur a carnalibus sensibus
ut merito nesciat sicut ait apostolus
utrum in corpore an extra corpus sit
non in illa rapitur vel sublevatur visione
// sub vehitur

viij ...

Addit aug9 audiam nō ē
q̄ intē aug9 nisi ē q̄ mt9 cō-
ntg corrupt cor' ex occupa-
ssiti depmit z aggrauat ne pos
sit ad sup cōtemplatōib gē
ptingere sō oz q̄ sin ut9 creat
Videat nid ē eēm dīna vt qz
tōl deshat corp p morte
ul q̄ tō a corpeis sēsib p
raptū abstrahat ita q̄ nes-
ciat utrū tor sit ex corp
sit sicut l3 de paulo z tūc ē
ss9 l3 ē Dm nemo uid' ē q̄m
ing hom corpeis sēsib vīnc
dm̄ nidet sicut sēptu ē no vi
debit me hō z vīuet exo 20
vn aug9 ad paulina de vi-
dm̄ voce ē abstrahi ab hac
uita nit q̄nz illi ineffabi-
lis sōib luce assuit z nō sit
incredibile q̄ngda sā nōnd
ita defuncti ut sepelienda
cadau̲a remanerent z istā
excellēciā reuelōis fuisse
cōcessa z° ad hac qm̄ ut' vn
dē aug9 ad paulina de vi-
dm̄ dz sicut dm̄ nemo uidit
unquā quod quidē tm̄ vrū ē
qz dei plenitu nq̄ nō solū
ocul corpeis h' ut' ip̄a mē-
aliq cōphendit q. d. aug9 ad q̄t
apphēde z ad cōphē sicut dm̄
ē s' a sicut gō pt deg apphēdi
h' nunquā cōphendi vn id dg
vb a ttēnd ad ē totū vid
cōphēde d̄ q̄ pm' q̄ p' bn'
cuq3 senti totū at cōphē
videō q̄ ita ni' q̄ n' g latrat
uidentē aut q fines cōspici
put q. d. aug9 tūc cognosc
cōphēdit ut cognosceq
cognosc ē q̄ de quo pt sic
cōphēdi sō forte dm̄ ē de
tali cognicōe q̄ dm̄ nemo
uidit unquā z° ad hac qm̄
vn dē pt Dm nemo uid' vq
oculo cordis sicut uidē ista nisi

vn aug9 ad paulina Dm̄
nemo uidit unquā hac
uita sicut ip̄e ē aliqū i aliq̄
uita sicut ip̄e ē sicut nisi a
ista q̄ cordi uisione cernū
Dem tū dz ut vnigenitg filig
p9 q̄m posuit ex pte uia doc-
tne uti ē hic point ex pte
doctor docendi facultate
funda at intrinsico sua ad
pbandū facultē docendi
sup duo fundamenta p° fu-
damentū ē q̄ nug doctor pt
docē ea que dei sētū attin
gat occultū dz voca aut
occultū dei p̄d occultū pūs
iudicia dīna q̄ p' sui infinite
z eleuacōe a cātā capu p'nt
sm fundat ē q̄ p̄o sō hat
tingebat occultū dū h3 deg
cat sicut vnigenitg filig dū
z° sō pt dm̄ cōphēdē p q̄ub
de ip̄o narrabit h' p° ibi
q̄ nemo uidit dm̄ nisi vni-
genitg filig q. d. occultissia
dei cōphen' filig sō de co nar-
rare pt. Nondū ē p° q̄ Jo. bap
ut ante dicebat filiū unige
excludit eū a filijs adoptiuis
q. d. omīb cognicō ē p assilacōz
z° sō ubicūq3 ē pfectissima assila
ē pfectissima cognicō filij at
adoptiui sō sī assimilari p gra
cū nō assilari p nat filig at
vnigenitg pfectissie p'ua assilā
qz eandē nat h3 cū patre sō
ipm patrē cognoscit pfectis
sime vn mat' Nemo nouit
patrē nisi filig z cui uoluit
filig reuelare. Nondū ē z°
q̄ filig dū aliq dz vnigenitg
aliq dz pmogenitg vnigenitg
quid nequāqū nō h3 fres
pmogenitg at mltos h3 fres h3
qui fres sī filij adoptiui
Ubi aduertendū ē q̄ suo mō tn
intelligeq de filiacōe unige
sicut de vnitate dei Certū
ē eī q̄ deg vng ē p nat' et p
eēm tū p quādā pticipacōē
dm̄ dz multi

sibi ostendit ab ip̄o
q̄ e i sinu
pris ip̄e
enarrauit.

tur unigenitus filius natura differt per quandam
denominationem et per quandam participa-
tionem que participatio vocatur ad
optionem domini filii multi vero
quorum deus primogenitus. Non dicit
2° quia non absolute additur quod est in
sinu patris. additur enim ad
exprimendam perfectionem cognitionis
q. d. quia est in sinu patris ignorat
eorum que sunt in patre perfecte
docet. unde Augustinus in sinu quasi
multo plus est quam semper videre
Nam qui semper videt non omnino
quod videt habet cognitionem
qui vero in sinu quasi nihil ignorat
Ubi advertendum est quia novit vere
id attingat [illegible] vi. Quod
quidem etiam [illegible] sinus vocatur pater in
et ideo quod perfecte dicitur cognoscere quia
sine modo sit infra occultum est
sinum vero et ideo dicitur esse filius in
sinu patris ad exprimendam perfec-
tam cognitionem quam habet filius a
patre. 2° hoc ubi [illegible] qui est in sinu
patris ad [illegible] ad [illegible] filii
consubstantialitatem ut sit sensus in sinu patris
i. in secreto patris quia habet eandem
essentiam patris. unde Augustinus in sinu
patris est in secreto patris. Non enim
deus habet sinum quemadmodum nos
homines in vestibus sed quia filius tamen
in secreto patris sinus patris
vocatur. qui ergo in secreto patris no-
vit patrem ipse est qui enarrat
quod vidit. Et hoc est quod dicit ipse enar-
ravit. ad hoc vero Beda quod enar-
ravit quid sentiendum de trinitate
veritate et qualiter ad eius contemplationem
properandum et quibus actibus sit per-
veniendum. Si autem referatur ad
futurum tunc enarrabit cum elec-
tos suos ad visionem claritatis
Et hoc est testimonium / induxerit.
Exposito testimonio Iohannis in generali
hic ponit testimonium eius in speciali
et primo ponit testimonium eius ad phari-
zeos 2° ad turbas i. altera
die 3° ad discipulos i. altera die

[Left margin notes:]
no.
no.
Item
dr.
Vel enarravit mi-
steria in lege
et prophetis sub vela-
mine pronunciata
et quae fuit sermo
qui nos deducet
ad claram visionem
divinorum.
pa

stabat. prima in duas partes
hoc enim testimonium tulit Iohannes interro-
gatus de quibusdam quaestionibus. primo ergo
testimonium tulit interrogatus de
persona. 2° interrogatus de officio ibi Et qui
missi fuerant. prima in duas quia
ad interrogatores stabat de per-
sona primo [illegible] quod non est 2° [illegible] quod est ibi
dixerunt ergo ei. prima in tres secundum
tres interrogationes et tres responsiones
Dixit ergo primo Et hoc est testimonium. ubi
attendendum est quod [illegible]
quia sacerdotes et levite [illegible]
2° est attendendum [illegible]
sancte tanta enim opinionem habebat
de sanctitate eius quod crederent
de seipso testimonium perhiberet.
3° attendendum est testimonii
veritatem 4° est attendendum
loci celebritatem quia ab Ierosolimis
[illegible] ad quos [illegible] dicit
quia miserunt sacerdotes et levitas
[illegible] dicta quia qui missi
fuerant ex phariseis erant. Et
hoc dicit quia status phariseorum [illegible]
temporibus [illegible] omne statum
et sacerdotum et aliorum pharisei [illegible]
[illegible] quandam observantiam ab
aliis distinguebantur. Ita
Ut interrogarent eum tu quis es.
Ubi ponitur prima questio prima visio
interrogatus enim quibus [illegible]
se non esse Christum [illegible] ab eis
sacerdotibus [illegible] nulla
facient mentionem de Christo
dixit se non esse Christum. Ad hoc dicunt
[illegible] ipse non [illegible] ad [illegible]
[illegible] ad intentionem quia
Ad cuius evidentiam notandum est quod
dixit sacerdotibus et levitis [illegible]
[illegible] de hoc [illegible]
sciebant [illegible] scripturis iam
instare tempus adventus Christi. Unde
videntes sanctitatem eius suspicati
sunt eum esse Christum. Interrogatum
[illegible] quibus [illegible] querere
[illegible] Christus non dicit

fraudulenter hoc querebant a Iohanne
volentes eum allicere ad hoc ut
confiteretur se esse Christum. Indignum
enim existimabant Iohannem subi-
cere Christo propter multa quorum erat primum
genus illustre, principibus enim sacer-
dotum filius erat. Secundum erat dura
educatio. Tertium autem humanorum
despectio. Domino Christo autem quia corde
videbant generis vilitatem ei ex-
probrabant ei dicentes: nonne
hic est fabri filius? Et [illegible] dicta
et vestimenta ut plerumque [illegible]
[illegible] ergo hoc videbant vo-
lebant Iohannem magis
[illegible] blanditiis
volebant eum allicere ut se Christum
confiteretur. Sed Iohannes confessus est et
non negavit. Et interrogaverunt eum
quo enim negavit se esse Christum
ad hoc videlicet [illegible] quia negat
quod non erat sed non negat quod erat
ut videatur eloquens cum libro
[illegible] non fallaciter non
usurparet. Deinde cum dicit: Et interro-
gaverunt eum, ponitur secunda questio et secunda visio
qua querunt ab eo utrum sit He-
lyas. [illegible] ab eo
utrum sit Helyas [illegible] ipsi
sciebant [illegible] expectabant
Helyam venturum ante adventum Christi
Malachie ultimo: mittam vobis He-
lyam Thesbiten. [illegible] a Iohanne q-
uerunt utrum ipse sit Helyas an
[illegible] secundo quereret ab
[illegible] notum esset Iohannem esse filium
summi sacerdotis quomodo querebant ab
eo utrum esset Helyas [illegible]
puer subito ductus est in deser-
tum ubi agebat vitam solita-
riam et [illegible] fuit isto [illegible] ob-
livioni Iohannis devenisset.
Notandum autem quod [illegible] quidam
heretici fuerunt qui dixerunt quod
anima transmittitur de corpore in corpus
et horum hereticorum dogma in
antiquitate erat apud Iudeos [illegible] in-
terrogant ab eo utrum esset

Helias, id est utrum anima Helie esset
in corpore eius, quia opera Iohannis sus-
picabantur et assimilabant
operibus Helie. [illegible] autem
[illegible] arguebat [illegible]
Secundo querit ab eo de [illegible] Iohannis
ad hanc questionem dicitur se non esse
Helyam [illegible] dicat
[illegible] ipse est Helyas
Ad hanc questionem [illegible]
quod ipse non erat Helyas in persona
[illegible] spiritu angelus ad
Zachariam: ipse precedet ante illum in
spiritu et virtute Helie. Sicut
Helias [illegible] adventum precedet
ita Iohannes precessit primum [illegible]
precursor erat [illegible] ille
precursor est redemptoris. Notandum
tamen quod multiplex conformitas
fuit inter Helyam et Iohannem. Prima
quidem fuit [illegible] mirabilis
[illegible] Secunda fuit in mentis
et castitatis assiduitate. Tertia fuit
in asperima [illegible] reprehe-
sione. Quarta fuit futura [illegible]
[illegible] Notandum est quod si
aliquis hereticus dicat: Origenes
Iohannes [illegible] se non esse Helyam
[illegible] nesciebat
enim an anima Helie esset in eo
vel non [illegible] operum
illorum [illegible] videbat [illegible]
[illegible] a Iohanne an anima sua
esset anima Helie. Iohannes videns
quod non ignoravit dixit. [illegible]
dicit Origenes quod non est [illegible] quod Iohannes
a spiritu [illegible] de Deo uni-
genito ista enarravit ignoravit
de se ipso an utrumque
anima eius fuit in Helia. Deinde cum
dicit: Propheta es tu? ponitur tertia questio et tertia visio
[illegible] ab eo utrum esset
propheta [illegible] querit ab
quo Iohannes potuit [illegible]
[illegible] se non esse prophetam cum
[illegible] scriptum sit: tu puer
propheta altissimi vocaberis. Ad hanc

gom pt vndiz 9 moib' 9o ut sit
ꝓphiosum ppha .s. officio ꝓphu
pauisor off'o Johes erat quis
hret spm ꝓphie tn erat plq
qm ppha qz hebat maius off
ficium z dignitatis .s. dnm p
dcm a pphis ꝓbabiliter exhibet ma
non eni z dicioni cognitione Johes maior omnibz pphis di
zoo pt vndii ad hat qom ut sit
ꝓ9 lre no sum ppha ille .s. de
quo querit .Aldetq cuidiaz no
e qinndi sacbat ee dom a
moyse ppham nob suscitabit
dns illi pacbitis sicut et in
De quo ppha dr deut xviijo
hunc ppham singl notabat
z cu artlo querebat go a iohe
utrum eet e ppha .i. ido no sumus
negauit se ee ppham sz illu
de quo querebant ubi aduertes
ep hic ppha de quo dom e a
moyse ppham suscitabit nob
dns h ntate ... eq ipe xo
hopioy tu in decorp aliqcab
ipo xo in aduentu eni ... sperabat
tres pas ee uentabi .s. ipm xm
z helyam z hunc ppham magnu
quem credebat ee aliqua xo
zoo pt vndiis quidā glo ut
sit ꝓ9 lre es tu ppha ille qui
pfigat bap ... Ald eq euidiaz
non dhe eq h glo ista phdzei
audierat a pphis xpm ueturum z
baptizaturum sciebat z iordanem
fiam gessisse bapm enim z he
lyam z helyzeu suis pedibz
tiusisse et ido fiaz bapmi i he
lya z helyzeo no dubitabat
pcessisse vnn tuc eos resurrexi
isse putabat z baptizasse
vnn nunc interrogat es tu vnus
pphaz .s. solum es tu ppha .s.
vz qui pfigat bap ... nondhe
eq iohes i his 3 negatonibz
in dali loquendo ne ... se ee xo

excludit a se alt'mā digni...
Negādo se ee helyā excludit
a se exprobatissima stit ... se ee
ppham excludit a se sapientia nobi
lissima clarē. De quorum tn
samaiit opioe solet plurimi
superbie ... comendarum hulib
iohes qui non solum vane glam noli
aliorum z oblatā respuere
voluit. Deinde cu dr dixerunt
go ei quis es ... sunt vic
sionibz ... ut est
z duo sunt hic pro qdam in ego
zo ponit iohis vn ... qz non ...
... ego vox clamantis i deserto
... ad pm dom dixerunt ergo ei
quis es tu ut respsum demus his q
q. d. miserunt ad hoc missi sumus
ut sciamus quis es ... nob
qd dicis de teipso qui ducat h glo
audiuimus te de xo ... de te
ipo ... manifestum affirmabit go
nob quis es. Deinde cu dr ait
iohes ... ponit iohis vn ... ego
non sum xps nec helya aut ppha
sz vox clamantis. In qua vn
pmo exprimit se sui ipius ad p
dicandum ydoneitatem cu dr ego vox
zo exprimit ubi qd pdicat po
testatiua ... cu dr
clamantis zo exprimit pdibus sue
optinam utilitatem cu dr i deserto
xo exprimit sue predicationis suffi
utilitatem cu dr dirigite viā
dni. pmo go exprimit sui ipius
pdicatoris ydoneitatem cu dr ego
vox. Aldetq euidiaz notādum
De voce notandum qz sit signum
... i alteri ... sup ...
conceptum mentis z ido go ydonei
tas vocis ordinatur ad ubi ex
pssionem z ido iohes dicens se ee
vocem confitetur se ee ydoneum ad
ubi sine ... manifesta ... zo de
voce notandum qz vox vnn ubi
sit notitia pz z tn sit origine
posterior qz sensus ... prius
ubum concipi qm vox format

vox

Iohannes ergo confitetur se esse vocem ad
docendum ydoneum quia ipsi
sunt noti per vocem et origine
posterior. Primus enim doctorum ma-
incipit a notioribus nobis philosophus
Secundo dicere possumus quod ideo Iohannes dicitur
vox quia de voce notior est quod sit sonus
et non ipsius. Dicitur autem esse in sono et
ipsius quia ipsius opera intelligit in vitru
vox autem opera non intelligitur in corde
sed exterius [duri] in [illegible] Sic et Iohannes
misticalis docebat exterius quod
sicut precursor intus dominum invenire sorbat
intelligi. Iohannes ergo dicens se esse vo-
cem confitetur se esse magistrum misticalem
et non principalem. Tertio dicere possumus
quod Iohannes ideo dicitur vox quia ex voce
vocis est quod transeat; de voce autem ubi
est quod maneat. Iohannes autem dicit de Christo
illum oportet crescere me autem minui.
2 Quarto dico quod Iohannes illius quem predicat
exprimit proprietatem virtuosissime quod dicitur
clamantis. Propter enim esse duplex species
enim non intelligitur quod sit vox. Io. clamantis
Clamat autem Iohannes propter duo
cuius clamor enim importat ...
evidentiam manifestationis. Prophete enim
antiqui enigmatice et obscure
loquebantur. Iohannes autem manifeste
clamat. Secundo designat eius clamor in
iudeis mentalem elongationem. Con-
suetudo enim est quod ad distantes
clamatur et ideo ad designandum hanc
distantiam dicitur esse clamantis. Alio
modo intelligitur vel quia Iohannes vox
fuit Christi eo loquentis et clamantis
et tunc notatur proprietas ex eo
dicitur Iohannes loquebatur in apostolo
in Corinthios ultimo an experimentum queritis eius
3 qui in me loquitur Christus. Quinto dico quod Iohannes
dicitur sue predicationis necessitatem dicitur
in deserto propter desertum enim potest intelligi
iudea quia deserta a deo derelicta
erat. Iohannes doctrina et predicatione
indigebat et ideo dicitur in deserto quod
sue predicationis necessitatem ad litteram
x tunc Iohannes in deserto erat. Sexto dico quod

Iohannes dicitur sue predicationis sufficientiam
utilitatem cum dicitur dirigite viam domini
quod dicitur ad hoc est finaliter predicatio mea
ut dirigatis viam domini. Dirigite ergo
viam domini per fidem et opera ut in quo
gloria per quem ingreditur Christus ad nos
et nos ad illum quod dicit hec glossa
id est recta via quem Christus introducit
ad nos et nos ducit ad deum
vel dirigite viam domini id est rectas fa-
cite vias que ducunt ad deum
hec autem via est quando totus homo deo
subicitur. Rectitudo enim est quod res
sequatur quod debetur autem hic quem
in suo statu et situ. Situs autem
hominis est ut inmediate sit sub deo
deinde sub appetitu eius quoniam homo
peccat a situ et ab appetitu proprio
deviat, et per quos non est subiectum
vel dirigite viam domini ad cor
via autem ad cor dirigitur si ...
verbum domini humiliter audiatur. Vel via
domini ad cor dirigitur et ad receptio-
nem preparatur. Dirigite ergo viam domini
xl. c sicut dixit ysaias propheta quod dicit hec predictus
ysaias ego autem sum etc. quasi ista compleo.
Et qui missi fuerant erant
ex phariseis. Postquam Iohannes
perhibuit testimonium interrogatus
de persona sua hic perhibet testimonium
interrogatus de officio suo. Hec autem
testio per ordinem sunt primo
ponuntur ipsi interrogantes secundo po-
nitur interrogationis actus ibi quid ergo bap-
tizas tertio ponitur Iohannis responsio ibi
quarto ponitur interrogationis locus
hec in bethania facta sunt. Primo ergo
ponuntur interrogantes qui fuerunt
pharisei et ideo dicitur qui missi fuerant
erant ex phariseis. Notandum est
quod sicut dicit ... hii pharisei de quibus dicitur ...
sacerdotes et levite ... blan-
ditiis non valuerunt supplantare
accusatores ei immittere temptant
cogentes eum dicere quod non erat
Sed origenes hii pharisei sunt.

Ysaie testimonium induxit quia ille apud eos erat excellens [illegible] ut facilius persuaderet de Christo.

Et ideo maliciosi et disputatores [illegible] ultate que [illegible] magis ulti [illegible] ex phariseis erant. Et quia Iohem

Et interrogaverunt eum et dixerunt ei. Quid ergo baptizas si tu non es christus neque helias neque propheta

aliis a sacerdotibus et levitis de quibus dicitur quod sacerdotes erant et levite sic
disciplinati cum venissent interroga-
verunt de christi dignitate. Sed phariseorum
missio fuit dimissa et inceptum sta-
tim noverunt contentiosas proponentes
dicentes quid ergo baptizas. Deinde
cum dicitur quid ergo baptizas ponitur phariseorum
interrogatio quasi interrogando dicunt quid
ergo baptizas etc. ac si dicant
audacie nimie est quod baptizas
si tu non es christus qui habitum est fontem
ablucionis precipue si tu non es helias
ab nec propheta id est heliseus qui siccato
iordane manibus traiecit ut dicitur
Deinde respondit etc. quod secundum glosam pharisei
hoc dixerunt Johanni invidentes propter
quam invidiam conabantur pro posse
impedire baptismum. Videntes enim
multitudinem populi ad Johannem confluere
propter novum ritum baptizandi ceperunt
ei invidere. Deinde cum dicitur res-
pondit eis. Ponitur responsio Johannis. Unde
Johannes primo instruit phariseos de
suo baptismo. Secundo instruit eos de
mediatore christo ibi medius autem vestrum.
Ad evidentiam primi notandum quod responsio
Johannis fuit expositiva et fuit secundum
sine doctrinalis. Primo quidem fuit
exposit(iva) quia exemplum dedit nobis ut ad
voces contentiosas respondeamus blande et
humiliter. Unde cum isti vene(runt) ...
... quibus cum pudore ... respondit
a bonitate sue ... non invi-
... Jo. ad ... invidie ... verba
... Secundo ... Jo. fuit
... doctrinalis ... cum
... docuit ... baptisma
... baptisma ... Ego baptizo in
aqua ac si diceret audacie non
est quod baptizo non sum christus quia
... baptismum meum est ... ergo
baptismus meus est ... aqua ...
lavat corpus ... baptismus ... autem
... sponsi ... iustificat ...
... ab ... quo baptismus Johannis
erat tantum aquae non in spiritu ...
... baptizare ... Ad hoc ... ergo

cuius sententie quod baptizabat Jo-
hannes fuit ordine quodam precursionis
ut sicut Johannes fuit precursor christi
nascendo ita esset eius precursor
baptizando. Unde glossa: qui quod ergo bap-
tizat qui precedit ... baptismus non ... bap-
... precursionis suo ordine
... qui nascituro nascendo pre-
... baptizaturo ... quorum unum
baptizando precurreret. Deinde cum dicitur
medius autem vestrum ... quod ...
... testimonium de suo baptismo ... dat
testimonium de capite christi cui testi-
... describit ... ad ... quantum ad
familiaritatem ... dicitur medius autem vestrum
secundo quantum ad perfectionem ... ... dicitur
qui post me venturus est. Tertio quantum
ad dignitatem ... eminencia ... cum dicitur
... est. Quarto quantum ad incarnationem
... intelligi cum ... cog-
nosceret dignus. Et describit ... quantum primo
quantum ad quasi ... familiaritate cum dicitur
medius autem vestrum ... ac si dicat ...
... secundum ... cum proficiet
... quia medius vestrum stat
... medius vestrum quasi ... aliquis
... sit ... non ...
... homo ... quasi ...
nescitis, id est non perfecte cognoscitis
quia licet sit visibilis corporaliter tamen invisi-
bilis maiestate. Notandum quod sicut christus
decuit ... conversari cum ... ut
... omni actu suo omnem humilitatem
doceret ... quia dominus
... vos nescitis ... quem
nescitis ... cognitionis
quibus ... Notandum quod ...
... medius autem vestrum multis ...
modis potest exponi ... exponi sit
... designat
... familiaritatem ...
... designat ... eminencia
... alio modo dicitur ...
... ad ...
maiestatis ... hoc modo
... declarat ... quasi ...
liaritatem ... exponi ...
... declarat ... eminencia
... ...
... medius ... sequitur

peritia bona pharisei loquentes
scripturas omnem peritiam habebant
tamen christus in scripturis latebat sit
certe in predictis scripturis tamen pharisei
ignorabant quia scripturas non intel-
ligebant. Sed hoc est quod dominus est quem
vos nescitis. Secundo dico quod hoc est
medius autem vestrum declarat comme-
ndabilem veluti eternitatem ut pro tanto dicat
christus est medius vestrum secundum originem in-
quantum est [illegible] quia nobis ob illam
et tunc est sensus [illegible] et in medio
vestrum et tamen habitat licet non cognoscitis
unam originem ubi tamen in medio gerunt
non autem cognoscunt de illa gratia
vel de quo fonte manavit quodam
tamen ubi iohannes cognovit. Tertio dico
quod hoc est medius autem vestrum declarat
maiestatis presidentiam et tunc est sensus
quod ipse est in medio propter suam maiestatem
qui propter suam immensitatem ubique est et
implet omnem creaturam. Jeremie xxiij
celum et terram ego impleo. Sic ergo
medius vestrum stetit et ubique at-
tingit sua presentia quem tamen vos
nescitis quia in mundo erat et mundus
eum non cognovit. Deinde cum dicit
ipse est qui post me venit describit
baptismum et baptismalem perfectionem
et tunc est sensus hic est qui post me
venturus est venit describit baptizando
quod non faceret si baptisma meum
esset perfectum quod venit post me
baptizans quia baptismo imperfecto suc-
cedit baptisma perfectum. Secundum Criso-
stomum hic est qui post me venit ac si di-
ceret quomodo totum perfectum in
meo consistit baptismo si enim meum
baptisma perfectum esset aliquis non veni-
ret post me ad baptisma dandum
sed hoc baptisma meum est preparatio illius
et transibit in perfectum sicut umbra et
ymago. Si enim hoc esset perfectum nequaquam
secundo loco quereretur. Iohannes ergo dicens
ipse est qui post me venit ostendit perfectionem
in baptismo. Nota unde est quod Io(hannes) dicens
de Christo ipse est qui post me venit non
solum ostendit perfectionem baptismi sed etiam ostendit

unionem duarum naturarum in ipso Christo hoc est
quem nescitis quantum ad deitatem
et humanitatem et convenit ut cum
sciatis Christum originem ne aliquis putaret
aliquid esse communicabile ad omnes
homines veniret [illegible] ad unum
sine [illegible] ab eo qui humanam gene-
rationem [illegible] apparuit subdit Io(hannes) quod post
me venit, id est qui post me [illegible]
Deinde cum dicit ante me factus est
ostendit baptismi [illegible] dignitatem et eminentiam
ac si diceret ipse qui post me venit
ante me factus est id est in prelatione et
me dignior et eminentior ante-
positus est. Deinde cum dicit cuius non sum
dignus ostendit baptizantis incarnationem
[illegible] intelligiam
ac si diceret non sum dignus ut solvam
corrigiam calciamenti eius id est non sum idoneus
investigare misterium incarnationis
eius [illegible] nota
[illegible]
[illegible] calciatus apparuit calciamentum
ergo est ipsa humana natura [illegible]
[illegible] calciamentum [illegible]
Corrigia autem calciamenti est
unio divinitatis et humanitatis que tanta fuit
quod ipsam iohannes minime investigare
potuit. Nota unde est quod [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ego non
sum dignus [illegible]
[illegible] solvere
ultimum misterium [illegible]
quod non est intellectum ad [illegible]
calciamenta [illegible]
iohannes hic utitur verbis parabolice
sicut alibi cum dicit [illegible]
[illegible]
[illegible] ad radicem [illegible]
attendamus sermonem iohannis quod
quando sermo est [illegible] tali
cum sermocinatur alii homines
volentes ostendere [illegible]
dicentes non esse dignum [illegible]
[illegible] sermo non supponit
esse calciatum [illegible] sermo [illegible]
[illegible] sensus tante dignitatis [illegible]
si esset calciatus [illegible] dignus
[illegible] calciamenti [illegible]

Ieronimus sic scribet ad eustochium
militibus divisi sorte vestis x̄pi
non habebat caligas quas tollerent
nec enim poterit hoc dubium quod prohi-
biliat in suis expositionibus ubi Ieronimus
prorsus negat dubium apostoli habuerint
ad literam calciamenta, si quis autem
arguet quod hic quod angelus dixit ad
petrum calcia te caligas tuas
et sequere me, audiat Bedam in ori-
ginali super hunc locum dicentem
pro caligas vel caligis fuit quidam
habitus grecus id est sandalia, hoc enim
genus calciamentorum solet in evangelio
apostolis fuisse concessum. Et dicto
Bede concordat papias quia eos
dicens caligas id est caligalia san-
dalia dicuntur a callo pedum vel
quia a colligando quia ad pedes
ligantur. Demum dicitur hic Bethania
trans Iordanem portam vocatur et verum est
Io. hic post loquitur quod trans locus
autem Bethania est quidem ab utroque
hic locus Bethania sit trans Ior-
danem nunc quod quia Bethania est in
monte oliveti iuxta ierusalem sicut
dicit magister in hystoria. Ergo Betha-
nia est trans iordanem ad hanc questionem re-
spondeo dicens quod due sunt Bethanie una
trans iordanem et alia ultra non longe
a ierusalem ubi lazarus fuit susci-
tatus. Aliud dicunt alii qui dicunt
quod non debet dici Bethania sed Be-
thabora. Bethabora enim est quedam
villa ultra iordanem. Et autem dicitur
est Bethania corrupte ex vitio
scriptorum. Unde Christus quecumque
exemplaria habent in Bethabora
est bene, Bethania enim non est ultra
iordanem nisi in deserto et aliquid ipse
ierusalem et ab qua civitate
hic commemorat locum ubi est quod hoc
fecit ad faciendam memoriam certitu-
dinem de veris factis unde Christus
quia enim certa et vera atque
non narrat sed antiquum inquit pretii quod
verius pertinet vel inde testes
facere quam dicunt Demetrius et alios
librum.||

trans iordanem
ubi erat Ioh.
baptizans, et ubi consueverat
commorari. ibi
baptizans eciam
quia aquarum co-
pia et loci se-
cretum et populi con-
cursum.

apostoli calciamenta non habebat

no ad baptismum
Ihesum venientem
scilicet

Altera autem die vidit Iohannes posito
testio Iohannis ad phariseos.
hic post testimonium legitur ad tur-
bas, sine posito testio quod
Iohannes de interrogatus hic ponit
testimonium quod ipse dedit sponte.
Duo autem facit hic. Primo ponitur testimonium
secundo testimonium laus et confirmat ibi
Et testimonium perhibuit Iohannes. Secundum
duabus primo premitti testificationis
occasio secundo post ipsa testificatio ibi Et
ait secundum modo quod ponitur pater testificationis
occasio quod est adventus Christi ad Iohannem
tio dicitur altera die vidit Iohannes
venit aliqua die capiunt Christum
ad Iohannem ad hanc questionem dicitur et
quod hic adventus Christi ad Iohannem fuit
ex causa et fuit doctrinalis exempli
significationis et inuitur ut probet humilitatis
exemplum Et quanto maior es
humilia te in omnibus. De hoc loco sic
dicitur scilicet hoc quod maria ad elyzabeth
movere venit et filius quod ad baptisma
ad servorum opitulandum venit
moribus et modestia admonemur
Et non homines vix adventu ma-
tre ad elyzabeth Iohannes exultat
in utero muris fecundalibus tri-
pudium sanctis exultat in utero
hic autem dicitur ad se veniente
testimonium perhibet dicens ecce agnus
dei. Secundo dico quod hic adventus Christi est
doctrinalis non enim venit hic do-
cetur de ipso quod ipse est sine peccato
unde Christus Lucas tertio baptizatus ad
Iohannem veniebat propter ipse Iohannes
cum baptizaret titulum vel gloriam
non suspicaretur ipsum Christum causa causa ex
qua alii ad Iohannem veniebant
puta peccata confitentes aut in
fonum ablucendi paradisum accedit
ex suo accessu dabit sederet cor-
rigendi hanc suspicionem quam Iohannes
correxit dicens ecce qui tollit
peccata mundi autem si dicat Christus quod Christus
venerat ad baptismum possit ab sus-
picando quod ipse cognitus sine peccata con-
fitens. Secundo autem venit ad Iohannem
ut Iohannes contra suspicacionem testimonium
redderet Christo ex quo testimonium suspicio
tolleretur

V Sequitur altera si venit ihesus ad eum vnde orig. super illud a galylea
90 venit quod patet colligitur ex dictis qui
iiij c. non tamen intelligitur de adventu
quo venit ad baptismum de glo. i.
quia de alio adventu post baptismum
domini christi qui mathei adventu
ad baptismum principaliter post iohannes autem
et vir eius misisse ad iohannem post
baptisma ostenditur competiti sunt
tempora narratoribus matheus enim
ea que ante quam ligaretur iohannes
baptista precipue festinat ad ea
que deinceps sunt tempora sed io-
hannes huius magis intendit quam an-
tequam traderetur iohannes sunt facta
Pa Dein dicit ecce agnus dei
posita ipsa et dicit testificatus ipso
ipsa testificat primo quod testifi-
catur iohannes de christo 2o tollit a se ipso
omnem suspicionem ibi ego nesciebam
cum probat dupliciter primo iohannes
testificatur de virtute 2o testifi-
catur de christi dignitate ibi hic est de quo
dixi primo ergo testificatur de christo
virtute dicens ecce agnus dei ecce qui tollit pecca-
ta mundi magne enim virtutis est peccata
no tollere ad evidentiam autem huius dicitur
ecce agnus dei notandum quod hic christus
introducitur ad iustificandum
2o introducitur ad ostendendum
3o introducitur ad ostendendum
efficaciam primo dico quod introducitur
ad iustificandam veritatem memoratam
[illegible] agnum typicum et
agnum [illegible] veritate
[illegible] christus
dicit ecce agnus dei innuens quod hic
est qui olim quibusdam memoratus
prophetie et umbre que sub moyse
[illegible] et umbra facilius
eos ad veritatem adduceret [illegible]
glo. i. sacrificio agni paschalis
[illegible] iudei de egypto
[illegible]
promissionis sic nobis sacrificio
huius agni [illegible]
2o hic introducitur ad ostendendum
innocentiam unde augustinus super io-
annem agnus quasi innocens [illegible]

imolatus ut hostia acceptissima

[illegible] ut de quo [illegible]
[illegible] ego [illegible]
corruptus sum solus ergo ille agnus
qui [illegible] sic venit non enim in iniquitate
conceptus est nec in peccatis [illegible]
[illegible] [illegible] conceptum [illegible]
[illegible] fide concepit et fide sus-
cepit 3o hic introducitur ad ostendendum
efficaciam unde augustinus super io. omeli
vij qualis agnus quem lupi timent
qualis agnus qui occiso leone
occidit [illegible] cum dyabolus leo cir-
cuiens querens quem devoret
sanguine agni victus est leo
Alio modo dicitur hac causa ecce agnus
dei ideo declaratur nobis ut imitandus
et ut exorandus ut imitandus est dei
agnus sicut enim agnus [illegible]
[illegible] amor [illegible]
[illegible] propter [illegible]
exo. xij. erit agnus masculus an-
niculus sine macula [illegible]
propter patientie lenitatem ysa. liij. quasi
agnus coram tondente obmutescet
et non aperiet os suum [illegible] amore
et caritate pro nobis ymolari voluit
propter amoris [illegible] apoc. v. dignus
est agnus qui occisus est accipere vir-
tutem et divinitatem et fortitudinem 2o describitur
ut exorandus cum dicitur qui tollit
[illegible] cum exorandus [illegible]
tollit peccata mundi Et notandum est no
quod christus dicitur tollere peccatum mundi quantum
ad culpam quantum ad penam et
ultra quantum ad omnem miseriam
Sequitur alius sicut quidam dicunt sicut 9o
quique alia consueverunt offerri in quinque
templo [illegible] vitulus capra
et ovis omnium autem avibus ovibus et
agnus de volatilibus duo sunt tur-
tur et columba [illegible]
de agno [illegible]
est ad ostendendum oblationis principaliter
oblationem [illegible]
ulla oblatio [illegible]
agnum quicumque [illegible]
sacrificium agnus enim erat cotti- =
dianum sacrificium [illegible] unus
agnus mane et alius vespere offerebatur

Jo. Sed quereret aliquis quare dominus non
solum agnus sed agnus dei dicitur. Dicendum est quod
Christus dicitur agnus dei quia deo offertur
ut deo acceptatur. Deo offertur
quia qui hunc agnum obtulit fuit
deus. Unde Augustinus: qui autem hunc agnum
obtulit ad ymolandum deus fuit
in homine vero dictus magnus sa-
cerdos qui dixit: Nemo tollit
animam meam a me sed ego pono eam.
Vel dicitur agnus dei acceptatus
quia mortem ut Christus oblatus. Unde the-
ophilus: Christus dicitur agnus dei inquantum
deus per mortem Christi acceptavit pro
nostra salute inquantum est pro nobis
morti traditus. Sic enim dicere con-
suevimus: hic oblatus est hominibus; munus
tale homo eam obtulit. Tertio queret
Jo. aliquis quare dicitur qui tollit in presenti
peccatum et non dicitur qui abstulit
in preterito cum tamen passus Christus deleverit peccata.
Dicendum est quod hoc dicitur ad ostendendam
virtutem illius sacrificii illius
oblationis qua Christus semel obtulit.
Utique enim illius sacrificii tanta fuit
quod non solum se extendit ad preteritum
sed se extendit ad presens et ad
futurum. Unica enim oblatio Christi omnes
diversi temporis aspicit. Unde theologus:
non solum tunc tollit vel abstulit
quando passus est sed ex illo tempore usque ad
presens tollit non [illegible]
unam enim pro peccatis oblationem obtulit.
Jo. [illegible] Quarto queret ali-
quis quare dicit qui tollit peccatum et non
qui tollit peccata cum tamen multa sint
peccata que tollit. Dicendum est quod hoc dicitur
ad ostendendam peccati generalitatem ut hoc
dicitur ad ostendendam peccati vadi-
talem [illegible]. Secundo hoc dicitur ad
ostendendam peccati generalitatem. Unde theologus:
non dixit peccata mundi sed peccatum
ut universaliter hic diceret peccatum. Ulterius
peccatum incidit in universitatem co-
[illegible] dico quod hoc est quod est
de paradiso i. omne genus homi-
num. Dico quod hoc dicitur ad ostendendam
peccati radicalem [illegible]. Dixit
enim peccatum et non peccata ut ostendat

originale peccatum quod est radix
omnium peccatorum. Unde Beda: peccatum
mundi dicitur originale peccatum quod est generale
totius mundi, quod quidem originale
peccatum singulorum superaddita
[illegible] vel [illegible]. Deinde
cum dicit: hic est de quo dixi etc., premittit
testificatur de Christi nomine; hic
testificatur de Christi dignitate. Et at
dignitatis [illegible] dignior
et eminentior [illegible] hoc est
quod dicit Jo. hic est de quo dixi: post
me venit vir, scilicet qui posterior
me natus est, qui ante me factus est
i. qui in dignitate [illegible]
[illegible] prior me erat, et si di-
cit si posterior est me tempore, tamen prior est in
eternitate [illegible] ante omnes
[illegible] omnibus [illegible]
[illegible] genuit me dominus [illegible]
est quod Christus dicitur vir quia virtute conceptus
[illegible] vii. Unum de mille virum
reperi, mulierem ex omnibus non i-
nveni. Secundo dicitur vir quia virtute natus
[illegible] mulier circumdabit virum.
Tertio dicitur vir quia virtute professione co-
[illegible] iii. apprehendent mulieres
vii virum unum i. virtutem. Zacharie
vii. [illegible] eius que
[illegible] virtutibus [illegible] vir
[illegible]
[illegible] Luce iii.
[illegible] annorum xxx.
Deinde cum dicit: et ego nesciebam eum
excludit beatus Jo. a suo testimonio
omnem falsam suspicionem. Possent enim
[illegible] suspicari quod Johannes Christo testimonium
redderet propter amicitiam et familiaritatem.
Quod excludens Jo. dicit: et ego
nesciebam eum. Unde Crisostomus: Ne
videatur ex amicitia cognationis
testimonium ei reddere quia cognatus
erat ei secundum carnem, propter hoc dicit: et ego nes-
ciebam eum; sed ut manifestetur in
Israel propterea veni in aqua baptizans. Et
si dicatur [illegible] baptis-
mus ad eius manifestationem, Jordanis
[illegible] quod Johannes [illegible] 40
[illegible] non sit [illegible]

X iohannes ignoraverit magnalia que
circa ipsum facta sunt. Ad hoc videtur Crisostomus
quia iohannes a puericia sua in deserto
conversatus est, miracula vero que circa
christum puerum contingerunt facta sunt, puta
que circa magos et similia facta sunt,
iohanne existente puero; ideo potuerunt
9º ei esse ignota. Convertit ab. [illegible] supposito
quod magnalia que facta sunt circa christum
puerum fuerunt ignota iohanni, si nichilominus
reliqua magnalia potuerunt esse
ignota iohanni. Ad hoc videtur Crisostomus quia
christus medio tempore scilicet a nativitate usque ad
baptismum nulla miracula fecit. Unde
Crisostomus: si enim a prima etate miracula
fecisset christus, nequaquam nec iohannes
eum ignorasset, nec reliqua multitudo
magistro indiguisset ad manifes-
tandum eum. Et ideo Christus in medio
tempore christus ignotus omnibus existebat,
propter quod subditur: ut manifestetur
israel, propterea veni ego in aqua baptizans.
Et hinc manifestum est, dicit Crisostomus,
quod illa signa que quidam dicunt
a christo in puericia facta mendacia et
ficticia sunt. [illegible] Crisostomus quod libel-
lus de infancia salvatoris [illegible]
9º Convertit ab. Quare iohannes volens christum
manifestare venit in aqua baptizans,
numquid non potuit manifestare sine
baptismate? Ad hoc videtur Crisostomus
quod si hoc posset fieri, non tamen facile,
propter novitatem enim officii plures
ad iohannem concurrebant quam si
sine baptismate predicasset.

Et testimonium perhibuit iohannes.
Posito iohannis testimonio de christi
humilitate et [illegible] dignitate, hic iohannes
testimonium suum tamquam confirmat
per spiritum. Crisostomus: iohannes de christo magna
testificatus est, puta quod ipse solus
tollit peccata orbis terrarum. Volens
ergo iohannes hec magna facere credibilia
confirmat ea per spiritum sanctum in christum
descendentem. Posset enim aliquis dicere iohanni:
tam magna dixisti de christo, qualiter
cognovisti eum? Unde iohannes quod per
spiritum sanctum descendentem, et hoc est quod dicitur:

Et testimonium perhibuit iohannes dicens
quia vidi spiritum descendentem. Circa autem
facit duo, quia primo ponit spiritus sancti
apparicionem sub visione, secundo declarat
eius visionis causam, ibi: et ego nesciebam
eum. Circa primum ergo [illegible] et circa
visionem declarat sua certitudine [illegible] quod scilicet vidit.
ibi: et ego vidi. Circa primam partem [illegible]
implicata est quod spiritus descendit sub
specie columbe, id est quasi columba de
celo; secundo quod super christum mansit, ibi: et ma-
nsit super eum. Circa primum ergo ad christum
dicit: quia vidi spiritum descendentem [illegible] vidi oculis interioribus et exterioribus
9º Queret aliquis quomodo vidit eum descendentem.
Ad hoc videtur augustinus [illegible] diligentius
ut alii evangeliste qui planius dicunt
[illegible] tunc
descendisse columbam, quando
ab aqua ascendit. Unde Marcus primo: et statim
baptizatus ascendit de aqua et ecce celi aperti
sunt et vidit spiritum descendentem sicut
columbam et manentem super se. 9º
Secundo queret aliquis quomodo cognovit spiritum
sanctum descendentem, [illegible] hic enim
cognoscebat per baptismum. Baptizatus
est enim filius dei [illegible] erat
ut sicut filius [illegible] a patre manifestabat
patrem, ita spiritus a filio
manifestavit filium. Unde
ille me clarificabit,
quia de meo accipiet. Tertio cogi-
tabat baptismus baptismatis [illegible]
inchoatum et consummatum fuit
baptisma [illegible]
[illegible] quod baptismum
[illegible] columba
filius [illegible] humana
9º Quarto queret aliquis quare spiritus in specie descendit
[illegible] Ad hoc videtur augustinus
quod non sine causa christus unctus est
spiritu sancto quando super eum baptizatum
nec columba descendit. Sicut
de samuele [illegible] scriptum est
quod spiritu sancto replebitur ab utero
matris sue [illegible]
a patre [illegible]
accipit [illegible] de hominibus
[illegible] carnis corpo-
ris [illegible] spiritualis fuit, ac si diceret
augustinus

Omnes enim sanctificati fuerunt in utero, multo magis Christus. Et descensio spiritus sancti solum propter Christum manifestandum facta est.

¶ Decimum dubium: quare columba de celo processit, quam potuit esse quod spiritus sanctus descenderit. Hic ponitur quod descenderit in specie columbe. Quereretur primo an ista fuerit vera columba. Ad hoc dicit Augustinus quod quantum ad hoc oportet quod sic, non decuit filium ut falleret homines, ita non decuit spiritum sanctum. Unde Augustinus: non dicimus dominum nostrum Iesum Christum verum corpus habuisse, spiritum autem sanctum fallaciter apparuisse oculis hominum. Sicut enim non oportebat ut homines falleret filius dei, sic nec spiritus sanctus. Dicit ergo Augustinus quod hec fuit vera columba a deo formata sine mixtione aliarum columbarum. Ut enim dicit Augustinus de agone christiano: omnipotenti deo qui universam creaturam de nihilo fabricavit non erat difficile verum corpus columbe sine aliarum columbarum ministerio figurare, sicut non fuit difficile verum corpus in utero virginis sine virili semine fabricare. Secundo quereretur an spiritus sanctus sic apparuit in columba sicut apparuit filius in carne. Dicendum est quod non. Filius enim assumpsit carnem in unitate persone, spiritus autem sanctus non sic columbam, [illegible] columba illa in unitate persone. Unde Augustinus [illegible] non sit assumpta creatura in qua apparuit spiritus sanctus sicut assumpta est caro ista et humana forma [illegible]. Columba [illegible] beatificata spiritu sancto [illegible] in unitate persone. Et nota quod secundum Augustinum tanta fuit unio hominis [illegible] quod deus est homo [illegible] qua unione est filius dei minor patre. Spiritus autem sanctus sic apparuit in columba [illegible] quod tamen non dicitur spiritus sanctus esse columba, [illegible] propter talem apparitionem non possumus dicere quod spiritus sanctus fuit minor patre. Tertio quereretur an [illegible] illa visio qua visa est columba fuerit visio corporalis. Ad hoc dicit Augustinus [illegible] quod visio [illegible] implicat [illegible] quod implicat esse visionem Iohannis in apocalipsi fuit visio corporalis [illegible] quippe visio prophetica est; loquitur de visione exhibita non oculis corporalibus per formas corporeas, sed in spiritu per spirituales ymagines corporum; [illegible] implicat esse quod illa visio qua visa est columba fuit corporalis, et hoc quia dicitur quod corporali specie descendit super eum. Unde Augustinus de illa columba que dicta est corporali specie descendisse nunquam dubitat quod oculis visa sit. [illegible] implicat Augustinus quod de visione ignis qui descendit super apostolos dubitandum est utrum fuerit corporalis vel ymaginaria [illegible] loquendo [illegible] scripta. Non enim ait scriptura: viderunt linguas divisas velut ignem, sed visa sunt eis [illegible] significatur [illegible] visum [illegible] visionibus que per expressa corporis [illegible] oculis [illegible] non solet dici visum [illegible] ymaginum [illegible] visum est [illegible] de illo quo igne [illegible] Augustinus [illegible] visio sit utrum [illegible] in spiritu [illegible] oculis carnis. De columba autem nunquam dubitat.

Quarto quereretur an ista columba non possit dici spiritus sanctus eo modo quo homo dicitur deus, vel utrum columba possit dici spiritus sanctus eo modo quo petra dicitur Christus [illegible] petra autem erat Christus. Ad hoc dicit Augustinus ii° de trinitate quod non [illegible] erat [illegible] significando accessit [illegible] erat lapis quem Iacob posuit ad caput et unctione ad significandum dominum assumpsit [illegible] erat ysaac cum ad se ymolandum ligna portabat [illegible] sic [illegible] accessit quedam actio significativa; non sic autem de columba vel de

columba

igne qui apparuit super apostolos quia
columba non proprie creatura fuit vel ignis
sed ad significandum repente ex-
titerunt et ad tempus apparuerunt et
post ea esse destiterunt. Et nota secundum
hugonem quod columba et ignis as-
similantur flamme illi que in rubo
apparuit moysi et illi columpne
nubis quam populus in heremo sequeba-
tur et fulgoribus ac tonitruis que fie-
bant cum lex daretur in monte. Sicut ergo
[illegible] similitudines hee quia illarum veri-
tatis [illegible] ad hoc creata fuit ut ibi ad
significandum [illegible] preterirent sic
et columba ad hoc facta fuit ut ad
significandum [illegible] preteriret. Nota unde quod
quod spiritus sanctus in columba apparuit pro-
pter eius simplicitatem [illegible] columba
animal simplex [illegible] estote prudentes
sicut serpentes et simplices sicut columbe. Spiritus autem sanctus hic
actu simplificativo [illegible] spiritus enim
sanctus hominum dispositum simplificat
ut ad unum tendat. Et nota secundum
augustinum quod spiritus sanctus duobus modis apparuit
in columba et igne ad significandum
quod simplicitas nostra debet esse fer-
vida et non tepida. Unde augustinus
super Io. ne significati spiritum dona
habent apparuit spiritus in columba
et ne simplicitas frigida ma-
neat apparuit in igne. Secundo apparuit
spiritus in columba propter fecunditatem quia
certum columba est fecunda spiritus
autem suis fecundat corda creditorum
donis et gratiis diversis [illegible]
[illegible] autem spiritus sanctus dividens
singulis prout vult sicut dicit apostolus.
Tertio apparuit spiritus in columba propter actum
gemendi. Gemit enim columba
et spiritus sanctus nos gemere facit unde apostolus
spiritus postulat pro nobis gemitibus
inenarrabilibus. Et augustinus super Io.
[illegible] novit [illegible] pressura mor-
talitatis [illegible] peregrinari se a domino [illegible]
[illegible] gemitum [illegible]. Spiritus sanctus
docuit ipsum gemere a multi enim
gemunt in infelicitate terrena ut
quassati dampnis vel egritudine

corporis [illegible] sed non columbe
gemitu [illegible] gemuit. Quarto apparuit spiritus
in columba propter actum conver-
sationis ut unitas videatur [illegible] sicut enim
columba detulit ramum olive
et olive est signum clementie di-
vine [illegible] qui residui fuerant ex
aquis diluvii ita in baptismo
venientibus spiritus in columbe specie ostendit
signum divine clementie in baptismo.
Deinde cum dicitur et manentem super
eum ostendo quod spiritus sanctus apparuit in columba
hic ostenditur quod super christum mansit
ad quod cum dicitur [illegible]
mansio declaratur in christo quomodo
prius [illegible] omnibus cum aliis hominibus
[illegible] sancta aliquo [illegible]
puta mortali vel veniali in christo
autem [illegible] fuit [illegible]
mortale nec veniale [illegible]
eum sed mansit [illegible] nunquam recessit.
Unde gregorius [illegible] moralium in [illegible]
fidelibus spiritus sanctus venit sed in solo
mediatore [illegible] permanet
quia eius humanitatem nunquam deseruit
ex qua divinitas processit. Sed queritur de
utrum possit dici quod spiritus sanctus super
alios sanctos maneat. Dicendum quod
quia infra dicit salvator de spiritu sancto
spiritum sanctum ad eum [illegible] et mansionem
apud eum faciemus. Ad solutionem
huius quoniam notandum est quod beatus gregorius
distinguit de donis. Quedam enim
sunt dona sine quibus ad vitam per-
veniendo [illegible] sicut est fides spes
caritas et quantum ad ista dona
spiritus sanctus manet in sanctis et electis.
Quedam sunt alia dona que [illegible]
[illegible] datur et sine quibus ad
vitam perveniri potest ut est donum
prophetie et faciendi miracula et quantum
ad talia dona sanctis non semper habent
[illegible] spiritus quia non semper adest
spiritus prophetie prophetis ut semper adest potestas
operandi miracula sanctis. Quantum autem
ad ista dona spiritus sanctus semper mansit in christo.
Unde gregorius spiritus sanctus aliis [illegible] signum [illegible]
se subtrahit ut humiliter [illegible] virtutes
habeat

xpi aut ſp cui toti huit piti
? pᵗ ſſimam g q q ſſ magſit
ſup aut ſpalē quātu ad grās
grati data est quātu ad effcm
caz. Demū dᵗ ? nesciebā
eū potm in visiōe ſſ hic poīt
? visiōis ſcāms revelōy
revelatiōē qui fuit iohi ppē
baptizātē i spūs sup quē videt
spm descēdentē hic ē ego q dᵗ ego
nesciebā eū. Sz q hᵒ obicit
aug? sup Jo. si ignorābat eū
quō dixit h ego a te debeo bap
tizari. dñi cū baptᵐᵃ dixit Jo xpo
ego a te debeo baptizari. ego aū bap
cū nouāt. quō go dixit q eū
nouit p descēsū columbe eū
columba descēdit p q q dñs
ab aq ascēn. Ad hᵒ vñ aug
q iohēs quātu ad ad nouāt xpm
nouāt eū p ppm sz ? dñi vo
nouāt ipm ee filiu dei nouat
q ipe baptizāret i spū sco quā eū
venit ad fluvi xpc cū tumlti
ad iohem venīret ait illi q
p q me venit maior me est
ipe vos baptizabit i spū sco et
igne. Ceterū go ad hᵒ nouat
quātu at nō nouat retinuit
Didicit eni q xpc ? sibi retiit
ptatē baptizādi quā ponit sub
fidelibus quitāt. Cz aut hᵒ
didicit pz p lrām q dᵗ qui
misit me baptizāt i aqā m
dixit sup quē videris spm desce
dētē et manētē sup eū hic ē
qui baptizat i spū sco. ac si di
sup quē videris spm descēdētē
hic ē qui sibi retinuit potē
baptizādi et nulli alteri quitauit
Cerē ab utrū xpc hāc ptatē
potuit quitāre ? q ? p ? ē
ptas ~~excellētie~~ a ptate mūdat
intis a aīam a macula pcti
quāquidē ptatē nulli quirat

u quitāre pt a ptas ē excellēcie
que fundat sup mito xpo qui
meruit efficacia sacrōr ? co
sacrum hᵗ plenū efficacia ab
ipo. vñt xpc possz dāe effcm sa
cros talem ptatē nᵒ quitauit
nᵒ potuit quitāe. ? a ptas est
indicatoibus ptas q ē quitata
tū potuit quitāi aliqᵒ et ipē
cōfiebat baptm ad invocacōez
nomis sui. Nō ita fiat
quitāe ut potuit q i noīe pet
ut alicq alti cōfieret baptm
vñ aug sup Jo. potuit at dñs
si vellet dāe ptatē alicui suo
sicut daret baptm suū ? vice
sua et cōstitueret ita vñ ptatē
baptismi trāslata i suū ? vi
hᵗ baptma datū a dño. Sz
quāt absolute potuit quitāe que
nō ē quitatū. Ad hᵒ vñ aug
sup Jo. q hᵒ fonte pro ut spes po
na i solo deo ? i hōie ? vo
vñ aug hᵒ noluit quitāe
ut nō i ? spes ee baptizatore
a quo baptizatus ē cognos
cerēt. Noluit spē ponē suo
noluit quitāe ppē vnitē
baptismi. vñ aug. si dāet hāc
ptatē suis ? tot erūt baptᵃ
quot erūt servi quo dōm ē
baptma. iohis sic dicetᵘʳ baptᵐᵃ
petri vel pauli. p hāc go ptatē
qua xpc ? retinuit stat vnitas
eccle de qua vnitate dcm ē
vna ē columba mea. Demū
dᵗ et vidi ? posuit iohēs et hāc
visionē sua corporez q s intel
lexit dicit ego vidi s spm des
cēdētē. testioniu phibui q hic
filius dei nalis adoptibus q
p ē filius dei q q ē bapte eo
sindo s gratiā intig p quā
sunt filii adoptivi. vñ glosa hic ē
filius dei s. vnicus ? bapt
Demū dᵗ altera die. ? hᵗ
testiom iohis ad dcᵗi ? ? p
cedit i isto testio. qm pᵒ describ
testis 2ᵒ ponit mod testificādi i

// q go dicat. nescie
bam eū. q hic
excellenciā potestas
in baptismo sibi
retineret.

90

// ? ma effici
entie

z respiciens; 2o ponitur ipsum testimonium
i ecce agnus dei. Primo ergo introdu-
citur testis de quo dicitur iohannes sta-
bat et ex discipulis eius duo. Ad cuius
evidentiam notandum quod status in
scriptura aliquando designat intencionis
rectitudinem, de quo statu daniel
[illegible] 18 venit dominus autem [illegible]
cum ego sto. Aliquando designat
servientis promptitudinem, ecclesiastici ii°
fili accedens ad servitutem dei
sta in timore et iusticia. Aliquando designat
perseverantiam et finalem actum bonorum
ad gal. v state ergo et nolite iterum
iugo servitutis adduci. Hic autem
status beati iohannis ipse designat virtua-
lem rectitudinem secundum bedam. Stabat
stabat quidem iohannes quia illam in
arce constiterat a qua nullis temp-
tationum procellis impelli [illegible]
Stabat enim illo firmitatis [illegible] ma-
gisterii illi quod corde sequebatur uno
Notandum est quod sicut christus iohannes stetit
quia predicando mundum non circuivit.
In quo ostenditur quamvis doctrina christi et
doctrina iohannis quia christus et discipuli eius
predicando circuibant. Doctrina enim christi
credibilis fiebat per miracula et ideo
in diversis locis miracula fieri debuerunt ut
per miracula eius predicatio confirmaretur.
Doctrina autem iohannis non indiguit confir-
matione quia sicut dicitur x° infra
iohannes signum nullum fecit, sed confir-
mata est merito et sanctitate vite. Et ideo
stabat in uno loco ut ex diversis
locis diversi ad illum locum con-
fluerent et de eius sanctitate informarentur.
Deinde cum dicit et respiciens ihesum
introducto teste introducitur
testificandi modus. Testificatur quidem enim
de christo ipsum respiciendo et ideo dicit et re-
spiciens ihesum. Sed quare respexerit
dicit vir theophilus quod iohannes respexit
ut respiciendo se ostenderet magni-
tudinem admirationis quam habe-
bat in eo. Vel ideo respexit ad
designandam certitudinem testificationis.
Quod enim visu percipitur plus est
quam quod auditu. Unde iohannes plus quam propheta

prophetae enim de futuro, apostoli de
preterito, sed iohannes testimonium dedit de
presenti et ideo non tantum propheta sed plus quam
propheta. Ad eius esse quia plus est presentem cer-
nere quam futurum previdere. Ex eo quod iohannes
ihesum et ihesum ambulantem. Beda
ambulantem illum inspexit per incar-
nationis [illegible] qua ad nos venire
et nobis [illegible] in medio nobis dig-
natus est. Deinde cum dicit ecce
agnus dei, ponit ipsum testimonium
in quo testificationis [illegible] declaratur.
Cum enim dicit ecce, intelligitur veritas
presencie [illegible] presente demonstrat.
Cum dicit agnus intelligitur pietas a
redemptionis exhibitio. Cum dicit
tollit, intelligitur [illegible]
[illegible]. Cum dicit peccata intelligitur
[illegible] iustificatio. Cum autem dicit
mundi intelligitur [illegible]. Nota
quod iohannes bis nominavit christum agnum
propter duplicem puritatem quam habebat in se.
Habebat enim christus puritatem innocentie
informantem et in aliis redundantem.
Vel bis nominavit eum agnum propter
duo beneficia que nobis contulit. Contulit
enim nobis liberationem a malo
et promotionem in bono. Notandum est secundo
quod sicut beda dicit agnus qui nobis
contulit vestem nuptialem qua
operiemur. Unde beda hic agnum eum
vocat quia dona sua illa velleris
nobis sponte largitus est ex quibus
vestem nuptialem facere possumus
id est exempla vivendi nobis reliquit per
que induti [illegible] tales
debemus, ac si dicat beda
[illegible] iohannes christus nobis largi-
tur exempla vivendi quibus vestibus
tales fieri debemus. Et ideo vocat
eum agnum quia admodum agni
nobis largitur [illegible] vestes.

Et audierunt eum duo discipuli
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] fuit testi-
ficatio iohannis [illegible] iohannes testimonium [illegible]
[illegible] explicatur [illegible]

et manifestat vel recepit que recepit
e fructus predicatoris Jo[hannis]. Notandum
autem hic fructum eorum discipu-
lorum audientium testimonium eius.
Ex hiis sequitur. Dicit autem hic pro tribus
partibus quia primo ponitur fructus fructus pre-
dicationis Johannis, secundo ponitur fructus
provenientes ex processu eius disci-
pulorum ibi Erat autem Andreas,
tertio ponitur fructus provenientes ex processu Christi
ibi Invenit hic. Et prima potest dividi in duas
partes quia primo ponitur fructus quantum
ad suam inchoationem, secundo quantum
ad suam consummationem ibi Et conversus
autem Jhesus. Inchoatio autem fructus
sta[bat] ex Johanne et ex sua [...] per [...]
Circa igitur ad primum dicit Et audie-
runt. Ubi primo advertendum est quod
audierunt quia duo discipuli eius
bina [...] nobis ut [...] quod [...]
audientes est cum sequentes [...]
cantes Christum accedimus ad gloriam.
Duo sunt qui secuntur quia consu-
mmantur accedi [...]
Secundo advertendum est quod audierunt.
Audierunt enim Johannem dicentem
Ecce agnus Dei. Ubi notandum circa
quod cum hii discipuli audierunt
magis de eo quod non sit sed quod
audierunt humilia [...] audiencium
enim Johannem dicentem Ego non sum
dignus corrigiam calciamenti
solvere [...] audi-
dientes autem cum dicente Ecce
agnus Dei qui sit ut ex hoc
intelligamus quod humilia que
pro nobis passus est magis nos mo-
vent. Tertio advertendum est quod audi-
toris finis et fructus tudo et
secuti sunt Jhesum, ut ex hoc advi-
tamus quod omnis processus ad [...] seque-
lam ordinari debet. Non tamen quod
[...] quod hii discipuli secuti sunt
Jhesum proficere adherentes
sed ut viderent ubi habitaret et ut
assidue ad eum veniant et ab

eo erudiantur. Propterea postea secuti
sunt quem eos de manu eius notat.
Deinde cum dicit Conversus autem Jhesus
ponitur inchoatio fructus facta
per Johannem; hic ponitur eius consumatio
facta per Christum. Dividitur autem hic pars in duas
partes quia primo nobis occurrit dis-
cipulorum examinatio, secundo discipulorum
examinatorum instructio ibi Dicit
eis Venite et videte. Et primo pro-
nobis occurrit Christi conversio
conversus autem Jhesus. Secundo nobis occurrit
eorum conversionis interrogatio
ibi Et videns eos. Tertio nobis occurrit
discipulorum responsio ibi Et dixerunt ei.
Primo igitur nobis occurrit Christi
conversio ibi Conversus autem Jhesus.
Ubi ad litteram notandum est quod ex hoc
hos discipulos probabat Christus. Hii discipuli
sequebantur eum, non videbat fa-
ciem eius. Ideo conversus est ut daret eis fidu-
ciam veniendi ad eos et qui eos
[...] ut ex hoc spiritualiter
intelligamus quod qui Christum incipiunt
sequi, datur fiducia magna in eis
et [...] conversio primo
declaratur incarnationis evidentiam
ut cum sit deus conversus ad nos
faciem. Unde [...] incarnacionis
cum legitur posteriora sunt vita
autem incarnationis facies sunt.
Unde quedam glosa facie illius plus
de maiestate deitatis [...]
et per [...] legitur [...]
hibuit. Secundo hec clausula Conversus autem Jhesus
nobis declaratur duplicis visionis
[...] enim modo [...]
Unde autem effectus [...] posteriora
[...] videbit autem in futuro facie
ad faciem. Ut igitur deus [...]
[...] in sua maiestate est
nobis visionis [...] hanc visionem
petebat [...] dicebat Ostende
nobis faciem tuam domine et salvi erimus.
Tertio hec clausula Conversus autem Jhesus nobis de-
clarat divine [...] habundantia
ut ex hoc [...] deus de quo advi[...]

qui nos operire nescierunt exhibet. dicit autem dominus conversus quam intuitus

sere. hanc conversionem petebat propheta dicens Convertere domine aliquantulum etc. hec clara conversio gratie habitus declarat interiorem mentis efficaciam ex hoc quod duos sequentibus se faciem convertit. Unde theophilus videat quod sequentibus se duos convertit faciem et respexit, quia nisi per gratiam operantem ipsum secuti fuerimus ad visionem faciei eius nunquam pertingemus, sed ad dominum eius pervenire potius. Deinde sequitur et videns eos. Ubi nobis occurrit de benigna intuitu quod videns eos sequentes se dicit eis quid queritis. Ubi notandum est quod sequentium dominum eandem intentionem etiam qui isti vacanti sua sequela. quid dicit quid queritis. Notandum est quod quod alii ad ignorantiam expellendam querunt enim aliquando ut discat et non quesivit hic xpistus quia ignorantia non fuit. Alii ordinat ad familiaritatem inducendam et quesivit hic xpistus. Ideo enim quesivit dicit Crisostomus non ut discat sed ut per interrogationem magis eos familiares faciat et ampliorem fiduciam det ita ut ostendat eos iudicio dignos. Deinde sequitur qui dixerunt ei Rabbi. Ubi nobis occurrit discipulorum conversio. primo videtur discipuli quaerunt ut discant et ideo dixerunt Rabbi quod dicitur interpretatum magister, ac si dicat ideo querimus te magistrum ut discamus. Crisostomus magistrum vocant notat ad discipulatum se implicantes et causam ostendunt propter quam sequebantur. secundo discipulorum sua conversio ostenditur quia querunt dicentes ubi habitas ac si dicat quando habitaculum tuum ut a te discamus. Notandum

est duplici de causa quaerebant isti habitaculum xpisti quarum prima est litteralis. Ideo enim querebant habitaculum ut diutius possent eo magistro uti secundum Augustinum. inquirunt ubi maneat ut ex tunc ubi illum possint invenire et eum inde sepius possent visitare. secunda causa moralis de qua Alcuinus inquit ostendi voluit et ostendi in quibus xpistus habitet ut eorum exemplo se tales exhibeant in quibus xpistus habitare velit, ac si dicat ideo querunt ut sciant quales debent esse homines in quibus xpistus inhabitet.

Deinde sequitur dicit eis. Ubi nobis occurrit discipulorum sua exortatio instructio et primo ponitur xpisti instructio, secundo ponitur discipulorum devota permansio ibi Venerunt et viderunt, tertio post tempus statim ut artatur ibi hora autem erat quasi decima. Primo ergo eos instruens dicit eis Venite et videte. Unde non instruit eos sed docet eos sui habitaculi sublimitatem dicens Venite et videte, ac si dicat habitaculum meum ita sublime est quod verbis explicari non potest sed experientia nosci, et ideo venite operando et videte intelligendo et experiendo. declarat igitur verbo pervenientium ad hoc habitaculum modum et qualitatem et successus. Venite per actionem et videte per contemplationem, ac si dicat modo venire debemus ad contemplationem actio est. Deinde dicit Venerunt et viderunt, ponitur discipulorum obedientia devota permansio. hec quod dicit venerunt et viderunt ubi maneret non deseruerunt et ideo subditur et manserunt ibi die illo. Quem enim credunt a xpisto non viderunt eum adhuc sic non videre. Notandum est quod spiritualiter loquendo qui multum stat et certum xpistus quo veniat ad xpistum per fidem ait xpistus Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis, quod perveniat ad xpistum debitam mansionem et adiutorio

q mir dī est iste qui tu sit p
nos frequēt / faciamq ei te-
naculum carit / lōm castitat /
mēsam pietat / sellā pacē
et candelabrū honestatis /
[illegible] q manēat ī xpo p caritatē
primā Jo. deus caritas est et q
[illegible] hij discipuli mansit xpo
[illegible] tam die dixerunt Aug
quibusdam die dixerunt dixerunt et
quibusdam nocte / edificemus
et nos met ipsi in corde nro et
faciamus ei domum qui veniat et
doceat nos / Queret aliquis hij
discipuli venerunt et viderunt ubi xpc
manebat cum dicto scriptum sit
q filius hois non ht ubi cap
sum reclinet / Ad hoc respondeo
dicendum est q xpc sive filius hois non
hebat domum ppriam ppriu hi-
taculum potuit tn manere i
domo alicuius alterius ad quam vi-
dendam discipulos invitat / Unde et
p hoc q dixit Filius hois non ht
ubi caput suum reclinet / de-
monstravit q non hebat ppriu hi-
taculum non q in domo non ma-
neret / Item cum dicit hora autem erat qsi
decima / ostendit tempus quo hec facta sunt
q hora [illegible] Notandum est q ex hoc
[illegible] tam discipuli q magri
q [illegible] tempore doctrina pretermittenda
[illegible] theologus non frustra autem
tempus notavit evangelista ut tam
doctores quam discipuli cognoscant
q doctrina [illegible] tempore non est pretermittenda
mittenda / Queret aliquis utrum
hora fuit apta ad docendum
videtur q non quia tempus post cibum aptum
non est ad docendum / hora autem
decima est hora qua consueverunt homines
comedisse / dicendum est q licet hoc tempus
non sit aptum vel [illegible] tamen fuit
aptum vel discipulis iohannis /
[illegible] corpus q est prius [illegible]
est aptum ad quempiam [illegible]

eo q corporis escis [illegible] Johes
non enim isti erant discipuli non
erant tamen multo maiori
sobrietate necesse degebant q nos
mane / Notandum est q secundum Augustinum
[illegible] iste qui dicitur decima hora
legem significat enim decem est q lex
precepta data est / adveniente
autem xpo advenerat tempus ut ad
impleretur lex per dilectionem que a
iudeis impleri non poterat per
timorem et ideo decima hora
dominus audivit Rabi [illegible]
Erat autem andreas / [illegible]
[illegible] dominus est de fratru
qui secuti sunt ex predicatione Jo-
hannis / dicit est de fratru qui secuti sunt ex
predicatione unius discipuli / scilicet an-
dree / hic autem fratribus sunt nota-
[illegible] petri / Dividitur autem hec pars in
duas partes / primo agitur de vo-
catione petri ex [illegible] fratris an-
dree sedulitate / secundo agitur de eius
vocatione fratris [illegible] per se
intuitus autem eum ihesus / [illegible]
nos occurrit andree diligentia
[illegible] occurrit petro obviam et
adduxit eum ad ihesum / An-
dreas autem sic diligenter predicans
primo describitur a nomine dicens
Erat autem andreas id est virilis
[illegible] agit et confortur
[illegible] po autem non [illegible]
ut omnia [illegible] tum quia primo
conversus est ad fidem tum quia
xpm predicavit / sicut beatus
stephanus erat primus martyr post xpm
ita andreas erat primus [illegible]
[illegible] describitur a cognatione [illegible]
frater simonis petri / fuit quidem
minor etate et hoc [illegible] ad co-
mendationem andree / ut qui
etate posterior fide efficitur
primus / Notandum est q [illegible] petrus
p anticipationem non [illegible]
[illegible] impositum / Notandum est [illegible]

quomodo alibi dicitur. Erat andreas di-
ctus symonis petri. andreas enim
dicitur virilis. symon autem interpretatur
obediens. virilitas autem necessaria est
ad obediendum sociare. primo dicitur in textu
Unde obediens loquetur victorias. 2° de-
scribitur andreas a disciplina
quia unus ex duobus qui audi-
erant a iohanne. 3° describitur a
devotionis studio quando dicitur. et
secuti fuerant eum. Qui vult christum
vestigia eius secutus est pedibus.
4° describitur andree predicatio
quando dicitur. Invenit hic primum fratrem
suum symonem et dicit ei Invenimus
messiam quod est interpretatum christus. Notandum est
quod hic describitur unitas inventionis
et unitas dilectionis. primo describitur
unitas inventionis. Ille enim invenit
christum qui cognito statim annunciat
eum predicatione fructus proximo. Unde Crisostomus
andreas qui cum ihesu didicerat
non detinuit apud se ipsum sed fes-
tinat et currit cito ad fratrem
tradituras ea bona que susceperat.
Et glossa interlinearis. Vera pietas statim
inventum thesaurum indicat fratri.
2° describitur unitas dilectionis.
Vera enim dilectio magis quaerit germanum
fide quam sanguine. Consequenter
igitur andreas sicut dicitur in textu fuit petri
frater qui erat germanus sanguine
esset germanus fide. Notandum est 2°
quod andreas dicit invenimus messiam
id est Cristum. unde tacite ostendit quod
si quibus cum interrogarent de quo
fuissent instructi a christo.
primum tunc erat sacra scriptura testimonium
scripturarum instruxit eos
quod cognoscerent eum esse christum.
Notandum est super eo verbo invenimus
messiam quod est interpretatus christus. messias
hebraice latine unctus graece dicitur
christus a crisma cum unctio est.
Ille autem singulariter est unctus a quo omnes

sancti unguntur. Sic dicit ps. Unxit
te deus deus tuus oleo exultationis
pre participibus tuis. participes eius
christiani omnes sunt. Sequitur et adduxit eum 90
super eo verbo. Erat autem andreas
unus ex duobus qui audierant. Hic
specialiter nominatur. alius autem discipulus
non. Ad hoc respondet Crisostomus quod hoc dupliciter
de causa potuit fieri. primo quia
quidam alius discipulus fuit iohannes euangelista
qui venit ad se ipsum tacuit
se ipsum. Unde augustinus hic erat consuetudo
eorum quicumque ab eis libros nobis miserunt
ut quando ab aliquo eorum divina
narrabantur hystoria cum ad se ipsos
venirent tamquam de alio loquerentur.
2a causa potuit esse quod ille alius discipulus
non fuit insignis ut multum
dignum nomine. Unde Crisostomus quedam
dicunt quod fuit aliquis insignis erat
que utilitas si didicimus
nomen illius cum septuaginta
discipuli et nomina eorum non posuit.
Deinde cum dicitur et adduxit eum ad
ihesum. ponitur andree diligentia
que fuit in querendo et instruendo
hic ponitur petri obedientia que fuit in sequendo
Unde beda non dedignatur maior
sequi minorem. Deinde cum dicitur Intuitus
autem eum ihesus. ponitur nominis expositio
fratris andree. primo notatur
inferioritas fratris per christum ad eius evidentiam
Notandum est quod hic dicitur Intuitus autem
eum ihesus. primo ex parte petri
declaratur subtilitas. Unde beda
intuitus vidit cordis eius simplicitatem
et sublimitatem quam in futuro erat
esse profundus eius. 2° hic dicitur
intuitus autem eum ihesus ex parte christi
declaratur profunditatis quod est
futura predicere. Unde Crisostomus futura
predicere tunc erat illius solius
intuentis cum hac deus futura
prediceret et occulta manifestat.
Intuitus enim petrum manifestat
quod occultum pectoribus dicere certus est
symonis virtutem cum dominus statim videt.

qui sic vocatus est. 2o manifesta occasione
de proprio dicitur ei: tu es filius Jo-
hanna, sic enim vocabatur pa-
ter eius, vel secundum aliter filius Jona. Et tu
es Symon Bariona. Bar autem dicitur
petrus filius Johannis, id est filius gratie.
Johanna enim gratia dicitur. Filius
Jona, id est columbe. Jona enim co-
lumba dicitur, quia petrus per gratiam et
virtutem columbe. Post sibi certa
[illegible] accepit. 3o predicit futurum:
Dicit: tu vocaberis Cephas, quod interpreta-
tur petrus. In quo quidem clare primo
denique attendere ipsam nominis
que fuit vocatum petrum, id quod
vult Beda dicit: vocatur autem petrus
ob firmitatem fidei, qua illi petre
adhesit, de qua ait apostolus: petra
autem erat Christus, in se sperantes se
ab hostis insidiis tutos reddit
et spiritualium carismatum flueta
misit. 2o denique attendere eadem
clara nominum interpretatione de qua
Beda neque in petri vocabulo quod
hebreo vel syro aliam interpretationem
quod ... grece et latine
petrus quod syriace cephas et in
utraque lingua nomen a petra dirivatur.
Et Beda super epistolam ad galatas
priventos apostolorum nunc petrus
nunc cephas dicitur, non diverso
sed quem nos grece et latine pe-
trum vocamus hebrei et syri
cepham vocant. Beda et dicit quod hic
nomen petrus non est hebreum sed la-
tinum, quia hebrei literam
p non habent, unde pilatum dicunt
filatum. 3o Beda dicit quod interpreta-
tur ... aliqui nomen petri sive
dissolventem vel discalciatem
vel agnoscentem ...
3o debemus considerare hanc circa
nominis mutationem ubi primo occurrit
dubium quare nomen mutatur. Ad hoc

videlicet Crisostomus dicit quod nomen mutatur
ut ostendat quod ipse est qui vetus
testamentum dedit et nomina transmutat.
Qui Abram vocatur Abraham et
Sarai vocavit Saram et Ja-
cob vocavit Israel. 2o in ubi isto
denique attendere nominibus impositionem
ubi primo occurrit dubium quare
hoc nomen non fuit impositum ante
tempus. Ad hoc vult Crisostomus quod multis
a nativitate nomina sunt imposita
ut Sanson, Ysaac et Johannes, et hic
qui multis debebat a prima etate
virtus clarescere. Multis autem non
a prima etate sed procedente tempore
nomina sunt imposita, sic Abraham,
Israel et petrus, et hoc quia procedente tempore
prerogativa et dignitatis virtus clarescere
debuit. 2o occurrit dubium
utrum hoc nomen fuit impositum hic
an ibi: tu es petrus et super hanc
petram. Ad hoc vero Augustinus quod hic nomen
hoc loco Symoni impositum est;
ibi autem dicitur ei: tu es petrus,
non est nominis impositio sed impositi
hominis commemoratio. Alii dicunt quod hoc
nomen non fuit impositum hic sed ibi:
tu es petrus. Alii aliquam
... impositionem, sed postea
e ... impositum fuit, quando dixit
ei: hic tu es petrus et super hanc petram.
Tertius autem de petra vo-
catione audivi ut petrus ... vo-
catione Nathanael, et primo agitur
de vocatione eius ex parte Johannis Baptiste,
per Philippum 2o agitur de vocatione
ex missione ... invenit Jesum.
In prima parte introducit
evangelista vocationem Philippi, 2o
vocationem Nathanaelis, ibi invenit
Philippus. Circa primum nota primo circa
vocationis ... ipsam vocationem
... preterea vocationis
Erat autem primo dico nos occurrit
vocationis occasio, fuit exitus
Christi in Galileam. Est in quo evangelista in
... voluit exire. Non

ave

qr exoru9 x̄ dedat nob ex
actu; expiit eni xpc a iudea
i galileam ut desertio his q deit
ex 7 maioribus ut deserat mi
rib; dni alchimg exponit a iu
dea ubi erat iohes baptizans
defeus hoi baptenie iudea
magistrum eq inimie dni ad hoc
statu hic exortu x̄ i galilea
nob inuit t inducat ut tale
pfcm dni quedā glo galilea
dr trsmigratio vl reuelō trs
migrat at hos a uicijs ad
uirtutes p9 deinde vitute
z tandem fit reuelo ut vi
deat deg deo; i syon 3 exoru
x̄ i galilea declat ex pte x̄
vlem effectu ipo eni expiit i ga
lilea aut uocaret disci b; aqua
uocatōe manifestat ut ipa
q2 de terra i quo erat hoies
insignes uocaui discipl; z face
eos pncipes orbis terrar. Et
eni dr i vij e. a galilea pha
nō surgit. plago pva simpli
cores hebat i qo oñ mag uta
ddi facuedo eos pncipes orb
terr. Expiit g° i crastinū hc at
crastinū fuit crastinū gauui i
exores at inuenit philippū
quē si nō inuenisset pditus fuisst
talia cū inuenit dnr q ex se
pdita st. philipp9 at nondū
ad fide plene puenat. Dein
cū dr. dt ei ihc sequere me. p°i
uocatōis dt ōchit po° ipa
uocaº. Nondū eq deq nō dr
inuenit hoiem q2 eū ignoūet
eig eni inuento nō suppot ig 3
q2 deq ignorat uē nō est
s3 dr inuenire cū uolut ad fide
t sti uocet pulut eg scite
manifestet. vn pb Inueni dd
suum meū. Nondū e z° q tpe
lc2 uocaº disci2 tpa ad sola
familiarite de qua lo2 hic z°
ad qūdā sonce ch fuit inmg
de captu pyscium qū secuti st
dnm s3 nō pmo bl; pmo ad

pavcusū; im lc2 luc. v. subduc
tis ad tra nauib; relict; cib;
secuti st dnm in hs at q nauis
ad tra subduxit p3 q adhuc
erat eis cura de nauib; 3a fuit
uocatiō pfca ad x̄ discipulat
p omnia exoparatoy. De hac dr
at e. ambulās ihc iuxta mare
galilee uocauit duos fres
tercit ab quo philipp9 tā cito
credit. ad hc dr e ps theo q po
tuit ee pp° uirtute q erat iugat
x̄. Eig eni uerbū ut ait theo
intio a fidelium ad eq inflama
bat amore. z° hc potuit ee s°
eundē q2 i corde philippi de x̄
cogitatio erat t i libl; moysi as
sidua lectio quē cū uidit stati
credit. 3° hc potuit ee s3 eundē q2
philipp9 iam instructus erat a
petro z andrea. Deinde dr erat t
at philipp9 describi pnota
describit at a ciuit q2 a betsai
da ciuitate andree et petri
Interp2 at bethsaida domus ve
natorū. quo nō uētura ciuita
ōndē quales qui uocati officio
erat futuri q2 capiendis ad uitā
aiab; intenti. Deīn at dr Inuenit
philipp9 nathanael cū tamen constat 3
nathanael frēm p philippū
z p° introducit philippū sol
licite admonentē z° natha
nael pudēt interrogante. dr ei
nathanael z° philippū puide
rite i dt ei philipp9 pmo go
introducit philippū sollicite
admonente eo dr Inuenit
philipp9 nathanael quidā admoit
p° philipp9 confirmat dcm suū
testio legs mosayce di: quē
scripsit moyses i lege. Deut 18.
pham de gēte tua z de frib;
tuis suscitabit e dog deg tuq
ipm audies sic in ex° 3 fuit
dcm suū testio uit phie vnd
z pphe 3° qui dat x̄ a z quā st
gsoda legi z pphie. p° q2 auoc
dr Inuenimq ihm. Abac iij°

vor.x° aplarz 37

10

exultabo in ihesu deo meo. 2º a-
-ruc dicebant filium ioseph. Circa
Sed no dicit filium ioseph ne turbe-
retur qui cum filius existimabatur ex-
-isse cognitionis gratia dixit
pater tuus et ego dolentes querebamus
te. Sic ergo ioseph fuit pater puta-
tiuus. 3º a patria dicit a nazareth.
Theophilus a nazareth dicit xpistus
non quia ibi natus sit sed ibi nutritus.
Quod enim nullus ignorabat
sed quia in nazareth nutritus erat
cognitum erat. Nota quod xpistum
fuisse a nazareth consonum
erat dictis prophetarum ysaie xi.
egredietur virga de radice yes-
se et flos surget nazareth hebraice
latine de radice eius ascendit.
Deinde cum dicit et dixit ei nathanael.
Introducit nathanaelem
prudenter interrogantem. Ad cuius
evidentiam notandum quod cum
nathanael audiuit a scripturis
quod a bethleem oriretur xpistus micheas
sicut dicit et tu bethleem terra iuda ex
te exiet dux qui reget populum
meum israel. Cum audiuit xpistum
a nazareth dubitauit. Non
interest enunciatio philippi
cum prophetia predicta. Quare ex eo
dubitando interrogauit dicens
a nazareth potest aliquid boni esse.
ac si diceret hic qui dicitur mihi esse
quomodo est consonum prophete dicenti
et tu bethleem terra iuda.
Deinde cum dicit dicit ei philippus veni et
uide. ponitur prudens verbum philippi
et in quo ibi visio philippi
explicatur. fuit. Non enim ut ait crisostomus
interrogatus frangitur sed modo
mirum uolens ad xpistum ducere.
Sed ex uisione et confitebitur hoc enim
dixit veni et uide et ac si di-
ceret interrogabunt verum a nazareth
possit esse ad boni veni et uide
in scientibus quod dico esse verum. Dice-
bat enim philippus nathanaelem

non quia dominum suum doctrinam et ubi[illegible]
gustauit. Nota hic quod philippus hec verba
a nazareth potest aliquid boni esse potest
legi assertiue et remissiue et
tunc est sensus: tu philippe dicis
quod xpistus est a nazareth et ego hoc con-
firmo asserens quod a nazareth
potest aliquid boni esse. Nathanael
enim dicit glossa peritissimus scripturarum
intelligebat quod alij non intel-
ligebant scilicet a nazareth expire
singulari nazareni. Nota quod
sic sit hec verba legantur assertiue huic
assertioni convenit verbum philippi
dicentis veni et uide ac si diceret
philippus nathanaeli tu dicis
quod a nazareth potest aliquid boni esse
et ego dico tibi quod hoc totum tam
magnum est quod explicari non va-
leo et ideo veni et uide. Deinde cum dicit
vidit ihesus nathanaelem
ponitur honoratio ex parte na-
thanaelis. primo honoratio interior
ex parte xpisti tangitur at illa ista
ex parte benigna acceptatione
2º occultorum revelatione ibi dicit ei
nathanael. tangitur ergo primo de
benigna acceptatione et acceptatio
ut hic intelligitur ex duobus pertinet quidem
exterioris pietatis. primo quo ad hoc quod dicit
vidit ihesus nathanaelem venientem
ad se. Vidit in quantum non tantum
exterius sed et intelligit. Non tamen simpliciter
notitia sed et noticia approbatiua.
Vidit inquam venientem ad se
non tamen gressu corporis sed et
gressu mentis. 2º interius ex
pro omnibus et ideo dicit ecce verus israelita
in quo dolus non est. ac si diceret
nathanael vere veritas
quod eius innocentia verus est israelita
dolus non est. Tunc ab quo
dicit quod in nathanaele dolus
non est cum omnes nascantur sub peccato
et omnes in medio indigeant.
Ad hoc videndum augustinus super Jo. sic dicit

Dolus est contrarius actui quia aliud agit et aliud
fingit. Si ergo peccator iustum se
esse dicit dolosus est. Quod ipse christus ait
dicens de nathanaele in quo
dolus non est. Non negat eum peccato-
rem esse sed commendat confessionem peccati.
Dolosi enim sunt qui se predicant
bonos cum sint mali. Notandum hic
quod secundum ieronimum [illegible] hebraice
[illegible] deo. Alia
[illegible] videns dominum vo-
lentem [illegible]. Super illud ysa.
Noli timere [illegible] dicit
glosa quod [illegible]
Nota [illegible] nathanael ita
fuit perfectus quod in eo non fuit dolus
[illegible] non fuit electus in discipulum.
Ad hoc dicit augustinus dominus eligere vo-
luit ydiotas ut confunderet mundum.
Volens enim superborum frangere
cervices non quesivit per oratorem
piscatorem sed de piscatore lucratus
est imperatorem. Magnus cyprianus
orator sed prius petrus piscator
per quod postea crederet non tantum
orator sed imperator. Deinde cum dicit
Dicit ei nathanael ponitur occulti
manifestatio ex qua manifestata est
nathanaelis credulitas et dividitur
per duas partes quia primo manifesta-
[illegible] futura
[illegible] duas [illegible] primo ponitur
preteritorum manifestatio secundo ponitur na-
thanael devota confessio ibi
Respondit ei nathanael. Primo ergo ponitur pre-
teritorum manifestatio [illegible]
[illegible] nathanael.
Interrogat enim nathanael.
Unde me nosti ac si dicat tu
[illegible]
dolus [illegible] hic nosti [illegible] nosse
occulta sit solius dei quia homo
videt ea que apparent. Deus autem
intuetur cor. Iesus ait ei et dicit
ei. Priusquam te philippus vocaret
cum esses sub ficu vidi te ac si
dicat ego [illegible] qui

[illegible] dolus [illegible]
ita cognoscere. Nam priusquam te vocaret cum
esses sub ficu. Notandum quod ad litteram
nathanael sub arbore fici erat
quando philippus eum vocavit [illegible]
[illegible] intelligere [illegible]
intellexerit enim locum et lignum
sub quo erat. Notandum hic secundum augustinum
quod per arborem fici [illegible] peccatum
[illegible] ad adam et
evam cum peccassent de foliis fici
sibi succinctoria fecerunt [illegible]
[illegible] cum esses sub ficu sub
umbra mortis vidi te oculo
[illegible]. Deinde cum dicit Respondit
nathanael ponitur ipsius nathanael
devota confessio. Respondit ei nathanael
et ait Rabbi tu es filius dei tu
es rex israel. Confitetur autem natha-
nael [illegible]
[illegible]
[illegible] ac si dicat occulta pa-
[illegible]
[illegible] potes
[illegible]
[illegible] dicit tu es filius dei [illegible]
filium dei adoptivum [illegible]
[illegible] filium dei per [illegible]
[illegible]
hominem [illegible]
[illegible]
[illegible] dicit tu es rex israel filius [illegible]
non solum [illegible] totius orbis
[illegible]
[illegible] Et invenit de
[illegible] petrus dixit [illegible] tu es filius
dei vivi. Dominus [illegible] et ego tibi
dico tu es petrus et super hanc
petram edificabo ecclesiam meam.
Dominus [illegible] beatus es symon
bariona [illegible] petrus [illegible] suo deo
[illegible] nathana-
nael [illegible] petrus non est
[illegible] nathanael.
Ad hoc dicit augustinus quod nathanael
et petrus [illegible] dixerunt [illegible]
[illegible]

Petrus quidem confessus est Christum filium
Dei vivi dicens. Nathanael autem
confessus est Christum filium Dei adop-
tivum. Non enim recepit eum ex-
istimantem. Hoc autem patet ex sequentibus.
Nam Petro dixit tu es filius [illegible]
[illegible] propterea addit scilicet eius confessionem
dixit se fabricaturum ecclesiam
ex hoc quod fides eius perfecta erat.
Nathanaelem autem [illegible]
multa defectum ad maiora
deducit dicens quia vidi te sub ficu
ac si diceret Augustinus si fides Na-
thanaelis perfecta fuisset non ad-
duxisset sequentia ut per illa re-
duceret eum ad fidem. Deinde cum dicit
Respondit Iesus ponitur futurorum promissio
et hoc dividitur in duas partes quia primo
futura promittitur, secundo hec futura in
spe explicantur ibi et dicit eis. Primo igitur
futura promittit quando dicit Respondit Iesus
et dixit ei quia dixi tibi vidi te
sub ficu credis maius his vi-
debis ac si diceret salvator
magnum tibi visum est quod dixi te
prius me vidisse, sub his confessus
es. Ergo dicetur cum maiora vi-
debis. Deinde cum dicit et dicit eis ex-
plicat ista maiora dicens Amen
amen dico vobis quia videbitis celum apertum et
angelos Dei ascendentes et descen-
dentes super filium hominis. Notandum est ad
evidentiam littere quod aliquando dicitur
celum apertum propter manifesta
desuper apparitione [illegible]
[illegible]
super angelos exaltatione [illegible]
[illegible]
angelorum descensionem. Vel dicitur
celi claudi propter culpam et aperiri
[illegible] fuit autem quedam clausura
[illegible] non perpetua per originale peccatum
que duravit usque ad Christum quedam
[illegible] perpetua erat per ultimam

sinam quedam est participatio et non perpetua
et durat quamdiu durat peccatum.
Notandum est super illo verbo et angelos
Dei ascendentes et descendentes quod hec clausula
[illegible] designatur [illegible]
dualitas [illegible] angelorum Christo con-
sistit: ascendunt angeli ad
intelligendam superexcellentissimam
divinitatem, descendunt ut [illegible]
[illegible]
hec clausula [illegible] ad ampliorem [illegible]
[illegible] super illo verbo cum genesis [illegible]
Iacob vidit scalam et angelos ascen-
dentes et descendentes. Deinde Iacob [illegible]
[illegible] surgens erexit lapi-
dem [illegible] in titulum que cre-
dens non adoravit sed per eum ad significa-
tionem lapis Christi [illegible] unctus
oleo [illegible] erigitur in titulum
quia est fundamentum. Et angeli
ascendunt et descendunt in quantum
ministrant. [illegible] quod Christus
adoptivus est filius Dei, ac si
diceret tu videbis quod angeli
ministrabunt ei, credimus quod
sit verus filius Dei. Ad Hebreos primo
et cum introducit primogenitum in
orbem terre dicit et adorent eum omnes
angeli. Item hec clausula declaratur unitate corporis
capitis et membrorum. Est enim filius
hominis sursum in capite, infra deorsum
in suo corpore. Ad ipsum ergo ascendunt
ut [illegible] mentale con-
templando, ad ipsum descendunt ut
in membris [illegible]
corporalem administrationem. Notandum est quod
[illegible] angelos putant [illegible]
[illegible] describit
[illegible] status quod angeli sunt [illegible]
[illegible] ad ministerium angelorum
[illegible] assumpsisse [illegible]
[illegible] autem angeli
habeant puritatem assumpsisse [illegible]
dicitur [illegible] neque nubentur
sed erunt sicut angeli Dei.

Crux pdicatores z angli decant
hunc dutatem in tu p i q dan
c malach ij labia sacerdotis
custodiunt sciam z legem re q z
ex ore eius q angelus dni exatum
E Crux z angelus habeat langi tez
quicatorum effectu p z p i q dan
e ad hebr e qui facit anglos
suos sps z ministros suos flamā
ignis Ignis ē sui p g diffu
sing Sic angli diffundunt boi
tatē suā z ptores dunt diffū
dē bonū odorē ad omnes 2o
describi z ubi is istis pdicatores
acto q ipi do ascende z descē
dunt eni ascēdē pdicatores p
cotemplacionem ad instar pauli
qui ascendit usqz ad tciū celū
dunt z descendē descen eni
paulus usqz ad lac puul dans
3o descri pdicatoris finibet
fructus qu d sup filium homis
dunt eni ptores ascende et
descēde z sup filium hois i ad
hore filij hominis ij ad cor iiij
no eni pdicamus nos ipsos
4o describ pdicatoris caelt
ort q quem intelligi z aptcōe celi
aptio eni celi ē diffusio grē
que pdicatoribus da z ideo
ds quu iudimus apti anglos
ascē z descē Vnde cum Cristus
q tpe anc sue passionis quū
angelus dni affuit illi cofor
tās eū luce 22 Item cum qn
inuenit duos anlos stātes
sup sepulcrum s illi ea ascēsione
qn dixerunt aptis Act i viri
galilei quid admiramini etc

Et die tercia nupcie | ij ·
facte sunt p q quu introducta e
p mediatoribus vi vedua
p tuis sore ssoi s ut ipe tu gsso
instrua de xpo z cogscat ipm
ee messiam pmissum i lege et ver z

dum p or aut x p toto dispndo
pmo eni ont q ē messias lege
pmissus 2o ont se ē verū deū
Ibi v cpma pbi tres ps q z
pmo manifestat se xpo dicit 2o
iudeis 2o 3o samaritanis
E qma pbi duas ps q z pmo xpo
manifestat sua ptētiā cofir
mādo nouos discipulos 2o mani
festat suā auctē reprobādo
merces ministros i p h descē
capharnaū In pma go ptē p
quoddā miraculū sciā a xpo
cofirmata noui discipuli z diuid
i duas ps q z pmo ponit mira
pom 2o discipulos cofirmo clludi a bi
hoc fecit inicium signorum pma pbi 2
p i q z pmo quedā pouut aute
dicta admiraclm 2o ponit mira
culi impetrāti erat aut ibi
z deficiente vino 3 ponit mira
impetratō 4o mali appbao iz
dicens ibi hoc Ad euidencia pmi
nondū q hoc miraclm fcm ē i
qu q dā nupcijs z io cumta
pmo fit mencio de nupcijs
2o de psonis q fuīt i nupcijs
i z erat mr ihu ibi Circa pmū
pmo dicit q adueit nupciarū
dindsitē Et cum nupcie car
nalis ex istis voluit mrdē
dubitas appbat Vn beda
bona ē castitas cōiugalis
melior cōtinencia vidualis op
tima pfecio ugimalis Ad pba
dā ergo oīum eleccōm gradum
discernendo tñ meritū singulorum
ex intemerato matris ugis
utō nasci dignat est q appbat
statum ugialē dē ypheto de
anne bndici q appbat statum
uidualē a nupcijs celeb
tatis fuit atq hos honorat
pñcia sue uirtutis q appbt
statum mrionialē Alie sūt
nupcie spūales q uis ds ōmē
ugin h enim unio spūalis i mca
tū fuit i ut ugibus qui dr i pr

huam in vinum b vinum. Jo. ij. Simile est
regnum celorum homini regi qui fecit
nuptias filio suo, publicatum fuit
quod certa sibi per fidem coniuncta est.
Osee ij. sponsabo te mihi in fide.
Apoc. xix. Venerunt nuptie agni
Consumatum autem erit quando sponsam
ecclesiam triumphantem in gloriam introducet.
Apoc. xix. Beati qui ad cenam nuptiarum agni vocati sunt.
Dicit ergo adverte de tem-
poribus ydoneis quia dicta tercia. Aug.
Primum tempus fuit ante legem, tempus primum
a. Adam vsque ad Abraam. Secundum sub lege a principio legis
usque ad Christum. Tertium sub gratia erunt in quo diebus in
carne significatur apparuit et nuptie
facte sunt. Tertio tempore tercio die ad ultra.
Loci cognitionem quia in cana Gali-
lee. Aug. Bene in chana galilee,
id est in zelo transmigracionis nuptie ce-
lebrantur, ut hec intelligantur illos per-
tinere ad gratiam dignos esse qui
transmigrare zelo pie devocionis
de viciis ad virtutes, de terrenis
ad eterna. Deinde cum dicitur Et erat mater
Ihesu ibi fit mencio convivantium
de hijs qui interfuerunt nuptijs
scilicet de maria. Christo et discipulis eius. Circa
primum dicitur et erat mater Ihesu ibi. Que
magnum prestat ut quia eciam mater coniugatis
mater virginum, et quia eciam mater iubilancium
mater honorum, et quia eciam mater ignorancium
mater restitucionis, et quia eciam mater
damnatorum. Unde debet augmentum
potest dici de qua dominus Eccli. xxiiij.
Ego mater pulchre dilectionis quod ad
primum et timoris quo ad secundum et magnitudinis
quo ad tertium et sancte spei quo
ad quartum. Secundum ad secundum et tertium dicitur
vocatus est autem ihesus ad nuptias
et discipuli eius. quo non confunditur humilitas.
Aug. ergo erubescat homo esse superbus
quia fuerunt in humilie dei filius
virginibus cum esset in terris ut ceteros
veniat ad nuptias qui tantum cum
apud patrem instituit nuptias.
Deinde cum dicitur Et deficiente vino
ponitur miraculi impetracio dum hoc
in duabus partibus primo ponitur secundum ibi scilicet quod in-

ad Christum insinuacio. Secundo ponitur quod se
habet eadem mater ad ministros in im-
pandone ibi dicit mater eius ministris.
Suadet duas quia primo ponitur miraculi insinuatio
sinuacio. Secundo ponitur responsio. vii. Ibi dicit ei ihesus
insinuat ergo primo quia mater miraculi
impetravit dicens: Vinum non habent.
Mordaliter eque moraliter loquendo
hec dixit vinum quia in nuptiis
defecerit solacium carnis
deficiente vino quia vinum est
iusticie quia iusticia admonetur vinum
mundificat. Sapiencie quia sapiencia
admonet vinum letificat. Caritatis
quia caritas ad modum vini inebriat.
In lege autem antiqua imperfecta erat
iusticia que per Christum perficitur. Matthei v.
nisi habundaverit iusticia vestra.
In lege et antiqua sapiencia fuit oc-
culta quia omnia in figura contingebant
eis sed per Christum sapientia manifestata est.
Proverbiorum. viij. Ubi sapiencie demonstrabo
tibi vinum et caritatis deficiebat
quia acceperant spiritum servitutis in
timore sed Christo aquarum tercia quanti-
tatem vini caritatis qui dicit spiritum ad-
optionis filiorum in quo clamamus
abba pater ut dicitur ad Romanos viij.
Deinde cum dicit Dicit ei ihesus ponitur
miraculi insinuacio responsio vii.
in qua aliquid vi oc. que in dicat
suavitatem dei quod dicit mulier.
Aug. sicut dicat super Io. omne
... ceterum dein facturus miraculum
uon tu genuisti meam divinitatem
ergo non dicit. id est quod a te habeo vi
possum facere hoc miraculum quasi
diceret non quam tunc mea hora.
a divinitate autem miraculum fit. Secundo
humanitatem. Christus suavitatem. suam huma-
nitatem nondum venit hora mea. ac
si diceret Aug. super Io. veniet
hora mea non quod fuerit sed potestate
quia potestate habeo ponendi animam meam.
et potestate habeo iterum sumendi eam
in qua hora cognosco infirmitatem tuam
tunc cum cognosco quod a te suscepi.

ipsa in fine sua bona precedebat. circa
Nondum venit etc. Ex hoc quod hic vocatur
maria mater iesu mulierem sump-
serunt aliqui occasionem erroris di-
centes quod maria non fuit virgo post
partum sed mulier id est corrupta sonat.
Contra hoc augustinus dicit quod mulier hic dicitur
secundum femineum sexum non secundum corruptionem
integritatis. Et etiam nullo modo nomen mulier
sonat in corruptionem probatur quia adam
ad dominum loquens dixit mulier
quam dedisti michi. constat autem evam
adhuc fuisse virginem cum ad-
huc essent in paradiso ubi non
cognoverat eam. Nondum venit etc. Ex hoc
quod dixit christus quid michi et tibi est
mulier sumpsit occasionem sui erroris
Valentinus qui dixit christum corpus
celeste attulisse et non michi a
virgine suscepit propter quod dicit quid michi et tibi
ac si diceret nichil a te suscepi.
Ex eodem etiam verbo sumpsit occasionem
sui erroris manicheus qui posuit
quod christus non habuit corpus verum sed fan-
tasticum et ideo dixit quid michi et tibi
Contra hos ait augustinus super Iohannem hic
illa de cruce qui dixit quid michi
et tibi est mulier dixit de maria que est
mater christi quando dixit Ecce mater tua ihesu ad
eum. Si quidem isti credunt evangelio dicenti
quid michi et tibi est mulier credant etiam
honorari eam matrem. Si autem credit
eam matrem ipsius credunt quod ex
ea assumpsit verum corpus non fan-
tasticum etc. Nondum venit etc. Ex
eo quod dicitur Nondum venit hora
mea erraverunt aliqui dicentes christum
fuisse sub fato contra quos ait augustinus
super Iohannem dicens quod hec hora non fuit hora
necessitatis ut isti ponunt sed fuit hora
potestatis non fuit hora condicionis sed
fuit hora voluntatis ac si diceret
salvator Nondum venit hora mea
quia nondum est opportunum ut potestate mea
utar. Notandum enim erat dif-
ficile ad ammirandum virginum ce etc.

facere decebat ut utrumque commenda-
ret scilicet divinitas divina miracula
commendata est humilitas divini
in passione mortalis fuit ubi
tunc fuit quando sufficeret indicavit
Venit hora non necessitatis sed voluntatis
propter quod hic augustinus ibidem si a fatum de
sideribus non poterat esse sub fato
dominus siderum. Non enim homines
propter sidera sed sidera propter homines
venit enim stella ad puerum
non autem puer ad stellam.
Dicit tunc dicit mater eius ministris
porta in simulatione ministris ad fi-
lium postulavit impium eius ad ministros
quia dicit mater eius ministris quodcumque
dixerit vobis facite. Quodcumque dicit
mater filii iudicatur negare tunc facit.
Noverat enim pium et misericordem.
Vel forte sic homo pium eius erat
patitur autem qui est deus et homo erat
non potest et ideo exterius dixit faciendum
est. Dixit tunc dicit. Erant autem ibi
ydrie lapidee posite impetrare
miracula ex parte ministris hic posuit
impetrare miracula ex parte est primo
describuntur vasa autem quibus miraculum
patratum est secundo describitur miraculum
ibi dicit eis ihesus implete ydrias
aqua. Circa vasa primo attenditur
quod fuerunt ydrie. Dicitur autem ydria
ab ydor quod est aqua. Erant enim
vasa aquaria. secundo attenditur
quod fuerunt sex quod non vacat a
misterio. Sicut enim augustinus super Iohannem
per sex ydrias intelliguntur sex eta-
tes. prima etas computatur ab
adam usque ad noe secunda a noe
usque ad abraham tercia ab abraham
usque ad david quarta a david usque ad
transmigrationem in babilonia
quinta a transmigratione usque ad iohannem
baptistam sexta a iohanne baptista usque
ad consummationem seculi. Implete sunt
ergo sex ydrie quia sex etates prophetias
habuerunt sunt aqua in vinum conversa
quia prophetia completa est in christo. Illa ergo sex
(tempora

quarticul distincta z distributa
erit qui vasa inania nisi a xpo
implentur. Vel forte vi ydrie
intelliguntur vi virtutes animam
purificantes. Prima fides que
purificat mentem ab ignorantia.
2a spes que purificat affectum
a ingluvie. 3a continentia que purifi-
cat a concupiscentia carnis. 4a pie-
tas que purificat a concupiscentia
mundi. 5a timor qui purificat a
superbia vite. 6a est amor qui
ocio facit hominem oblivisci que
posteriora sunt ut se extendat in
anteriora ita quod non sapiat
aliquid mundanum vi cet. Vel potest di-
ci senario numerus perfectio per-
fectionis in ydria mundi quia senarius
est enim senarius numerus perfectus
quia partibus suis ad suam totalitatem
attingit. sicut omnibus idem ope-
re emittit sicut illos quos tum facit
quantum facere sufficit nunc infra se
constitutum. 7o senario numero omnibus
hominibus qui super eos se debent
id omnibus modeste humilitatis
in quo humilitas commendatur et
superbia dampnatur. 8o senario
omnibus consummatam integritatem
hic per vi dies in quibus deus fecit
n° omnia. Tercio est advertendum circa
ydrias quia fuerunt posite propter purifi-
cationem iudeorum. Et exponens
Crisostomus dicit quia palestina est magna
terra et contingit in multis locis
inveniri fontes et puteos et
ideo ydrias implebant aqua ut si
qui immundi fuerint non currerent
ad flumina sed statim de prope haberent
purgationis modum. Observabant enim
iudei ut dicitur Marci vii multas
ablutiones et baptismata calicum
n° et vasorum. Nono est quod sicut sena-
rio intelligitur perfectio perfectionis et in
ydria mundicia purgationis et in
purificatione iudeorum intelli-
n° gitur mentis. Decimo est advertendum

circa ydrias quia erant capientes
metretas binas vel ternas.
Et exponens Augustinus super Jo. sic
dicit metretas mensuras quasdam
dicit quasi diceret mensuras am-
phoras ut ad huius metron
enim mensura dicitur grece unde
appellantur metrete. Nono est
quod secundum Augustinum binas dicit esse metre-
tas refertur ad trinitatem. Quia autem
binas vel ternas quia in sacra scriptura
distincte ponuntur tres persone ut
Baptizantes eos in nomine
patris et filii et spiritus sancti. Interdum ponuntur tantum
due. spiritus et filius quia quando nominantur due personae
spiritus sanctus ut Joh. xiiii si quis diligit me sermonem
meum servabit etc. ut per metretas
intelligitur capacitas animarum. Dicit
autem binas propter geminum actum caritatis
tamen autem propter ministerium trinitatis.
n° Et nota quod sicut in senario intel-
ligatur perfectio et in metreta
bina vel trina intelligitur diversus gradus
perfectionis quia spectant datur ad mensuram.
Decimo est quod dicitur Dicit eis ihesus implete
ydrias aqua et impleverunt usque ad
summum. Non mirandum aquam vinum esse
conversam in vinum quia secundum Augustinum
non est mirum hiis qui noverunt quod
deus fecit. Ipse enim fecit vinum die illo
in ydriis qui omni anno hoc facit in
vitibus. Deus enim reservavit sibi
quedam inusitata que alii faciunt
ut per ea facta homines qui dormi-
ebant ad se colendum excitarentur.
q° Et nota quare non fecit signum
antequam implerent ydrias aqua.
Crisostomus enim fuissent ut vinum ex
nichilo faceret quam aquam in vinum
mutare. Quod quia hoc fecit est primo ad
ostendendum veritatem principii. Ut enim dicit
Crisostomus quidam heretici posuerunt
mundum esse a contrario principio quod quidem
ut ostendat xpus esse simpla nuda-
culorum fecit ex subiectis substantiis.
Ut enim ostenderet eis quia ipse creator est
mundi neque qui alienus est a contrario

deo contribuere ad ipsius virtutis
demonstrationem. 2o hoc factum est ad ma-
iorem certitudinem miraculi. potuit
enim actiue in vinum convertere ex
nihilo facere. maluit tamen sic facere
ut ex testimonio ministrorum cla-
rius esset miraculum. Deinde cum dicitur
Et dicit eis Jhesus haurite nunc, po-
nitur miraculi approbatio et publicatio.
Statim enim postquam dixit implete
scilicet aquam fore vinum. hoc autem appro-
bari debuit. primo occurrit nobis
preceptum de eligente experiatorem.
2o occurrit nobis summa experia-
toris ibi Ut autem gustavit. primo ergo
precepit hoc vinum experiendum.
haurite nunc et ferte architri-
clino et tulerunt. Notandum est quod
triclinium secundum historias
forte dicitur locus ubi erant tres
ordines mensarum ut si alicuius
triclinium est ordo trium locorum.
Unde enim greco lectum sive archi-
triclinus graece dicitur est quod princeps
triclinii. primus in convivio quia
more antiquo illis discumbebat.
Ratio autem huius precepti est quod ar-
chitriclinus hoc vinum experiatur
et non alii. Ad hoc vero Crisostomus
dicit ne aliquis posset dicere quod con-
vive ebrii erant et sensus indi-
catum corruptum ut nescirent
utrum aqua vel vinum esset quia ipse est
experimentator architriclinus.
hii qui ministrorum conviviorum tra-
ditur … vigiles esse solent omnia
opera habebunt ordinate omnia
disponat. Deinde cum dicitur Ut autem
gustavit, ponitur summa architriclini.
Insinuando autem primo iniqui-
tatem fuit ibi dicit Ut autem gus-
tavit etc. 2o profert sententiam dicens omnis
homo primo bonum vinum ponit.
Notandum est primo quod si Cristus pro-
vissile fuit quod hoc vinum optimum
fuit, quod ait Crisostomus talia sunt
miracula ut multo hiis
que fiunt per naturam speciosiora et
utiliora fiant. ex hoc sequitur quod hoc
vinum fuit perfectissimum. Notandum est 2o
quod bonum in convivio primo ponitur vinum
quod deterius est. Ultimo autem
ponitur optimum vinum. sed qui pie vo-
lunt vivere in Cristo tribulationes et
amaritudines patiuntur. Ultimo autem
tristicia eorum vertetur in gaudium.
Et ad litteram vinum existimo cum
quod non sunt condigne passiones hu-
ius temporis ad futuram gloriam etc.
Deinde dicitur Hoc fecit initium signorum
posito miraculo hic ponitur ex eodem
miraculo discipulorum confirmatio
et primo ostenditur quod hoc fuit miraculum primum
2o concluditur discipulorum confirmatio ibi Et cre-
diderunt. Circa primum ergo ad primum
dicitur hoc initium signorum fecit Jhesus.
Ubi si Cristus tamen sunt advertenda
primum est quod non decuit Cristum ante iuven-
tutem facere miracula. unde Crisostomus
decuit sed non incepit signa
facere ex prima etate existi-
massent enim fantasiam esse
incarnationem et ante optimum tempus
crucietur tradidissent livore
liquefacti. 2m quod est notandum est
quod nos ex probabilibus quae miracula fecit a
prima etate. unde Crisostomus qui in
brevi tempore tam per miraculorum
multitudinem claruit ut eius fama
… fieret omnibus multo magis
claruisset si puer existens a prima
etate miracula fecisset. Natura
que fierent inopinabiliora
essent ab infante facta tempore
ampliori esset ac si diceret Cristus
si ipse fecisset tunc miracula plene
est quod non laterent sed tunc non decuit
eum tunc facere. 2o advertendum est quod
si Cristus in convivio decuit primum
facere signum fecit ideo dicitur hoc initium
signorum tunc enim signum maxime
necesse erat facere quando discilia (?)
cogitationes erant et devotio et attendens.

hiis que fiebat matre aderat. sit ergo hoc initium fecit et manifestauit gloriam suam quantum in se est, multi hanc manifestationem non cognouerunt.

Deinde dicitur et crediderunt in eum discipuli eius, et concludit discipulorum confirmatio. Sed contra hoc arguit augustinus sic: tunc crediderunt in eum, ergo non erant discipuli cum ad nuptias uocati sunt. quod ergo dicitur et crediderunt in eum discipuli eius, dicendum est secundum augustinum quod hoc dictum est eo more locutionis quo loquimur dicimus apostolum paulum in tharso cilicie natum, licet tunc natus non erat apostolus in tharso sed ibi natus qui futurus erat apostolus. Eodem modo cum audimus discipulos inuitatos ad nuptias non discipulos sed qui futuri erant discipuli, ut [illegible] deinceps.

Circa autem predicta [illegible] adim-

hoc factum est. Ad hoc dicunt magistri in hystoriis quod circa annum et hora eadem die scilicet reuoluto anno [illegible] aduentus xiii die post annum baptismi eadem die tricesimi anni uel tricesimi primi inuitatus ad nuptias aquam in uinum eodem die reuoluto anno. Unde maximus in sermone qui sic incipit: Multiplici nobis fratres sit [illegible] sicut posteritati sue fidelis mandat antiquitas, hodie saluator a chaldeis est adoratus, hodie fluenta iordanis benedictione proprii baptismi consecrauit, hodie inuitatus ad nuptias aquas conuertit in uinum, unde et quia ista tria quasi facta sunt eadem die, illa dies dicitur dies epiphanie id est plurium illustrationum. Nam epiphania enim illustrationem sonat. Et inde est quod magistri in hystoriis has illustrationes distinguunt propriis nominibus: Epiphaniam uocantes eam que facta est per stellam que

desursum stans, theophaniam eam que in baptismo qui a deo ita presentans dicit eum uoce hic est filius meus dilectus, et bethphaniam eam que in nuptiis quasi domo stans, beth enim domum sonat.

Post hoc describitur per quem modum Christus sua potestate et confirmando nouos discipulos ostendit suam auctoritatem in reprobando uitia ministrorum [illegible] propter ista duo [illegible] potestatiua correctione expositum est, correxit illos qui domum dei fecerant forum, et potestatiua suscitatione in uindicando [illegible].

Ad euidentiam primi notandum quod ad hoc quod aliquis possit debite corrigere, primo requiritur ex parte corrigentis expeditio itineris, et hoc tangit cum dicitur [illegible] uoluisse [illegible]. secundo requiritur ingressio maturata ex parte corrigentis, et hoc tangit cum dicitur Et inuenit in templo etc. tertio requiritur ex parte correctoris debita forma ut sit [illegible], et hoc tangit cum dicitur recordati sunt uero discipuli eius. quarto requiritur edificatio finalis ex parte audientium, et hoc tangit cum dicitur et cum fecisset quasi flagellum de funiculis.

Circa primum duo nobis occurrunt. primo nobis occurrit de expositione descensus. secundo nobis occurrit de expositione ascensus, quia prope erat pascha iudeorum. Circa primum ergo aduertendum quod post hoc descendit per quem [illegible] signorum manifestatione fuit [illegible] descensus eius. descendit enim in capharnaum ubi [illegible] impeditum [illegible] sicut docet [illegible] farinam et [illegible] penta[illegible] ad [illegible] obsequiis se [illegible]. Circa secundum [illegible] ultima ascensus quia erat capharnaum ad [illegible]

de paulo quo natus dicitur in tarso cilicie

ad correctionem quid requiritur

d vt nō ubiqz inveniat frēs sicut
trahat. Descendit g° ipse et mr̄
eius et discipuli eius et frēs eius et man-
serunt ibi nō multis diebus. no°
nō ē q̄ s̄ Cirill° vō q̄ nō mansit
ibi multis diebus ē q̄ illi qui
inhitat ciuitē illā nō bn̄ se
hēbāt ad xp̄m sz erāt valde
corrupti. io tn̄ accedēt pūn
ibi tp̄e trah' pp̄ reuhōre q̄ ad
mirēmi at si dicat Cirill' q̄ gn̄
mali erāt tn̄ descen illuc
ut deduceret miraculū suā ad eos
co solomie hōrēbiy aliq̄ diu
gmorat. Ex quib' pz q̄ descēsus
de duob' mōis fuit ex caritē
Insuo cm̄ descensu nos docuit
hōrare parentes. Docuit et ascēdē
tes ad pfectionē carnales liqūe
qō parentes assumi. Credit ab q°°
dom ē q̄ xp̄ hūit frēs. Si cm̄
hūit frēs hui' q̄ mr̄ eius nō fuit
virgo post partū quod quidē dicē
hereticū ē tali cm̄ errore errat
Elnidi. Ad hāc qōnē r̄n augg
sup Jo. omel. x. Dicit dr. Scriptā
in tāno solū genuit eos ap-
pellare frēs qui nascunt ex
eadē ut erāt ex eod̄ pr̄e q̄ ..
nib' dui'si uteriby vel etiā ex eod̄
gradu sicut copatruelē vel co
sobrinos. Sz et quib' consanguineos
appellat frēs. Sicut cm̄ abrahe
dicitur loth frē tn̄ erat filius frīs
illi'. hac g° regula cognita
inueniēs omnes qq̄ tes marie
frēs ēe xpī. Nō dicit ē q̄ s̄ error
quorūdam q̄ ioseph ex alia uxore
genuit filios et hij dicunt frēs
dnī q̄ hō sic alchimus frēs
dm̄ dicunt cognati marie vel
ioseph nō filij marie vel ioseph
q̄ nō solū b'ta uirgo sz et ioseph
virgo casti eius absoni arrte

quingallenimus pervenisset. Nō dicit
q̄ s̄ augg q̄ dictū est disli eius
inter fraternitas spūalis q̄ s̄ mia
salvatoris cum eius fratribus no-
luit pūb inuilem mr̄ et s̄
et soror est sub di augg q̄ felix
fuit maria q̄ fecit voluntate pr̄is
Cum eūm dicta vbs vbt q̄
te portauit et xp̄ vōs mag-
nificat et ugie q̄ fe uolte pr̄is
noq̄ carne genuit dūt eum
corpus nostri qui audiunt vbu
dei q̄ dicat s̄ augg quid mea
quia appellat felicē inde
felix q̄ audiuit vbū dei
custodiuit nō q̄ illa vbū
caro factū est hitauit in nobis
q̄ custodiuit ipūm vbū dei
p quod facta ē et q̄ illa vbū
caro factū ē Credit ab quo ē
merito. dr̄ lā. q̄ xp̄ descēdit i
capharnaū. Hoc tn̄ cum q̄ eod̄
r̄efūit hōc euuāte fact ē an
nunciacionē Jo. vii.° et iiii.° dr̄
q̄ iohēs nō d̄ missus fuat i
carcerē. Mat. iiii.° dr̄ q̄ dos
descendit i capharnaū post incar-
cerationē iohis et ar. iii.° quia ad Jo-
hānē eq̄ euuāte nō dissonat
sz duo bus descēdit i capharnaū
scilz ante incarcerationē iohis de
qua agit hic et post incarcerationē
Jo. de q̄ agit mat. iiii.° et luc. iiii.°
Ubi advertendū ē q̄ ad dd̄ n'i no° / Nota in
ēēt historia tangendā tn̄ euuāte Scola H.....
ad iohēm euuāte pueniss
probasset quid dī fide et uit
corp decēt tn̄ dit aliq̄ et
mayō ea que dnū p. pdica ōe
sine tpe gessit In supioiby ē
3° euuāte sola audiu gtinu
que gesta sunt eo anno q̄ iohēs
baptaiceare ē incluss ē q̄ ro-
gat' ē iohēs ap quo gesta sunt
gesta salvatoris q̄ alij ptermit
aut tradiconē iohis dicit q̄ gs
diligē' gsidēt uidet ē euuāte
nō dissonat sz alij tpis gesta ē /

que scribit iohes. Venit autem dominus et cetera. Et
prope erat pascha iudeorum. post quam
posuit eventa ex exemplari
discessionis hic ponit eventa ex vire
ascensionis. Ascendit enim ultimo ad
pascha volens legem adimplere
que precipiebat ter in anno omne
masculinum presentari coram domino et
inter illos erat unum quod erat pascha
iudeorum. ex quo patet quod eius ascen-
sus fuit ex virtute. ut enim ait Al-
chuinus dominus ascendebat de nobis
exemplum quanta devocione conversari de-
beamus in preceptis. Qui enim per dif-
finicionem data a lege ascendebat imple-
bat celebrans sollempnitates cum
ceteris hominibus quanto studio de-
bemus opera divina fieri dicta preci-
pere et celebrare. Notandum est quod secundum Augustinus
non solum dicitur est pascha iudeorum
tantum nulla causa iudeo pascha
celebrare tamen iudei. Hic enim ad
ditum est ut intelligamus quod
quoddam est pascha humanum
eorum qui per aliam propositos sequuntur
pascha celebrant et quamquam ad
festum quos celebrantes sunt
dies in ipsa ait filii vestri et festi-
vitates vestras odivit anima mea.
Et quoddam est ad pascha et festum
divinum quodque in spiritu et veritate
est et spiritu et conscriptione celebra-
tur et ad differentiam huius dicitur est illa
pascha iudeorum quod iudei inde-
bite pascha celebrabant.
Venit autem dominus et invenit in templo
posita ex expeditione circa ex parte
corrigentis. Hic ponitur materia trans-
gressionis ex parte corrigenti que
transgressio fuit quod oves et bo-
ves et columbas vendebant in
templo. Ubi notandum primo occurrit
ex parte eius circa modum quod ascen-
sus ultima statim venit ad templum
ubi beda. Dominus urbem adveniens
certo templum oratur adiit.

nobis dans exemplum ut quocumque pervenimus
domum dei primo ingredientes
domini deprecatione. Secundo nobis occurrit
ex parte iudeorum sive sacerdotum
cupiditas animus et ad eorum invidiam
notandum est quod sacerdotes in tem-
pore iusti erant ut dominus vida-
ret avaricie studebant per preceptum
accedere a deo in lege qui in cunctis
sollempnitatibus domino ymolaret
aliquod aliud et hoc autem preceptum im-
plendum ut dicit beda. Illi qui de lon-
ginquo veniebant non valebant alia
ducere de domibus suis propter quod hoc
oblationes credebant in utilitate sacer-
dotum. Ne decernit aliud de devote
venientibus ad offerendum providerunt
ipsi sacerdotes ut aliud in templo
venderent et sic instituerunt aliud
in templo vendi ut venientes eme-
rent et offerrent eadem oblata ipsi
aliis vendentes et sua lucra accu-
mularent. Unde nummularii ad hoc
sedebant ut mutuum emptoribus ve-
ditores hostiarum prompta essent pe-
cunia. Et ideo dicitur in littera quod invenit in
templo vendentes oves et boves
et columbas et nummularios sedentes.
Tercio nobis occurrit ex parte multorum
mediocrium filiis actum multi ei
modicorum assimilantur vendentibus
oves. Unde beda oves sunt opera
mundicie et vite pietatis. Vendunt
ergo oves qui humane favore laudis
opera pietatis sive vite exercent. ac si
dicat beda qui opera pietatis exercent
propter humanam laudem opera pietatis sub humane
laudis precio ponit sicut et opera
pietatis vili precio vendunt. Secundo aliqui
assimilantur vendentibus columbas sic
symoniaci. Unde beda. Vendit columbas
qui acceptam spiritus sancti graciam non gratis
ut percepit sed ad precium dant.
Tercio aliqui assimilantur vendentibus boves
per boves enim in scriptura intelliguntur
predicatores qui aratro ubi corda
dunissima scindunt. Et ideo quod
predicat propter questum hic per boves
vendunt. Unde super Augustinus super Ioh.

2 Boues intelligu[n]t ap[osto]li et p[ro]phe
qui nob[is] sc[ri]pt[ur]as sacras dispe[n]sa
ue[run]t / qui ergo p[er] s[cri]pt[ur]as fallu[n]t
p[o]p[u]los a quib[us] quer[un]t honores
vendu[n]t boues et ve[n]du[n]t oues
i[d est] plebes et cui uendu[n]t d[ia]b[o]lo
q[uo]n[iam] multimodi[s] ero[rum] assimilant[ur]
nu[m]mulariis sedentib[us] et hii s[un]t
qui ap[er]te reb[us] t[er]renis inhiant
vn[de] Beda nu[m]mos in m[en]sa dat
i[n] te[m]plo q[ui] ap[er]te t[er]renis reb[us] i[n]
cu[m]ba defe[n]du[n]t / Deinde cu[m] d[icit] et cu[m]
fecisset q[ua]si flagellu[m] de funiculis
p[ro]p[ter] cor[r]ipte et corrigit debita
for[m]a vbi p[ri]mo po[ni]t debita for[m]a
forma i[d est] in vbo i[d est] et hiis que debat
vbi dat formu[la]m / corrige[n]di
subditos et ubo[rum] f[a]c[t]o p[ri]mo q[uia]
corrige[n]do f[a]c[t]o cu[m] fecisset q[ua]si fla
gellu[m] de funiculis eiecit / Ad
euide[n]ciam huius sc[ien]d[um] p[ri]mo nob[is]
occurrit p[ri]mitus de q[ua]ntitate d[icitu]r
dig[itu]s q[uia] cu[m] volebat poss[e]t nati
dia[m] ho[m]i[nu]m suffocare q[uonia]m
e[n]t i[m]me[n]se mentiu[m] turbines
sedare / Et queda[m] gl[ossa] d[icit] q[uod] ig[neu]s
q[ui]d[a]m et ac[sid]us sydu[s] ocul[is] eius
radiabat et lucebat i[n] facie
magestas diuinitatis / hi[c] refulge[n]s
q[ua]n[do] volebat erat delectabil[is] / q[ua]n[do]
volebat erat t[er]ribil[is] / hac i[n]de
ad deuoc[i]o[n]e[m] q[ua]n[do] ap[osto]los p[ri]mo
uerbo att[ra]xit / hac usq[ue] ad
t[er]rore[m] q[ua]n[do] uenie[n]tes ad sui co[m]
p[re]hensio[n]e[m] vno ubo p[ro]str[auit] et in
i[n] hyst[ori]a scolastica d[icit] q[uod] quida[m]
fulgor radiosus egrediebatur
ex oculis eius quos tim[e]nt sacerdotes et
leuite no[n] pote[ra]nt ei resistere
Virgilius d[icit] q[uod] p[ro]p[ter] hyst[ori]a[m] intellec[tus]
mi[n]o[r] re[s]p[ec]tu p[ro]p[ri]etate p[ro]tendit h[oc] q[uo]d a
q[uo]d miraculos[e] f[a]c[t]a s[un]t / p[ri]mo q[uo]d stat
hanc hystoria[m] maiore[m] demirare
po[ssu]m miraculo q[uo]d ag[i]t vinu[m] co[n]
u[er]sa e[st] eo q[uod] illic i[n] a[n]ti[qui]tatis s[un]t
[illegible] uos tot miliu[m] ho[m]i[nu]m do
m[in]a[r]i ingenia / 2[o] i[n] ciuitate ven
dent[iu]m oues et boues nob[is] oc
cur[r]it uet[us] et nou[u]s cult[us] / Ex

ho[min]u[m] q[ui] hos eiecit de templo
d[icit] intelligi q[uod] app[ro]pinq[ua]bat t[em]p[u]s
quo sacrificia leg[is] cessare de
bebat et nou[us] dei cult[us] t[ra]ns
ferri ad gentes / ar[gumentum] a[u]fer[etur] a
nob[is] regnu[m] et dab[itu]r genti
facie[n]ti inde fructu[m] / 3[o] nob[is]
occurrit significat[u]s act[us] q[ui]
h[ic] f[it] q[uia] f[e]c[i]t q[ua]si flagellu[m] de funi
culis aug[ustinus] sup[er] Jo[hannem] sig[nificat] q[u]odda[m]
o[mn]i nob[is] d[omin]us ex h[oc] q[uod] fecit fla[gellum]
de funiculis quo flagellat re
de[n]tes / Vnusq[ui]sq[ue] i[n] p[e]cc[at]is suis
restem texit d[e] p[e]cc[at]is add[i]t
p[e]cc[at]a / Augo ad patiu[n]t hones
p[ro]p[ter] iniq[ui]tates suas cognoscat q[uod]
d[omin]us fac[it] flagellu[m] de restibus
quo flagella[n]do monet eos
ut mutent se / si at se no[n] mu
taui[n]t / audient i[n] fine ligate
illi manus et pedes et p[ro]icite eu[m]
Deinde cu[m] d[icit] et hiis qui uendebat
colu[m]bas d[icit] auferte ista hi[n]c
monet eos ubo[rum] p[ri]mo po[n]it
p[ri]ma[m] monic[i]o[n]e[m] d[icens] auferte
ista hinc / 2[o] po[n]it monic[i]o[n]e[m]
s[e]c[un]d[a]m d[icens] Nolite face[re] domu[m]
p[at]ris mei domu[m] negociac[i]o[n]is
Recordati s[un]t Crisost[omus] q[uia] in disturbat
no[n] s[un]t audie[n]tes q[uia] p[er] nonnat
di[cit] p[ro]u[er]sum d[icens] nolite face[re]
domu[m] p[at]ris mei / p[ro]g[re]ciat cu[m]
p[er]secuti s[un]t q[uia] filiu[m] d[e]i se d[ic]ebat
[illegible] q[uia] h[oc] existimabat
cu[m] semp[er] dicit et uocat deu[m]
p[at]rem suu[m] no[n] p[ro]mi[ss]o p[er] g[rati]a[m]
Recordati e[rgo] 2[o] q[uia] p[ro] h[oc] bis asce[n]dit i[n]
ih[e]r[usa]l[e]m i[n] festu[m] pasche / bis et
expulit de templo eme[n]tes et
ue[n]de[n]tes / s[ecundu]m q[uo]d hic narrat
iohannes q[uia] narrat h[ic] Jo[hannes] circa
i[n]iciu[m] mi[ni]ste[r]ii / Alia uero i[m]mi[n]ente t[em]p[or]e passio[n]is
q[uia] narrat aug[ustinus] fortiq[ue] ei duo
similia f[a]c[t]a op[er]at[us] e[st] sicut p[atet] de
duplici illumi[n]ac[i]o[n]e cecor[um] vna an
te t[em]pus aliter q[uia] filios bis eiecit
vendentes et ementes / Deinde d[icit]
recordati u[er]o s[un]t / p[ro]p[ter] edificac[i]o
[n]e[m] hanc q[uia] e[st] ex consecrac[i]o[n]e

Discipuli eius quia scriptum est zelus domus edifica-
tis est et recordati sunt illius quod dictum
est per zelus domus tue comedit
me. Ad evidentiam huius littere nobis
primo occurrit quid est zelus. Zelus
ut dicit glossa est fervor animi quo
mens abiecto humano timore
pro defensione veritatis accenditur.
In qua diffinitione patet quod zelus
includit amorem fervidum tamquam
tepidum expellit et timorem
tamquam totum pusillanimitatem defendenda.
2o nobis occurrit quid est comedi
ab isto zelo dei quod augustinus. Ille
comeditur zelo domus dei qui
omnia que forte ibi videt prava
cupit emendare agit corrigit emen-
dat et si emendare non potest tolle-
rat et gemit ut sic dicit augustinus.
Ubi istis zelus dei duplicem
precium habet sicut cum potest corrigit et
si autem non potest patitur et gemitum habet.
Hec propter quod reprehendendi sunt homines
frigidi et marcidi qui talentum
commissum abscondunt. Unde augustinus
super locum si frigidus fueris et mar-
cidus ad te solum aspectas et non cu-
ras aliena peccata dicens in
corde tuo quid mihi aliena peccata
curare. Nonne venit tibi in mente
servus ille qui abscondit talentum
et noluit erogare. Numquid enim
accusatus est quod perdidit et non quod sine
lucro servavit.

Responderunt ergo iudei et dixerunt ei
quod signum ostendis nobis quia hec
facis. Hic dicitur de ista potestate
suscitatione. Ad cuius evidentiam
notandum quod xpus potestative vendentes ex-
pellens de templo occasionem eis
dedit querendi signum quare hec fa-
ciebat familiariter cum fuit
iudeis signum quod quia vero est
quod per signa ad legem vocati fuerunt
ut dicit apostolus Corinthios iudei sig-
na querunt. Et david in persona iudeorum
loquitur dicens signa nostra non vidimus etc.
Iudei ergo occasione huius signum querunt.
Xpus autem dat eis signum de suscitatione

sui corporis. Dicunt autem hoc petentes verba
quod primo signum petunt signum pro-
mittit id est veritatem de signo
dubitant. Duplex ergo est
signum expositum. Ille autem dicebat
ut ex signis data potestas cog-
nosceretur ut autem esset in signum.
Primo ergo signum petit. Sicut mul-
ti enim videt et dubitant quod signum
ostendis nobis quia hec facis ac si di-
cat. Ex quo pergis ad ducem
pertinentia debes docere aucto-
ritatem per signum sicut fecit de moyse
et prophetis prioribus qui multa signa
fecerunt. Nondum est quod tempus
est signum ... signum nullum quod
quid sit ex ordine non debet
signo dominus ex gratia vel quia
meum ponatur nullibi potest esse
signum sed dicunt me et nos.
2o est signum sacramentale quod istis
intendimus et tale signum
fuit serpens positus in palo exo.
est signum nullum manifestans
auctoritatem et potestatem. Signum de
quo dicitur in alia et hic non accipitur
hoc signum dominum dicit solvite
templum hoc et in tribus diebus excitabo
illud ac si diceret signum quod
signum nobis dabitur de templo
corporis mei si enim hoc templum
mei non animatum animis quia
scelere non violatum mea ex
potestate sua et hoc templum corporis
mei quod sua gestat templum
malevolis manibus dissolutum
tertia die resuscitabo. Ad 10
evidentiam huius littere querit augustinus
de hoc quod dicit xpus solvite tem-
plum hoc. Ideo ibi solvite templum
hoc videtur eis imperare quod homicidium
faciat quod hic loquitur de solutione
corporis sui. Ad hoc ergo verba
theophilus sic dicit. Nequaquam ob
ad homicidium provocat dissol-
vite sed eis affectatibus non
absconditum demonstrat ac si
diceret theophilus hoc dicens.

F Solute no impat ꝫ futuri pdt
ut sit sensus solutie .i. solucioꝭ vn
glosa dicit solutie prophetia est ubi
addit ethymo q̄ accipiendo largo
modo prophetiam esse pt dici prophetia
ubi invitatur futura. Secunda ergo xpc
initiavit futurum solucionem sui
corporis dicit glosa q̄ fuit prophetia
q̄ rei sublimiori corporis tunc
quesitio cognito prophetia. Secundo
queritur de quare corpus quod est
plurimum est q̄ corpus est templum
declarauit spatium unionis sive ex
audicio quomodo quid spatium unio
dicitur de templum dei quod inha
bitat deus. De quo at habitat i ipse
unione personali quia unio autem
solum inclidit animam sed corpus
de ipsum corpus quod dicitur templum dei
Et intellige q̄ inhabitacio dei
verificatur ad unionem ad eterna
humanam et ad divinam. Nota at ad
primum quod domus est propter dubium
habitavit et nos intelligebat
dualitatem. Secundo dicitur xpc
templum vocem exaudicionis. In
templo cum multi precibus porri
guntur ad deum et exaudiuntur
at omnibus precibus porrigunt ad patrem
et exaudiuntur quia omnibus qui petit
accipit et qui querit invenit et
pulsanti aperietur. Nota quod propter
hoc dixit solum templum
intendebatur primum fecisse
nec dixit solvite hunc morbus eius
intelligatur voluntariam captatam
habuit ponendi animam suam et
potestatem habendi reassumendi eam
sed dixit solvite .i. facite de corpore
meo quod vultis quia nos deponet
Et hoc verbum solutie fuit illum
permittentis ut permittat ut in
deum est non imperantis. Et quare dicit
et in tribus diebus excitabo dicit
eadem potestate filii pro cum
suscitatur et excitat illud per
excitamus reddat illis sed quia

primum facit similibus diebus
verum ego excitabo dicitur at
dominus est in tribus diebus intelligitur
synodo ... fine fundat
Deum ... 4
De signo dubitatur ab pluribus
iudeis et hoc quod verbum intellexit
aut signum intelligebat enim
de templo materiali ... tunc
intelligitur de templo corporis sui
Admirantes ergo dixerunt xl et
vi annis edificatum est templum hoc
et tu in tribus diebus excitabis illud
q̄ dicat hoc templum Queritur q° 90
de utrumque sit verum quod dicunt isti quod
xl et vi annis edificatum est templum
vi quo quod ... hoc templum
vii annis consumatum est Ad hoc
quod dicitur ut dicit magister in historiis
quod templum fuit primum edificatum
a salomone quod consumatum est in
vii° anno et de hac edificatione
non loquitur hic. Secundo hoc templum quod
fuit destructum a caldeis
edificatum est sub zorobabel
et de ista edificatione loquitur hic.
Inchoatum est enim opus primo anno
cyri regis persarum impedientibus
autem finitimis nationibus per xl
annos quod non fuit edificatum nisi
templi fundamentum et depositis
tunc quidam sacerdotes potentes ...
apodiatoribus ad medium ...
dorum mortuo autem cyro regnavit
artaxerxes filius eius qui inhibuit
edificationem templi septem
annis quo mortuo regnavit
duo fratres magi per annum et de
regnantibus non est edificatum est
tandem regnavit darius secundo anno
obtentu aliorum edificandum vi
annis templi opus consumatum est
Secundo queritur ab ... q° 90
q̄ at templo dicitur corporis
Et ... evidentiam sicut augustinus
duo sunt ...
humani corporis de quo sic loquitur augustinus
... corpus humana

Nõ sic procedit dicens: primis enim vi diebus
fetus quasi lactis similitudinem habet,
sequentibus ix diebus convertitur in
sanguinem, deinde xii diebus soli-
datur, reliquis xviii diebus for-
matur usque ad perfecta liniamenta
omnium membrorum, reliquo vero
tempore usque ad tempus partus magnitudine
augetur. Sex autem novem duodecim
decem et octo in unum redacti fiunt xlv,
addito ergo uno fiunt xlvi,
quia notat augmentum et quia senarius
numerus qui fuit primus numerus in totali
computatione. Dicebatur enim quod primis
sex diebus fetus habet similitudinem lactis;
si ducatur in xlvi qui fuit ultimus
numerus, apte habet quoniam perfectionem
dominici corporis. Sexies enim xl-
vi fiunt ducenti septuaginta
sex, qui numerus dierum complet
novem menses et sex dies, dando cuilibet
mensi xxx dies. Ipsa autem perfectio
dominici corporis tot diebus ad
partum producta est a maioribus
traditum suscipiens ecclesia custo-
dit auctoritate. viii° enim kalendas aprilis
conceptus creditur dominus quo et
passus. Natus autem traditur viii
kalendas ianuarii. Ab illo autem die usque
ad istum diem computati ducenti
septuaginta sex reperiuntur, qui dies sunt
ex eo quod senarius in xlvi ducitur.
Deinde ostendit. Ille autem dicebat
de templo corporis sui. Signum
promissum exponit et dominus hic ponit
duas partes, quia primo conceptus sig-
ni interpretationem exponit, secundo ostendit quod apostoli
hunc intellectum habuerunt cum sur-
rexisset a mortuis, ibi: cum ergo
ad primum dicit sic littera. Ita ergo illi
intelligebant signum esse datum de
templo materiali. Ille autem dicebat,
id est intelligebat, de templo corporis
Nõ sui. Notandum est quod unum signum fuit
datum de futura nativitate et hoc
fuit datum regi Achaz Ysa. ubi dicitur: Ipse dominus

dabit vobis signum: ecce virgo concipiet et
pariet filium. Hic autem datur signum de
futura resurrectione. Ideo autem hec duo
signa data sunt quia mirabiliora
sunt incarnatio et resurrectio
resurrectionis. Deinde ostendit: cum ergo sur-
rexisset a mortuis, ostendit quod
unum apostoli hunc intellectum habuerunt, scilicet
quod intelligebat de templo
corporis sui; hunc enim intellectum habuerunt
post resurrectionem quia plene cogno-
verunt consequenter per ea que in
passione et resurrectione consequenter fuerunt.
Circa autem hunc intellectum quem ha-
buerunt discipuli sic procedit quia primo
signi promissi exhibitionem tangit dicens:
cum ergo surrexisset a mortuis, id est
a loco mortuorum, cum exivit
a limbo ad quem descenderat,
et a mortuis, id est a statu mor-
tuorum, deposita omni mortalitate; secundo
ponit predicte veritatis rememoratio-
nem dicens: Recordati sunt discipuli eius,
id est recordando illuminati sunt et ad
huc intelligentiam devenerunt;
tertio ponit discipulorum confirmationem et ideo se-
quitur: et crediderunt scripture, scilicet prophetarum,
Osee vi: vivificabit nos post
duos dies, in tertia die suscita-
bit nos. Et crediderunt etiam
sermoni quem dixit Ihesus, hic scilicet:
Solvite templum hoc. Notandum est
quod duo erant in Christo que obsta-
bant discipulis ne intelligerent:
unum erat ipsa veritas, alterum vero quod
maius erat quod Deus erat qui habita-
bat in corpore, ac si diceret: Christus
difficile erat discipulis intelligere quod
Christus Deus, quod quidem dabat
intelligere occulte exponens cum dice-
bat se templum domini: Dissolvite
templum hoc. Difficile etiam erat eis
intelligere veritatem quam occulte
dabat intelligere cum dicebat:
excitabo illud. Deinde ostendit: cum
autem esset Ierosolimis. Hic ostendit qui per ex-
signum datum excitabantur ad fidem
Domini; et ponit duas partes quia primo ostendit
quomodo quidam per signa data ...

[illegible]

1 crediderunt 2o ondi quo ipse non
credebat semetipsum eis ibi
Ipse autem ihesus. Cum autem esset
ierosolimis in pascha in
die festo multi crediderunt in
nomine eius videntes signa que faci-
5 ebat. Nondum enim erat expressum quod dicit
videntes signa sed Crisostomus dat
intelligi duplicem modum accedendi ad ipsum
sive per doctrinam sive per signa. Unde Crisostomus
prudentiores fuerunt discipuli
qui ad ipsum accesserunt non propter
signum sed propter doctrinam. Magis gros-
siores quidem per signa tracti sunt
Romani (?) hii rudiores propter prophetiam et suam
7 doctrinam. Deinde cum dicit Ipse autem ihesus
ostendit quod licet hii crediderunt in eum tamen
ihesus non credebat seipsum eis.
Et primo quidem hoc ponit. 2o
reddit rationem hic ibi. Eo quod ipse
nosset omnes. Cum ergo ad primum
dicit quod licet hii crederent in nomine eius
Ipse autem ihesus non credebat se-
10 metipsum eis. Circa ultimum queritur
quid ihesus non credebat semetipsum
eis. Ad hoc dicendum quod sunt aliqui
unius sententie est quod illi ihesus non
credebat semetipsum eis. Ad
hoc dicendum quod ipsi ficte credebant in eum.
huic sententie respondet augustinus super Io. omelia
xi sic dicens quod si ficte credidisset
tunc non diceret ewangelista multi
crediderunt in nomine eius. Et sic
dicit augustinus ficte credere non est
credere et io ewangelista dicit multi
crediderunt in nomine eius. Ex quo concluditur
ficte credere. Alius sensus est plus
possibilis cum ihesus non credebat se-
metipsum eis quasi diffidens de
eis et timens ne sibi nolenti
noceant. Verum Augustinus hoc sensum
magis et miratur cum credit homo
xpisto et xpistus non se credit hominibus
presertim quod filius dei est utique passus est
et si nollet numquam pateretur qui si
nollet nec nasceretur. Ideo non potest dici
quod ihesus non credebat seipsum eis

quod ad nolenti nocentibus aut ad
nolenti fuerunt. 3o potest esse sensus secundum
Crisostomum quod ihesus non cre-
debat semetipsum eis quod imper-
fecte credebant quia cum imperfecte
credebant nondum attingebant
ad perfecta misteria. Et ideo non
credebat semetipsum eis
vel eis sua secreta non revela-
bat. Deinde cum dicit Eo quod ipse
nosset omnes, reddit rationem huius
ac si dicat ideo non credebat
seipsum eis eo quod ipse nosset
imperfectionem eorum. Nondum enim erat
ex verbis ewangeliste patet huius
cognitio. Unde dicit ultimo id est dicit quod
noverat omnes. 2o patet huius quod erat
profundissima et perfectissima se
extendens usque ad intima. Et
tanto enim cognitio est perfectior
quanto magis se extendit ad intimum
intima cognoscit. Ideo cum
cognitio intellectiva est perfectior
quam sensitiva quoniam intellectus se ex-
tendit usque ad quidditates rerum
ad quas non se extendit sensus
propterea hanc perfectionem cognitionis dicit
ewangelista de xpisto quod opus non erat
ut quis testimonium perhiberet de
homine. Ipse enim sciebat quid esset
in homine. Nondum enim est ratio huius no
perfectionis cognoscendi reddit
augustinus super Io. omelia xi dicens quod
plus noverat artifex quid esset
in opere suo quam ipsum opus noverit
quid esset in semetipso. Narrat
petrus non noverat quid in ipso esset
quando dixit tecum ero usque ad
mortem. Sed dominus noverat quid esset
in homine dicens quod ter gallus cantet
ter me negabis. Crisostomus
dicit quod scire ea que sunt in corde hominum
est solius dei qui solus corda hominum
plasmavit. Non enim indiget
deus testibus ut plasmatoris plas-
mationem addiscat. iij
Erat autem homo ex phariseis. c. iij
pro quo manifestavit se ex- A

10

discipulis hic manifestat se iudeis
siue manifestat se nicodemo
phariseo siue per aquam manifestat
se redemptorem per passionem hic mani-
festat se regeneratorem. Tota autem
ista pars est de baptismo et regno
spirituali. Diuiditur autem pars ista in duas partes
In primo ostenditur sufficientia indi-
gentium baptismo. In secundo ostenditur bap-
tismi distinctio ibi Post hec uenit. Prima in duas
quia primo ponit nicodemum huius dis-
ciplinatum in nicodemo secundo ponit quietis
doctrinam ibi Amen amen dico tibi. Ad
euidentiam primi nota quod nico-
demus primo describitur a nomine nico-
demus. Erat autem nicodemus nomine.
Interpretatur autem nicodemus uictor siue
uictoria populi et per hoc intelligitur
qui uenit ad christum per fidem
uincit mundum Jo. v. hec est
uictoria que uincit mundum fides
nostra. Secundo describitur a religione cum di-
citur ex phariseis. Ubi nota quod sicut
legitur in hystoria scolastica in iudea
tres secte erant a quibus uita et
opinio religiosorum distincta phariseorum
essenorum saduceorum. Pharisei cultum
austeriorem ceteris preferebant et
traditiones suas statuebant quibus
traditiones moysi detruncabant.
Pharisei pictacia cartarum in
fronte gerebant et in sinistro brachio
colligata quibus decalogus inscriptus
erat quia dixerat dominus hec habebis ap-
pensum inter oculos tuos et in
manu tua philateria a philasse
quod est seruare et thorat quod est lex.
Pharisei etiam maiores fimbrias
aliis portantes uelut spinas
nas eis alligabant quibus punctis
in deambulatione incederes ma-
datorum fierent memores suis et
natu et maioribus inuidebant.
Iudicium dei futurum esse dicebant
omnemque animam esse incorruptam.
solas animas bonorum transire in alia
corpora usque ad diem iudicii

malorum autem eternis edi cruciatibus.
hii ergo dicti pharisei i. diuisi quia
ab aliis habitu diuidebantur. Sa-
ducei resurrectionem futuram negabant
putantes animas cum corporibus mori.
nec angelos esse dicebant nec
spiritum negantes animarum supplicia
et honores solos v. libros moy-
si recipiebant. hii scientia primis
et inter se sociales non erant. Quia
secundum iustitiam saducei i. iustos se
nominabant. Esseni fere in omnibus
monasticam uitam ducebant nuptias
fastidientes non quia nuptias
malas putarent sed cauendas
dicebant et incontinentiam feminarum
eo quod nulla earum fidem uiro suo ser-
uaret. Communia habebant qui a ciui-
tatibus erant ciuitatibus et in siluis domi-
cilia habebant. Ante solis ortum nil
prophanum loquentes solemniter
oriente orabant usque ad quintam horam
operabantur. lotis corporibus suis cum silen-
tio clam edebant. Iuramentum ha-
bebant pro periurio. In sectam suam nem-
inem recipiebant nisi sub probatione anni
et receptum adhuc aliis duobus annis
probabant. Deprehensi in peccato a se pel-
lebant ut more pecudum her-
bas decerperent usque ad mortem
penituerint cum decrescit sedentes
non loquebantur nouem iunioribus et multa
alia propter ibi inquirit de secta ista
Tertio describitur nicodemus a dignitate
cum dicitur princeps iudeorum ubi patet
quod fuit dignitatis in dignitate princeps i. aliis ducibus
unus ab ex principibus. hic autem dicitur cum
et ex phariseis. Quarto describitur nico-
demus ab opportunitate ... quia
uenit ad colloquium domini in tempore
hic uenit ad ihesum nocte. Ubi
aduerte quod ex quo iste uenit ad ihesum
hoc fuit deuotionis sed quod uenit
nocte hoc fuit timoris. Deinde
cum scriptura qualitas ... designat
qualitatem ... assumptam intus ... nox
... designat timorem ... affectum
eodem ... designat ... affectum quibus
intus nicodemi sunt baptismo.

Differentia inter phariseos esseos et saduceos

pulsu nicodemum in nocte venisse
id est quia tenebris ignorantie obum-
bratus ad tantam lucem noviter
pervenerat, ut perfectum dominum Christum vi-
deret. Nos enim sacre scripture per igno-
rantiam [illegible]. Secundo adtendendum est quod iste
nicodemus ad veniens confite-
tur. Confitetur enim Christum primo officium doc-
toris dicens ei: Rabi scimus quia a deo
venisti magister. Ubi notat Haymo
quod magnum eum appellat dicens ra-
bi, quia credebat eum a deo missum
sed tamen eum deum non agnoscebat.
Secundo confitetur agendo cum dicit: Nemo
enim potest hec signa facere que tu facis
nisi fuerit deus cum eo. Nondum cre-
debat nicodemus deum, nisi fuerit
deus cum eo, apparet quod non perfecte
credebat. Ut enim dicit Augustinus
nicodemus adhuc habebat humana
mente deum, ut de propheta loqui-
tur cum missum a deo ad operandum
et aliquem indigentem auxilio ut
posset agere que agebat, cum tamen Christus
non fuerit indigens, quia progenuit eum
perfectum et sufficienter [illegible]
imperfectum. Deinde cum dicit: Respondit ihesus
ponitur nicodemi [illegible]
post doctrina Christi qua docet nico-
demum de regno celesti spirituali sicut
per baptismum dividitur autem hec pars in [illegible].
Primo Christus docet regni nobilitatem
secundo docet regnationis modum et qualitatem
ibi dicit ad eum nicodemus, tertio docet
regnationis possibilitatem ibi tu es magister [illegible].
Circa primum ergo ad primum ait: Respondit ihesus et dixit
ei: amen amen dico tibi nisi quis
renatus fuerit denuo
non potest videre regnum dei, acsi diceret
tanta nobilitas est in regno spirituali
per quod quis nascitur in filium dei
[illegible] quod non potest videre regnum dei.
Notandum est quod hec clausula quis renatus fuerit
primo declarat baptismi nobilitatem et
spiritualitatem quod dicitur nisi quis [illegible]
quia nisi quis renatus fuerit non vi-
debit regnum. Spiritualiter autem quia quicumque
renatus fuerit ad regnum attinge-
re potest vel quia baptismus spiritualis est

omnibus conspicitur. Sicut enim [illegible]
regnat [illegible] status ipsa regno
debuisse [illegible] medicina adhi-
beri de morbo, sed morbus spiritualis peccatum
originale fuit [illegible] medicina ad-
[illegible] sicut ad [illegible] modum
status [illegible] omnibus vivificat [illegible]
[illegible] non [illegible] plus [illegible]
confitendo gratiam quam ponendo
[illegible] culpam sed culpa fuit [illegible]
[illegible] multo magis regnat gratia
est [illegible]. 2º hec clausula quis renatus
declarat baptismi [illegible]. Est enim
baptismus sacramentum [illegible]. Hec autem declara-
tur cum dicit renatus [illegible]
[illegible] homo [illegible]
[illegible] per regnationem baptizatus [illegible]
[illegible]
[illegible] possit agere
[illegible]
[illegible] mortem [illegible]
baptismus est primum sacramentum ianua
sacramentorum. 3º hec clausula quis rena-
tus declarat regnationis [illegible] baptismum
spiritualiter et supernaturaliter, et hoc cum dicit
denuo, innuit significare quis renatus
fuerit denuo, id est iterato per supernaturalem
generationem et non carnalem non potest videre
regnum dei. Notandum quod [illegible] sic
dicit glosa: hec denuo sed desursum
sive desuper, et tunc est significatio quis
renatus fuerit desuper, id est de celo
non intrabit in regnum celorum. Ubi
adtendendum est quod regnum spirituale est
duplex. Est enim regnum spirituale
quo renovantur [illegible] temporis
gratie. Ad Corinthios iiij° c. Sed is qui
foris est noster homo corrumpitur, tamen is qui
intus est renovatur de die in die.
2º regnum est perfectum per quod reno-
vantur non [illegible] per gratiam
sed etiam [illegible] corporis [illegible]
De hoc autem regno dicit [illegible] Salvator
In regno [illegible] sedit filius hominis
in sede maiestatis sue. Hec clausula quis
renatus declarat baptismi [illegible]
[illegible] utilitatem quia facit videre regnum dei.
Ubi notandum quod ad duplex regnum
de quo dictum est, duplex visio

10

Ad regnum eius que etiam intigp
gramse uisio enigmatica sicut
ad Cor xiij c. Videmus hic
per speculum in enigmate / Ad re
gnum autem 2am secundum uisio perfecta
ad Cor xiij tunc autem uidebimus
eum sicuti est / Reuertit ad eum
nicodemus quesiuit a xpo de 2a
natiuitate quem xpus eum instruit
de qua habet quod nicodemus imperfecte
credebat credidit enim in
xpo signa que uidebat ut ergo eum
reducat etiam ad perfectam fidem
docet eum de spirituali regeneratione
unde quedam glosa non interrogati xpus
2a natiuitate exponit ne credat
nicodemus sola fide qua pro
missa sunt credidit in xpo sufficere
ad salutem absque spirituali regeneratione
uirtute / Deinde cum dicit ad eum nico
demus primo quam ostendit regenerationis
baptismalis ... ostendit ergo
modum et qualiter ... fit et nico
demus primo ergo ponit nicodemi
interrogationem 2o xpi responsionem ibi respondit
Dicit ergo cum dicit ad eum nicodemus
Ubi aduerte quod nicodemus
sic animalis homo percipiebat
que dicerat xpus quod dum dixit
de regeneratione spirituali ipse intellexit
de carnali dicens quomodo potest homo nasci cum
sit senex / Numquid potest in uentrem matris
sue iterato introire et renasci
ac si dicat nicodemus quod humanitate
inuenisset / Non enim credidit quod de
senectute ad pueritiam Job xvij
Senectus per quam non reuertar am
bulo / ac si dicat nicodemus homo
cum nascatur in pueritia quantitate est ... pro
sit cum tempore ... ...
iam ad perfectam quantitatem peruenit
albus ... ... tempore non
potest / Et non quod nicodemus po
suit exemplum de senectute ut dicit
Beda ipse senex erat / ideo quia de se
exemplum dabit / ac si dicat ego sum
senex et quomodo mea salutem
quo possim in uentrem matris

iterato introire et renasci
Nicodemus quod suo modo debebat
intelligere regenerationem per baptismum
sic intellexit nicodemus quod
carnalem / unde augustinus super Joh
Sic intellexit natiuitatem spiritualem sic quo
modo nicodemus intellexit natiuitatem
carnis quo enim iterum non potest
repeti sic nec baptismus / Baptismus
enim reiterari non potest / Deinde cum dicit
Xpus ostendit ostendit xpus ad illa
nicodemi 2e natiuitatis modum
qualiter fiat et diuiditur in duas partes primo ostendit quod
modus est spiritualis 2o ostendit quod est occultus
ibi non mireris quia dixi tibi
ad primum ait sic xpus Natiuitas que est
ex aqua et spiritu est spiritualis non carnalis
sed natiuitas de qua loquor est ex
aqua et spiritu ergo est spiritualis et non
carnalibus sit corporibus / Circa
hanc rationem sic procedit quia primo ponit
hanc natiuitatem esse spiritualem 2o
probat ex parte principii quod natum
est ex carne / Dicit ergo ad primum
uerbum sic nicodemo Amen
amen dico tibi nisi quis renatus fuerit
ex aqua et spiritu non potest intrare in regnum dei
ac si dicat quod nicodemo tu
intelligis de natiuitate carnali
ego autem intelligo de natiuitate spirituali
sine qua non habetur regnum dei
Circa hanc clausulam primo debemus attendere
regnantis potestatem quia quicquid sit
in hac regeneratione totum est opus
plasmantis et regenerantis / unde
Crisostomus si quis interrogat quomodo
homo nascatur ab aqua interrogo et ego
qualiter natus est adam de terra
Sicut ergo in principio subiciebatur elementum
terra totum autem opus plasmantis
erat / ita et nunc subiecto elemento
aqua totum autem est opus gratie
2o debemus attendere baptismi necessitatem
quia nisi quis renatus fuerit ...
uel in uoto uel in effectu / unde glosa si
necessitatibus impeditur non sufficit
... ... non po
test fieri de quibus imputatur qui dicat

h. glo. Ad hoc quod aliquis intret regnum
celorum quod adsit baptismus aque
vel in re sicut est in omnibus baptiza-
tis vel in voto sicut fuit in multis ad-
dultis aliquis vel in figura sicut fuit in
antiquis patribus. Secundo debemus attendere
filiationem et hereditatem divinam sive
De hoc Augustinus sic dicit: si propter hereditatem
patris temporalis nascimur ab visceribus
matris carnalis, propter hereditatem dei
patris nascimur ab ex visceribus ecclesie.
Et nota quod si queritur quid id quod est
matris fetum carnalem hoc est fide-
li aqua sicut enim fetus in matrice
plasmatur et figuratur, ita in aqua plasmatur
spiritualis et postea spiritualis configuratur.
Deinde cum dicit: Quod natum est ex
carne etc. Post hanc nativitatem esse spiritua-
lem ex parte principii efficientis
et post esse [illegible]. Illa nativitas est
spiritualis que est effective a spiritu sancto,
illa est carnalis que est effective a car-
ne, sed hec nativitas est effective a spiritu sancto, ergo est
spiritualis, et hoc est quod dicit littera: quod natum
est ex carne i. effective caro est, et
quod natum est ex spiritu spiritus est.
Deinde cum dicit: Non mireris quia dixi tibi
[illegible] consueve quod sed regno est spi-
ritu omnino quod est occulta. Ad cuius elucidationem
notandum est quod id quod dicitur est spiritus ubi
vult spirat, secundum Crisostomum dicitur intelligi de
vento et secundum hunc intellectum est sensus litere non
mireris quia dixi tibi oportet nos nasci de-
nuo, ac si dicat si ventum qui detri-
net [illegible] quo vult fertur, multo magis
actionem spiritus sancti quod denuo nascantur
homines detinere non potest, sed autem
hunc intellectum primo describitur impetus
venti impetuosa actio cum dicit:
spiritus ubi vult spirat. Non enim tali
est necesse quod habeat sed non ibi
accipitur pro appetitu vel impetu
naturali venti. Secundo describitur eius venti
spiritus manifestatio cum dicit: et vocem eius
audis. Tertio describitur [illegible] quantum ad
eius occultam originem. Et nescis unde

veniat. Pater qui producit ventos
de thesauris suis. Quarto describitur quantum
ad occultum finem cum dicit: aut quo
vadat. Illo pro similitudine modo operatio
venti et spiritus sancti cum dicit: sic est omnis
qui natus est ex spiritu, ac si dicat
sicut huius spiritus eius sensum auditum
et tactum percipimus [illegible] ita
nescis qualiter dominus spiritus operator
secundum [illegible]. Alio modo hoc quod dicitur est
spiritus ubi vult spirat secundum Augustinum et
Bedam intelligitur de spiritu sancto et est sensus
Non mireris quia dixi tibi oportet nos
nasci denuo quia hoc facit spiritus
in eius potestate est quempiam replere,
quia ubi vult spirat et vocem eius
audis, sicut fecit Petrus ille loquitur quando
spiritu sancto repletus est. Et tamen nescis
unde veniat aut quo vadat quia ig-
noras a quo fideles sunt ad fidem
inducti, et quo ducantur a quo fideles
perducuntur ad speciem. Et sic est omnis qui
natus est ex spiritu, ac si dicat sicut
spiritus sanctus invisibilis est ita et quos sibi nasci
invisibiliter nascitur. Nota quod est instructio
ubi est spiritus ubi vult spirat bonum
thema possit esse in penthecoste, ubi
primo describitur spiritus quantum ad eius
libertatem operationis cum dicitur: spiritus ubi vult
spirat. Ubi notandum est quod spiritus sanctus
spirat inspirationem intellectualem
Jo. spiritus autem paraclitus quem pater
mittet in nomine meo ille vos docebit
omnia. Secundo spirat proportionaliter
quia proportionabiliter distribuit dona
in ecclesia. Ad Corinthios xii: Divisiones
gratiarum sunt idem autem spiritus. Tertio spiritus
spirat adoptionem filialem.
Ad Ro. viii: Qui spiritu dei aguntur
hii filii dei sunt. Non enim accepistis
spiritum servitutis iterum in timore sed
spiritum adoptionis filiorum in quo
clamamus abba pater. Secundo describitur
spiritus sonus quantum ad eius manifestationem
manifestatum omni effectibus suis et
hoc cum dicit: et vocem eius audis. Unde
De hac voce Augustinus: sonat pater
sonat verbum sonat spiritus dominus

vocem spiritus est. Ut autem melius videatur
no notandum est quod per spiritum audimus vocem
psallentium, unde Gregorius loquens de
spiritu sancto: tetigit puerum et psalmis-
tam facit. Per spiritum audimus vocem prophe-
tantium, unde Gregorius: tetigit armen-
tarium et prophetam facit. Per spiritum audi-
mus vocem predicantium. Non enim vos
estis qui loquimini, dicit salvator,
sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis.
Per spiritum audimus vocem exorantium;
ipse enim spiritus sanctus postulat pro nobis,
id est facit nos postulare. Adverte quod
primo describitur quantum ad eius occul-
tam originationem, quando dicit: et nescis
unde veniat. Spiritus enim sanctus procedit a
patre et filio; pater autem et filius lucem
habitat inaccessibilem. Secundo describitur
quantum ad eius occultam deductionem:
deducit enim nos ad occultum
finem quem oculus non vidit nec auris
audivit. Et ideo nescis quo vadat.
Tertio describitur quantum ad eius tacitam
assimilationem; spiritus enim spirituales
sibi assimilat. Et hoc notatur cum dicit:
sic est omnis qui natus est ex spiritu, quia
si nascitur ex spiritu, hoc erit ille.
PA. Respondit Nicodemus. Postquam Christus ostendit
regenerationis necessitatem, postquam
et ostendit regenerationis modum et qualitatem,
hic ostendit eiusdem regenerationis possibilitatem.
Dividitur autem hec pars in duas partes. Primo Nico-
demus querit hanc possibilitatem. Secundo
Christus assignat rationem huius possibilitatis, ibi:
Respondit Ihesus. Nicodemus ergo hanc pos-
sibilitatem querens respondit et dixit ei:
quomodo possunt hec fieri? Et Nicodemus
non abnegabat sed rationem querens
hec dixit, non negando. Reprehenditur
tamen secundum affectum desiderii. Deinde cum dicit
respondit Ihesus, ostendit Christus hanc possibilitatem,
et dividitur hec pars in duas partes. Primo repre-
hendit Nicodemi tarditatem;
secundo ostendit regenerationis spiritualis possi-
bilitatem et causalitatem, ibi: Et nemo
ascendit in celum. Primo ergo reprehendit
tarditatem Nicodemi, in hoc quod sic
debuisset intelligere, non intellexit;

tamen debuisset acquiescere dictis, cum non
acquiescebat. Reprehendit autem
primo quia magister Israel esset, dicens: tu es
magister in Israel et hec ignoras? Ac si
diceret: si tu es qui magister es in Israel,
hec ignorare non debes. Christus enim he-
breorum filios de aqua eduxit
quando per mare rubrum transivit,
et Naaman Syrus in Iordane
purgatus est. Et omnia nativitatem
spiritualem figuraliter probabant,
et que a prophetis dicta sunt occulte
ostendunt hanc nativitatem. Secundo arguit
Nicodemum quia ei per hec facile erat quod
dictis salvatoris tamquam idoneo testimonio
acquiesceret. Christus autem idoneus testis
fuit, quia testimonium perhibuit de au-
ditis et visis. Et ideo ait: Amen amen
dico tibi quia quod scimus loquimur et quod
vidimus testamur, et testimonium nostrum
non accipitis. Ac si diceret: ego
dico certissima cognitione quod scio,
et ideo eis acquiescere debetis.
Notandum est quod si dicas apud nos no
nisi aliis sensibus certior est testis,
si volumus aliquem facere credere,
ita dicimus: quod oculis meis vidi.
Hoc ergo dicit: quod vidimus non intelligit
videre de visu corporali, sed hic videre
visu corporis sed per visum dat nobis
intelligere certissimam cognitionem, certissimam
hic enim qui novit et quod annunciavit
cognovit cognitione divina.
Notandum quod Christus dixit quod qo
scimus et vidimus in plurali, cum ipse
solus loqueretur. Ad hoc dicendum est quod hoc
dicitur ad ostendendum unitatem patris et
filii et spiritus sancti. Unde Hylarius: unigenitus
dei filius erat qui hec loquebatur, ostendens
qualiter pater est in filio et filius in patre
et spiritus sanctus ab utroque, vidimus et
perhibet. Vel forte ideo dicit in plurali,
ac si diceret: ego et qui meo spiritu
renati sunt, ita quod ego loquimur et
quod vidimus in absconditis apud patrem
testamur foris in mundo. Secundo Nicodemus
arguitur quod ille que proponebat ea facilia
non capit. Et ideo dicit salvator: Si terrena

dixi vobis et non creditis quomodo si
dixero vobis celestia credetis.
Queret aliquis que sunt ista terrena que xpistus
asserit se dixisse eis. Ad hoc dicendum est
quod hec terrena secundum augustinum sunt ea que
dixit de templo corporis sui ex
quo ipsum corpus dicitur terrenum quia de terra
sumptum est. et tunc est sensus litere secundum
albertum si terreni corporis salutem et
vitam non creditis quomodo quod est
capitis misteria spiritualis nativitatis.
Alio modo potest dici quod hec terrena intelliguntur de
eo quod ipse dixerat de vento spiritus ubi
vult spirat. et tunc est sensus litere si nichil
simile est vobis occultum quanto magis
celestia erunt vobis occulta. Deinde
cum dicit et nemo ascendit in celum. ostendit
xpistus spiritualis regenerationis possibilitatem.
Ad cuius evidentiam notandum est quod unde
taliter huius regenerationis est unde
causa eius possibilitatis. Causa autem regenerationis
spiritualis est duplex. quarum prima est xpisti incarnatio de
qua habetur agi in principio textus. et secunda est xpisti
passio de qua habetur agi ibi sicut moy-
ses. Agit ergo primo de xpisti incarnatione
dicens et nemo ascendit in celum nisi
qui descendit de celo filius hominis
qui est in celo. Ad cuius evidentiam est
notandum quod hic clarius declarat rege-
nerationis causalitatem. et tunc est sensus nemo
ascendit id est facit ascendere in celum ubi
est perfecta regeneratio et habitatio spiritualis
nisi ille qui per incarnationem descendit
de celo. et incarnatio est causa regenera-
tionis. Secundo hic clare declarat xpisti in
dualitate persone unitatem. et tunc est sensus
quod idem filius hominis qui descendit de
celo quantum ad divinam naturam est
in celo quantum ad humanam. non est
intelligendum quod xpistus descendit de celo
quantum ad humanam naturam sicut aliqui
posuerunt dicentes quod xpistus corpus detulit
de celo et non accepit ex virgine
sicut et aliqui dixerunt quod anima xpisti
fuit a principio creata cum angelis et
postea de celo descendit carnem as-
sumendo. Secundo est dicendum quod xpistus descendit de

celo quantum ad divinam naturam non quidem
mutando locum sed faciendo novum
effectum. Quia autem non mutavit locum
satis innuit textus quo dicitur filius
hominis qui est in celo. id est sic descen-
dit de celo quod tamen est in celo sicut
enim descendit deorsum non desiit
esse sursum. Tertio hic clare declarat corporis
mistici perfectissimam unitatem de
qua videtur loqui augustinus sic dicens
si divina substantia longe distans
potuit propter nos carnem suscipere huma-
nam ut una fieret persona quanto cre-
dibilius alii sancti fiunt cum homine xpisto
unus xpistus. ut sicut secundum augustinum sancti cum xpisto
fiunt unus xpistus. et tunc est sensus litere quod
idem unus xpistus qui descendit in se
cotidie ascendit in membris suis. Ista
quod ex dictis ostenditur possibilitas
spiritualis regenerationis quia dicitur per
[illegible] ista sic fiet quomodo spiritualiter
ut sint celestes homines ex terrenis
quia adipisci non potuit nisi membra
eius efficiantur ut ipse qui descendit
propter nos quasi in nobis celum ascendit.
Queret aliquis quomodo filius descendit
secundum divinam naturam cum possit intelligi
quod descendit secundum humanam. Dicendum est quod
Ad cuius evidentiam notandum est quod iste
descensus de celo secundum hylarium dicitur
originalis causam conceptionis xpisti
que quidem fuit de celo et non de
terra secundum hylarium quod de celo des-
cendit de spiritu concepte originis
causa. Non enim corpori maria originem
dedit intelligendum ergo secundum hylarium
quod corporalis de celo non descendit
quod forma naturalis corporis autem xpisti de
celo descendit non quod xpistus de corpore
de celo detulit sicut dixerunt
aliqui heretici quorum error fortia
est de celo fuit. Deinde cum dicit
et sicut moyses post quam dominus de
xpisti incarnatione hic dicit de xpisti passione
quia cum xpistus dixisset hunc baptismum
hic inducit causam hic dicens sicut
moyses. Dividitur hec pars in duas partes quia primo
hic facit per unde docam per tamen.

Sic enim deus dilexit mundum ut filium
suum unigenitum daret. Primo de passione et primo ponitur
passionis figura. Secundo ponitur passionis
forma, ibi: sic exaltari oportet. Tertio ponitur
passionis fructus, ibi: ut omnis qui cre-
dit in ipsum. Circa primum ergo ad figuram dicit:
et sicut moyses exaltavit serpen-
tem in deserto. Nota unde scitur quod serpentum
ignitorum sibilus sic habetur Numeri xxi quod in de-
serto multi moriebantur. Conver-
tit ergo populo ad moysen et
ipso clamante ad dominum mandat
dominus exaltari serpentem eneum quem
videntes percussi sanabantur.
Nota unde est quare hic figura convenit hic a christo
adducitur et propter illum qui loquebatur.
Volebat enim eum adducere ad spiritua-
lem sensum legis divine, Nicodemum scilicet, qui erat
doctor magister legis mosayce, et ad
spiritualem sensum eius legis inducit
et recordabatur veteris hystorie et
edificationis hanc esse figuram sue passionis
et nostre salvationis. Secundo hec figura
bene convenit adducta de christo quia ser-
pens eneus destituitur veritate veneni
similitudine et destituitur stabilitate et desig-
nat mortuositatem. Primo dico quod
designat christi puritatem. Unde augustinus: sic ille
serpens figuram quidem habuit bestie sed
tamen venenum non habuit. Ita et christus
similitudinem carnis peccati habuit
sed tamen non habuit carnem peccati. Ubi
notandum est quod quando dicitur quod christus venit in
similitudine carnis peccati habuit similitudo
non excludit veritatem carnis,
quia christus venit veram carnem assu-
mens, sed excludit peccatum. Secundo destituitur
serpens stabilitate, idest superbia. Tertio omni
immunitate, hec quia fuit eneus. Quarto
destituitur mortuositate sanando omnem
maliciam. Sicut enim serpens sana-
bat aspicientes, ita christus sanat
credentes. Deinde cum dicit: Sic oportet
exaltari filium hominis. Ponitur ipsius
passionis modus et forma, quia nimirum fuit
ipse exaltatus in cruce. Unde notandum est
quod hec exaltatio christi potest declarari in christo
universaliter attributum. Primo enim exaltari
voluit ut inferiora ad superiora
traheret et corda nostra traheret ad
se ipsum infra xii: ego si exal-
tatus fuero a terra omnia traham
ad me ipsum. Quod intelligendum est non
quod in sensu universali trahet in ipsum
aliqua ad virtutem terrorum quam minime
necessarie ad ipsum trahere. Ita et christus
exaltatus a terra infundit gratiam
cordibus nostris per quam ad ipsum
movemur. Secundo hec exaltatio destituit
hostem sacrificatorum. Cum enim ambulabat
in terra sacrificavit inferiora; exaltatus
autem a terra sacrificavit superiora.
Ipse enim qui per suum sanguinem sic
dicitur Col. i. pacificavit que in celis
et que in terris. Tertio hec exaltatio destituit
christi eminentie elevatorum ut dicatur
exaltatus quia per eum nobis datum est
nomen quod est super omne nomen. Philip. ii.
factus est obediens usque ad mortem,
mortem autem crucis. Propter quod et deus ex-
altavit illum. Tertio, cum dicit: ut omnis
omnis qui credit in ipsum, ponitur
huius passionis fructus. Est autem
fructus quia omnis qui credit in ipsum
non pereat scilicet per finalem dampnationem
sed habeat vitam eternam. Sed in radice
est spes futuro aut habitu perfectio
est spes. Notandum est quod ex hoc patet quod
largitur vitam eternam appetitu diuina
misericordia et virtute, ut augustinus super Jo-
hannem xiii. Hinc enim figurata
ymaginem et corporaliter quia figura
servabat vitam temporalem, sic ipsa
tunc illa figura servabat vitam
eternam. Deinde cum dicit: Sic enim deus
dilexit mundum, manifestat quod dixit.
Dixerat enim quod deus largitur nobis
vitam eternam per passionem suam, incredibile
autem videbatur quod deus dedisset
nobis filium suum et ideo manifestat
per eum dicit ex magnitudine amoris
quem habuit ad nos. Dominus autem hic
ponit duo. Primo causam quia de amore deus ad
nos. Secundo unde veniat obiectum ibi

Non enim deus misit amore ad
nos p que nobis donat dona
suo comendat donantis sive
amantis immensitas quia ille qui
diligit deus est Io. 3. in caritate
perpetua dilexi te ideo attraxi te
dicit dominus 2º eciam amore co-
mendat amati infinitas quia
hominem peccatorem diligit unde subiun-
cto dicit sic deus dilexit mundum
i. hominem mundanum corporeum
i peccatis. ad ro. v. comendat deus
caritatem suam in nobis quia cum inimici
essemus 3º eciam amorem com-
dat munera preciositas quia nobis
dedit filium suum unigenitum. ideo di-
citur ut filium suum unigenitum daret
vnde augustinus super io. exponens hoc
verbum sic dicit pro servis deus pater tra-
didit filium pro iniquis iustum pro
peccatoribus eum qui tollit omne
peccatum 4º eciam amorem quem dat
fructus utilitas sive comoditas
ex hoc enim nobis donavit filium
ut consequantur vitam eternam. ideo di-
cit ut omnis qui credit in eum non pere-
at sed habeat vitam eternam. ac si di-
ceret non dedit sanctum non archangelum
non angelum non filium adoptivum
sed filium unigenitum eum quidem
dedit non ad omnem finem sed ut co-
sequamur vitam eternam. Notandum est de
eo quod dicitur est ut omnis qui credit
in eum non pereat quod eadem replicat
de filio dei que superius dixit
de filio hominis. superius dixit
quod filius hominis dat vitam eternam
hic hoc eciam dicit de filio dei ut ex
hoc intelligamus quia ipse redemptor
et conditor noster filius dei ante
secula factus est filius hominis in
fine seculorum ut qui per divinitatis
sue potenciam nos creavit per per-
fectionem humanitatis nos restau-
raret. intelligendum ergo quod in xpo
cum sint una persona due nature
at vnite propter dici quod ipse est filius
dei et filius hominis propter vnam personam ut

dicit theophilus quem sicut hominis attri-
buuntur deo. Dicitur enim quod filius dei
crucifixus est. Crucifixus autem
non est secundum divina natura sed secundum humani-
tatem et e converso attribuuntur homini
dicitur enim quod filius hominis creavit
stellas non quidem secundum humanam naturam
sed secundum divinam. In hijs sequitur que de xpo
dicuntur non est attendenda distinc-
cio ad cuiusquo dicuntur quia indif-
ferenter dicuntur de eo divina et
humana. sed sane dicatur est distinccio
attendenda ad id secundum quod dicuntur quia de xpo
dicuntur divina secundum divinam naturam humana autem
secundum humanam naturam. deinde cum dicit Non enim
misit deus excludit quamdam obieccionem
Dicere enim quod filius dei missus est
ne peccarum est commissus est ad redi-
mendum possit aliquis dicere eum non esse
missum ad redimendum sed ad
iudicandum. ut ergo hoc excludatur
dicit Non enim misit deus filium suum
et dicitur hic probatur tribus probat quia primo
quod filius non venit ad iudicandum
secundo per hoc quod qui credit in eum. 3º probat cum
iudicium. hoc est ad iudicium. primum
ergo ad primum continuetur sic hic ostenditur
dictum est quod filius datus est ne pereat
et venit ad redimendum et non ad
iudicandum. Non enim misit deus
filium suum in mundum ut iudicet
mundum sed ut salvetur mundus per ipsum
Notandum est quod in hoc textu primo tangitur
dignitas dimittentis quia deus misit
2º tangitur maiestas venientis
quia filius est qui mittitur et datur.
Datus enim nobis filius in sponsum
consolacionibus in precium liberacionis in
viaticum sive eternacionis. 3 tangitur
indigentas suscipientis quia in mundum
Ultimo tangitur finis et utilitas
huius missionis quia ut salvetur mundus
per ipsum. Notandum est quod secundum Crisostomum
duos venit adventus xpi precedenciam
scilicet est et futurus est. Primo quidem
adventus venit non quidem ut iudicet
sed ut salvet. Secundo quidem ut per
modum iudicet. Secundo quidem non ut
iudicet sed ut dimittat Alius autem
adventus venit non ut dimittat

no sed ut iudicet. Et videtur absolutum sit
verum quod dicit, quia Christus primo adventu non
venit ad iudicandum. Videtur quod non, quia
infra dicit: ego in iudicium veni. Ad hoc
dicendum est quod duplex est iudicium, scilicet discre-
tionis, ut ibi: iudica me Deus et discerne causam,
et de tali iudicio loquitur
supra. Et iudicium venit, quia eo adveniente
homines discreti sunt, quidam
enim in sua cecitate permanserunt, quidam
autem lumen gratie acceperunt. Item est
iudicium condempnationis, ut ibi: sit
horum iudicium quod condempnavit.
De tali iudicio loquitur hic Salvator
cum dicit: quia non venit ad iudicandum
sed ad salvandum, quia quantum in se fuit
non venit ad condempnandum.
Deinde cum dicit: qui credit in eum etc.,
postquam dominus sumpsit pro exemplo suam assertionem,
quia non venit filius ad iudicandum
probat quia non venit filius ad iudicandum
fideles, quia qui credit in eum non
iudicatur. Ut venit ad iudicandum
infideles, quia qui non credit iam
iudicatus est, quia non credit in nomine
unigeniti filii Dei, ac si dicat:
non venit ad iudicandum, quia fideles
salvantur, infideles ergo nullum.
no Et videtur absolutum primo verum sit verum quod
fideles non iudicantur. Videtur quod non, quia
multi fideles dampnabuntur.
Dicendum est quod ex sensu litere patet solutio, quo-
niam sit sensus: qui credit in eum, id est, qui
credendo in eum tendit per caritatem
et sibi adheret sicut membrum capiti,
non iudicatur et non condempnabitur.
Vel dicendum est quod credentes includit bona
operari. Unde cum dicunt se nosse
Dominum factis autem negant, non vere dicuntur
credere. Unde Jacobus ii: ostende mihi ex
operibus fidem tuam. Illi ergo proprie credunt
qui ostendunt se nosse Dominum in bono
opere. Vel dicendum est quod peccator qui credit
est, hic quod credit non iudicatur, id est non
dampnatur, sed quia factis negat quod
credit, sed dicit quod erit absque quo qui
no non credit iam iudicatus est. Dicendum est
quod secundum Augustinum super locum quod est apparere
iudicium, ad est iudicium esse factum,

et tunc est sensus: hic qui non credit iam
iudicatus est, non quod iam apparuit in-
dicium, sed tunc iam in dei presentia factum est.
Novit enim Deus qui sunt eius; novit enim
qui permaneat ad coronam, novit
qui permaneat ad flammam; novit
in area triticum suum, novit et pa-
leam; novit segetem, novit et
zizania. Vel dicendum est quod qui non credit
certum iudicatus est, id est iam habet
manifesta sue dampnationis signa, sicut
sit dicere de aliquo: ecce mortem et
dampnationis causam manifesta causa
mortua est, licet sententia lata non sit.
Deinde cum dicit: hoc autem est iudicium, assignat
causam huius iudicii, ubi notandum est
quod iudicium hic accipitur pro condempnatione.
Assignare ergo causam iudicii infidelium
est assignare causam dampnationis. Duplicat
hoc potest dici, propter quod primo causam assignat
causam manifestam, id est erant enim opera eorum
mala. Circa unum ergo ad primum continuitur sic: sicut
ita dominus quod infideles iam iudicatus
est; hoc autem est iudicium, id est causa iudicii
sive dampnationis, quia lux venit in
mundum, et dilexerunt homines infi-
deles carnales magis tenebras quam
lucem, ac si dicatur: certum iuste dampnantur,
et excusationem non habent. Venit enim
lux eripere eos de tenebris et ducere
eos ad lucem, quibus ergo quod missi fueri
qui ad lucem venientem et accedere
noluerunt. Deinde cum dicit: erant enim eorum
mala opera, manifestat causam
et continuatur sic: vere propter quod non di-
lexerunt lucem, scilicet quia eorum opera
mala erant. Ubi notandum est quod no
qui amat lucem facit opera que sunt
lucis opera; at contra lucis sunt opera
bona. Signum ergo quod homo odiat
lucem est quia mala opera eius. Unde subditur
in textu: omnis enim qui male agit
odit lucem et non venit ad lucem
ut non arguantur opera eius, ac si
dicatur qui male agit odit actum
lucis qui quidem actus est manifestare.
Omne enim quod manifestatur in lumine
manifestatur; qui autem odit actum lucis
no vere odit propriam lucem. Est etiam advertendum

F
q9 lucis dupl' act9 s. purgat9
e luc9 z 9 est manifestat9. De
2° hic dr q̄ opa mala a luce
agunt argunt cui dn maifes
tant. Et hut actu mali odiut
Qui aut facit ūitatē venit ad
lucē ut manifestent opa ei9
q̄ in deo sūt facta. Circa
facē ūitatē notandū q̄ ille fat ūitatē
qui cōcordat ūitati uite. Ille
facit ūitatē qui cōcordat ūitati
verbi argucionis, pmo dico q̄ ille
fat ūitatē qui cōcordat ūitati
vite et ille qui bn̄ opatur. ūi-
tas enī vite bn̄ opari. Et io ille
ūitatē fat qui facit bo opa
et ūitas vite. Ille aūt venit
ad lucē q2 iste cōcordat ūiti
vite et luci diu. Et io dicit
qui fat ūitatē venit ad lucē. 2° ille
facit ūitatē qui cōcordat ūitati ver-
di arguentis accusanti, ūitas ei
pcta accusat. Et nigo scipm i
cōfone accusat ūitatē facit,
vn̄ aug9 sup Jo. qui facit ūitatē
accusat i se mala sua nō sibi
pcit nō ignoscit ut deus ig-
noscat. Et nō sicut aug9 dicit q̄
mīma pcta nō sūt negligenda
sz cauenda, quia mīma plura pcta
si negligant occidunt, mīme eni sūt
gutte que flumia implent, mi-
nuta sūt grana arene, sz si multa
arena ponatur pmit atq3 opprimit.
Circa aūt q̄ dicit venit ad
lucē ut manifestent opa ei9
nota cū q̄ vellet manifestari
opa sua et publicari sit reprehensibile
notandū q̄ 3 modis pt q̄s desidare
manifestaciōe opm suorū. Primo pot
pt desidare ea manifestari cora
deo ut approbent. iob ad Cor. iiij.
nō enī qui seipm comendat ē
pbat9 sz quē d9 comendat.
Job xvj ecce i celo ē testis me9.
2° pt desidare ut opa sua mani-
festent in cōsciā sua ut inde gau-
deat. Nam glā nra hec ē testio
cōsciē nre ut ait aps. 3° pt q̄s
desidare ut opa sua manifeste

corā homibz no p̄p homines
sz ut inde deus glorificet. luc
sic luceat lux vra corā hoibz
ut uideant opa vra bona et c.
Post hec venit ihc et disci. ei9
Hic eo de baptismo. Et hoc agit
de doctrina in baptismo xpi et iohis
hoc aūt docet xpo cognoscere
q2 xps eminencior fuit Jo. et xps hic
regnabat spūaliter in tota ista
pbns quasi cū eminencia. Ipso
aut ista sic ptē q2 pri9 q̄ pdicatio
qm iohis baptismus illos purificat
q2 nec ps corpē baptizabat.
2° subdit quedam q̄ cōvenit inde
et discipuloꝝ iohis i. fca est go qo
3° respondit iohis de eminencia xpi p
iohem, i. v. iohis. Primo mani duas
q2 p° introducit baptismo xpi. 2° p°
baptismo Jo. i. erat aūt iohes.
Circa igitur go ad pri9 dr p9 hec venit
ihc et discipuli ei9 in iudeā terrā et
illic morabat cū eis et bapti-
zabat. Notandū ē q̄ quidam dicit
p9 hec nō enī tēllig q̄ statim ve-
nit post disputacioz nicodeni sz
interpone ut bedā q̄ xps p9 illa
nicodeni ivit i galileā et ibi
aliquādiu morat9 rediit i
iudeā. sz Chrisostom9 duo loca go
erāt ad que cōfluebat multitudo
iudeoꝝ. s. ierlm ad quā ibat i
festis et yordanis ad quē cōcur-
rebat p̄p9 p̄p pdicacioz et bapt
iohis. Et io dubitā ista duo loca
frequēs stati cōplet9 diebz
festis ierlm quo erat i pma pte
iudee venit i alia ptē iudee
ubi iohes baptizabat et de hoc
adūetu dr hic. Notandū ē 2° q̄
hic adūet9 xpi quidat ūitatē
qui i apto loqui nō timet
nec glām ppā querit io xps q̄ erat
ipa ūitas ad loca publica venie-
bat. vn̄ Chrisostom9 dr opiguit adl
fortigudi q̄ vnc erat p9 tum
puli formidat tuz insidiis
tremit. nec glām q̄uit. Eli i
desidat multi huoꝝ obsequi
2° hic adūet9 xpi quidat xp

ꝗ sit fac. vitē
ꝯ manifestacōe opm

amore et caritatis idem enim Christus veniebat
ubi multi conveniebant ut multis
proficeret. Unde Christus diebus solempni-
tatibus ierusalem ascendebat non se
ostentationis gratia sed bonorum diligens
fuit pluribus sua dogmata et
miraculorum utilitatem proponeret. De-
inde dicitur Erat autem iohannes. Intro-
ducitur baptisma iohannis et primo nobis
occurrit persona baptizantis cum dicitur Erat
autem iohannes baptizans. Ubi
advertendum est quod adhuc baptiza-
bat iohannes quia oportebat ut Christus
ab eo baptizaretur. Non solum autem
Christus ab eo baptizatus est sed multi alii
ne baptismus iohannis baptismate
domini melior videretur. Si enim solus
Christus fuisset baptizatus a iohanne non de-
essent qui dicerent quod ab eo
magis erat baptismus quem habuit
iohannes ut solus Christus fuit dignus
baptismi. Secundo notandum est quod Christo baptiz-
ante adhuc iohannes baptizat
usque [illegible] secundum bedam quando
[illegible] cessare [illegible] per
[illegible] manifeste [illegible]
Christus quia si iohannes statim cessasset
possent estimari a multis quod hoc fe-
cisset zelo vel iracundia non statim
cessavit sed baptizans non [illegible]
gloriam acquirebat sed ad Christum audito-
res mittebat et multo efficac-
ius hoc faciebat quam discipuli. Secundo
nobis occurrit locus in quo iohannes
baptizabat et dicitur cum erat bap-
tizans in enon iuxta salim. Ubi
advertendum est primo quod salim
secundum bedam oppidum est iuxta iordanem
situm ubi olim melchisedech
regnavit. Et iero[nimus] [illegible] refert
verum salem non salim. Nec
enim vocalibus in medio verbis
utantur hebrei et pro voluntate lectorum
et regionum varietate eadem verba
diversis sonis aut accentibus
proferuntur. Secundo notandum est quod enon he-
braice dicitur [illegible] civitas hac
in [illegible] apponens subdit quod

multe aque erant illic. Tertio nobis oc-
currit fructus qui fiebat ex baptismo
iohannis et dicitur veniebant
et baptizabantur. Notandum est secundum bedam
quod tanta fiebat utilitas baptismi
iohannis ad baptismum Christi sicut modo
cathezismus quo baptizandi
instruuntur in fide et preparantur ad
baptismum [illegible] iohannes predicabat
penitentiam et baptismum Christi prenuntiabat
et in cognitionem veritatis que mundo
apparuit attrahebat. Sic ministri
ecclesie primo erudiunt in[illegible]
ad fidem postquam peccata eorum recordan-
tur demum quod baptismo peccatorum
remissionem permittant et homines
attrahunt ad cognitionem veritatis et
amorem. Quarto nobis occurrit tempus
in quo hec facta sunt quia dicitur Nondum enim
missus fuerat iohannes in carcerem.
Ubi secundum bedam advertere possumus
quod iohannes evangelista cepit narrare
facta domini [illegible] in carcere
que alii evangeliste preterierunt [illegible]
[illegible] ab [illegible] post iohannem
missum in carcerem facta sunt. Deinde
cum dicitur Facta est ergo questio ex discipulis
discipulis iohannis et iudeis et post questionem
ad iohannem deferunt et veniunt
ad iohannem. Circa primum dicitur
quod facta est questio ex discipulis iohannis cum
iudeis de purificatione et de bap-
tismo. Notandum est quod iudei habebant circa
preceptum [illegible] baptismum Christi baptismo
iohannis [illegible] quia [illegible] a se
baptizatos ad Christum mittebat
non autem econverso. Hoc autem non fecisset
iohannes nisi quia baptismus Christi preferebatur
suo baptismo. Et [illegible] quod
iohannes se dicebat premissum
[illegible] ad eius baptismum homines
preparare. Et econverso discipuli iohannis
habebant [illegible] quo probabat quod
baptismus iohannis erat preferendus quia
Christus erat baptizatus baptismo iohannis.
Demum cum dicitur Et venerunt ad iohannem
ubi advertendum est quod quidem hii discipuli
iohannis imponebant Christo [illegible] quod
[illegible] [illegible] eius magis

presumebat. unde dicunt: Rabbi qui erat
tecum trans Iordanem. ac si dicat
discipuli sui Christo qui discipulis ordinem
hebant plus huius nobis ... se
ac separans baptizat. 2° isti
discipuli videntur imponere
ingratitudinem. 3° dicunt ...
testimonium perhibuisti. ecce hic
baptizat. ac si dicerent. Christus
quem digito ostendisti et tuo testimonio
magnificasti eadem laude et ...
baptizat sicut et tu. 2° discipuli Jo.
rememorant beneficium quod vide-
bantur prebuisse Iohannes Christo hoc quia Christus as-
sumpserat officium baptismi. 3° dicunt
et omnes veniunt ad eum. q.d. te
dimisso omnes currunt ad baptismum
illius quem tu baptizasti. Notandum
est quod multi imitantur discipulos Johannis
qui invidebant Christo baptizanti
et tales sunt invidi doctores
qui proprium honorem querentes do-
lent si alius videtur docere quos Gregorius
dicit sic: mens impii pastoris
optat ut veritatem quam solus docere
non sufficit alius doceat. Sed Moyses
Num. xi. dicit quis det ut omnes
populus prophetet. Hiis et discipuli Johannis
similes sunt susurrones et bi-
lingues. Discipuli enim Johannis erant
provocare Iohannem contra Christum. 1° rememo-
rando Christi humilitatem. tertio dicebat
cum esset qui erat tecum. 2° rememo-
rando beneficium quod Iohannes videbat
Christo contulisse quia cum baptizavit.
3° rememorando defectum quod
videbatur Iohannes Christo. Sic bilingues sunt et
bilingues faciunt volentes ei
murmurare de aliquo. 1° rememo-
rant humilitatem status illius. 2° re-
memorant beneficium illi collatum.
3° ex hiis concludunt ingratitudinem
illius qui non obstante statu humi-
litatis et beneficio recepto defectum
insinuant. Sed contra hos bilingues et
detractores dat doctrinam Ieronimus in
epistola ad rusticum monachum quod
docet. est quod detrahenti faciem dura
... detractores

oderedat et ... sic dicit Seneca sicut sa-
gitta si mittatur in duram materiam non
nunquam in mittentem revertitur et
vulnerat vulnerantem. Et ideo quod completum
fuit sicut dicitur ... et alibi:
qui mittit in altum lapidem cadit
in caput eius. Ita detractor cum vi-
det faciem audientis tristem cum
videt faciem obturantis aures
suas ne audiat iudicium sanguinis
viri illico conticescat, pallet
vultus, herent labia, saliva siccatur.
Contra hos est dicit detractoribus loquitur sapiens
sic dicens: cum detractoribus ne commiscearis
quoniam repente veniet perditio
corporis et anime utriusque scilicet et illius
qui loquitur et eius qui detrahentem
audit quibus novit.
Respondit Iohannes. Postquam discipuli Johannis proposuerunt questionem
hic ponitur responsio Iohannis in qua quidem
responsione 1° Iohannes nititur impugnare
errorem discipulorum. 2° errore impug-
nato nititur eos ad fidem inducere
ibi qui autem accipit eius testimonium.
Primo igitur impugnat errorem discipulorum
qui cum dicebat maiorem Christo.
Secundo at probat quod Christus maior eo.
Dividitur autem hec pars in duas partes secundum quod
sunt in duas maiores rationes que ponuntur in
... qui habet sponsam et ibi qui desursum
venit super omnes est. Primo igitur probat
Christum esse maiorem se. Ratio autem patet ex
verbis suis. Ille maior est qui dat quam
qui accipit. Sed Christus est deus qui dat.
ego autem Iohannes sicut homo accipio
ab eo qui potest dare. quia non potest ac-
cipere homo quicquam nisi fuerit ei datum
de celo. Ergo Christus est maior me ipso.
Notandum est quod hec verbum non potest homo
accipere etc. potest per ordinem introduci ut
referatur ad Christum. Secundo potest introduci
ut referatur ad Iohannem. Si referatur
ad Christum tunc est sensus: mirari nos
non oportet si omnes ad Christum currunt
quia hoc desuper accepit a deo et ideo
qui hoc facit si Christo contradicit deo
contradicit. Quia enim ab homine est
facile reprehenditur sua sententia imbecilla
est et velociter defluit. Si autem non

talia sed quod non humanitus sed divinitus ad-
iuncta sunt. Dicunt hec verba respondit
ad iohannem tunc est sensus secundum augustinum ego
quod homo de celo accepi ergo qui ac-
ceperunt aliquid etiam inane me
multis et capiunt ad quantitatem loquitur
Notandum est quod verbo isto non potest homo
accipere primo notatur ex parte nostra
vel indignitas sine gratia impo-
tentia a se ipso potentia utilia agere
nec valet sapientia salubriter percipe-
re nec perficere temporaliter extendere
et ideo dicitur Nemo potest accipere quicquam
Secundo notatur ex parte dicto de sic ergo gra-
tuita quod dicitur Nisi fuerit ei gratis
datum Ipse enim est qui dat omnibus
affluenter et non improperat et non
ex parte divina alius providencia qui
dicitur de celo quod dicitur sicut celum totum
omnia sic divina providencia prin-
cipaliter celo velut actionibus providet
Deinde cum dicitur Ipsi vos ... ponit sua testimonia
qua ostendit iohannes christum esse maiorem
se ipso quod potest esse vel vere maior est
inde ex quo non precessit sponsus quem parani-
phus sed ego missus sum ante christum
sicut preco ante iudicem sic paranym-
phus ante sponsum sicut nox an-
te lucem sicut lucerna ante lucem et
maior me est et hoc est quod dicitur Ipsi
vos mihi testimonium perhibetis id est prohibe-
bitis quod dixi Non sum ego christus
sed missus sum ante illum Deinde cum
dicitur Qui habet sponsam ponit tertia in
qua iohannes dicit christum esse maiorem
se ipso quod potest esse vel vere maior est
sponsus esse quam amicus sponsi sed
christus sponsus esse et ego autem amicus
ergo christus maior me est Circa hanc vero
sic procede quod primo Io. dicit christum esse spon-
sum secundo dicit se esse amicum id est amicus autem
sponsi Circa primum ergo ad primum dicit quod habet
sponsam sponsus est sed ipse christus habet spon-
sam ergo sponsus est Notandum est quod
ista sponsa cuius christus sponsus est est
ecclesia que quidem sponsa christo per
consensum coniungitur per carnis assumptionem

indissolubiliter copulatur per donorum
distribucionem spiritualiter fecundatur
Hec sponsa secundum bedam a christo arra suo-
rum ... ponit ... committi qui eam
non ... dicitur Notandum est
quod secundum alium modum hec sponsa est anima cui
secundum theophilum sponsus arram dat
in presenti scilicet peccatorum remissionem
post sic ... futura non ...
tunc largitur Deinde cum dicitur
amicus autem sponsi postquam dixit Io.
christum esse sponsum hic dicit se esse amicum
sponsi Et videndum autem breviter quod
est boni amici libenter audire
amici consilium et ideo iohannes volens se
probare amicum sponsi dicit Amicus
autem sponsi qui stat et audit eum
secundo de voce boni amici est quod gau-
deat de nova et fama amici sui
et ideo iohannes volens se probare amicum
sponsi dicit quod gaudio gaudet propter vocem
celebrem famam ipsius sponsi et
hoc dicit Io. gaudium meum impletum
scilicet quod sponsus nomen habet tertio de voce
boni amici est quod gaudeat de
profectu et incremento spirituali amici
sui et Io. volens se probare amicum
sponsi dicit Illum oportet crescere me autem
minui ac si dicat quamvis
stare et cessare oportet minui quoque
autem illius scilicet sponsi crescere et
proficere oportet et hoc gaudeo Notandum est
quod Io. sicut Beda [illegible] videns ad
obiectiones discipulorum suorum ipse cum
discipuli venerabantur statum humi-
litatis christi dicentes qui erat etc.
ac si dicerent hic presumit se iungere
nobis Econtrario iohannes venerabatur
statum dignitatis christi vocabat eum
esse sponsum ac si dicat non est
sicut unus ex nobis sicut dicitis
sed est maior omnibus nobis quod sponsus est
secundo dicebant discipuli de christo hic est
qui baptizat ac si dicat ergo non
est baptista Econtrario Io. dicit ego bap-
tizare est quod sponsam habet que sibi i

baptismate copulatur. Unde theophilus: Omnium anime sponsus est Christus. Locus quidem sponsalium ubi coniunctio efficitur locus est baptismatis. Secundo discipuli Johannis volentes provocare Johannem ad zelum et invidiam dicunt de Christo: Omnes veniunt ad eum. Johannes autem dicit se de hoc gaudere quia gaudet quod omnes currunt ad vocem sponsi. Unde sequitur in verbo: Qui stat et audit eum. Declaratur ergo Johannis profundissima humilitas quia stat. Unde hoc Augustinus super Jo.: Quare stat Jo.? Quia non cadit. Quare non cadit? Quia humilis. Unde Augustinus super Jo.: Vide Johannem solide stantem qui dicit: Non sum dignus corrigiam calciamenti eius solvere. Intelligitur igitur Augustinus quod tanto aliquis solidius stat quanto humilior; quanto enim aliquis humilior tanto magis cognoscit suam nichilitatem, tanto magis innititur divine [illegible]; quanto autem aliquis magis innititur divine [illegible] tanto fortius stat. Secundo ille status quem dicit qui stat et audit declarat Johannem perseverantem stabiliter, ut sit sensus quod Johannes amicus sponsi stabat firmus in amore et fidelitate. Non enim propriam fidelem sibi retinuit sed ad Christum adduxit, quia non est amicus sponsi qui sponsam assumit sed eam sponso conducet et ad sponsum adducet. Unde Augustinus super Jo.: Qui custodit sponsam vel uxorem amici sui dat quidem operam sicut unus aliquis amator; sic et Johannes operam dedit ut solus Christus amaretur. Tertio hec verba qui stat et audit declarant ex parte Johannis status finibilitatem in deo. Cum Jo. stat quia Christo adveniente suus status finitur. Unde Chrisostomus: Non sine causa apposuit qui stat, sed id dicit quod stat ut indicaret quod cessavit iam

et quod cum deberet loqui non restat nisi audire. Quarto qui stat et audit declarat ex parte Johannis dispositionem idoneitatis ex eo quod dicit se audire. Unde Augustinus super Jo.: Gaudet Johannes in audiendo, ostenditur in docendo, quia [illegible] Jo. auditor. Unde sequitur in verbo: Hoc ergo gaudium meum impletum est. Sponsus honor eius consistit primo et repletum gaudium consistit in hoc quod homo gaudeat non de se sed de deo. Unde Augustinus super Jo.: Qui de se gaudet tristis est, qui autem vult de deo gaudere semper gaudebit, quia deus sempiternus est. Gaudebat autem Jo. non propter se sed propter vocem sponsi. Dicit autem sponse doctrina mente qua sponsa coniungitur sponso. Non ergo gaudebat Johannes in hoc. Dicebat sum gaudium meum impletum quia propter vocem sponsi videbat ecclesiam sponsam copulari. Unde sequitur in verbo: Illum oportet crescere me autem minui. Primo nobis occurrit status Jo. et tunc est sensus hic quod [illegible] mea sunt cessaturi et [illegible] me oportet minui, que autem Christi sunt proficiunt. Secundo illum oportet crescere. Secundo nobis occurrit eminentia Christi et tunc est sensus dicit quod Jo.: Ego sum minimus luminare, sed magis sicut adveniente maiori luminari extinguitur minus; cum tamen sol videtur non extinguatur, sed occultatur. Et ita ego oportet me minui dicere, quia maius lumen occupat minus. Tertio nobis occurrit gloria caritatis quia solo deo debetur gloria [illegible] domino gloria et qui gloriatur [illegible] gloriam sed minui et in deo crescere. Unde Augustinus super Jo.: Crescat in nobis gloria dei et minuatur gloria nostra in deo. Autem Jo. dicit: Illum oportet crescere me autem minui quia [illegible] gloriabatur in nocte sponsi. Hoc autem dierum [illegible] et crescentium tempus quo Johannes et Christus natus est et Johannes qui [illegible] dies minui. Unde sequitur mortali

loquendo in nobis est homo interior et exterior tunc est summo loco ut sit verbum tuum glossa bonum religiosum mens quia ad exteriorem hominem oris minui
Illum autem id est interiorem hominem oris crescere et ubi isto primo non veteris hominis deponendo tunc dicitur me autem minui
2° notatur interioris hominis reformatio quando dicitur illum autem crescere. 3° subditur ut scilicet conveniebat congruentia verbo quando dicitur oris cum hoc congruentia denotatur. Deinde cum dicitur qui desursum
fa venit ponitur quarta ratio ad probandum christi eminentiam verbi iohannis et patet esse verbum Jo. 3. qui desursum est non solum eminenter mens super omnes est
In hac ratione sit primo quia primo ponitur quod desursum quia 2° ex hoc concludit quod doctrina eius perfectior qui est de terra 3° quod doctrina perfectiorum reprehenduntur illi qui doctrinam hanc non receperunt id est testimonium eius.
Circa primum ergo ad primum dicitur qui desursum
90 venit super omnes est. Circa vero quod quod desursum venit. Nota quod hoc verbum desursum venit potest primo describere ex parte nature quam assumpsit quia christus humanam ineffabilem altitudinem assumpsit quia christus venit desursum id est de altitudine humane nature in qua habuit in primo statu. De primo enim statu assumpsit puritatem et ideo dicitur venisse de altitudine humane nature. De 2° autem statu assumpsit passibilitatem non
Michinus. De altitudine assumpsit christus humanam naturam quia non assumpsit culpam tamen assumpsit penam.
De 3° autem statu qui est status glorie assumpsit impassibilitatem perfruendi et fruitionem animi. Et hoc quod deinde est qui desursum est describit ex parte humane nature quia fuit in christo supernaturali caritate ut ideo dicatur desursum esse quia eius corpus de spiritu sancto non enim ut eius formatus corpus christi fuit de terra sed de celo dicitur potest

quia christus desursum fuit quia nullus ad divina inquit que desursum venit. Non quod per novum locum sed per novum effectum inquantum scilicet carnem assumpsit.
Deinde cum dicitur Qui de terra est de terra est omnino iohannes doctrinam dicere perfectam et primo ostendit imperfectionem doctrine sue 2° ostendit perfectionem doctrine christi qui de celo venit. Circa primum ergo ad primum dicitur qui de terra est id est iohannes qui de terra fuit quia non solum fuit malus sed et est in quantum corpus eius quantum ad carnem fortitudinem fuit talis de terra est id est terrenus et de numero illorum de quibus dicitur Job iiij° qui habitant domos luteas et terrenum habent fundamentum.
Et de terra loquitur id est de terrenis ac si dicat iohannes doctrina mea imperfecta est quia que loquor terrena sunt. Contra
ad vero sit vinum quia iohannes celestia loquebatur quia non ut multa celestia dicitur. Ad oppositum est quod dicitur id est illa ad hoc dicendum est quod secundum naturam augustinus ad conveniente alicui potest esse duobus modis
vel quia convenit sibi secundum proprium sui vel quia sibi ab alio datur. Ergo secundum se considerato non convenit loqui nisi terrena quia sic dicitur
Cor. ij. Cor hominis fantasias patitur nisi ab omnipotente illustretur. homo autem ut est a deo illuminatus potest convenienter loqui celestia. Et loqui celestia conveniebat iohanni quia non erat lux sed lucem participabat et lucem gustabat. Deinde cum dicitur
Qui de celo venit ponitur quod ostendit iohannes imperfectionem doctrine sue hic ostendit perfectionem doctrine christi dicens qui de celo venit super omnes est
Duobus modis id est per eminentiam quia super omnes quia christus dicitur super omnes quam creatus 2° per auctoritatem et potestatem ad ephesios ij° ipsum dedit caput super omnem ecclesiam. Et quia christus de celo est doctrina eius perfecta est
propter quam id est subditur Et quod vidit

et audivit hoc testatur ac si dicat doctrina eius certissima est quia non docet vel testatur nisi quod vidit et audivit
Non enim est eius filius hoc esse a patre In filio autem idem est esse et intelligere et
ideo sicut suum esse est a patre ita suum intelligere. Cum ergo audis quod Christus
ea que audivit et vidit a patre loquitur vere debes quod quecumque filius
nunc aliud novit a patre habuit propter quod audivit a patre dicitur quecumque novit.
Deinde cum dicitur et testimonium eius nemo
accipit reprehendit eos qui testimonium eius non acceperunt et dicitur sic hoc
Ita dominus est eius testimonium eius est verum
sed tamen testimonium nemo accipit
Nemo id est pauci secundum Crisostomum quomodo loquendi quo dominus est secundum Et sui eum non
receperunt cum tamen multi eum receperunt. Vel aliud secundum augustinum quod est
dominus et testimonium eius nemo accipit
refertur ad eos qui erant ad sinistram. Cum autem subditur qui autem
accipit eius testimonium refertur ad
eos qui erant ad dexteram id est ad
bonos. Deinde cum dicitur qui autem accipit eius testimonium propter quod Johannes Baptista
falsificavit errorem discipulorum
in preterita inducunt eos ad fidem hortatur autem eos credere Christo
quidem propter eius dignitatem et propter fidei
utilitatem id est qui autem credit in filium
Dignitatem autem est quia commendat commoventis
primo quidem quantum ad eius ineffabile veritatem et quantum ad eius incomparabile scientie Non enim ad mensuram
sed quantum ad maiestatem incomprehensibile
pater diligit et postea ergo commendat utilitatem id est qui autem accipit eius
testimonium signavit quia deus verax est
ac si dicat qui accipit testimonium
Christi sibi credendo et adherendo eo
ipso signavit id est monstravit quod Christus deus
verax. Dicebat enim Christus se esse deum
nam qui dicebat se deum esse
dum predicabat in corde suo quod ipse Christus

^ deitas quod credebat

accepit deus vel sic aliter et qui
accipit testimonium eius scilicet Christi sibi
credendo signavit id est declaravit
quod ipse deus est verax in docendo
et quem enim misit deus verba dei loquitur
verba autem dei vera sunt ac si dicat
Sic ista exponit testimonium nec eius
accipitur quando dicitur et qui hoc accipit
id est acceptat testimonium Christi eo
ipso declaratur deus eius verba loquitur
Christus verax est vel sic qui accipit
testimonium eius id est Christi signavit id est intravit
quod deus id est pater est verax quia misit filium
suum quem promiserat mittere
Ille enim verax est qui promissum
adimplet et ideo subditur et quem
enim misit deus verba dei loquitur
ac si dicat qui accipit testimonium Christi
hoc posuit in corde suo quod Christus est
quem misit deus. Deinde cum dicitur
Non enim ad mensuram ostendit Christum incomparabilem scientie et hoc est quod dicitur Non enim
ad mensuram id est particulariter dat
deus spiritum suum Christo. Non enim est eius
secundum Crisostomum hic omnes quidem nobis
mensura spiritum accipimus Christus autem
omnem actionem spiritus suscepit et ideo
sine mensura. Et augustinus super Johannem
alii quidem datur per spiritum sermo sapientie
alii autem sermo scientie ad ergo accipit
ille et ad iste divisionem ergo dantur
dona que divisio mensura quedam est donorum sed Christus non ad mensuram accipit
Et ideo dicit verum quod ad mensuram
accipit gratiam vel quia sic quod ad ea
sunt finita si autem sunt finita
et gratia eius sunt finita per quas
mensurata. Ad hoc dicendum est quod hoc verbum
Non est ad mensuram ideo est primo
declaratur in Christo unitate dei quia
declaratur ipsum fuisse verum deum
per gratiam enim unionis et alias perfectibus
datum est homini Christo
ut esset verus deus. Divinitas autem est
quod infinitum sine mensura ex
quo secundum quod homini datum est ut sit quod
infinitum et per quas accipit spiritum
id est gratiam autem dominum non ad mensuram

Non [illegible] accepit [illegible] ad mensuram

quia hi verbum non enim ad mensuram
designat id est quo repletionem capacitatis
ut Iohannes dicatur non accepisse spiritum
ad mensuram quia tantum ei datum est
quantum natura creata capere potest ita quod
tota sua capacitas repleta fuit
Christus dicitur accepisse gratiam non
ad mensuram non quia accepit gratiam
infinitam sed quia accepit gratiam secundum
omnem rationem suam ad omnem
actum ad quem se gratia extendere
potest alii sancti dicuntur habere gratiam
ad mensuram quia eam habent ad hunc
actum vel illum. non autem omnibus datur
sed ad mensuram quia cuidam datur gratia
ad omnem actum. Deinde cum dicit
pater diligit filium ostendit quod et sunt
immensitatis maiestatis quia
omnia dedit pater in manu eius
et hoc est quod dicit littera pater diligit
filium et omnia dedit in manu eius
notandum est quod de hac dilectione habetur
Matthei iii et Luce iii hic est filius meus
dilectus. Et ad Colossenses i transtulit
nos in regnum caritatis sue vel in
regnum filii sui dilecti. hec autem
dilectio habet rationem principii ut sit
sensus quod pater omnia tradidit in manu
filii sui quia in tantum quia in celis
quia constituit ipsum heredem universorum
hec autem traditio causa est dilectio
traditur enim deus quo homo omnia
quia fecit ipsum heredem universorum et hoc
quia dilexit. notandum quod istud verbum
aliter potest exponi pater diligit filium
ut referatur ad verbum secundum divinam
naturam eius quod omnia dedit pater in manu
eius id est pater genuit filium eternaliter
ut tantus sit filius quantus est pater.
Secundum autem quando dedit omnia in
manu eius id est in potestatem naturam eius
quia genuit eum omnipotentem quia
omnipotens pater omnipotens filius. huius
autem datio signum est dilectio de
qua dicitur pater diligit filium. Non
enim potest dici quod dilectio vel filii
sit principium aliquas vobis partibus et
principium vel filii quod tamen verum non est

quia filius eius verbum est. Deinde
dicitur. Qui credit in filium
propter quam dixit de dignitate Christi habet
hic de fidei utilitate utilitas autem
quia credentes in eum consequuntur vitam
eternam et hoc est quod dicit qui credit in filium
non solum fide que est in bono quod est
fide que adimpletur operibus habet
vitam eternam habet autem per duobus modis
quia qui credit in filium quodammodo habet
filium qui filius est vita eterna ipse
enim ait ego sum via veritas et
vita ergo credens quodammodo habet vi-
tam eternam hic quidem in spe postea autem
in re. Alio modo quia omnia dedit
deus in manum id est in potestate filii. Et
autem omnia dedit in potestatem quod dedit et in
potestate eius vita eterna huius gosi-
bilitatem illius qui potest largiri vitam
eternam sed credentibus tantum hic quod
credit in filium habet vitam eternam
Qui autem incredulus est filio non
vero sed eaque est fides non videbit
vitam immo non videbit dicit quod visio
est tamen vite Sed ira dei id est punitio
et vindicta manet super eum dicit
autem nobilis manet quia mors que
est in damnatione non est temporanea
sed eterna notandum est quod et vita est
quam exoptamus eterna vita est
que includit in omnibus bonorum
verum salvator loquens de hac
vita dicit ego veni ut vitam habeant
et habundantius habeant hanc autem
habundantiam vitam quia beatitudo
superabundanter per quam replebitur appetitus
tuorum secundo habet vitam eternam generata
a patre principii hanc enim vitam non
oritur a carne sed a spiritu unde apostolus
Qui seminat in spiritu de spiritu metet
vitam eternam ///

Ut ergo cognovit Iesus quod quia
manifestasse se Iudeis
Iherosolimitanis et Samaritanis
verum ostendit se etiam omnium salvatorem
tam gentilium quam iudeorum Dividitur
autem hec pars in duas partes quia primo ostenditur quod
predicavit Samaritanis secundo ostenditur quomodo

a pq hac pdicacoem vedyt ad
suos bi qr gentilitas indeoz de-
beat fieri unu ouile et vnq pastor
i pq duos at dies. Circa pma
pte ta nos occurrit qo cum
nos occurrit pdicandi oport-
tunitas 2° ad pdicant sagaci9
i. Dt ei ihc 3° pcois utilitas
que fuit quasi samaritanoz
i relig qe yd ra sua muli-
pmo qo i lra pmitti9 q9 xo se
offerebat oportunitas ut pret
samaritanis Dimis at h pte
iij pt pmo oñ q9 se offerebat
oportunitas ad tnsiendum ut
tnsiret p samaria 2° oñ q9 se
offerebat tpis et loci ad quiescen
Du cum tnsiret occurrit fons
i quo quievit i. Venit go i ci-
uitate samarie 3° oñ quo se
obtulit tpe ad colloquendum
cu mlie samaritana i venit
mlr. pmo go fit mencio de
tnsitu p samaria Ubi go occur-
rit tunq acceressit q9 a iu
dea 2° tunq ad quem accessit q9
i gt alileam 3° medium p quod
tnsiuit q9 p samaria. Ideo. et
abiit iteru 3 i. oz at eu. Circa
pma pte pmo nob occurrit
tam que xo recessit Recessit ei
X volens declinare phizeoz
malicia 2 hc e q9 Dicit textus
Ut go cognouit ihc i. postqm
intellexit q9 audierunt
phizei i. discipli iohis q erat
ex phizeis q9 ihc plus disci-
pulos fac et baptizat qm Jo. relicta
iudea ac si dicat plura pq
qm intellexit q9 qmo eoz qua
cotitaverant discipli iohis qui
erat ex phizeis ut phizeis
confederati vn ait. p. cris. pha
rizei simul cu discipulis iohis
qoes ypos [illegible] 9 disci. Volens

declinare inglia eoz ptulit
iudeam 2° nob occurrit ex pte
cuiusda dci Dum enim eccl
phizei audierunt q9 xo bapti-
zabat hic expo9 cicunt a dt
quamqm ihc no baptizaret s
discipli eius. Credit a quo xo
recedere voluit Ad hc videndum
tho q9 hc fit volens declinare
phizeoz maliciam qui 9
ipm zelo invidie mouebant
Ihs ut audierunt q9 plures discipulos
facit qm Jo Ad cuius euidenciam
nota q9 recessus xo fuit
exemplaris fuit enim sicut ingr
bo q9 no q9 timeret s ut doceret
hoc enim facieb de nob xo sit
p mansuetu 3 psecutoribus
malorz cedamus ad tempus
Certi viij nolite gres vi hoie
linguatos 2 no strueis igez
illis ligna. Et aug loquens
de xo dt q9 pbebat exemplum
vnusquisq fuis dei no peat
si secessit i aliu locum uideat
furore psequenciu se 2° re-
cessus fuit doctrinalis q9 exo hoc
docuit se hre natura carnis
Vn Crisost dicens e cui hoc fecisse
ut no discederet carnis dis-
pensacio Si enim recessit fugiss fuiss
i suspicionem venisset ut has car-
nis. Si queret ab quo dicitur
e pub q9 ihc baptizabat plures
qm iohes pq carni dicitur est
q9 ihc no baptizabat s discipli eius
Dicendum e s Crisost q9 pubs dom
no dixit ewangta a se s dixit
q9 hoc audierunt phizei q9 ad
venerit ad phizeos et dixerunt
eis ecce q9 hic ihc plures dis-
cipulos facit baptizat qm Joh
que go sustinebat cum Ewangta
at volens corrigere hc dicitur
q9 isti audierat dixit q9 ihc
no baptizabat s discipli eius
Si v aug q9 tu xo Baptizabat

et non baptizabat. Baptizabat quidem quia mundabat utique; non baptizabat autem quia non tangebat exterius. Discipuli enim ministerium prebebant exterius, Christus autem adiutorium dabat interius utique. Ita quod in baptismo discipulorum Christus

q° conferebat gratiam. Tertio queritur ab

utrum sit verum quod dicunt quod in baptismo discipulorum Christus conferebat gratiam, nisi quia spiritus sanctus nondum erat datus quia Christus nondum erat glorificatus. Ad hoc dicendum est quod Augustinus dixisse quod baptismus discipulorum tunc temporis habuit baptismo Iohannis, tamen hic non ibi conferebat gratiam. Verum Crisostomus ampliabat baptismus discipulorum baptismate Iohannis; utrisque enim expers erat ea gratia que ex spiritu est, et utrique una causa erat adducendi ad Christum eos quos baptizabant. Sed dicendum est contrarium quod in baptismo discipulorum Christus conferebat gratiam. Et quod dicitur quod spiritus sanctus nondum erat datus, dicendum est sic intelligi glorificato, scilicet dabatur in tanta sanctificatione, sed tamen nondum dabatur ea manifestatione qua postquam ascensionem datus est in linguis igneis, quia ea enim visibilibus signis datus est.

q° Quarto queritur ab utrum discipuli

fuerint baptizati. Ad hoc videtur Augustinus ad Seleuciam sic dicens: utique autem Christi discipulos fuisse baptizatos sive baptismo Iohannis ut nonnulli arbitrantur, sive quod magis credibile est baptismo Christi; nec enim ministeriis baptizandi defuisse credendus est ut haberet baptizatos servos per quos ceteros baptizaret. Deinde cum dicitur "Et abiit iterum in Galileam", agit de loco ad quem ibat Christus dicens "et abiit iterum", quia de Galilea venerat in Iudeam, quasi dicat primo fuerat in Galilea, nunc autem iterum ibat. Deinde cum dicit "Oportebat autem", facit mentionem de medio per quod transivit ergo. "Oportebat enim

eum transire per Samariam", et hoc secundum Bedam quia Samaria sita est inter Iudeam et Galileam. Est autem Samaria, ut dicit idem Beda, civitas provincie Palestine a qua omnis ... ut tota regio ei sociata Samaria dicatur. Non est ergo intelligendum quod Christus per civitatem illam transierit, sed tantum secundum quod solum per regionem. Deinde cum dicit "Venit ergo in civitatem", postquam dominus est de opportunitate que reddebat Christo ad transeundum, hic dicit de loco qui se offert ad quiescendum. In hac autem parte primo fit mentio de civitate regionis Samarie cum dicitur "Venit ergo in civitatem Samarie que dicitur Sichar". Ubi notandum est quod Sichar idem est quod Sychem secundum Augustinum. De qua civitate habetur Genesis 33 quod Iacob ibi ... tetendit tentoria et postea raptum Dyne filie sue a filio regis Sichem, duo filii Iacob, scilicet Levi et Symeon, occiderunt homines civitatis illius. Secundo fit mentio de predio quod dedit Iacob Ioseph filio suo. De hoc habetur Genesis 48: "Do tibi partem unam extra fratres tuos quam tuli de manu Amorrei in gladio et arcu meo". Tertio fit mentio de fonte ubi Christus quievit, cum dicitur "Erat autem ibi fons Iacob. Ihesus ergo fatigatus ex itinere sedebat sic super fontem". Ubi notandum est quod iste fons infra dicitur puteus dicente muliere Samaritana "et puteus altus est". Hoc autem videtur secundum Augustinum quia omnis puteus fons est, sed non omnis fons puteus. Ubi enim aqua de terra manat et usum prebet haurientibus fons dicitur; sed si in promptu et superficie tantum sit, fons tantum dicitur; si autem in alto et in profundo sit, ita puteus vocatur ut nomen fontis non amittat. Quarto fit mentio de tempore quo Christus quievit, cum dicitur "Hora autem erat quasi sexta". Deinde cum dicit "Venit mulier

b de samaria haurire aquam. pro-
pter enim se obtulit locus ad
quiescendum. hic enim se obtulit
oportunitas ad colloquendum. quia
venit mulier de samaria haurire
aquam. ad evidentiam littere notandum
quod ille ubi dicitur fatigatus ex
itinere sedebat sic super fontem.
Duo notantur. Primo enim notatur as-
sumpti laboris dignitas in ...
tas, id est fatigatus ex itinere. Secundo
notatur loci quietis specificata qua-
litas, id est super fontem. Circa primum ad
primum advertendum quod fatigatio il-
la tria innuit. Primo causat, secundo docet, tertio in-
nuit enim ... humanitatis veritatem
Ex hoc enim quod fatigatus humani-
tas comprobatur. Propter enim volens
aliquis ostendere se esse verum hominem per-
mittebat humanitati agere quod est
propria sibi et ideo esuriit et sitiit
et fatigatus est. Aliquando autem volens
se ostendere verum deum operabatur quod est
dei. quia enim virtute divina exhibe-
bat corpori laboribus non fatiga-
batur et sine cibo non esuriebat.
unde ieiunavit XL diebus et XL
noctibus quando corpus permittebat
sibi et esuriebat et fatigabatur.
Secundo dico quod fatigatio christi causat
... enim fatigatio causat in nobis
fortificationem spiritualem. unde
augustinus super Johannem: Fortis propter nos ...
... infirmus quia ...
tas fortitudinis ... in nobis.
Fortitudo christi creavit nos, infirmi-
tas christi recreavit. infirmitas
christi nos facit fortes. huius autem
ymago expressit dicit idem augustinus
praecessit in eva quae facta fuit de
costa adam. potuit enim deus
carnem detrahere homini ut inde
faceret feminam. non detraxit
carnem sed detraxit os et de eo
... fortitudinem ... loco

ossis caro adimpleta est. ...
... volebat deus ponere carnem
sed hic ... ...
... costa ... fortis ...
adam in carne quam infirmus
... ... illius enim infir-
mitatis ... fortitudo fuit.
Tertio dico quod fatigatio aliquid
docet. Christus enim fatigari voluit
ut nos doceret. docet nos enim
non refugere de labore propter sa-
lutem aliorum. Domine ... ...
pauper sum ego in laboribus a
iuventute mea. Circa secundum ad
secundum quando dicitur sedebat sic super
fontem. Nota hic quod ... designa-
tur humilitas et paupertas christi quia ...
... non sedebat in
... pulvinari sed simpliciter et ut
contingebat super terram ...
nobilitatem superfluitatem aliquorum
... ut multi ... ...
Nota hic super illo verbo hora autem
erat quasi sexta. per sex horas
augustinus intelligit sex aetates
de quibus dominus ... Sexta enim
aetas seculi ... ... mundi
de hac sexta aetate dicit hugo in
libro de archa noe. Sexta aetas
quae nunc agitur nulla annorum
selecta est ut aetas decrepita
ipsa morte totius seculi consumenda.
Currimus enim has ...
... ... aetates
felici morte ... septima
iam sabbati ... aetate
suscepti octavum beate ...
aetate in qua cum deo ...
... exspectando. Currimus ergo
haec hora sexta sit novissima et
finis seculorum tunc ...
... ... ut dicit augustinus
... ... humana
quae incipit a sexagesimo anno
... ad centesimum ...
annum hominis quantum potest homo vivere

90

et per quas etas tam diu durare
perstat omnis alie etatis cum uitta que est
finis mundi et huius etatis duro-
bangos. Nono hec tempus secundum origenem
sexta hora incipit sol iste decli-
nare et occasum nostri tamen incipit
vertere a medio celi ad sub
occidens. Christus ergo vi hora venit
quia sicut sol in prosperitas mundi in alto
caritas in cordibus hominum per amorem
florebat sed per eius prosperitas mundi
a cordibus hominum quasi occasum vel
dentis declinare debebat. Est enim
aduertendum quod hora nona in fiora
occidunt et ad occasum tendunt
celestia autem in quo non exoriuntur
ergo si peragrat visibilibus delecta-
mine ... ut ad interiorem lucem
quemcumque exoriatur veritatem
Dicit ei ihesus da michi bibere post quam
actiue de oportunitate prudenter
agitur de sagacitate prudentis. Dicitur autem
hoc petere ... quia primo omnia quod ... saga-
citer excitat hanc mulierem ad cre-
dendum secundo per excitationem scilicet ... illu-
minationem qua ... hanc mulierem illuminat
vult et dicit dominus ... in duabus ...
cum sagacitate excitat hanc mulie-
rem ad consenciendum vite fidei ...
petendo obsequium potus secundo promit-
tendo beneficium ... vide ... dicit
... primo ... petendo
... oportunitas petendi et
quando ... discipuli autem ... mulier
venit ... ergo illi mulier ... pe-
tens dicit ei mulieri da mihi bibere
Nonne ... petebat aquam
quam siciebat per estum diei sitie-
bat et salutem hominum. Augustinus in ... re-
pondens dominus Christo ... vangelista
dum sitit fidem nostram per omnibus
sanguinem fudit. Nota ... ab quo-
que ab ea petiuit potum legimus
concedentes ... Christus quia petiuit
potum quia iudeus erat et habebat
seruacias ... filius ... hominis

dominus erat et sabbati ... dominus legis
potat uti ... uti legalibus
obseruanciis ... expediens
videbatur. Non tamen quia quedam glosa in-
dicit quod ihesus non petebat potum
... dicit glosa licet ihesus
sitire posset post fatigationem tamen hunc
potum non exigit sed ut corrigere
... potus ei efficiam desiderat
... ut melius ... occasionem
potus in aliis intendebat ... ex-
citare hanc mulierem ad potum
spiritualem. Deinde cum dicit discipuli autem eius
... oportunitas quando ... a muliere
... non erat discipulus quod posset
petere ut cum dicitur in littera discipuli autem
eius abierant in ciuitatem ut cibos
emerent. Ex quo potant
discipuli cibos emere cum sit
eis dictum Nolite possidere aurum
neque argentum ... discipuli eius
tribus modis leguntur fuisse sustentati
... quando ... in-
mensa aliena ad quam invitabantur
sicut ... pluribus locis. Secundo autem leguntur
sustentati de ... ministrantibus
... maria magdalena
... ministrabant ei
de facultatibus suis. Tertio leguntur
sustentati de loculo ... iuda portare
... et loculos habens
ea que mittebantur portabat ergo
... ... emebant quia
tunc ... loculi
per regionem in hospitale sic et
dum passioni dispensatius ... eis
per tribulacionem ... quando
... Deinde cum dicit Dicit ei illa
mulier samaritana ... ponit ... de
petitione potus mulier ... ...
... admiratiue
quia ... quod ab ea petere potum
ponit quoniam huius ... non enim co-
utuntur ... ergo ad ... dicitur in littera
dicit ergo illi mulier illa samaritana
quomodo tu iudeus cum sis potum a me
bibere queris que sum mulier samaritana

Nonne hec est samaritana dicta a sa-
maria; samaria autem dicta a somer
unde iiij Regum xvi: samaria hec nomina
accepit quia mons samarie so-
mer dicebatur ab eo qui possedit
eum. qui ibi habitabant olim non sa-
maritani sed israelite vocabantur.
tempore autem predicto dum offendissent
et rex assiriorum eos inde ibi
ultimo punivit scilicet in babilonem et
medos duxit. in samariam vero
gentes ex diversis locis ductas
habitare fecit. Volens autem deus unde
quod non propter imbecillitatem eos tradi-
dit sed propter peccata eorum immisit barbaros
leones qui eos ledebant, qui ob
metum fecerunt libros v moysi
receperunt et legitime vixerunt propter quod quidam
hanc civitatem [illegible] misit ad
eos sacerdotem quendam traditum
eis leges dei qui erudivit. Ab quo
hec mulier cognovit Christum legem iudeorum.
Cum esset sicut dicit Crisostomus cum cogno-
vit a sermone et a locutione. Augustinus autem
in historia dicit quod eum cognovit esse
iudeum ex fimbriis pallii.
Sicut enim dicitur Numeri xv: dominus precepit
quod iudei portarent fimbrias ia-
cinctinas in iiij or angulis tunicarum
suarum ut per eas discernerentur ab
aliis populis. Non enim dicit non co-
utuntur iudei samaritanis, reddit
hec mulier rationem sue dictionis. Non co-
utuntur iudei samaritanis, ac
si dicat mirum est quia a me petis
que sum mulier samaritana iudeus
cum non coutantur sic. Non enim habet quia sa-
maritani perfecti fuerunt iudeis
revertentibus de captivitate. Sicut dicitur
in esdra, impediebant eos edifi-
care templum et ierusalem. Iudei vita-
verunt omnes alias nationes specialiter
tamen vitabant istos, non tamen in aliquo con-
tebantur eis. Non enim dicit. [illegible]
propter quod Christus excitavit mulierem pe-
tendo beneficium postquam hec excitat eam

permittendo beneficium spirituale quia primo
quidem ponitur Christi promissio, secundo ponitur
mulieris responsio ibi dicit ei mulier.
Ad evidentiam primo notandum est quod
Christus invitat et excitat hanc
mulierem ad petendum beneficium spirituale.
In qualibet autem petitione considerandum sunt
efficaciter tria videlicet duo ex parte
eius illius a quo petitur scilicet receptio
ex parte illius qui petit scilicet necessitas indi-
gentie ex parte illius quod peti-
tur quod dari sufficientia. Hec ergo
tria non tamen in verbo isto quia Christus enim non ponitur
ex parte dantis quando dicit si scires
donum dei et quis est qui dicit tibi
da michi bibere tu forte petisses
ab eo. Secundo notatur indigentia ex
parte petentis quando dicit tu forte
petisses ac si dicat Christus si scires
bonum ex parte mea et indigentiam
ex parte tua tu forsitan petisses.
Dicit autem forsitan propter flexibilitatem
liberi arbitrii. Tertio notatur ex parte beneficii
quod petitur scilicet sufficientia quando dicit
et dedisset tibi aquam vivam ac si
dicat aqua vivifica potius quam
ista aqua materialis sufficit.
Circa primum quod notatur ex parte dantis
advertendum est quod deus est dator sa-
pientissimus novit enim cui de-
beat dare et cui non et quando debeat
dare et quando non et cui debeat dare
et a quo subtrahere. Unde Iob di-
cebat dominus dedit dominus abstulit
sicut domino placuit ita factum est.
paulus et petivit ut ab eo
amoveretur angelus sathane et tamen
non est exauditus quia non debat
dominus hoc quando non expediebat. Unde
non dubium est quod si angeli aliquid exau-
dit deus ad votum sed non ad me-
ritum petierunt enim demones
ut mitterentur in porcos et exauditi
sunt ad votum sed non ad meritum. Pe-
tivit apostolus ut ab eo amoveretur
angelus sathane exauditus est quidem

no ad uotu3 ad nutu/ alij cu
magis exaudit deus no dando
q peti qm dando qz sic daret
q peti eet ad malu illi q pe
tit / 2o deus e dator potentissimus
paratu enim eet sic e sine posse ;
3o e dator liberalissimus ipe
enim dat omibz affluenter no
improperat / paratu enim eet sic et
posse e sine nolle De hijs duob
s. de pote libaliter dat oibz dr
ibi Gen. domu dei i. sic faceb
libaliter sue donat oibz que e
ss & quibz et cuius pote e q dr Eccl.
x. / ubi nota petentis
indigentia / adutendu e q deus
uult nos pete duabz roibz
& qz indigemus & qz no ill p
desideriu ad gratiam pueniet.
vii dist. dogma quoddam e
nemini e accipe domu dei ex
no quirentibz ideo xpus salua
nduri a prec ut petat sic
postula a me & dabo t. gentes
ipe et saluator hortatur nos ad
petendu dicens petite et acci
pietis / Ecca. / ubi no bnficij
sufficientia qu dr aqua viua
adutendu e q hec aqua sufficit ad
purgandu / ad refrigerandu /
ad cotinuandu primo dico q
suffic ad purgandu aqua ei
gre e culpe purgatiua / Eze.
xxxvi. effunda sup uos
aqua mundam & mundabimini ab
omibz inquinamentis uris / 2o
suffic ad refrigerandu aq enim
gre refrigerat estu et sitim
cocupiscentie / pu. xx. aq frigida
anime sitienti / & nuntius bonus
de terra longinqua / Nuntius bonus
domini gre e / Dicitur de terra lo
ginqua quia omis qz aia p peccatu se
ipam elongat a gra / 3o h
aq gre sufficit ad cotinuandum /

& io dr aq viua / Aqua ei viua
d qm e suo principio cotinuatur
p gratiam aut pro fonti cotinuant
hauries enim gratiam hauriemus
aquas de fontibz saluatoris
Nondu e q gra si Aristoteles aliqui
nota aqua aliqui ignis si diu
sos effectus vn si dixit spec sci
gra quq sepe a igne qz aq
nocat omnibus qu hoc s
reputatiua quantu ad sbam
s quantu ad actionem / p ignis
quando appellatione insinuat
gre eccentricu gre calidum &
cosumptiui / ppacem peccata cosumit
p aque no intriparatione oun
purgatiuum e ex spu intelectu
refrigerativum / in e fructibz spu
recipientibz / Dem en dr d. ei
ulr / po ou mulier / si q ou
mure mulier qz p aqua puntt.
& ignis u aque dub dicebat
quimpqlia & ingenuia quoda
diuersitatem ou desit diquis
q xpus / tu pmittis in aqua
a pmittis ea in dei to puteo
aut de alio Deisto no qz no
hes haurito in q ho haurias
& puteus altus e / Jo. 4. de q
puteo hes aqua viua / Nz de
alio puteo p dare melo
qz tu no es maior patre nro
iacob qui dedit nob puteu et
ipe ex eo bibit & filij eius & pecora
Nondu e q p puteu iacob pt
int sac scripta que sac sepa
altissima profunditas / Ecce
vij alta pfunditas / is hec
nota i litera tu dr puteus altus
2o e magis aut qz a pmisso e
& h nota i lra qn dr q fons
erat a patre iacob 3o sac scripta
e delectat suauit pbs q dulcia
faucibus meis eloquia tua &
h no i fote iacob qn dr i lra

Jo

ni

no

pter

sacr xpn

quod ex eo bibit ipse et filii eius. Nisi
enim aqua delectabilis fuisset
inde non bibissent sed pecoribus tan-
tum dedissent. Per hoc sacra scriptura est fecunda-
bilitate quia non solum sapientibus sed
et insipientibus sufficit. Et hoc notatur
in fonte Iacob, quando dicitur quod ex eo
biberunt pecora eius. Unde Origenes:
mistice fons Iacob scriptura est,
siquidem instructi scriptura bibunt
ut Iacob et filii eius. Simplices
autem et rudes bibunt more pecorum
10 Iacob. Fuerat ad quod hic inuo-
cat Iacob patrem samaritana
nostro dicens: Numquid tu maior
es patre nostro Iacob. Ad hanc
questionem uidelicet Crisostomus sic dicit: Samari-
tani Abraham progenitorem suum
dicebant quia a Caldea exiuit
sed Iacob patrem inuocabant quia
illius exstitit nepos. Vel dicendum
ad hanc questionem sicut dicit Beda
quod ideo inuocabat Iacob
patrem suum quia sub lege Moysi ui-
uebat et praedium quod Iacob dedit
Ioseph filio suo possidebat.
Respondit Ihesus et dixit ei. Postquam Christus
excitauit hanc mulierem ad cre-
dendum petendo potum et promittendo
beneficium, postea incipit eam
illuminare declarando doctrinam suam.
Illuminat autem eam quattuor modis. Primo eam
illuminat declarando beneficium pro-
missum scilicet de aqua uiua. 2o eam
illuminat reuelando quoddam se-
cretum ibi dicitur ad eum mulier. 3o eam
illuminat exponendo quedam diuina
ibi dicitur ei mulier. 4o eam illuminat ma-
nifestando se ipsum ibi dicitur ei mulier
scio. Primo modo ergo eam illuminat de-
clarando beneficium de aqua diuina
et dicit ei: Omnis qui bibit etc.
Ad euidentiam huius littere notandum est
quod Christus duobus modis et duabus rationibus
declarat aquam promissam esse optimam.
Primo ratione est illa aqua optima

que omnino extinguit sitim appetitus
et satiat desiderium hominis.
Sed aqua quam ego dabo huiusmodi est.
Hoc optima est quantum ad ista
uerba ibi dicitur: Omnis qui bibit ex
hac aqua scilicet materiali sitiet iterum,
id est eius desiderium non satiabit.
Qui autem bibit ex aqua quam ego
dabo ei non sitiet in eternum
quia eius desiderium satiabit.
2o ratione est illa aqua optima que
facit salire in uitam eternam quia
qui bibit ex ea fiet in eo fons
aque salientis, id est faciet salire
in uitam eternam. Notandum est quod in uerbo — Nota
illo: Omnis qui bibit ex aqua
hac, duo notantur. Primo enim non-
numquam uera temporalis defectibilitas
quia qui bibit ex eis sitiet
iterum et ideo dicitur ibi: Qui bibit ex
aqua hac. 2o notatur uera spiritualis
perpetua immobilitas quia si sa-
tiat appetitum, et ideo dicitur: Qui autem
biberit ex aqua quam ego dabo
etc. Ubi aduertendum est quod hec aqua — Nota
spiritualis habet singularem effectum siue
ortum, siue motum, siue situm.
Singularem habet effectum siue effectum
quia qui bibit ex ea non sitiet
in eternum. Hec est enim aqua que omnino
reficit appetitum de qua dicitur Psalmus:
Super aquam refectionis educauit
me. Hec est aqua que omnino inebriat
spiritualiter de qua dicitur Psalmus: Inebria-
buntur ab ubertate domus tue.
2o hec aqua habet singularem ortum quia a
fonte uite oritur. De quo fonte
dicitur Psalmus: Apud te est fons uite,
et alibi: Sitiuit anima mea ad
Deum fontem uiuum. Propter hunc ortum
dicit Christus in uerbo: aquam quam ego dabo ei,
ac si diceret: hec aqua a me oritur.
3o hec aqua habet singularem motum, quia aqua
materialis mouetur deorsum, hec autem aqua
facit moueri sursum. Ideo uocatur illa
aqua saliens, id est faciens salire
ascendendo superius. 4o hec aqua habet
singularem situm et ideo dicitur in uerbo: Qui
biberit ex ea fiet in eo fons

actidia aqua malicie cuius auaricie
aqua autem gratie in te manet ecce tertio
fons huius aque in se bibente est
ex quo scitur quod non potest sitire quia dicitur
Ioh. 4: sicut qui fontem habet in
se positum nequaquam afficitur siti.
Ita et qui habet aquam hanc quam
ego dabo ei nequaquam siti
patietur. Quarto hec aqua habet sursum sitim
sitientis cum eius vita eterna. Tertio
dicit in litera que habet aqua salientis in vitam
eternam. Nota quod est quod ista aqua est
singulariter motiua spiritualiter originatiua
spiritualiter attentiua. Dico primo quod ista
aqua est singulariter motiua. Tertio dicitur
aqua viua. Aqua enim viua dicitur
que est in motu. Hec autem aqua gratie spiritus
mouet ad bonum operandum. Unde Theo-
philus: gratiam spiritus sancti dixit Christus
aquam viuam viuificatiuam refri-
geratiuam et motiuam. Illa spiritus sancti
gratia mouet illum qui bonum
operatur. Ascensiones in corde suo dispo-
suit. Secundo ista aqua est singulariter
originatiua: ab ea enim oriuntur
flumina bonorum desideriorum. Unde
Saluator Ioh. 7: qui credit in
me flumina de ventre eius fluent
aque viue. Tertio ista aqua est singulariter
attentiua quia sursum trahit hominis
desiderium ad superiora. Ps. Sitiuit
anima mea ad deum fontem viuum.
Tertio queritur ab quo est verum quod bibit
ex aqua hac non sitiet iterum cum
alibi dicatur Eccli. 24: qui
bibunt me adhuc sitient. Dicendum est
quod duplex est ebrietas temporalem et
spiritualem quia rebus temporalibus dum fuerit
habita generat sitim non quidem sui
ipsius sed alterius vnde quia rebus
temporalibus postquam habite cognoscitur non
esse sufficiens ad quietandum desiderium
ideo non saciat appetitum quin mo-
ueatur ad alia appetendum. Res autem
spirituales non cognoscuntur nisi dum
habentur. Apoc. 2: Nemo nouit nisi qui

accipit. Et quia non cognoscitur quamdiu non ha-
betur ideo tunc non mouet desiderium quando autem
habetur cognoscitur. Ideo tunc mouet
desiderium non quidem ad habendum
sed ut ipsa habita perfectius habeatur. Hoc est quod dicitur
Eccli. 24: qui bibunt me iterum
sitient adhuc esurient. Sed perfectio in
vita eterna: ista anima non est perfecte
quietata sed quietabitur in futura
vita et saturabitur. Quibus enim esuriunt
et sitiunt iustitiam quoniam ipsi saturabuntur.
Demum dicit: dicit ad eum mulier. Postquam
Christus illuminauit hanc mulierem decla-
rando eius beneficium promissi, hic illuminat
eam reuelando sibi quoddam secretum.
Dicit autem hic preter dicta quod primo po-
nitur quedam petitio mulieris. Dixerat ei Christus
se daturum eam aquam. Ideo mulier
aquam petit dicens: Domine da mihi hanc
aquam ut non sitiam neque veniam huc
haurire. Desiderat ista mulier hanc aquam
duplici ratione. Primo vitandi corporalem sitim;
ideo da mihi hanc aquam ut non sitiam.
Secundo vitandi laborem ibi portando;
ideo da mihi hanc aquam ut non veniam
huc haurire. Credit ab quo hec mulier
potat credens quod aliqua aqua omnino au-
ferret sitim. Ad hoc dicit Augustinus super Io-
hannem: adhuc illa mulier carnem sa-
pit, delectata est non sitire et putabat
hoc secundum carnem esse promissum a Domino.
Concedat eum deus aliquis suo suo he-
bent propter vel dicens esuriet non
sitiet, quod ergo potuit dare propter vel
dicens non potuit dare. Secundo ponitur se-
cundo in qua mulieri reuela-
quoddam secretum. Ideo dicit in litera
ei hoc est qualiter primo occurrit
admonitio. Secundo occurrit mulieris
viri inuitatio. Tertio occurrit secreti
reuelatio ibi dixit ei Ihesus. Primo occurrit
admonitio qua monet eam mulierem
notare virum suum dicens: Vade voca
virum tuum et veni huc. Ad euidentiam
huius litere nota quod est quod Christus
monet eam ad virum suum ut non
consolaretur vir quia ... et generaret

doctrina. Caput enim mulieris vir
ut dicitur .i. Cor. xi. Et ideo noluit deus
ut per mulierem perveniret doctrina ad
mulieres sicut dicit apostolus de mulieribus
.i. Cor. xiiii. Si quid volunt
addiscere domi viros suos interro-
gent. Secundum augustinum autem per virum intel-
lectus. Cum mulier non intelli-
gebat volens eam intelligere dixit
voca virum tuum .i. puta intellectum
tuum. Ut autem videatur ubi augustinus
primo denique advertendum est intellectus princi-
palitatem habet enim intellectus principaliter
regere. Et ideo vocat virum. Unde augustinus
perturbata ordinata vita est
dum intellectus animam regit ad ipsam animam
pertinens. Secundo denique advertendum est intellectus
singularitatem in apprehendendo. Solus enim
intellectus spiritualia apprehendit. Et ideo super
loco secundum augustinum est ac si diceret voca
mulieri que loquuntur ad vo-
luptatem animi pertinet hoc ad ocu-
los hoc ad olfactum hoc ad gustum
hoc ad tactum, mente sola capiuntur
solo intellectu hauriuntur et quia ita est
ideo voca virum tuum .i. puta intellec-
tum tuum. Tertio denique advertendum est intellectus digni-
tatem in distinguendo, per solum enim
oportet intellectus distinguitur vita
hominis a vita bestiali. Et ideo qui
non intellectualiter vivunt bestia-
liter vivunt. Unde augustinus animam humanam
et intellectum non habere hoc est enim non ad-
hibere in se cum vivendo bestialis est
vita. Est enim nobis quedam bestia-
le quo in carne vivimus sed intellectu
regendum est. Unde ps. nolite fieri
sicut equus et mulus quibus non est
intellectus. Quarto denique advertendum est intellectus
quiditatem in essendo. Ut enim dicit augustinus
intellectus non aliud est quam anima
sed tantum est aliquid anime quod non ad aliud
quantum ad corpus est oculus sed ad carnis est
oculus. Et certa membra corporis luce per-
fundi possunt sed lucem sentire non
possunt quia solus oculus luce perfunditur
et sentit. Ita anima nostra est quedam

quod intellectus noster vocatur luce superiori
perfruitur. Itaque iste est ordo quod intellectus
regitur et regit. Regitur quidem a luce
superiori, regit autem potentias inferiores.
Caput enim mulieris vir, ca-
put autem viri Christus. Christus autem est lux vera
que illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.
Deinde cum dicit: Non habeo virum, ponitur com- 4
monitionis ... post mulieris ... Dixit
enim mulier: Virum non habeo.
Augustinus super Johannem: Intelligas vero
ista mulierem tunc non habuisse
virum sed utebatur nescio quo non
legitimo viro. Unde dominus qui ei dicit
Bene dixisti quia non habeo virum.
Non dicit hoc quia mulier volebat occul- no
tare turpitudinem suam, volebat vero videri
tamen sobrie et occulte dedecus suum
tegebat. Et ideo dominus redarguens
induxit. Unde autem per quinque viros eam
revelando secreta eius dicens
bene dixisti quia virum non habeo.
Quinque enim viros habuisti et nunc
quem mulier occultabat videat
dixit: hunc quem habes non est tuus vir.
Hoc vere dixisti. Ad evidentiam huius no
lecti non dicitur ... si augustinus super Johannem
per quinque viros intelliguntur v sensus.
Ut autem videatur secundum augustinum est
nobis occurrit duplex status.
Est enim status imperfectorum et
infirmorum et hic regitur sensibus. Unde
augustinus super hoc: v sensus sunt v viros
prius vivit anima quia istis regitur.
Infirma tamen anima est que sic regitur.
Ut autem venit anima ad annos
capiende rationis si eam suscepit
optima disciplina et doctrina sapi-
entie non eadem intellectu regitur quam v viris
id est v sensibus succedit. Et nobis occurrit
videndum quare isti v viri qui sunt
v sensus dicuntur viri legitimi. Ad hoc
augustinus legitimi dicuntur quia a deo facti
et a deo donati sunt anime, anima eis
aliquando possit uti ... voce
non docetur sensibus corporis. Secundo occurrit
nobis videndum quis est ille vir
illegitimus de quo dixit hunc quem habes
non est tuus vir. Hic autem vir illegitimus

error ea quo anima si angelus non
regitur sed perdit. Ut enim dicit augustinus
cum aliquid recipit esse capax vomis
aut a sapiente mente regitur
aut ab errante, si a sapiente tunc
regitur a altissimo viro, si ab errante
tunc regit adulter vir qui tunc
non ipse regit sed perdit. Nonde est
non ipse regit sed perdit. Nonde est
quod ego recipio virum nominatus et
hic est Christus, de quo zacharias vi.
Ecce vir oriens nomen eius.
2º recipio virum nominatum de quo
vocabimus tuum et hic vir est
meus quia ad omnem enim operem vo-
canda est discretio intelligat
quia discretio est mater virtutum
recipio virum dimittendum et hic est
ille de quo viro dicitur ibi aliqui
sicut de quo viro dicitur tibi autem
cum viros habuisti quinque. Tales di-
mittenda est sequendo est meus.
hunc virum non dimittit avarus
quia fuit visui sui visibilium cupi-
ditate. 2º hunc virum non dimittit
curiosus quia fuit auditui per vana
curiositate quia curiosi semper querunt
aut dicere aut audire ad novi.
3º hunc virum non dimittit gulo-
sus quia gulosi fuerunt gustui per
carnalem gulositatem. 4º hunc virum
non dimittit luxuriosus quia fuit
tactui per immoderatam voluptatem.
5º hunc virum non dimittit deli-
catus qui fuit odoratui. Ultimo
recipio virum expectatum de quo
apostolus donec occurramus in virum perfectum.
Demum dicit, dicit ei mulier, per quem
illuminavit mulierem declarando
ex hiis que premissa sunt tria declarando
que est secretum quod per ista illuminat
eam. 1º exponendo ei quoddam
dubium et dimissum hoc post dicitur. Quia 2º
post dubium mulieris et 2º post unum
exponet dubium id est dicit ei 3º id est
quia primo hoc mulieri confitetur. Dominus
et ad unum 2º postea unum dubium id est
precedente per primo hoc mulier confitetur
Christum esse prophetam ad unum quia co-
fitetur ipsum esse prophetam unde dicitur illa

Dicit mulier domine video quia propheta es
tu quasi diceret hoc quia mea occulta dicis
ostendis esse prophetam, proprium enim est
prophetarum occulta et absentia
nunciare, propheta dicitur qui procul videt.
Nonde est quia si augustinus exposuit hoc quia hec
mulier confitetur Christum esse prophetam apparet
quia ad carnem cum in ea. mi. Non
tum plene perfecte, cum esset propheta
unde quippe ait de se ipso non est
propheta sine honore nisi in patria sua.
Sed erat plus quam propheta ipse id est q
Dominus est sapientia. Et anima sancta se transfert
et amicos dei et prophetas constituit.
Et sap. vii. Sed in animas sanctas se
transfert et neminem diligit
nisi qui cum sapientia habitat. In hoc
ergo quod hec mulier solum confitetur Christum
esse prophetam et non plus quam prophetam
apparet quia non ad eam perfecte veniat
vir 1 meus. Demum dicit prius
vir proposuit mulier dubium fuit quoniam
Est aliud quod de adoratoribus
que adorato erat deo acceptior
utrum illa que adorabat in ierusalem
illa qua adorabat samaritani.
Samaritani enim sicut legitur mandavit
dixi quintus templum fecerunt
in quo eum adorant. Non enim
ibant in ierusalem propter iudeos a quibus in
festo erat sed adorabant deum in monte
garizim. Iudei autem adorabant
in monte syon et ideo queritur
mulier quis istorum orantium esset
deo acceptior, proponit mulier dubium
arguit pro samaritanis dicit primo
in monte hoc adoraverunt et similiter
tali arto arguat. Ille locus est
acceptior orationi quo adoraverunt patres
nostri sed patres nostri adoraverunt in hoc
monte ergo adorat samaritanus ergo
hic modus acceptior est orationi. 2º proponit
pro iudeis dicit et vos
dicitis quia in ierusalem est locus ubi
adorare oportet hoc si dicat iudei
Ille locus est acceptior orationi quo
adorat iudei qui dicuntur sancta domini
illuminatos sed iudei adorant in

monte syon, quasi mons syon vice
apertorum eorum fuerunt ad quos fuit
illi patres de quibus dicit hic intelli-
guntur patres nostri in monte hoc adoraverunt.
Ad hoc notandum Crisostomus dicit quod patres illi
intelliguntur qui fuerunt circa abraham.
Abraham autem ut dicit Crisostomus dicitur
ymolasse filium suum in monte in
quo isti adorabant. Vel per patres
intelliguntur iacob et filii eius qui habi-
taverunt in sychen que est sita
iuxta montem garizim et ibi forte
deum adoraverunt. Vel forte per
patres intelliguntur filii israel quibus
ut dicitur deuteronomii xi precepit moyses
ut ascenderent montem garizim
et benedicerent servantibus mandata
domini. Vos dicitis quoniam est sicut dicitur in iero-
solimis adorabant iudei quod verum est
quia deus preceperat quod destruerent
aras et quod non ubique adorarent
sed in loco determinato quem deus
elegisset. Qui quidem locus primo fuit
in sylo procedente autem david
salomonis et nathan prophete ar-
cha domini portata est in iherusalem et
edificatum est templum. Unde psalmus:
repulit deus thabernaculum sylo et
elegit tribum iuda montem syon
quem dilexit. Dicit ei Iesus mulier crede mi-
hi. Posito dubio mulieris hic
ponitur dubii expositio, qua quidem
expositione primo distinguit
tres adorationes scilicet samaritanorum,
iudeorum et christianorum. Secundo ostendit quod
adoratio iudeorum eminentior
fuit adoratione samaritanorum.
Tertio ostendit quod adoratio christianorum eminen-
tior fuit quam prima et secunda scilicet
iudeorum et samaritanorum. Secundo ibi
Vos adoratis. Tertio ibi Sed venit hora.
Ad evidentiam primi notandum est
quod mulier solum distinguebat
duplicem adorationem scilicet iudeorum et

samaritanorum. Sed christus dat intelligere
tertiam scilicet que conveniat paganis et
christianis. Et quia convenit quodammodo in-
deis et gentilibus et iudeis, convenit
enim cum iudeis in moribus iudeorum
et destruit ydolatriam gentilium.
Christus autem volens docere de tertia
adoratione primo excitat hanc mulierem
ad fidem dicens crede mihi, quia ante
debet eorum credere, nisi credideritis
non intelligetis. Secundo explicat
tertiam adorationem que duas excludit
dicens Venit hora quando neque in monte
hoc scilicet quantum ad samaritanos neque in ie-
rosolimis scilicet quantum ad iudeos ado-
rabitis patrem, ac si dicat tempus
veniet tertii modi adorandi
qui evacuabit primum modum et secundum.
Deinde cum dicit Vos adoratis etc.
ostendit quod adoratio iudeorum fuit perfectior
quam adoratio samaritanorum. Et potest
certo sua esse cognoscitur
perfectius adorat quam ignorans.
Sed nos iudei adoramus quod scimus,
vos autem samaritani adoratis
quod nescitis. Ergo adoratio magis
perfecta quam vestra. Credit ab quo
iudei quantum ad hoc adorabant deum
cognoscebant quia de deo naturam cog-
noscebant, existimantes deum non esse
corporeum nec loco determinato
concludi. Hanc autem veritatem eorum
iudeorum determinavit salvator
quando dixit quod salus ex iudeis est.
Unde Crisostomus: orbi terrarum ex iu-
deis salutaria facta sunt. Scire
enim deum et ydola detestari
et omnia alia dogmata inde
principium habuerunt, ac si dicat
salvatoris illi; unde salutaria pro-
cesserunt et unde processit ipsa salus
debuerunt habere veram et sanam
cognitionem quia principium sanitatis
debet esse sanum. Secundo querit ab quo
samaritani adorabant quod nesciebant.
Ad hoc notandum est quod sicut dicit Crisostomus Samaritani

quidam quod nesciebant adorabant
quia localem et particularem deum estima-
bant et plures de eo ymaginative cogitabant
de ydolis. Deinde cum dicit Sed venit hora
et nunc est ostendit quod tertia adoratio est perfec-
tissima et hoc ostendit per tres rationes. Prima
ratio [illegible] spiritus est deus prima ratio ad hoc
probandum potest esse talis adoratio est perfec-
tissima que est in spiritu et veritate sed hec huius-
modi est perfectissima et hoc est quod dicit [illegible]
[illegible] et nunc est quando [illegible] ad fideles
[illegible] adherentes quia veri adoratores
in fideles Nam qui adorat per
veritatem mentis et spiritualibus adorant
puritatem [illegible] devotionibus quas ad
assumunt in [illegible] cognitionibus quam
admittunt veritatem [illegible] adorant in
spiritu et veritate. Ad hoc [illegible] est quia laudabi-
[illegible] excludit erroneam
[illegible] Ille enim non vere adorat qui de
deo errorem sentit puta qui sentit
deum esse corporeum sicut sentiebant
samaritani. Ille autem vere adorat qui
de deo sentit esse summum spiritum et hoc dicit
adorant in spiritu. Secundo talis adoratio
excludit cerimonialem et figuralem
usum. Iudei enim in suis adorationibus
utebantur quibusdam ceremoniis et
quibusdam victimis que erant figure fu-
turorum. Adoratio autem veritatis euacuat
[illegible] adoratio in veritate ad
veniente [illegible] euacuata est. Tertio talis
adoratio includit interiorem actum
Ille enim vere adorat qui interius ado-
rat et ideo adoratio debet esse in spiritu
quia requirit actum spiritus. Unde augustinus
super Io. Si deus esset corpus oportebat
eum adorari in monte vel in templo
quia corpus est in loco et corporeum est
templum sed quia deus est spiritus in
spiritu adorari oportet. Tertio vera adoratio
concurrit exterior cultus concor-
dante interiori actui et ideo dicit
adoratio in veritate quasi dividatur
contra fictionem. Ille enim ficte adorat cuius

exterior cultus non concordat interiori
actui sicut est in ypocritis. Ille autem
vere adorat cuius exterior cultus in-
teriori actui concordat. [illegible]
est quedam adoratio [illegible] exterior
cultus interiori actui concordat
tunc est vera adoratio. Quando autem exterior
cultus non concordat interiori actui
tunc est ficta adoratio. Secundo vera adoratio
quia venerat propter bonum temporale vel spiritua-
le [illegible] et ideo dicitur veritas quia quod
[illegible] bonum [illegible] quia spirituale
bonum [illegible] Crisostomus dicit autem [illegible]
adoratoribus ad [illegible]
adoratorum qui quidem in corporalibus querunt
temporalia et caduca qui tangens
cessat quod hec quod adorant. Deinde cum dicit
Nam pater tales querit [illegible] ad probandum
quod tertia adoratio est optima et potest esse
ratio talis. Illa adoratio est optima quam
pater quidem acceptat sed pater tales
querit qui adorat eum in spiritu et veritate
ergo adoratio est optima. Deinde cum dicit
Spiritus est deus ponit tertiam rationem ad hoc
probandum et potest esse ratio talis deus [illegible]
[illegible] ergo magis acceptat illam adorationem
que est in spiritu cum deus sit spiritus
magis assimilant quam spiritualia
ex quo sequitur quod [illegible] spiritu magis
nos deo assimilat et per quod [illegible] deo
magis accepta et hoc est quod dicitur
Spiritus est deus et eos qui adorant eum
in spiritu et veritate oportet adorare. Notandum
est quod perfecta oratio debet procedere fundata
humilitate Non enim requirit quod sit in
monte sicut erat oratio samaritanorum
[illegible] iudeorum sed oportet quod sit in valle
humilitatis humilibus enim deus appropinquat
Unde augustinus super Io. [illegible]
[illegible] deus et alte habitat et humilibus
appropinquat humilia respicit ex-
celsa autem a longe cognoscit
Erecto enim [illegible] maiori gratia sub-
limitato magis est minori gratia deus
minus deo propinquat Unde augustinus
super [illegible] longe est deus [illegible]
illos minus propinquat [illegible]
altiores [illegible]

[illegible] vel adoratio

condicio orationis

iiij

montibus ut adorares, descendent ut
attingas. 2º perfecta oratio debet habere an-
nexam humilitatem, debet enim esse cum gemitu
et non exp... unde idem aug. ubi supra
forte quod aliquem locum altum
aliquem locum sanctum, intus exhibe
te templum dei quia in templo suo
exaudit orantem. 3º perfecta oratio debet
esse ordinata perfecte ut ... non
quia cor orantis debet esse ... ad
superiora et per superiora orare debet
pro digna oratio mea sic ut ... sursum
4º perfecta oratio debet esse condita devotione
i. ad Cor. xiiij. orabo spiritu ora-
bo et mente. i. cum devotione mentis.
Deum cum dixerit. Dicit ei mulier scio quia messias venit
illuminavit mentem mulieris declaran-
do promissum venturum revelando secretum
et exponendo dubium. hic illuminat eandem
mulierem manifestando seipsum,
et dividitur in partes. ... primo quia primo ponitur
confessio mulieris, 2º confessionis perfectio ex
ventura dicitur cum ergo venerit ille nobis
annuntiabit omnia, ac si dicat sed
dubitamus modo inter vos de templo conten-
dimus nos de monte, cum venerit
monte sanctum et templum eorum
et docebit nos ubi in spiritu et veritate
.Jo. nondum adorare. Credunt ...
unum homini novit ... fuisse ve-
turum ... hic ... eius samaritani
longe suscipientes instructi erant
in libris moysi ex quibus libris nosse
potuerunt ... fuisse venturum iacob
... patriarcha de xpo prophetans
dicit non deficiet princeps de
iuda et dux de femore eius
donec veniat qui mittendus est.
moyses etiam de xpo prophetans dixit
prophetam suscitabit vobis dominus ... ipsum
No audietis. sic et in ... Nota tamen quod ...
dicit ... in ...
... respondebis, sic ... samaritani
quidam nomine dositheus asserebat
No se esse xpm. Nota quod ...
lingua hebraica ... et syra vicinus est

... at messie dicitur ... et ...
messias hebraice ... latine
xps greece dicitur. Dicit ei ihesus ego
sum qui loquor tecum. hic posita confessione mulieris hic
xps manifestat seipsum dicens ego
sum qui loquor tecum. Nota hic No
quod hoc ... sum dominus de xpo
... designat veritatem entitatis sue
in xpo, ego sum qui sum, ac si dicat
de ... xpo ... aut
possibilitatis ... vere dicitur qui non est
unde ... ad marcellinum sic dicit
deus qui exordium non habet ...
non ... quod eius ...
... qui non est ... immutabilis est.
2º sum dominus de xpo declarat ...
... ante omne tempus et ...
... accipitur ... quod dicitur ab eo
qui est et qui erat ... et erat
... ante omne tempus
3º designatur xpo singularitatem ...
... accipitur hic quod dicitur
ego sum qui loquor, ac si dicat
... messia quem ... xps
... singularitate ... principibus
... 4º designatur ...
ipse enim salvator ait ego sum
via veritas et vita salvator enim
fuit via ... fuit ... veritas
et vita fuit ... fuit ...
ipse enim fuit ... ad ...
et ipse fuit ... Deinde T
cum dixit et continuo venerunt discipuli eius
ponitur discipulorum adventus et primo ponitur
discipulorum admiratio ...
et ... venerunt discipuli eius et mira-
bantur quia cum muliere loquebatur. 2º ponitur
discipulorum reverentia ... ad
... enim hanc reverentiam ...
discipuli dixit ei quid queris aut quid
loqueris cum ea. Nota quod discipuli No
... admirabantur super humanitatem
mansuetudinem et humilitatem quod ita
... loqui voluit
mulieri samaritane. Nota quod ... No
quod discipuli ... interrogat
quod loqueretur cum ea, alibi ...

interrogat. Augustinus: vocem Christi que
ad eos pertinebat interrogabant,
sed ad eos minime pertinebat quod
fiebat. Reliquit ergo ydriam suam
mulier. Postquam dominus est de pietatis
sagacitate, hic dominus est de predi
catoribus utiliter, que utilitas fuit
conversio samaritanorum. Ubi primo
nobis occurrit mulieris diligentia
ad annunciandum, 2o desiderium ad
recipiendum, in textu rogabant,
3o distinctio animarum ad predicati
onem. Non vos dicitis quod samarita
ni ad credendum; experimentum
illa primo, quod post diligentiam mulieris
ad annunciandum, quod Christus audierat,
ubi post mulieris exortis actus.
Actus autem exortis fuit ex hoc quod re
liquit ydriam suam; 2o post hoc mulieris
doctrina ex hoc quod docuit istos
de Christo; 3o post hoc doctrine fructus.
2a ibi: et dicit illis hominibus; 3a ibi: exierunt.
Primo ergo post mulieris actus ex
emplaris, quia reliquit ydriam suam et
abiit in civitatem; ex hoc quod datur exemplum,
ut dicit Origenes, diminutis rebus in
hominibus de [illegible] utilioribus.
Item mulier ydriam reliquit [illegible]
[illegible] de corpore et [illegible]
utilitatem [illegible]
omissis corporalibus negligentiis
satagere ad impetrandum meliora.
Deinde cum dicit: et dicit illis hominibus,
post mulieris doctrina, docet ei
Christum revelatorem occultorum; dicit
illis hominibus: Venite et videte hominem
qui dixit mihi omnia quecumque feci,
ac si dicat: venite et videte
hominem occulta revelantem.
2o docet Christum prophetam, ideo dicit: numquid
ipse est Christus? ac si dicat: Christus
qui futurus expectatur a patribus est.
Deinde cum dicit: exierunt de civitate,
post doctrine fructus; postquam enim
hec mulier annunciavit, exierunt
samaritani de civitate et veniebant

ad eum. Nota quod est super verbo Reliquit
ergo ydriam. Quadruplex est ydria: quedam
est relinquenda. Unde Augustinus
per ydriam cupiditas intelligitur;
sicut enim per ydriam aqua trahitur, sic
per cupiditatem secularis voluptas
haurit; mediante enim
cupiditate pervenitur ad volupta
tem. Relinquenda est ergo ydria que
voluptates haurit, et maxime predi
catoribus. Unde Augustinus dicit quod
volunt evangelizare ut prius
ydriam ad puteum proiciant. Re
linquenda est hec ydria ab omnibus,
quia qui bibit ex aqua qua [illegible]
hec ydria sitiet iterum, quia voluptas
seculi hominem non satiat. 2o est
ydria scientie et hec inclinanda secundum
capacitatem audientium. De hac ydria
dicitur Genesis xxiiii quod Rebecca ce
leriter deposuit ydriam super ulnam
suam et dedit ei potum. Debet quis
aquam ydrie scientie in mensura;
ydria enim mensura dicitur; tunc autem
habet scientiam in mensura quis [illegible]
non plus capere quam [illegible] ydria in [illegible]
[illegible] scientia [illegible]
enim Christus scientiam in opere quia docuit et
fecit. Ex hac autem ydria bibunt
cameli sicut servus Abrahe; unde
domine bibe, domine, et camelis tuis
potum tribuam, quia scientia distri
buenda est omnibus secundum capacitatem
audientium: quidam enim lacte in
digent, quidam autem solido cibo.
3o est ydria capacitatis [illegible] et hec ydria
est adimplenda; de qua Johannis ii:
Implete ydrias aqua. Et hec ydria
dicitur impleri aqua contritionis. Contri
tio enim bene dicitur aqua; sicut enim
aqua lavat corpus exterius, sic
contritio purificat animam et
[illegible] omnes [illegible]
[illegible] 4o est
ydria [illegible] et hec ydria
est effundenda ad utilitatem proximorum.
De hac ydria Genesis xxiiii: Rebec
ca effudit ydriam in canalibus.

venerunt ad puteum ut haurirent aquam sicut qui sunt circa castra datas effundere eas ducunt et corpora ad utilitatem pro moribus et recreationem dictum fuit ad puteum et fontem. Nota quod est super illo verbo. Et dicit illis hominibus: Venite et videte quia hic nunc quod venit locum apostoli vel istorum civium. Non Christus apostolis vocati dimiserunt retia et hec dimittit ydriam et civitatem opus fecit et non venit tamen vocat sed civitatem integram. Et nota quod hec mulier vocando dicit: Venite et videte, et non dixit: Venite et credite. Noverat enim magistra ista mulier quia postea sunt gustantes de illo fonte et ad patiuntur quod et ipsa et ideo dixit Venite et videte quasi diceret venite et experimini experimentum docti. Cum erant omnes quod fecit mulier non sunt verecundata dicere quod dixit ... quia revelavit et turpia sua. Dominus est Christus quod hec mulier verecundata non fuit quia vero est contraria ... divino ad ... corpore quod est ita inspiciat neque ad gloriam vitam ad verecundiam sed solum inspicit ad unam solam flammam quam detinet. Deinde dicit: Interea rogabant eum posita diligentia mulieris ad predicandum samaritanis ... post desiderium quod ad eos recipiendum. Desiderabat enim salutem illorum quam quidem salus est refectio spiritualis quam Christus se desiderare dicebat. Et dividitur hec pars in tres partes: quia primo Christus exprimit suum desiderium, secundo post tarditatem intellectus exponit discipulorum sicut locutionem figurativam, tertio Christus suam locutionem exponit. Prima dicebat ergo discipulis ... prima in duas partes quia primo post ... quia Christus expressit suum desiderium. Dicto autem fuit quod rogabant ut comederet. Secundo post expressio ipsa desiderii: Ille autem dixit eis: Ego cibum ... ad primum dicit: Interea i. inter mulieris

... et collocutionem ... cum ea et me- tempore adventus discipulorum rogabant eum discipuli eius dicentes: Rabbi, manduca. Nota hic est quod discipuli non dabant Christo cibum coram aliquo advena et ideo absente muliere et ... adventum samaritanorum arbitrati sunt discipuli tempus aptum esse ad comedendum videntes eum fatigatum ex itinere et estu et hora non erat tenuitatis sed amoris ... Deinde cum dicit: Ille autem dixit eis, post desiderium ... desiderio Christus primo ... discipulorum ad contemptum refectionis carnalis, secundo hortatur eos ad desiderium refectionis spiritualis. Nota ... cum de cibo carnis dixerunt ... dixit Ego cibum habeo manducare quem vos nescitis. Nota hic quod Christus salutem hominum hic cibum vocat ... desiderium habet ... salutis. Sicut enim nos ... comedere. Ita Christus desiderabat sunt nos salvare. Hunc autem cibum discipuli adhuc carnales bene non capiebant et ideo dicit est eis quem vos nescitis i. non capitis. Nota hic quod triplex similitudo est inter cibum corporis et cibum mentis. Prima similitudo est quia sicut cibus corporis reficit corpus sic ... cibus mentis reficit mentem. Secunda similitudo est secundum Origenem quia sicut non eadem quantitas cibi corporalis omnibus sufficit sed uni quidem necesse est maior quantitas cibi, alteri autem minor et uni quidem sanum est quod alteri nocet. Ita et in refectione spirituali cibus spiritualis adhibendus est omnibus secundum capacitatem cuiusque. Nam secundum apostolum ... parvulis ... vobis lac appetitum ... perfectorum autem solidus est cibus. Tertia similitudo est quia sicut corpus appetit ... alimento ita mens appetit ... cibo spirituali. Et declarat similitudinem dicit Salvator Ego cibum habeo i. desiderio manducare. Deinde cum dicit: Dicebant ergo discipuli ad invicem, exponit tarditatem discipulorum ad intellectum quod ...

similitudo inter cibum corporalem et spiritualem

Intelligentes enim de cibo corporali di-
cebant ad invicem numquid attulit ali-
quis ei manducare. Si autem scivissent aliquid quod
[illegible] ipse noluit cibos ab aliis
oblatos sicut invicem discipuli dicunt
numquid attulit ei manducare. Dicendum
est quod hoc quod ipse requirebat intuitu
vero theophilus dicit cibos obla-
tos sumere solebat non quia alieno
ministerio indigeret qui dat escam
omni carni sed ut desiderantibus [illegible]
sequentibus. Secundo hoc exigebat exemplum. Unde
theophilus dicit cibos oblatos
suscipit dans nobis formam ut non eru-
bescamus paupertatem neque grave putemus
ab aliis nutriri. Tertio hoc requirebat
magisterium. Ut enim dicit theophilus
prevenit ut necesse est doctoribus alios
habere preparatores ciborum ut ipsi de
nullo curam habentes sub ministerio
ceterorum sollicite. Deinde cum dicit Et
Cibus hoc exponit quod et exemplum sumi
desiderium. Dicit Meus cibus est, id est meum
desiderium est ut faciam voluntatem eius qui
me misit, ei scilicet obediendo, et ut perficiam
opus eius, scilicet salutem aliorum procurando.
Unde hic est quod salvator hic innuit per
duplicem cibum scilicet cibum carnis et
cibum mentis et uterque est cibus necessarius.
Sicut enim cibus carnis necessarius est
corpori, ita cibus mentis necessarius est intel-
lectui. Cibus autem carnis est modeste su-
mendus. Ecclesiastici xxxvii. Cibus [illegible] quo
necessarius [illegible] in ponderi [illegible].
Noli avidus esse in omni epulatione.
Secundo iste cibus est digne percipiendus.
Mathei x. Dignus est operarius cibo suo.
Si quis non vult operari non man-
ducet. Et genesis iii. In sudore vultus tui
vesceris pane tuo. Tertio iste cibus est liberaliter
distribuendus. Iob xxxi [illegible]
[illegible] non remansit de cibo eius [illegible]
nil remansit de bonis eius. Sic ergo
de cibo carnis. Cibus autem mentis
primo mentem nobilitat quia per illum
cibum [illegible] mentem [illegible] sicut pabu-

carnis quem iam cum aliis. Unde de
isto cibo dicitur in psalmo: panem angelorum
manducavit homo. Iste cibus qui dicitur
ad divinum iter est fortificat. Ut
enim iii Regum xix. Helyas comedit et
bibit et ambulavit in fortitudine cibi illius
xl diebus et xl noctibus. Iste cibus
est spiritualis [illegible] de quo
enim dicit: Cibavit eum pane vite et
intellectus [illegible] quia iste panis est
intellectualis [illegible] iste cibus
est spiritualis [illegible] quatinus
qui comedunt talem cibum dor-
miunt quantum ad temporalia, vigilant tamen
quo ad spiritualia, ut quilibet illorum
possit dicere Ego dormio et cor
meum vigilat. Sic ergo in verbis istis
habemus quod innuit duplicem cibum.
Secundo in istis innuit duplicem operantis
aspectum. Omnis enim qui bonum opera-
tur ad duo debet intendere, scilicet
ad honorem dei et utilitatem proximi.
Primum dicit salvator ut faciam voluntatem eius
qui misit me, id est ut dirigam intentionem
meam ad eum qui misit me. Secundum
cum dicit et perficiam opus eius, id est ut ea fa-
ciam que spectant ad utilitatem et profectum
hominis. De hoc duplici aspectu quidem
est in bono opere dicit apostolus ad Thimotheum:
Finis precepti est caritas. Finis enim
precepti est amor dei et hoc operibus
et proximi. Amor dei quando quicquid fit fit
propter amorem dei, amor proximi quando
quicquid fit fit ad utilitatem proximi.
Deinde cum dicit Nonne vos dicitis
[illegible] de diligentia [illegible]
[illegible]
de desiderio [illegible] ad recipiendum
hic [illegible] de animatione et exhor-
tatione. Hic exhortatur discipulos ad pre-
dicandum et primo exhortatur eos
per metaphoricum exemplum, secundo exhor-
tatur eos per premium promissum ibi Et qui
metit mercedem accipit, tertio exhor-
tatur eos per adiutorium exemplum prophete
ibi Hic enim est verbum verum. Primo exhortatur
eos ad predicandum tali exemplo et [illegible]

[illegible]

Similiter quando messes sunt albe tempus est metendi, ergo quando mentes sunt parate tempus est predicandi. In hac similitudine sic procedit christus quia primo dicit de messe visibili dicens Nonne vos dicitis quia adhuc quatuor menses sunt et messis venit. 2o subdit de messe spirituali dicens Ecce dico vobis, ac si diceret usque ad messem visibilem quatuor menses sunt, messis autem intelligibilis iam presens est. Ad videndam autem presentiam eius: levate oculos vestros, id est mentes vestras, et videte regiones quia albe sunt iam ad messem. Vocat autem mentes samaritanorum dispositas ad recipiendum verbum dei regiones dealbatas. Sicut enim spiritu tunc dealbate sunt parate sunt, ita et hii parati erant. Notandum est super verbo Levate oculos vestros, quod homo debet levare primo oculos ad seipsum ut se cognoscat. Prima virtus est hominis seipsum cognoscere. Unde autor de spiritu et anima: Tunc demum est inquit mens ipsum cognoscat sustinendo posse ut me beatam in cognitum. Nos enim res peregrinas longe positas [illegible] est a sapiencia [illegible] ad [illegible] homines seipsos ignorare. dicit Bernardus: multi multa sciunt et seipsos nesciunt. Debet ergo videre homo quid est primum, quid fuit et quid postea erit. Unde [illegible] dici: Leva oculos tuos et vide ubi non prostrata sis. 2o homo debet levare oculos ad deum ut ab eo auxilium petat. [illegible] quoniam homo anima [illegible] restat nisi auxilium a deo petere ut peccatoris confundatur. De ista elevatione sic dicebat david: Ad te domine levavi animam meam, deus meus in te confido non erubescam. 3o debet homo levare oculos ad proximum ut ei subveniat. Membrum enim quod dolores non sentit paraliticum vel morbidum est, et anima que non curat de proximi corpore mistico paraliticum est. Contra enim corpus spirituale robustum

carnali tanto communibus distinguimur. Debet ergo unusquisque levare oculos suos ad utilitatem proximi exemplo huius precepti hic salvator qui discipulis levaverit oculos suos ad utilitatem samaritanorum. 4o debet homo levare oculos ad regnum ut ad id perveniat [illegible] homo aspirat sine fine peregrinus propriam. Omnes autem fuimus advene et peregrini sicut [illegible]. Non enim habemus hic manentem civitatem sed quam inquirimus. Debemus levare oculos. Ysa. xl: levate oculos vestros in excelsum. Notandum est quod per messes dealbatas potest intelligi illud ex quo vitas potest accipi. Illa autem ex qua vitas potest accipi est duo: primus sacre scripture et hec quedam sancte [illegible] messes quando [illegible] ones sunt sed non dealbate. Adveniens autem christus eas dealbavit aperiendo corpus meum. Sicut ulterius aperuit eis sensum ut intelligerent scripturas. Alio per messes intelliguntur creature ex quibus colliguntur fructus cognitionis, ex creaturis enim cognoscitur creator. Ita autem gentiles creaturas erraverunt, ex creaturis fructum non reportaverunt. 3o autem adveniente christo messes facte sunt albe quia ex creaturis venerunt in cognitionem creatoris. Deinde dicit et qui metit mercedem accipit. Hortatur discipulos ad predicandum per premia promissa et potest esse verbum [illegible] finis et premium laborantis. Ergo qui metit et predicant est quia et qui metit et qui seminat mercedem accipit. premium quod per meritis datur. [illegible] in hoc loco quod videtur est quis est seminantem [illegible] prophetis qui seminat et non ille messuerunt, et apostoli que prophete predixerunt impleverunt. apostoli portaverunt impletur quod prophete fructum de seminatione prophetarum. 2o nos [illegible] videmus [illegible] prophete et apostoli habuerunt labores dispares temporibus quia illi seminaverunt et isti messuerunt.

leuate oculos

tn hij et illi pmiũ recipiunt
Et h' ē q̄d d' l'ra qui metit m̃ce
dem accipit. i. p̃miũ et hoc q̃
metit et congregat fructũ in vi
tã et'nã. i. p sua messionẽ pdu
cit ad fideles ad vitã et'nã
Ex quo ẽ congruũ q̄ ip̄e et
h'eat vitã et'nã et sic do'me
Et in xxiiij° qui elucidat me
vitã et'na h'ebunt ꝫ° occurrit
nobis videndũ d'iam̃t sca
tores sp̄ales et sp̄uales. De h'
Crisost' v'bis quidẽ sp̄ualibus
si contingat aliũ seminare et
aliũ metere no sil letant' ꝫ do
lent qui seminat q' alijs la
borat et b' letant' at solus me
tit In seminatõe at sp̄uali si
contingat aliũ seminare et
aliũ metere seminatores et
messores simul gaudent et h' ē
q̄d d' l'ra q' qui seminat sil'
gaudeat et qui metit. X° occurrit
nobis videndũ p quẽ modũ p
dicatio aplorum messis ad ...
evidentia in utrõ est q' eadẽ ...
aplorum et seminatio et messis ...
pphãꝫ messio fuit ...
...
nat qui p'ncipia tradunt ...
enim ... arbore
Ita sci'a ...
... ē defect'
Sicut ... pphẽ seminaũt
dũ multa de diuinis tradiderunt
messuerunt aut apli dũ sic
tradita manifestaũt ex
qua manifestatõe h'itus est
fructus sic eadẽ pdicatio
aplorum semen fuit ... fidei
et bo'e opo'ib' subditorum ...
fructus doctorum ... sub
ditorum ... et bona op'e
semine ... vite et'ne ... qui
seminat in bud'ctoib' de bñ
dictoib' metet et vitã et'nã.

Deinde cũ d' In hoc enim est v'bũ v'um
exhortat' aplos ut cõdiscent
q' adiuti sũt ab alijs. q. d. vos
aplis alij laborauerunt seminando
et io adiuti ab eis seminare po
testis introiui in labores eorum
metendo In h' enim cõplebit'
v'bũ vulgare dom. q' aliq' ē
qui seminat et aliq' ē qui metit.
q' pphẽ seminauerunt et nos me
timus sc̃dũ ꝫ Crisost' sicut alij
labores sustinent et alij fructus
percipiunt vulgat' d' aliq' ē q'
seminat et aliq' ē qui metit et
de h' vulgari puerbio saluato' di
In hoc enim i. h' facto v'um ē v'bũ
i. v'ificat' cõe puerbiũ q' aliq'
ē qui seminat et aliq' ē qui met.
Ego misi vos metere q' vos nõ laborastis
Alij s. pphẽ laborauerunt et vos
in labores eorum introistis.
Deinde cũ d' Ex ciuitate aut i.
ponit desideriũ ad recipiendũ
samaritanos ponitur et ... qua
... aplos ad
pdicandũ hic ... samaritanorum ad credendum
... q' p'mo ... quod sa
maritani crediderunt v'bis
mulieris 2° quod crediderunt
v'bis xp̄i et multo plures ...
p' q' p'mo ... fides samaritan'
2° ... ad xp̄m
accessisse ... venisset
Ex ciuitate ergo ad p'mũ d' q' ex
ciuitate ... multi samaritanorum
crediderunt in eũ s. xp̄m p'pter v'bũ
mulieris testificantis de quo
isti crediderunt i. xp̄m p'pter v'bũ
mulieris testimoniũ perhibentis
de xp̄o ... ē s. Crisost' q' hij sa
maritani cogitabant ne ...
... nequaquã h' mulier ita
... xp̄i
... quos
magni ... maior ...

redarguet. Loquebatur enim sic
Redarguet quolibet et commen
dat, nisi videat magna in eo
Sed nullus Christum redarguentem co
mendat, quia vidit magna et
excellencia in eo. Deinde cum dicit Et cum
go venissent, ponitur signum fidei sa
maritanorum. Et primo quidem ponitur
signum fidei quia sicut credentes
venerunt ad Christum. Unde dicit Cum ergo venis
sent ad illam samaritani. Secundo ponitur
signum fidei quia rogaverunt eum. Unde
dicit Rogaverunt eum ut ibi maneret.
Tertio ponitur quid profuit fides istorum
quia impetravit eum ut ibi maneret.
Unde dicit Et mansit ibi duos dies.
Notandum est quod hic ponuntur oracionis
Christus enim rogatus a samaritanis
ut ibi maneret mansit duobus di
ebus per hoc intendens quod samaritani
primo exierunt civitatem, secundo rogant,
tertio exaudiuntur et Christus manet apud
eos duobus diebus quia sic Christus
manet apud deprecantes
magis si exeuntes civitatem mundi
idest eum veniant, manet autem
apud eos biduum quia eis lar
gitur amorem dei et proximi. Tercia autem
dies est dies glorie, cuius capaces
non fuerant samaritani. Deinde
cum dicit Et multos plures, consequen
ter quod hi crediderunt propter verbum
mulieris. Sed hic ostenditur quod multo magis
crediderunt propter verbum Christi. Et ponitur per hoc
ex multitudine credencium unde dicit
In textu multo plures crediderunt
propter sermonem eius. Et quam mulieris
in quo innuitur quod multo plures
conversi sunt ad fidem Christi quam per
prophetas. Unde David desiderans dicebat
Exurge domine in precepto quod
mandasti et synagoga populorum etc.
Secundo ponitur ex verbis que dice
bant mulieri et ideo dicit in textu Et
mulieri dicebant quia iam non propter
tuam loquelam credimus, ac si dicant

Credimus propter ipsam veritatem ipsius
non quia dixisti. Tertio ponitur ex eo
quod confitentur. Aiunt enim Ipsi enim
audivimus et scimus quia hic
est vere salvator mundi. Reciperet
autem de illo verbo Et multo plures
crediderunt propter sermonem eius,
quia civitatem explicavit
illum sermonem. Ad hoc quod vere videri
potest duobus modis, primo quod dicitur
hic sermo ut distinguatur quod civitatem
multa magnorum dixerunt
et quod omnia miracula que non
enarrantur. Secundo dici potest quod Christus
quod sufficiebat civitatem explicare
eis in sermonibus. Et quod fuit quasi o
cium civitatis. Unde Christus suasit hec pecca
que docuit toti civitati. Ubi autem
auditoribus persuaderi congruit
civitate dicendi ea quia docta sunt a Christo
quia est ex providencia auditorum
inspiceret quibus deserviunt proficit
ac si dicat Christus Quando fuit nomine
explicare verba hec quia demum
audierint satis manifestabit
quod verba fuerunt magis. Notandum est
super illud verbo hic est vere salvator
mundi quod samaritani propter confitentem
Christum fuisse salvatorem mundi
singulorem cum singuli deviantes
dicentes. Sed ubi notandum est quod hec dona
dei alius est designativum maiestatis
Baruch hic est deus noster et non
estimabitur alius ad eum. Alius
est designativum caritatis. Ideo dici
potest eum quia donum est. Lucas Matthei
hic est vere amator. Aliquando est
designativum pietatis. Hoc enim donum est
hic est filius meus dilectus. Ideo
autem hoc fuit sine dilectus quia solus
sine peccato. Secundo samaritani confitentur
Christum esse salvatorem principaliter dicit
quia hic est vere. Ubi advertendum est quod
non est vere salvator qui vanam sa
lutem tribuit, hic autem fuit solo
quia Christus venit salvare
prophete et angeli. Sed hic est vere salvator
quia vanam salutem, idest non temporaneam. Sed

10

eciā attribuit. 3° samaritani co-
fitent^r xpm̄ eē saluatorē ꝓlom
qm̄ dicit saluator mūdi ac si
diceret nō ē saluator vnig tm̄
s; vl' totig mūdi. Ubi adu͞e
q̄ xp̄c vl' saluat. Saluat eī
incipientes & penitentes a
malo culpe. De q̄o eīm dāt e
Mt. i. Ipe eīm saluū faciet p'pl'm
suū a p̄ccīs eoꝝ. 2° saluat
cōstātes & pficientes a malo
pugne. ps̄ saluasti nos
de affligētib; nos. 3° saluabit
i fine om̄s pseuerantes ab
omi malo miserie. Qui aūt
pseuerauit usq; i finē hic sal-
uus erit.

Post duos aūt dies. p9
qm̄ dn̄s ē quo xp̄c uenit i
samaria ubi fuit gūsio gēlam
hic d? quo uenit i galylea
ut iudeoꝝ & gentiliū fiat
unū ouile. Deo eīm vēdit i
galileā ut exprimaret p^o
impietas salti quēdā. Et
diuidit h p̄s i duas p̄tes q̄z p^o q̄
quō xp̄c exhibuit suā p̄ntiā
i galilea. 2° quō manifestauit
suā potēnt' & erat quidā regulus.
Prima pars d' p^o q̄z p nomiat
locū ad quē xp̄c accessit ex-
hibendo suā p̄ntiā i galilea.
2° i speciali. Uenit g^o ppa^d i tres
q̄z p^o nōiat locū gnali
2° reddit rōnē h^o i ipe eīm ihc
3° oñ quō se habuerūt illi de
loco ad xp̄m iā tūc q̄ uenisset.
Circa p^o ergo ad lr̄m d' ita dāns
q̄ xp̄c mansit apud samarita-
nos duob; dieb; p^o duos
aūt dies exiuit inde i. de sa-
maria & abiit i galilea s. pa-
triā suā. Nota hic q̄ hic fi-
guratur trāsitus finalis fidei
ad gentiles. ... glo figurat
q̄ gentib; facile quasi i fine

seculi veniet ad iudeos qui s't
p̄ria sua. Deīn cū d'. Ipe eīm
testiōm phibuit. reddit rōz
dicti. Dn̄ est enī q̄ uenit i
galilea i gnali poss; ab aliq
querere q̄ nō uenit i capharnaū
ciuitatē suā. Uld h^c videt q̄ uenit
i galileā & nō i capharnaū.
Ipe eīm ihc testiōm phibuit
q̄z ppha i p̄ria sua honorē nō h't
ac si dicat' s; Criso i galilea
uenit & i chana & nō i ca-
pharnaū q̄m nō ēē potius
honorē. Unde eīm cū dicit et
tu capharnaū q̄usq; ad ce-
los exaltata eris usq; ad inf'-
num descendes. Et nō q̄ caphar-
naū dicebat' p̄ria xp̄i ro-
tinua. moracōm nazareth
ū pp̄ educacōm bethlehē
aūt pp̄ originē. Unde cephe
ubi. Ipe eīm ihus aliqū p't
introduci s'z theophilus. Dn̄
enī v'at q̄ dn̄s exiens de
samaria uenit i galyleam.
Ne ergo quis dubitaret & q̄ret
quare de cetero nō ffeci galylea
maneret. Dn̄t q̄ pp̄ h' ibi nō
manebat q̄z ibi nūq honorē
recipiebat. Sn̄ ipe testatus
ē dicens q̄z ppha i sua p̄ria &c.
Ul' sic s'm aug9. Ita dn̄ est
q̄ ut h' bidum fuit i samaria
& tūc crediderunt samaritani
tot dieb; fuit i galilea & tūc
nō crediderunt. Ipe eīm ihc
testiōm phibuit q. d. q; quasi
nō fuit tū illuc iuit q̄z ipe
testiōm phibuit & c'. Et ab
de h' q̄ dn̄s q̄ ppha nō h't
honorē i p̄ria sua. Unde q̄ eīm
q̄ dd & multi alij pphe honorē
habuerūt i p̄ria sua. Dn̄ ē q̄
h' ita d'z ut q̄ut i plurib;
vn̄ Criso9 ab his q̄ cognati
sunt nō oz & ita q̄ piuiciari

Quod autem contingit quod homo
honoretur in patria sua consuetudo
enim facile consuevit homines
contemptibiles facere familiaritas
enim parit contemptum. Quod autem
huius dicitur dicit Crisostomus potest esse quod
homo quamdiu in patria sua aliquo
cognoscatur in eo aliquid infirma
quod prius habuit cognoscebat.
et ex hoc diminuitur reverentia eius
ad eum. homo autem maiora
imaginatur de illo cum quo non
conversatur quam sint et ideo reverentiam
habet ad eum. ergo autem in deo quia
quanto familiarior quis deo efficitur
tanto in maiori reputatione est
apud deum. Venit cum dicit Cum ergo
venisset ostenditur quomodo galilei se
habuerunt ad Christum in recipiendo eum
unde dicitur Cum ergo venisset in galileam
exceperunt eum galilei propter
motivum ostensionis miraculorum quod
deus tradebat credulitatem. Exce-
perunt enim eum cum omnia vidissent
que fecerat iherosolimis in die festo.
Ipsi enim venerant et ibi super vi-
derunt miracula Christi. Nota hic
quod mandatum erat in lege quod ter
in anno ascenderent iherusalem ad diem
festum hii ergo ascenderunt et
singula viderunt que Christus ibi peregit
[illegible] que fuerunt ibi illa
miracula que viderunt tamen non le-
gimus Christum aliquod miraculum
fecisse iherosolimis sed hoc videtur
oriri quod deus iherosolimis eiecit
de templo vendentes oves et
boves et hoc tamquam grande reputa-
bitur non galilei recipiunt
deum miraculis manifestatis eius
Non enim minor potestas ostenditur in hiis
quando ceci videant et surdi
audiant. Venit cum dicit Venit ergo
iterum postquam fecit mentionem de loco
in generali hic facit mentionem de loco in speciali

dicunt iterum in chana galilee
ubi fecit aquam vinum. Ac si diceret
Christus bis venit in chana galilee
primo quando venit ad nuptias
invitatus quando fecit de aqua vinum
secundo autem venit non invitatus quando
sanavit filium reguli. Et
autem hic duplex adventus Christi
duplicem eius effectum monstrat
In primo effectu monstrat letificat
et hoc significatur in miraculo vini quod
letificat cor hominis dicit in
psalmo. In secundo effectu monstratur sanat prout
misit verbum suum et sanavit eos
et hoc significatur in cura infirmi. Sicut enim
est hic duplex adventus Christi duplex est
eius adventus in mundum. In primo
adventu venit ad letificandum
unde angelus ad pastores ait
Annuncio vobis gaudium magnum Luce 2
et hoc significatur per vinum. In secundo adven-
tu veniet tollere infirmitates
et penalitates nostras et configurare
nos corpori claritatis sue et hoc significatur
in cura infirmi. Venit cum dicit
Erat autem quidam regulus cuius
quidam [illegible] exhibuit
sua presentia hic ostenditur quomodo per
quoddam miraculum manifestatur
sua potentia et primo quidem ipsum mi-
raculum ponitur secundo exponitur fructus
miraculi et credidit ipse
primo ponitur [illegible] primo miraculi
peticio 2o miraculi concessio ibi
dicit ei ihesus vade filius tuus vivit
3o miraculi publicatio ibi
iam autem eo descendente 4o mira-
culi examinatio ibi interrogabat
ergo horam 4a in quo miraculi peticio
in duabus quia primo ponitur petendi causa
2o petentis reprehensio ibi dixit
ergo ihesus ad eum. Sed circa peticionem
miraculi fuit duplex causa quia
filius reguli infirmabatur 2a
quia Christus descenderat in galileam de qua
[illegible] ad primam
occasionem dicit in littera Erat quidam

regulus cuius filius infirmabatur
capharnaum. Et videntur ad quem h
notatur quod regulus dicitur quidam
quod regulus [illegible] qui fuit de
genere regali vel qui aliqua dignitate
fuit vel qui sic vocabatur. Unde Crisostomus
regulus autem dicitur aut quia ex omni genere
regali vel dignitate aliqua preditus
fuit vel quia sic vocabatur. Secundo quaeritur
utrum hic regulus fuit centurio
de quo dicitur Matthei viii. Dicendum est Crisostomus
quod non patet primo quantum ad modum
petendi. Nam ille centurio Christum
quando voluit ire ad domum suam
rogabat ut non iret dicens Domine non
sum dignus. Hic autem regulus rogat
Christum descendere ad domum suam dicens
Domine descende. Secundo diversitate quantum ad eum
pro quo petitur. Centurio enim petebat
pro servo suo puero unde ipse ait puer
meus iacet. Regulus autem petebat
pro filio unde dicitur filius tuus vivit.
Tertio diversitate quantum ad infirmitatem pro qua
petitur. Puer enim centurionis iacebat
paraliticus. Filius autem reguli febre
tenebatur. Unde dicitur heri hora septima
reliquit eum febris. Item cum dicitur h[illegible]
cum audisset ponitur dicto petendi miraculum
quod fuit descriptum [illegible] post
[illegible] unde dicitur hic regulus cum
audisset quod Ihesus veniret a iudea in
galileam abiit ad eum. Secundo ponitur ipsa pe-
titio quam dicitur rogabat ut descen-
deret et sanaret filium eius. Incipiebat
enim mori. Ad exposicionem spiritualem huius
lectionis primo homo debet advertere suam no-
bilitatem. Secundo debet advertere suam debilitatem.
Tertio debet advertere Christi admirabilem benignitatem.
Quarto debet advertere Christi imitabilem exempla-
ritatem. Primo dico debet homo advertere
suam nobilitatem ut eam custodiat
magnus homo quidam regulus est
[illegible] quolibet homine quoddam parvum
regnum est cuius corpus est civis
[illegible] sapientia eius [illegible] potencie
inferiores sunt quia rationi obediunt

Tullius de officiis Duplex enim est vis
animorum atque nature una pars est in ap-
petitu posita altera in racione efficiens
[illegible] ut appetitus rationi obediat
causa quod pareret [illegible] sunt quod
tranquilli atque omni perturbacione
careat. Secundo debet homo advertere suam
debilitatem ne superbiat quia iste re-
gulus vel filius reguli tamen moritur.
homo vanitati similis factus est dies
eius sicut umbra pretereunt. Ubi notandum
quod vanitas hominis alii assimilatur
umbre apparenti sicut hic. Nichil
enim umbre filius tam est simile. Fu-
gientibus alii assimilatur flori orienti
ut ibi qui quasi flos egreditur [illegible]
nichil enim flore pulcrius sed eius
pulchritudo deficiens. Alii assimilatur
vapori ascendenti. Unde beatus Iacobus
vita hominis vapor est ad modicum
apparens. Nichil enim vapore cele-
rius [illegible] Helena [illegible] evanescens
Alii assimilatur favilla morienti
nichil enim scintilla [illegible] sed eius
[illegible] moriens est. Tertio debet homo
advertere Christi benignitatem ne diffidat
tanta enim fuit benignitas Christi
quod descendit ut hominem de hac
vanitate liberaret. Et hoc notatum est in
textu quando dicitur quod descendit a
iudea in galileam. Iudea enim dicitur
confessio [illegible] et confessio laudis
que in celo est de qua [illegible] quia
habitant in domo tua in secula seculorum
ergo de iudea descendit cum de
celo venit per incarnationem celos
et descendit. Descendit autem in galileam
Galilea enim dicitur revelatio. Unigenitus
enim qui est in sinu patris ipse nobis
enarravit id est [illegible] revelavit.
Quarto debet homo advertere Christi imitabilem
exemplaritatem. Christus enim ad filium reguli
venire noluit ad servum centurionis
paratus venire fuit. Dans nobis exemplum
ut superbia despiciamus et humilia
sequamur. Unde Crisostomus super hoc [illegible] In
[illegible] qui ad servum fuit paratus venire

tur ad filium reguli, superbia
ira verecundia quinta natura habilis
qua ad ymaginem dei facti sed demin-
ciabit homines veniam. Demum
dicit Dominus goth ad eum porta petitionis
primo petentis reprehensio et primo
quidem petens reprehenditur et eadem
petitio replicatur. ut dicebat ad
eum regulus Repherit go regulum
... ... nisi signa et prodigia videritis
non creditis. Querit aliquis quare hic
regulus reprehensus fuit cum esset de-
infidelitate. Videbatur eum supponere
in primo defectum potentie quia rogat eum
descendere ac si non posset ubique. Item
defectum potentie dei presbiter qui moriatur
ac si non possit eum suscitare si moriretur
Item defectum scientie quia credebat Christum
ignorare infirmitatem pueri. Rep-
rehenditur et regulus quia signa et prodigia
petit. Cuius ratio est quia est differentia inter
fideles et infideles quia infideles
per signa trahuntur, fideles autem per auctoritatem
sacre scripture. In hoc ergo reguli re-
darguit quia cum esset in tertio inter
iudeos et instructus de lege et prophetiis
scripture auctoritatis sed per miracula credere vo-
lebat quia miracula dicuntur signa et
prodigia. Signa quidem inquantum sunt
ostensiva divine virtutis, prodigia
autem inquantum protendunt aliquem effectum
futurum. prodigium enim appellatum est
quasi porro dicium eo quod porro di-
cat et procul significet aliquem
effectum futurum. Domine descende prius
quam moriatur filius meus. Sed aliquis
velle percedere isto ubi opposite dicitur
quod regulus primo confitetur potentiam di-
vinam secundo implorat clementiam di-
cens descende tertio allegat indigentiam
prius quam moriatur filius meus.
Circa descensum adventum quod est des-
census sic panis vinum ad refo-
cillandum famelicum. Ipse enim dicit
... panis vivus qui de celo descendit secundo
descendit sicut ignis in ..... ad in-
flammandum tepidum. hic figatum est.

ego ubi dicitur quod totus mons synai
fumabat eo quod dominus descendisset
super eum in igne tertio descendit dominus
sicut relevator pressissimus ad
elevandum depressum. Nam qui
descendit ipse ascendit, id est facit nos de-
pressos ascendere. Circa indigentiam
quam allegat regulus notandum est
quod allegat infirmitatem filii. In-
firmitas autem hec contracta est ca-
pharnaum. Capharnaum autem
dicitur ager pinguedinis vel villa
consolationis. fuit civitas magni
honoris unde dicitur lucas x et tu caphar-
naum usque ad celos exaltata es.
Ubi designantur tres radices pec-
catorum. Nam primo quidem concupis-
centia carnis ex hoc quod dicitur domus conso-
lationis ut pinguedinis secundo autem concupi-
scentia mundi ex hoc quod dicitur villa pulchritudinis
hec enim pulcritudo mundi que fallax
est unde dicitur fallax gratia et vana
est pulchritudo. Et statim arescit fenum
et flos eius decidit et decor vultus
eius deperiit. Ita dives in itineribus
suis marcescet. tertio non superbia
vite ex hoc quod capharnaum erat
civitas magni honoris. Demum
dicit Dominus ihesus miraculum concedit
et primo quidem conceditur miraculum
secundo post obediantiam reguli credidit
homo sermoni. petit ergo regulus pro
vita filii Christus autem concedendo
et sibi benignus condescendens
dicit vade filius tuus vivit. In quo
verbo moraliter primo Christus nos hortatur
ad spirituale exercitium cum dicit vade
secundo promittit fructuosum effectum
cum dicit filius tuus vivit. Unde theo-
philus vade id est perfice et continue
in tua bono opere et tunc filius
tuus vivet. si autem ambulare
cessaveris mortificabitur intellectus.
Circa secundum notandum est de vita quod est
vita nostre de qua in greco inspirat
dominus in faciem eius spiraculum vite
Circa quam primo deus adventum
vite spiritualis impium instabilis. Et si

em quis quid ē uita h' n̄ sonc
ad lucillū di quid ē uita n̄ aura
mortis quid ē uita n̄ lucina ad
uētū quid ē uita n̄ scintilla i mari
Scđo aduertendū ē quitē impitas
Est em morti admixta De q°
seneca mōm dū finimus et
definimus mō dū definimus vi
uēz 3° aduertendū ē huius uite
instabilitas De q° seneca vita
uelociter currit et tendit pt
mors instat occurrit z impe
dit nō ualet senibus e iuuenibus
iuuenibus i insidijs stat de uita
nēz° ē uita grecq p° quid pn...
dit obliuiom carnis et mco
via y pn̄ aqq vino egoiande
viuit aut i mc ... includit
exoptacom pmus ad titū sobe
iuste z pie viuamus h' sclo
exoptantes btam spet aduentū
dni 3° includit prudentiam spc
ad rō prudēcia carnis mors
ē prudēcia at spc uita et pax
Deīn cū d° Credidit ho ... obui
regulus pqqm em dom ē b'
q' descēderet descēdebat zio
d° Credidit ho sermōi quē dix
eī ihs et ibat ad
paruulū ... Deīn cū d° Ja
autē eo descēdēte amicia z
publicat p suos mirāclm zio
d° Ja at eo descē uolens
certificare p ... de ubo salua
amici occurrunt ei z nūcia
ei dicētes qz filius eius viuit
Nondū ē s ... ey sui occurre
runt nō solū ut anūciaret
h' qz p9 sanitē pueri supflua
existimabat puera ... qu
credebat accidē Deīn et d°
Interrogabat go horā i ... am
examina ... Ad ... ē
q' hic regulus scire mult horā
sanitatis quia ... dixit vade filius
tuus viuit ut ... tali indaga ac
cognosceret utz filius eius casu ut

pcepto dni curatus eēt ex quo
... appet q' hic regulus nō
pfecte credebat si em pfecte cre
didisset nō curasset horā ad horā
In hac at collacōe horaz psit
... qz p° po' interrogo regulu
... Interrogabat go horā
ab eis i q melius hūerat p° po'
suorz ... Et dix...
qz heri horā vij reliquit eū febris
3° st' cognito regulus cosentit
hora ... Cognouit go
pr qz i horā s vij ... dixit eī
filius tuus viuit ac si dicat ex
collacōe horaz cognouit pr q'
ad dom ... statī secuta ē
sanitas filij ... qz ipe
dixit z sta st' Deīnde d° Et
credidit ipe po' fictus mirali
qz credidit ipe z domus eius Nōch
ē s beda ... fides st i alijs v'
tutibus st gradus ht c̄ iniciū
z incremētū atqz pfectioz
Vides go regulus iniciū hūit
qn filij salutē petijt incremētū at
qn credidit sermōi dni dicētis
filius tuus viuit dum pfectoz
obtinuit qz credidit ipe et
domus eius to Deīn euuangta co
cludit di h' iterū secundū signū fecit
ihs cum uenisset a iudea i gali
leā ac si dicat ... ihs
primū qn cōuertit aquā i vinū
secundū qn sanauit filiū reguli
Nondū ē sup ... ubo septima hō
q' p septimā hōm pt intelligi vij
etas que ē etas moriētiū
hac em septima etate sa pfcte
sanant qz mors ē eis terminus
doloris mors ē eis tū sit grad
uitā Abstergit em dns omnē
lacrimā ab oculis scōrz sicut iā nō
erit eis amplius neqz luctus neqz clamor
Vel p septimā hōm pt intelligi sep
tima domus que ē nōr dni ... appella
tur p quā sanitē inducit
Vel p septimā hōm septima dies

V

que e dies quiet[is] p[er] quiete cor
mentis homo a tumultu munda-
noru[m] aufert[ur] et deo p[er]fecte vnitur
i qua vniõne e p[er]f[ec]ta sanitas
animi etc. Cap. V.

Post hec erat dies festus iude-
orum. p[re]ceden[ti] c[apitulo] x[ristu]s p[ro]bauit se
ee messiam p[ro]missum i le-
ge hic p[ro]bat se ee vij du[c]it h[oc] ost[end]it
p[er] vij effectus p[ar]ticulares qui deo i
sc[ri]p[tur]a attribuuntur. est ei[m] c[re]ator
co[n]s[er]uator doctor liberator illu-
minator pastor et n[o]ue reparator
De 2o effectu s[cilicet] de co[n]s[er]uatio[n]e h[abe]t c[apitulum] 6
p[ost] h[ec] abijt. de 3o effectu s[cilicet] de doc-
trinalitate d[icitu]r ca[pitulo] 7 p[ost] h[ec] ambula-
bat. De 4o effectu s[cilicet] de liberatione
vij[o] ca[pitulo] 8 i[esu]s autem. de 5o effectu
s[cilicet] de illu[m]i[n]ati[on]e x[risti] ca[pitulo] 9 et p[rete]rie[n]s
ihesus. De vj[o] effectu q[ui] s[cilicet] pastor
x[ristus] ca[pitulo] 10 amen dico vobis. De vij[o]
effectu s[cilicet] q[ui] e n[o]ue reparator x[ristus] c[apitulo] 11
erat aut[em] quida[m] languens lazarus
Agitur ergo p[ri]mo de p[ri]mo effectu Con[tra] ei[us]
se ee creatorem omnipotentem i cu-
ratione infirmi i[n]firmor[um]. Diuid[itu]r
aut[em] h[oc] p[ro]ce[ssu]s i tres p[ar]tes. p[ri]mo pon[itu]r
cura miraculosa 2o po[nitu]r calu[m]pnia
maliciosa ibi erat aut[em] sabbatum i
die illo. 3o po[nitu]r defensio virtuosa i[bi]
ihesus aut[em] r[espo]n[d]it eis. p[ri]ma i tres p[ar]tes
q[ui] ad h[oc] miraculum p[rim]o occurrit locus
2o occurrit infirmitas i[bi] erat aut[em]
homo 3o occurrit p[ro]curatio mira-
culosa ibi hunc cu[m] vidisset ihesus.
Vt si ad h[oc] miraculum p[ri]mo occurrit
co[n]gruitas t[em]p[or]is 2o loci q[uo]d i[bi]
erat aut[em] ierosolimis 3o languentis
necessitas i[bi] erat aut[em] homo. 4o curantis
p[ie]tas i[bi] hunc cu[m] vidisset ihesus.
5o curatio i[bi] dicit ei ihesus surge
Dicit ergo p[rim]o q[uo]d p[ost] curatio[n]em q[ua]m die
festo fecit xp[istu]s a[d] [?] ca[pitulo] 4 post
mira[cu]lu[m] aliud fecit i galilea erat dies festus

iudeorum et ascendit ihesus ierosolimam
Nota q[uod] e q[ui]a mandatum erat i lege
q[uod] o[mn]e masculinum iudeor[um]
trib[us] vicib[us] i anno p[re]sentaret[ur] i
templo s[cilicet] i festo pasche penthecost[es]
et cenophegie Dicit aut[em] crisost[omus] q[uod]
hoc festum fuit festum scenophe[gie]
Dicit aut[em] q[ui]a xp[istu]s ascendebat
ad diem festum cu[m] tu[n]c no[n] teneret[ur]
Dicendum e q[uod] duab[us] de causis ascende-
bat p[ri]mo quidem ad legis
app[ro]bation[em] 2o aut[em] p[ro]p[te]r sue doctrine
maiorem manifestation[em] p[ri]mo
ascendebat p[ro]p[te]r legis app[ro]bation[em]
vnde crisost[omus] ascendebat i diebus
festis ut cu[m] eis diebus festos fa-
ciens no[n] videret[ur] legi [con]trarius
2o ascendebat ad sua[m] doc-
trinam magis manifestanda[m] q[ui]a i
die festo plebs conueniebat
q[uam] i alijs diebus vnde p[ro]s[equens] ahime-
riani in cetera tua i ecclesia magna
et alibi i ecclesia magna laudabo te
Deinde cum d[icitu]r erat aut[em] ierosolimis
occurrit co[n]dicio loci et p[ri]mo
describitur locus a nomine 2o a
dispositione ibi q[ui]nque porticus habens
3o a virtute ibi angelus aut[em] d[omi]ni
Describit ergo p[ri]mo locum a nomine et
io d[icitu]r i l[ite]ra erat aut[em] ierosolimis p[ro]-
batica piscina que h[e]b[ra]ice co[g]-
nominabatur bethsaida. Vbi
aduertendum e q[uod] p[ri]mo d[icitu]r p[ro]batica
ubi glo[sa] p[ro]bato[n] g[rec]e l[atin]e ouis
p[ro]batica ergo piscina p[ro]curabat d[icitu]r
eo q[uod] sacerdotes cadauera hostiar[um]
et maxime ouium que erat plur[ium] i
sacrificio offerebant ibi abluere-
bant 2o d[icitu]r piscina ut magister d[icit]
i hystorijs aqua collecta piscibus no[n]
habens p[ro]p[ri]e n[on] piscina dici pot[est]
3o d[icitu]r bethsaida h[e]b[ra]ice betor
dicitur i domus ouium erat aut[em]
p[ro]pe templum hec aqua ex
pluuialibus collecta Deinde cu[m] d[icitu]r
q[ui]nque porticus habens po[nitu]r dispo[siti]o
loci et p[ri]mo quidem po[nitu]r dispo[siti]o loci

dicendum quod hic locus habebat v porticus
pro circuitu vero autem h(ic) localis fuit ut
in illis porticibus sacerdotes commodius
starent ad lavandum corpora hostiarum
2o ponitur congruentia loci cum subditur
In his iacebat multi-
tudo magna languentium cecorum
claudorum aridorum expectantium
aque motum. Notandum secundum magistrum in
historiis quod de hac motione aque
incertum est quando cepit et quamdiu
erat quamdiu durabat unde propter
dictam languidi plures erant ibi quan-
tum ad eam homines qui venirent si
horam scirent. Sequitur. Angelus
autem domini descendebat secundum tempus in piscinam
Ibi enim erat secundum tempus unius angeli
tantum ad eam cuiusdam notandum est
quod hec aqua ex natura sua non habebat
virtutem sanandi corpora sed ex aliqua
virtute occulta scilicet ex angelo
tio dicit in littera angelus autem domini des-
cendebat in piscinam etc. Hec aqua
hanc virtutem sanativam non habebat
continue sed determinato tempore tio dicitur secundum tempus
2o angelus domini descendens non videba-
batur sed motus aque tio dicit in littera
et movebatur aqua. 3o virtus aque
finita erat finitum habens effec-
tum non sanabat omnes sed unum qui
prior descendisset tio dicit in littera et qui
prior descendebat in piscinam post
motionem aque sanus fiebat a
quacumque infirmitate detinebatur.
Deinde cum dicitur Erat autem homo quidam
post quam dictum est de loci congruentia
hic dicit de infirmi fuit (?) infirmitate. Nota
autem fuit quod xxxviii annos
erat huius infirmitate sua. Ad cuius
huius litteram primo denique advertendum
concordia sive comparatio aque piscine figurabat et
figurabat baptismum convenit autem sicut
cum ipso baptismo primo quidem in effectu
quia sicut aqua sanat et baptismus sanat
2o convenit in virtute qua erat. Illa autem
aqua sanabat ex quadam virtute
occulta baptismus et purificat ex
virtute occulta dei. 3o debet advertendum
differentia sive diversitas inter hanc aquam et eam
baptismi tamen multipliciter. Dicit sicut a virtute
et primo quidem dicitur in effectu quia aqua si-
gnificabat sanabat corpora. Aqua autem
baptismi salvat animas. 2o in tempore
sanandi quia illa aqua virtutem sanativam
habebat determinato tempore sed aqua baptismi
continue habet abluendi virtutem. 3o dicitur
in virtute sanativa quia ibi angelus
hic spiritus sanctus. Unde [illegible] angelus
descendens sanativam imponebat
virtutem aque. Consideratur inde quam
multo magis angelorum creator
omnibus egritudinibus anime sanare potest
4o dicitur sicut autem ad multitudinem sanandorum
quia in aqua quidem fuit sicut illius tantum sanabat
unum aqua autem baptismi sanat omnes
5o dicitur sicut autem ad tempus infirmitatis
impedimentum fiebat volenti cum
non sic autem in aqua baptismi. Et certo
denique advertendum legis imperfectorum
que significatur in v porticibus
sicut enim piscina hec v porticibus
agebatur ita populus iudeorum v libris
moysi continebatur et sic illi porticus
continebant infirmos qui non tamen sanabat
Ita lex moysi infirmitatem quidem
ostendebat sed graciam sanativam
non conferebat 6o denique advertendum
ex parte nostri moralem perfectionem quia quod
lex continebat non sanat sed
cum languidum dando spiritualem
fortitudinem. Languidus enim notatur
qui passionibus subiacet puta
vere vel compunctus per animos cum sit
quedam egritudines anime a quibus
quis liberari debet. Miserere mei
domine quoniam infirmus sum. 2o non sanat
conferendo spiritualem illuminationem
dicitur sanare cecos. Unde in textu
cecorum. Est autem cecitas per ad
languorem anime. Homines sunt
passionibus non possunt ... unde ... in
boccio de consolatione dicit quod ille

ramo

57

v

b qui vult cum vin dz expelle
passiones sic dicitur quilibet cum
Vnsumite vero currere per calle
gaudia pello timorem fugato
nec dolor adsit; ubi regnat
nubila mens est. De hac obnubi
latione qua fatiunt passiones per
Supercadit ignis super eos et non
viderunt solem. Cla
uditur et sanat languido
spirituali rectificatione rectificat
pedes i. affectus claudorum hominum
qui languent ex passionibus clau
dicant in affectibus. Dicuntur autem homines
claudi qui timore male humili
ante et amore male inflamante
inclinantur. Fiat acceptio personarum
Ideo Christus sanat languido spirituali
impinguatione; sic quod sanat af
fectus aridorum. Aridi cum dur[i]
quia exsiccata a devotionis pinguedo
devotionis quam petebat David dicens
Sicut adipe et pinguedine repleatur
anima mea. In hijs enim qui subr
cium prioribus ita quod sunt languidi
spiritualiter arescit pinguedo de
votionis. Deinde cum dicit his autem
dixit ihesus postquam considerat pietas
ex hic quod dicto pie hic respexit
secundo interrogat cum dicit eius vis sanus
fieri vel languidus. Et tertio
ad primum dicit hunc cum vidisset ihesus
oculis misericordie quam misericordia petebat
David dicens respice domine in me et mise
rere mei. Et ut cognovit quia
multum tempus haberet infirmitatem
ad secundum interrogat dicens vis sanus fieri.
Interrogat autem non quod ignoraret
ut ostendat patientiam infirmi quia xxx
viij annis habuit infirmitatem suam
per unum annum excepit ab egritudine
exoptans attendebat non desiste
bat. Vel forte interrogat ut excita
ret ad desiderium infirmum petendi
Quod enim desiderio petitur fortius
tenetur. Unde salvator hortatur nos ad pe
tendum dicens petite et accipietis

Respondit ad secundum et 3 post vero infirmus unum dicens
domine hominem non habeo. Cui singulis dicit homine non
habeo i. quam vero iste infirmus
infirmatur sua debilitate et sua paupertate
quod pauper erat hominem habere non
poterat. Et ideo dicit Domine hominem non habeo.
Sua debilitate quod non velle se
mittere in piscinam propter absentiam nec poterat.
Videt dum venio alius an
te me descendit. Deinde cum dicit dicit ei ihesus
profert medicinam de curatione. Pre
terea dicit de potestate eius per quam potestate
fit miraculum; et primo quidem Christus
ex sua potestate imperat, secundo infirmus
obedit, tertio status sanus factus est.
Ergo primo imperat cum dicit Surge.
Sermo angelus surge non operibus impio
fuit sed opere suscitatus. Christus cui dicit
Surge operatione est. Sanitate infirmi
quod non imperio Christi obedivit. Secundo
imperat non infirmi dicens Tolle
grabatum et ambula. Ideo autem si
Christus imperat tolle grabatum
ut miraculum magis credibile fieret
i. quem clarissime et vehementer contracta
fuisset membris infirmi lectulum ferre
non potuisset. Deinde cum dicit et statim
sanus factus est post obedientia, post obedientia
et primo quidem obedit non statim
ad imperium Christi; secundo fit sanus infirmus
2o obedit nos infirmi vero dicens quod
sustulit grabatum suum et ambulabat
Mundus est super cibo. Surge
quod Christus hortatur peccatores ad quandam
recessum dicens surge. Surge cui dicit
peccator a peccato ad Christum. Et surge qui
dormis et exurge a mortuis
et illuminabit te Christus. Surge et dicit ho
ut Christus aperiat hostiam cantica 3.
Surrexit ut aperirem dilecto meo.
Surgam et circuibo civitatem per plateas
amissum per desiderium quod dicit Cantica
et circuibo civitatem per vicos et pla
teas quere quem diligit anima mea
Cantica 3o. Secundo hortatur nos Christus ad
spiritualem profectum dicit tolle grabatum
et ambula. Dicit enim homo tolle tolle grabatum
satis sum satisfaciendo de commissis

Sic

Aut enim homo tollit grabatum qui
cumque per motum veniente portat. Co
Ambulat autem quis proficiendo per
quandam viam dum ascendit et hec est
via caritatis. 2o per viam proximi edifi-
cationem et hec est via predicationis. 3o per
viam ad se ipsum egrediendo et hec est
via humilitatis. Sic enim ambulans
ambulat in via triplici donec ut
perveniat usque ad montem Oreb.
Sic enim ambulans proficit de
virtute in virtutem ut videatur deus
deorum in Syon. Nota quod est contra sa-
nitatem huius infirmi per quem dicitur
vinculum unitatis quia vinculum sit
unum augustinus super Jo. sandalia unius
signum esse unitatis quisque pro
unitate fuerit sandalius potest unum
de illis qui odiunt unitatem et
partes faciunt et hominibus modo orta
qui dicebant ego quidem sum petri
ego autem pauli i ad cor. i°
2o propter actum caritatis dicitur
tolle grabatum. Actus enim caritatis
secundum augustinum super Jo. est quod alter alterius
onera portat eo modo quo fit in
sanatione huius infirmi. primo enim
grabatum portabat infirmum
2o infirmus sanus factus portat gra-
batum. quod salvator secundum augustinum tolle
grabatum tuum. cum eras languidus
portabat te proximus tuus. sanus
factus es porta proximum tuum.
In mutuo onera invicem portate et sic
adimplebitis legem christi. 3o in verbis
istis declaratur modus consumationis
spiritualis quando dicitur Ambula. augustinus
super Jo. iter agis quo iter agis
nisi ad deum dominum tuum porta
ergo eum cum quo ambulas ut ad eum
pervenias cum quo manere desideras
ac si dicat augustinus via perveniendi
ad id quod desideramus est mutua
supportacio proximorum. Erat autem dies
sabbatum. Postquam dominus est
de curatione demonstravit hic dicitur de
iudeorum calumpnia miraculosa
malitiosa

Et dividitur hec pars in ii partes. primo ponitur
occasio calumpniandi. 2o ponitur cum dicitur Erat autem
sabbatum in die illa. calumpniabantur
enim iudei propter sabbatum in quo con-
curabat. 2o ponitur ipsa calumpnia
quando dicitur Dicebant ergo iudei. Circa
quod sciendum quod in sabbato curare voluit propter
tria. Primo quia hoc propter fecit ad ostendendum quod
in operacionibus et veneracionibus
Ad hoc enim convenit ut opus eius
in homine deformatum repararet
debuit autem in die maiore operis re-
paracionis ubi actor operis consummatum
in creacione reliquit opus autem consumma-
tum est vii die et in vii° die reparare
debuit. 2o hoc fecit ad ostendendum lega-
lium imperfectionem. legalia enim in
adventu christi cessare debuerunt. hoc
autem ostendere debuit christus in loco et tem-
pore quo omnia opera sua fecit in sabbato.
3o hoc fecit propter quandam utilitatem
quia simpliciores pauperes homines qui va-
cabant in sabbato quos ab opere sua
sanare debuit mente. De hoc enim dicitur
Dicebant ergo iudei. ponitur calumpnia
iudeorum et primo quidem calumpniantur
infirmum curatum. 2o nititur calump-
niari christum curantem in medio gravamine
ergo cum homini duabus quia primo ponitur
iudeorum calumpnia. 2o cavillacio
in verbis eius ibi ergo ponitur calumpnia in-
deorum. Calumpniabantur enim hunc
sanatum ac si violasset sabbatum. Di-
cebat enim ille qui sanum me fecit
fuerat. Sabbatum est non licet tolle gra-
batum tuum. Nota quod hii iudei
non calumpniabantur dominum quod sanum
fecerat in sabbato cum ergo sit sanatio
quia iudei frequenter et de curatione
in die sabbati calumpniam inferentes
confutati erant ab eo propter hoc quod ipsi
iumenta de puteo in die sabbati
erigebant et salvabant. Calump-
niabantur autem de portacione lecti
dicentes si sanatus erat deduci
quod non erat licitum portare vel por-
tare propter. Nota quod sabbatum dicitur
3 modis. Est enim sabbatum detestacionis
in quo actiones que ex caritate sunt que committi

Sunt enim quidam qui post uoluptuosam experi-
enciam quiescunt a carnalibus et se
remorsu consciencie cruciant. Iste
Eorum tale sabbatum est. Viderunt
eum hostes et deriserunt sabba-
ta eius. Ex quo etiam uidetur de mortuis
uacare a bonis operibus deridetur.
Secundo est sabbatum quod includit quietem
mentis et afflictionem corporis. Hoc est
sabbatum illorum qui quanto magis
carnem suam crucifigunt cum ui-
ciis et concupiscentiis tanto magis mentis
quietem consequuntur. De hoc sabbato
potest accipi quod dominus hic dixit se
sabbato requiescere et affligen-
tes carnes in arta religione per-
petua. Tertio est sabbatum quod includit
quietem mentis et corporis. Hoc erit
sabbatum ultima resurrectione in
qua erit ultima requies beatorum.
De hoc potest accipi quod dominum est ysa.
ultimo erit sabbatum ex sabbato.
Hanc quietem designabat sabbatum
sicut iudeorum. Vnde augustinus super genesim.
probabilius dici potest sabbatum obser-
uandum preceptum fuisse iudeis in
umbra futuri que spiritualem requiem
figuraret quam deus ex sue quietis
pollicebatur fidelibus bona opera
facientibus. Deinde cum dicit Dixit eis.
ponitur ueri miraculi responsio et excu-
satio dicens qui me sanum fecit ille mihi
dixit. quasi dicat uos dicitis prohibitum esse
nec onus portare sabbato. hoc autem est
diuina sed in eadem auctoritate impositum
est ut tollam grabatum. Nam qui
restituit mihi sanitatem et quod secundum
hunc uirtutem diuinam mihi dixit tolle
grabatum tuum. Deinde cum dicit Inter-
rogauerunt eum qui sanatum hominem
calumpniari non poterant nitun-
tur calumpniari Christum. Et primo quidem
agitur de Christi inquisitione secundo de eius
inuentione ibi postea inuenit eum ihesus.
tertio de eius persecutione ibi propterea persequebantur.
Circa Christi inquisitionem sic procedit quod
primo ponitur iudeorum interrogatio secundo po-

sanati ignorancia ibi Is autem secundo ce-
ignorancie causa ibi Ihesus autem. Circa primum quo
ad interrogationem iudeorum dicitur quod
interrogauerunt ergo eum quis est ille
homo qui dixit tibi tolle grabatum.
Homines autem interrogandi appetit
quod isti male hoc interrogabant
Non enim dixerunt quis est ille homo
qui sanauit te sed quis est qui
dixit tibi tolle grabatum tuum
quod hoc uidebatur contra legem. Itinere
bant enim ponere maculam in Christo.
Deinde cum dicit Is autem ponitur igno-
rancia sanati. Is enim qui sanus
factus fuerat nesciebat quis esset.
Deinde ponitur causa ignorancie quia
declinauit a turba. Notandum est   nota
quod declinauit Christus a turba sed modo
uiui desigat ex parte Christi ex parte
actiue. Declinabat enim a turba
docens nos exemplo occultare opera
uirtutis. Bona autem non queramus in eis
fauorem hominum. docens nos exemplo
ut fugiamus oculos inuidorum.
Ideo enim declinauit a turba
sed Christus non plus faceret fuerore
iudeorum accenderet. Glossa cum uisus
eorum inuideret non puta inui-
dentibus scintilla immittit.
Secundo declinauit Christus eminentem grauem.
Declinauit enim a turba ut
daret nobis intelligere quod ipse preerat
omni turbe. Vnde augustinus super Iohannem.
loquens de Christo dicit quod non est unus
de turba sed preest omni turbe.
Tertio declinauit a turba insinuans
nobis modum inueniendi eum Christum quoniam
enim non est in turba non inuenitur in
turba. Vnde augustinus super Iohannem omelia
xvii. difficile est in turba uide-
re Christum turba enim strepitum habet
uisio autem ista secretum desiderat.
Deinde cum dicit postea inuenit eum ihesus
agitur de Christi inuentione quia primo
inuenitur secundo inuentus docetur in templo
illud secundo inuentus manifestatur ibi abiit ille
homo. Circa primum ad primum attendendum primo.

chodis eum inueniendi ipse est qui ipse
prius inueniat nos, coniungit eum
nobis in bonis ducendis diluit dominum nostro
ipso non dum in loco qui sanatus inuenit
ihesum sed ihesus inuenit sanatum. 2°
aduerte cum eius electos inueniendis in-
uenit eum enim templo. Volenti
enim ihesum inuenire necesse est fugere tur-
bam cogitationum et prauorum affec-
tuum et declinare ad templum
ut se ipsum studeat facere dei templum
in quo ihesus maneat digne. Deinde
cum dicit Ecce sanus factus es quo ipse
turbas docet post actum docendo.
primo ipsi sanato vemeo dat bene-
ficium impensum dicit Ecce sanus factus es
et ydabimur quod homines de impensis
beneficiis grati esse debeat. 2° ipse do-
cens sanatum tribuit consilium consi-
lium dicens iam amplius peccare
ipse docens post per continuimus proli-
dicit Ne deterius aliquid tibi contingat.
Alio posset sic dici quod docendo primo re-
memorat beneficium quod dicit Ecce
sanus factus es 2° monet dicit vitandum
culpe dicit iam amplius peccare
3° comminatur supplicium dicit Ne deterius
tibi aliquid contingat. Scilicet primo sanitatem
primo deinde attendere curam.
diuinam preparatiuam ad hanc sanitatem.
ihesus est dolor contritionis peccatorum.
Sana contritionibus quia quando ita
2° deinde attendere medicinam pur-
gatiuam hoc est gratiam remissionis
que culpa purgat post cum propi-
cia omnibus iniquitatibus tuis qui sa-
nat omnes infirmitates tuas. 3° de-
bemus attendere medicinam conser-
uatiuam conseruat hominem in sanitate
et hoc est perfectio bone operationis ven-
pidinis de precepto dei custodi
ea in medio cordis tui vita enim sunt
inuenientibus et ad vniuerse carni
sanitas. Alia qui dicit Noli peccare
Mone est quod peccandum non est propter vi-
gentes quod tribuit auctor
de fide et legibus peccato item quod pec-
catum est quedam spiritualis macula
quod maculat eum in expoliatis eam

gratie et enim cum peccat sed animam suam
2° peccatum est quedam spiritualis exinanitio
sicut gratia est quedam spiritualis illuminatio.
Sophonias. ambulabunt ut ceci
quia domino peccauerunt 3° est quedam spiritualis
casus enim cum peccat spiritualiter cadit
vnde dicitur est lucifer quomodo cecidisti
lucifer qui mane oriebaris.
4° est quedam spirituale furtum cum et
peccat diuidit se ipsum a deo.
Iniquitates vestre diuiserunt inter nos
et deum vestrum. ysaias lix. Ecce ait pec-
cans diuidit se a deo quia
in peccato furatur se deo. 5° peccatum est
quedam vinculum ligat enim animam
ne ad bonum redeat. Ecce peccata
vestra prohibuerunt bonum a nobis. 6°
peccatum est quedam cecitas et quidam
cruciatus infinitus tormentorum.
Nam semper dum peccamus morbum. Deinde
cum dicit Abiit ille homo post conuenti
manifestatio quia abiit et nunciauit
iudeis quia ihesus esset qui fecit eum sanum.
Non est credendum quod ... ...
quod iste sanatus ... et ma-
nifestauit ... ...
... ...
... ... est
qui dixit tolle grabatum tuum.
... ...
... ... Deinde
cum dicit ... ...
que fuit ... ... in
sabbato fecit etc.

Ihesus autem ... ... poita est
iudeorum calumpniantes ... ...
hic ponitur ... et doctrina fructuosa.
Et diuiditur ... ...
doctrina ... ponitur ... ...
si ego testimonium perhibeo ... ...
... ... doctrina
sua sit ... quia primo docetur
ipse est similis potentia patri ad
operandum 2° ostendit quod ipse est equalis pote-
statem patri ad viuificandum ...
... in duas partes ...
... ...
... itaque ... in duas partes
... ponitur doctrina fructuosa 2°.

postea iudeorum persecutio maliciosa. Primo
primo quod Christus docet se esse equalem
deo cum patre dicens pater meus usque modo
operatur et ego operor. Ad evidentiam huius
littere notandum est quod haec littera excludit
iudeorum ignoranciam. Iudei enim vo-
lentes se conformare deo, quia in
sabbato operabantur ac si deus ipso die
omnino destitit operari, quem intellectum
excludens salvator dicit pater meus usque
modo operatur etc. quasi diceret salvator nolite
putare quod sabbato ita requievit
pater meus quod non operaretur, sicut ipse
nunc operatur sine labore, ita et ego
operor. Et hoc verbum declarat duplex
patris et filii operari. Operatur enim pater
et filius omnia creando, operatur etiam
omnia gubernando. Et ideo dicitur secundum glossam
licet deus in sabbato requievit a no-
vis creaturis operandis, tamen usque
modo operatur creatas continendo et con-
servando. Et Augustinus super Genesim
iiij° li. Creatoris potentia est causa sub-
sistendi omni creature que si ab eis que
creata sunt regendis aliquando cessaret, et
eorum cessaret species et tota natura concideret.
Neque enim sicut structura edificiorum
cum fabricaverit abscedit, stat opus,
ita mundus ictu oculi stare
potest. Et ergo salvator dicit pater meus
usque modo operatur continuatione quadam
operis, et qua universam creaturam
continet atque administrat etc.
Notandum est quod creatis omnibus creaturis
deus dicitur quievisse in sabbato, ideo
quod iam dominus est creaturis cotidie
in eis dedicans. Secundo secundum Augustinum qui nos
admonet post bona opera quiescere.
Sic enim deus post quam fecit hominem
ad ymaginem et similitudinem suam
requievit die vij. Sic et nos post
requiem non speremus nisi cum redierimus
ad similitudinem quam Adam
quam peccato perdidit. Et enim cum dicit
pater meus, propter quod Christus damnatur de hoc docet
quod videbat se esse equalem patri.
Hic ponitur iudeorum persecutio, per quam querebant

eum iudei interficere, quia non solum solve-
bat sabbatum sed patrem suum dice-
bat deum. Notandum est quod Christus dicens se
esse equalem patri per hoc se excusa-
bat de sabbato. Sicut enim pater operatur
sabbatum absolute, ita et filius,
quod par dignitas est patris et filii.
Si autem Christus solum fuisset filius adop-
tivus non propter hoc se excusasset. Et
ideo est secundum Crisostomum quod [illegible]
dens lege effugere non poterat
si accusatus se excusat dicens
quod et vere legem solvit. Et ergo
sic se excusando ostendit quod ipse est equalis
deo cum patre. Dominus enim dicit autem
itaque Jesus [illegible] esse
equalem potestatem patri. Hic ostendit quod
habet potentiam sicut a patre, tamen facit
quod primo Christus ponit sue potentie dignitatem,
secundo sue potentie magnitudinem ibi
Amen amen dico vobis. Ille facit. Ponit
verum utrius. Primo quidem do-
cet Christus de sua origine quod sua
quia licet omnia opera tua habet a patre
quia filius non potest a se facere quicquam
nisi quod viderit patrem facientem.
Notandum est quod hec dominus non potest
filius facere quicquam non intelligitur
de Christo secundum humanitatem. Christus enim
super mare ambulavit, tamen non est
[illegible] per [illegible] super mare am-
bulantem [illegible] quod viderit filius
ambulare, sed intelligitur hoc verbum de
Christo secundum divinitatem. Ad cuius evidentiam
primo notandum est sicut notat Augustinus
super Jo. omelia xviij quod in corpore
sunt diversi sensus. In corde vero auditus
et visus et omnes anima per oculos
videt et per aures audit. Tamen propter
unitatem corporis oculus videt
et auris audit sicut in corpore
dicitur audire et videre. Secundo notandum
est secundum Augustinum quod licet sensibus corporis
dicatur audire et videre, tamen ut
[illegible] audire et videre quod ibi audis
ubi vides, tamen [illegible] diversa
in suis [illegible] sensibus corporis
[illegible] unitatem [illegible] superiores [illegible]
[illegible] est [illegible]. Notandum est quod deus

e sup[er] utru[m]q[ue] s[ed] int[ellec]tu[m] ⁊ s[ensu]m. Nō
enī ut d[icit] aug[ustinus] h[oc] ē id q[uo]d ē et vide[re]
si enī id eēt ī nob[is] ēē et vidē[re]
nu[n]q[ua]m eēt ho[mo] nisi videret. Deo
aut[em] idē ē ēē ⁊ vidē[re]. Et quia eo est
idē eēt videre. io a quo hʒ ēē ab
eo hʒ vidē[re]. ⁊ h[oc] ē q[uo]d d[icit] lr̄a q[uod] fi-
lius nō p[otes]t facē[re] quicq[ua]m nisi q[uo]d
videt p[at]rē[m] facientē[m]. ac si d[iceret]
ī filio eadē ēē ⁊ posse. s[ed] filius hʒ
ēē a p[at]re. ergo ⁊ posse hʒ a p[at]re.
filius enī p[er] natiuitatē ēē ⁊ posse
accipit a p[at]re. Hāc at acceptionē
sine q[ua]ntitatē designat hic salv[ator] p[er]
visionē. p[er] visū enī ⁊ auditū
derivat[ur] sc[ient]ia ī nobis. qz g[ra]o visio
designat derivationē cognitionis
io vtr[um]q[ue] s[ed] g[ra]n[d]o filius q[ui] ē sapientia in-
creata p[er] visionē desi[gna]t. Ipse enī
filius ut d[icit] aug[ustinus] videndo nat[us]
⁊ nascendo vidit. Et eo q[uod] ē
illi vidē[re] sic eo ē illi ēē et eo est
No[ta] illi natū ēē. Nō enī ē s[ed] al[iu]s q[uo]
p[er] h[oc] ubi nō p[otes]t filius a se facē[re]
quicq[ua]m. Vn[de] v[idet]ur dice[re] calu[m]pnie
[illegible] ut sit [illegible] lr̄e q[uod] filius
nō p[otes]t facē[re] a se q[uicquam] q[uonia]m qz nō p[otes]t
p[e]ccare. q. d. [illegible] p[ro]seq[ui]t[ur] me
de solutione s[ed] [illegible] qz p[e]ccare nō
posse[t]. qui enī p[e]ccat op[er]at[ur] [illegible]
p[re]t[er] ergo at [illegible] opoz [illegible] p[re]t[er]
qz a[utem] [illegible] ut faciat q[uo]d quiq[ue]
p[re]t[er] [illegible] at dom[inum] ē filiū nō
posse a se facē[re] q[uo]d q[uonia]m ē ne
defitient sit d[icit] aug[ustinus] s[ed] p[ri]ma-
[illegible] ita enī laudabile est
omnipotē[n]t[em] nō posse mori [illegible]
laudabile ē q[uod] omnipotens nō p[otes]t
mori. posset enī filius facē[re] q[uod] nō
videt p[at]rē[m] facientē[m] si posset
facē[re] q[uod] p[er] illud nō fac[it] p[ate]r. h[oc] ē si
posset p[e]ccare. Deinde cū d[icit] quecūq[ue]
enī ille fac[it] p[er] q[uo]d dominus de pote[ntie]
origine hic d[icitu]r de eq[ua]li pote[n]t[i]e
magnitudine p[at]ris aut[em] filij Vna
ē pot[en]tia. p[ate]r a nullo hʒ hanc pot[entiam]
filius aut[em] hʒ a p[at]re. p[at]ris ⁊ fi-
lij eq[ua]lis mag[nitudo] pot[entie] qz ad omnia ⁊

eadē ad q[ue] se extendit pot[entia] p[at]ris
se extendit po[tentia] filij. quecūq[ue]
enī ille s[cilicet] p[ate]r fecerit h[ec] ⁊ filius si[mi]l[ite]r
fa[cit]. Non dicit ē q[uod] vnius ⁊ eiusdē pot[enti]e
vna cop[er]at[io] vnū obiectū. Cū ig[itur]
p[at]ris ⁊ filij sit vna ⁊ eadē po[tentia]
p[at]ris ⁊ filij erit ⁊ eadē op[er]at[io]
⁊ vnū ⁊ idē obiectū huius op[er]ationis
qz que cadunt sub po[tentia] [illegible] p[at]ris
cadunt sub po[tentia] filij. ⁊ hoc ē q[uod] d[icit]
lr̄a q[uod] quecūq[ue] ille fecerit et fi[lius]
si[mi]l[ite]r fac[it]. Erit ab[solute] que additur ē
si[mi]l[ite]r. D[icit] ē q[uod] istud v[er]bū quecūq[ue]
ille fecerit concludit vnitatē pot[enti]e
p[at]ris ī filio. qz enī vna ē po[tentia] p[at]ris
⁊ filij. io omnia que fac[it] p[ate]r fac[it] fi[lius]
Non enī alia s[un]t que fiunt a p[at]re
ab hijs q[ue] fiunt a filio s[ed] eadē.
2 2o hoc v[er]bū excludit imp[er]fectionē
pot[enti]e. Aliq[ua]n enī contingit q[uod] vnū
⁊ idē fit a duobus s[ed] ab vno p[r]in[cipa]l[ite]r
sicut a p[r]in[cipa]li agente. hoc exclu[dens]
salvator dixit q[uod] filius eadē fac[it] q[uod] p[ate]r
⁊ si[mi]l[ite]r. Vn[de] aug[ustinus] sup[er] Jo. omit[tens]
exponit hoc. Deinde cū d[icit] si[mi]l[ite]r sit
dicitur [illegible] fiunt [illegible] a corde
nostro. Deinde mēbris corp[or]is l[itte]ras
Deinde a corde nostro dat p[er]
manus scribit l[itte]r[as] alias eas
l[itte]ras facit cor ⁊ manus. s[ed]
dissimiliter. Cor enī [illegible] fa-
cit intelligibiles. manus at[tem]
visibiles. Non sic at p[ate]r ⁊ filius
faciūt eadē s[ed] si[mi]l[ite]r. Deinde cū d[icit]
p[ate]r enī diligit filiū ⁊c. p[er] q[uo]d p[ri]mo
domin[us] de vnitate po[tentie] de eq[ua]litate
sive magnitudine. [illegible] hic d[icitu]r
de [illegible] p[ri]mo quid d[icitu]r
de hac vocē. 2o d[icitu]r de po[tentie] ma[ni]-
festatione ⁊ manifestationibus [illegible]
Non aut[em] [illegible] ē dilectio
p[at]ris. p[ate]r enī diligit filiū ⁊ o[mn]ia
demonstrat ei q[ue] ipse fac[it]. ad cui[us]
[illegible] p[ri]mo ē [illegible] filius
[illegible] 2o ē dand[um] [illegible]
3 3o ē manifestatio [illegible]
[illegible] ē q[uod] p[ate]r [illegible] faciat demonstrat
demonstrat filio faciendo. hic at
[illegible] ē [illegible] qz si hoc filius
facit omnia. Sic enī d[icit] aug[ustinus]

quod tu scis quod tibi demonstratum est al-
tius faciendo non utique faciebas per
illud tu solus facis quod ipse filium
videat et ad tale simile faciat.
Non sic autem hic quia omnia opera
pater per filium facit. Demonstrat filio quae
ipse omnibus facit quia filius dicit proverbiorum viii°
dominus possedit me in initio viarum
suarum antequam quicquam faceret a
principio. Secundo est demonstratio ... ut se-
cus sit sensus quod pater demonstrat filio
non quidem faciendo sed demonstran-
do facit per illum ostendendo enim et
demonstrando gignit filium,
gignit autem principium opificem omnium.
Ubi advertendum est quod hec verba demonstrat
et videt in divinis dicunt etiam
cognitionem cum emanatione.
Unde est additum filius videt quod fi-
lius procedit ut videns et pater de-
monstrat filio id est filium gignendo
dat ei demonstrationem et notitiam omnium.
Quomodo autem hoc sit videtur esse quoddam exemplum Augustini
xxiiii omelia super Johannem ubi dicit quod
in mente nostra sunt duo scilicet memoria
et cogitatio quae quidem cogitatio
est quaedam acies et obtutus mentis
in memoria. Ad eam recordatio
tum quasi sit in abdito et quasi sic the-
saurizando mentis memoria. Dum autem hec sic
recorditur ... memoria quod non est
cogitatio. Cum vero acies mentis
reflexionem ad id quod erat in memo-
ria acies facit ... fit tunc
visio quaedam animae. Ex
his sequitur quod memoria demonstrat
aciei cogitantis ... visio
quod demonstratio gignit visionem. Non
autem visio gignit demonstrationem.
In divinis autem ut dicit Augustinus quod est
ad patrem pertinet ad eius demonstrationem,
quod ad filium pertinet ad eius visionem.
Sic autem demonstratio patris filii vi-
sionem gignit quemadmodum pater fi-
lium gignit. Notandum est secundo quod verba
pater diligit filium quia amor dei est
caritas, amor communicativa ...

scilicet amor dei est caritas bonitatis. Unde
Dionysius dicit capitulo iiii° de divinis nominibus
quod amor divinus non permisit eum
sine germine esse ... dicit illa
quod pater diligit filium non potest intelligi
quod amor sine dilectione sit principium
originis filii quia si hoc pater genuisset
filium voluntate quod est erroneum.
Hoc ergo verbum ... dicit ... ex-
plicationem ex ... magis
quam ex signo. Pater enim perfectissime
diligit filium cui sit ymago et
filius ... dilectio signum est
quod omnia communicavit sua potestate
ad vivificandum de qua dictum est
supra: pater diligit filium
et omnia dedit in manu eius.
Deinde cum dicit: Et maiora his
demonstrabit, fit mentio de mani-
festatione potestatis qua filius accepit
a patre. Ubi advertendum est quod ... po-
test dici ad filium ... sit
filius ... plenissimam potestatem ac-
cepit a patre per eternam generationem
tum potestatis ... executione operibus
manifestabitur ut sit sensus hic
quod pater opera maiora christo data per
executionem ostendet. Hoc nobis mi-
rantibus sive a nobis mirantibus ut homo
apprehendebat ut deus ...
et maiora his demonstrabit.
Potest autem legi cum multis Augustinus
nos sumus membra christo ... alicui
quod fit in membris dicitur attribuit
sicut ibi: Quod uni ex minimis
meis fecistis mihi fecistis, et ibi:
Saule Saule quid me persequeris.
Eodem modo ... dicit
hoc ... dicit ... est sensus hic
quod pater maiora opera demonstrabit
eius membris actuum iiii° ...
dicit: et maiora horum faciet
ac si dicat dum discipuli maiora
faciunt eis demonstrat ut vos
miremini ...
Deinde cum dicit: Sicut enim pater
... quod in dono est de equalitate potestatis
ad operandum hic de equalitate potesta-
tis ad vivificandum et dividitur hec ...

i duas p[ar]t[e]s q[uia] p[ri]mo fit me[n]c[i]o de
vivificac[i]o[n]e intiori q[ua] r[e]spicit
me[n]te[m] 2o fit me[n]c[i]o de vivifi-
cac[i]o[n]e exteriori q[ue] r[e]spicit corp[us]
et p[ate]t a[nte] de[str]a[m] [ibi] p[ri]ma p[ar]s i du[as] p[ar]t[e]s
q[uia] p[ri]mo o[stendit] q[uod] filius h[abe]t pot[esta]te[m]
vivificativa[m] 2o d[icit] q[ui]s [ip]se p[otesta]te[m]
vivit i[d est] sic[ut] o[mn]i p[at]r[is] p[ri]ma i[n] duas
q[uia] p[ri]mo fit me[n]c[i]o de p[ot]e[n]te po[tentia]e
p[at]ris et filii q[ue] po[tentia] e[st] ad vivificac[i]o[n]e[m]
2o o[stendit] qui sunt illi qui vivificat
i[bi] amen amen dico vob[is] p[ri]ma p[ar]s i[n]
duas q[uia] p[ri]mo fit me[n]c[i]o de eq[ua]lit[at]e
p[otesta]tis ut o[mn]es honorent filium 2o h[oc]
eq[ua]litas p[ar]t[is] p[er] eff[ec]t[um] ut hono-
rificet o[mn]es ic [ibi] p[ri]ma i[n] duas q[uia]
p[ri]mo p[ro]po[nit] q[uod] filius h[abe]t pot[esta]te[m] vivi-
ficandi sicut et pa[te]r 2o o[stendit] q[uod] fi-
lius origina[tur] a p[at]re. Vn[de] ei p[er]-
[Co]ntinuatio ad p[recedentem] d[icit] q[uod] sic[ut] p[ater]
suscitat mortuos i[d est] h[abe]t pot[esta]te[m]
vivificandi mortuos sic et filius
s[ed] p[ro] lib[ero] suo arbitrio vivificat.
NO [Ci]rcu[m]q[ue] e[st] q[uod] s[ecundu]m aliq[uo]s mo[do] le[ctio]
b[ea]t[us] aug[ustinus] vertit hanc l[itte]ram
ad vivificac[i]o[n]em mortuo[rum] q[ua]m ex-
pectamus. ut e[ni]m d[icit] i dup[lic]e
b[...] e[st] e[ni]m v[er]a q[ua]m ap[osto]lus fe[cit]
ad co[n]fusio[n]em iud[e]o[rum] sic[ut] fuit
v[ivificatio] lazari. Alia v[er]o e[st] q[ue] erit
ad vita[m] et[er]na[m] de qua l[o]q[ui]t[ur] h[ic]
p[ri]mo e[ni]m d[icit] q[uod] sicut p[ate]r susci-
tat mortuos ita et filius. De-
inde ne intelligatur de vita mor-
tuo[rum] q[ue] f[acta] e[st] ad miracu-
l[um] et no[n] ad vita[m] et[er]na[m] sequit[ur]
+ aut[em] Vn[de] e[ni]m p[ate]r iudicat q[ui]q[ue]
fit me[n]c[i]o de origine filii
NO Ad eq[ui]d[em] iudiciu[m] no[n] e[st]
q[uod] l[itte]ra duob[us] mo[d]is p[ot]e[st] int[elligi]
duci. Vno mo[do] ut hic fiat me[n]c[i]o
de vi[vificati]o[n]e corp[or]um a q[ua] p[ri]us
fiebat me[n]c[i]o de vi[vificati]o[n]e a[n]i[m]a[rum]
q[uan]do dicebatur sic[ut] e[ni]m p[ate]r suscit[at]
tat mortuos et vivificat sic[ut]
Vn[de] ut fit me[n]c[i]o de vi[vificati]o[n]e corp[or]um
... sup[er] q[uod] s[ecundu]m q[uo]sda[m] q[ue]m p[at]r[e]m

filio et i[de]o h[abe]t sic op[er]a[ri] v[er]o et filius
2a at v[er]o sit s[ecundu]m di[cit] s[ecundu]m q[uo]d h[umana]

qua[m] x[pist]us assu[m]psit et i[de]o d[icit] l[itte]ra
q[uod] p[ate]r no[n] iudicat que[m]q[ua]m s[ed]
o[mn]e iudiciu[m] dedit filio s[ecundu]m h[oc] ei
q[uod] p[ate]r genuit filiu[m] eq[ua]lit[er]
iudicat cu[m] filio s[ed] s[ecundu]m assu[m]pta[m]
h[uman]i[ta]te[m] filius iudicabit nos p[ate]r
q[uia] filius videbit[ur] iudicio no[n] a[u]t[em]
p[ate]r 2o p[ot]e[st] introduci l[itte]ra ista
ut o[sten]dat origine[m] filii a p[at]re
et s[ecundu]m h[oc] l[itte]ra fuit divisa q[uia] p[rece]d[i]t
et s[ecundu]m h[oc] l[itte]ra p[ate]r no[n] iudicat q[ui]q[ue]
s[cilicet] solus s[ed] cu[m] filio s[ed] o[mn]e iudiciu[m]
dedit filio i[d est] genuit filiu[m] iudice[m]
o[mn]iu[m]. Sic e[ni]m p[ate]r dedit vita[m] filio
i[d est] genuit eu[m] viventem Ita de[dit] [e]t
o[mn]e iudiciu[m] i[d est] gen[er]at eu[m] iudice[m]
o[mn]iu[m]. Sed h[oc] e[ni]m sic d[icit] h[ilarius] q[uod] lib[er]
q[uod] filius o[mn]ia h[abe]t que h[abe]t p[ate]r
in divi[ni]s p[at]ris et filii o[mn]ia p[re]te[r]
h[abe]t a[u]t[em] q[uod] filius n[on] h[abe]t d[e]d[er]at nati-
vitas filii o[mn]ia. De[i]n[de] cu[m] d[icit] ut
o[mn]es honorificent filiu[m] p[ro]b[at] eq[ua]litas
p[at]ris et filii p[er] eff[ec]tu[m] ut p[otes]t de vo
[...] q[ui]a debe[n]t i[d est] honor et cultu[m]
latrie ergo equales s[un]t Secundo
q[uod] alio mo[do] p[ot]e[st] introduci l[itte]ra ista
[i]ta q[uod] o[sten]d[a]t equalit[er] p[ar]te[m] q[ua]n[do] d[icit]
ut o[mn]es honorificent filiu[m] sicut
honorificat p[at]re[m]. Dicit e[ni]m distinct[i]o[n]e
i[d est] p[er] q[u]o[d] d[icit] o[mn]i[n]o honorificat filiu[m]
no[n] honorificat p[at]re[m] q[ui] misit illu[m].
Filius e[ni]m missus origine[m] h[abe]t a
p[at]re mittente et distingui[tur] ab
eo i[d est] p[er] alios p[ot]e[st] introduci l[itte]ra
ut dicat[ur] de x[pist]o s[ecundu]m h[uman]ita[te]m in q[ua]
qua[m] iudicabit. Filius e[ni]m i[n] in-
carnac[i]o[n]e semetip[su]m exinanivit
forma[m] servi accipie[n]s q[ui]a for-
m[a] h[uman]a [...] ab ho[min]ib[us] et i[de]o in ea[dem]
forma datu[m] est ei iudiciu[m] ut o[mn]es
honorificent filiu[m] sic[ut] honorificat
p[at]re[m] In iudicio e[ni]m videbunt
filiu[m] ho[m]i[n]es in et[er]nitate et
maiestate q[ua] debebi[tur] ei hon[or]
[A]poc. xxiiii. De h[oc] hono[re] [...]

v

F [P]ilitas sapientie et potestas actio-
nis veret [illegible] sed hec qua-
[illegible] non honorificat filium non ho-
norificat patrem [illegible] augustinus
ad cuius [illegible] quemadmodum de [illegible]
ita ad [illegible] quemadmodum de [illegible] patre
[illegible] quemadmodum de [illegible] deus est
[illegible] quemadmodum creator omnipotens
aut quemadmodum [illegible] est quemadmodum
[illegible] filium habet. Eodem modo qui hono-
rat dominum inquantum patrem honorat et
filium quia si pater est filium habet [illegible]
inhonorat dominum subtrahendo
virtutem [illegible] subtrahit
filium qui [illegible] dat virtutem
filio quam patri inhonorat patrem
ac si non potuisset filium generare
equalem inhonorat et filium quo
virtutem diminuit. Deinde cum dicit
Amen amen dico vobis quia [illegible]
et [illegible] filius vivificat [illegible] quos
vivificat et primo ostendit quos vivificat
secundo quomodo vivificat ibi amen dico vobis
[illegible] quos vivificat quia
credentes et hoc est quod dicit [illegible] credit
habet vitam eternam [illegible]
[illegible] ponit salvator fidei [illegible]
Amen amen [illegible] dico vobis quia
qui verbum meum audit et credit ei
qui misit me secundo ponit fidei p-
[illegible] vitam eternam et in iudicium
non venit sed transit a morte in vitam
[illegible] ad [illegible] fidei
[illegible] salvator [illegible] ponit quod audit
et qui credit ei qui misit me
[illegible] quia per auditum fides [illegible]
[illegible] Ut enim dicit apostolus fides est
ex auditu, auditus autem per verbum
christi [illegible] fides deo
[illegible] qui credit ei [illegible]
[illegible] ei qui misit me [illegible]
[illegible] qui audit verbum [illegible] qui
audit me verbum et credit [illegible]
[illegible] verbum secundo [illegible]
[illegible] fides [illegible] quid primo ostendit
[illegible] glorificat [illegible]

glorificanda [illegible] autem glorificandus
est nisi [illegible] fuit a [illegible]
[illegible] glorificandus [illegible]
[illegible] quas [illegible] prima
[illegible] fides secundo hoc [illegible]
[illegible] religio. Nota est enim
[illegible] religiosa [illegible]
[illegible] in religio-
sitate [illegible] si autem tota mens
religiosa est et oculus [illegible] re-
ligio [illegible] religio fides est
tertio [illegible] subito [illegible]
[illegible] subito deus qui [illegible] affectus
et sicut affectus [illegible]
[illegible]
[illegible] bellat [illegible] suas
[illegible] solvere
[illegible] bellum [illegible]
[illegible] bellum non habet
[illegible] acquiescit [illegible]
[illegible] de hoc quod [illegible]
fidei quia scilicet qui credit in iudicium
non venit hoc enim [illegible]
apostolus omnes nos [illegible] exhiberi
ante tribunal christi [illegible]
augustinus super Johannem [illegible] iudicium
[illegible] duobus modis [illegible] enim
iudicium [illegible] pena et [illegible]
modo [illegible] qui credit
fide [illegible] venit in iudicium
[illegible] pena et damnatio [illegible] alio
modo accipitur iudicium [illegible] dis-
[illegible] qua discernuntur bona a
malis [illegible] iudicium [illegible] petebat
iudica me deus
et discerne causam meam de gente
non sancta. Et de hoc iudicio dicit
apostolus quod omnes nos exhiberi
ante tribunal christi. Deinde cum dicit Amen
amen dico vobis quia [illegible] est
qui vivificat [illegible] quomodo vivificat
Et primo quid [illegible] vivificat [illegible]
secundo [illegible] vivificatoris [illegible]
ad hominem vivificatoris dicit salvator
Amen amen [illegible] dico vobis
quia venit hora et nunc est ac si diceret

veniet hora vivificandi in corpore sed
nunc hora vivificandi mentes. Secundo
ponitur modus vivificandi hic cum mortui
exprimitur vocis obedientia dum dicit quod
venit hora quando mortui id est infide-
les audient vocem filii dei et qui
audierint id est obedierint vivent.
Circa hoc ultimum ex parte credentium
primo notatur operositas quia obe-
diunt voci filii dei. Secundo ex parte dei
notatur donatio gratiosa quia creden-
tibus vitam largitur. Circa primum ad-
vertendum quod vox sabbatum fuit obedi-
endum quia ipsa continebat virtutem ex-
cecandi. De qua in psalmo dicitur: Vox domini in
virtute. Secundo continebat magnificentiam
mirabilium ut ibi: Vox domini in magnifi-
centia. Tertio continebat humiliationem superborum,
ibi: Vox domini confringentis cedros.
Quarto continebat inflammationem amorum,
ibi: Vox domini intercidentis flammam ignis.
Quinto continebat fecundationem mentium, ibi:
Vox domini concutientis desertum, et sic
enim debitum continet domini stille
nivium expelli et animum virtutibus
fecundari. Ultimo vox continebat
revelationem secretorum, ibi: Vox
domini preparantis cervos, id est contemplatores,
et revelabit condensa. Secundo notatur donatio
gratiosa quando dicitur vivent. Nichil enim
gratiosius quam vita eterna que per se ipsam
primo quod excludit, excludit enim
omnem mortem. Secundo notatur
vita illa enim est vita que
mortem excludit, quia numquam post tantam
vitam sequitur aliquid in perpetuum.
Unde Augustinus super Iohannem: Habet vita que
non est vita transitus de morte ad
vitam. Si enim vita ista esset vita
non diceret deus quidam: Si vis
ad vitam ingredi serva mandata.
Apostolus enim scribens ad Thimotheum dicit:
Divitibus huius seculi precipe thezaurizare sibi fundamentum
bonum in futurum ut habeant vitam eternam.
Tertio patet quod hec donatio est gratiosa si pen-
semus quam includit. Includit enim
visionem et amorem dei hec est enim
vita eterna inquit salvator ut cognoscant te

nostrat te solum deum et quem misisti
Ihesum Christum. Deinde cum dicit: Sicut enim pater
habet vitam, postquam dominus est quia filius habet
potestatem vivificandi hic ostenditur quia habet vitam
in se ipso. Sicut enim pater habet vitam in
semetipso, sic et filius. Ad evidentiam
huius littere notandum est quod aliud est habere vitam
in semetipso et aliud est habere vitam a se-
metipso. Habere vitam in semetipso idem
est quod habere vitam per essentiam et non per participationem.
Augustinus: Filius habeat vitam per essentiam non
participative habet vitam in semetipso.
Eadem enim est essentia patris et filii. Et
sicut pater per essentiam habet vitam in semetipso
ita et filius habet vitam a semetipso. Habere vitam
idem est quod principium a se ipso quod non
competit nisi filio, quia nisi mittatur cap[…]
quod aliquis principium sed et pater sed
filius per generationem vitam habet a patre.
Unde Augustinus: Sicut pater habet vitam in semet-
ipso sic dedit et filio vitam habere in se-
metipso. Filius enim sit deus Hylarius
ut habet innatum. Et Augustinus super Io-
hannem dicit: Dedit filio ut esset vita
in semetipso ut non aliunde vita
indigeret sed ipse esset plenitudo vite.
Notandum est quod est dupliciter vita filii
dicitur vita animarum. Secundo est vita
essentialis nobis autem participatio.
Et ideo dicimus vivere in nobis Christum.
Apostolus: Vivo ego iam non ego, vivit
autem in me Christus. Notandum est quod Christus dicit
sicut pater habet vitam in semetipso. In
primo destruit errorem Arrii
qui ponebat filium esse minorem patre.
Si enim filius habet vitam in semetipso
sicut et pater est equalis patri. Secundo destruit
errorem illorum qui ... ... fi-
lium creaturam. Si enim filius non fuit
creatus alii sunt qui non sunt vivere
si autem alii non vivebant filius non est
vita per essentiam quia vitam non potuit
in vivere. Ergo filius sit vita per
essentiam quia habet vitam in semetipso sic
et principium est eternus patri. Tertio de-
struit errorem Sabellii qui negat
distinctionem personarum. Et hoc quando dicitur quia pater

9 dedit filio vitam habere in semetipso ma-
nifestum est enim quod aliquis est qui dedit
et aliquis est qui accipit.
Et potestatem dedit ei iudicium facere
per quod ostenditur quod Christus habet potestatem
[illegible] iudicandi et iuste vivificandi sicut
ostenditur quod habet potestatem corpora suscitandi.
Et primo quidem habetur ostenditur et secundo ostenditur quod istam
potestatem non habet a seipso ibi Non possum
ego. Prima in duas quia primo Christus ostendit se habere
auctoritatem iudicandi, secundo ostendit se habere
potestatem suscitandi ibi Nolite mirari
hoc. Primo ergo Christus loquitur de auctoritate iudi-
candi sibi a patre collata dicens
et potestatem dedit ei scilicet pater iudicium facere
qo quia filius hominis est. Circa quod dubitatur
quo Christo datum est iudicium facere
quia filius hominis est, dicendum est quod Christo colla-
tum est iudicium facere secundum humanitatem
et quia secundum humanam naturam est filius hominis
ideo Christo collatum est iudicium facere
qo quia filius hominis est. Secundo quaeritur de
quo Christo collatum est iudicium facere
secundum humanam naturam. Ad hoc dicendum quod hoc fuit
ad omnem [illegible] Christus enim per humili-
tatem passionis promeruit gloriam
exaltationis. Sic ergo qui iudicatus
est in forma humanitatis eadem iudicabit.
Unde Augustinus de verbis domini: forma hominis
[illegible] iudicabit in qua
iudicata est; sedebit iudex
qui stetit sub iudice; damnabit
veros reos qui falso factus est reus.
Secundo hoc fuit conveniens ad omnem [illegible] iudicium
Iudicandi enim sunt simul boni et
mali [illegible] at enim iudicandi
videant iudicem [illegible] iudicem
videre non poterunt secundum divinitatem. Restat
ergo quod videant secundum humanitatem. Visio enim
divinitatis solis bonis servatur quia beati
mundo corde quoniam ipsi deum videbunt.
Deinde cum dicit Nolite mirari hoc
postquam dominus de auctoritate iudicandi
hic agitur de potestate suscitandi. Et primo quod
hic agitur secundo agitur de qualitate iudicii quod
equitatis erit in utroque corpore ibi

Et procedent. Primo quod agitur de potestate
iudicis ad suscitandum. Circa quod [illegible]
sciendum. Ita dicere quod filius hominis
iudicabit sed hoc nolite mirari
quia maiore potestate continebit ut
scilicet resuscitabit mortuos quia venit hora
scilicet novissima in qua scilicet hora omnes — oe
qui in monumentis sunt audient vocem
filii dei ad quam scilicet vocem suscitabuntur.
Circa quod dubitatur de hora iudicii quae ho- qo
ra erit illa. Dicendum est quod Augustinus dicit quod — quod aliquis dicit
media nocte veniet quia in evangelio
dicit Augustinus quod in media nocte ubi non ac-
cipitur pro hora temporis sed pro occulta fu-
tura enim veniet cum non speratur
ideo enim dicitur veniet in media nocte
quia valde obscurum et occultum est
quando veniat. Dies enim domini sic-
ut fur in nocte ita veniet. Cas-
siodorus tamen in [illegible] dicit quod erit in media
nocte dum primogenita Egypti
percussa sunt quando [illegible]
Secundo quaeritur de voce de qua qo
dicitur in textu audient vocem filii
dei quae et qualis erit. Dicendum est quod apostolus
dicit quod erit vox angeli [illegible] quia
princeps angelorum vel hanc vocem
aliqui [illegible] et praelatorum signum
quod vox archangeli et tuba dei
dicitur ab apostolo. Et in uno vox
filii dei clamor appellatur quae
quidem vox habebit virtutem et
divinitatem [illegible] dabit voci suae
vocem virtutis. Secundo quaeritur de qo
hoc quod dicit Augustinus super Iohannem in expositione
huius verbi quod Christus [illegible] resus-
citat animas, verbo autem corpora fit
per verbum [illegible] sicut habetur in
de [illegible] quod dicitur
in [illegible] quod dicitur
in [illegible] Sed at dicta
[illegible] Christus nobis [illegible]
corporum [illegible] in nobis [illegible]
[illegible] Hoc ergo [illegible]
[illegible] Augustinus plus dicit de-
bent de [illegible] de alia
[illegible] quod Christus [illegible]

Joh xiiij° Ego sum via vita et
vita. 2° e vita alio pductiue
et hc inquantu de q° Jo vi ego su
panis vite. 3° e vita exemplari
et imitatiue et sic hic e° ma co
formatiua Sz vo cu cor
ex hoc eit qz co via tu co for
mabu corpi clarita° Sz ad
philip° vel formabit corp hu
litatis nre co fi tu cor clarit sue
et sic dt aug qui vi ne cor si
p carne cubu sunt Nota hic e
tra sz illa lra ex ptate dz sic
puctari Et ptate de iudiciu
faci ei pr genuit filiu et cu
gignedo genuit eu iudice
o iu Deinde cu dr qz filius hois e
nolite mirari po° qdam dubi°
Deinde e cu q d h t ptate iu
dicadi exo hc at pt ab admi
rari quo filius hois ht ptate
iudicadi 3° excludit ista du°
qui dr qz venit hora in qt est
et nuc e sic lre nolite mirari de
ptate S qz filius hominis est
cu hc e cu q filius hominis est
o e filius di sc at sit filius dei
pz p effectu qz ad voce eius sus
citabutur oms mortui sz ac h
ipo q e filius dei no poa illa
tu subute i effectu qz ad voce
eius suscitabur oms Deinde cu
dt et procedet qui bona fecerut
p q i dom e de iudica ci po
hit dr de iudicij equalitate
Cuius at h equalitas ex ppor
tioe q e int merita et pmiu boni
De qua pporcoe dt lra et pro
det q bona fecerunt in resurrectione
vite Cu eu dr qui bona fecerunt
tangi in in tu qua at dr in resurrectione
vite tangi pmiu 3° hec ppor
co sistit in malorz demeritu
et eorz supplicium de q pporcoe
dt lra qui vo mala egerut
ibunt i resurrectione iudicij Et accipi

at hic iudiciu p pena et dap
et procedet qui bona fecerunt i
resurrectione In ubis istis duo
tangur que respiciut quos
iustu mori et e Vnu respiciat
iustu p mor in uita 2m at p mor
pmij primo cu tangit ipsorz
iustorz vita gvosa qui dt
qui bona fecerut 2° tangi eorz
iustorz bi dicitur glosa qui dt
procedet i resurrectione Deinde cu dt
ego possum a me ipso de ptate
iudicandi et suscitandi hic ot
q hanc ptatem a se ipo no ht
et ta fat qz p° ot q a pre ht pot
et q a pre ht sciam 3° ot q sum
iudicium equissim e 2a i. No
possu ego qz i et iudiciu meum
Circa 1 ad pm nota hic e q h lra
pt duob modis legi p° mo ut
referatur ad xpm sc filius hois
et tunc ita qua lra tu dices q
tu hebs ptate suscitandi mor
tuos qz filius hois es nunqd
h i mete tibi ex te viduz salo
q no di No possum a me ipso face
quicq Alio° pt h lra legi
ut referatur ad xpm sz diuinam
ita q mat at origine sue
pot Ubi adu tdu est q i filio
dei idem e ee et posse et face
Sicut g° ee h t a pre ita et
posse et face et qz ita xpo dt
filius No possum ego a me face
quicqm at si dicat a pre hec
q face possum Deinde cu dt Sz
sicut audio pgqui dom e de
origine po hic dr de origine sue
Ad cuius euidentiam nota hic e q
hic ubi pt refert ad xpm sz di
uinam iuxta filio cu dd sz diui
num idem e ee et audire et vide
Ubi igo i me et audire et vide
a quo illi ine ee et io dt sic
audio audio i. sicut scio in
duo filio cu audire idem e q a

70
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] No
possum ego a me ipso
face quicq u-

presumpcio plenitudinem recipere, at
si dicat Christus iudicium meum iustis-
simum est quia potestatem a plenitudine sciencie
quam a patre recepi, a patre enim
audiui [illegible] ipse enim [illegible]
pater et hec refertur ad Christum secundum humanitatem
[illegible] humanitatem enim non a verbo filii et tu
indicat non in lumine intellectus quod ad eos
recepit, et ideo dicit salvator sicut audio
lumine primo intellectus ita iudico.
Deinde cum dicit et iudicium meum
probat iudicium suum esse equissimum et
iustissimum. Ad cuius evidenciam notandum est
quod iudicium quod fuisse equum et
iustum potest probari duobus modis et
duabus viis. Primo ideo potest esse
iudicium iustissimum quia procedit
ex sciencia certissima, sed iudicium Christi
procedit ex sciencia certissima et infal-
libili, ergo est certissimum, et secundum hanc viam
hec littera potest exponi ad presens, ac si
dicat Christus: sicut audio iudico, id est au-
diendo aut recipio scienciam certis-
simam et infallibilem, et ideo iudicium
meum iustum est quia secundum scienciam infal-
libilem que mentiri non potest. Secundo ideo
ad probandum iudicium esse iustis-
simum potest esse quia ille iudex est
iustissimus in iudicando qui cum iu-
dicando conformat se regule divine,
sed Christus in iudicando conformabat se
regule divine quia non querebat vo-
luntatem suam sed patris, ergo est iudex
iustus, et hanc viam ponit dicit Christus in
littera cum dicit et iudicium meum iustum
est quia non quero voluntatem meam sed voluntatem
eius qui misit me patris. Et nota quod
quod Christus secundum divinitatem non est [illegible] a
patre, ymo eadem voluntas est patris et
filii, sed secundum humanitatem [illegible]
fuit conformis voluntati patris ex quo
se tradidit suo iudicio [illegible] non potuit.
Si ego testimonium perhibeo de me
ipso. Postquam [illegible] doctri-
nam [illegible] testimonium

addicit et [illegible] iudeorum reprehen-
dit [illegible] Circa primum [illegible]
quadruplex testimonium. Primo enim ponit
testimonium Iohannis, secundo testimonium operis
ibi ego autem testimonium habeo, tertio testimonium
patris ibi et qui misit me pater, quarto
testimonium scripture ibi scrutamini
scripturas. Primo ergo ponit testimonium Iohannis
et dividitur in partes, in prima [illegible] inducit
necessitatem introducendi testimonium,
secundo inducit ipsum testimonium ibi alius est.
Ad evidenciam primi notandum est quod [illegible]
doctrina non fuit nota [illegible] indu-
cit testimonio aliorum, sed propter incre-
dulitatem iudeorum qui non recipiebant
testimonium eius, ideo dicit si ego testimonium
perhibeo de me ipso testimonium meum
non est verum. Contra: [illegible] cum Christus sit
ipsa veritas que mentiri non potest,
quomodo potest dicere quod testimonium suum non
est verum. Dicendum quod testimonium esse verum potest
intelligi duobus modis, scilicet in se [illegible]
testimonium quod fuit [illegible] vel in
reputacione [illegible]
ut sit sensus: si ego testimonium per-
hibeo de me ipso testimonium meum
non est verum, scilicet in reputacione vestra.
Vel dicendum est ad hanc questionem quod Christus
loquitur hic [illegible] homo. Sic enim dicit glossa
[illegible] locutus est Christus [illegible] quod deus [illegible]
sed quod homo [illegible] si ego
[illegible] homo testimonium perhibeo de
me ipso testimonium meum non est
verum, nam ubi humanitas [illegible]
deo fulcitur [illegible] illustre-
tur [illegible] veritatem habet [illegible] est
autem deus [illegible] omnis autem homo
mendax. Deinde cum dicit alius est
inducit testimonium Iohannis. Ad cuius
evidenciam notandum est quod hec littera
duobus modis potest introduci.
Uno modo ut hoc dicto alius refera-
tur ad patrem ut sit sensus [illegible] testimonium
meum scilicet inquantum sum homo [illegible]
[illegible] sed alius est, scilicet pater, qui testimonium
perhibet de me et testimonium eius est
verum. Alio modo [illegible] est deus

deo aut̄ eluz̄ ꝛ uitābit tenebꝛ͡o i
eo nō sꝫ ubi ei ac si dicat ꝑpt̄
testimonium meū inquituris u deo
vīn ēqꝛ id sunt tñ pōnqꝫ testi
moniū vissimū ē. ꝑ illo pt̄ introdu
citꝫ loquit ut hoc q̄ dicit alius ref̄a
ad iohēm iste huc h dūi i iij. p̄s
qꝛ pⁱmo testes introduciꝛ ꝛ testi
comēda ꝛ i ꝛ fcio ꝫ vō dā testio
assignāᵗ. ego at nō ab hoīe
pⁱmo go testes introduciᵗ qⁱ
salua͛ dᵗ alius ēꝫ iohēs q testio
phibet de me. deīn cū dᵗ ꝫ fcio
comēdat ipm testē ꝛ pᵒ quid
a uitate zᵒ ab auctē i. vos mi
sistis ad iohēm pᵒ go gmēdat
cū a uītē dī ꝛ fcio i. p̄ ēto ꝑpior
qꝛ testimonium ei i iohis ē mere
nō. vñ ē q̄ testimoniū iohis fuit
testimoniū dūinī vīn ꝛ eius testio
Iohis testimoniū dicat ab iᵒ cū
dicēs dicēq̄ dicēᵗ ꝛ qꝛ fuit testi
moniū dūinī ꝑo fuit vīn ꝫ cū hō
pⁱ se cōsidat sit mēdax tñ hō
a deo illustratꝫ vīn dicē pt̄
zᵒ testimoniū iohis fuit testimoniū
salutiferū. luc i. pibis ēiam fā
dūi pa. vī. eq ad dāda sciam s.
plebi eq. Ex quo ꝑz q̄ testioᵐ
iohis fuit vīn qꝛ testio iudaꝛ
nō ē salutiferū zᵒ testioniū iohis
fuit ordinatū quo cꝫ u dī
testioᵐ phibuit. clamnꝫ cū ꝑpō
sito de se qⁱ i resistentibꝫ de
sponso testificatꝫ ē. ex q ē pꝫ
q̄ testioniū iohis fuit vīn qꝛ de
uitate. deīn cū dᵗ vos misistis
ad iohēm comēdat iohēz ab
auctē q d salᵒᶻ iohēs tāte
auctᵗ fuit q̄ uos misistis ad eū
ꝛ ipē testimoniū phibuit uitati
i. in quisi uitas. ēꝫ aut isti
missi ad iohēm pꝫ ex hoc q
dicāte h ubi dīn sint q̄ misit
phizei a iehūnis sacerdotes et
leuitas ad iohēm. Ꝙ ꝛ iohēs

testimoniū phibuit nⁱ pꝫ q ꝛ gfessꝫ ē
ꝛ nō negauit. deīn cū dᵗ ꝑ at
reddiᵗ rō inducti testioᵐ. ꝑ et
dūiᵗ h ꝑ b i. d. pᵒ qꝛ pᵒ redditᵗ
ꝑ dcā rō ꝛᵒ gmēdaᵗ ꝑ dōncitas
testis i. iste ēt lucna pⁱmo go
inducit ꝑᶜ rōny testificacōis
que fuit ut in deū ꝑᵒ credētes
salui fiēnt ꝛ h ē q̄ ipē dᵗ. Ego
aut nō ab hoīe testioniū accipio
s. ꝑᵖ me ꝫ hᶜ dico ut salui sitis
i. hᶜ testioniū ordmaᵗ ad salutē ꝑ
ut em deꝑ oīs hoīes saluos fi
eri uit ab de hᶜ q dᵗ hīc ꝑ.
Ego at testioniū ab homīe nō
accipio. pⁱmo dī vos ꝛ uis id
testibꝫ i cum indeā mᵗ ꝑᶜ ab
hoīe testioniū accipe. Ad hāc
qōnē dᵈ ē q̄ ꝑ ab hoīe testioniū
nō accipit inquātū hō ē ꝫ inqᵐ
a deo illustratꝫ. vel dᵈ ē sic ꝛ
dicm̄ ē q ꝑᶜ nō accipit testioniū
ab hoīe ꝑᵖ se ꝫ ꝑᵖ nos ut s
salui sint. Deīn cū dᵗ Ille erat
lucna ardens gmēdat salᵒᶻ
bēm iohēm ꝛ pᵒ quid gmēdat
iohis ꝑfcōm zᵒ inuit indecore
imꝑfcōm i. uos at uoluistis.
pⁱmo quid gmēdat iohēz q̄ꝫ
ad ut codicēm Ille erat zᵒ ad
ꝑfcōm affectiuā qm dᵗ ardēs
zᵒ quātū ad ꝑfcōm intᶜ qm dᵗ
lucēs. pᵒ go gmēdat ꝑm ad qdᵒꝫ
nē qm dᵗ lucna. Dē uōe ꝫ lucē
ne ē q̄ de se nō lucat. ꝑᶜ go
uocādo iohēm lucnā dᵗ qm
nō ex se lucꝫ habat ꝫ a ꝑꝑt sā
gvā ꝫ fuit aut iohēs lucna.
In lucna em lucē recipiᵗ
ꝛ iohēs recepᵗ lucē gvē ꝑ sua sā
ficacōe zᵒ i lucna lux ꝫ receptū
intrīᵗ ꝛ iohēs lucē gvē intrīᵗ
ꝑ sciissima quā sagᵗ zᵒ ex lucna
lucē diffunditᵗ ꝛ iohēs lucē dif
fundebat i sua ꝑdicacōe ꝫᵒ i
lucna lux defendiᵗ ꝛ iohēs ꝑ
luis i. uit defesio e mortꝫ ē.
Dᵗ at iohēs luc ardēs ꝛ lucēs

Ubi primo d'actē dr̄ ardor, qz ardor
pmittr̄ luci, p ardorē ei' caritas
pueniᵗ ad lucē ut sup'ra. Qui
diligit me s'monē meū s'uabit et
ad eū ueniem' et mans' ap eū fac'
Et ecci xiº qui timetis deū dili
gite illū et illu'abun' corda ura,
2º attend' e q' iungr̄ ardor cū
splendore ad desig'and' pf'ccoz
me' ał'bti Jo, splendor eī p
sciam paruū e' ardē, p cantē
magnū e' splendē de rarē
pfcm̄ e' 3º attend' e q' iohes
d' hr̄e ardorē, sic em ignis
sursū ductiu', sic et caritas Jo.
corde eū sursū ducebat et d'o
coniūgebat, Quī em manet i
caritate i deo manet et de' i eo.
4º attend' e q' iohes d' lucēs
Lucebat em intr' p u'tu' agnī oz
Ysa. xlº implebit splendoribz aīaz
tuā, 2º lucebat extr' p bonoz
opm manifestaz. Mt. vº Sic lu-
ceat lux ura coram homibz,
vl lucebat intr' p sciam, ex
tr' at p famā, sine quib' duobz
pfc'o nō pt esse, sc consciā cū ulla
fama pxio p dest. Deīn cū d'r.
Uos at uoluistis, ponit iohes p
fectōe, hic po' ardorē imp'fc'o
et instabilitat', ib' aūt nota'
instabilitas eoz qz cū exul
tassēt i luce iohis ad homēm ex
ultauim' et io d' lra, Uos at uolu
istis ad hom exultare i luce ei',
i uoluistis crede luce ui'qua
ipe nuntiauit, sz i duritia mā et
ptinacia pmāsistis. Deīn cū d'r
Ego at hēo testim' s'q' fit mentio
de testio iohis, hic fat' mētio de
testio opum et duo fa'. qz primo
copat testiom opum ad testioz
iohis maiº d', Ego at testiom
hēo maiº iohe, 2º po' ipm testio
dī. Opa em que dedit mihi pr̄ ut p
ficiā ea, Fili' em dei p
eternā genitōm recepit a pr̄e posse
opari et pf'ce opari, et io d'r
Opa que dedit mihi pr̄ i' utq' opa ind'i
quā dedit ad pr̄uit pficia ea, i' ut
pf'cē et explet'ue, ipa que facio hoc opa
hui' qui opa testiom phibent
de me qz pr̄ me misit. Mouet
e q' x opa miraculosa faciebat
i udtute ppa, alij at s'imia
faciebant i uirtute aliena, vn
petr' dicebat Act iiiº In noīe
ihū x nazareni dico surge
et ambula, et qz x faciebat mi'a i uirtute
ppa, io d'r pfc'issime i pf'cē fecisse
opa. Deīn cū d'r et q' misit me pr̄ / nō
ponit x 3m testiom et duo fa'
primo quid' ponit hoc testiom
2º ost q' nō fuit capaces hui'
testiom i uz uocē ei' audiuē
Primū g' ad p'm d'r et q' misit me
pr̄ i' qui me inuisibile extr' ocul'
homi' exhibuit, ipe testiom p
hibuit de me. Mouet e q' pr̄ testiom
exhibuit filio i iordane, qn
baptizat' est i monte, qn transfigurat'
e d'r hic e fili' me' dilect' i q'
mi' cōplacuit, et de h' testio d't
salor. hic ipe testiom phibuit de
me. Deīn cū d'r, nz uocē ei'
audistis, ost x q' hui' testio
capaces nō fuunt, qz nō sua
tr̄ quia aūt ipi nō credit pfc'e
nō capit uocē p'ris testificantis
sz uos induri ipi nō creditis
g' nō pfc'e capitis uocē p'ris
testificantis, uz uoc ei' s' p'ris
al' ad d'ctū qua d'r hic e fili'
me' dilect', nz spēm ei' s' uidit
uidistis, s' p aptā uisionē, et / nō
uerbū ei' s' intr' inspiratum nō
hētis i uobis manēs q' pz ex h'
q' uos nō creditis huic, s' que
s' pr̄ misit. Mouet e primo q' h
vo posset alr̄ sic formari, qui aūt
nō hēt uerbū intr' inspiratū
manens, nō pfc'e audit uocē
p'ris, sz uos indurati nō hētis uerbū
intr' manens, g' nō pfc'e auditis
uocē p'ris. Notabr̄ at d'r manēs
Illi em sing'lariter hnt uerbū ipse

manens per internam inspiracionem tamquam qui per fidem manentes in te producit ad merita vitalia verbum cognitum ut si ipsum verbum credat gratiose dat salutem quia illi non habent verbum in se manens quia in filium non credunt.
No Secundo notandum est secundum alchwynum quod in dei voce patris spiritualiter non audierunt quia verum amandi preceptis eius obedire nolebant. Speciem et eius non viderunt quia deus corporalibus oculis videri non potest sed fide et dilectione.
No Tertio notandum est quod in littera istam tangitur triplex modus quo ad deum venitur. Alter unus primus modus est per vocem spiritualem et hic modus tangitur quando dicit scilicet neque vocem eius audistis. De hac voce per petrum voce dilapsa de celo etc. Secundus modus est per visionem corporalem divinam et hic modus tangitur in littera quando dicit scilicet neque speciem eius vidistis. Species enim divina in via non videtur clare sicut dicit apostolus Cor. v. cum dum sumus in corpore peregrinamur a domino. Tertius modus est per internam inspiracionem sine qua per verbum inspiratum debet dici in littera et verbum eius non habetis in
No vobis manens. Ubi notandum est secundum alchwynum quod quidam verbum dei audiunt auditu, memoria tenent et opere complent, hii habent verbum dei manens. Quidam autem verbum dei audiunt sed nec memoria tenent nec opere complent, hii non habent verbum dei manens. Deinde cum dicit Scrutamini scripturas ponit christus tercium testimonium scilicet scripture et dividitur in partes quia primo christus invitat iudeos ad scrutandum scripturas, secundo ostendit quare sunt incapaces fructus qui latet in scripturis ibi et non vultis venire ad me, tertio ostendit causam quare claritatem ab hominibus. Invitat ergo eos primo ad scrutandum scripturas quasi dicat in scripturis putatis habere vitam eternam sed estis decepti quia scriptura

scripta est in tantum vitam habetis nisi ergo ad me ducat. Ille enim scripture sunt que testimonium perhibent de me.
Notandum est quod hac littera qua nobis dicit scrutamini scripturas. Augustinus vere est christus latet in scripturis [illegible] ea que dicuntur de christo in scripturis de superficie obumbrata in superficie non exprimuntur [illegible] christus quidam thesaurus in scripturis reconditus.
Secundo notandum est quod scripture multis modis testimonium perhibent de christo. Alii enim perhibent testimonium expresse [illegible] ibi [illegible] ubi nobis [illegible] ibi non auferetur sceptrum de iuda. Alii perhibent testimonium operibus prophetarum ut osee assimilatus sum in manibus prophetarum. Alii perhibent testimonium figuris et sacris sicut patet de ymolatione agni typici que significabat ymolationem agni veri. Deinde cum dicit et non vultis venire ad me ut vitam habeatis.
Notandum quod iudei non capiebant fructum qui latebat in scripturis quasi dicat christus ego lateo in scripturis invisibiliter quia ego sum via veritas et vita et vos non vultis venire ad me [illegible] ut vitam habeatis. Venire ergo accedere est hic quod credere [illegible] accedite ad eum et illuminamini.
No Notandum quod venire est ad christum et ad [illegible] christum sicut ipse clamat Mt. xi. Venite ad me omnes qui laboratis et onerati [illegible] abnegacionem sui ipsius [illegible] qui vult venire post me abneget semetipsum [illegible] via ducens ad vitam eternam [illegible] enim est vita per quam itur et [illegible] ad quietem. Deinde cum dicit Claritatem ab hominibus non accipio [illegible] caritatem omni sine caritate suspicio. Supra enim christus invenit testimonium iohannis dei et operum suorum ex quo

[illegible] modus veniendi

[illegible]

V

probabile erat ut d[icit] Cris[ostomus] multos
suspicari q[uod] ip[s]e h[oc] diceret gl[ori]am
ho[minum] querens. Cui obiectioni
salvator obvians d[icit] Claritatem
ab hominib[us] no[n] accipio, i[d est] no[n]
sic [illegible] ut regula ho[min]is
indigeam. Si enim sol a lumine
lucerne no[n] recipit adiectione[m]
multo mag[is] ego hu[m]a[n]a gl[ori]a
no[n] indigeo. Vel claritatem ab
ho[mini]b[us] no[n] accipio i[d est] laude[m] hu-
mana[m] no[n] q[ue]ro q[uia] no[n] veni ut
acciperem ab hominib[us] honore[m]
carnale[m] s[ed] ut dare[m] eis honore[m]
sp[irit]ualem. Sed cognovi
vos. p[ro]pt[er]ea [illegible] ostendit se e[ss]e
missu[m] a deo p[er] multi[plex] testio[nium]
h[ic] [illegible] fuit in [illegible] ce-
citate. Ubi advertendum e[st] q[uod] in d[omi]no
oculum mentis clausera[n]t [illegible]
h[ab]at clausura orieba[tur] ex de-
fectu [illegible] dilectionis dei q[uo]d defec-
[illegible] orieba[tur] ex desi-
derio [illegible] honor[is] [illegible] nos po-
testis credere. [et] orieba[tur] ex de-
fectu [illegible] timoris [illegible] nolite putare
[illegible] in diebus [illegible] defide-
bat [illegible] dilectio [illegible] poit
[illegible] p[ro]bat p[er] sig[num]
Ego veni [illegible] ad [illegible]
Cognovi vos q[uia] dilectione[m] dei
no[n] h[ab]etis i[n] vob[is] ac si diceret
clar[ita]te[m] [illegible] no[n] q[ue]ro [illegible]
vos erratib[us] [illegible] ei vos
reducere ad [illegible] [illegible]
mentis [illegible] claudit[ur] [illegible]
[illegible] adiectus [illegible] ab [illegible]
[illegible] possit odi[ri] [illegible] q[uod] no[n]
q[uia] [illegible] bonum odi[ri] no[n] p[otes]t [illegible]
tas [illegible] participium [illegible] bon[um]
[illegible] odi[ri] no[n] p[otes]t [illegible] e[st] q[uod] [illegible] pa
sive ip[s]e deus [illegible] considerari
p[otes]t [illegible] sicut [illegible] effectus ut
[illegible] aliquem effectum sp[irit]ualem. Si p[rim]o
considerat[ur] sic odiri no[n] p[otes]t si 2[o]
considerat[ur] [illegible] effectus sic et

odiri no[n] p[otes]t q[uia] [illegible] [illegible] q[ui] ab [illegible] h[ab]eat
odium o[mn]i[b]us bonis qui ad ma[gis]
[illegible] diligat. si aut[em] 2[o]
[illegible] ad effectum sp[irit]uale[m] puta
penam [illegible] ad [illegible] sic possibile e[st] q[uod]
[illegible] h[ab]ea[n]t odio [illegible] [illegible]
effectus gr[ati]a appetitui [illegible]
Deinde cu[m] d[icit] Ego [illegible] [illegible]
q[uod] in d[omi]no no[n] h[ab]ebat [illegible] dilec[tionem]
[illegible] p[otes]t [illegible] [illegible] h[ab]et [illegible]
dilectione[m] dei accipit illu[m] que[m]
deus mittit s[ed] vos no[n] accepistis
illu[m] que[m] p[ate]r mittit. Ego veni
[illegible] in no[m]i[n]e p[at]ris mei ad
manifestat[ionem] no[minis] p[at]ris [et] no[n] ac-
cepistis me. Si alius [illegible] venerit
i[n] no[m]i[n]e suo illu[m] accipi-
etis [illegible] h[ab]et [illegible] dilectio[nem]
dei [illegible] no[n] h[ab]e[n]t q[uo]d d[icit] [illegible] venisse
ad manifestatione[m] no[minis] p[at]ris
[illegible] infra xvii [illegible] manifestavi
no[men] tuu[m] hominib[us] [illegible] q[uo]d [illegible]
[illegible] in [illegible] deus [illegible] erat
cu[m] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
deus [illegible] [illegible] [illegible] filii no[n]
erat [illegible]. Unde [illegible] [illegible]
[illegible] xxx [illegible] no[men] [illegible] no[men]
filii [illegible] nosti. [illegible] no[n] [illegible]
antic[hristus] [illegible] [illegible] no[m]i[n]e
suo [illegible] no[m]i[n]e p[at]ris no[n] [illegible] q[uo]d e[st]
q[uia] no[n] q[ue]ret gl[ori]am p[at]ris s[ed] sua[m]
[illegible] [illegible] faciet no[n] p[at]ri s[ed] sibi
attribuet sicut d[icitur] ad [illegible]
extollit[ur] [et] adv[er]sat[ur] sup[er] o[mn]e
quod d[icitu]r deus [illegible] q[uod] colit[ur].
Et no[n] [illegible] gl[ori]o[s]u[m] q[uia] iudei
noluerunt accipe[re] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] congruit ut [illegible]
[illegible] antic[hristu]m [illegible] qui noluit
[illegible] credat mendacio.
Deinde cu[m] d[icit] Quomodo vos potestis
credere. [illegible] [illegible] [illegible] clau-
[illegible] [illegible] clausa
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
nore[m] [illegible] [illegible] qui [illegible]
[illegible] [illegible] no[n] [illegible] claud[it]
oculu[m] [illegible] q[uia] gl[ori]a [illegible] [illegible]
hominem. Iudei [illegible] gl[ori]a[m] [illegible]

Et hoc est quod dicitur quo vos potestis credere s. veritati qui gloriam
ad invicem accipitis i. qui quilibet
no Notandum est quod iudei ex hoc quod quere-
bant gloriam propriam gloriam dei reputa-
bant i. xpm credere qui abiectus
no et pauper videbatur. Notandum est quod
veritatem aliqui impugnant ex
tribus modis et eam non recipiunt.
primo quidem propter nimiam dissilitudinem
Simile enim salvat suum simile
et impugnat suum dissimile. Vanitas
autem et veritas opponuntur et ideo homo
vanus hominem verum et virtuosum
impugnat. Unde sapiens dicit de homine
vano. Gravis est nobis ad videndum
et cetera ubi multa malorum. Secundo odit lucem
et veritatem propter nimiam manifestationem
Nam qui male agit odit lucem
Tertio oculus lippus et infirmus lucem
odit quia non potest portare eius re-
verberationem. Et hoc modo iudei ipsi
oculos lippos quia non poterant
accipere nec aspicere ipsi gloriam spiritualem
et veritatem portantem et manifestantem
gloriam xpi. Et hoc modo omnes invidi
cf veritatem odiunt. Deinde cum dicit
Nolite putare ostendit xpc quod iudei
clausam actionem veritati. Et hoc dice-
bat ex defectu timoris. Non enim
timebant moysen qui eos ac-
cusabat cum xi cent commi-
nuit at h pbi d pbs qz xpc pro
excludit quoddam opinatum et
concludit quoddam verum. Est qui
accusat vos. excludit ergo xpc
primo quoddam opinatum dicens nolite
putare i. opinari quia ego accusabo
vos apud patrem. Notandum quod xpc
in primo adventu venit ad liberandum
et non ad condempnandum. Sanguis
enim eius clamat remissionem et non
condempnationem ad hebreos xii. Habetis
sanguinem xpi melius loquentem
quam abel quia sanguis abel
clamat vindictam. Sanguis autem xpi
clamat veniam. Non enim misit deus
filium suum ut iudicet mundum sed
ut salvetur mundus per ipsum. Sed
in secundo adventu veniet ut iudex
quia pater omne iudicium dedit filio et
non ut accusator. Et ideo dicit Nolite
putare. Deinde cum dicit Est qui
accusat vos concludit quoddam verum
quod moyses accusabat eos. Et primo
quidem hoc concludit dicens Est moyses
qui accusat vos i. quo vos speratis
i. creditis per preceptorum eius observantiam
eternam vitam consequi. Nos discipuli
moysi sumus. Secundo ponit rationem huius accu-
sationis quia s. non credebant moysi cui si
credidissent et xpo credidissent
et ideo dicit Si enim crederetis moysi
forsitan crederetis et mihi. De me enim
ille scripsit. Dicit autem forsitan propter
motum liberi arbitrii. Et quia intellectus
noster nondum totaliter in creditur
iudeorum et ideo dicit Si autem illius
scriptis non creditis quomodo meis
verbis credetis quasi dicat xpc est maior
moyse secundum veritatem moyses autem ma-
ior ipso secundum reputationem eorum. Si
ergo non creditis moysi quem re-
putatis maiorem quomodo credetis mihi
quem reputatis minorem. Et si non
creditis scriptis moysi quomodo
creditis verbis meis. Tamen scripta
magis videntur obligare quam verba
q° Tertio ad quo moyses accusabit
iudeos. Dicendum est quod hoc potest intelligi
tribus modis. Primo sic quod eo ipso quod
transgressi sunt mandata moysi
accusandi sunt. Quia qui in lege peccaverunt
per legem peribunt. Transgressio enim
legis eos accusabit. Secundo sic quia eo
ipso quod xpm repulerunt de quo
moyses scripsit et mandavit recipi
dicens Deuteronomio xviii prophetam suscitabit
nobis dominus de fratribus vestris tamquam
me ipsum audietis. Accusandi sunt. Tertio
quia moyses et alii scriptores habebunt
in iudicio sapientiam cum iudicabunt sen-
no tentiam. Notandum est secundum verba de
me enim scripsit quod augustinus contra faustum
dicit quod scripsit moyses de xpo.

est in omnibus ad Christum pertinet sive quod eius signis verorum gestorum per illud decorum proveniet sive quod eius gratiam et gloriam commendet. C. vij.

Post haec abiit Iesus trans mare Galileae. Per quem ostenditur se esse omnium creatorem, hoc est se esse omnium conservatorem et dominum. Hoc probatur duplici prius primo se ostendit esse conservatorem corporum cibo carnali, hoc est multiplicatione panum; secundo ostendit se esse conservatorem spirituum cibo spirituali, id est altera die, praedicatione duabus. Quarum prima ponitur quaedam miraculi celebritas, secunda ponitur miraculi utilitas. Illic igitur homines .... tres .... ponitur miraculum praecedens. Secundo ponitur necessitas petendi miraculum, id est circumstantiae ... ubi ascendit Iesus; tertio ponitur miraculi integritas ibi dicit ei unus. Primo ubi ponitur miraculum praecedens, tres. Primo occurrit multitudo quae pascitur; secundo locus ubi pascitur, ibi subiit in montem; tertio tempus quo pascitur, ibi erat autem proximum pascha. Circa primum primo occurrit locus ad quem turba secuta ... occurrit ipsa sequela, et sequebatur eum; tertio ratio sequendi, quia videbant.

Circa primum ad primum dicit: post haec abiit Iesus trans mare Galileae quod est Tyberiadis. Ubi primo notandum est quod hoc mare diversis nominibus nominatur; licet enim hoc mare non erat salsum, sed erat quaedam congregatio aquarum ex fluxu Iordanis; bene a Luca vocatur stagnum, Luc. v. Unde est sciendum quod in hebraica sermonibus omnis congregatio aquarum dicitur mare. Dicitur etiam hoc mare mare Galileae, propter provinciam in qua erat. Dicitur et mare Tyberiadis ab oppido quod nuncupatur Tiberias, et est locus quidam quem quondam aedificavit Herodes in honore Tyberii Cesaris. Dicitur etiam hoc mare Genezareth, quod est idem quod Genezareth generans auram, quia in illo mari

venti generabantur turbulentique, unde ... et quod misticae loquendo per mare designatur turbidus per quem omnes mare ... mortalitas, ad quod nascendo calcavit moriendo transiit resurgendo, secutus est turbe multae. Ysa. li. Tunc mirabitur et dilatabitur cor tuum quando conversa fuerit ad te multitudo maris. Deinde cum dicit: et sequebatur eum, fit mentio de sequela: sequebatur eum omnis multitudo magna. Fit mentio de ratione sequelae ... cum sequebatur multitudo magna quia videbant signa quae faciebat.

Notandum est secundum Crisostomum quod ex hoc quod dicitur quia sequebantur propter signa, apte distinguit perfectos et imperfectos, imperfectiores enim grossioris mentis existentes sequebantur eum propter signa. Sapientiores autem credebant de quibus dicitur quod stupebant in doctrina eius. Signa enim non fidelibus sed infidelibus data sunt. Deinde cum dicit: subiit in montem, fit mentio de loco miraculi, unde dicit: subiit ergo in montem Iesus, id est montem latentem ascendit et ibi sedebat cum discipulis suis. Notandum est quod congruit ut relictis turbis subiit in montem, unde atque simplicioribus minora praecepta sunt committenda et maioribus sine perfectioribus altiora. Congruit et locus montis refectioni spirituali, ut intelligatur quod haec spiritualia quae in infimo sunt non reficiunt, unde qui bibit ex hac aqua sitiet iterum. Spiritualia autem quae in supremo sunt satiant et reficiunt. Deinde cum dicit: erat autem proximum pascha dies festus Iudeorum, fit mentio de tempore refectionis, bonum autem hoc tempus, scilicet pascha, congruit refectioni spirituali, quia quisque pane divini cibi corporis scilicet et sanguine domini reficitur, desiderat dignitas spiritualis pascha faciendum, id est devictis ad ulteriora transire.

Notandum est secundum Bedam quod si quis diligenter consideraverit ubi evangelistae ... quod unius anni spatium fuit inter decollationem Iohannis et passionem domini, inveniet.

q dns audita necce ihes secess[i]t
i desertu locu z ibi turbas pavit
Johes aut dicit q pxy erat pasca
iudeorum quando turbas pavit
ex quo apte innuitur q imminente
paschali festiuitate de collatoe
iohes et uoluto pinig anni
spacio passoe dni i eadem festiuitate
Deinde dicit Cu sublenasset ergo
oculos ihe. p qqm dom est de
pred cribz in uacuum hic dr de
licia z pfectudi in uacuu Natiuus
aut fuit dupl z p fuit hunda
pphi z a fuit defrue sine penna
tibi de qua i. dns ad philippum
Sentu g ad ppositu Cu suble
uasset oculos ihe z uidisset q
multitudo mag uenit Notemus
pmo z pudicicia z honestas
Sublenauit enim oclos ut dis
tamq oclos no erigebat huc
atq illuc sz pudice seddebat
attentq cu dsat sinus zo no x
puetas leuauit enim oclos in me
ubi adduced z q oculi dni sit
acutissimi z pspicacdo Eccl
xxxiiij Omnia uidet oculq eq
pdij i omi loco oculi dni co
templant bonos z malos
zo oculi dni sit ditissimi dif
cucedo ad hebr iiij omnia
sima dni z efficacia z penetra
dni gla anapitis omnia at
mida z apta st oculis eq zz
ocli dni st dulcissimi misericor
cordi respiciendo p bochdm
sup iustos deiste ocul dnis
Cu sublenasset g oculos ihe
Deinde dicit dixit ad philippum
p qqm donne de multitudo ppti
hic dr de pennia tibi Notan
tandem q do supponebs penu
z defetu cibi quid philippus
morsuncdendi hut cibum z
h hpos ht duas ptes qr pmo e
intogat zo philippus in
i duabz p po intogo

zo excludi quedam intogo i. dubitao
hc aut dicebat ihc s. uidens
magna multitudi dixit ad
philippum unde emimus panes
ut manducent hij nonz erit
sco e ppo possing adulte c
humile comisaciony quia cu
huilibs familiaret cu philippo
cofebat z cu aly residere
discipuls iiij Vos uocatis me
magister z dne z bndicitis sum z
Alyis se exhibebat inferiore luc
xxij ego at sum i medio uestru
sicut qui ministrat alyis se exhie
bat equalem Jo xiiij iam no
dicam uos seruos sz amicos Das
xv plat ut se exhibeat
sup ioibi tamq eccleso i
comisado inferiores ministri
dorz i pparenputarde zo pasing
aduterret ubi z intelligendi oz
qui dr Vn emimus panes uolens
uos erudire q panem spiritualem
a nobis no hemg iis aliunde
medicando ex nobis ipsis
sapientem ndo et labore studij
z assiduitate oronu ipsa byg
Zuino heti b argentu i c
Et ubi q re appendit argentu
uenti eloquencia in ghumo
i panibz unda na sap qrendo
z laborem mino i satim ad
discendo s. ea que no saciat
sz mag euacuat Deinde dicit
hoc at dicebat tepta eum
quidam dubitao Domine qr
interrogauit possz g aliquis dicere
q interrogasset ignorabo
hoc excludet euangelista dicit hoc at
dicebat tepta eu q em
scribebat quid esset facturus ca
uetas ubi uitu de q tepcat In
q ssaca j. des enim nemine
temptat unqquis eciam temptatur
sua tepta Deinde dicit
in nobis ccp tep ordinan ad fun ed

b experimentum de aliquo. Temptat autem
homo dyabolus et deus, sed diversimode, quia homo
temptat ut addiscat, non sic autem
temptat deus, quia deus non est ignorans.
Item temptat dyabolus ut decipiat,
et sic tali temptacione deus neminem
temptat, sicut dicit beatus Iacobus primo: temptat deus
et hic 3us modus. Aliquis enim temptat ad
ignoranciam quamcumque dandam: sic temptat
hic Philippum. Temptavit enim ut
declararet ignoranciam Philippi et
suam sapienciam demonstraret. Aliquis temp-
tat ad virtutem exercendam: sic temptat
Thobiam Thob. xii. quia temptacio
necessaria fuit ut probaret illum. Aliquis
temptat ad virtutem demonstrandam Gen.
xxii: temptavit deus Abraham
etc. Et sequitur: Nunc cognovi, id est cognoscere
feci, quod timeas dominum. Et forte secundum
hunc modum temptacionis deus temptavit hic
Philippum. Ideo enim temptavit ut
visio Philippi sibi esset manifesta,
ex qua visione eciam fieret miraculum
et magis appareret. Unde Crisostomus: Si
simpliciter esset factum miraculum non apparuisset(?),
tunc autem cogit Philippum
confiteri inopiam(?) ut eciam discat miraculi
magnitudinem. Demum dicit: Respondit ei
Philippus. Post interrogacionem ponitur Phi-
lippi responsio. Dicit in littera: Respondit ei Phi-
lippus: ducentorum denariorum etc. quasi dicat:
ducenti denarii non sufficerent,
quibus denarios non habemus, quo
notatur paupertas, qui nec ducen-
tos denarios habuit. Nota hic secundum
glosam quod centenarius duplicatus
sit duplex perfeccio, scilicet vite activae(?) et
operis bone. Dicit ergo ducenti
denarii non sufficiunt ad refectionem,
quia(?) hec duplex perfeccio non sufficit nisi
tercia addatur, scilicet altitudo theologie.
Tunc enim anima per bona opera pur-
gata et per scienciam veram(?) caritatis
illuminata perducatur ad consummatam
plenitudinem perfeccionum spiritualium.
Demum dicit ei unus ex discipulis eius etc.

[illegible] ... de pecude ... mira-
bili(?) et de nichilo(?) miracula faciendi.
Hic agitur de integritate miraculi
que scilicet in ipsa materia miraculi de
hac in principio discubitus positi di-
cuntur. Ergo ibi multiplicacio panum et
eius distribucio et receptio post pastum(?)
Recollectio fragmentorum ... (?)
impleta sunt. Ad evidenciam dicendorum nota quod no
quia hoc mirum miraculum incipit An-
dreas. Dicit: Est puer unus hic qui habet
v panes ordeaceos et duos pi-
sces. Ubi advertendum secundum Crisostomum quod An- no
dreas sic dicit ad suum non peritum(?);
existimabat enim quod Christus non esset
facturus maius miraculum quam Heliseus
qui xx panibus pavit c homines,
et ideo fuit adhuc imperfectus dicens:
sed quid hec inter tantos, existimans
quod qui faciebat miracula de
paucioribus pauciora, de pluribus
plura facturus esset. Sed non est verum, quia
facile erat de pluribus et de pau-
cioribus pascere turbas. Queritur de eo qo
quare hoc miraculum non fecit ex nichilo
sed de v panibus. Dicendum est secundum Crisostomum quod hoc
fecit ne crederetur videri aliena
a deo. Unde Crisostomus: deus magis non
indigebat, sed ne videatur creatura
aliena esse a deo, propriis creaturis utitur
ad ostensionem miraculorum. Et quo con-
funduntur Manichei qui dicunt
panes et omnia hec creata esse a malo
deo. Nequaquam enim si creatura male
fuisset, bonus creator eas non multi-
plicasset. Nota hic etiam quod hii panes no
dicuntur fuisse v: quinque panibus
designatur puritas quatuor virtutum cardinalium
et quinta virtus caritas que omnes
perficit. Christus enim primus panis pro-
dicitur qui reficit nostrum velle.
In Ecc. cibavit illos pane vite et
intellectus. Secundus panis est panis penitencie
qui reficit iram concupiscibilem
et hic panis est in Ecc. xxx:
sanitas corporis et anime sobrietas potus.
Eccl. xxxvii: in multis escis non
deerit infirmitas. Tercius panis est for-
titudinis quo roboratur iram irascibilem.

hic panis confirmat cor hominis de
hoc gen. xxviii. ponam buccellam
panis et confortate cor vestrum. Secundus est
panis iustitie, quem omnibus nobis est
sicut dominus ait matth. v. beati qui esuri-
unt et sitiunt iustitiam quoniam ipsi saturabuntur.
nota Et non quartus panis dicitur esse
iste penitentie, primo dicitur esse panis
arcus, panis iustitie, prudentia, pa-
tientia, prudentia, decimas fructuum,
massa, fortitudo consumans igna-
vium. panis est caritatis, hic est panis
sapidissimus, quia caritas omnia la-
bores sapida facit et ideo per iste
panis per manna, quod quidem
habebat omnes sapores suavitatis.
Vel forte hii panes possent sic
distingui ut primus panis sit quo
indigent penitentes de quibus dicitur ps.
fuerunt michi lacrime mee panes die
ac nocte. Secundus panis est quo indi-
gent ignorantes. Nam non in solo
pane vivit homo sed in omni verbo etc.
Tertius panis indigent meditantes, tertius
est panis male distribuendus de quo
ysa. Frange esurienti panem tuum.
Quartus panis est quo indigent spiritua-
liter viventes, hic est panis sacra-
mentum quod dicitur viaticum de quo nisi
panis quem ego dabo caro mea est.
Quintus panis est quo indigent exopp-
tantes, exoptamus enim panem an-
gelorum quando ante eum presentabimur
ad ipse sumendum. nota Secundo notandum est quod
hii panes dicuntur fuisse ordeacei
quia omnia opera discipuline quandam as-
peritatem habent. Vnde ad heb. xii. omnis
disciplina in presenti quidem non videtur esse
gaudii sed meroris, postea autem fructum fructus
pacatissimos exercitatis per eam red-
det. iustitie panis enim ordeaceus
exteriora pungit sed interius reficit sic
et disciplina primo pungit quidem ut
tamen postea spiritum interius reficit.
Vnde apostolus ii ad Cor. iv. Id enim
quod in presenti est momentaneum est

et leue tribulationis nostre supra modum
in sublimitate eternum glorie pondus
operatur in nobis non contemplantibus
que videntur sed que non videntur.
Tertio notandum est quod dicitur hic fuisse
hos panes quia refectio spiritualis
non est nisi illius qui est puer ornatus.
De quo ysa. Parvulus natus est nobis. porro vero
nota Quarto notandum est quod hiis panibus
non vescitur nisi qui sedet super
fenum, id est qui carnalia desideria
calcat. Omnis enim caro fenum,
et non qui fenum portat, id est qui
carnalibus desideriis pascuntur. Deinde
autem dicitur. Accepit ergo Jhesus panes etc. quando domine
de tam mira. Hic dicitur de distri-
butione, et primo quod Christus precepit dis-
cumbere homines, erat autem fenum
multum in loco, quia adlatum co-
modum erat discumbentium. Secundo re-
cumbere dicitur discumbentium et ideo dicitur dis-
cubuerunt ergo numero quasi quinque
milia hominum. nota Notandum est hic quod per hos
quinque milia viri ab ecclesia mai-
orum legales consuetudines, regulam
exterminant, sicut ad xx capitulo omnibus
super pro se inmanitur nulla mentio
facta de mulieribus sicut in eius
quod viri est dignum et honorabile est.
Deinde autem dicitur accepit ergo Jhesus panes.
Sit mentio de panum multiplicatione.
Et primo quod occurrit panum
multiplicatio, secundo panum distributio.
Secundo ergo occurrit panum multiplicatio
quando dicitur accepit ergo Jhesus panes.
De quo Aug. quod unum multiplicat
de panibus quinque segetes inde
in manibus suis multiplicat. Veri
panes portabantur, erant in manibus Christi
panes, ut illa quasi semina erant
non quidem terre mandata sed ab
eo qui terram fecit multiplicata.
Secundo occurrit distributio quando dicitur
et cum gratias egisset distribuit dis-
cumbentibus et ex piscibus quantum vole-
bant. Notandum est super in verbo accepit
ergo Jhesus panes quod per hos v. panes
possunt intelligi v. libri moysi, tamen
quidem libri moysi fuit manibus Christi

vi

multiplicantur discipuli implentur
Vnde Beda lex in eo quod parum proficie-
bat quousque eam dominus sub manibus
suscepit id est opere implevit et
eandem spiritualiter intelligendam esse
docuit quia lex neminem ad perfectum
perduxit. Hos pueri autem huius quinque
panes inter populum visibiles Augustinus
qui populus puerili sub lege portabat
bat non manducabat. Illa enim
portabat clausa onerabant, aper-
ta pascebant. Christus ergo aperuit
frangendo et populus pastus est. Nondum
est super verbo Accepit ergo cum gratias egisset
quod gratias agendo dominus id est hoc
per multas rationes. Secundo
quando docuit ut ostendat eos qui
comestionem suscipiunt gratias
eos agere deo oportere. Secundo orando
propter reverentiam propter turbam quod prius
erat cui suadere oportebat quia ado-
nerabat quod deos omnino non erat.
Tertio oravit et gratias egit ut ostenderet
se omnia a patre habere. Secundo Nondum est
super verbo Et ex piscibus quantum
volebant. Per duos pisces secundum Augustinum
sunt duae personae quibus populus antiquus
regebatur scilicet regia et sacerdotalis quae
duae personae dominum nostrum praefigurabant
Vnde et ambas cuncti sunt. Vel per duos
pisces qui panibus hordeaceis
saporem dabant sunt duplex stola
animae et corporis quae stola omnem tri-
bulationem huius mundi suavem facit. Sua-
vis enim viri inimici dum quod passi sunt
per patientiam expectantes. Vel forte
per duos pisces intelliguntur duo sua-
vitates mentales dum fruitur passio
salutaria. Et affectus passionis
boni sic cum passionum qui usu
omnium virtutum principalium ordinat et
reficiunt ad cognitionem creatorum.
Vel forte duo pisces sunt fides
et spes, fides in aquis baptismi, spes
in aquis tribulationum. Tertium
dicit Vt autem impleti sunt agitur de
fragmentorum collectione et primo quidem

occurrit praeceptum domini. Secundo occurr-
it obedientia discipulorum id est Collegerunt ergo
ad praeceptum domini. Vt autem impleti sunt
dixit discipulis suis colligite quae
superaverunt fragmenta ne pereant.
Deinde sequitur obedientia discipulorum cum dicitur
Collegerunt ergo et impleverunt xii
cophinos fragmentorum quae superfue-
runt. Quae praecepit colligi fragmenta
Ad hoc dicendum est quod hoc quidem sicut non ad
superflua ostentationem sed ut ostenderet
se non miraculum non esse fantasticum
per hoc quod tollere reliquiae debent ser-
vari et aliis in cibum fuerint. Secundo
quia non praecepit turbis ut reli-
quias portarent sed discipulis. Dicendum est quod
hoc fecit ad ostendendum quia discipuli debebant
esse magistri orbis terrarum quibus com-
mittebantur occulta scripturarum. Vnde
Augustinus fragmenta sunt quae populus non
potuit manducare, restat ergo ut
secretiora intelligentiae quae non potest
capere multitudo illis credantur
qui idonei sunt et alios docere.
Nondum est super Christus non a casu
fecit secundum certitudinem ut ueniens
nec plus superflueret quod non volebat
duodecim implerent cophinos. Cophinus
est vas rusticanum. xii ergo co-
phini sunt xii apostoli et eorum
imitatores qui licet in parte sint
contemptibiles spiritualium tamen saporum
divitiis sunt intrinsecus referti.
Illi ergo homines cum vidissent quod Iesus fecerat positum
est miraculum hic ponitur utilitas
quae secuta est ex miraculo et dicitur
hic per sensus in iiii ponitur quia primo ponitur
eorum profectus fidei ad credendum
secundo ponitur eorum propositi devotio ad
honorandum id est Iesus ergo cum cognovisset.
Tertio ponitur desiderium discipuli ad eum
quaerendum id est Vt autem sero factum est.
Quarto ponitur occursus domini ad succurrendum
id est Tiberias autem erat. Propositio quarto ponitur
confessio populi ad credendum populus cum viso
miraculo confitebatur eum esse prophetam
ut dicit littera Illi ergo homines cum
vidissent quod fecerat signum dicebant.

quia hic est vere propheta etc. Notandum est quod
exponentes notaverunt eum prophetam, quia
quia semiplene credebat; prophetam
enim vocabat quem dominum non nove-
rat. Secundo notandum est secundum augustinum super Iohannem
quod christus et propheta fuit et dominus prophetarum
et angelus fuit et dominus angelorum.
Ex eo enim quod patribus annuntiavit
angelus erat; sed ex eo quod futura pre-
dixit propheta erat; sed ex eo quod verbum
dei caro factum est, et angelorum et prophe-
tarum dominus erat. Unde enim propheta
fuit in verbo dei. Tertio notandum quod ex eo
quod dicit qui venturus est in mundum, ma-
nifestum est quod prophetam quendam pre ce-
teris expectabat; et ideo sic dicit Chrysostomus
quod dicit hic est propheta in greco cum
additione articuli ponitur ad ostendendum
hunc prophetam quem expectabat esse
distinguendum ab omnibus aliis. Ihesus ergo
cum cognovisset. Postquam
docuit de quo omne propheta ad-
venit, hic docet de devotione quorundam
ad honorandum dominum. Et potest dividi in partes,
quia primo ponitur quomodo christus perceptionem huius
honoris; secundo ostenditur quomodo huius honoris fugit.
Circa primum dicit Ihesus ergo cum cog-
novisset quia venturi erant ut ra-
perent eum et facerent eum regem,
ad [illegible] autem dicit fugit iterum in mon-
tem ipse solus. Notandum est secundum augustinum super
Iohannem quod regnum suum non colligitur nisi
corpus suo sanguine quod emit. Et
aut aliter manifestum quia erat apta
claritas sanctorum in iudicium [illegible]
fuit; ante manifestatio ab eterno
ordinata fuit, sed nondum erat tempus
optimum huius manifestationis. Ve-
niebat enim christus non regere eo modo
quo regnaturus quando erit apta
claritas sanctorum. Turba autem credebat
quod venisset ad regnum; volebat
eum facere regem. Notandum tamen secundum Bedam
quod turbe viso tanto miraculo
intellexerunt christum panem et potentem;
panem quidem quia pavit, potentem autem

quia multiplicavit panes; et ideo vo-
luerunt eum facere regem, quia homines
volunt habere regem panem ad regendum
et potentem ad operandum. Notandum est secundo
quod ex hoc quod christus fugit turbas et ascen-
dit in montem docet nos exemplum
ut quantum in nobis est fugiamus vallem
mundi et ascendamus montem celi.
Est enim mundus fugiendus quia locus
mundi est locus periculosus; secundo quia est locus
sterilis et desertus; tertio quia est locus penalis
et laboriosus. Primo dico fugiendus
est mundus quia locus periculosus. Ille enim
locus est periculosus qui habitatores de-
vorat et absorbet, sicut patet est mundus
exemplum de dathan et abyron et
chore quos terra vivos deglutivit.
Numeri [illegible] omnibus [illegible] omnes
nos [illegible] fugiamus a cla-
more penitentium ne forte et nos pereamus.
Secundo fugiendus est mundus quia locus desertus
et sterilis; mundus enim caret veris
bonis et permanentibus. Bona enim mundi
non sunt nisi quedam umbre et picture
verorum bonorum, sed quia mundus caret
veris bonis ideo fugiendus est a mundo
et appropinquandum est celo, ut dicitur
[illegible] per Bernardum [illegible]
[illegible] fugiendum [illegible] solitudo.
Et cantica ultimo fuge dilecte mi et
assimilare capree hinnuloque cervorum
super montes. Tertio fugiendus est a
mundo quia locus penalis et laboriosus.
Non enim permittit quietem habitatores
suos. Iohannes xvi: in mundo pressuram
habebitis. Curvet ab eo [illegible] sit ne-
[illegible] qui fugit. Dicitur est quod hoc fuit
[illegible] quod ut nos [illegible]
[illegible] mundanas [illegible] dignitates.
[illegible] xiii exemplum enim dedi vobis
ut quemadmodum ego feci et vos
[illegible] gloriam mundi recusavit
ut tu penam sponte subiret. Ad
hebreos xii proposito gaudio sustinuit crucem.
Secundo vero ostendit [illegible]
[illegible] per quem regnum

mundus fugiendus

regnum accipe ab homine quod
non deerit ei claritas et robur
accipe ab hominibus. Nonum est quod
primo turbas pavit secundo ascendit in
montem ex quo dicitur quod dominus
cum sedet in monte cum discipulis suis
et videt turbas ad se venientes
descendit de monte et in inferiori lo
co turbas pavit. Mistice quod per filium
ut virum illum fugitivum ante de
monte descendit. Decimum cum dicitur ut caperent
eum scilicet facerent regem ponitur desiderium discipulorum
ad quendam. Undecimum est quod ex
monte ascendit in secretioribus discipulorum
exceptavit autem omnibus ad necessariam
putatur bonum esse eum recessurum. Ut
autem scilicet facerent regem non vult suscepit
neutes cum quibus erat amore ejus
accensi. Descenderunt ad mare
et cum ascendissent navim venerunt
trans mare in Capharnaum existi
mantes se cum illo esse inventuros.
Nonum est quod sepe dominica pas
designatur. Vespere autem facto hora
torum fuit cum discipulis in nulla vos
turbas ut amati dominus videbat. Mistice
non potest luge esse filiis sponsi. Secundo
recedente ab eis descenderunt ad
mare id est ad turbas seculi quod hoc
mare magnum et spatiosum. Decimum
dicitur Et tenebre facte erant. Per quam
dominum est de deno conceptus ad hor
rorem. De desiderio discipulorum ad
quendam. Hec dicitur de occursu et ad
succurrendum dominum hic ponitur et post
quod primo describitur periculum quo
fuit discipulis secundo ponitur occursum
et appropinquatio id est cum appropinquasset ergo.
Tertio ponitur occurrentis exhortatio
idcirco dicitur ait illis ego. Primo periculum dis
cipulorum propter tempestatem maris. Ut
evidenter discipuli volentes venire
in Capharnaum ascenderunt navim
et tenebre iam facte erant et non venit
ad eos Ihesus mare autem vento magno
flante exsurgebat. Nonum est quod genera
lis facimentorum dictis et mala tempestas
ut exprimit fervore discipulorum quos
nec nox nec tempestas detinuit
quin Christum quererent. Decimum cum dicitur Cum
remigassent ergo. Sic membrum de
occursu et appropinquatione. Undecimum dicitur cum ergo
remigassent stadia xxv aut xxx
vident Ihesum ambulantem super mare
et proximum navi fieri et timuerunt.
Hic autem timor conceptus fuit ex
subita ejus apparitione. Nonum est quod
discipulis appropinquat. Appropinquat ei
timentibus timore filiali per presentiam
duobus timentibus cum duo appropinquat
cum amore querentibus et cum desi
derio exorantibus. Et ideo appropinquat
discipulis. Pro presentia duobus eos invoca
verunt presentiam illius qui cum desiderio
invocat dominum. Nonum est quod appropinquatio
in scriptura alia dicitur quod incarnatio
Domini cum alii per incarnationem longe
erat ab homine et post appropinquavit
per incarnationem. Unde appropinquat
tenebrosis lucem captivis redemptionem
infirmis sanitatem mortuis vitam.
Et cum appropinquavit per incarnationem
nondum valuit hominem in corporali
sensu. Deinde ista appropinquatio ipsa
Ecce rex tuus venit tibi mitis
ejus ejus. Et alibi prope est ut veniat
tempus ejus et dies ejus est. Et non
quod deus creando hominem appropinquavit
homini per hominem incarnatione autem
appropinquavit deus per incarnationem ex hac
duplici appropinquatione duplici hono
ravit hominem. Nam in prima appropinquatione
honoravit hominem faciendo hominem
ad ymaginem dei. In secunda autem appropinquatione
honoravit hominem seipsum faciendo
ad ymaginem hominis primo seipsum
faciendo hominem. Secundo appropinquatione est
designata gratuita assimilatio
scilicet cum deus sit presens omnibus quantum ad
essentiam potentiam et presentiam tamen quantum ad
gratiam tantum presentibus et longe
peccatoribus. Unde longe a peccatoribus
salus dicitur. Psalmus. Tertio appropinquatio est de
signata spiritualis et miraculose
operationis hec non appropinquat discipulis
fides. In tempestate sibi adjutor est

q' i appinquare nave ad disci. ob. ipse
miraculu occurrit s. ambula.
sup mare tempestate cessa.
navis distalis ad portu
deducta ut discipuli q fideles
ex eo appinquantes timore
unde q. mare plene fluctib
tribulationis cessat z velocit
ad terra transeunt s. p. se Exprs
tuus bog. dedu(x)it me ad tra
vita... Domini dixit. Ille at dixit
eis. po. quo xpc occurrens co-
fortavit discipulos ob. z p. quid po
exhortato qu dixit 1. at dixit
eis: ego sum nolite timere. Dico
aut xpc ego sum ad addes
z h. duabus ronib. p. q. vo est
q. familiaris ei erat quia
loquebatur nob. z audiendo voce
ej potuerunt cognoscere eu esse
ing. 2a vo erat ostendere se
esse illu qui moysi dixit ego sum
qui sum. Ho. porta exhor-
tatio post discipuli assecura-
qu dixit Voluit go eu accipe
i navem z stati fuit navis ad
tra ad qua ibat deducta.
Crys q. xpc navem no ascen-
dens volens maiq miraclum pare
z dixit ego apti venie ad vr.
nō Non d. z q. ex lra ista p. d.
q. legi ins xpc subtrahens se
subtraxit eum sip. disci. p.
quid fut sentire q. esset eg.
ab se(r)... h. xpc exposit. sit i tepes-
tate maris De q. sa... z inde
gumalust amarene te de-
liquisse dnum dilit tuu 2o sub-
traxit se dubit eu q. vent
dilig eru Can vj. z abijt
dilcus tuus o pulcra q. de-
clinavit dilcus tuus que
eu te ru. Sic g. hemus se xpc
subtrahente z legi xpc
pmittere q. pmisit eu disci-
tribulari. Sic d. theoplis
pmittit nob de q. e i medio

periculoz p nos e tribulatiōibus estare
pbabiliores fiamus et ad ipsu
plus recurramus qui potens e
ex ipsis tribulationibus nos liberare
Altera die turba q stabat
trans mare vidit quia navicula alia
non erat ibi nisi una...
... carnali hic o. se e e conservatore
spirituali... z dicit h. p.
i ij p. q. primo quidem ... ambul
quit z o. incep intergat. z cu
invenisset eum z intergat. in-
quant. oc. multa docet de
cibo spirituali. inter cetera p. p.
tres p. q. p. po. motum ad
quere 2o po. optitas ad inv-
eniend. 1. Alie v. naves z po.
quo turba mare transiit. ut
xpm quere. 1. ait go. vidisset turba
primo go. po. motum q. h. turba
lit xpm querere. Ad eo evidenter
nond e q. turba co moneba-
ad xpm querendum q. sciebat q.
transisse mare sine vehiculo
hic at transit mare sine vehi-
culo sic i... turba q. t. ba
eu videbat q. de secundo erat
una navis i litore q. erat
in loco ubi xpc fit miraculu
de panib. videbat q. a navi
eu discipli. absq. xpo transferetur
ad alia pte maris eu de mare
no invenisset xpm ex eade
pte maris ubi fuerat pasti die
sup rati s. q. xpc transivisset
mare absq. navi sic argueb.
xpc mare transivit z no transivit
in navi eu discipli. n. i aliq ad
q. i litore no fuit nisi una
i qua transierunt discipuli. g. transi-
sine navi h. ut ipso p. lra q. sit
dicit. Altera die ab. i. s. qua fuit
miraculu de panib. turba
que stabat trans mare ubi s.
dnus fecerat miraculu de panib
vidit. i. diligenter inspexit q.
navicula no erat i(bi) nisi. una.

quia preterea ibi esse nocati litore
nisi una navicula, vidit et
quia non introisset cum discipulis suis
Ihesus in navem sed soli discipuli eius
abiissent. ex quo probare arguebat
quod Christus mare super aliquo vehiculo transi-
erat, quia non transierat in navi
discipulorum, nec in aliqua alia quia ibi nulla
fuerat. Deinceps dicitur Alie vero na-
ves postea supervenerunt ad transeundum
prius quam cum turba Christum suspica-
retur transisse, ex illis transire volentes
opportunitatem, aut huiusmodi ad transi-
endum, quia alie naves superve-
nerunt. Unde dicit littera Alie vero na-
ves supervenerunt a Tiberiade etc.
Notandum est quod per unam navem in qua
transierunt discipuli significatur una ecclesia
que est una unitate fidei, quia
una fides et una unitas sacramentorum
quia unum baptisma. Per alias autem
naves que supervenerunt significantur
scismatica sive conventicula hereticorum, quia
caret hospicio Christus ac discipulis eius
qui et quesierunt Ihesum sicut querebat
turba, turba enim etiam non querebat
Christum propter eum sed propter aliud, scilicet quia man-
ducaverat. Deinceps dicitur Cum ergo
vidisset turba, omnis quoque turba
habita opportunitate transeundi transi-
ut Christum quereret. Unde dicit littera
Cum ergo vidisset turba quia Ihesus non
erat ibi neque discipuli eius, ascenderunt
in naviculas et venerunt Caphar-
naum querentes eundem. Et dicitur
Et cum invenissent eum trans mare
dixerunt ei Rabbi, quando huc
venisti. Ubi notandum est quod hoc quod
duobus modis intelligi potest: uno
ut sit quo de tempore tantum, secundum Crisos-
tomum, sic querentes ex probandi sunt
quia postea tunc miraculum videntes querunt
de modo transeundi, scilicet qualiter sine
navi transierunt, sed querunt de tempore.
Alio modo potest intelligi quando venit hoc quod dicit
est quod sit et per qualiter. Notandum est
quod apparet dicitur autem mentione

Tran ab hiis et motorum tran
a passione, summa cum motu
fortis est, aut aqua cito transit. Et
turba cumque post refectionem
voluit Christum facere regem, quia
cum putaretur hec facere regem non vult.
Aliquo vero est quia ipsi volebant eum
facere regem, quin ita ad tenebram
a refectione que ad fuit a pa-
cto transeuntes manifestum et comeditur
summa inventa que ad tenebram autem ex
delibatione et ab hiis ubi diu ma-
net. Deinceps dicitur Respondit eis Ihesus
postea autem ergo omnes sicut visione.
In qua visione turba docet
de cibo spirituali, et primo quidem Christus
turbam reprehendit, secundo turbam docet
in operamini non cibum qui perit.
Primo ergo turbam reprehendit quia non
tamen Christum querebant, querebant enim
eum quia manducaverunt et non quia
signum viderunt, et ideo dicit littera
Respondit eis Ihesus et dixit Amen
amen dico vobis queritis me etc.
Notandum est quod hoc dicto amen aliquando No
tenetur nominaliter. Apocalypsis III: hoc dicit
amen testis fidelis, aliquando tenetur adver-
bialiter sicut hic amen amen ...
... aliquando tenetur verbaliter et tunc
idem est amen quod fiat. Et non sanguinis No
quod amen et alleluia omnibus posset
interpretari propter sanctorum auc-
toritatem interpretata non sunt, ita sacratissima
hec nomina autem Iohannes apocalipsis re-
ferat se per revelationem audi-
visse in voce celi, ex spiritu tamquam
voce aquarum multarum dicentium
amen alleluia. Dicit tamen Hugo amen
compositum est ex aba, quod est sine
et meni, quod est defectus, quasi sine
defectu, quod non est verum, quia hebrea
lingua non descendit a greca.
cum hebraica sit prior sit ...
Secundo notandum est quod turbam reprehendit No
quia non debite credebat Christum.
In querendo eum Christum ... primo atten-
de tempore querendi, invenit eum tempore
quo invenire non potuit, et ideo Ysaias LV
dicebat Querite Dominum dum inveniri potest.

10

2o denique attendere monemur quia in dicitur
dicit enim quantum devota affectione
possibile toto corde meo exquisivi
te. dicitur quantum perfecta operatione
posui in die tribulationis meae deum
exquisivi manibus meis, id est
cum operibus meis. dicitur quantum
cum debita gratiarum actione, unde
ad magnificate dominum mecum
et exaltemus nomen eius in idipsum, et sequitur
exquisivi dominum et exaudivit me.
3o denique attende finem quia
dicit enim deus quia propter dominum et non propter
temporalia sic querebant isti
quia querebant eum quia manducaverant
vel dicitur ubi Beda glossa xxiiii moralium
dicit de illis qui acceperunt eum
non propter ipsum sed propter temporalia
quia ipsi assimilantur illis qui sequebantur
dominum quia manducaverant, sic
enim dicit glossa saciatos quippe
dominum sequi et de secta eterna tempora-
lia alimenta suscepisse et non pro
signis sed pro panibus dominum querere
est ad religionis officium non pro
augendis virtutibus sed pro requiren-
dis subsidiis inhiare. Deinde
cum dicit operamini non cibum qui perit
ponitur responsio ad turbas 2o
doctrina in qua docet de cibo
spirituali et primo quidem docet de
cibo spirituali, 2o de sacramentali
et panis quem ego dabo caro mea est. 1
dividitur quia primo ponitur doctrina
2o in de corpus murmuratio ibi
murmurabant ergo iudei. Ad
evidentiam premittenda quod est
cibus spiritualis primo habet in durationem
perpetuitatem, 2o habet in actu spiritualitatem
3o habet in origine sublimitatem, 4o
habet in excellentia nobilitatem et secundum hoc
4or docet de hoc cibo spiri-
tuali, primo enim docet quod hic cibus
habet in duratione eternitatem, 2o quod habet
in actu spiritualitatem id est dicitur quia
ad eum 3o quod habet in origine subli-
mitatem id est dicitur ergo illi 4o quod habet

in excellentia nobilitatem id est dicitur at eis ihesus ego
primo ergo docet quod cibus spiritualis habet
in duratione perpetuitatem sic ar-
guendo ex opposito, tantum valet
ordinari ad eternitatem neque ad vi-
tam que perit sed cibus necessarius corpora-
libus aut spiritualibus est manens
ergo propter talem cibum spiritualem
operandum est. hoc est quod dicit operami-
ni operando querite non cibum
carnalem qui perit sed operando
querite cibum qui permanet in
vitam eternam, quem scilicet cibum dabit
filius hominis, et ne aliquis filius hominis
posset dare probat hunc enim scilicet filium
hominis pater signavit. Querit ab
ipso quare quia filius hominis potest
dare quem pater signavit, ad quod est
augustinus super Iohannem quod signare est
signum aliquod ponere, id autem
signatur ut ab aliis distinguatur
sic ergo pater signavit aliquem
qui ipsum debuit ab aliis distin-
guere. Signavit enim debuit in-
fundere gratiam quam humanos
liberare tenebat quia humanum
nomen dicitur quia filius dabit quod
tamen non habet sicut possit dare in
magnum singulariter et eminenter
plenitudinem gratie precellit omnes
filios hominum. Signavit autem eum
ungendo deus pater signum
distinxit ungendo eum oleo
letitie pre participibus suis. Est
ergo quantum ad plenitudinem gratie deus
unus omnibus gratia sed in quo fuit ple-
nitudo gratie ex eo quod signum
distinctus fuit ab omnibus filiis
hominum, ergo ab eo derivatur omnis
gratia, hoc est quod dicitur de plenitudine
eius omnes nos accepimus. Aliquo
potest declarari quare sic filius hominis
dabit id ad quod spiritualiter est constitutus
sed institutus est ut det vitam mundo,
hunc enim pater signavit id est ad hoc pater
instituit sicut dicit vitam mundo
infra vi ego veni ut vitam habeant

quem filius hominis dabit vitam per quem cibum spiritualem. Secundo ostendit declarans quare sit. Ille dabit cibum spiritualem quem pater in baptismo manifestavit, id est ab aliis distinxit. Secundum hunc scilicet filium hominis pater manifestavit in baptismo, id est signavit, id est ab aliis distinxit dicens: Hic est filius meus dilectus; ergo ipse dabit spiritualem cibum. Notandum est quod in verbis illis Operamini non cibum qui perit duo insinuantur. Primo insinuatur cibi materialis defectibilitas cum dicit qui perit, id est ad consumptionem, i. ad Corinthios vi: Esca ventri et venter escis, et hunc et hanc deus destruet, quia scilicet non semper erit usus ciborum. Secundo insinuatur cibi spiritualis indeficiens perpetuitas cum dicit qui permanet in vitam eternam. Ad cuius evidentiam notandum est quod cibus spiritualis multiplex est. Est enim cibus gratie et hic reddit vitam eternam sicut [illegible] reddit [illegible] per flumen dei repletum est aquis [illegible] parasti cibum illorum. Secundo cibus spiritualis est cibus sapientie. Ecclesiastici xv: Cibavit illum pane vite et intellectus, et hic permanet quia sapientia eterna que permanet. Tertio cibus spiritualis est cibus spiritualis letitie, que quidem spiritualis letitia permanebit in vitam eternam. Psalmus: Qui simul mecum dulces capiebas cibos, in domo dei ambulavimus cum consensu. Notandum est secundum augustinum de operibus monachorum ex isto verbo Operamini non cibum qui perit quidam monachi sumpserunt occasionem erroris dicentes spirituales viros non debere operari manibus suis, contra quorum falsam opinionem apostolus [illegible] [illegible] magis operari manibus suis. Contra opinionem horum fuit exemplum apostoli qui cum esset vir spiritualis manibus suis laboravit, sicut habetur

i ad thessalonicenses iii. Est ergo manibus suis laborare. Operamini cibum qui non perit. Operari enim cibum qui perit est affici secularibus rebus et operari non propter mandata sed propter penuriam. Deinde cum dicit Dixerunt ergo ad eum, ponitur questio de cibo. Hic cibus quem dabit filius hominis habet durationem perpetuitatis. Ostendit quod habet tactum spiritualitatis dicens quod per actum spiritualem est mereri consequimur hunc cibum. Dixerunt autem hunc iudei [illegible] [illegible] quid dixit. Dixerunt ergo ad eum: Quid faciemus ut operemur opera [illegible] consequimur hunc cibum. Dic ergo nobis quod est opus per quod possumus hunc cibum consequi. Deinde cum dicit Respondit iesus, ponit responsionem qua declarat quod opus dei per quod consequimur cibum est opus fidei, unde dicit: Respondit iesus et dixit eis: Hoc est opus dei ut credatis in eum quem misit ille. Notabiliter autem dicit in eum. Sic enim dicit augustinus: non omnis qui credit ei credit in eum. Demones enim credebant ei sed non credebant in eum. Sic nos credimus paulo sed non credimus in paulum. Credere ergo in eum est credendo in eum per dilectionem tendere. Deus enim a nobis exigit fidem que per dilectionem operatur. Notandum est quod spiritualis cibus aliquando dicitur observantia mandatorum divinorum, sicut dicit salvator: Meus cibus est ut faciam voluntatem patris mei. Aliquando dicitur opus fidei que per dilectionem operatur, sicut hic. Tertio notandum est secundum augustinum quod fides aliquando distinguitur ab operibus, sicut ab operibus legis, quia non ex operibus legis sed ex fide iustificatur homo secundum sententiam apostoli; opera tamen bona [illegible] non distinguntur a fide, quia nullum opus bonum est sine fide; fides enim [illegible] debitum finem operi. [illegible] finis legis est ad iustitiam omni credenti. Secundo cibus dei est vita perpetua eterna [illegible].

includit utte contemplanda et bonitate amanda. De hoc cibo infra: Ego sum panis vite. Deinde cum dixerunt ergo illi etc. ponitur quid iudei contra cibum quem promittit hic. Et dividitur quia primo petunt testimonium de actu spiritualiter, secundo ostenditur quod hic est origine sublimior. Ostenditur autem hic vero de petitio iudeorum et primo ponitur iudeorum questio, secundo virtus, ibi dixit ergo eis Ihesus. Ad evidentiam primi notandum est quod Christus iudeis promittebat cibum sanctum qui cibus permanet in vita eterna. In qua visione iudei credebant se preferre Moysi. Iudei autem Moysen reputantes maiorem Christo signum petunt ab eo per quod possent probare quod ipse est maior Moyse et sic hic habet prius dividitur in duas partes quia iudei primo signum petunt, secundo veniunt ad signi generalia quod fecit Moyses in preteritum. Circa primum ergo ad primum dicitur: Dixerunt ergo illi: Quod ergo tu facis signum, quasi dicant promissio tua pretendit te esse maiorem quam fuit Moyses. Fac ergo signum ut videamus. Deinde cum dicit patres nostri, veniunt ad signum quod fecit Moyses. Manducantes patres nostri manducaverunt manna etc. quasi dicant magna fecit Moyses. Dedit enim manna. Sed tu maiora promittis. Tu enim promittis cibum qui non perit. Manna autem periebat quia si manna reservabatur in alium diem scaturiebat. Tu autem promittis cibum qui permanet in vitam eternam. Manna autem non sic. Notandum est quod iudei volentes extenuare magnitudinem signi quod fecit Moyses extollunt signum. Sicut autem scriptum est: Patres nostri panem de celo dedit eis manducare. Deinde cum dicit: Dixit ergo eis Ihesus, secundo vero: Et primo quidem ponitur hic. Nota secundo sequitur petitio iudeorum et Dixerunt ergo ad eum. Prima in duas quia primo Christus de origine panis, secundo probat istam originem in pane eterno.

Ad evidentiam primi notandum est quod iudei duo proponebant circa panem, secundo proposuerunt quod ille panis erat de celo. Contra hoc dicit Christus: Amen amen dico vobis, non Moyses dedit vobis panem de celo. Secundo intendebant iudei dicere quod Moyses erat dator illius panis. Contra hoc dicit quod vera panis origina a patre meo illo, non Moyses, sed pater meus dat vobis panem de celo verum. Circa ab utroque Moyses dedit vobis panem vivum quod ipsi idem quod dominum est sicut scriptum est: Panem de celo dedit eis. Ad oppositum dominus salvator. Notandum est quod verum dupliciter duobus modis. Uno enim modo verum dicitur quod falsum et sic habet acceptum. Verum Moyses dedit panem verum et non falsum. Signa enim miracula facta a Moyse non fuerunt falsa sed vera. Secundo verum dicitur quod figurale et sic habet accipi. Nunc Moyses non dedit verum panem quia panis quem dedit Moyses figurabat panem quem dedit Christus. Secundo queritur ad utrumque manna quod dedit Moyses fuit de celo. Videtur quod non per dominum salvatorem. Notandum est quod celum accipitur duobus modis. Aliquando enim accipitur celum pro aere. Unde dicitur in psalmo: Et intonuit de celo dominus. Et alibi: Volucres celi comedunt. Et aliquando accipitur celum pro celo sydereo. Manna ergo fuit de celo aereo et non de celo sydereo. Deinde cum dicit panis enim, probat quod dixit. Dixit enim quod panis quem pater dat est verus panis quia est de celo et sic hoc dominus salvator. Posset hic vero dupliciter. Prima vero patet: verus est panis qui de celo qui de celo descendit. Sed panis quem pater dat de celo descendit. Ergo etc. Secunda vero patet: verus est panis verus qui dat vitam mundo. Sed panis quem pater dat dat vitam mundo. Ergo est verus panis. Circa istam questionem adventus est bene dicit: Panis enim dei est qui descendit de celo et vitam dat mundo. Vide quod sicut dicit: Pater est panis vivus quod pater meus dat vobis panem de

vi

In celo venit. Sed contra hunc dignitati b
querit ab eo que est conditio panis
uiuus. Dicendum est quod si quis vult hic diuini-
tatem figuralem manna ergo non fuit pa-
nis uiuus quia figura fuit aliquid. Christus
autem non fuit panis uiuus quia fuit
principale significatum per manna
unde theophilus Christus fuit principale
significatum per manna. Manna
namque interpretatur quid est hoc. Nam
iudei uidentes manna stupefacti
unus ad alium dicebat manhu
id est quid est hoc. Christus autem ita admirabilis est
ut cuilibet contingat dicere quid est hoc
quomodo scilicet filius hominis est filius dei
quomodo scilicet ex duabus naturis fit una
persona. Circa autem suppositum quod iste pa-
nis qui est Christus sit uiuus quod descendit
de celo et dat uitam mundo. Dicendum
est quod Christus fuit duarum naturarum scilicet humane et
diuine. Descendit ergo Christus de celo assump-
sione humanitatis sed per uirtutem diuinitatis
dat uitam mundo. mundo quidem
non elementali sed hominibus habitatoribus
mundi. Deinde cum dicit Dixerunt ergo
ad eum ponitur Christi responsio ponitur
iudeorum petitio. Dixerunt enim domine
semper da nobis hunc panem sicut enim
samaritana cui dominus dixit omnis qui
bibit ex hac aqua non sitiet in eternum
corporaliter accepit et carnem indigeri
nolens dixit domine da mihi hanc aquam
Sic et isti dicunt da nobis panem qui
reficiat et non deficiat.
Dixit autem eis ihesus. Postquam Christus ostendit
quod cibus spiritualis habet in diuino effectu
et actu spirituali et in origine sublimitatem
hic ostendit quod habet in esse nobilitatem do-
cens quod iste cibus ipse est id est cibus
qui dat uitam mundo. Dividitur autem
partitur quia Christus primo ostendit se esse hunc
cibum secundo satisfacit petitioni iudeorum
ibi sed dixi uobis. Tertio ostendit modum acquirendi
hunc cibum ibi omne quod dat mihi pater.
Prima in duas quia Christus primo dicit se esse hunc
cibum secundo hoc probat ibi qui uenit ad me
Circa ad primum considerandum sic licet possit de-
dici quod tamen multa dixit de cibo

spirituali dicitur ergo quid est iste cibus et quis
iste panis. Ad hoc uult Christus dicens
Ego sum panis uite. Notandum est nd
quod multis rationibus Christus dicebatur
panis uite primo quidem dicitur panis
uite id est dans uitam effectiue et hec est
Christi magnitudo. secundo dicitur panis uite
id est dans uitam nutritiue et hec conuenit Christo
in quantum homo. Nutritur enim Christus ex-
tendit ad uitam spiritualem reparandam
promouendam perpetuandam et renou-
andam. Tertio dicitur panis uite ad
differentiam panis corporalis. panis
enim corporalis dicitur panis mortis
quia ordinatur ad restaurandum
defectum et ruinam nature mortalis.
Hic autem panis non habet mortem quia
uia per mortem non reficitur. Quarto dicitur
panis uite quia ipse uerbo est fons
uite. Psalmus apud te est fons uite.
Et nobis autem secundum uinculum uite. unde sicut
aqua est uiua que fonti continuatur
ita illuminat qui Christo adherent et co-
niunguntur. Ipse enim fons sapientie est.
Ecclesiastici i. fons sapientie uerbum dei in
excelsis sapientia autem uita eius est.
Deinde cum dicit Qui uenit ad me. ct
probat Christus se esse panem uite et probat esse
uerum suasionis panis uite tollit
omnem esuriem et omnem sitim sed
uenientes ad me numquam esuri-
ent nec sitient quia qui uenit ad
me non esuriet et qui credit in me
non sitiet umquam ergo ego sum pa-
nis uite. Notandum est quod hic duo nd
dicit. primo enim dixit qui uenit
et credit quia secundum augustinum idem est ueni-
re ad dominum et in eum credere. secundo dicit
non esuriet et non sitiet quia in spiritualibus
idem est comedere et bibere unumquodque
enim significat diuina satietas
ipse et Christus est cibus sufficiens et potus
refrigerans. Circa autem quod ab eo quod 9o
uenientes ad eum numquam esurient
dicendum est quod hoc primo est proprium cibi cuius-
dam cibus enim talis eminentie est
quod in fine sequitur quietem omnibus bonis
et uerum omnibus appetitus. Et quia quietem
uerum omnibus bonis totum appetitum, unum

implet et p quib ei satiat tollē
do omne esurie, p3 adimplet
me letitia cū inllantuo ꝓ hoc
ē pp̄r cibi pmanentia. Iste ei
cibus ita euinnes ē q̄ et pma
nens et q2 pmanens eī ē tol
lit esuriem, si em posset pdi
esurie poss3 reliquere appetū
s3 q2 pdi nō pt nulla esuriē
pt relinquere s3 ē omne delcā
tom cōtinet, p3 delcācōes i
dextera tua usq3 i fine. x. h' cibus
saciat pp̄r sua simplitatē et
pūcia, totus em iste cibus pūs ē
appetitui et iō saciat, tēpalia ei
nō simul sumūr s3 paulatī et
q̄i cū motu et iō ē restat ad
sumēdū et q2 restat ad sumend
iō cōtingit q3 s3 i tpalib3 sit sa
cietas ex sūpto tn̄ ē ibi esu
ies ex sumendo. Deīn cū dt Sz
dixi vob sat fat peticōi inde
ore, q. d. salos vos pane desi
deratis s3 cū hēt eū corā vob
et nō sumitis q2 nō creditis.
Ego em dixi vob q2 ego sū
panis et vidistis me et nō credi
distis. Deīn cū dt Omne q3
dat m̄ pr̄ ostendit mōm acquirendi
cibū spūalē et fa fat. pmo pō
mōm acquirēdi 2o pōt fine
puenēdi ibi dt eū qui venit ad
me. 3o pt q̄ dixit i. q2 descēdi
pmo g° pōt mōm puenīedi
adhuc cibū mō dat puer. dr ē
q2 pr̄ dat et iō dt. omne q3 dat
m̄ pr̄ ad me veniet. Ac si dicat.
ad hunc cibū venitur p fidē, fi
des aūt ē donū dei. Ad ephesios
gra dei saluati estis et nō ex
vob. Hic erat ab deo hoc q3 dare
Omne q3 dat m̄ pr̄ si em nullo
m̄ dat ad filium pr̄ dedit
illis soli vadunt quibus pr̄ dat
si aut ita ē nō dz imputari illis
qui nō vadunt q2 pr̄ eos nō
dat. Dicendū ē q3 nulli imputat si
ad fidē sine auxillo dei nō
pt venire s3 hoc cuilibet imputat
quia nō venit q2 impedimētū
dat autem suā salutē, deus ei
ē porrigit manū auxilij
autem aūt se ab ista manu
imputandū ē. Modicū ē omne q3
dat m̄ p̄ Cris. apte respondet
q3 accidens in nō ē contingens
iz cogitacōibus hūanis p fici
s3 ea que desup veniunt hoc
est nō q3 pr̄ dat iustificando
et pr̄ trahit sine et pmissos
tendo et suauitatē gloē inspirando
ffinis em nō est sit desiderat et
amatū pr̄ et cōpellit exti
flagellando. Mō et q3 filius tradit
pr̄. ad Cor. xv. cū tradiderit
regnū deo et pr̄ p tanto filius
tradit pr̄ in q̄ūtū manifestat
prem pr̄ aūt tradit filiū q̄n
facit homines adherere ubo
suo. i. ad Cor. i. p quē vocati
vocati estis i societē filij eius.
Deīn cū dt et eū qui venit
ad me nō eiciā foras, pōit
fine puenīedi. finis aūt pue
nīēdi est q3 qui puenit foras
nō eicit. Querit aūt quo e q3
q3 dr q̄ qui puenit nō eicitur
foras q2 multi ingrediūr p
gratiam qui tn̄ p pctm eiciun
Dicendū ē q3 illi qui ingrediūr nō
egrediūr tꝗm a xpo eiecti
s3 seipsos eiciūt peccando. hoc ei
ingrediūtur hoc ē i. foras quinō
habet vestē nuptiale. i. Eiecit
illā vestē nō habet hoc fuit i
culpa sua. vel dicendū ē q3 qui intro
ducūr p eternā pdestinacōm
foris finaliter nō eiciūr q2 nō
repellet dūs plebē suā. Ro
ē q3 xpc dixit eū qui venit ad
me nō eiciā foras. Dat nob
intelligēre quoddam intrinsecum. Videndum ē
g° pmo quid ē hoc intrinsecum. 2o vi
dendū ē quō aliq ad hoc intrinsecum
introducunt. 3o videndū ē q° aliq
ab hoc intrinseco repellunt. pmo g°
videndū ē q3 intrinsecum. hoc aūt intrinsecum est

sz gaudium eternum

gaudium eternum de quo augustinus
gaudium perfectum et dulce secretum
sine tedio sine amaritudine
in alarum cogitationum sine inter-
pellatione temptationum et dolorum
hoc est gaudium de quo dicit salvator
intra in gaudium domini tui hoc est
absconsum de quo dicitur psalmus abscon-
des eos in abscondito faciei tue
secundo videndum per quem modum ad hoc secre-
tum introducimur Ubi advertendum est
quod efficacius modo solus deus verus
introducit unde Canticorum primo intro-
duxit me rex in cellariam
exultabimus et letabimur in te
Pacientia autem loquendo introducit
nos huiusmodi humilitas Ille enim intro-
ducit qui facit voluntatem dei et non
voluntatem suam unde augustinus super Jo. Do-
ctor humilitatis venit non facere
voluntatem suam sed voluntatem eius qui misit
illum Veniamus ad eum intremus
ad eum incorporemur ei ut nos
faciamus voluntatem nostram sed voluntatem dei
et non eiciet nos foras Secundo intro-
ducit nos ad hoc secretum huius
caritas Amor enim introducit ad
quietem tamquam ad locum proprium
enim est pondus cordis hominis et animi in
corporibus sicut ergo pondus suo modo
loquendo introducit corpus in regiones
proprias ita amor introducit
hominem in quietam propriam ipse
amor potest dicere quod donum est sapientie
viii° Intravi in domum meam quie-
scam cum illa non enim habet amaritudinem
conversatio illius nec tedium convictus
illius sed leticiam et gaudium Tertio
ad hoc intrandum gradum introducit
nos iusticia et equitas neque enim potest
introduci ad hoc intrandum nisi sit
proportionatus et quasi equatus huic
intrando Iustitia autem est quedam propor-
tio iusti ad hoc intrandum admit-
tuntur Matthei xxv iusti autem ibunt ad
vitam eternam Secundo videndum quod ab hoc
intrando repelluntur Ubi advertendum est

quod ab hoc intrando repellit primo defectus
humilitatis unde psalmus apud te id est apud
intimum tuum est fons vite et in
lumine tuo videbimus lumen et sequitur
Non veniat mihi pes superbie et
manus peccatoris non moveat me
Cum exponens augustinus super Jo. sic dicit
Ille expectavit invenit pes superbie
et ideo David rogavit ut non moveat
eum peccator propter pedem superbie quia
ibi id est in ipsa superbia ceciderunt
expulsi sunt nec potuerunt stare Secundo
aliqui expelluntur ab isto intrando
propter defectum caritatis sicut signatur quod ille
fuit repulsus a nuptiis quando
habuit vestem nuptialem id est veste
caritatis Tertio aliqui repelluntur ab hoc
intrando propter defectum iustitie et
equitatis unde non omnis ad hoc intrandum ad-
mittitur nisi qui operatur iusticiam
et loquitur veritatem in corde suo Deinde
cum dicitur qui descendit de celo propter
salutem etc. Circa quod hoc dicit dominus
enim nullum ingredientium fe-
cit a salute et a gratia christi per
per talem rationem enim descendit de celo
propter salutem hominum nec recedit a salute
alios faceret quod fine suo sed eo des-
cendit de celo propter salutem hominum
Descendi enim ut faciam voluntatem
patris qui vult omnes homines salvos fi-
eri nullum eicio a me Alio potest
hoc ratio fortis sic enim descendit de
celo ut faciat voluntatem patris huius
eicit a salute quia pater vult omnes
salvos fieri sed ego omnem hoc descendi
de celo ut faciam voluntatem patris
ergo nullum eicio a salute et hac
ratione sic procedit quia primo hoc dicit se
descendisse de celo ut faciat
voluntatem patris secundo ostendit quod voluntas patris
est quod nullus pereat id est hec autem voluntas
ipso redditur hoc id est voluntas hec enim voluntas
patris mei etc. Erit ergo ad primum
dicit sic Ita venio et nullum
eicio quod verum est quia descendi de ce-
lo non ut faciam voluntatem meam sed voluntatem
eius qui misit me patris ac si di-
ceret nullum eiciendo conformo me voluntati

70

Deinde cu dt hec e aut uol eius q
e uos pris di hec est aut uol eius
qui misit me pris ut omne q de
in p eterna pdestinacom nos p
da ex eo sz resuscite i. i nouis-
no sima die. Nota q ex dad pt ee
duob3 modis uel q p me iustiaz
z que sic dan aliq pdunt pd s
eterna pdestinacom pt de ill
q sic dant nq pdit. Deinde cu dt.
hec e enim uol pris mei q mis
ad pdendu z pt ee vl p illa
uol que e ad viuifi uocac
pdendu sz uol pris ad viuifi
dicit enim ad h ut omis q uidet
filium heat uitam eternam uos
e quo e ad pdendu h ego q dt
hec e uol pris mei q misit
me ut omis qui uidet filiu
z n intelli de uisioe p eum
sz de uisioe corp. Et credit i
eum heat uitam eternam z eo resuscita-
tabo eum nouissimo die. Dicit
no solu heat uitam aiam sz i
no corp. Nota q ex dieb iudicij
uocat dieb nouissimis q q post e
q uult dicit illa no erit tpe ad
merendu sz tpe ad recipiendu.
Murmurabat go iudei post a
doctrina xpi murmura-
cio et dum hec pei ...
ptes q p post ipam murmura
secundo xpi murmurii repsit. Primo
go dicit q fit dubito corpis dm
Amen dico uob p ii duab q p
pos. octo murmuris. Primo ponit
illa murmuracoib. dicebat
pos go octo murmura p se
duplicit pariter cum xpi dicit
murmurabant go iudei de eo q
dixisset ego sum panis etc. Deinde
cu dt z dicebat ponit illa
murmura xpi dicit z dicebat
Nonne hic e filius ioseph cuius nos
nouimus patrem z matrem etc.
No Nonne e glo q iudi indigne

z p obpla quom n sentiebant gereb
eos offendebat cum dicebat
Nonne hic e ihesus etc. Judei eni
solam generacom carnalem considabant
ex qua impediebatur ne spualem
generacom eius cognoscerent. Deinde cu dt
Murmuramini: Hic ostendit xps murmuracom
uidecorpit duo fac. q p reprimit
murmuracom z actu z assit. Nolite
murmurare: Nemo pt uenire. Primo go
reprimit murmura actu dicit
Respondit go ihesus z dixit eis. Nolite
murmurare inuicem. Sap. i. custo-
dite uos a murmuracione q n pdest.
Deinde cu dt Nemo pt uenire ad
me. Ostendit murmura... de quo ai...
Nota q ex causa murmuracois fuit
q iudei n erat tracti a patre
Dicit p decet ... Primo murmurasset
tic ... de tractu oudes
q q trahitur ad ... p ... trahitur
trahitur. Dicit aut h pat. i. p q
primo q ... tracto fit p patrem
post trahendi modus. Et erunt
omes docibiles dei. Pcedit duob
q primo post h tractus patris p pdi
trahit. Secundo post h tractus finib et
fructib ... z ego resuscitabo eum
... ad primu continue sic dicit
... murmura q
nonnisi tracti a patre meo Nemo
pt uenire ad me nisi pater qui misit
me traxit eum. Trahit aut deus quemq
pt uenire ad xpm ... eo cum
Nota q sicut quecumq pt sursu
ferri ab alio trahatur sic corporalis
ipse ad misericordia recidere n pt
sursum eleuari ad tractum. Et magi-
nabimur cum q hoc e quedam
... trahitur cum ad misericordia
Sap. ... corpus aggrauat
animam. Et Job vij. ... in
... indig ...
trahit. Secundo ... ab singul pt
ad xpm nisi trahatur ... q nulli
debeat imputari si no ueniat
Dicit q ... de se recidentib ad

... pris z qui ...
no ... ...

Iunsiorano eleuatur nec defectus ex
parte trahentis qui quantum est ex parte
sua nulli deficit sed hoc est propter impe-
dimentum propter quod qui trahitur sicut deus
pater dat gratiam et ad se trahit
non imputatur ei si quis eam non acci-
piat sed ei qui non accipit. Et vi-
des quare deus hunc trahit et non illum
Ad hoc videlicet aug. super Jo. sic dicens
Nemo venit nisi tractus quem pater
trahat et quem non trahat quare
illum trahat et quare illum non trahat.
Noli velle iudicare si non vis er-
rare. quia ut dicit aug. quia generaliter potest assig-
nari quare aliqui trahuntur et aliqui non
ut scilicet in illis qui non trahuntur resul-
geat ordo divine iustitie in illis
autem qui trahuntur appareat immensitas
divine misericordie. In speciali autem quare si hic
trahitur et iste non non est ex ... nisi bene-
placitum divine voluntatis. Nota hic quod
hic tractus de quo loquitur hic salvator
potest intelligi multis modis. potest enim hic
tractus primo intelligi per paritionem illumina-
tionis. Unde dicit aug. super Jo. qui intus
illuminatus sentit filium esse equalem
patri a patre tractus est. Unde sermonis Petri
dicentis Beatus es Symon Bariona
quia caro et sanguis non revelavit tibi
sed pater meus qui est in celis. Ista enim re-
velatio ipsa est attractio. Secundo potest intelligi iste
tractus ex parte finis allicientis
Ipse enim finis delectans trahit
et non amor delectationis ... trahit
Unde aug. super Jo. si unumquemque
trahit sua voluptas quanto fortius deus
homo trahit ad christum si delectatur veritate
delectatur beatitudine iustitia sempiterna
vita quod totum christus est. hic enim dice-
bat sponsa in cant. trahe me post te.
Tertio potest hic tractus quo ad interiorem
instinctum impellentem ad bona
operum. Deus enim est qui operatur in nobis
velle et perficere. ad phil. ii. Quarto potest dici
quod deus trahit pondere beneficiorum
ponens in statera sua beneficia ut
nos sursum trahat. Sed ... i travit

perpetua dilectione ideo attraxi te
miserans. Sexto modo dici potest quod ex do-
nationis spiritum nobis nos trahit
infra xii. cum exaltatus fuero a
terra omnia traham ad me ipsum
Septimo potest dici secundum aug. de quolibet
novi et veteris testamenti quod pater trahebat
ad filium per opera que faciebat
per ... ita quod hic tractus est per miraculorum
operationem. Deinde cum dicitur et ego resusci-
tabo eum in novissimo die ponitur
quantum deum est de patre qui trahit
et quod ipse trahit ad filium hic sit
merces de fructu huius tractus et est in-
finaliter. Omnium enim trahentium re-
suscitabuntur ad vitam eternam. ideo
ut dicitur et ego resuscitabo eum.
Nota hic quod per ea que christus in car-
ne sua gessit consequimur nos
fructum. ad ro. v. sicut per hominem mors
ita per hominem resurrectio mortuorum. Sic et
quod per ea que christus gessit consequimur hic
fructum ideo ipse addit et ego resuscita-
bo eum. Deinde cum dicitur Et erunt omnes
ponitur quantum deum est de attractionis effi-
cacia. hic duo de attractoribus mo-
dum. ... primo ponit
attrahendi modum. secundo attrahentibus
efficaciam. ibi omnis qui audit a patre
Secundo excludit opinionem quantum ad at-
tractoribus in ... ibi Non quia
Primo notandum est quod pater trahit ad
filium. modus autem trahendi est per
doctrinam et instructionem ...
Et ideo dicit in textu est scriptum in
prophetis Et erunt omnes docibiles dei
i. omnes erunt docti a deo capaces.
Queritur autem quare dominum ... in prophetis
plur. Ad hoc videtur Beda dicit. Dicit autem
pluraliter in prophetis quia omnes prophete uno
eodem sed spiritu repleti ... propheta
prophetavit tamen ad id ... debat
quare propterea cum quoniam eorum omnes
alii concordabat sicut Joel qui dicit
Et erunt omnes docibiles dei. ...
dicit Beda quod hoc expresse scriptum est.

Joele dicitur in glosa quod hec prophecia Joelis ex-
presse non invenitur sed ad sensum hic
dicit enim Joel: filii Syon exultate in
domino deo vestro quia dedit vobis doctorem
iusticie. expositio tamen invenitur hoc in
ysaia ubi dicitur ponam universos filios
tuos doctos a domino. Notandum est secundum
augustinum super Jo. quod ex hoc quod dictum est
Et erunt omnes docibiles dei aperte
cognoscitur quod solus deus intus docet
sicut enim homines ab hominibus audiunt
tamen quod intelligant intus datur strepi-
tus quod cum verborum ingreditur auribus
intus fides revelet qui intus est.
Queritur autem utrum sit verum quod dictum
est Et erunt omnes docibiles dei. videtur quod non
quia si hoc omnes docerentur et per consequens essent
trahendi ad filium, tum doctrina et gra-
tia interior revelatio sit modus trahendi
ad filium ut dictum est. [illegible] est
dicendum. Ad hanc questionem potest dici sicut
dicit augustinus de predestinatione sanctorum
ubi dicit quod cum dictum est Et erunt omnes
docibiles dei sic sit distributio accomoda
ut sit sensus quod omnes qui docentur a deo
docentur. Et ponit exemplum augustinus sicut dici-
tur de aliquo litterarum magistro qui in civitate
solus est loquitur dicimus omnes iste de-
civitate litteras docet non quia omnes dis-
cant sed quia nemo nisi ab illo discit
quicumque litteras discit. Ita recte dicimus
omnes deus docet venire ad christum
non quia omnes veniant sed quia nemo
aliter venit. Secundo potest dici ad hanc
questionem secundum Crisostomum quod hoc quod dicitur omnes
[illegible] id est plurimi. Tertio potest dici ad
hanc questionem quod omnes quantum est ex
parte dei erunt docibiles. Vult enim deus
omnes homines salvos fieri et ad agnitionem
veritatis venire. sed quod aliqui non do-
ceantur defectus est ex parte eorum
sol enim quantum est de se omnes illuminat
si tamen aliquis claudat oculos solem
non videbit non propter defectum solis
sed propter defectum suum. dicit Crisostomus unde
providet omnibus pater sua tribuere
effundens ad omnes doctrinam quod [illegible]

Secundo notandum est quod ex hoc quod dictum est Et erunt
omnes docibiles dei aperte cognoscitur
quod tractus iste de quo dominus est magis
violentus dicitur in aliquam necessitatem impo-
nere augustinus super Jo. etc. quo trahit
pater trahit enim docendo de [illegible]
non necessitatem imponendo. Sequitur.
Omnis qui audit a patre ponit
attractionis efficaciam. Efficacia autem
huius attractionis est quod per hanc tenentur
ad filium. Et hoc est quod dicit littera Omnis
enim qui audit a patre scilicet revelante
et didicit scilicet audita capiendo ista
quod non solum audiat sed et audita ca-
piat et auditis consentiat venit ad
me, id est mihi incorporatur et membrum meum
fiat per fidem formatam. Notandum secundum quod
ad [illegible] quod per
cognitionem [illegible] ut audiat
et in [illegible] audiat consentiat. Et de hoc
dominus in littera. tertio per desiderium et haustum
bonitatis [illegible] quibus sitit id est desi-
derat venire [illegible] ad christum
per operationem [illegible] Venite
ad me omnes qui laboratis et
onerati estis. Notandum quod cum dicit [illegible] patrem
audit quisquis excludit filius
[illegible] aliquis posset hic ex-
[illegible] Dominus enim omnes qui
audiunt a patre et didicerunt [illegible]
deo possunt [illegible] quod homines
invisibiliter audierunt a patre et ab
eo didicerunt hoc excluditur [illegible]
non quia patrem vidit quisquam nisi
[illegible] filius qui a deo patre est [illegible]
[illegible] patrem
Notandum est super illo non quia patrem
quod patrem ab homine videri hac vita
non videt per enim Exo. xxxiii
Non videbit me homo et vivet.
Vel quisquam [illegible] homo [illegible] vidit
patrem [illegible] Amen
[illegible] Amen amen dico vobis qui
[illegible]
hic satis [illegible] eorum dubitationem dubi-
tabat [illegible] verbo [illegible]
Ego sum panis qui de celo descendi
[illegible] dubitantes [illegible]
[illegible] panem [illegible] descendit

k. th p tali roc. Ille panis qui dat
vitam mundo de celo descendit. hec
do vitam mundo q de celo descendit.
Circa hanc questionem sic xpc procedit quod p°
ostendit quod ipse vitam dat mundo. 2° ostendit
quod ille panis quem manducaverunt
filii israel in deserto non dabat vi-
tam mundo. i. patres vestri. 3° ostendit quod ipse
ille panis qui de celo descendit
dat vitam mundo. i. hic est panis. 4°
concludit se esse panem vivum qui de
celo descendit. i. ego sum panis vivus.
Primo ergo ostendit xpc quod ipse dat vitam
mundo. dicens. Amen amen. i. vere vere
dico vobis qui credit in me. s. fide
formata habet vitam eternam. Et bene quod
credit in me habet vitam eternam quia ego
sum panis vite. Requiret aliquis unde
sequitur quod dicit qui credit in me habet vi-
tam eternam. Dicendum est quod hoc potest declarari
duobus modis. primo sic ac si dicat xpc
qui credit in me habet me quia credere
me est quoddam habere. qui autem habet
me habet vitam eternam. ego enim sum via
veritas et vita. ego sum verbum. ver-
bum autem est vita eterna. Secundo potest de-
clarari sic quicumque comedit panem
vite habet vitam eternam. sed qui credit in
xpm comedit panem vite quia per fidem
formatam coniungitur membrum capiti xpo.
ergo qui credit in xpo habet vitam eternam.
Deinde cum dicit. patres vestri ostendit quod ille
panis quem manducaverunt patres
in deserto non dabat vitam eternam
et hoc est quod dicit patres vestri manducaverunt
manna in deserto et mortui sunt. ac
si dicat xpc. ex hoc apparet illum cibum
defectivum quia non conservabat a mor-
te. Notandum est quod non dicit patres
nostri. vocat enim illos patres eorum quia
isti erant filii non propter similitudinem carnis
originem sed similitudine carnis imitatorum.
Erant enim murmuratores sicut
patres eorum qui murmuraverunt in tabernaculis
suis. Notandum est quod dicit sicut illum
cibum quem manducaverunt patres in
deserto sed cibum istum spiritualem. Ille

enim cibus tamen figurabat. iste autem cibus
continet quod figurat. continet enim ipsum
xpm et per quem continet vitam quia xpc
vita est. Dicendum quod ergo ciborum istorum
duobus modis potest sumi. quantum ad
signum tantum quod sumitur cibus tamen
in quantum significat et sic sumptus
hunc cibum non tollit mortem. spiri-
tualiter corporis. Secundo potest sumi utrumque horum
ciborum inquantum sub cibo visibili
intelligitur cibus spiritualis qui reficit et
saciat gustum spiritualem. Et sic sumptus
utrumque horum ciborum potest manducari
spiritualiter ex qua manducatione sequitur
vita spiritualis. Qui enim spiritualiter
manducaverunt manna spiritualiter mor-
tui non sunt. Sed qui eucaristiam spiritualiter
manducat spiritualiter vivunt. Et sic
intelligendum est pro parte. Eucharistia
largitur vitam. manna autem spiritualiter
nutrimentum prebebat quoddam figurativum
ad cibum eucaristie quod erat figura. Notandum
enim est quod manna erat distillatio de
celo. Eucharistia est agnus unde dicitur
panem angelorum quia gustatorum vi-
lificatque omnia preter que eucaristie
eucaristia. Est enim eucaristia cibus ce-
licus de originibus. Est etiam cibus hominum
non omnium sed illorum qui iam per fidem
formatam in spe asse ... societate angelorum.
Et est cibus vivificus quia largitur vitam
eternam ut dominus est. Deinde cum dicit
hic est panis ostendit quod est panis qui de
celo descendit largitur vitam eternam dicens
hic est panis qui de celo descendit
q. d. xpc. panis qui de celo descendit
largitur vitam. ego sum. Ergo in verbo
alibi unde est quod panis de celo descendens
sit vivificatus. Dicendum est quod virtus quae
cibi vitam dat precedentis venit quia
celestia incorruptibilia sunt. Ideo cibus celestis
incorruptibilis vitam incorruptibilem
largitur sed vivificando quum diu cum
manet vivificat et quia semper manet
semper vivificat. Deinde cum dicit ego sum
panis vivus concludit xpc se esse panem
vivum. Notandum est enim quod non dicitur quod iste
panis habet in quidditate nobilitatem preciosa
est xpc. ideo xpc dicit ego sum panis vivus

ii ... tractatus

2° ht i origie sublimitate. Origina
de celo stio xo dt de celo descendi
3° ht i fine ultimata utilitate
qr si quis manducauerit ex hoc pane
viuet i etnum.
pa Et panis quem ego dabo. p9
qm xo dixit plura de cibo
spuali hic descendit ad cibum sac
mentale descendens spualis ad
corporalem. Et diuiditur hec pars in x ptes
pmo quomodo xo instruxit et iudei
litigat i litigabat ergo iudei
3° xo litigium repressit explanando
doctrina sua i. dixit ergo eis
9° multi no credentes discedunt
i ex hoc discipuli eius multi. pmo ergo xo
instruxit i eius doctrina cibi cea
bac describit pmo qm 7 ad spes
sacri qn dicit et panis. vbi no
no est theophil9 q panis q ando
i mistijs fuit nos solu sica gre
carnis est ipse e ua caro xpi
tusmutatis dumenca varia
ubis ser que no uideg carne
ipam qr si ea uideret horror
nob eet sup eo edendo et ppter ut
ne insimuliti co descendat et
nobis ut cibis sacrale si cy ne co.
suetu nisi competebat 2° descr
hic cibis sacralis qntu ad insti
tuete qn dr car ego dabo.
Dicis em quem ego dabo p tate
sua denuntiat vnde sacerdos co
secrat ita xo dat utute sacri
Nam sicut xo sua ppia note dedit
se i morte ita se sua ppia uirtute
dat i cibu. 3° describit hoc sacrm
qntu ad ...e qn dr caro mea
no Non em dr carne mea sed
caro mea e ... em suit necest
corp9 xi ubi adutendu e q cu xo
sit caput ecclesie decuit ipm ee
pute ecclesie. an at in parte fuit
pus ecclesie p mo 9 ex eo tu cu
eet uita fecit se vivi. Cat cu
uita ad quam itur fecit se autem
via p quam itur. Nunc at e pus
i celo localit et p mo 9 puuij
nob at e p pus est incluc sacri
e p mo 9 cibi. Concedi sumi nob
dedit i cibu intelligis qm qr amor
no sinit amatiue ee absente.
Amor at xpi sponsi ad sponsam
ecclesiam ex eo qo seruis hic amor
fat cu ee pute eccle. 4° describ
h9 sacri utilitas qn dr p mundi
uita. ubi apte ont q utilitas
h9 sacri mag e qr efficit nob
uita spuale qr uita qua efficit
hoc sacrm no tm e unius hois
sed et totius mundi. hoc em sacrm
sicut gr aug9 ... vivificat
qui xo incorporantur. vnde Aug9
O sacrm pietatis signu vnitatis
o vinculum caritatis qui uult vi
uere accedat credat incorporet
ut vivificet. Et tn ... hoc
sacrm e dupx manducao. sc
spualis et sacralis. Ille ei carnem
xpi manducat et sanguine bibit
qui p ti corpus fit unitatis ecclesie
qui xo capiti p caritatem incorporat
et qui sic manducat ht uita i
se ipso. 2a manducao e sacral
quida em manducat sacrm tm
et hij sunt qui manducat ad iudiciu
nec hnt uita i se ipsis. Deinde e dt
Litigabat ergo iudei. posita xpi
doctrina de sup a cibi sacral
hic ponit iudeorum litigium litiga
bat em iudei dicentes quo potest hic
nob carne sua dare ad mandu
cidicant hoc e impossibile. vnde hg
euidiam no ... e q hoc cibi sacra
e cibus spuitualis qui reficiunt vnguis
non p ... et ... et
... qui ... fat
unig more i domo. ergo iudei
hunc cibum ... non sup...
non eminens si ad inuicem litiga
bat. Deinde dt Dixit ergo eis ihc.
posita xpi doctrina et iudeorum li
tigio hic xo explicando sua doctrina
repressit iudeorum litigium. et hac
at explicaoe pmo quo ... hu9
sacri necessitatem. 2° hu9 sacri utilita
tem qr manducat mea carnem ...

no

[illegible]

huius sacramenti necessitatem, ibi: caro enim mea. Secundo huius sacramenti attingentiam et virtuositatem, ibi: qui manducat meam carnem. Primo ergo ponit huius sacramenti necessitatem dicens: Nisi manducaveritis carnem filii hominis et biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Contra videtur ab utroque: hoc sacramentum sit sacramentum necessitatis, sicut innuit textus. Dicendum quod sacramentum baptismi est necessitatis quantum ad omnes, quia sine eo nullus regeneratur ad vitam, unde oportet quod habeatur in re vel in voto. Sacramentum vero eucharistie est necessitatis quantum ad adultos, ita quod recipiatur in re vel in voto si est tempus institutum [illegible] actualiter recipere [illegible] quam illi qui non habent usum rationis, sicut sunt pueri et amentes, quibus non potest hoc sacramentum dari. Secundo contra videtur ab hoc quod dominus dicit: Nisi biberitis eius sanguinem; ex hoc enim videtur quod sumptio sanguinis sit de necessitate salutis. Ad secundum dicendum quod secundum consuetudinem aliquarum ecclesiarum solus sacerdos communicat de sanguine, alii vero communicant corpore. Ad hanc quaestionem dicendum est quod secundum antiquam consuetudinem ecclesie sicut omnes communicabant corpore, ita communicabant et sanguine; sed propter periculum effusionis in aliquibus ecclesiis servatur ut solus sacerdos communicet sanguine, reliqui corpore. Nec tamen hoc est contra sententiam domini, cum sub utraque specie contineatur Christus totus quantum ad corpus et sanguinem, quia sub speciebus panis continetur corpus ex vi conversionis, sanguis vero ex naturali concomitantia; sub speciebus vero vini continetur sanguis ex vi conversionis, corpus vero ex concomitantia. Deinde cum dicit: Qui manducat meam carnem, ponit huius sacramenti [illegible]; et primo ponit huius sacramenti utilitatem. Ad cuius evidentiam notandum est quod utilitas huius sacramenti se extendit ad vitam animae, et quantum ad hoc dicit littera: Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem habet vitam aeternam. Extenditur etiam ad omnem corpus, et quantum ad hoc dicit littera: et ego resuscitabo eum in novissimo die. Contra videtur ab quo vita est

id quod dominus [illegible] salvat: qui manducat meam carnem, cum multi sumant hoc sacramentum ad iudicium. Dicendum est quod qui manducat sacramentaliter et spiritualiter consequitur ad vitam aeternam; unde glossa: si quis concedit in altari hac conditione de qua hic agitur, cum fide operante per dilectionem, hic concedit vitam aeternam; si quis vero aliter, agit in mortem. Contra videtur ab quo est comedere spiritualiter. Dicendum est quod comedere spiritualiter est attingere ad rem huius sacramenti. Res autem huius sacramenti duplex est: una contenta et significata, et est Christus integer qui continetur sub speciebus panis et vini; alia vero est significata et non contenta, et haec est corpus mysticum. Ille ergo manducat spiritualiter qui Christo coniungitur per fidem et caritatem. Ille etiam spiritualiter manducat qui particeps est unitatis ecclesie. Deinde cum dicit: Caro mea [illegible], ostendit quod dominus de sacramento [illegible] hic dicit de sacramento [illegible]: Caro mea vere est cibus. Contra videtur ab quo [illegible] quod dicit Christus: Caro mea vere est cibus. Dicendum est quod [illegible] quasi diceret: non intelligatis quod figuraliter loquar, sed vere corpus meum et sanguis continetur in sacramento altaris. Vel dicendum est quod vere cibus est qui habet effectum cibi; ergo dicat Christus: Ille vere cibus est qui habet effectum cibi, quia vere saciat; sed caro mea et sanguis vere saciat. Ducit enim ad vitam aeternam ubi non esurietur; ergo habet rationem veri cibi. Deinde cum dicit: Qui manducat meam carnem, determinat de huius sacramenti attingentia et virtuositate, et facit [illegible]: quia primo ostendit unitatem et attingentiam huius sacramenti; secundo manifestat quandam [illegible] per quandam similitudinem, ibi: sicut misit me; tertio concludit duas conclusiones in hoc capitulo, ibi: multi ergo audientes. Ad cuius evidentiam notandum est quod attingere Christum est quod in Christo manet, quia per virtutem huius cibi Christus manet in nobis et nos manemus in Christo; [illegible] sacramentum habet supremam et ultimam attingentiam. Hoc est quod dicit Christus in littera.

[margin: retentio corporis Christi]

qui sit manducare spiritualiter

Qui manducat meam carnem et
bibit meum sanguinem in me manet et ego
in eo. Notandum est quod hic attingitur con-
ditio manducatoris spiritualiter quia sicut
arguitur qui manducat
spiritualiter Christo incorporatur per caritatem, sed quia
incorporatur per caritatem Christum attingit. Ergo
qui manducat spiritualiter Christum attingit.
Ex quibus patet quod dominus salvator
Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem
in me manet. Non habet locum in illis qui
manducant sacramentaliter tantum. Deinde cum dicit
Sicut misit me vivens pater
manifestat quandam quam dixit per quandam
similitudinem dicens Qui manducat meam carnem
et bibit meum sanguinem habet vitam eternam. Hoc autem
manifestat per similitudinem sicut filius propter vitam
quam habet eam percipit vitam a
patre. Ergo a simili qui coniungitur Christo per
huius sacramenti receptionem vitam a Christo per-
cipit. At similitudo duo ponit primo enim ponitur
filius vivit propter patrem quantum ad
hoc dicit litera Sicut misit me vivens pater
et ego vivo propter patrem. Secundo ponit quod
qui Christo unitur per manducationem spiritualem
vivit propter Christum et quantum ad hoc dicit
litera Et qui manducat me et
ipse vivit propter me. Considerare autem ab
utrum hec similitudo possit nisi vel de
Christo secundum divinam naturam dici possit quod ad unius
intellectum non quia Christus ad creaturam est
aliqua similitudo. Nam hoc quod est Christus et crea-
tura tamen Christus quam creatura ab alio
sed diversimode quia filius quantum a patre
quantum recipit perfectionem plenitudinem
divine nature creatura autem est a deo
per quandam participationem quantum ad
hanc similitudinem dicit litera sicut filius
vivit propter patrem ita et nos vivimus
propter Christum ad nondum tamen dicit
litera quod nos vivimus manducando manducatio
eum dicit quandam participationem. Nos
enim non vivimus nisi Christo unimur per
sacramentum hoc autem unio quandam participationem
artificio quem ab ista similitudo.
possit nisi de Christo secundum humanam naturam
dicitur et quod et tunc est sensibilis et quod sicut Christus
homo accipit vitam spiritualem missus
a deo ita et nos accipimus vitam spi-
ritualem per communionem sacramenti. Hic autem Christus po-
suit duo includit quod enim includit quod
Christus est missus et quantum ad hoc dicit litera
Sicut misit me pater secundo includit
quod missus vivit propter patrem quantum
ad hoc dicit litera et ego vivo propter patrem.
Deinde cum dicit Hic est panis qui de celo
duas ponit prima quod est de eius origine
secunda de eius virtute. Qui manducat
quantum ad eius originem dicit hic est
panis qui de celo descendit et non sicut
manducaverunt patres vestri manna et mortui
sunt. Qui manducat hunc panem non morietur
quamvis mortui sunt patres vestri qui
manducaverunt manna et hoc manna
non descendit de vero celo nec erat
panis vivus. Notandum est quod Christus dicitur des-
cendisse de celo non quod vel duo
mobile quantum ad divinitatem quod
descendit non per novum locum sed per no-
vum effectum sicut quantum ad corpus
utique per fortiam corporis Christi sunt utique
etiam sunt utique. Deinde cum dicit
Qui manducat hunc panem ponit secundam quod
sic deducitur qui manducat hunc
panem manducat me sed ego sum vita. Ergo
qui manducat hunc panem vivet
in vitam eternam vivet ergo in eternum.
Deinde cum dicit Hec dixit in synagoga do-
cens in Capharnaum quod Christus hoc docuit.
Multi ergo audientes ex discipulis eius
Ista pars procedat murmurationem et
scandalum discipulorum et dividitur hec pars
in partes quarum prima circa ponit dispositionem murmurationem
secundo vero explicatur scilicet Sciens autem Iesus
... murmurationem et reprehensionem sed
sequitur quedam ex nobis quantum ad primum dicit
multi ergo audientes carnem non cognoverunt
cordibus ex discipulis eius familiaribus et
adherentibus dixerunt et cogitando
et admirando dicentes
Durus est hic sermo scilicet quod homines manducent
carnem suam. Et quis potest eum audire quis
potest ei obedire. Notandum est quod duritia dicitur

quia resistat, alibi quoque sermo Domini quia resistit
quia resistit in terris vel quia resistit
nobis. Sermo ergo Domini videbatur dis-
cipulis vel quia excedebat intentionem eorum,
vel quia nos corpus non possit(?) adhibebat(?)
similiter. Videbatur enim eis quod lo-
queretur talia quibus non esset possibile
adhibendum. Deinde cum dicit Sciebat autem Iesus,
ponitur discipulorum murmuratio [illegible]
murmurationis a Christo qua explicatur de-
sedat discipulorum scandalum dicens [illegible]
apud se quia murmurabant scilicet discipuli
eius vel eorum carnales scandalum [illegible]
vit, ergo denuntiat scandalum.
Ad cuius evidentiam nota quod discipuli
occulte dixerunt: Durus est hic sermo,
et hoc ut non audiret Christus; sed Christus qui
videt res cordium occultas manifestat
et denuntiat, et hoc est quod dicit: Sciens
autem Iesus, quod est in quo latet secretum
scilicet in ipso apud semetipsum, scilicet
sine aliorum relatione, quia murmurabant de
hoc discipuli, id est aliqui discipuli qui de carne
sapiebant, dixit eis: Hoc quod dixi de
carne mea et sanguine potus scilicet debi-
les et infirmos scandalizat, id est est
occasio scandali. Deinde cum dicit Si ergo vi-
deritis, tollit occasionem huius scandali.
Ubi notandum est quod inde scandaliza-
bantur et de persona dicentis et de verbis dictis.
Primo ergo tollit scandalum quod oriebatur
ex persona dicentis; secundo tollit scandalum quod
oriebatur ex verbis dictis ibi: Spiritus est qui
vivificat. Ad evidentiam primi notandum est
quod ipsi credebant Christum esse filium Io-
seph; et ergo de se dicentem [illegible] dicebat
scandalizabantur. Unde Christus ad [illegible] exist-
imat eum de Ioseph natum, non sus-
cipiunt ea quae dicebat. Christus autem volens
tollere occasionem huius scandali dixit:
Si ergo videritis filium hominis, ac si di-
ceret: dixi Nathanaeli: Non mirare
de his quae dixi, quia maiora his
videbis. Quae sunt ista? Videbitis filium hominis
ascendentem ubi erat prius. [illegible]
quo Christus ascendit ubi prius erat, idem est quod
Christus ascendit ubi ipse erat et ubi prius erat

dicere. Notandum est quod secundum Augustinum littera
sic legitur: Videbitis filium hominis as-
cendentem ubi erat prius, id est ultra
videbitis quia non eo modo quo putatis
erogat corpus suum sed integer ascen-
det in caelum. Secundo notandum est secundum Theophilum non
est intelligendum quod corpus Christi de caelo
descenderit et propter ea ibi ascendit, sed
est error Manichaei, Valentini et
Apollinaris. Dicimus autem intelligendum est quod
unus et idem filius Dei et hominis erat
in caelo quantum ad divinitatem et ascendit
quantum ad humanitatem. Deinde cum dicit Spiritus
est qui vivificat, tollit scandalum
quod oriebatur ex verbis dictis. Ad cuius
evidentiam notandum est secundum Chrysostomum quod [illegible]
[illegible] spiritualiter oportet ea quae de me
audiuntur; qui autem carnaliter audit
nihil proficit, et hoc est quod dicit littera: Spiritus est qui
vivificat, id est verba mea spiritualiter intellecta
vivificant. Caro non prodest quicquam,
id est verba mea carnaliter intellecta non prosunt.
Verba quae ego locutus sum
vobis, scilicet de carne mea manducanda,
spiritus et vita sunt, id est spiritualem sensum habent
et in tantum dant vitam aeternam
[illegible] spiritualem sensum
et [illegible] carnalem [illegible]
Chrysostomus dicit quod carnaliter intelligere est
simpliciter ea quae proposita sunt [illegible]
[illegible] magnitudinem. Spiritualiter autem
[illegible] mysteria [illegible] oculis
spiritualibus. Sic ergo carnaliter intelligebant
dum intelligebant quod Christus carnem
suam divideret et dilaniaret et
daret eis ad manducandum. Quod er-
go ait salvator Caro non prodest quicquam,
non de carne sua sed de his qui
carnaliter accipiebant intelligitur. Notandum est
secundum Augustinum quod ubi ait Caro non prodest
quicquam dicit sic intelligendum: Caro
ut est [illegible] spiritu multum
prodest [illegible] prodest
[illegible]
[illegible] verbum a quo suscepta est. Deinde
cum dicit Sed sunt quidam ex vobis qui non
discipulorum murmuratio [illegible] explic-
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

sed aliqui. Sciebat enim etc. i. propter dixi vobis quia
carnalitatem eorum reprehendit in carne
corporis sic dicit. Sed quidam ex vobis qui
non credunt. Notandum est quod non dixit quidam
qui non credunt sed non dixit quidam non
intelligunt quia non intellectum sed ad non cre-
dere, unde propheta nisi credideritis non
intelligetis. Notandum etiam quod Christus in
illis sustinuit quod scandalum quia
isti scandalizati sunt non fuit activum
sed passivum quasi dicit Christus isti scandalizati
sunt scandalo non est divina sermonis
que ego locutus sum vobis sed infi-
delitas vestra. Deinde cum dicit sciebat
enim, removet eius admirationem quam forte quis habe-
ret eum ab aliquibus de novo esse motum
tristis. Explicat vobis unde
quod ante mundi constitutionem omnia cognosce-
bat dicit Sciebat enim ab initio
Ihesus ac si diceret de novo hoc non
novit sed ab eterno omnia sibi manifesta
sunt. Deinde cum dicit Et dicebat
propterea dixi vobis manifestat causam incre-
dulitatis eorum. Ubi notandum est quod hec causa
fuit defectus gratie attrahentis
et ideo dicit dicebat manifestando scilicet eorum incre-
dulitatis causam propterea dixi vobis hoc est
quia nemo potest venire ad me nisi fuerit
datum a patre meo donum gratie gratum fa-
ciens per quod se disponat, vel gratie gra-
tum facientis per quod deo placeat.
Deinde cum dicit Ex hoc discipuli eius post
propositam doctrinam positio inde eorum perditionis
ponitur expressio huius litigii hic ponitur
quorumdam discipulorum dissensio. Deinde cum dicit
hec ponitur ii pars quia primo ponitur horum discipulorum dis-
sensio, secundo ponitur xii discipulorum examinatio
ibi dixit ergo Ihesus ad xii discipulos. Di-
cit ergo primo ex hoc multi discipulorum eius i. qui discipuli
videbantur sed non erant electorum
sed si erant, erant secundum presentem iustitiam
Abierunt retro a fide cadendo
post dimittendo et mundo adherendo
et non iam cum illo ambulabant. Quamvis
a nobis requiratur ut cum deo ambulemus
Mich. vi. indicabo tibi homo quid sit bonum
et quid requiritur sollicitum ambulare cum deo tuo.

Notandum est secundum Augustinum quod per demonem
dicitur xiiii vade retro me. Isti autem
abierunt retro non quidem sicut petrus
sed post sathanam vel dicitur sicut dicit Crisostomus
quod abierunt retro ab ea audicione
quam sunt adepti et fidem quam ostendebant
perdiderunt. Deinde cum dicit Dixit ergo Ihesus
ad xii ponitur discipulorum examinatio
et primo ponitur examinatio, secundo discipuli re-
sponsio, tertio convincitur. Secunda ibi Respondit ei
Simon petrus, tertia ibi Respondit ergo eis Ihesus
Dicit ergo ad prius dictum inquit et vos
vultis abire i. a mea doctrina
recedere. Dicit Crisostomus quoniam est hoc quasi
dicat hoc verbum Christus quod interrogat eos
an vellent abire, auferendo
eis vim necessitatis et volens eos
verecundia detinere hoc est nolens
ponere eorum arbitrio an vellent
abire vel fortiori interrogat ne
estimarent se Christo gratiam facere
cum non recederent et ideo ostendens se non
indigere eorum consortio interrogat
Numquid et vos vultis abire. Deinde
cum dicit Respondit ei petrus hic ponitur
commendatur sufficientia responsionis
petrus unus pro omnibus dicit Domine
ad quem ibimus quasi diceret secundum Augustinum das
nobis alterum te si recedimus recede-
a te. Notandum est secundum Crisostomum quod verbum
petrus fuit verbum magne amicicie
unde Crisostomus hoc autem verbum multe est
amicicie omnium simul quia discipuli
erant honoratiores quam parentes et omnes
commendat petrus doctrinam dicens
Verba vite eterne habes. Notandum est
secundum Crisostomum quod petrus audiverat magister
dicentem quod resuscitabo eum et
habebit vitam eternam et ideo ostendit se
recordari horum verborum dicens Verba
vite eterne habes i. que ducunt ad vitam
eternam vel habes verba promissiva ad
vitam eternam. Secundo petrus profitetur suam
fidem dicens Et nos credidimus et cognovimus.
Notandum est secundum Augustinum quod non dixit
petrus cognovimus et credidimus quia
credendo pervenitur cognoscere [illegible]

non intelligeretis. Nota quod petrus in sua
confessione primo dicit tu es christus in quo confitetur
christum unctum plenitudine spiritus sancti
secundo dicit filius dei in quo confitetur
patrem et filium et per consequens spiritum sanctum
qui est nexus amborum. Deinde cum dicit
Nonne ego vos corrigit verbum petri
quia non omnes erant ut petrus
dixit Et nos credimus et cognovimus
nullum excipiens. Erat autem excipiendus
iudas. dicit Nonne ego vos
70 elegi xii. Et cetera. Sed quomodo iudas
fuit electus si enim electus fuit videtur
quod electio dei fuit cassa. Dicendum est
secundum augustinum quod sicut mali male utuntur bonis
Ita deus bene utitur malis, quod etiam
bene malo iude permisit cuius et
iam ut nos redimeret et sic elegit
iudam malum quo bene usus est. Vel
dicendum est secundum ambrosium quod elegit iudam ut
consolaretur infirmitatem nostram si aliquando
contingat nobis ab amicis prodi
ut legitur in glossa prodita dicitur.
Vel elegit iudam simpliciter ad discipulatum
officium vel ad statum presentis iusticie
Vel dicendum est quod ista electio fuit quedam
deputatio ad duodenarium numerum. Vnde dicit
augustinus quod non quia unus periit ideo numerus horum
adeptus est loco enim illius alius subrogatus est mathias. Capitulum vij
Post hec ambulabat ihesus
In parte ista primo quomodo christus ostendit se
verum consolatorem hoc est sed etiam
verum doctorem et dividitur in partes 2. primo
tamen ponitur quedam precedentia doctrine.
secundo subditur ipsa doctrina
Jam autem die festo mediante. Circa
primum primo occurrit perfidia iudeorum ad
persequendum. secundo vanitas consanguineorum
ad persuadendum ibi. Erat autem dies festus
tertio humilitas christi ad dimittendum ibi
Ergo cibus ihesus. secundo curiositas iudeorum
ad inquirendum ibi iudei ergo querebant.
primo occurrit perfidia iudeorum ad
persequendum cum dicit. Et hoc quia christus nolebat in iudea ambulare quia querebant eum iudei interficere. Et cetera

cum christus non potuisset interfici vo-
luisset quia tamen tempus nondum advenerat nole-
bat in iudea ambulare. Ad hoc
dicendum est secundum crisostomum quod christus aliquando ostendebat
quae divinitatis aliquando que humanitatis
fugiebat enim persecutores ut homo
apparebat autem persecutoribus ut deus
interdum in medio eorum. Et ideo expectabat reddere
se illis cum transiret in die
in galilea quia nondum tempus passionis
advenerat. Vnde non plane putabatur
in medio inimicorum esse ut eos magis ad
odium incitaret. Vel potest dici quod hoc
fecit eo quod sic eo dedit exemplum infirmitatis nostre
Vnde augustinus. fugit ut abscondit
ubi absconderet se ne a persecu-
toribus inveniretur et ne illi pro crimine
obicerent latibulum posse sedere in capite
quod membris contingit. Et idem augustinus
christus potentiam suam demonstravit qui noluit
sed infirmitatem nostram probabat exemplo
non enim perdiderat potestatem sed
nostram consolabatur fragilitatem
Deinde cum dicit. Erat autem dies festus
ubi occurrit vanitas consanguineorum
ad persuadendum. persuadebat enim ei
ut ascenderet ad diem festum. primo
quando sit mentio de die festo
secundo ponitur ipsa persuasio ibi Dixerunt
autem fratres. tertio ponitur ratio persuasionis
ibi ut et discipuli. quarto absolutio
mentio fuit assumpta tamen a fratribus ibi
neque enim. Fit ergo primo mentio de ipso
festo cum dicit Erat autem in proximo
dies festus iudeorum scenopegia. 120
Scenophegia erat quedam de sol-
lempnibus festis iudeorum et fiebat
xv die mensis septimi. Sonat autem
scenophegia fixio tabernaculorum
quia in festo iudei per vij dies
habitabant in umbraculis in memoriam quod
xl annis habitaverunt in tabernaculis
in deserto. Protendebatur autem hoc festum
vij diebus quorum primus et ultimus
sollempnes erant. octavus est dies
sollempnis erat quoniam erat de sce-
nophegia sed quia eo die conveniebant
ad faciendum collectam fortuitum usque pauperum

ult alios usque quos. Nondum est quasi
eius eventa fama spiritualem meorum
dicat hoc festum meum vero erit quod dicit
quia multum tempus permisit eis eo
tempore quo promissa de cibo spirituali
facta sunt usque ad istud tempus. Magni
fecit miraculum de panibus erat
prope dies festus pasche. Nunc autem
dies festus scenophegie et eorum
que in mensibus intermediis prodimi
stat ut intelligamus quod dies
in desinentes signa faciet. Eventa
tamen sancte studuit illa dicere quasi
aut quedam aliqua conditio a
mediis subsequebatur. Deinde cum dicit
Dixerunt autem post consanguineorum
persuasio persuadebat eum Christo ut
ascenderet in Iudeam ad diem festum
et hoc est quod dicitur littera Dixerunt autem
ad eum fratres etc. Nondum est sang
quod cum audiunt fratres divina cogi-
tare deinde consanguinitate male
Non autem cogitare deinde male
incipientes illam peregrinationem sic
erunt sepulcri portigere corporis dum
ut ante ut perglorioram iacuit. Sic
uterque medicine ancalit propera
quidquam nobile corporis. Deinde cum dicit
Nemo quippe in occulto etc. post vero huius persua-
sionis dicit quod causam nondum est quasi isti
persuadebant Christo sic causas glorie
cupidi esset aut putabant ut
quod sit ab eis ut a suis videantur
in publico ut videantur ab hominibus
et ideo isti Christo persuadebant ut publica
opera sua videant et dicunt ut discipuli
tui videant opera tua que facis
Nemo quippe in occulto aliquid facit
et cetera. Iste sua persuasio quia sub
duo poterat ut Christo dicunt in vala
faciat. Unum et dicunt si hec facis
manifesta te ipsum mundo. Deinde cum
dicit Neque enim fratres eius assignat vero
dicit. Deinde est causam quia isti magna
diligens sub duo probabat ut Christo
in vana faciat huius assignat vero
eventa dicit neque enim fratres eius credebant

in eum. Unde Augustinus: isti consanguinei Christi
hanc potuerunt credere autem cum ipsa
propinquitate fastidierunt. Unde sepe
inimici hominis domestici eius. Deinde
cum dicit Dixit ergo eis Ihesus Christus domini
est de perfidia incredulorum ad persuasionem
et de vanitate consanguineorum ad
persuasionem hic subditur Christi humilitas
ad dimittendum et latendum quia Christus cum
ex sua humilitate fugiens gloriam
humanam distulit ascendere in templum
Et primo quidem Christus assignat racionem quare
ascendere non debuit. Secundo ostendit quod propter causam
ascenderit ibi ut abscondite ascenderit. Primo ibi
Christus cum assignando causam quare ascendere
non debuit primo designat temporis mundi
proponit. Secundo assignat dictorum racionem ibi Non potest
mundus. Tertio aperte recusat ascendere ibi
Vos ascendite. Designat ergo primo Christus
temporibus mediis propositum dicit Tempus meum nondum
advenit tempus autem vestrum semper est paratum
ac si dicat Christus sic ait ipsis: vos incitatis
me ad gloriam tempus autem meum in gloria
mea quo meum iudicium glorificans
proponimus nondum advenit tempus autem vestrum
qui mundi gloriam querit semper est paratum
quasi dicat Christus duplex tempus est prius et futurum
Ad tempus futurum pertinent scripture
sicut vera tenui annuntiabat eos
dubium in fortitudine tempore eius et illorum
et hoc tempus nondum fuit paratum sed ipse expe-
ctat. Aliud est tempus primum quo mundanam
gloriam querit. Deinde cum dicit Non potest
mundus odisse vos assignat racionem dictorum
posset enim aliquis querere a Christo dicere
quare tempus illorum qui querunt gloriam
mundi semper est paratum ad hoc ipse re-
spondet quia sibi paratum est quia ipsi mundo
consentiunt et mundus eos et hoc est
quod dicit Non potest mundus vos odisse
ac si dicat tempus glorie vestre semper est
promptum quia sequimini complacentiam
mundi. Et posset aliquis querere quare dicit
quare tempus suum et secretum non sit paratum
ad hoc ipse respondet quia paratum non est quia
mundum odit et a mundo odit et eius glo-
riam et hoc est quod dicit Me autem si mundus odit

b quare ego testimonium perhibeo de illo quia
opera mundi mala sunt. Unde Augustinus
quia via demonendi ad gloriam futuram
est humilitas et non gloria mundi. Sed mundus
qui insultat nobis, amatores huius
seculi dicunt: tempus vestrum est paratum,
tempus meum nondum advenit. Et postea
cum propria humilis invidia excusat
mea sicut quod priam. Nondum est
quod expositor [illegible] odium [illegible]
videant quod de malis operibus. Quasi dicat
mundus eos non odit quia se quaerunt
ipso volunt, me autem odit quia eum
damnavi. Nondum est secundum Crisostomum. [illegible]
sicut legitur tempus meum: sed mortis
nondum venit, ut vadam in Iudeam
ad recipiendum mortem. Tempus autem vestrum
semper est paratum quia sine periculo potestis
conversari cum eis. Nondum est quia [illegible]
huius vitae quia non possunt odire eos eadem
zelantes et amantes cum eis. Et secundum [illegible]
quia hunc insinuaverat hostes consanguineos
[illegible] voluisse [illegible] prodere in diebus
festo. Et dicit: tempus autem vestrum semper est paratum,
accidat vobis non me sicut qui
eadem zelantes cum eis. Deinde cum dicit
Vos ascendite ad diem festum hunc
potest tempus in dispositione dicere [illegible]
In presenti autem postquam excusatio [illegible]
excusavit eum me ad diem festum dicens
Vos ascendite ad diem festum hunc,
ego autem non ascendam. [illegible] ab
quare [illegible] non [illegible] permisit
eos ascendere. Quod est quia hoc profecit ad
docendam omnem humilitatem et vitandam
omnem vanam gloriam. Unde Theophilus:
si hoc vanae gloriae passione detinentur
retinuisset eos secum. [illegible] vanae gloriae
cupidi qui invenimus multos hodie
qui sequuntur illos. Secundo hoc fecit ad
vitandam omnem adulationem. Unde Crisostomus
hoc dicit: Vos ascendite. Quoniam hoc eis
blandiri non vult et [illegible] credit eis
[illegible] facere. Tertio hoc fecit propter ad
ostendendum quia isti quaerebant gloriam mundi.
Quod dicit secundum Augustinum: Vos ascendite ad
diem festum hunc, ubi gloriam humanam
quaeritis, ubi extendi vultis carnalia gaudia,

non eterna cogitare. Nondum est quia salvator
venit in diebus istis duplex festum,
scilicet festum consanguineorum, hoc est festum
temporalis leticiae. De hoc festo dicit salvator:
Vos qui desideratis gloriam mundi
ascendite ad diem festum hunc,
temporalis leticiae. Secundum festum est solum spiritualis
eterne. De hoc festo dicit Augustinus quia hoc
festum non est duobus [illegible] transitoriis
sed permanentibus et eternis in pace,
festivitas erit gaudium sine fine,
eternitas sine labore et serenitas sine
nube. Hoc autem festum nondum advenit.
Et ideo dicit salvator: tempus meum nondum est
impletum. Deinde cum dicit Hec cum dixisset,
[illegible] ostendit quia quod non ascendit
[illegible] festi, hic ostendit quod ascendit
primo quando postquam ascenderunt. Dicto
postquam ipse ascendisset, ut autem ascenderunt
secundo postquam ascenderunt, non in manifesto.
Distulit ergo hoc ascendere, et ideo dicit Hec
cum dixisset, ipse mansit in Galilea,
non ascendens cum cognatis. Deinde
cum dicit Ut autem ascenderunt, ostendit quod hoc
ascendit, ascendit enim non cum fratribus
sed post fratres. Circa autem hoc quaedam est
quod hoc ascendit post quam fratres ascenderunt.
Primo enim dixerat quod non ascenderet.
Non autem dixit quod ascenderet [illegible]
[illegible] Ad hanc quaestionem dicit secundum Augustinum
quia [illegible] ascendit [illegible] persuade-
bat discipulis. Ascendit enim non gloriam
temporalem sed docere salubriter de festo
eterno admonere. Vel dicit quod hoc [illegible]
dixit: Ego non ascendam ad templum
ut patiar. Hoc autem dicit quia ipse ascendit
ut erudiat. Unde Crisostomus: Ascendit non
ut patiatur sed ut alios erudiat.
Vel dicit quod festum scenophegie
protendebatur vij diebus. Cum ergo hoc
dixit, ego non ascendam ad festum
id est ad primum festum. Hic autem dicit quod ascendit
ad festum [illegible] ad medium [illegible] diebus.
Deinde cum dicit Non manifeste sed postquam
ascendit. Ascendit enim non manifeste sed
occulte, ut vitaret ab eo qui potestate sua
posset detinere morti [illegible] impetum
[illegible] quare non ascendit manifeste.

Mystice quod hic quando fecit ondat hoc
esse factum dispensative ad confusionem
humane presumptionis non est dominum occulto
sed quod occulto ut ondat dispensa-
tive hoc esse factum. Ubi notandum
quod dispensatio committit pro quando
modo dispensative factum est ad humane
confusionem secundo ad exemplum nostrum ut
si aliquando contingat nos in aliquo peri-
culo sciamus quid nos oportet
agere. Ut mystice quod christus nomine de
occulto docuit declinare fa-
vorem humanum. Unde aliquando oc-
culte ascendit quia non quesivit favorem
hominum pompis stipatum sed tur-
bam declinat. Notandum est quod festum
scenophegie a nobis celebrandum est.
Festum enim scenophegie dicitur quod festum
umbraculorum sive tabernaculorum.
Sic enim dicitur augustinus est in tabernaculo
qui se in mundo peregrinum esse intelligit.
Deinde sequitur Judei ergo querebant. Ubi
primo quantum dicere de perfidia iudeorum
prosequentium et de vanitate gentium
persuadentium et de humilitate christi ad
diversitatem dicendum de ansitate iudeorum
ad querendum primo quando ponitur tempore quo
querebant secundo ponitur diversa opinio querentium
est et murmur multum erat. Primo ergo ponitur
tempore quo querebant quia querebant eum in
die festo et dicebant ubi est ille.
Non autem dicebant ubi est christus sive ille.
Cuius vero est sed christus quia querebant
eum ex multo odio et multa
inimicitia et nomen eius nominare
nolebant. Deinde tunc dicitur Et murmur
multus. Ponitur diversa opinio eorum
dicebant autem ista dubitabiliter eo
quod quidam dicebant quia bonus est. Alii
autem dicebant quia seductor est. Nec
tamen eorum palam loquebantur. Contra eorum
sed augustinus qui dicebat quia bonus est.
Non qui dicebat seductor est
hoc enim clarius sonabat. Notandum est sed
christus quod hec diverse opiniones di-
versorum fuerunt. Illa enim opinio fuit
novorum qua quidam dicebant quia bonus
esset autem ultimum. Illa autem nostrorum quorum

dicebant quia seductor esset erat prin-
cipum quia multi homines non audebant
palam loqui propter metum principum vero
contra quod nemo palam loquebatur
propter christum qui participabat corporum
habebat. Qui autem subiiciebant sanctum
quando erant in deo sed libertatem domini
non habebant. Notandum est sed eligamus quod
diversa notio de christo quia bonus est et quia
seductor est dicitur de quolibet committit
in aliqua gratia. Unde augustinus Quicumque
committit in aliqua gratia alii dicunt quia
bonus est alii non sed seducit turbas.
Notandum est sed augustinus quod seductor aliquando
accipitur in bona parte. Seducere enim
aliquando idem est quod seorsum ducere. Seorsum
autem ducere potest esse duobus modis. Vel ora-
tione in ... et sic non fuit seduc-
tor quia fuit ... qui in ...
ducendo potuit ut eos ... in ...
... seductor dici potuit.
Jeremie xx. Seduxisti me domine et
seductus sum. Si autem seducere idem
est quod decipere sic christus non dici potuit
seductor.

Iam autem die festo mediante
post quam premissa sunt quedam ad doctrinam
hic agitur de ipsa doctrina et primo
quando ostenditur originem ista doctrina
secundo invitat ad susceptionem huius doctrine
in novissimo autem die magno i.
quia primo agitur de origine doctrine
secundo de origine doctrine in dicebat
ergo quidam parte ii quia primo ponitur
occasionem ipsam originem est
ostendit ... hic ... dicit
Secundo ... Notandum est quod occasio
inveniendi ipsam originem fuit ad
miratio iudeorum et primo quando ponitur
ipsa admiratio de christi doctrina quod dicitur
in litera. Iam autem die festo mediante
ascendit ihesus in templum et docebat
et mirabantur iudei ... ponitur verba
admirationis quando dicitur in litera quomodo hic
litteras scit cum non didicerit. Notandum est
super verbo. Iam autem die festo mediante
quia festum predicabatur multis diebus
christus autem non ascendit ad primos dies eius
festi sed ascendit quando tot dies preterissent
de festo quot remansissent et ideo dicitur

q ascendit in die festo glosa
ascendit mediatis diebus festi s.
iiij die. Illud enim festum tenebatur
10 vij diebus. Notandum est super ubo
ascendit in templum quod xpus in templo
docere voluit propter quidem quia templum
locus sacer fuit et genus doctrine
2° autem quia ad templum conveniebat
magna multitudo. Mirabantur ergo Iu-
dei. Respondit eis ihesus. Ostendit xpus originem sue doctrine
Et primo quidem dicit quod sua doctrina
ab alio est. 2° dat consilium volentibus
h scire et cognoscere. 3° probat per rationem
quod sua doctrina a semetipso non est.
4° excludit quandam obiectionem
2a ibi si quis voluerit. 3a ibi qui a se-
metipso loquitur. 4a ibi nonne moyses
primo ergo xpus ponit quod doctrina sua
a semetipso non originatur sed a
patre qui misit illum et hoc est quod dicit
mea doctrina non est mea sed eius qui
19 misit me. Circa ea advertendum quod
dicit Mea doctrina non est mea,
Item enim tam qui misit me meum et non meum
xpus ergo dicit mea doctrina non est mea
quod videtur implicare contradictionem. Sic
enim dicit augustinus si xpus dixisset ista
doctrina non est mea, non esset ergo
sed quia dixit mea doctrina non est mea
magnam ingerit questionem et hoc quia meum
et non meum quia si verum hanc questionem
tamen est quod meum et non meum diversis
respectibus accipitur non sunt quia
contradictoria. Sic autem accipimus
hic. Doctrina enim filij idem est quod ipse
filius et loquitur hic de filio secundum divina
natura quia filius est verbum non doctrina
filij idem est quod verbum. Itaque doctrina
pro redemptore sibi idem est quod filius et
verbum et tunc est sensus litere mea doctrina
pro redemptore sibi non est mea per originem
Et si dicat xpus sicut ego a me ipso
non sum ita doctrina mea que
idem est quod ego non est a me ipso sed a patre
20 Verum notandum est secundum augustinum quod verbum non
potest esse intelligi sed ipse est aliquis et non
verbum in divinis aliquid est. Patris
originatur enim a patre. Sed doctrina
verbum idem est quod verbum non doctrina et ea

patris. Xpus ergo suam doctrinam dixit
suam propter se quia non suam propter patrem.
Ubi dicendum quod solum ad hanc questionem
secundum augustinum ut xpus secundum aliam naturam dicat
suam et secundum aliam non suam. Verum augustinus
dicit enim secundum ad divinam suam secundum ad non sua
secundum formam dei sua secundum formam servi non
sua. Scientia enim et doctrina qua xpus habuit
secundum humanam naturam originabatur a deo.
Dicit autem hoc ex persona apostolus quia ista loquitur
de doctrina et scientia creata. Prima autem de
scientia increata. Deinde dicit. Si quis
voluerit. Dat consilium quo acquirat
cognoscere esse verum quod dixit. Sciendum
enim quod evidentiam ignorantiam est quod prius
credere oportet ut quis intelligat. Nisi non cre-
dideritis non intelligetis. Esa. vij. Sic autem
credere oportet ut intelligat, quamquam non cre-
dunt ubicumque xpus sed eius respuit et ita
non intelligunt. Consilium ergo est quod qui
voluerit intelligere videre doctrinam xpi
primo xpo credat et hoc est quod dicit litera
Si quis voluerit voluntatem eius patris
facere hoc est quamquam voluerit credere
in xpum quod est facere voluntatem patris sic
domini ibi hoc est opus dei ut credatis
in eum quem ipse misit, cognoscet
de doctrina utrum ex deo sit an
ego a me ipso loquor, id est intelliget
hanc veritatem quod mea doctrina et
meum loqui sive meum doctrinam
originem habet a patre non a me
ipso. Notandum est quod prauis non est
sine appetitu sicut invidia et
filius prauis excecat oculum
mentis oculus autem sic excecatus non potest
cognoscere sine mentis veritatem xpo
probata. Consilium ergo quod quicumque
hanc veritatem mentis vult habere prauos
abiciat per depuracionem affectus.
Abicere autem sic prauos est facere voluntatem
patris et hoc est quod dicit litera. Si quis voluerit
voluntatem eius patris facere depuratione
affectum cognoscet de doctrina
id est intelliget hanc veritatem quod doctrina
mea non habet originem a me sed a
patre. Notandum est quod Lira sequitur
hanc exposicionem ultimam dicens quod xpus vo-
luit dicere iudeis quod ibi (?) ad hunc intellectum
vera invidia et odium quod sunt in eis.

jo

sine hec tibi et michi citoq; p[ro]bicat
uos cognoscere q[uo]m doctrina s[i]t
que loquor. Deinde cu[m] d[icit] Qui a
semetipso loq[ui]t[ur] p[ro]bat p[er] ro[ne]m q[uo]d p[re]ce
q' dixit s[cilicet] q' doct[r]ina sua no[n] e[ss]et a se
ipso s[ed] ab alio. Et ideo cuius no[n] est
q' a[n]i[m]us e[st] vero sunt assuetu[m] ho[minum]
Consuetudo at[tem] o[mn]i[u]m ho[m]i[nu]m q' illi
qui volu[n]t instituere aliqua[m] doc
trina[m] q[ue] q[uo]m sua q[ue]r[i]t gl[or]iam p[ro]p[ri]a[m]
p[ro]p[ter] h[oc] e[ni]m instituunt ut gl[or]iam ac
quira[n]t. Qui a[utem] doctrina[m] p[ro]pria[m] no[n]
instituit s[ed] solu[m] doctrina[m] alteri[us] re
citat no[n] q[ue]rit gl[or]iam p[ro]p[ri]a[m] s[ed] illi[us]
cui[us] e[st] h[ec] doctrina. Et sic ut g[e]n[er]aliter p[ro]
Qui doctrina[m] p[ro]p[ri]a[m] instituit q[ui] ex
semetipso loquit[ur] gl[or]iam p[ro]p[ri]a[m]
q[ue]rit s[ed] ego no[n] q[ue]ro gl[or]iam p[ro]p[ri]a[m]
s[ed] eius qui misit me. Ergo no[n] instituo
doctrina[m] mea[m] ta[m]q[uam] p[ro]p[ri]a[m] s[ed] ta[m]q[uam] illa[m]
que originalit[er] e[st] a p[at]re. Ergo q' d[icit]
de Iudeis. Qui a semetipso lo[quitu]r qui
addocet ta[m]q[uam] a semetipso h[ab]ens
q' docet et q' lo[quitur] gl[or]iam p[ro]p[ri]a[m] q[ue]rit.
Qui a[utem] q[ue]rit gl[or]iam eius q[ui] misit i[llum]
i[d est] qui doctrina[m] sua[m] no[n] sibi s[ed] deo
mittenti attribuit hic verax e[st]
i[d est] doctrina eius co[n]tinet v[er]itate[m] et
iniusticia in illo no[n] e[st] q[uia] no[n] usurpat
sibi q[uo]d dei e[st]. Nota h[ic] q' s[ecundu]m aug[ustinum]
q[ui] s[ecundu]m aliu[m] v[er]bu[m] d[icit] q' doc
trina sua verax e[st] q[uia] iusticia in illo
e[st] iniquitas. Cui doctrina vocat
a deo qui nec [tame]n no[n] potat doct[rin]a
e[ss]e vera q' d[icit] q[uia] doctrina que
origina[t]ur a deo verax e[st] s[ed] mea
doctrina origina[tur] a deo ergo verax e[st].
Iniq[ui]tas at[tem] e[st] no[n] quia h[ab]eat gl[or]iam
p[ro]p[ri]a[m] s[ed] dei et a co iusticia q[uia] iusticia
est dare deo q' s[uu]m e[st]. Iusticia ergo
e[st] dare deo gl[or]iam que sua e[st].
Deinde cu[m] d[icit] Nonne moyses ex
cludit h[ic] q[ua]nda[m] obiectione[m] ad eq
euidencia[m]. Nota h[ic] q' h[ic] p[re]dicauit
q' doctrina sua e[st] a deo. Possent ergo
de h[oc] obicere et dicere sic: Doctrina
illi[us] qui soluit legem et sabbatu[m]
no[n] e[st] a deo s[ed] tu soluis sabbatu[m]
ergo doctrina tua no[n] e[st] a deo. Hac

obiectione[m] vult x[ristu]s excludere. Iu[n]
ista q[uasi] sic: Ex te[x]tu p[ro]bat q' ad iude
os no[n] p[er]tinebat eu[m] rep[re]hendere
de t[ra]nsgressione legis. Si p[ro]bat q' ip[s]e
legem no[n] t[ra]nsgrediebat[ur]. Iniq[ui]
t[a]s r[e]q[ui]r[i]t q' da[n]t ille dom[inus]. Nolite
iudicare s[ecundu]m facie[m] i[d est] p[ro]x[im]o p[ro]
quod dam[n]e ego p[ro] vnde i[n]d[ig]e
q' x[ristu]s p[ro]bo n[ost]ro ergo p[ro] q[uo]d x[ristu]s d[icit] q[uo]d
p[er]tinet v[est]ru[m] suat ad t[ra]nsgressores
legis no[n] p[er]tinet rep[re]hendere de legis
t[ra]nsgressione alios r[e]p[re]h[e]nd[e]re ac da[n]
q[ue]rere. S[ed] vos estis t[ra]nsgressores
legis ergo ad vos no[n] p[er]tinet rep[re]he[n]
dere. Ma[n]ifestu[m] aut[em] vos est[is] t[ra]nsgressores
legis p[ro]b[at] q[ui]a moyses dedit vobis lege[m]
et nemo ex vob[is] facit lege[m]. Nemo
q[ui]d[em] fuit in ve[n]tre cu[m] tu[n]c h[ab]uist[is]
lege[m] d[icen]te. No[n] occides. Q[ui]d me q[ue]r[i]t[is]
Nota h[ic] q' aug[ustinus] aliter legit ista[m] r[ationem].
Iram p[ro]p[ter] eum d[icit] q' d[icit] Nemo ex
vob[is] facit lege[m] i[d est] si lege[m] facit[is]
in ipsis li[bri]s legis me agnosceretis
et p[ro]p[ter]ea eum no[n] interficeretis ergo
q[ua]n[do] eum interficere ergo lege[m] no[n]
s[er]uat[is]. Aliud p[otes]t deduci l[ite]ra ista a[lio] sic
ac si diceret[is] sine q[ua] interficere
a[lio]s hic p[ro]p[ter] zelu[m] legis et p[ro]p[ter] odiu[m]
mei no[n] p[ro]p[ter] zelu[m] legis q[uia] zelatores
legis h[ab]ent lege[m] faciunt. Nemo
aut[em] ex vob[is] facit lege[m]. Vel nu[n]q[ua]m
ergo p[ro]p[ter] odiu[m] mei s[ed] q[ue]ritis
q[ui] me p[er]seq[ui]mini p[ro]p[ter] soluc[i]o[n]e[m] sabbati.
Deinde cu[m] d[icit] Et turba r[espo]ndit. P[ro]po
qua turba infert iniuria[m] et co[n]
tum[e]lia[m] x[rist]o. Respondit en[im] turba et dixit
Demoniu[m] habes, quis te querit interficere.
Aug[ustinus] d[icit] q' demoniu[m] p[er]ire
qui demones expellebat. Dic
et no[n] turbat[us] e[st] s[ed] s[ecundu]m mente
tranquill[us]. Non reddidit maledictu[m] p[ro]
maledicto s[ed] v[er]itate[m] tra[n]quille. Vnde q[uia] B[e]
da: parce nob[is] reliq[ui]t exe[m]plu[m]
ut quociens nob[is] ab aliquo f[a]lsa obi
ciu[n]t[ur] q[ua]m uicia pacie[n]ter tolleremus
ut qua[m] possum[us] no[n] obiciam[us] s[ed] salu
taria monita p[re]dicem[us]. Deinde cu[m] d[icit]

Respondit Ihesus ostendit xpc se non solvisse le-
gem. Et duo facit quia primo revocat
factum ipsum propter quod habebant et ipsum dice-
bant ipsum solvisse legem quod factum
fuit circa paraliticum. 2o probat se legem
non solvisse circumcisione per moysen. Circa
ad primum dicit littera Respondit Ihesus et dixit
eis unum opus feci quia curavi
paraliticum et omnes admiramini
non admiracione devocionis secundum ysa-
ie. videbis et affluens mirabitur et
dilatabitur cor tuum. sed admiracione
turbacionis de qua sap. v. videntes
turbabuntur timore horribili et
mirabuntur in subitacione insperate
salutis. Deinde cum dicit Propterea moyses dedit
vobis ostendit quod sanando hominem in sabbato
non solvit legem et probat per circumcisionem
circumcidere hominem in sabbato non solvit
legem ergo multo magis sanare
totum hominem in sabbato legem non solvit
hec ratio sunt fundamentum super circumcisione.
Circa hoc facit quia primo ostendit quomodo data est
circumcisio 2o ostendit quod ipsi die sabbati
circumcidebant in sabbato 3o ex hiis
concludit racionem suam in si circumcisionem
accipit homo. primo ergo ostendit quomodo circumcisio
data est per hoc verbum quod dicit propterea ad
significacionem mea opera moyses dedit
vobis circumcisionem. i. mandatum de
circumcisione et hoc moyses dederat
circumcisionem non quia ipse esset qui institu-
erat quia non ipse primo accepit circum-
mandatum sed abraham ut habetur gen.
xvii. Non quia ex moyse est sed ex patribus.
meriorum de mandato circumcisionis
et hoc facit ad fortificacionem racionis sue
quod dicebat quia mandatum de circumcisione
datum est abrahe mandatum autem de
observacione sabbati datum est a moyse
sed mandatum de observacione sabbati
non preiudicat mandato abrahe
quod fuit mandatum de circumcisione
ergo multo magis preiudicat ut quis totum
hominem sanificet in sabbato. Nota hic
quod circumcisio data fuit propter tres causas
primo erat signum magne fidei abrahe

sunt per ea distinguerentur a ceteris nacionibus
sicut illa in ultimis membris suscipientes
castitatem innuentes et cordis observare de-
berent possumus etiam dicere quod data est
facta significans sicut ait sicut dicit augustinus
expoliacionem carnalium cupiditatum
a corde. Non autem sine causa datum est
talibus membris quia conferebatur per primum
conferebatur vigesima die quia post septimam
sabbatum diebus die dominico resurrexio
ipsa ac . nos circumcidit auferens
carnalia desideria. Deinde cum dicit Et in
sabbato ostendit quod alii circumcidebant in sabbato
Ad quod circa hoc notandum est quod abrahe   nota
mandatum erat circumcidere puerum 8o
die gen. xvii. Quod moyses dedit preceptum
erat filiis israel quod nullum opus facerent
in die sabbati contingebat autem aliquando
quod octava dies quo circumcidi debebat
puer veniret in die sabbati et in ipsa
die circumcidebant et sic ipsi solvebant
mandatum moysi propter mandatum
datum abrahe. Deinde cum dicit Si circumcisionem
concludit xpc racionem suam dicens si circumcisionem
accipit homo in sabbato ut non sol-
vatur lex moysi mihi indignamini i.
indignari non debetis quia totum hominem
scilicet corpore et anima sanum feci in sabbato
Et erit ab uno ad aliud ista quia circumcisio   qo
non solvit legem ergo nec sanare
hominem in sabbato. Dicendum est quod hoc quod
primo declaratur a crisostomo sic dicente
providet xpc a lege eos silogizat
[illegible] quod factum est hoc opus
non esse legem solvere ergo vero est quia
multa preceptorum preiudicant in lege quia lex
de observacione sabbati per quorumdam
observacionem non solvit legem. 2o
potest declarari sic mandatum datum
abrahe de circumcisione fuit figura et
signum et mandatum de observacione
sabbati fuit figura quia omnia in figura con-
tingebant illis potuit quia non est
ex hoc figura sed mandatum de observacione
sabbati non preiudicat figure sed mandato
de circumcisione ergo multo magis preiudicat
ut . . . sanitatis 3o potest declarari sic

Circumcisio que ordinatur ad salutem pueri non solvit legem, ergo multo magis opus meum quod ordinatur ad salutem totius hominis non solvit legem. Deinde cum dicit Nolite iudicare secundum faciem, innuit utile documentum ut scilicet non iudicemus secundum faciem quod potest legi duobus modis. Primo sic Nolite iudicare secundum faciem, id est, quod statim apparet, sed diligenter inquirite Job 28. Causam quam ignorabam diligentissime investigabam. Ysa. xi. Non secundum visionem oculorum iudicabit. Alio potest exponi sic Nolite iudicare secundum faciem, id est nolite accipere personam in iudicio. Levitici 19. Non accipies personam pauperis in iudicio. Accipere autem personam in iudicio est permittere iustum iudicium propter dolorem vel timorem personae. Fuerit aliquis qui dixit hoc in addiscere doctrinam ut iudicare, digredi a proposito quia ad hoc sit Christus quod Christus hic docuit de acceptione personarum. Non quia apud vos maiores habent maiorem gloriam quam ego et ex parte dignitatis fueratis iudicantes, sed a veritate non quia ea que ego facio maiora sunt quam ea que fecit moyses.

Dicebat ergo quidam ex Ierosolimis. Manifestatur origine sue doctrine; hic manifestat originem sui ipsius docentis. Et dividitur in 3 partes quia primo ponitur occasio manifestandi istam originem; secundo ponitur doctrina huius originis, ibi clamabat ergo Ihesus; tertio ponitur effectus huius doctrine, ibi querebant ergo. Et primo quidem ponitur turbarum admiratio, secundo turbarum dubitatio, ibi numquid vere cognoverunt principes. Idem circa primum notandum est quod turbe istorum admirabantur quia Christus publice docebat cum tamen principes quererent eum interficere, et hoc est quod dicit Dicebat ergo quidam ex Ierosolimis: Nonne hic est quem querunt interficere? Et ecce palam loquitur et nihil ei dicunt. Cum aliqui principes enim potentiores fuerant, sed ibi aliqui erant, nisi sabbato querentes. Et

ut ferunt. Deinde cum dicit numquid vere cognoverunt, ponitur dubitatio: dubitabant enim utrum esset Christus, arguebant enim quod esset dum videbant non esse qui Christus est. Unde dicit numquid vere cognoverunt principes quia hic est Christus, quasi diceret sic, signa quia tacent; sed minuunt quam possunt ostendere argumentum per dicta precedentia. Sed hunc scimus. Unde sicut non quasi dicat origo, de ventura cito nobis incognita. Ysa. liii. Generationem eius quis enarrabit. Sed origo huius est nobis nota quia patet omnibus homine patre eius Ioseph. Ergo iste non est Christus. Deinde cum dicit Clamabat ergo Ihesus, ponitur sua doctrina qua primo manifestat suam originem sumptam ex humanitate, secundo manifestat suam originem secundum divinitatem, ibi a me ipso non veni. Circa primum dicit Clamabat ergo Ihesus in templo. Ysa. xlviii. Clamans ne cesses. Non enim clamabat sed quia clamor importat impatientiam et tempus, ysa. xlii. Non clamabit neque accipiet personam. Docens in templo et dicens: Et me scitis etc. quasi dicat dicitis vos scire etc. ego autem dico quod me scitis secundum carnem. Sciebant enim quia in Bethleem natus est in Nazareth nutritus, quia conversatus inter eos patri suo. Deinde cum dicit Et a me ipso non veni, manifestat suam originem secundum divinitatem omnibus que hic origo est tam occulta. Dicit: a me ipso non veni, sed a patre a quo est mea origine et hic pro omnibus est, primum quod promisit de me ventura implevit quia scilicet verum nobis misit. Secundo ostendit quod origo est notissima, dicit ego scio eum a quo meam originem et hic sic duplex que innotescit cum eis, de quibus misit exemplariter. De quo intendunt potest. Sed ego scio eum, quia ab ipso sum et naturaliter et ipse me misit in mundum; Ioh. 16. Exivi a patre et veni in mundum, quasi dicat quod est unius naturae est unius cognitionis cum sim unigenitus cum patre qui per originem quia eandem ... secundum unius cognitionis ...

cognosco eum per suam comprehensionem
sicut et cognovit seipsum. Io. primo
Deum nemo vidit unquam sic comprehendendo
nisi unigenitus qui est in sinu patris
ipse enarravit. Nondum enim venerat hora eius. Notandum quod venire
est duobus modis vel per veram cognitionem
que vero cognitionibus non attingit, vel comprehensive
cognitionibus, tertio loquens
ad homines cognitos dicit Quem vos
nescitis. Alio modo per generationem que attingit
vera comprehensive cognitione. Unde
hylarius ii de tri. dicit quod est in ubi post omnes
attingit cognitionem, alias sola eterna
novit eius ingenerationem ad quam
scilicet pertingit cognitione, ita quod filius
ex hac scientia qua dicit Scio eum osse
preveniens per fidem sed eam prius alio
quam per creationem. Deinde cum dicit
Querebant ergo ponitur effectus huius doctrine
et primo quo ad turbas, secundo quo ad
phariseos. Audierunt pharisei et primo
quod primo ponit effectum quo ad turbam
in malignos, secundo in bonos ibi De turba autem.
Circa ad malignos ergo dicit Querebant
ergo eum apprehendere, non apprehensione
pia de qua Cant. vij ascendam in
palmam et apprehendam fructus eius, sed
ut occiderent persequi et comprehendere
eum. Et nemo misit in illum manus
quia nondum venerat hora eius, quia deo vero non po-
tuit comprehendi nisi quando ipse destinavit.
Sed si homo nondum venerat, ergo ideo non
est quod homo de qua dicitur venientis ait
fuisse sub fato, quod ista hora
non dicit necessitatem fatis, sed oportunitatem. Non
voluit enim oportuno tempore nasci et
oportuno tempore mori. Vel aut homo dicit
necessitatem fati, quod per deum augustinus dicit
Non enim dominus sub fato natus est
quid de te credendum est, sed ergo tua ho-
nos illius est que est hora illius, nisi
nos sua. Ergo homo dei qui cognoscere
mori, sed quam dignatus est occidi, propter rationem
quod in tempore vel libro arbitrii non sit
determinata hora ab ex causis celestibus
sed ex deo, quod si attingit tunc certa
hora fuit determinata sue morti, dicit

Et hoc predictum est de duobus . Joh. xix . dicit
Consummatum est. Ubi ergo videtur
potestatem suam moriendi; hoc enim expectabat
donec omnia complerentur ante mortem futuram.
Notandum est quod secundum aug. quod omnem duxit
homo passionibus de qua dominus est
tractatus de qua aug. quod dicit propter quod
hic homo fuit expectandi quando est
quod hac homo fuit ut homo quod fecerat
necesse erit quod fecerat hac hora
fuit, et propter nobis tempus quod fiat
scilicet tempus hac hora fuit est. Et
ut fugam nisi quia nondum venerat hora eius
Deinde cum dicit De turba autem ponit
effectum doctrine in bonis effectus autem
est quia multi crediderunt. Ubi ad-
vertendum quod dubitaverunt, quia nunc veniet
presens, si non fuit evidentia
ac si diceret, quod crediderunt plura signa
faciet et meliora, sed quia iste quod
dubitandum, utrum iste sit Christus. Et
alio modo secundum aug. ad omne pertinet
sic arguentium si dicunt hoc non venit
hic est, Christus ac si diceret, Christus promittitur
venturus, sed hic qui promittitur plura
signa facit quam iste, ergo hic est
velut ut dicit duo. Duobus autem Christus non est
perfectionem duobus mediatoribus.
Deinde cum dicit Audierunt pharisei
ponitur effectus doctrine in phariseis
et primo ponitur phariseorum machinatio
secundo eorum per ipsum confutatio. Dixit ergo
ihesus, tertio iudeorum dubitatio. Dixerunt ergo
iudei ad se. Primo ergo ponitur iudeorum machinatio
unde dicit Audierunt pharisei ac si
diceret audientes pharisei
turbam acquiescentem Christo turbati sunt
et ideo miserunt ministros ut eum appre-
henderent. Ex quo patet si eius quod solo
sabbato non fuit contradictio, sed quia
eum glorificabat. Deinde cum dicit Ad-
huc modicum tempus vobiscum sum, ponitur
ministri confutatio per doctrinam, sicut
qui non potuerunt apprehendere eum vo-
lentes eum docere. Confutat autem
eos duobus modis primo quia non possent
eum nunc capere, quia dicit adhuc modicum
tempus vobiscum sum etc. quasi dicat non tempore
non perfectio quia est tempus quasi Vobiscum

z no p mort. Item nobiscu co
usa. ibo aut ad pre p passioz
2o cofutat eos q no inuenie
tis dr quitis me et mea corde
pncia z no inuenietis q vo e
qr ubi ego sum ic. Nond est
sup illo ubo Moicu tpe ey tpe
conuersacois x fuit mortuus
quidz ad om dz p virtute qui
tn morto tpe nichz inmutauit
2o at ne dicat aliq ... pone
vet huitatis eni y fuit via
p qua deuenit i gl. qz tig
t uitas. Nond e sup eo qz ubu
q pmouit satisfacere no pse
querentes ac si dicat q monuist
facere ferum est qz no mo q mo
dicit p tpe uobiscu sum z accedit
desideriu boz ac si dicat uide
audiet dit me q modico tpe
uobiscu sum. Nond e sz e ubo
quitis me no uoi redi et no
inuenietis p ptatem offen. ex q qz
q nos inuederit e in numqua se
qz ptas e ad eos alios ut si ...
ut sit ssig quitis me pq ...
qr quem nond agnosatis pnte
queretis absentem cu uidetis
inuenietis z iam credetis. Sz at sic
quatst ... ueni no pitystis no
ds no potest qz talis tunc erat
ut no posset sequi. Nunde est
pet z no ego uado no potetis
me sequi mo. Notabilr at dix
ubi ego sum z no ubi ego ero.
qr ppeccat ... q supat veditas
Sic eni ueniut ut no recedet
Vn eo loco Nemo ascedit i celu
nisi qui descedit de celo filius hois
qui e i celo. No dixit fuit
sz qui e q ps carne fuit i tra
sz p maiestate erat i celo et i tra.
Demondit dignme go indi
quo quitus erat q. d. deus
dubie ... innuit eius situm
ad quitis disp sa t pmiq tas
z doctrine eas. Nond e qz indi

sic ... descripi ... glabant z gentiles
exp babat ... cuntu ...
colligit gentes ubiqz dispsas. ut
Nond est z eq sic dicens p dyo
salutem ... insciētes q dicunt
Vn augg dubitaug erat ad
gentes no pncia corpis sz tu pe
dibus suis misit eum ad nos gentib
suasit fecit nos membra sua.
In nouissimo at die ...
Ihc post inuita ad eande
doctrina. t pso quid post ad fide
inuitacoz 2o audiē ... opio
... go turba. 3o ... redum
reprhesio. Nemo go ... p
nicodemi phieorz ...
dr nicodemus. Circa p p ...
tpe inuitacois. 2o ipa inuitao i
si quis sitit. Circa ad p dr.
In nouissimo at die i ultio
die festiuitatis ... festi
p vij dies q celebratur ...
... ad salm. Stabat
p nobili ... malach ij. ego dns
z no mutor. Et clamabat p
... clamis ...
... Demonst
Si quis sitit. post ipa inuitao
z p mo quid post offert benignitas
cio dr si quis sitit ac si dicat.
Nemine nolo ... si quis
desideriu ht hnic grati benigne
offero huc ueniat ut bibat.
Sap ix. Venite et come pa nem
z bibite viu q miscui uobis.
Eccu xv. aq sapie salutaris potabit
illu. Si quis go quicuqz sitie
ueniat qz offero sine pnuncoe
meritor sine acceptoe psne sine
dimucoe donor z sine ofusioe
opprobrioz. De his iiij. Iaco i. si
quis indiget sapia postulet a
deo qui dat ad pz ... ad z
affluent q ad 3 ... no impprat
quo ad iiij ... ista inuiti coe po
... facultas ... ue
na credit i ptate ... Est at
h facultas ... supernosa.

F ysa. lv. Omnes sitientes venite ad aquas no[n] multu[m] laboriosa. Ecc[lesiasticus] li. Exiguum laboravi et inveni multam requiem. Secundo ista invitatio est propter utilitatem quia flumina de ventre eius fluent. Alio[s] p[otes]t dici ista invitatio de primo ostenditur qui invitentur quia desiderantes et sitientes. Dequo ci[rca] cuncta sui ciano acceptatio dicit. Si quis sitit. Ysa. li. bibat q[ue] esu[ri]unt et sitiunt iustitiam. Secundo ostenditur ad quid invitentur quia ad potum spiritualem et ideo dicit veniat et bibat. Ysa. xv. [illegible] mei bibet et vos sitietis. Tertio ponitur invitationis fructus et ideo dicit Qui credit in me et primo quid ponit ipsum fructum et ipsum exponit hoc autem dixit de spiritu. Circa primum quo ad fructum. Notandum est quod iste fructus est multiplex et ideo dicit aug[ustinus] Qui bibit credendo in eum haurit fontem quo hausto vi[vi]ficatur anima quae est venter interioris hominis et ipsa fons erit. Secundo iste fructus est copiosus et humidans et ideo dicit flumina non fluvius. Crisostomus flumina dicit et non flumen copiositatem et ubertatem occultam insinuans. Tertio iste fructus est perfectus et redundans et ideo dicit fluent. Super quod aug[ustinus] ... flumina qui manat de ventre interioris hominis est benevolentia qua multis consulere possit sicut putet qui bibit soli sibi dz sufficere non fluit aqua viva de ventre eius. Si autem proximo festinet consulere ideo non siccatur quia manat. Quarto iste fructus est continuabilis et perpetuus et ideo dicit aque vive. Viva est que continuatur fonti et est fluminis totius spiritus sanctus de quo in ps[alm] apud te est fons vite. Aquam et vivam secundum Crisostomum dicit aquam perpetue operationem spiritus sancti. Gratia enim cum in mentem intraverit fonte magis manat et non deficit neque evacuatur nec stat. Videbatur hoc quo ad sapientiam stephani ad petri linguam ad pauli flumen[...]

[...]t cum eos detinebat. Sicut flumina multo impetu. Et Ysaias ... que omnia secum trahentes abibant. Queritur ubi supra alibi hoc dicit scriptura ubi hoc dixit scriptura quod flumina fluent de ventre credentium. Ad hoc verum Hieronymus in prologo genesis dicit quod scribitur in proverbiis. Derivantur fontes tui foras et in plateis aquas tuas divide. Alio[s] secundum Crisostomum dicitur ad literam hoc ad mentem Ysa. lviii. eris quasi ortus irriguus et quasi fons cuius non deficient aque. Et secundum Crisostomum distinguit qui credit in me sicut dicit scriptura. Scriptura dicit credenti. I. ... scriptura flumina de ventre eius fluent aque vive. Secundum cum sic sit. Qui credit in me sicut dicit scriptura flumina de ventre eius et notandum quod hoc in sequentibus ... spiritus ad literam. Deinde dicit hoc autem dixit de spiritu expo[nit] ... hoc autem dixit de spiritu quem accepturi erant credentes in eum. Et hoc in illis ... de celo ... non dum acceperant. Nondum enim spiritus erat datus quia nondum Jesus erat glorificatus. ... nisi ego abiero paraclitus non veniet ad vos. Si autem abiero mittam eum ad vos. Queritur de hoc quod dicit Ergo nondum erat datus. Contra cum Io. ... nondum erat datus quia de Iohanne Baptista dicitur spiritu sancto replebitur ex utero matris sue et spiritu repletus Zacharias ... Spiritum etiam sanctum acceperat Maria ante dominum concipere. Ad hoc verum aug[ustinus] quod ... fuit datus ... Iesus glorificatur ... convenientius ... ut ... de datione eius ... invisibilibus signis. Nam post resurrectionem dixit accipite spiritum sanctum et insufflavit. Fatetur enim quo flatu primus homo vivificatus et de limo erexit signis cum ea qui

10

insufflavit in facie eorum ut a luto
resurgerent et luteis operibus re-
nuntiarent. In pentecoste dedit eis
spiritum sanctum in linguis igneis.
Et possumus dicere quod triplex
quam vocat hic glorificationem
fuit datio spiritus sancti manifesta. Ma-
nifestior post resurrectionem quia in signo
visibili, scilicet in flatu. Mani-
festissima post ascensionem quia in signo
visibili et audibili. 2° quaeritur de qua-
litate huius glorificationis et ad da-
tionem spiritus sancti quae talis fuit quod mitte-
retur a quo dicitur quod nondum erat
glorificatus. Ad hoc dicendum quod datio
spiritus est quaedam arra immortalitatis
futurae, sicut gratia est quaedam arra
[illegible] et per quos taliter ve-
nit. Ita hic [illegible] huius
arrae. Alio modo potest dici si angeli
omnes spiritus scilicet ad hoc dantur nobis
ut erigat corda nostra ab amore
saeculi in amorem futurum. Voluit ergo
dare hunc spiritum post quam glorificatus
erat per resurrectionem ut magis
flagraret in eis amor futurae. 3° modo
potest dici si Christus spiritum suum non de-
buit dare nisi reconciliatis hostibus
[illegible] et ideo post glorificationem
nam si Christus gloriam suam vocat
salvationem. Ex turba ergo
turba [illegible] variae opiniones
et primo ponitur opinio, 2° inde ca-
ta dissensio, ibi: Dissensio itaque.
Circa primum ponuntur quaedam
opiniones quorundam attendentium
ad verba, 2° opiniones aliorum ibi
quidam autem. Circa primum dicit:
Ex illa ergo turba cum audissent hos
sermones dicebant, scilicet illuminati ex
doctrina: hic est vere propheta, for-
te intelligebat de illo propheta
de quo dicitur Deut. xviii. Prophetam
suscitabit vobis Dominus. Alii autem
magis illuminati dicebant: hic est Chri-
stus ex operibus et quibus vidit fide divina.

Quidam autem dicebant: numquid a
Galilaea venit Christus? Et ponit 3^a
opinionem quorundam sic arguentium:
Christus non venit a Galilaea, sed ex semine
David et de castello unde erat David venit
et de Bethlehem. Michaeae v:
Et tu Bethlehem Ephrata non es
minima etc. Sed iste venit a Galilaea;
ergo non est Christus. Deinde cum dicit: Dissensio
itaque, ponit dissensionem consequentem di-
cens: Dissensio itaque facta est propter eum
propter diversitatem opinionum quidam volentes
eum dimittere quia bonum, quidam
autem ex eis qui scilicet dixerant numquid a
Galilaea etc. voluerunt eum apprehendere
scilicet ad occidendum, sed nemo misit in eum
manus, quia cogitationes hominum
vane sunt, sed consilium manet in
aeternum, quia quod Deus decreverat
prius non apprehenderunt de dubiis dissipat
consilia gentium. Deinde cum dicit: Venerunt
ergo ministri, ponitur ministrorum responsio;
2° ponitur ministrorum excusatio, ibi:
Responderunt ministri; 3° phariseorum argu-
mentatio: Numquid et vos seducti estis? Circa
primum dicit: Venerunt ergo ministri qui mis-
si erant ad capiendum Christum ad pon-
tifices et phariseos, et dixerunt eis
quare non adduxistis eum? Deinde cum dicit:
Responderunt ministri, ponitur ministrorum excu-
satio excusabat enim se quod numquam
sic locutus est homo sicut hic homo loquitur,
ac si dicat: qui loquitur verba sapi-
entiae utilia et virtuosa, capi non
debet; hic homo est huiusmodi, loquitur enim verba profunda
verborum verorum utilitatis virtuosa quae
erant docibilia sicut patet huius
Sapientiae: quam dulcia faucibus
meis eloquia tua, verba scilicet
divina utilia et virtuosa haec. Deinde
cum dicit: Responderunt ergo eis, ponitur phariseorum
argumentatio, ac si dicat: non locutus verba
utilia sed apparentia, cuius signum est
quod si talia loqueretur aliquis ex principibus
crederet in eum; sed nullus credit; ergo non loquitur
utilia, sed seducti estis ex apparentia
verborum. Non est loqui consona legi, consequentes

quia qui novit legem non credit. in
cuius turba que legem non novit
et ideo maledicta est iuxta illud deut. 27
maledictus qui non permanserit in
lege. Nota hic est super illo verbo Seducti
quia secundum alchuinum Christus erat seductor
bona seductione quia dimisso ma-
lo infidelitatis traxerunt ad fidem.
De qua Ier. xx. seduxisti me domine.
Nota hic est quod secundum Crisostomum quemadmodum admirati
fuerunt isti ministri primo quidem quia non a
signis sed a doctrina capti sunt. 2°
quia non a longo sed a brevi sermone
dicitur enim nichil incorrupta fuit
et disposicio non longo sed brevi sermone
opus est. 3° quia audacter phariseis loquebantur.
Deinde cum dicit Dicit nicodemus, ponit
phariseorum reprehensionem per nicodemum et primo
hic ponitur 2° ponitur quaedam phariseorum [illegible]
3° ponitur dissensio eorum [illegible]
Circa primum ad primum articulum sic nicodemus
reprehendit eos qui aliquem iudicat
inauditum hoc contra legem patet Deut.
xvii. tu audies et inquisieris.
Diligenter hoc observabat Job xxix°
tanquam nesciebam diligenter investi-
gabam. vos iudicatis Christum cum
non audistis ergo reprehenditis. Nota hic est
quod ex verbo nicodemi apparet eos
fuisse dixisse quod nemo ex principibus
credidit, quia nicodemus cum princeps
esset credebat secundum augustinum crede-
bat nicodemus quod si isti pacienter
audirent forte fierent sicut illi
qui missi fuerant et ideo exhortabatur
eos ad audiendum ipsi autem voluerunt
esse dampnatores quam cognitores.
Deinde cum dicit Responderunt respondent
pharisei nicodemo ac si dicant numquid
tu [illegible] es quod patet ex duobus primo quia
loquens sicut seductus et ideo dicunt numquid
et tu galileus, seductus a galileo
dicebat enim Christum esse galileum quia in
nazareth nutritus non enim attende-
bant locum ubi natus sed ubi nutritus
2° quia fallebat homines quia non perdiscat
scripturas et ideo dicunt scrutare scripturas et

vide quia propheta a galilea non surgit.
Contra quos augustinus et si non surrexit
propheta tamen dominus prophetarum. secundum ieronimum
fuit ibi [illegible] flos in nazareth de
radice eius ascendet. Deinde cum dicit Et
reversi sunt unusquisque in domum suam
[illegible] fide et fraudati utili-
tatibus. Iesus autem perrexit. Capitulum viij
in montem oliveti. postquam Christus ostendit
se esse doctorem hic ostendit se esse libera-
torem liberator autem dicitur esse liberans se,
liberator autem [illegible] hic quia liberavit
mulierem in adulterio deprehensam.
Et quia liberator dicitur esse liber ostendit
in isto capitulo se multipliciter esse liberum primo
quidem a servitute legis in liberando mulierem
2° a servitute erroris ibi Iterum loquitur
eis. 3° a servitute demonis ibi Dixi ergo
4° a dampnacione [illegible]
in aliud amen dico vobis. prima in tres
quia primo ponitur Christi erudicio 2° phariseorum
calumpniosa temptacio ibi adducunt autem
scribe 3° [illegible]
[illegible] ad eum
primo ponitur locus doctrine et ideo dicit Iesus
autem perrexit in montem oliveti et in
diluculo venit in templum. Con-
suetudo enim erat Christo sicut dicit alchui-
nus in die verbum dei predicaret signa et
miracula ostenderet in templo sero autem
recedebat in bethaniam ubi apud
sorores lazari hospitabatur et ideo
ultimo die [illegible] cum toto die
predicasset perrexit in montem oliveti
2° ponitur doctrine auditorium et omnis
populus veniebat [illegible] synagoga propter
scandala [illegible] 3° [illegible] doctor
et sedens docebat q.d. cuncta
doctrina eius fuit dilucida quia di-
luculo venit in templum prov. viij°
qui mane vigilaverit ad me
inveniet me. Et fuit publica quia
omnis populus veniebat ad eum
luc. xxi. omnis populus audiebat eum in tem-
plo. Et fuit autenticata sedens do-
cebat quia magistri est sedere matth. xxiii
super cathedram moysi sedent scri-
be et pharisei. Deinde cum dicit Adducunt
autem scribe, ponitur quaedam phariseorum. ubi

No adūtendū q̄ q° illoꝝ fuit tēp-
tat⁹ tēptat⁹ eī e simul ex ꝑte
de vindicte i h° g° temptabat
qz nolebat simul ex ꝑte [illegible]
iusticia x̄ In x° eīn fuit uitab
qz doctor ꝛ hac fuit ex ꝑte eī
ua loquebat ꝛ° i x° fuit man-
suetudo qz liberator ꝛ hac fuit
ex ꝑte qz q° iustos nō movebat
ꝛ° i eo fuit iusticia ꝛ de hac vo-
lunt simul ex ꝑimi ꝯstatuē
cū mulierē [illegible] dixerūt ap-
se ipsos si eā dimitti censuerit
iusticiam hoc teb' qz lex iniustū
iubē nō p̄t / Sic g° h̄ duo fuit
qz p° po' ipa qo' ꝛ° o q̄ ē tēta. i
h° at dicebat / Circa p° p̄d
addiuāit ei scribe ꝛ pharisei mu-
lierē i adulterio dep̄hensā / Scribe
inuidentes sapiē qz pharisei in-
dēter ... ꝛ boni [illegible] x̄ā acceperunt
pharisei ꝛ legisperiti fuit insiste-
tes eq̄ [illegible] de multis insi-
diatoribꝰ statuūt eā i medio
de ea volebat inquirē ꝛ dixerūt
ei magister [illegible] nocat [illegible]
ēē discipli h̄ mulier nō dep̄hensa ē
i adulterio [illegible] dicat te d̄ mouē
culpe nouitas nō culpe cui
dens dep̄hensa ē culpe enormi-
tas i adulterio / Circa q̄s mulier
que adultera p̄ralt p° i lege
dei fuit [illegible] i lege at mādat i lib'
moysis hoc lapidari Deut. 22.
Si dormierit vir cū uxore p̄x-
imi [illegible] moriet ꝛ ugō [illegible] dicit
h̄ querebat nō studio discendi
ſ3 dolo decipiendi / Deīn cū d'
h° at dicebat o q̄ qo fuit tēp-
tā ꝛ i° d' h° at dicebat tēp-
tātes eū ut possent eū accusare
tāq̄ legis p̄uaricatorē Credē-
bat enī q̄ x° diceret eā dimitti
ne p̄deret mansuetudiē i qua plꝰ
amat fruebat / Deīn cū d' ihc
aut inclinās se p° iuo ꝯ [illegible]
dicit' i ipā qz p̄mo o' ꝯsuaui
nō deuiauit a iusticia ꝛ° quō
deuiauit a mia i erigēs se at

ihc p° i ipa [illegible] po' x° nī ꝯ pharisoꝝ
cōfutac° audietes at [illegible]
x° tā satz p̄mo fat sniaz sua
i° d' ihc aut inclinās se d' cōsu-
si d quōd p̄q̄ea ptulit [illegible]
mel' digito scribebat pt' cōs-
cia x° snia [illegible] i° d' [illegible]
sine pctō ē [illegible] no aut dixit
nō lapidē neq̄ legē dixit nō de-
ne dixit lapidē venit eī n̄ p̄dē
q̄ inuenat ſ3 reparare q̄ pierat
ſ3 dixit Qui sine pctō est / ac si dī-
ceret iustē cūt pūiat pctā
ſ3 nō a pctoribꝰ impleat lex /
ſ3 nō a p̄uaricatoribꝰ / x° i snia
ꝯseruat ꝛ i° d' ꝛ iterū se inclinās
scribebat i tra / scribebat at i tra
ſ3 aug' qut ondēt pctores ꝛ eos
nō i celo ſ3 i tra scribēdos / vl' ſ3
quidē ut ondēt q̄ q̄rebat [illegible]
qz ex tra ꝛ nō ex lapide accū
ꝯ i° scribebat i tra aut ondēt se
legislatorē / vnde beda illū se os-
tēdit qui quondā legē i la-
pide scripsit / Deīn cū d' audientes
lit' po' pharis' cōfutacō / audi-
entes at h' uoce iustie [illegible]
zelo p̄cussi se inspicientes ꝛ reos
inuenientes [illegible] alium exibat
incipientes a senioribꝰ qui forte
magis rei erāt / [illegible] magis suas
culpas cognoscebat ꝛ remāsit
solus ihc ꝛ mulier i medio stās /
Augꝰ remāsit mia ex pte x°
ꝛ miseria ex pte mulieris i° se
erigēs at se / vbi o q̄ snia x°
nō deuiauit a mia vbi adi'
q̄ i snia x° clariut mia ex ħ q̄
q' mulierē liberauit / iusticia aūt
clariut ex ħ° q̄ pctm dāpnut
p̄mo h̄ snia declarat mia ꝛ
iusticia / vade Inde clarē
at mie p° eā ꝯuocat / vnde
erigēs at se ihc a tra i q̄a
scribebat dixit mulieri ubi
sunt q' te accusabat nemo te cō-
dempnauit ꝛ dixit Nemo dne /
ꝛ° eā absoluit dicēs nec ego te cōdēpnabo

b a quo te forte condempnari timuisti, quia in me peccatum non invenisti. Deinde tu dicit: Vade, quia sententiam declaravit iustitia, quia liberavit mulierem, tamen dampnavit peccatum, dicens: Vade et iam amplius noli peccare. Nam si peccator factor esset, hoc non deberet.

c Notandum super illo verbo hec autem inclinans se etc. quod istud verbum ex parte scribentis declarat eius inclinationem, et ideo dicit inclinans se, quia inclinavit celos et descendit, id est ponens sapientiam bonitatem. Ex parte instruentis ostendit digitum mentalem discretionis, et ideo dicit digito. Alchimus: per digitum qui articulorum compositione flexibilis est subtilitas discretionis exprimitur. Nos ergo instruit ut cum quelibet mala proximorum conspicimus non statim ea dampnemus, sed prius ea digito discretionis sollicite inquiramus. Ex parte scribentis ostenditur prima dispositio, et ideo dicit in terra. Hec est terra de qua dominus: semen cadit in terra bona et ortum fecit fructum centesimum.

d Iterum ergo locutus est eis. In hac parte ostendit Christus se esse liberum a certis erroribus. Hec quod dicit se esse lucem, ubi enim lux est ibi non error est. Et facit tria: primo ostendit se esse lucem intellectualem; secundo viam: Dixerunt ergo ei pharisei; tertio occulta: Dicebat ergo eis Christus virtuosam; hec verba locutus est Ihesus. Primo ergo ostendit quod ipse est lux intellectualis, et potest esse ratio talis: lux que expellit tenebras et dat lumen intellectuale, lux intellectualis, sed ego expello tenebras et do lumen intellectus, ergo etc.

Contra ad istam rationem notandum quod Christus ostendit se esse lucem increatam, nisi enim Christus fuisset deus, de quo dixisset: Ego sum lux mundi. Et ex hoc concluditur error Nestorii, qui posuit quod Christus non erat filius dei nisi per gratiam inhabitantem. Theologus

non dicit tamen est lux mundi quasi quod sit deus per inhabitationem, sed ait: Ego sum lux mundi. Ipse namque homo videbatur, et filius dei et lux mundi erat. Et secundo quod fuit lux ubique, et ideo dicit mundi, id est hominum existentium in mundo. Unde Io. i: Erat lux vera que illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Et ex hoc excluditur error Manicheorum, qui, sicut dicit Augustinus, posuit deum esse quandam corporalem et quandam lucem infinitam. Christus autem non posuit esse solem istum materialem nisi lucem ex parte illius lucis. Hoc concludens Christus dicit se esse lucem hominum intellectualem et non materialem. Et ideo dicit: Qui sequitur me non ambulat in tenebris. Primo culpe, quia hec lux dat lumen gratie. I Io. ii: Tenebre transierunt et lux vera iam lucet. Secundo non ambulat in tenebris ignorantie, quia hec lux dat lumen sapientie, et dat ad Ephe. v: Eratis aliquando tenebre, nunc autem lux in domino. De hiis tenebris dicit Ps.: Nescierunt neque intellexerunt, in tenebris ambulant. Tertio non ambulabit in tenebris dampnationis et miserie, quia ista lux dat lumen intellectuale, sicut dicitur in textu: habebit lumen vite, id est lucem, qua luce attingens fontem luminis, unde in lumine tuo videbimus lumen.

c Deinde cum dicit: Dixerunt ergo pharisei, ostendit quod ipse est lux veritatis, et primo ponit obiectionem, secundo ipsa obiectio: Respondit Ihesus. Hec habent ut ... pharisei probabant quod testimonio suo non erat standum, tamen ... testimonium phariseis. Tu de te ipso testimonium perhibes, id est ego sum lux mundi, et ideo testimonium tuum non est verum, acceptum et congruum. Ad Cor. x: Non enim qui se ipsum commendat ille probatus est, sed quem deus commendat. Prover. xxvii: Laudet te alienus et non os tuum. Deinde cum dicit: Respondit Ihesus et dixit eis, ostendit se esse lucem veritatis, quia dat testimonium veritati. Circa quod ergo ... ab effectu, illa lux que dat

testimonium verum. Continuo post subiec
fuit causam illius [illegible] testimonium
verum. Continuo post subiecit principium sui
[illegible] accusabant enim eum pro eo
sic. Secundo ponitur qualiter hoc testimonium
procedens [illegible] verum. Tertio quod
[illegible] continue datur hoc testimonium
[illegible] a phariseis ibi: Vos autem
nescitis. Primo ostendit quod hoc testimonium datum
in veritate lucis [illegible] ibi: In lege
vestra scriptum est. Circa primum duo facit
quia primo ponit [illegible] probanda dicens:
Respondit Iesus et dixit eis: Et si ego testimonium
perhibeo de meipso, testimonium meum
verum est. Deinde cum dicit: Quia scio etc.
probat conclusionem intentam per hoc quod
cognovit principium de quo procedit et
ad quem vadit. Probat verum testificari
de seipso quia cum deus sit veritas a
veritate venit et ad veritatem vadit.
Sed ego scio unde venio et quo vado,
ergo possum testificari de meipso.
Aliquo probat sic: Omnis [illegible] ille potest verum
testificari de seipso qui perfecte
novit seipsum. Sed ego perfecte novi
meipsum, sciendo unde venio et quo
vado, ergo possum verum testificari
de meipso. Tertio probat sic: Unde
deus est sibi ipsi sufficiens testis quia
deus est lumen, lumen autem manifestat
se et alia. Sed ego sum deus, sciendo
unde venio et quo vado, id est scio
deum [illegible] patrem meum, scio et me
esse deum; ideo deus ergo possum testifi
cari de meipso. Deinde cum dicit: Vos autem
nescitis, ostendit quod hoc lumen ignoratur
ab eis. Et primo hoc ostendit, secundo ponit causam
ignorantie ibi: Vos secundum carnem. Primo ostendit quod ab
[illegible] ignoratur [illegible] in quo dicitur
[illegible] ad principium [illegible] quod hoc
est lux de luce, quia vero sua est in
omnem [illegible] quia
[illegible] lucis [illegible]
ipsam lucem [illegible] ignorabat
[illegible] lucis [illegible] ignorabat
ipsam lucem. Et hoc est quod dicitur: Vos
autem nescitis unde venio aut quo vado.

nescitis [illegible] pre
Iob xxviii: Unde ergo venit sapientia
[illegible]
Deinde cum dicit: Vos secundum carnem iudi
catis, ponit causam ignorantie. Ubi notandum est
quod iudei ignorantes erant quia
ei attribuebant [illegible] sit puro
homini [illegible] de eo
sicut de puro homine. Unde dice
bant quod iudei [illegible] sicut et
[illegible] alicui homini testimonium perhi
bere de seipso. Hanc ignorantiam ostendit
dicit: Vos iudicatis, id est sentitis
de me secundum carnem, id est secundum hominem, id est ac
si essem purus homo qui non deberet
iudicare seipsum. Deinde cum dicit:
Et si ego non iudico quemquam,
ostendit quod hec ignorantia non est [illegible]. Unde dicit:
Ego non iudico quemquam, id est iudico
[illegible] damnationis [illegible] vero est
quia non veni ut iudicem mundum
sed ut salvem mundum. Et si iudico
id est de aliquo sermonem ignorans
hoc facio sicut vos, sed scienter.
Et iudicium meum verum est quia solus
non sum, sed ego et qui misit me pater,
ac si dicat: Pater meus [illegible] cum me
genuit [illegible] me perfecte
iudicare [illegible]
[illegible] veritate [illegible]
[illegible] reddere testi
monium [illegible] ubi [illegible]
datum [illegible] adventum
[illegible] non iudicat sed salvat
et [illegible] quo iudicabit quia pater omne
iudicium dedit filio [illegible]
[illegible] et filium distinctum
[illegible] non enim dicit: Ego sum pater
et ego sum filius, sed dicit: Non sum solus
quia mecum est pater. Et per hoc excluditur
error Sabellii qui ponebat quod
pater et filius non distinguuntur.
Deinde cum dicit: Et in lege vestra scriptum est
ostendit quod testimonium suum est verum per hoc
quod hoc testimonium quod est conforme legi
[illegible] testimonium meum [illegible]
est quia secundum legem [illegible] testimonium duorum
sicut autem est testimonium meum [illegible] non solum

viii

testimonium prophete de me scriptum est
testimonium prophete ut in psalmo ubi
Ego hodie genui te idest hic est
filius meus dilectus. ac si dicat vos
in vobis istud lex vestra approbat
testimonium duorum hominum qui non
possunt decipi multo ergo magis
debetis approbare testimonium meum et
patris qui non possumus decipi.
Circa autem de hoc dubitatur
testimonium suum patris per legem quod duo-
rum testimonium verum est. sed hoc circum-
valle non videtur quia in lege quando aliquis
testatur de se et aliquis de eo non re-
putatur ille pro uno teste et unus
testimonium quando non sunt nisi unum
hoc dicendum est quod Christus facit istam comparationem
de re ... hoc dominus est ad omnes quod filius
ut minus habet a patre per quod ex hoc
testificari potest de se ipso sicut pater
ac si dicat non est simile de homine
et de deo quia deus est verax testi-
ficari potest de se ipso per quod filius
testimonium verum est. Deinde cum dicit Dice-
bant ergo ei ubi est pater tuus est occulta
hic autem ostenditur ad interrogationem
phariseorum sermo ergo potius mirando et
dicit Dicebant ergo ei ubi est pater tuus.
Notandum est quod intelligere debebant Christum
habere patrem carnalem hominem et ideo quia
Christus dixerat non sum ego solus sed ego
et qui misit me pater. Ideo interrogant
ubi est pater tuus. Vel potest dici quod intelligi-
tur deridendo vel ironice. ac si dicat
ignoto quid est ignotus pater tuus quod ergo
cum sit fortasse incognitus. Deinde cum
dicit Dominus id est ostensio patris et filii est
occultatio sermo hic ostenditur ostendit quia
devenitur ad patrem est filius
id est si me sciretis. Circa tunc ad primum dicit
Neque me scitis neque patrem meum sed si dominum esse sciretis
nonne? ac si dicat ego et pater habi-
tamus in luce inaccessibili ... sicut non
... sicut ignorastis. Deinde dicit
Si me sciretis ostendit quia devenitur
ad cognitionem patris est filius. Vbi
advertendum est quod istud verbum et quod
intelligit filium et patrem est unitatis ipsa

vnum. Quando quis videt aliquem alium
similem cottidiana locutione est
si hunc vidisti et illum vidisti. Eodem modo
hic dubitatur si me nosceretis sciretis et
patrem meum sciretis. Non quia pater est
filius sed quia pater consimilis est. Filius
Theophilus si cognito filio
cognoscitur pater ergo pater consubstantialis est
filius. Notandum est quod hoc quod dicit est
fortasse non est positum dubita-
tive in mare patientia ab hominibus de rebus
quas certas habent aliqui verbum du-
bitationis ponunt sed si indignus
suo ... dicas contemptoribus me
forsitan dubitatur suum sic et deus
dubitando increpat fideles
cum dicit forsitan et patrem meum
sciretis. Notandum est quod nos possit
sic arguere. Iudei cognoscebant
deum et tamen non cognoscebant patrem
... ex quo intelligitur quod pater Christi non fuit
deus quem colebant. Quod ne testi-
monium hoc potest videri deus quem cole-
bant erat pater Christi. Dicendum quod Iudei tunc non
cognoscebant ipsum sub ratione
cognoscebant ipsum sub voce
dei et non sub voce paternitatis.
Deinde cum dicit Hec verba locutus est
ostendit quod ipse liberaliter quod rep-
let persequentes eum cum doceret
apprehendi non potuit a persequentibus
quia sermones eius fortiores erant
illis qui persequebantur eum. Et hoc est
quod dicit Hec verba locutus est Iesus in
gazophilacio docens in templo
et nemo apprehendit eum quia nondum
venerat hora eius non quidem fatalis
sed qua dignatus est pati ex sua
voluntate. Notandum est quod gazophilacium
dicebatur locus ubi mittebant
oblationes ad sacrificia templi.
Et dicitur gazophilacium a gaza
quod est divicie et philasso quod est
servare. De hoc Luce xxi Respiciens
vidit eos qui mittebant
munera sua in gazophilacium.
Aliquis locus sive repositorium dice-
batur corbona que erat deputata ad

& reposita sunt in templo

oblationes quas contingebat sacerdotes de
quo Matth. xxvii. Non licet eos mittere
in corbanam quia precium sanguinis est
Vel locus sive repositorium dicebatur
musach ubi reponebantur tributa
regum 4 Reg. 16 musach sabbati
no Nota hic est 2a quia gazophilacium alii
accipiunt pro archa in qua reponebantur
divitie 4 Reg. 12 tunc ut dicitur gazophilacium. Alii autem pro domo ubi
divitie conservantur et hic modo capitur
Nota hic est 3a sive gazophilacium est
locus numismatum in honore dei et
dispensationem pauperum oblatorum
hic numismata obtulit Christus [illegible]
gazophilacium quando verba disputa-
lit. Verba enim dei sunt quedam numis-
mata in imagine celestis regis
impressa [illegible] ut ait Beda et
[illegible] loquitur in gazophilacio quia ad
iudeos [illegible] parabolice loquitur. Alii autem ga-
zophilacium aperte quando disseruit
Dixit ergo eis iterum Ihesus etc.
[illegible]
libera a [illegible]
verus mediator fuit [illegible]
non habuit sicut [illegible]
fuisset mediator [illegible] mediator
indiguisset quia Christus fuit [illegible] me-
diator et liberator [illegible]
[illegible] liberari a [illegible]
[illegible] libertatis adeptio [illegible]
[illegible] gloria de libertate [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] libertatis adeptio
dicebat ergo [illegible]
gloria aliqui de libertate [illegible]
[illegible] filii abrahe estis [illegible]
[illegible] liberati a peccato
[illegible] liberantur
dicebat ergo eis [illegible] ad [illegible]
Nota hic est quod peccatum [illegible]
[illegible] di-
[illegible]
[illegible] gloria a deo
[illegible] duo [illegible]

[illegible] peccato et [illegible] gloriose
[illegible] manifestat [illegible] dicebat
ergo iudei [illegible] duo que dicit
[illegible] quo ego vado [illegible] ad [illegible]
dicit. Dixit ergo eis iterum Ihesus ego vado
et queretis me et in peccato vestro moriemini
Dicit ergo primo ego vado omnes qui sua
morte perfecto [illegible]
domino morte perfecto fuit illuc
[illegible] non discesserat
De ista perfecto ad [illegible]
obediens usque ad mortem mortem autem
crucis propter quod et deus exaltavit [illegible] dicit
[illegible] non desidiosi odio
[illegible] abscessit ab [illegible]
[illegible] cum et qui amabat eum
[illegible] De quibus [illegible]
[illegible] anima mea [illegible]
[illegible] mali cum persequendo [illegible]
[illegible] recordati sunt quia se-
ductor [illegible]
suis Act. 9 Saule Saule quid me
persequeris De sic querentibus [illegible]
[illegible] faciebat quod [illegible]
3o dicit in peccato vestro moriemini sunt
[illegible] dicit in peccato quia
quidam sunt et moriuntur in peccato [illegible]
mors est detestabilis de hac morte
dicit [illegible] mortuos sepelire mortuos suos
[illegible] quidam moriuntur in peccato [illegible]
qui finaliter perseverant in peccato
[illegible] mors multum est formidanda
[illegible] hac timens David dicebat
illumina oculos meos ne umquam
obdormiam in morte in peccato Deinde dicit
Quo ego vado [illegible]
non acquirit gloria [illegible] ego vado
[illegible] mortem non potestis venire
[illegible] salvatorem [illegible]
[illegible] dicit quo ego
vado [illegible] dicit [illegible] suam morte
[illegible] gloria [illegible] manifestat
quod resurgit in gloria et sedebit ad
dexteram dei 3o dicit quod [illegible]
[illegible] sequuntur [illegible] dicit non
potestis venire [illegible] qui est mortuus
in peccato [illegible] non mortuus [illegible]
Deinde cum dicit. Dicebat ergo iudei

d Exponit xps d'ca sua & pmo po
exponendi occo q fuit dubio
iudeorz 2° sc' ipa expo' dice-
bat eis Iuxtu ud piij do. Dice-
bat go iudei nuqd interficiet se
ipm qd' ic. Aug9 stulta uba
si xps interficiet semetipm in cario
illuc iret cu omib erat morit
go quo ego vado dixit no q
itur ad morte h q° ipe ibat p9
morte Nonne e sup illo ubo
Quo ego vado q h ic d'nuc
dist' h tu d'nus vii aug9 h
t quo loco dist' dix' u tu dix
eis i pcco uro moriemini q
ego vado vos no potestis ue-
n' venire Nu no abstulit spe
h pdixit dilacone Nu d'nuq est
pet9 quo ego vado no potes
me sequi mo sequis at postea
10 Dicit ad de h° q dcu e c2° co
vado ic vt q xps eis declaruit
sua dampn° & p qub cogebat
eos despe're Ad h° pt dici v°
q xps h dix no reuelando h
comminando vt et infra addit
nisi crediderit Aliq° pt dici q
h ud e d'ni credentib h morie-
dit qui uba v'reputabat f°
r Demu d' & dicebat eis expo-
nit d'ca sua & pmo f h q s
eo no ibut ad locu su 2° f q
i pcco moriet' i dixi g° uob
Et h° ad p'mu pt ec ro q Aug pt
ire ad locu ad que vado i pcr
cone' illi loco vos at uo est
pporcoati q2 ille loc9 e sup9
vos at deorsu est p pccm ille
loc9 no e de mudo vos at est
de mudo go no ptest ire ad
10 illu locu Ad cui9 h9 uod' e
q mudg i amator mudi h
pporcoata pom gcupitina ad
diu cognos' sed p' i mudo erat
t mudg eu no cognouit z° h
in pporcoatu affectu ad deu
amand' i Jo' 2c q e i mudo a
gcupia carnis e d'geu oclorz

a' sup'bia uite z° h in pporcoata
motiua ad d'uitatu asse-
quend' z h e q d' i lra vos de
mudo est at si dicat vos h est
digne infima z io uo est
pporcoati ascendere i clonum
p gram 2° mond' e q h origo Nu
e corp' mudg p g quid d' mudg
malis qui diu ssi loc' cotinet
ita q d' mudg deorsu q2
deorsu e pua p' mudi mudg
at gtinet deorsu et sursu
de h mudo no erat xps q ad
affcm q2 ubi e thesaurg tuq
ibi & cor tuu erit erat tn e go co
ad situ z lo' de xps q h or° 2co
d' mudg in q quo sc' imiss ha
omia eq uisu ud ebut h q
mudo sc' corde z co d' mudg
ipa sapia fig d' i tu dcub a
mudo inh gstu d' et ro corg
mudi a m dcmudata a mte
exoutet' i mas h mudo erat xps
h q filig d' et io d' ego no su
de h mudo q2 i me erd p qua
fous e mudg Et ex h appet
q mt'q appollinaris fig fuit
dicebat em q xps no fuit de
mudo t h q2 corg eg fuit de-
latu de celo h at e q apls
cu d'n e vos no est de mdo
& tu no ex b ar° q cor corz
fuit delata de celo h mag
q quo sacto corz fuit i celis
Demu d' dixi go nobis +
morimi pccis f q e mod' i pcco
d' q illi morimi i pcco qui xps
no incorporat' p fide ubi po
dat m'e uett e sacm rege
neratis sui sacm fidei Et io d'
nisi crediderit at si dicat ng
pt exomere fuctu hoie n' i
induat nouu hoiem at uo pt
induere p fide e & sacm fidi
2° dat m'e q pet que deg
credere e deg ung & io d' qz ego su
Timeb q ipe e q d' i exo° ego su q Timeb
su. In cruce dispuc' mutacob

inimicis sunt et erit. Cogita dnm
inimicis e. Ubi tpt ptitio ee no
possit ut ad illi hijs ubi dixi
vobis nisi credideritis q ego su
qui: id credidistis q ego sum de q
Demu cu dt. Dicebat g. omnibus
codones libant fit primo p
iudeorum incrudo 2 vni dixi
eis ihs 3 iudeorum excecatio
t no cognouerunt 8 excecati
venerunt. Dt g. eis ihs g. ...
dixerat Nisi credideritis diceret
tu quis es ut s. sciretis dei
cre sit. Demu cu dt. dixit eis
po vni qua mat tat q dob
libant fit primo mat tat. q est
cator 2 q e doctor qui et loqr
nob 3 q e iudex. Multa hec
Tuntum ad p. dt sicut prius s.
credas q. Omnia p ipm facta s.
Dd at pri 2 modis eo
quo dicit q pri e pri t ong di
et h modo sicut no dt se ee prin
Alio de pri ee t h modo dt se
ee pri. Et no sanguis q pri
h no e ntu cagt io ud sic legit
ego sum pri h dz sic legi pri
me credite t no mouemini i p.
cat s. uris h at manifestus e
gtco ubi pri e sermo s.
dicet Creditem pri i ubi
pri sem apud nos e. uent gt
Et iono bn dixeni utrum sit
ntu cag sit actati. Demu cu dt
Quit loqr dt. q e doctor ac
si dicat vitas t pri s. ab eo
s. fruis sum nob doctor loqs
i tpe elo hec. Locutus e nob
sto que costituit here vniuersorum
Demu cu dt Multa hec sece
iudicii s. q. 2 q. iudican
sum e vni s. qui me misit
g ad p. dt multa hec nob
loqr quos t iudicare que no
venerunt indiscussa Auggi
omie no digi iudicio s. hec iud
care q iudicare d at h hre
actu

iudicare dt ptate g refer
ad pns rm ad futurum sunt g
dicit h eo iudicanda ptatem
qua nunc no exercco quo ven
iudicare mundi s. saluare s
exorco futurum q p. de iudi
det s. q. Demu cu dt S3 qui me
misit d q. iud i sume s. pi
t erent s. Augg q filiquarius
nitabit ego sum filius v. pris
g sum veritatis p q. iud t. mea
vi e. Si q. ith d. stant q.
qua fat augg sumo Nasi p
uare e t. si quitas e veritas q
maius qui nare sicut pietas
qui pi t castitas qui casti
t pulchritudo qui pulc. Vi q
filius sit maior p. sic veritas
nari s. d h vni auggs q am
no p. ait vo e qr no dixit
nare sic loq. amant aug
Similiter cui d. nare q principat
intelectio talis s. q veritas sit
qt maior qui nare sic pricip
principatr q ipi principato e
splendor ui principab ut sit
loqr pie capit illis p. ...
nare q e ipa veritas p ee m
tc e iudex de suo t no princip
Venit est p sum s. qui est
veritas. Non h e q ista ubi
S3 qui misit me pt ali roti
incidi ad pcedent ut sit n.
Causa ad tacita quoniam Dixerat
enim Multa h iudicare possit
g eis qui e ab eo q u iudicas
Rnt q pi no misit me ut
iudicarem mundum s. ut salue
io nare q exhibiui q. pmist
t ego qui audiui ab eo sic
nati loqr i mundo Aldquid
audisse s. a principio e q e
a pre ab io eni h s. audire
a quo ht esse. Demu cu dt Et
no cognouerunt po excecatio
iudeorum Quam audissent
nare e qui me misit non intellexunt
q de pre dicebat eis. Nam
oculos aptos hebant cuia
lib t erant alio at h ... pap.

que dicit. Dixit ergo eis Jesus. Dominus ergo eis
ponit veniens in ista civitate
Jerusalem ante eius passionem sua
cognosceret eius tamen facta que post
ostensiones eius venienti sunt ad fidem. 2o o
ostendit de eo credere. ibi: ego sum.
post effectus doctrine sue ibi: Jesus
loquente. Circa primum ad primum dicit: Cum
exaltaveritis filium hominis exaltatione
sancte crucis tunc cognoscetis, quasi aliqui
ex vobis per fidem. vel cum exaltaveritis
filium hominis tunc cognoscetis, id est
cognoscere poteritis, id est quod talis sum non
solum per gloriam virtutis mee sed et per
penam destruendi vos dicit. Nota
quod exaltatus dicitur duobus modis. primo in statu
sue passionis mortem cum exaltaverit,
2o in statu sue passionis fructus tunc
cognoscetis. Circa ad primum notandum est
quod Christus exaltatus fuit in fama ipsius
Jo. illorum crescit et meritum minui.
ipsum post exaltavit eum et apud plebes.
2o exaltatus fuit in pede quasi ex
altatione dei quasi exaltatus est cum ipso
iudaica pravitate. ipsum quod quasi
in post exaltatione habet sancta in deitate
humiliatus sum et conturbatus. 2o ex
altavit eum per divinitatem. haec est quod
promittit per Ysa. xlviii. Levabo
ad gentes manum meam et ex
altabo ad populos signum meum. 3o ex
altavit eum in Varietate Jo. iii. ut
sic exaltatur Moyses serpentem deserto
ita exaltari oportet filium hominis ut
omnis qui credit in eum non pereat etc.
4o exaltatus est in gloria Act. ii.
Deus primum morte suscitavit
quem vos interemistis suspendentes in
ligno. hunc deus principem et salvatorem
exaltavit dextera sua. Deinde cum
dicit: Tunc ego sum. ostendit quod est de eo credere.
Est autem de eo credere primo quod habet in
mutabilitatem in esse. ideo dicit: quia ego sum
ac si diceret: certa quidem comparatione
non sunt ista mutabilia super potuit at
ipse est. 2o est de eo credere quod
habeat cognitionem in patre. ideo dicit: et a me
ipso facio nihil ac si diceret sicut a
me ipso non sum ita a me ipso non facio

primo enim operans sicut in patre esse
mutabilis et sic substantialis. 3o
est de eo credere quod in eius doctrina est
veritas. ideo dicit: sicut docuit me pater
hec loquor. id est sicut pater me tradidit
per ita ut ego. Augustinus: sicut enim
docuit quod in doctum genuit sed hoc
est cum docuisse quod per scientiam ge-
nuisse. si enim simplex essentia patris
hoc est scire quod nosse. Ecquicquid quod
pater gignendo dedit eum per esse. Ita
dedit ut nosset. 4o credere de eo
quod patrem esse cum eo per esse unitatem
et ideo dicit: Et qui me misit mecum est
et non reliquit me solum. Nam quia me
misit dispensationibus quia autem mecum
sit deitate est. Et quod ergo me misit id est
cuius auctoritate incarnatus sum non
reliquit me solum. non misit enim pater
filium sed non recessit a filio. Nota eius
quod misit filium non ibi erat prius
dicit: cum celum et terram ego impleo.
5o de eo credere est quod habet cum patre
voluntatem conformem et ideo dicit: quia
placita sunt ei facio semper. Vobis
non dicitur est quod dicitur ubique quod placita sunt ei
per esse signum per cuius patre quod et tunc est
ipsius meum. et non reliquit me solum
cuius signum est quod placita sunt ei
facio semper. vel tunc compleret non contra
dicta comparationes. Alius per
dicitur tamen per ultoria quod: Non re
liquit me quia protegat me quia
que placita sunt ei facio. Nota de hoc
super illo: Non reliquit me. quod est
de relictione multiplex est. Dispen-
sationibus quia dereliquit pater filium
exponendo ipsum passioni pro deo
meus quare me dereliquisti. hec
dereliquisti. hoc dicit hoc dominus inter dederit
libertatem voluntati non de dispensatione
divine sapientie. 2o est de relictione probationis
et hoc est inspicere sit derelictus homo
in manus Sathan. 3o est de relictione
permissionis quod permittitur per tale homo
in peccatis. ultimo est de relictione eterne dam-
nationis quod est in hiis qui finaliter dam-
nantur. Deinde cum dicit: Haec loquente.
post effectus doctrine ponit quod multi
crediderunt in eum super per efficaciam
doctrine eius x. nec tamen plebes crediderunt.

p̄ sermonē eius ꝛc̄
Dicebat ergo ihs. oᵗ hic … p
ciuēnie libertas adepta pcē-
aut sic q̄ p̄mo libtas pmitti
2o a iudeis ꝑuipendi(tur) 3o …
iudeis 3o a xpo … Ad
Ad cuius p̄mi nōdum e q̄ h̄ lib-
tas q̄ pmitti ad suppōit …
cui datio d(icitu)r Si vos manseritis
i sermōe meo ac si diceret … fied
liberi … manēatis i sermōe meo
p fidi stabilitatē ꝑ … meditā-
cōis lege eius meditabitur die ac
nocte p feruentē affectionē In
lege eius meditabitur nobis eius
2o h libtas ad cōfert ꝯfert
cui gdo sublimitatis i gradu …
d(icitu)r vere discipuli mei eritis magnus
enī gradus e ee discipulus xpi 3o cō-
fert h libtas illūiacōis mētis
i io d(icitu)r Cognoscetis veritatē Augꝰ
h veritas incōmutabilis e(st) h veritas
panis … reficit z nō deficit
mutat … nō mutat i
… Sic ergo discipuli eritis p
fidē z cognoscetis veritatē p spē-
itaut cognitō z visio …
fidei ysa. vij nisi credideritis
p fidē nō intelligetis s(cilicet) p spem
visionis 4o h libtas repat statū
z veritas s(cilicet) cognita liberabit vos
a morte q2 veritas e īmortal' s(cilicet)
a corrupcōe q2 e incorrupta. d(e)
mutatōe q2 pmanet … incōmu-
tabil' Nā cū incōmutabilitas
e eternitas. Ubi nōndum e q2 augꝰ
i omelia duplex e veritas …
pfecta … in via s(ed) nō 2a
q2 i via caro … adūs
spūm … quā appe-
tebat apls ad romanos …
hō quis me liberabit de corpe
mortis huius Nōndum e …
Si vos manseritis … nos
hortatur ad obseruatiō … ille …
manet i sermōe qui sermonē audi-
tū obseruat. Jac. j nō auditores
tū s(ed) factores iustificabuntur …
2o nos īuitat ad ꝯseruatōz statꝰ

Discipulatus … Ubi nōndum e
q2 discipulatū … quis p
abrenūciacōis terrenorum …
renūciauit omnibus que possidet
nō pt meus ee discipulus 2o hūc statū
cōfert quibus p dilectionē p(ro)ximorum
Jo. xiij. In hoc cognoscent … discipuli
mei eritis si dilectionē habueritis ad
inuicē 3o hūc statū cōfert quibus p
obseruacōnē mādatorum … hac
dignitate hꝰ status lo(quitur) … que
audiuit … de lege tua do-
cuisti eum … inuitat nos ad cō-
seruacōnē … veritas liberabit
vos Ubi nōndum e q2 e veritas doctrine
que liberat ab errore de q(ua) Jo. 13
ad hꝰ veni in mundū ut testimoniū p-
hibeam veritati z h veritas e … est
veritas gr(ati)e que liberat a culpa …
eternitas quā xpc fecit … gra(tia) et
veritas p ihm xpm facta est …
eternitas gr(ati)e qua xpc …
… manet …
i veritas … de ista lo(quitur) hic
s(cilicet) q liberabit a corrupcōe …
veritas liberabit vos Dein cū d(icit)
Responderunt ei iudei … libtas pmissa
vilipendi(tur) ac si dicant iudei
libertas nō pmittit(ur) nisi seruis
nos aūt seruī nō sumus q2 sumus
semē abrahe z nemini seruiuimus vnquam
quō tu dicis liberi eritis …
Nōndum e q iudei errabant i …
… loquebatur de libertate sp(irit)ual'
sed ipi intelligebant de corporali
Et augꝰ ait iudei mentiebantur
dicentes nemini seruiuimus vnquam q2
joseph venūdatus est z seruiuit
… in egypto luto z latere seruie-
bat … captiuitatē ducti
et … tributa soluebant romanis
Alio pt dici q nō mentiebant(ur)
q2 e duplex seruitus s(cilicet) naturalis origi(nalis)
ut puer … intelligebat
Semen abrahe sumus … sunt
possessionē … de ista nō intel-
ligebant de ista seruitute … leuit(ici)
xxv. … ancilla … de nacōib(us)
que circuitu vestro sunt Deinde cū d(icit)
Respondit eis ihs … ista libertas

F est nec primo quid sit servus est
servi peccati 2º quod de hac servitute non
potest se eripere servus [illegible] 3º quod filius
eos eripit ibi filius autem manet
Quantum ad primum sic continuatur dixistis
quod non estis servi. Ego autem probo vobis esse
servos quia omnis qui facit peccatum
servus est peccati, sed vos facitis peccatum
ergo estis servi peccati. Queritur quomodo
peccator sit servus peccati. videtur quod non quia peccator
facit quod vult, qui facit quod vult non est
servus. Ad hoc dicendum secundum salvatorem
hic quod peccator est servus. hoc autem potest probari
quadrupliciter. primo per illud quod qui multa nec
sed diversa operatur ad malum aspiciens
peccator videtur nolle ut multa accipere de-
lectat ad hoc aspiciens propter malum autem
servus est quod sit quod diu liber velle non esse
servus sed dum vult hunc malum cum [illegible]
quod esse non [illegible] ergo mali [illegible]
et aliquando volunt ut per que servi
et hic [illegible] sunt quia peccatori non potest
subiectus actum talem quem se subi-
ciat meliori. vero potest sumi ex parte
appetitus cum se subicit et potest esse vero
subiectus alicui inferiori et vero
servitus sic peccator subicit se suo
inferiori scilicet appetitui. Natura enim superius
est vero subici cuiquam alicui
quod sum primum est esse vero alio ergo peccator
est servus. Tertio vero potest sumi ex hoc quod peccator
est ipse non habet [illegible] redire vadit
[illegible] ad peccatum sed non potest si
accepta deo quam vult quod hoc est non [illegible]
dei ex quo sequitur quod homo peccator
servus est quia licet nolumus eligit tamen
reditum [illegible] in peccato et licet actu
[illegible] servus quare [illegible]
quasi subicitur peccator. Unde Augustinus
[illegible] servus peccati servus dum servi
fatigatus fugiendo requiescit
servus peccati quo fugit peccati trahit
quocumque fugiat peccatum [illegible] vo-
luptas transit peccatum non transit p-
transit quod delectabat remansit quod
pungat. 4º peccator est servus quia habet ac-
tores servus. Ad modum enim servi
est [illegible] [illegible] peccatores
et miles ad modum servi [illegible]
De filio prodigo [illegible] filius [illegible]
quod cupiebat implere ventrem suum

siliquis porcorum. Ad modum servi
[illegible] opibus dum [illegible]
luti et latibus omni [illegible] famulatu
[illegible] ad modum servi [illegible]
[illegible] [illegible] vii [illegible] stabis
et non [illegible] cibus [illegible] faciet
[illegible] si fecit alii concedet
causa. Ad modum servi [illegible] causa pro-
dum sui [illegible] non dicam
vos servos sed amicos. Deinde cum dicit ·
Servus autem et cetera quod non potest se probans
liberare. Ubi notandum quod aliquis liberari
a servitute eius quod introducitur
domum dei [illegible] putavit glo-
riam futuro [illegible] introducere
in domum qui non habet potestatem in domo
servus autem peccati non habet potestatem in domo
quia peccatum [illegible] eicit de domo.
[illegible] sicut non potest liberare
a servitute peccati qui non habet potestatem
in domo servus non habet potestatem in
domo quia non manet in domo in
eternum. Clerici non manens sic non
habet potestatem dimittendi peccata sacer-
dotes enim [illegible] non habebant
potestatem per sacra [illegible] dimittere
peccata. Omnes enim potestatem sac-
erdotes qui [illegible] ut dicit apostolus
[illegible] habebant sacrificium offerre
Notandum est secundum Augustinum ecclesia est domus ·
servus est peccator. hac autem domo
si peccatores sunt apparenter tamen non
manent in eternum quia [illegible] non
sunt separati [illegible] a fidelibus sed
[illegible] in futuro tamen separabuntur
utroque modo. Ad Galatas ejice ancil-
lam et filium eius non enim erit heres.
Deinde cum dicit Filius autem manet et cetera
quod solus filius liberat et potest esse quod
unus est liberare quia est habere potestatem in
domo filius autem potestatem habet in domo
quia manet in eadem in eternum. ergo filius
est liberare. Notandum est quod ergo liberare
a peccato quod est introducere domum
[illegible] filius autem introducit quia me-
diator est quia solus a mortuis libe-
ratus et non solum mediator est non
mediator fuit quia nunquam fuit
eiectus de domo per peccatum. hoc autem est
solus [illegible] de [illegible] ut dicit apostolus

Omnibus peccavit et egent gloria dei
ita egent introduci in gloriam dei
De 2o at dam q Qui peccat non
fet p nos sacrifi factus est ut nos
simus iustitia dei in ipso ac si dicat
hoc factus est vero sacrificium quia non
hebat peccatum Deinde cum dicit Si filii
abrahe estis enervat gloriam eorum
et primo ostendit quod non sunt filii abrahe
p imitationem 2o quod non sunt filii dei
per dignitatem ibi 3o quod sunt filii
dyaboli ibi vos ex patre dyabolo etc
quia primo ostendit duo genera filiationum
2o ostendit quod non sunt filii abrahe ibi Nunc
Dicit ergo quantum ad primam filiationem quia p
supposuit eos esse filios abrahe ex
generatione dicit scio quia filii abrahe estis
secundum carnem ysa li attendite ad
abraham patrem vestrum et ad saram
que peperit vos 2o ostendit aliam
filiationem p imitationem dicens Sed
queritis me interficere quod non imita
mini abraham alium 2o reddit
duplicem causam huius imitationis prima est
quia non capiebat verbum divinum et
io dicit quia sermo meus non capit in vobis
2a causa est suggestio dyaboli et io dicit ego quod
vidi apud patrem meum loquor
q d non solum loquor quod auditum sicut
alii prophete ysa 8 Verbum domini ne
videt Vnigenitus qui est
in sinu patris vos quod vidistis apud patrem vestrum
facitis ac si dicat non estis filii alicuius
nisi abrahe p imitationem quia facitis
ea que vidistis a dyabolo suggerente
no Nota hic super illo verbo Si filii abra
he etc secundum originale in greco habetur sicut
abrahe et huius vero ergo quia secundum dicit
quid informe semen habet in se verbum
ergo est sicut non in actu et adhuc
manentibus et pausantibus adhuc
in potentia filius autem dicit aliquis et inducit
similitudinem generantis quia ergo isti
filii erant p originem tantum non p
imitationem ideo non erant in
forme Nota hic omnia assecuti
filiationem p verbum ideo merito dicuntur
sicut quod filii no Nota hic super illo verbo

Sermo meus non capit in vobis quos
in quibus non capiat propter eorum
malitiam Ecclesiastici xxi cor fatui
quasi vas confractum omnem sapientiam
non tenebit 2o propter ubi excellen
tiam ad Corinthios 2 Stultitia non capit
que dei sunt 3o ut habetur Augustinus super Jo
quod sermo tuus non capit quod non capi
est eum sermo sit hamus et homo sicut
piscis non capit hamus homines capit
p verbum vite Sic ergo hamus non
capit id quod capit stat sermo dei
capit quod capit Deinde cum dicit Nunc
et dixerunt ostendit quod non sunt filii abrahe
et primo per conditionem operum 2o per
ipsam conditionem ibi dixerunt ei Nos ex
fornicatione non sumus nati et dixerunt ei
pater noster abraham est Deinde cum dicit
Dixit eis ihesus ostendit quod non sunt filii abrahe
interior Ubi filii abrahe imita
tione opera eius probat non imitantur eum
ergo non estis vere filii eius Rationem
hanc ratione sic probat quia primo inimicum
minorem quod filius imitatur patrem
et io dicit Si filii abrahe estis dicit autem
dubitative si filii sunt quia dedit
assertive Rom 9 quia filii et quod dixit
Augustinus in omelia super Jo quia superius as
serui eos secundum originem carnalem
Nunc autem non eorum imitationem spiritualem
2o inimicitiam in opere quod non faciunt
opera abrahe et hoc quod querunt eum
interficere Nunc et dicit Nunc autem queritis
me interficere hominem etc Nota hic
ad dicit hominem primo secundum Augustinum quod
albunt de quo non mori 2o quod sicut dicit
1 Corinthios ii si cognovissent num
quam dominum glorie crucifixissent
Nota hic dicit qui veritatem locutus
sum vobis ut exaggeret peccatum eorum
Ratio quia veritatem locutus non meruit
[illegible] quam locutus quia vos fui
quia dicebat se esse equalem deo
hanc veritatem didicit a patre ab eterno
per eternam generationem quia per generationem habuit
et esse nosse 3o inimicum quod non
erat filius abrahe et habebat glam
patrem Unde dicit vos facitis opera
patris vestri Nota hic super illo verbo

Si filij abrahe e(st)is op(er)a abrahe fa(cite) q(uia) multa sunt. Pr(im)o q(uia) credidit fideli(ter). Ro. iiij. Credidit abraham deo (et) reputatu(m) e(st) ei ad iusticia(m). 2o q(uia) obedivit humili(ter). Gen. xxij. Temptavit deus abraha(m) et dixit ei (et) c(etera). 3o q(uia) nixit concordi(ter). Vn(de) dixit abraha(m) ad loth. Ne q(ue)so sit iurgiu(m) int(er) te (et) me. Gen. xiij. 4o q(uia) obtulit fidel(iter). Gen. xiiij. dedit decimas ex o(mn)ibus. 5o q(uia) pugnavit viril(iter). Gen. xiiij. de liberac(i)o(n)e loth. 6o q(uia) se h(ab)uit hospitali(ter). Ad hebr. xiij. hospitalitate(m) nolite oblivisci p(er) ha(n)c e(nim) placuerunt quida(m) angelis hospicio recept(is). 7o q(uia) mortuus e(st) laudabil(iter). Gen. xxv. mortuus e(st) i(n) senectute bona p(ro)vecteq(ue) etatis (et) plenus dierum. Et merito ab deo q(ui) ubi h(ic) abraham no(n) fecit tpe (con)tra abraha(m) x(ris)tus no(n) venerat (et) io no(n) e(st) mirum si c(re)dere no(n) potuit. Ad h(oc) d(icitu)r q(ui)d(em) Orige(nes) dic(it) v(er)u(m) e(st) q(ui)a lic(et) x(ris)tus no(n) e(ss)et t(em)p(o)re abraham tu(m) d(e)b(ebat) c(re)d(er)e filius d(e)i qui loquebat(ur) modo (et) qu(er)ebat eu(m) abraham no(n) q(ue)rebat occidere. 2o vn(de) (et) q(ui)a adv(en)tus sp(irit)ualis nu(m)q(uam) defuit s(an)c(t)is (et) t(em)p(o)re abrahe adveniebat x(ris)tus sp(irit)ual(ite)r que(m) no(n) q(ue)rebat abraha(m) occidere i(m)mo i(n)t(er)e sua p(ro) pot(es)t(a)te mor(te) (et) expellere. Deinde d(icitu)r. Dixerunt e(r)go ei. Nos ex fornicatio(n)e no(n) sumus nati (et)c. Vbi primo p(ro)bat (quod) no(n) s(un)t filij dei q(ui)a q(ue)runt. Primo p(ro)bat ce(r)te filios dei. 2o x(ris)tus p(ro)bat q(uod) h(ab)ui(t). Est a(u)t(em) p(ro)bo(rum) iudeo(rum) (con)stitu(ti)o(nem) dic(it) q(uod) no(n) sumus filij dei p(er) gen(erati)o(n)e(m) sp(irit)uale(m). App(ar)et a(u)t(em) g(e)n(er)al(ite)r q(ui)a qui no(n) fornicat(ur) a deo sp(irit)ual(ite)r e(st) filius dei. Nos no(n) fornicamur sp(irit)ual(ite)r q(ui)a no(n) sumus nati ex fornicatio(n)e e(r)go h(ab)em(us) vnu(m) p(at)re(m) deu(m). Vn(de) notandu(m) e(st) (quod) a(n)ti(qu)us sup(ra) lo(cutus) e(st) (com)me(n)d(ac)i(o)ne appellabat fornicacio(n)em sp(irit)uale(m) q(ua)n(do) a(n)i(m)a que d(icitu)r h(ab)e(re) sponsu(m) deu(m) effici(tur) sponsa dijs mult(is) (et) fl(uxi)b(us) (et) tanq(uam) p(ro)stituta subici(tur). De hac fornicac(i)o(n)e Jer. ij. sub o(mn)i ligno fro(n)doso fornicaba(ris). Dic p(ro)h(i)b(it)io(n)e h(uius) fornicac(i)o(n)is

exo. 20. No(n) h(ab)ebis deos alienos coram me. Deinde cu(m) d(icitu)r. Dixit ergo eis Ihesus. X(ris)tus ostendit q(uod) no(n) s(un)t filij dei (et) p(ro)bat certo signo. (Quod) si deus p(ate)r v(este)r e(ss)et, diligeretis utiq(ue) me. S(ed) no(n) diligitis me e(r)go no(n) estis filij dei. Circa hanc (con)clusio(n)e(m) p(ri)mo q(uia) p(ro)ponit maiore(m). 2o p(ro)bac(i)o(n)e(m) eius. Ego e(nim) ex deo. 3o minore(m). Quare loquela(m) mea(m). Ponit e(r)go p(ri)mo maiore(m) dic(ens) si deus p(ate)r v(este)r e(ss)et diligeretis me utiq(ue). Deinde cu(m) d(icitu)r ego e(nim) ex deo p(ro)cessi (et) veni. (Et) e(st) p(ro)bo sic. Si deus e(ss)et p(ate)r v(este)r diligeretis ip(su)m d(omi)n(u)m sicut filio p(at)re(m) s(ed) ego su(m) deus q(ui)a p(ro)cessi p(er) et(er)na(m) gen(er)ac(i)o(n)e(m) sic deus ex deo. Et veni i(n) mundu(m). Veni a(u)t(em) sicut p(ro)cedens ab alio v(e)l i(n) (con)ve(n)ie(n)ti v(e)l ne(que) a me ip(s)o veni s(ed) e(st) s(ed) deus p(ate)r misit me. Ac si dicat x(ris)tus quicu(m)q(ue) amat p(at)re(m) amat me ego e(nim) (et) p(ate)r su(mus) v(n)ius essencie (et) vn(i)us dei p(ro)cessi e(nim) ab eo sic(ut) deus ex deo. Vn(de) notandu(m) e(st) q(uod) x(ris)tus i(n) v(er)bis istis p(ri)mo o(stendi)t se e(ss)e v(er)u(m) deu(m) q(ui)a p(ro)cessit a deo. 2o o(stendi)t se e(ss)e v(er)u(m) ho(min)em i(bi) d(icitu)r veni scil(icet) p(er) incarnac(i)o(n)em (et) assu(m)pc(i)o(n)em h(uma)nitatis. De hijs (con)venit. xviij. exp(ositi)o a p(at)re ven(i) i(n) mu(n)du(m). De primo i(n) ps. an(te) lucif(er)u(m) genui te (et)c. Et sic i(n) p(ri)mo e(st) ab illo dei ibi(que) ip(s)a ve(ni)t. Deinde c(u)m d(icitu)r. Quare loquela(m) mea(m) n(on) (cogno)scitis (et)c. p(o)n(it) mi(n)ore(m) s(cilicet) q(uod) eu(m) no(n) diligebant vn(de) d(icitu)r i(n)t(er)rogative q(ua)re loquela(m) mea(m) (et)c. ac si dic(ere)t signu(m) odij (et) no(n) dilectio(n)is e(st) no(n) libent(er) audire ho(m)i(ne)m loquente(m) s(ed) vos no(n) auditis me libent(er). Cant. i. q(ui)b(us) e(st) n(on) vos ad videndu(m) e(r)go no(n) diligitis me. Qui e(nim) amat libent(er) audit amicu(m). Cant. ij. sonet vox tua i(n) auribus meis. Cant. ult. fac me audire voce(m) tua(m). Deinde c(u)m d(icitu)r. Vos ex p(at)re diabolo estis. x(ris)tus (con)clusit q(uod) s(un)t filij diaboli. (Et) c(ir)ca hoc q(ui)a p(ri)mo po(n)it (con)clusio(n)e(m) p(ro)bac(i)o(n)em. 2o ca(usam) p(er) i(bi) ille ho(m)icida erat. 3o mo(vet) q(ua)nda(m) obi(ecti)o(n)e(m). Po(n)it ig(itur) q(uo)d ex vob(is) (et)c. (et) ad p(ri)m(u)m d(icitu)r. Vos ex p(at)re diabolo estis no(n) qui(dem)

opa abrahe

carnem, sed per imitacionem, quia patris vestri
desideria vultis facere, scilicet dyaboli, luxurie,
superbie. De hiis desideriis, prima ad Thy-
motheum: desideria multa et noxia
que ducunt hominem in interitum
et perdicionem. De filiacione ista
imitativa Ecclesiastici xvi: prius tamen
[illegible]
Deinde cum dicit: Ille homicida erat,
ostendit quod ipse [illegible]
[illegible] dyaboli peccando
[illegible] quia est homicida et in
peccando dyaboli [illegible] se
[illegible] per imitacionem
vos estis [illegible]
sic [illegible] primo dicit quod dyabolus peccavit
[illegible] pro hominibus [illegible] quia
peccavit [illegible] Et in veritate non stetit,
[illegible] peccavit [illegible] quia [illegible]
[illegible] ad primum dicit: Ille homicida
erat ab inicio, id est post inicium hominis
[illegible] in hoc [illegible]
[illegible] ab
[illegible] Ille erat homicida
ab inicio. Nota [illegible]
hominem [illegible] sit sensus
quod ille erat malus ab inicio,
id est a principio [illegible] Itaque
[illegible] iste intellectus est
impossibilis, quia deus non fecit [illegible] et
bonum. Vidit deus que fecerat et
erant valde bona. Aliquis intellectus posset
esse quod numquam fuit bonus sed
malus [illegible] ab inicio sue creacionis.
Itaque [illegible] fuit [illegible]
malus [illegible] malicia [illegible]
a principio creacionis a libero arbitrio.
Iste intellectus non est possibilis quia quando
angelus non potuit peccare in primo
instanti sue creacionis [illegible]
[illegible] Ezechielis xxviii
de dyabolo sub persona regis Tyri: In
deliciis paradysi fuisti. Et Ysaie
xiiii sub persona regis Babilonis:
Quomodo cecidisti lucifer qui mane
oriebaris [illegible] angelus
super [illegible] ut sit sensus: Ille homicida

erat ab inicio non [illegible] sed [illegible]
quia non potest occidi homo [illegible] fuisset
[illegible] homo fuit quia hoc
[illegible] ad mortem perduxit [illegible]
[illegible] mundo mortem [illegible]
neque quando moriemur, sed [illegible] dyaboli.
De hoc homicidio Sapiencie ii: Deus creavit
hominem inexterminabilem; invidia
autem dyaboli mors intravit in orbem
terrarum. De hoc homicidio dicit Augustinus:
quod vere deus est homicida ab inicio
non quia [illegible] tantum sunt sed
[illegible] in Adam
morimur. Deinde cum dicit: Et in veritate
non stetit, [illegible] quod dyabolus peccavit [illegible]
et [illegible] quia autem
[illegible] non stando [illegible]
[illegible] peccavit [illegible] quia deus est veritas
sed dyabolus autem [illegible] duo
signa [illegible] non est in eo
[illegible] ergo peccavit
[illegible]
primo potest quod dyabolus peccavit [illegible]
[illegible] Et in veritate non stetit
et hoc fuit [illegible] potest
signum [illegible] eandem [illegible]
veritas non est in eo. Tercio potest tercium signum
[illegible] mendacium [illegible]
[illegible] ab quo [illegible] quod dicit
quod non stetit in veritate. Nota quod [illegible]
[illegible] homines dupliciter [illegible]
ut dicatur non stetisse in veritate quando
fuit [illegible] malus [illegible]
fuisset [illegible] malus non fuisset [illegible]
[illegible] vel quod peccavit in primo [illegible]
[illegible] in primo instanti [illegible]
fuisset in veritate et iste intellectus non est
[illegible] ut dicitur dyabolus non est
naturaliter malus. [illegible]
[illegible] naturaliter [illegible]
potuit peccare in primo instanti. Aliquis
intellectus [illegible] angelus [illegible]
super [illegible] in veritate fuit sed in veritate non
stetit, quia non permansit [illegible]
Secundo [illegible] de quo dicit:
In veritate non stetit. Nota quod signum est
[illegible] permansisset in veritate
[illegible] veritas non est in eo

h[oc] quo nõ pmãsit. Debʒ at m̃ augg
ps dc viui dt q hʒ am ẽ a sigo
t nõ a casu ut ibi ps Ego
clamaui qm exaudisti me deus
meus/ cũ dd fuisʒ uideat exau-
disti me qm clamaui sʒ tũ hʒ
dices dt a signo ac si di. quando
me clamasse qm exaudisti/
Eodem mõ i pponit dt cum inuenit
nõ stetit q nõ ẽ mutabilis i eo q
... eo sic tãut i mẽte nõ ste-
tit q nõ ẽ mutabilis i eo tũ potius
ca sit tã ut i eo nõ sit mutabilis q
i mẽte nõ stetit et nõ aut a ca-
sʒ ab effectu 3° querit ab dẽz sig°
quõ ex ppiis loquit mẽdax ẽ
signum p̃y Ad hc dd ẽ q qẽ i
udt y lo ʃ instinctũ ut sʒ dicunt
i eo et io lo viij No lo ẽ de ppiis
sʒ lo suggesta p̃m ad Cor xij°
Nemo pt dicere dns ihc nisi i
spũ sco/ Et ambr̃ ỹm qdcũqʒ
dicit a spũ sco est 4° querit ab
vrũ ex ppriis loquit loqui
mẽdacium cõtra dd ẽ q nõ
Cũ q vo ẽ q deus lo ex ppriis
et tũ nõ mentit loqui ex ppriis
hic acti qn hõ aũt sʒ mẽte
dĩa doctẽt illuminante deo qd
hc vrũ iij° ẽ at deus uax omis
hõ mendax Et nõ dicit ex
tũc homo lo ppe mẽdacium ex
ppiis qm mẽdacium mẽt ẽ mẽtũ
lo 5° querit ab quo mẽti d
ubũ q mendax ẽ et pr eius/
Ad hc dd ẽ q istud pt m̃ 2
mõis uno ut sit sʒ dyabolus ẽ
mendax et pr eius s. dyab. est
mendax Et iste m̃ ẽ f h
cũ nõ ponebat manichei
Alius m̃ ẽ ut sit sʒ Dyab ẽ
mendax et pr eius s. mẽdacij
et iste m̃ ẽ u q sẽ ex ppriis
ut sit sʒ ex ppiis lo q pr mẽn-
dacij ipm s. inuẽiendo et emẽ-
dax filiũ pfũdo. gũ iiij°

Neqqm nisi enim/ Idem tũ dt
Et operãt/ ot q mali pccabant
attẽdo sca mi ... dt sic ego
dyab pccauit q i uẽte nõ stetit
Eodem mõ sic pccat sic filij sui
q i mẽte dico, uos tũ nõ credi-
tis/ Deinde cũ dt q̃uis ex uos
arguet me/ vnde ẽ ad qndã
obiectionem poteʒ p̃mo po hũ°
ro ad colp calumpnatorum ut
q° uider Contra ad p̃y nõ dicit ẽ
q uider potuisset vnde xps nõ
audiuit te p̃ defectum mũi
sʒ tum hʒ uolebat excludere xps o
q nõ ẽ defectus ex pte sui sʒ
ipõ Et pc quia p̃mo ot q nõ
deficit mutabilis ex pte docentis
2° ot q nõ deficit mutabilis ex pte
doctrine i sanctitate 3° ot q deficit
amor audientibus i qm ex dõ ẽ
Contra ad p̃y dr sic arguit
Doctor nõ deficit i bonitate
qui nõ pt argui de pctõ/ ego
nõ possũ argui de pctõ/ ergo nõ
deficio/ Et hc ẽ q dt quis ex uos
arguet me de pctõ. Notandum ẽ q xps
pccare nõ potuit si attendas sac-
dotij p̃mitem si eni pccare potuisset
mediatorem indiguisset qui eum
i deum reduxisset et nõ fuisset
p̃mus sacerdos nec p̃mus mediator
haut vero attendens apparuit ad
hebreos c. 8° tal eni decebat
ut nobis eet pontifex scus innocens
impollutus/ segregatus a pctõribus
Et io segregatus q de omibus
aliis hominibus dt i ps oes
declinauerunt sil inutiles facti sunt/
De x° at dt. i. pe. ij. qui pctm
nõ fecit Ideo° pccare nõ potuit si
attendas pcti deformitatẽ na
pctm ẽ quedam auersio a deo Cũ
ergo xps fuit deus ppr gratiam unionis
sic nõ potuit auertere sic ipo pa-
tet nõ potuit pccare 3° pccare nõ po-
tuit si attendas gratie plenitudinem
et inesse Nam pctm nõ cadit
ubi aĩa nõ patit aliquid uanum/

Vnica i pccare dm

no

No

Ubi autem est gratie plenitudo non cadit
peccatum. sic autem erat in Christo. Jo. i. de plenitu-
dine eius omnes accepimus. Dein-
de cum dicit Si veritatem dico ostendit
quod non est defectus ex parte doctri-
ne. nam illa doctrina non deficit
que veritatem continet. et talis cre-
dendus est et fuit doctrina Christi. unde
dicit si veritatem dico etc. adverte
quod est veritas doctrine et hec est de qua dicit
hic salvator. quod huic est credendum
hec est quam demum loquitur. Eccl
[illegible] deponentes mendacium
loquimini veritatem etc. secundo est veritas operis
et iusticie. et hec est veritas quam demum
facere. Jo. iii. qui facit veritatem venit ad
lucem. de ista veritate non [illegible]
Deinde cum dicit Qui ex deo est etc. ostendit quod
deficiebat amor ex parte audien-
tium ac si dicat si non auditis
non est defectus ex parte docentis sed
ex parte vestri quod docetur. sed ex parte
vestra non enim non libenter auditis quia
non amatis dominum. unde verba eius. Qui est
ex deo est per amorem verba dei audit.
propterea vos verba non auditis quia ex deo non
estis. Deinde cum dicit Responderunt ergo
iudei. ponitur calumpnia iudeorum. et primo ponitur
ipsa calumpnia. secundo Christi [illegible]
Calumpniantes ergo iudei Christo dixerunt
Nonne bene dicimus nos quia samaritanus
es tu et demonium habes. [illegible] movebant eos
duo. poterant arguere quod demonium
haberet. [illegible] theologi [illegible] ex hoc
arguebant eum demonium habere quia
revelabat cogitationes eorum. [illegible]
[illegible] est origenes et melius quod ex hoc ar-
guebant eum demonium habere quia deum
esse capere a quo capitur homines
[illegible] autem dicebat sermones tuos
[illegible] capacitate hominum puta quod
[illegible] ex deo quod est [illegible]
et filio. secundo querit eos [illegible] arguebant
eum esse samaritanum. Cum enim
sicut dicit Origenes [illegible] futura
[illegible] quo dixerunt eum esse sa-
maritanum quia tot [illegible]
[illegible] futura. [illegible] est quod

samaritani erant odiosi iudeis.
et quia Christus dicebat eos non esse filios
Abrahe [illegible] arguen-
bant eum [illegible] qui dicebat tot iniu-
rias iudeis ut esset samaritanus quia
sequebatur [illegible] eorum. Deinde cum dicit
Respondit Jesus excludit calumpniam iudeorum.
Ubi notandum est quod iudei [illegible] demonium
habere quia dicebat sermones tuos [illegible]
hec excludens Christus autem sic demonium
est quod ei [illegible] sermonibus gloriam [illegible]
[illegible] ego autem
sermonibus meis quos vobis dixi
[illegible] non quero gloriam [illegible]
magis patris. [illegible] me [illegible]
eo. [illegible] me habere [illegible] ab eo
et non ex me. ergo non habeo demonium
In hac vero [illegible] quia primo dicit
se querere honorem patris. et ideo dicit ego
demonium non habeo [illegible]
[illegible] sed honorifico patrem meum dum
dico me habere ab eo [illegible]
secundo dicit quod ipsum non honorabat iudeis
et ideo dicit et vos inhonorastis me
et per consequens patrem [illegible] qui non ho-
norificat filium non honorificat patrem
qui misit eum. Jo. v. tertio dicit quod non quereret
propriam gloriam inquantum homo tamen quere-
bat eam deus pater. et ideo dicit ego autem
gloriam meam non quero. est qui querat
et iudicet. pater enim quando dixit
hic est filius meus dilectus [illegible]
[illegible] gloriam [illegible]
honore. Iudicat autem quia discernit meam
gloriam aliorum hominum. [illegible] non [illegible]
[illegible] homo [illegible] aliis hominibus quia
nobis [illegible] peccato [illegible] sine peccato
vel quia gloriam [illegible]
glorificat. Iudicat autem dum [illegible]
[illegible] condempnat. Itaque iudicat [illegible]
[illegible] alio [illegible]
[illegible]
Amen amen dico vobis. hic est [illegible]
[illegible] ostendit se liberatorem
a dampnatione mortis [illegible]
suis dat vitam. In hac autem [illegible]
[illegible] quia [illegible] sui

viij

sermonis efficaciam. Primo ostendit eos contumeliantibus suam excellentiam, ibi: dixerunt ergo iudei. Secundo iudeos admirantibus ostendit suam eternitatem, ibi: dixerunt ergo iudei. Tertio iudeos persequentibus ostendit suam patientiam et benignitatem, ibi: tulerunt ergo lapides. Primo quidem ostendit sua efficaciam dicens quod sermo suus liberat a morte. Unde dicit: Si quis sermonem meum servaverit mortem non videbit in eternum. Ubi notandum est quod sermo domini servatus est civitas iustitie. Sicut ergo civitas iustitie ducit ad civitatem glorie de qua dicitur est liberabit nos civitas, ita et sermo servatus ducit ad eandem civitatem que liberat a morte intelligentie. Ergo sicut civitas doctrine docet de civitate operibus et iustitie et civitas iustitie ducit ad civitatem glorie que liberat a morte. De hiis tribus civitatibus habetur salvatoris: Si quis sermonem meum scilicet doctrinam servaverit id est fecerit scilicet quantum ad civitatem iustitie mortem non videbit in eternum quantum ad civitatem glorie. Secundo notandum est quod verbum domini est sicut semen. Ergo semen custoditum id est servatum habetur verbum ab anima. Sicut ergo ex semine custodito proprie fructus, ita ex sermone servato pervenit fructus glorie liberans a morte. Ecclesiastici viij: qui custodit preceptum non experietur quicquam mali. Et sapientie vi: custoditio legum incorruptionis consummatio est. Tertio notandum est quod verbum est sicut lignum vite. Sicut ergo lignum vite preservasset primos homines a morte, sic et verbum sapientie servatum preservat a morte et ideo dicitur de sapientia: lignum vite est hiis qui apprehenderint eam et qui tenuerint eam beatus. Deinde cum dicit: dixerunt ergo iudei, ostendit iudeis contumeliantibus suam excellentiam. Et primo quidem ponitur iudeorum contumelia. Secundo domini responsio. Circa primum iudei contumeliantes tria proponunt. Primo quod dicat per demonium. Secundo quod dicat verbum falsum, ibi: abraham mortuus est. Tertio quod dicat verbum arrogantie et superbie, ibi: quem teipsum facis. Circa primum ad primum dicunt: nunc cognovimus quia demonium habes. Sciunt enim quod loquens verba excedentia per demonium, et per demonium et ex opere alterius ex phitonio multa. Deinde cum dicit: abraham mortuus est, probat ipsum dixisse falsum et contra abraham servavit mandata domini Genesis xxii: in semine tuo benedicentur omnes gentes quia obedisti voci mee. Et tamen mortuus est, et prophete servaverunt sermonem domini et mortui sunt. Ergo falsum est quod sermo servatus preservat a morte. In hac voce sic procedunt: quia primo supponunt abraham et mortuum. Unde dicunt: abraham mortuus est. Secundo repetunt dominum dicentem, unde dicunt: et tu dicis: si quis sermonem meum servaverit mortem non gustabit in eternum. Tertio interrogant ipsum de comparatione sui ad patres dicentes: numquid tu maior es patre nostro abraham qui mortuus est, ac si dicat hoc pretendis quando dicis: si quis sermonem meum servaverit etc. Deinde cum dicit: quem teipsum facis, imponunt ei verbum superbie et arrogantie, quasi dicat quare teipsum laudabis et teipsum extollis. Notandum est super isto verbo mortem non gustabit, quod iudei mutaverunt verbum domini. Christus enim dixit: non videbit; ipsi autem dicunt non gustabit. Et videtur forte esse ideo quia et visionem et gustum accipiebant pro experientia mortis. Est tamen differentia quia videre mortem est experiri experimento. Gustare autem est aliquem mortis gustum seu participationem habere. Sic ergo plus est ad penam videre quam gustare. Ita plus est ad gloriam non gustare quam non videre. Illi enim gustant mortem qui in tali loco statum observant quod Christus promisit. Sunt quidam de hiis stantibus aliqui tunc scilicet qui sic non videant mortem morte

premendo

gustat tn ad p aliqua tenore
affectionis sic est in superioribus, qui
habent statum elevatum ut est visio
ut gustus mortis spiritualibus. In
imperfectis autem et si non sit visio
tamen est gustus, hec secundum accep ab
Augustino. Deinde cum dicit Respondit Ihesus
postquam ... in qua primo ostendit quod non
dicit illum superbie secundo quod dicit
illum fuisse alienatum per invidiam
primo vitat arrogantiam secundo ostendit
suam excellentiam. Contra ad
primum sit ar. arrogantie quere
gloriam propriam et seipsos glorificare
ego autem meipsum non glorifico
quia gloria mea nichil est ergo non
sum arrogans. In hac voce sic procedit
quia primo dicit non glorificare se
ipsum secundo dicit quod pater eum glorificat
Est pater meus tertio dicit quod hec gloria
est ignota a iudeis et tamen cognita
ab eo. Et non cognovistis eum
Contra ad primum dicit quod iudei a me
querunt meipsum facere per gloriam
et iactantiam. Et ego dico quod si
ego glorifico meipsum gloria mea
nichil est. Sunt et alii qui non glori-
ficant seipsum ut est Augustinus
quod hoc potest intelligi tribus modis. primo de
filio dei secundum quod non habet nisi natum
et ab alio, si glorificaret aliquo quod
habeat a se gloria sua nulla esset.
quia gloria secundo quod non est sed filius habet
nisi natum ab alio ergo si glo-
riaret in aliquo quod haberet a se
gloria sua nulla esset. Alio potest
intelligi de Christo homine qui non potest
gloriam in aliquo quod a se haberet quia
quicquid est et gratia ab alio est
ad Corinthios quid habes quod non accepisti
si autem accepisti quid gloriaris.
Alio potest intelligi ut sit sensus. Si ego
glorifico meipsum gloria mea non est

i. vana a nobis reputabitur sic
vana reputatur illius gloria qui dat
seipsum. Deinde cum dicit Est pater meus
ostendit quod pater eum glorificat. Ubi
advertendum est quod istud verbum potest
intelligi tribus modis. primo de Christo secundum
divinitatem ut sit sensus pater qui in mundo
me glorificat in eternum glorificando
ab eterno glorificat gloriam et ex isto
intellectu non potest argui quod pater sit
maior filio sicut arguebat
Arrius. quia quoniam non est maior
in patre. De ista gloria quam glorificat
pater filio Ad Hebreos i. qui cum sit
splendor glorie etc. secundo potest exponi
de Christo secundum humanitatem ut Wilhelmus
Glorificavit pater filium tempore
baptismi et mortis et tempore pas-
sionis et tribus hoc fecit a eadem
et post triduum eum resuscitavit et
collocavit eum ad dexteram
sue maiestatis. Nec ex ista
glorificatione potest argui quod pater
est maior filio quia convenit quod
filius glorificat patrem. Johannis xvii.
pater venit hora clarifica filium
tuum ut filius tuus glorificet te.
Nota hic est Augustinus super Johannem omne
quod ex isto verbo intelligitur eundem
fuisse patrem et duo vero tres.
primo cum dicit Est pater meus
secundo dicit Quem vos dicitis quia deus
vester est et manifestat quod per sua
deus deus ex eternitate pater ex proprie.
Deinde cum dicit Et non cognovistis
eum quod gloria hec est eis ignota et
nota sibi. Et ideo dicit Et non
cognovistis eum scilicet patrem. Non
cognovistis gloriam qua glorificat
michi secundum quandam dicens iudei
cognoscentes deum sub voce dei
non tamen sub voce patris glorificat
filio gloriam suam. Ego autem novi
eum. Non tamen sub voce dei sed patrie
non glorificatis gloriam. Et si dixero
quia non scio eum ero similis vobis mendax

viii

quia non est per quem quia ego sum immutabilis
que mentis non potest scilicet scientia cu-
stia speculativa, et sermonem eius
suo per conformitatem non est mee
nisi sua sibi. Descendi de celo
non ut faciam voluntatem meam. Io. 6.
Tertium dicit: Si me nosse dicerem, quia man-
datum non custodit mendax est.
Deinde cum dicit: Abraham pater ve-
ster, ostendit se Christus non dixisse per iacti-
antiam: nunc scitur se maiorem Abraham
quia sermo eius vivificat. Et attenden-
dum quod quanto quis exoptat bonum ab
aliquo tanto est minor illo; sed Abraham
exoptavit diem meum, ergo minor
me est. De hac vero non potest
salvator plenius quam Abraham exo-
ptavit diem suum, unde dicit: Abra-
ham pater vester exultavit etc.
Nondum exponitur quod exultatio Abra-
ham [illegible] visionem.
Unde angelus super Io. non ait exul-
tavit quia vidit sed ait exultavit
ut videret. Credens enim exul-
tavit sperando ut videret intellectu
et sic hoc gaudium consistebat in
visione fidei et intellectus, ac si dicat:
vidit fide et gavisus est, quo gau-
dio exultavit ut videret diem meum,
id est diem presentie mee aptam visioni.
Luc. 10: multi reges et prophete
voluerunt videre que vos videtis. Nondum est
sic angelus in omelia super Io.: Hic dies
quam vidit Abraham per fidem
et ad quam aspiravit per spem
fuit dies sue eternitatis que
nescit occasum. Hanc enim diem
credidit Abraham quia credidit Deo
et reputatum est ei ad iustitiam.
Fuit et alius dies incarnationis:
hanc enim vidit Abraham fide
et gavisus est, gaudebat, exul-
tavit, id est cum gaudio desideravit
ut hanc eandem diem videret
aptam visioni. Secundo nondum [illegible]
[illegible] Abraham vidit [illegible]
fide cum [illegible]
angelos hospicio recepit.

Exponit autem Crisostomus dicens: Diem meum vocat
diem crucis quam Abraham fide
prefiguravit in oblatione arietis
pro Isaac, per hoc ostendens quod non invitus
ad passionem venit. Ostendit et eos
esse alienos ab Abraham quia
dolent in hiis in quibus ille exultat.
Exponit autem angelus in omelia super Io.:
Abraham fidem vidit diem
[illegible] dixit servo suo:
pone manum sub femore meo
et iura per Dominum celi; hoc dicit in ve-
[illegible] angelus
in hoc significabatur de quo ab-
necturum in carne Deus celi.
Femore enim suum significat dicendo:
mitte manum sub femore meo;
Dominum autem suum significat addendo:
et iura per Dominum celi. Deinde cum dicit:
Dixerunt ergo Iudei, Iudeis ad-
mirantibus ostendit sua eternitate et prius po-
nit Iudeorum admirationem [illegible]
dixit ergo eis Ihesus. Et primo ad primum
[illegible] quinquaginta annos
nondum habes et Abraham vidisti,
quasi dicat hoc est impossibile. Et non
[illegible] Abraham vidit te
sed tu Abraham, quia [illegible] reputabant
maiorem Abraham. Deinde cum dicit:
Dixit ergo eis Ihesus, ostendit Christus sua eternitate
dicens: Amen amen dico vobis, in
veritate [illegible] antequam Abraham
fieret, sicut creatum esse produci,
ego sum. Non dicit ego fui ut
[illegible]
quia [illegible]
[illegible] ego sum [illegible]
[illegible] ego ipse
ego sum qui sum. Eccli. 24: ego
ex ore altissimi prodii primogenita
ante omnem creaturam. Deinde cum dicit: Tulerunt ergo la-
pides, ostendit Christus in Iudeis sua humilitate,
et primo ponit Iudeorum persecutionem,
secundo Christi humilitatem, ibi: Ihesus autem. Et primo
ad primum dicit: Tulerunt ergo lapides
ut qui volebant eum lapidare sicut
blasphemum. Deinde secundo Christi humilitas.

Ihesus autem abscondit se et exivit de
templo. Ubi primo videndum est
quare Christus abscondit se. Et dicendum est quod
abscondit se in signum de quo signo
dicitur glossa abscondendo se dominus sit quod
eius pravitas abscondi quia
eius verba sequi contempnunt.
Veritas quippe quam non invenit humi-
litatis mente fugit. Secundo ab-
scondit se exemplum de quo exemplo glossa
Nos autem non hic exemplo locutus est
cum resistere possimus non superbie
declinemus. Tertio abscondit se doctri-
nam ut ostenderet nobis quod ipse erat verus
homo. Simili augustinus super Joh.
tamquam homo a lapidibus fugit. Sed
ve illis a quorum lapideis cor-
dibus deus fugit. Secundo videndum est
ubi abscondit se. dicit autem textus quod
abscondit se et exivit de templo.
Super quo augustinus non abscondit se
in angulo templi quasi timens aut
in domum aliquam fugiens vel post
murum aut columpnam divertens.
Sed celesti potestate invisibilem se insi-
diantibus constituens per medium eorum
exivit. Hic ergo absconsio fuit
quia invisibilem constituit se. Non
quia ad locum absconsum divertit.
Tertio videndum est circa absconsionem predictam
a quibus se Christus specialiter abscondit.
Et dicendum est quod abscondit se a superbis.
Matth. XI. abscondisti hec a sapientibus
et prudentibus et revelasti ea parvulis.
Abscondit se a maliciosis. Deut.
Deum qui te genuit dereliquisti
et oblitus es domini creatoris tui et
sequitur abscondam faciem meam ab
eis et considerabo novissima eorum.
Tertio abscondit se propter peccatum impu-
dicitie et carnalitatis. Ezech. 39
iuxta immundiciam eorum et scelera
feci eis et abscondi faciem
meam ab eis. Quarto abscondit se propter
peccatum cupiditatis et avaricie. Ysa. 57
propter iniquitatem avaricie eius
iratus sum et percussi eum et abscondi

a te faciem meam. Capitulum IX
Et preteriens Ihesus. In precedenti capitulo
ostendit Christus se esse illuminatorem
[illegible] quasi illuminator cordis dat
mentem illuminatorem mentis. Hic autem hic ca-
tur ... primo quia primo ponitur illuminatio
mira. Secundo phariseorum calumpnia
maligna et ... Tertio ponitur spiritualis
illuminatio ceci. Sicut audivit quod Ihesus
... ad ... X. Secundo quia primo ponitur
... misericordie ... Secundo addit
... dispositionem ... et ...
rogavit eum. Tertio subdit ...
operibus miraculi et ... diximus
Quarto concludit ... admirationibus ...
Itaque ... Primo ergo ponit dicens
... dei preteriens Ihesus
vidit hominem cecum a nativitate
vidit oculo misericordie aspexit
vel vidit id est diligenter aspexit ut
discipuli viderent cecum ... appiarent
... rogavit eum ... preterivit
Vel preteriens Ihesus id est declinando phariseos
... vidit hominem cecum. Incog-
nita ... debuit ... eorum ...
... Et interrogaverunt eum
... de ... dispositionis
Et primo quid fecit. Secundo ...
... Ihesus. Tertio ... visionis ...
... Primo ergo ...
... discipuli. Rabbi quis peccavit
hic an parentes eius ut cecus nasceretur.
... discipuli
quesiverunt hanc questionem. Ad hoc ...
... quod ad hanc ...
... paraliticum curavit
dicens Ecce sanus factus es vide
ultra ne pecces. Illi ergo cogitabant
quod propter peccatum fuerat paralyticus. Sol.
Interrogavit de isto si peccatum
secundo ... fuit cecus propter
peccatum ... non ... iste
fuit cecus a nativitate ... anima ...
... fuit ... infusa
... theologi non susceperunt
... gentilium ... qui
anima in quo seculo vivens peccavit

IX

2º querit ab utro quis possit puniri pro peccato parentum, respondet quod non. Ez. 18 non portabit pater iniquitatem filii nec filius iniquitatem patris. Sed contra exo. xx. visitans peccata patrum in filios. Dicendum est quod duplex est pena spiritualis que consistit in privatione gratie et hac non punitur unus pro alio quia anima eius est nec est aliquid patris. Ezech. xviii. Omnes anime mee sunt, anima filii sicut anima patris. Alia est pena corporalis et hac punitur unus pro alio sicut patet quod filii sodomorum occisi sunt pro peccato parentum et hoc quia filius quo ad corpus est aliquid patris, et ideo quia non omnes ... quos deus infligit penam corporibus in remedium anime que nobilior est ipso corpore. Deinde cum dicit Neque hic peccavit ostendit quod sua cecitas non accidit huic propter peccatum proprium vel parentum sed ut opera dei manifestarentur in illo. Et ratione de illo ubi ... hic peccavit. Certum est enim quod hic puniatur minus ... Ad hoc respondet augustinus quod iste habebat peccatum et parentes eius sed non peccatum propter quod infligeretur hec pena cecitatis. 2º querit ab utro omnis pena sit inflicta a deo propter culpam. Dicendum est quod est duplex causa. Quandoque est homo: omnis pena habet culpam sicut causam quia si non fuisset culpa nulla fuisset pena. Alio est causa intentionalis et hoc modo non omnis pena respicit culpam. Alii enim infligitur pena ad meritum probationis et manifestationis sicut in thobia et iob. Alii ad virtutis conservationem sicut in paulo ii ad Corint. xii datus est michi angelus sathane. Alii propter divini consilii dispensationem sicut in ... Alii ad meritum divine manifestationis sicut in hoc ceco. Deinde cum dicit Me oportet operari ostendit convenientiam sicut et ... tempus est operandi in die quia est apta operationi, sed dies est

dies operandi sed nunc est dies operationis mee per quam manifestetur qui misit me. Ergo in nunc est operandi opere miraculosa sicut est illuminatio ceci. In hac vero sic procedit quia primo ponit operationis intentionem, secundo cum oportet operari ponit ... dicit dies est ... ad patrem dicit me oportet operari opera eius qui misit me, idest opera patris in me ... quod dicit in hoc ... opera miraculosa que manifestant patrem. Alio sic: me oportet operari opera eius qui misit me, idest me oportet facere opera que manifestant me equalem patri mittenti et hoc sunt opera miraculosa, secundo sic patre mittente fiat miracula, quia sunt opera eius et eadem opera oportet me facere, ... quecumque pater facit hec et filius similiter facit. Deinde cum dicit Donec dies est ponit ... vel ... dies est operandi, et tamen implicat quod primo dicit ... dies est ... non potest. Venit nox quando nemo potest operari. 3º post hoc dicit ... probat dies est ex presentia lucis. Sed ego sum lux quia quamdiu sum in mundo lux sum mundi, ergo dies est ex presentia mea sicut ab eius ... nox ... dies ... que hic ... mundus in absentia sui erat sub quadam tenebra ... ipso aut adveniente in mundum advenit lux ... ex eius presentia ... est quedam dubitatio ... alii manifestabat quid crederent, alii manifestabat quid agerent, puta mandata vel consilia. Alii manifestabat quid sperarent, dum promittebat premia. Alii manifestabat quid timerent, dum comminabatur supplicia. Ergo manifestabat ... quid crederent de eo ex opere eius miraculoso noluit credere ... deus, ac si diceret ... in mundo sic lux

facies dicit ī̄o dñ sui ī mūdo orme maive que st⁹ pūg et mei. Veniet enim nox. absētie meē corpal. que nō ē apta huic manifestōi. Non dicē eḡ h̄ dieb alio ptmt. s aug⁹ i omel s Io. Judicat. q xp̄c ē dies qui dicit ē nob pōle usq̄ i cōsūmatōm scli. ym x̄c. Ecce uobisc̄ sum usq̄ ad cōsūmatōm scli. i hac die opevandū ē qz seq̄ nox. i q̄ua nemo potit opari. q̄ui dicit. Jte maledicti i ignē et̄nū. De hac dicit hac nocte etia xiiij°. e. Quiq; pt mag tua instant' opdire. h̄ dom ē quo ad dam q̄z n° op̄ q̄n° vō aput msēob h̄ dom ē ḡo ad noctē. Et si dicat xp̄. In omib; uib; isthuc opandū ē qz hc tp̄c ē deputatū ad mēndū. postmū at tp̄c deputabit' ad recipiend. Deīn ē ñ tr̄ cū dixiss; po' effectū mia culos q̄ sub hc ordīe. p°. po' luti facto. ym dū expsponit i terā. fec lutū ex sputo. 2° po' oculi linitō. Et liuit lutū sup oculos eq̄. 3°. po' ceci missio. Vade et laua. ultimo cōclu' ceci sanatō. Abijt et lauit. Primo q̄ui ipē xp̄ i sanaē h9 ceci fec lutū ex sputo. Dō ē q h̄ fcm ē ad venero vada p̄nc opōuit f. oūdat q ipe ē qui formau' p'y hoīs ex luto. ym Criso. Voluit doce se ee c̄atorē qui i pn̄ uis ē luto ad hoīs creatoz. h; at lutū fec ex sputo ut oūdat q uirtq dei expibat. et q uirtute ppa sanabat. Nō ḡo ex aq̄a ḡ ex sputo ne uirtq fonti attribuat. 2° h9 fec ad designādā suā incarnatōm. De hac ea aug⁹ i omē sup Io. magnū mistiū quidē xp̄c de saliua sua lutū fec. qz ubū carō factū ē ac si diē. saliua tiē iūgit' qñ dd filg ex uigie nasci, saliua ḡo sapiam sit. De qua Ecc xxiiij. Ego ex ore altissimi pdiy. lutū at sit carne. 3° quiā ad q̄re oculi h9 ceci linit luto. Dō ē q hc fcm ē ut xp̄c manifestet' c̄ator corporm. ym Crisf. int' p̄uncipa visiblia c̄ata ho. valtior ē ho iut meb' at hoīs nobi' ē oculg. h' cū ōme corp9 gubnat h' ornat uisū. et q sol est i orbe terre hc ē oculg i corp. Ex h̄ ḡo q xp̄c refor̄t mebrū pndiē. at se ee c̄atorē tocig hoīs. 2° hc fcm ē ad oūsionē nr̄e spūalis reformatōis. Gal̄l. aḡo luto pnit' dū ubū sit carō. Oculi ḡo nr̄i hc luto uiguīr dū credēte' xp̄ incarnatū illumianr' p gr̄am spc sci. De qua 1° Jo. iij°. Vnctio docebit nob de omib;. 3° quiā ad q̄re iste missg ē ad siloe. Dō ē q hc fcm ē p°ut oūdat' virtg xp̄i. Siloe enim interp̄ missus. Vt oūdat' ḡo q̄ i uirtē missi a patre illumiā' iste missg ē a siloe. ym Crisf et dix ei. Vade et laua. ut discas quia nō indiget luto ad oclos faciēdos. st qz i syloe cat uirtq xp̄i q omia opabat'. Sicut enim dt apg. q pet' cat xp̄c. Ita xp̄c cat spūal syloe. 2° hc fcm ē ut oūda' obia cec et fidei. eg9. De hac vōe Crisf. Nō i aliq° augustiā quinus ut scandaliza' diceē, si opg ē luto eg quid pnostiteg qua lauari pcepit. Nēc hor repulat ḡ ad omīa p suasq obedivit

preposita

3º hoc signum est ut obediamus utique precepti primo cum obedit 2º illuminatur. ut obediamus quia mandatum illuminat per Ad mandata tua intellexi. Psalmus vi- mandatum lucerna est et lex lux. per preceptum domini lucidum illuminans oculos. 4º hoc signum est ad publicationem miraculi. Unde Crisostomus innititur ut in devotione in decore destruatur quoniam cum erat ob videre eum cum ungeret lutum super oculos habentem ac si diceret ex hoc firmatur publicum quia omnes eum tunc viderunt et quod exspectationem alii expectarent iste illuminatur. Deinde cum dicit Itaque vicini, ponitur hominis admirationis dubium sub hoc ordine quia primo vicini dubitant 2º ex dubitatione differunt 3º dubitationes certificantur 2ª id est alii dicebant 3ª id est ille autem dicebat. Circa primum ad dicit Dixit itaque vicini et qui viderant eum prius quia mendicus erat dicebant nonne hic est qui. Deinde cum dicit Alii dicebant quia dissentiebant alii considerantes faciem eius dicebant quia hic est, alii autem considerantes immutationem faciei per visum restitutum dicebant Nequaquam sed similis eius est. Deinde cum dicit Ille autem dicebat se certificat frater eum et primo certificat eos de se ipso 2º de miraculo id est dicebat quia. Circa primum ad primum dicit autem dicebat quia ego sum, scilicet qui mendicabam quia etiam cecus et nunc video. quod omnino gratitudo ceci ad suum benefactorem. Unde Crisostomus Non erubescebat de priori cecitate nec formidat furorem plebis nec renuit ostendere seipsum ut predicaret benefactorem. Deinde cum dicit Dicebant quomodo certificat eos de miraculo et primo certificatio petitur petebant enim ab eo quomodo aperti sunt oculi tui 2º certificatio datur ubi certificat eos de auctore dicens homo qui dicitur Jhesus. Sed numquid iste cecus unquam

viderat Jhesum quia cecus recessit ab eo vadens ad Syloe. Unde cognoscit eum ex auditu et collocutione. Sed nomen de ipso. 2º certificat eos de modo faciendi miraculum. Lutum fecit et linivit oculos meos. Item dixit autem lutum et non dixit ex sputo ut ostenderet quod natura. Crisostomus vide quomodo narrat quod mentiri non poterat non dicit quomodo exspuit sed lutum exspuit quomodo autem super imposuit tactu didicit 3º certificat eos de effectu miraculi. Et abii et lavi et vidi.

Et dixerunt ei ubi est ille, posito miraculo ponitur inde eorum calumniatio sub hoc ordine quia primo ponitur miraculi reprehensio 2º narratur diligens inquisitio 3º occultatio id est vocaverunt et cum scita primo sic potest quia primo ponitur reprehensionis sollicitudo et intentio. 2º ponitur reprehendendi occasio 3º ponitur in reprehendendo dissensio 2ª id est erat autem sabbatum 3ª id est dixerunt ergo. Circa primum ad primum ponitur sollicitatio in interrogando seipsos et dixerunt ei ubi est ille, et ait nescio, 2º sollicitatio in adducendo eum ad phariseos. Et ideo dicit Adducunt eum ad phariseos qui cecus fuerat. Adduxerunt autem eum ad phariseos quia intendebant phariseorum erat apparere ut nunquam propter quod relicto adduxerunt eum ut pharisei inde eum interrogarent et per interrogationem vehementer miraculum reprehenderent. Deinde cum dicit Erat autem sabbatum ponitur reprehensionis occasio. Unde subdit evangelista Erat autem sabbatum ut eorum malam intentionem denunciaret et eam prius quam eum quia iudicabant scilicet occasionem quam invenerunt ut detraherent miraculo per optimam legis preservationem. Deinde cum dicit Iterum ergo interrogabant eum ponitur reprehensionum dissensio sub hoc ordine quia primo ponitur phariseorum interrogatio et cecus 2º ponitur ex hoc secuta dissensio id est Dicebant ergo. Circa primum ad primum ponitur phariseorum interrogatio. Unde dicit Iterum ergo interrogabant eum 2º ponitur ceci responsio Ille autem dixit eis quomodo visum

Sed Cristi est admiranda ceci constan-
cia quia tanto periculo constitutus in
conspectu phariseorum non negat veritatem quam
dixerat prioribus. Est et admiranda
impiorum industria quia magis sunt
[illegible] dicto quem prius tacuit ei
nomen dicentis Vade et lava et sta-
tim dixit Lutum posuit etc. Deinde dicitur
Dicebant. postea dissensio secuta est
hoc ordine quia primo pars una malignior
Non est hic homo a deo. 2o pars vero
altera Quomodo potest homo peccator. 3o
postea ipsa dissensio et scisma erat inter
eos. Et hoc primo pars erat illa Non est homo
a deo qui sabbatum non custodit.
Iste non custodit ergo etc. Sic autem ar-
guentes decipiebantur primo quia sabbatum
precipit prohibet opus servile. unde Omne opus
servile non facietis in eo. precipue
prohibet peccatum quia omnis qui facit
peccatum servus est peccati. ex quo sequitur quod
pharisei sabbatum carnaliter observabant
spiritualiter autem violabant. Christus autem qui sine
peccato erat spiritualiter sabbatum observa-
bat. 2o decipiebantur quia Christus erat
dominus sabbati. Secunda vero aliorum fuit Quomodo
non est homo peccator facere signa
magna que iste fatetur ex quo sequitur quod non
est peccator. Sic autem arguentes si-
cut imbecilliter dispositi erant
quia non credebant ipsum esse verum
deum. si enim hoc credidissent dixissent
sententiam non solvisse sabbatum quia
dominus non tenetur ad legem sabbati cum
sit dominus ipsius. Deinde cum dicitur Dicunt ergo
ceco iterum. Hic [illegible] mirabiliter
sub hoc ordine quia primo ponitur phariseorum
versutia apta ad interrogandum vel
ad temptandum. 2o eorum duritia
ad credendum non crediderunt ergo. 3o eorum
diligentia ad querendum et interro-
gaverunt eos. 4o parentum ceci timidi-
tas ad respondendum. Responderunt ergo eis.
Primo ergo interrogant ad temptandum
Tu quid dicis de eo qui
aperuit oculos tuos. 2o ponitur ceci responsio
Ille autem dixit quia propheta est. Deinde
[illegible] istorum nondum [illegible] decreverant

interrogatione potuit. primo ad tempta-
cionem. temptabant enim de ipso sen-
tientes ut si male faceret eum negaret
miraculum. si autem bonum non crederet
quod hoc nomen introductum est ad calum-
pniam introductum. Secundo ut sit
vox illorum qui dicebant ipsum
non esse peccatorem sed signa facere. unde theophilus
Benivole querunt. Non enim dixerunt
tu quid dicis de eo qui sabbatum non
observat sed miraculum commemorant
dicentes qui aperuit oculos tuos quasi
dicerent bonum fecit hoc et ideo debes
eum predicare. 3a causa interrogandi secundum augustinum
fuit ut ex verbo suo calumpnia
veniret cum calumpniatum eicerent
extra synagogam. Nondum est super
verbo erat quod propheta est quia cecus verum
dixit. ipse enim dominus de se ipso dixit
Non est propheta sine honore nisi in patria
sua sed autem verum dixit tamen non sufficienter dix-
it. postea illuminatus alias fuisset
eum confessus esse verum filium dei. Deinde
cum dicitur Non crediderunt ergo. ponitur duritia
iudeorum ad credendum quia non cre-
diderunt de illo quia cecus fuisset et vi-
disset donec vocaverunt parentes eius
qui viderat. Super quod dicit theophilus
quod hec est vanitas quod ex eo sit
fortior veritas. parentum insidias para-
Isti enim vocaverunt parentes eius
ut ex hoc calumpniarentur miraculum
et tamen ex dicto parentum fit miraculum
clarius. Deinde cum dicitur Et interrogaverunt
eos. ponitur diligentia iudeorum ad
interrogandum. Interrogaverunt enim
parentes ceci primo de persona dicentes Hic
est filius vester quem vos dicitis quia cecus natus est
2o interrogant de qualitate dicentes
Quem dicitis quia natus est cecus
Non autem dicunt qui fuit cecus sed
quem dicitis id est quem confingitis
esse cecum. 3o interrogant de eo
dicentes Quomodo ergo nunc videt quasi dicat
secundum theophilum a hoc est sequitur quod nunc vi-
deat. a primo quod fuit cecus. Sed
constat esse verum quod nunc videt
ergo fictum est quod fuit cecus. Deinde dicitur

Responderunt ergo parentes timiditate pro-
pter iudeos. Et primo ponitur parentum
timiditas, secundo subditur vero timoris
causa ibi: Hec dixerunt parentes eius. Circa
primum nota quod sicut hic apparuit
verum ystoria timida, quia de tribus
interrogati de duobus tamen respon-
derunt. Interrogati enim de
primo dixerunt: Scimus quia hic est
filius noster. Interrogati de secundo
dixerunt: Scimus quia cecus natus est.
Interrogati autem de quomodo nunc videat,
dixerunt: Quomodo autem nunc videat
nescimus, aut quis aperuit oculos
eius quia parentes non fuerunt [illegible]
nos. Interrogate ergo ipsum, ipsum
interrogate, etatem habet etc. In hoc
patet quod parentes non fuerunt confessi
tamen. Et hec est causa. Unde parentes sunt
cecus aliquibus qui veritatem
et qui erant digni fide [illegible] confiterentur.
Deinde cum dicit: Hec dixerunt parentes
eius etc., ponitur vero timoris causa, iam enim
conspiraverant iudei ut si quis
eum confiteretur Christum extra synagogam
fieret. Hic autem non fuit timendum
primo quia perfecta caritas foras mittit
timorem. Et ideo Christus dixit: Sal.
Nolite timere eos qui occidunt
corpus. Et Ysa. li: Quis tu ut
timeas ab homine mortali et a
filio hominis qui quasi fenum arescet.
Secundo non fuit timendum quia sicut dicit
Augustinus: illi extra synagogam expel-
lebantur et Christus suscipiebat. Deinde
cum dicit: Vocaverunt ergo rursum
hominem. Recitatur iudeorum obstinatio.
Et hoc quia iterum a fide nituntur
retrahere, primo blandiciis, secundo
iniuriis ibi: Maledixerunt ergo illi, tertio
iniuriis ibi: Et dixerunt: Tu es discipulus
primo ergo retrahunt ipsum cecum
a confessione veritatis sub hac forma
quia primo ponitur terminorum, secundo
commendatio: Da gloriam deo,
tertio commemoratio: Nos scimus quia

vir iste peccator est. Dixit ergo ille vir. Circa primum nota quod cum
quia cum parentes mirifice perficerent
ad illum qui curatus est, rursum
vocaverunt hominem qui cecus fuerat.
Deinde cum dicit: Da gloriam deo,
ponitur commendatio. Et est sicut diceret:
Illi est danda gloria de hoc miraculo
qui est in omni miraculo commendandus
sicut primus principium. Deo ergo da
gloriam deo. Alio sic: Da gloriam
deo, sic confitendo veritatem. Da ei
gloriam dicendo veritatem de aliquo facto
quod deo potest. Iosue vii: Fili,
confitere et da gloriam deo. Sed ait
ut abneget ut hoc miraculum non Christo
sed deo attribueret, ex quo patet
sub specie religionis eum temptabant
ut ad malum inducerent.
Unde Augustinus: Nega quod accepisti, non
est gloriam deo dare sed potius blas-
phemare. Deinde cum dicit: Nos scimus
ponitur commemoratio, ac si diceret: Illi non
est danda gloria de miraculo quia
peccator est. Sed nos scimus quia hic homo
peccator est, ergo non est ei danda gloria
de miraculo. Deinde cum dicit: Dixit
ergo ille, ponitur veri responsio
cum dixit: Si peccator est nescio. Unum
scio quia cum cecus essem modo video.
Et patet ab dictis quod dixit cecus
Si peccator est nescio. Non enim dixit 90
hoc quia propheta est, si prophetaret ergo
non erat peccator. Ad hoc dicunt quod
quia cecus iste noluit facere unde
suam fidem dignarent credibilem
magis ab accepto beneficio quam
a [illegible] sua. Tamen dicitur sic legitur
litera quasi diceret: non modo de hoc dicam
contendo utrum sit peccator, nescio,
id est quod non contendo sive non dico
sed nos dicatis, sed interim dico
quod manifeste novi quia cum cecus
essem modo video. Deinde cum dicit:
Dixerunt ergo illi, ponitur retractio
cecum a veritate, sed autem quia
ostendit quod vere de certitudine ostenditur
ostenditur, primo quia ponitur ostensio,
secundo veritatis ibi: Maledixerunt ei.
Tertio quam illatum est maledixerunt ei. Circa

ad primum dicit, Dixerunt ergo illi Quid
fecit tibi? quomodo aperuit oculos tuos?
Non autem dixerunt quomodo vidisti
sed quomodo aperuit, volentes dare
occasionem detrahendi Christo operanti.
Deinde cum dicit Respondit illis, ponitur
viri ceci quarta responsio, quasi irridendo: quid iterum
vultis audire? Iam dixi vobis,
si male loquitur, non videbo-
bo amplius; si studiose inquiretis,
vos vultis discipuli eius fieri. Deinde
cum dicit Maledixerunt ei, ponitur
quinta illatio et sermo infertur
quintum. Primo ponitur illatio, ibi
Nos Moysi discipuli sumus. Dicit
ergo primo: Maledixerunt ei et
dixerunt: Tu discipulus illius sis.
Augustinus: maledictum est si cor discu-
tias, quia isti ex malo corde
dicebant, non si verba perpendas,
quia non est maledictio sed benedictio
esse discipulum Christi. Debebat maledic-
tus maledicere illi et tu benedi-
cas. Et Augustinus: Tali benedictione cum ma-
ledixerunt nos homines. Deinde
cum dicit Nos Moysi discipuli sumus,
inferebant enim super maledictionem,
quia cum essent discipuli Moysi, spernere-
bant eius discipulatum Christi, pro-
dunt se esse discipulos Moysi dicentes:
Nos scimus quia Moysi locutus
est Deus. Exodi 33: loquebatur Dominus ad
Moysen facie ad faciem, sicut lo-
quitur homo ad amicum suum. Hunc autem nes-
cimus unde sit, ac si dicat: Moy-
ses tanti nominis fuit quod cum eo
loquebatur Deus, et ideo magnum est
esse eius discipulum; hic autem non est,
ita magnum esse discipulum quia nescimus
unde sit, id est nullius auctoritatis est, sicut
homines incogniti et infamosi.
Crisostomus: isti sic excecati repu-
tabant ignorantia quod sciebant per
visum quam ea quod sciebant per audi-
tum. Nam de Moyse sciebant per
auditum a progenitoribus, de Christo autem
sciebant per visum, cum vidissent
miracula. Deinde cum dicit Respondit ille

ritur eum retrahere a nomine Christi
iniuriis, et quia primo ponitur iniurie
occasio, secundo iniurie illatio, ibi Responderunt
et dixerunt ei. Occasio iniurie fuit
quia cecus arguebat contra eos
dicentes quod Christus Deus non erat magne
auctoritatis. Et arguit sic: quia eos illi
sunt magne auctoritatis, non peccatores,
quos Deus exaudit; sed Christus est
exauditus in operatione miraculorum, ergo
Christus est magne auctoritatis. Hanc
rationem sic ponit: circa hoc primo mira-
tur de opinione eorum contra ipsum de Christo;
ideo dicit In hoc mirabile est quia nescitis
unde sit et aperuit oculos meos,
quasi dicat: admiranda est vestra opinio
que ponit quod homo aperiens oculos
ceci non est auctoritatis. Secundo ponit quomodo
exaudiuntur a Deo, dicens: Scimus
quia Deus peccatores non audit. Tertio
ponit qui sit exauditionis dicens:
sed si quis Dei cultor est et voluntatem eius
facit, hunc exaudit. Quarto concludit quod
Christus est exauditus, dicens: A seculo non
est auditum quia aperuit quis oculos
ceci nati. Nisi esset hic a Deo
non posset facere quicquam, ac si di-
ceret: Non est auditum quod aliquis alius aut
aliquis sicut iste, ex quo patet
quod fuit a Deo, quia Deus non exau-
disset eum si esset talis, tanto miraculo.
Deinde cum dicit Responderunt et dixerunt,
infertur iniuria; dicunt enim ei:
In peccatis natus es totus, et tu
doces nos? Et eiecerunt eum
foras. Ac si dicant: in peccatis natus es, ...
in peccatis es, quia a prima etate fuisti
cecus; credebant enim quod cecitas
esset pena peccati et culpe. Queri-
tur de hoc verbo: Scimus quia peccatores
Deus non audit, quia hoc ...
quia Luce 18 dicitur de publicano
quod descendit iustificatus in domum suam.
Ad hoc dicendum quod Deus non audit peccatores
in quantum tales, in quantum peccato
persistunt, sed in quantum sunt in statu
penitentie. ... Augustinus ... iste

cecum ca tamen non ueniat in perfectione nisi ges
et p quibus non est mirum si loquitur flm,
2o querit ab dehc illo si quis
cultor dei est hunc exaudit. vr
enim hic esse fm, paulus enim fuit
cultor dei et tamen non fuit exau-
ditus dum petiit amoueri stimu-
lum ad Cor. xij. Ad hoc respondet
aug. sup ps. lxxxv dicens quod
quidam exaudiuntur ad uoluntatem et
non ad utilitatem, quidam ad utilitatem
et non ad uoluntatem. Primo fuit exau-
ditus diabolus petens Job temptandum,
2o exauditur paulus. vn aug.
eger petit multa a medico
que medicus non dat nec exaudit
ad uoluntatem ut exaudiat ad sani-
tatem. Ita et dominus non exaudiuit
paulum ad uoluntatem. Non est magnum
a deo exaudiri ad uoluntatem sed ad
3o utilitatem. 3o querit abbas de antiquo ceci
dicit enim sic xpc fecit miraculum quod est
cultor et bonus, vr enim esse quod hec q
dam est aut 18 quidam ei dicitis
Domine nonne in nomine tuo prophetauimus
dicit xpc non noui uos. Dicendum est quod
miraculum aliud fit in testimonium doc-
trine et non pure et tunc necessarium est doc-
trinam esse ueram et non est necessarium [illegible]
esse bonam. aliquando fit miraculum in
testimonium pure et doctrine et tunc necessarium
est doctrinam et operantem esse bona
et tale fuit miraculum. Et xps prohi-
bat testimonium de doctrina et de pa
Deinde cum dicitur Audiuit ihc, p quam
actum est de illuminatione corporali ceci
hic fit illuminatio spiritualis eiusdem
ordine quia primo post ceci illuminat [illegible]
phariseorum minime et audierunt
quidam ex phariseis secundo conuide
confutatio i dixit quod cecus ihc [illegible]
illuminatio ceci fit sub hoc ordine quia primo
illuminandus fuerit et ineptus [illegible]
i dixit ei 2o interrogat quidem i
[illegible] 3o docet et illuminatur et
dixit ei ihc et illuminatus profitetur.

At ille ait 6o professus quidam i
et dixit ei ihc primo ergo ceci [illegible]
Audiuit ihc ac si dicat eiuncta
Eiecerunt eum iudei ex templo.
Eiecerunt eum domini templi et
[illegible] susceptus. De ista [illegible]
luc. xv. accedit [illegible]
domum et [illegible] inueniat
Deinde cum dicitur Dixit ei. Inuentus
interrogatus tu credis in filium dei
Interrogat autem de filio dei, s. hil-
larius vi. de trinitate quia quicumque ergo de xpo
non sufficit confiteri eum deum, dampnaua
non sufficit. Deinde cum dicitur Respondit ille
post ceci [illegible]. Respondit enim et dixit
Quis est domine ut credam in eum
[illegible] requirit et desiderat
Et ideo instruitur primo et dixit ei
ihc. Ubi post instructionem [illegible]
luminationem ceci instruit autem eum xpc
de sua potestate ideo dixit Vidisti eum
s. miracula facientem 2o instruit
eum de sua doctrina ideo dixit et glo
tecum per miraculum instructionem ipse est
q d. ego sum qui operor mirabilia
et qui instruo utiliter. De hijs 2a
B viij. ego principium qui et loquor uobis
Et B viij. ego sum qui loquor tecum
Alio pt dici quod x doctor hoc
diuina et humana doctrina et [illegible]
[illegible] quibus est sig dicitur xpc
Ipse est qui loquitur tecum et confitetur se
esse filium dei loquentem ut ex primo
intelligas ipsum esse verum deum et pro
verum hominem. Deinde cum dicitur At ille
ait post personam ceci et primo profite
dicens Credo domine [illegible]
Corde creditur ad iustitiam ore au-
tem confessio fit ad salutem. 2o protestatur
opere et procidens adorauit eum
[illegible] quia latria est adoratio
Deut. viij. dominum deum tuum adorabis
Deinde cum dicitur Et dixit ei ihc quidam
illuminatione ceci et hic ad hec facta
[illegible] ideo dicit In iudicium [illegible] discrete

Innocencius huius [illegible]

venit ihc in hunc mundum ut qui non
videt. i. non reputat se videre
ex humilitate videat. i. illuminetur
et qui vident. i. ex superbia repu-
tant se videre ceci fiant. i. a cog-
nitione cadant. Contra est ab quo. Xpc
venit in mundum cum Baptista dicat.
Non misit deus filium suum ut iudicet
mundum. Io. iii. Et per primum dominum intelligit.
de iudicio condempnationis. Hic autem
dominum intelligit de iudicio discretionis
quo discernuntur superbi ab humilibus
de quo dominum eciam exponentes
de qua discernuntur gentiles a
iudeis. Iudei enim reputantes se
videre ceciderunt a cognitione
gentiles autem illuminati sunt. De hac
discretione Ro. x. gentes que non
sequebantur iusticiam apprehenderunt iusticiam
Israel vero sectando legem iusticie
in legem iusticie non pervenit. Aliter
potest dici quod ad iudicium veni ad iudicium
id est contingit iudicium. Primum dominum fa-
le intelligendum est non venit Xpc in primo ad-
ventu ... de conservatione sed
venit Xpc in primo adventu sic enim
venire iudicium venit quod ex eius
adventu sed ad iudicium quod expecta-
tur ad hoc non venit. Deinde cum dicit
Et audierunt quidam ponitur phariseo-
rum. Audientes enim pharizei
dominum dicentem Venit ut qui videt
cecus fiat, reputantes hoc proprie se
dominum dixisse numquid et nos ceci
sumus. Ac si dicat non quia
ceci temporaliter dicens se ad hoc
venisse ut cecos illuminet et nos
sumus ceci. Deinde cum dicit Dixit ergo
eis ihc ponitur phariseorum confutatio.
Confutantur autem quia dicitur eis quod bonum
esset eos esse cecos a salvatore
dicente reputantes magnam lau-
dem non esse cecos et eo dicto vos
quia hoc est vobis ad supplicium quia si
essetis ceci i. si reputaretis vos
cecos non haberetis peccatum, nec
non quia dicitis videmus quia reputatis
vos videre peccatum vestrum manet. Ac si
dicat secundum Aug. in omelia super Io. Ista
cecitas peccatum est si ergo vos cecos
reputaretis i. reputaretis vos peccatores
et per quod recurreretis ad medicum
ut peccatum auferret. Nunc autem quia non
reputatis vos cecos per quod non
reputatis vos peccatores et non
curritis ad medicum ex quo sequitur
quod infirmitas peccati manet in vobis.
Vel aliud sic si ceci essetis i. scientia
scripturarum non haberetis tam grande peccatum
haberetis quia per ignoranciam peccaretis
Nunc autem quia vos prudentes et doc-
tores legis asseritis vos ipsos con-
dempnabiles facitis. Tercio sic si ceci essetis
corporaliter ex hac cecitate non haberetis
peccatum, nunc autem quia corporaliter videtis
habetis quia non creditis miraculum
quod vidistis. Capitulum x.
Amen amen dico vobis. Postquam autem
se ex illuminatore hominis ostendit se
esse verum pastorem dividitur hec
pars in duas partes quia primo ponit
videlicet scientia differentiam i. differen-
tiam ... pastoris i. ... quod ...
qui est pastor ignorantie secundo ostendit se esse
verum pastorem ... Dixit ergo eis ihc
ibi. Prima in duas partes primo ostenditur quis
pastor secundo ostendit quis honor sunt occulta
... hoc proverbium dixit eis.
Circa primum est sciendum quia primo ostendit ...
pastor secundo ostendit quis est. Circa autem intrat
per hostium tercio ostendit quis efficiat i. ...
... voce vocat nominatim.
Primo ergo ostendit quis non est ... quia non est fur et
hic quia fur non intrat per hostium sicut
pastor et hoc est quod dicit amen amen
dico vobis i. veraciter qui non intrat
per hostium per Xpm in ovile ovium
i. in congregationem fidelium fur est et latro
fur quia aliena detinet latro quia
bona aliena destruit et occidit.
Deinde cum dicit Qui autem intrat ostendit quis est
pastor. Sciendum est quod doctores dicunt
quia intrat per hostium secundum quia huic
hostiarius aperit. hostiarius enim

38

cognoscens bonum pastorem intrat
in ovile ovium. 3a quod omnes oves
vocem eius audiunt sicut bono
pastori obediunt, hebr. ult. obe-
dite prepositis vestris. Circa hec est ob-
servandum quid vocatur hic hostium. Dicendum est
quod hostium multipliciter dicitur quod introducit
ad interiora domus. Sed quia sunt
diversa interiora, potest accipi diversum
hostium. Dicitur enim scriptura quedam
interius quod latet in scriptura, ad hoc
interius intratur per fidem. ysa. nisi
credideritis non intelligetis. Qui non
habuerit hostium fidei non intra-
bit ad interiora et ad medullam
scripture. Cum igitur cogitat se intrare
ad interiora scripture sine fide fur est
quia usurpat alienum. De isto
hostio loquitur aug. xlv. omel. super Jo.
dicit quod si duo sunt qui non intel-
ligunt scripturas, si unus credit alius non,
primus qui credit dignus est cui ape-
riatur interius scripture. Aliquo modo potest dici
quod premium est quoddam interius, et quia ad
hoc interius pervenitur per opus meritorum,
ideo opus meritorium est quoddam hostium
producens ad interiora domus. Sed tamen
quia nullus potest mereri sine christo ideo christus est
hostium. Secundum hunc modum de hoc
hostio aug. in primo sermone de pace omel.
ubi tractavit quod est quod bona vita
perducit ad spem vite eterne. Vocatur bona
vita initium, spes vite eterne premium,
ergo quod initium est quo bona vita sit christus.
Et ideo philosophi qui multa locuti
de virtutibus non habuerunt veras
virtutes, quia non habuerunt viam
sine virtutibus. Secundum quod dixit duos
est quo enim bona vita est hostium
introducens ad spem vite et bona
vita non est sine christo, sequitur quod christus spes
et premium sit hostium. Tercio modo potest dici
quod hoc interius est cor ecclesie, ecclesia
in terra per gratiam, sine per fidem quod
operatur per dilectionem ecclesie est homini pars
et per quos in quoddam interius et quia
ad hoc interius non intratur nisi per christum

Cuius ratio est quia ipse removet ob-
staculum, puta peccatum, et confert
gratiam per quam quis est homo interior.
ideo christus est hostium. De hoc hostio
dicit aug. in omel. predicta, quod per hoc
hostium non intravit qui errat
circa hostium, sic erraverunt sabelliani
dicentes quod pater est filius, sicut etiam
erravit arrius dicens quod pater est a-
liud quam filius, sicut erravit etiam
fotinus dicens quod christus est purus homo.
Per hoc hostium et non intrant, sed fur
est. hostium humile est per quod non
intrat homo nisi inclinet caput.
Secundo potest dici quod interius est homo christus,
hostium autem ducens ad hoc interius
est scriptura. Johannis v. scrutamini
scripturas etc. Et quia scripturas est
hostium introducens ad cognitionem
dei et christi. De hoc hostio Crisostomus
hostium vocat salvatoris scripturas,
hec enim dei cognitionem aperiunt,
hec oves custodiunt, hec lu-
pos supervenientes non permittunt
hereticis introitum precludentes.
Cum igitur non scripturis utitur sed aliunde
ascendit fur est. Dicit autem ascendit
ad similitudinem furis, nam trans murum
et omnia periculosa agere volentes.
Circa textum quo ad utrum christus sit hostium
aug. dicit quod quia christus est vita ab initio
vita, in quantum est vita est interius
ad quod ingredimur. Sed tamen est via
est hostium per quod ingredimur ad christum
enim qui est vita pervenitur per fidem.
Dicit pervenitur per hostium. Secundum
modum pervenitur per opus ordinatum
ad christum et tunc premium est per hostium.
Secundo pervenitur et permissionem patris
et collationem gratie et quia homo factus christus
ideo christus est via et hostium. Secundum
3m modum hostium aliquo modo dicitur Christus
est hostium ovium, ut habetur, eius
lucis autem est manere, sed alia
quod manifestum est apertio hostium.
Circa igitur christum manifestatur sicut sic

loqui aperuit se. Et quia ipse est hosti-
us et hostiarius aperiens hostium, De
hostio notandum est quod multiplex est hostium.
Est hostium custodie quod est obser-
vandum quantum tempore. Ecclesiastici 8. videte
cum veniret utriusque scilicet temptationis
claudite hostium non sinite eum
intrare. Est et hostium observandum
ad orationem Matthei 6. cum oraveris intra
in cubiculum tuum et clauso hostio
ora patrem tuum. 3o est hostium re-
serandum per inspirationem, Canticorum 5o.
pessulum hostii mei aperui dilecto
meo. 4o est hostium scientie quod invenitur
studiosa meditatione. Ezechielis viii.
Cum perfodisset eum invenit aperi-
ens ingenuosa perditatione. Ad Colossenses.
Orantes pro nobis ut deus aperiat
nobis hostium sermonis apertum impedi-
malitiosa impugnatione, Corinthiorum 16.
hostium michi apertum est magnum et
evidens et adversarii multi. Ultimo
est hostium glorie quod culpabiliter impeditur.
Genesis xix. percusserunt eos cecitate
ita ut hostium non possent invenire,
liberaliter aperitur. Apocalypsis 4. vidi et
ecce hostium apertum in celo. 3o sa-
lubriter reperitur. Johannis x. Ego sum hostium per
me si quis introierit salvabitur.
Deinde cum dicit Et proprias oves.
ponit actum pastoris vel ovium
Et ponit 3 actus. 2us ibi Et educit
eas. 3us ibi et cum proprias oves. Circa
ad primum actum dicit quod pastor proprias
oves vocat nominatim id est cognoscit
eas nomine quasi dicat pastoris est cog-
noscere dispositiones peccatorum ovium. De
ovibus enim specialibus alienandi
genera et solutiones alie correctiones,
De ista enim cognitione Proverbiorum 27.
diligenter agnosce vultum pecoris
tui. Non enim habebis iugiter potestatem
quasi dicat veniet tempus quando dicetur tibi
Luce 16. redde rationem villicationis
tue. Et De cognitione boni pastoris
quo scilicet cognoscat dispositiones ovium
dicitur in quadam glosa Zacharie 13. bonus
pastor egrotans pecora visitat,

dispersa perquirit, derelicta affert.
lassa sustentat. Deinde cum dicit Et educit
eas ponit 2m actum quia pastor educit
oves ad pascendum instruendo. Ezechielis
34. educam eas de populis et congregabo
eas de terris et inducam eas in terram
suam quae fluit lacte et melle. Matthei
Vel educit eas de societate temporum
pro educens eos de tenebris et umbra
mortis. Vel educit eas in salute
aliorum Matthei x. ecce ego mitto vos
sicut oves in medio luporum id est ut de
lupis faciatis oves, Deinde cum dicit.
Et cum proprias oves emiserit, ponit 3m
actum et primo ponit iste actus ex parte
pastoris. 2o conformis sunt proportionaliter
coaptatus ex parte ovium ibi Et oves.
Circa primum ad primum dicit. Et cum proprias
oves emiserit. scilicet ad pascua doctrine
ante eas. scilicet exemplo precedendo ut
pascat verbo et exemplo. Johannis ultimo pasce
oves meas. et iterum pasce agnos
meos. quasi dicat pasce oves id est maiores
verbo et agnos id est minores exemplo.
Vel ante eas vadit id est sic dignitate
precellit. Ita vita et doctrina precellit.
Unde Gaditis dicitur Josue 1. Vos
transite ante fratres vestros, Et quia
penultimo Ecclesiastici ad actiones probat
autem cum notandum est quod isti tres actus
specialiter conveniunt pastori. scilicet Christo. vocat
enim nominatim oves per eternam pre-
destinationem, unde ait discipulis suis
gaudete quia nomina vestra scripta sunt
in celo. 2o emittit eas per peccatorum
remissionem, unde Augustinus in omelia
xlviii super Johannem et quas eas mittit
nisi qui eorum peccata dimittit ut
liberate a vinculis durius possit eum
sequi. 3o antecedit eas per inventionem unde
Augustinus ubi supra et quibus eas precessit quo
eum sequantur nisi qui resurgens ex
mortuis iam non moritur, sequuntur
autem eum oves quia si ipse resurrexit et
nos resurgemus. Deinde cum dicit Et
oves illum sequuntur ponit actum proportio-
natum ovibus. Hic autem actus est
quia sunt pastorem et precedentem ovium
sequi unde dicitur et oves illum sequuntur per imitationem

Job. vestigia eius secutus est pecus eius
Et asciunt vocem eius i. approbant eius
doctrinam tamquam veram vel equitatem
tamquam bonam vel sciunt vocem eius con-
solantem Mt. xi. Venite ad me
omnes qui laboratis. De hac voce
Cant. ii. Sonet vox tua in auribus
meis. Alienum autem non sequuntur
sed fugiunt ab eo i. malum pastorem
et lupum sive doctorem hereticum
quia non noverunt i. non approbant vocem
alienorum tamquam falsam et mendacem.
ps. filii alieni mentiti sunt mihi.
Nos non sequi morem Mt. vii. At-
tendite a falsis prophetis qui veniunt
ad vos in vestimentis ovium etc.
Notandum est super isto verbo oves illum
sequuntur quod bonarum ovium est
ad pastorem accedere per caritatis
dilectionem i. per caritatem cum sicut
oves errantes sed quasi est ut
ad pastorem et episcopum animarum
vestrarum. Secundo cara est cognoscere pastorem
per gratiarum actionem infra eodem. Cognosco
oves meas et cognoscunt
me mee. Tertio cara est pastorem au-
dire per obedientie promptitudinem. Infra eodem
oves mee vocem meam audiunt.
Quarto cara est eius pastorem sequi per imi-
tacionem de hoc hic. Deinde cum dicit
Hoc proverbium dixit eis. Sunt sancti eius
occulta. Ubi advertendum est primo quid est
proverbium. Est autem proverbium secundum Hug. simi-
litudo vel parabola. Ubi proverbium dicitur
a pro et ad mentem. Unde proverbium quasi pro verbo
positum vel quasi verbum pro alio. Et quia
salvator dicebat quedam de corporali
pastore volens intelligi de pastore
spirituali vel de seipso ideo dicitur dixisse
illis in proverbiis. Secundo advertendum est
quare locutus est in proverbiis ad hoc
dicendum quod hoc fecit ut excitaret bonos
ad inquirendum. Unde aug. pascit
deus manifestis fideles et
exercet autem obscuris s. d. scripturis
Vel hoc fecit aliquando ut etiam sacra
celaret malos Luc. ix. Vobis datum
est nosse misterium regni dei ceteris
autem in parabolis.

Dixit ergo eis iterum Jhesus. Ostendit se esse
pastorem. Ubi advertendum est
quod aliud dicit de se et aliud de aliis
pastoribus. In aliis enim Christus non est
idem pastor et hostium. Unde aug. solo
solo quod Christus pastorem dedit membris
suis. Nam erat Petrus pastor et
Paulus. Hostium autem meo minister
fecit. Unde Paulus quidam versificator
qui pro eo hostia volebat facere
in terra dicebat ergo quid sit Pau-
lus ego ait ecclesie. Christus autem dicit se et
pastorem et hostium. Hostium pandendo
se, pastor autem intrando per se.
Et ideo dicit aug. in omelia quod sicut
multa convenienter dicuntur et aliqua Christus metaphorice
se et alia et sicut in verbo dicitur omnia
alia a verbo et tamen verbum dicitur
verbum. Ita Christus dicitur metaphorice se et
alia, et quod Christus est hostium et pastor,
ideo habetur hic duo primo ponit Christus metaphorice
se esse hostium. Secundo metaphorice se esse
pastorem. Ego sum pastor bonus.
Primo ponit se esse hostium sub hac
oratione quod primo potest se esse hostium.
Secundo ex hac oratione potest declarare
pastores et fures. Omnes quotquot
venerunt. Secundo ponit intentum suum ibi
ego sum hostium. Dicit ergo ad primum dicit
Amen amen dico vobis i. vere vere
ego sum hostium ovium per quod
oves intrant ad ovile q. d.
per me hostium non solum intro-
ducuntur pastores ad interiora
domus sponsi ad gratiam et gloriam
sed et oves. De hoc hostio psalmus
hec porta domini iusti intrabunt in eam.
De hoc ingressu Mt. vii. Intrate per
angustam portam et hoc quia Christus fuit
pauper et minor. Hec est porta quam
difficulter intrant divites Mt. 19.
facilius est camelum per foramen acus
intrare etc. Deinde cum dicit Omnes quotquot
venerunt. Probat quod ex hoc quod est hostium
potest declarare fures et pastores.
Et sic dicat pastores sunt intrantes per
hostium fures sunt intrantes aliunde.

omnis publicum

Sed ego sum hostium quo omnes
qui intrauerunt per me. Simile pas-
tores sunt quotquot autem uenerunt preter
me hostium i. non intrando per me
fures sunt et latrones, cuius signum est
quia oues non audierunt eos. Au-
dissent autem si fuissent pastores.
Nondum est ex illo quod quotquot ante
uenerunt. Arguunt manichei
quod uetus testamentum non fuit a deo
et quod prophete et patriarche fures
fuerunt et latrones. Ad hoc patet uerbum
sicut uerbum augustini supposito primo
quod eadem fides fuit antiquorum et
modernorum. Unum uox antiquorum fuit:
Credidi propter quod locutus sum. Vox
autem modernorum est et nos credimus
propter quod et loquimur. Si autem fuit una
fides ... et illorum, sequitur quod illi
uenerunt per ... hostium scilicet in
eum credebant per illum ad uitam
transibunt. ... quod supponit augustinus
est quod prophete fuerunt precones ubi dicit
... sit ergo missus non uenit
sine mittente ... et prophete non
uenerunt sine ... Unde augustinus
Non uenit preter eum qui cum illo
uenit. Verbum enim precones
mittebat sed corda quos
miserat possidebat. Dicitur ergo sic
... quotquot uenerunt scilicet propria
auctoritate de quibus Ier. xxiii. Non
mittebam eos et ipsi currebant ...
... usurpata auctoritate ...
... principes ... infideles
... fures latrones ...
... doctrina ... occiderunt.
Deinde cum dicit: Ego sum hostium,
ponit quomodo ... est hostium
... per me si
quis introierit ... sua
... fur non uenit ...
... dicens ego sum hostium.
Deinde cum dicit: per me ... et ponit
... ingredietur
... per hostium ingredi ...

ad domum gubernatorem et saluatorem.
Sed si quis per me introierit salua-
bitur. Act. 4. non est aliud nomen datum
hominibus sub celo ... Et luc. ...
Ipse enim saluum faciet populum suum
a peccatis eorum. Ego sum hostium.
Deinde cum dicit: Et ingredietur, po-
...ponit ... quod est hostium ...
est ... ingressum et egressum ...
... si quid per me ... fuerit ...
ordinatus ad spiritualem ingressum
et egressum ... ingredietur et
egredietur et pascua inueniet.
... hostium. Deinde cum dicit:
Fur non uenit nisi ut furetur, ...
in probando ... hostium ...
... ipsum ... sequitur
... per ipsum ingredimur
et egredimur. Et sic duo duobus
modis patet ... alia ... sic
... dico quod saluabitur quia non ueni
sicut fur ad perdendum sed sicut
pastor ad saluandum. Fur enim
non uenit nisi ut furetur oues
a grege abducendo et mactet
in peccatum inducendo et perdat per
eternam dampnationem. Ego ueni ut
uitam habeant et habundantius habeant
i. ueni ad dandam salutem eternam
que non est solum uita sed uita
habundantior. De hac uita Io. xvii.
Hec est uita eterna ut cognoscant
te solum deum. De habundantia huius
uite luc. vi. mensuram bonam et
confertam et coagitatam et super-
fluentem dabunt in sinum uestrum.
... dico quod
ingredietur et egredietur quia non
ueni sicut fur mactare et
perdere sed ueni ut uitam habeant
per ingressum ad gratiam presentis
iustitie. De qua uita Abac. 2.
Iustus meus ex fide uiuit, et
habundantius habeant per egressum
... egressum ...
uitam eternam ... uita habundantior.
Nondum est ... ingredietur et

egredie pt mit multa moib
vno ut iam dom e Alio p aug
i omg sic Ingredim qu ad int9
sonal cogitanq Egredim
at qu p g bonu cceptu a
opam po exib homo ad op9
suu Alio sic ingred cug
e cumantioz egrediud sedr
qui hoiem extiore i mita q
se sup tra x9 mortificat
z hic pascua i futo sclo inueit
Deinde sbu dt Ego su pastor bo9
p9qm o se hostiu hic o se ee
pastore sub hc ordie qz pmo
pot que mitta z9 pot officiu
boni pastoris i bog pastor
3o ponit offm mercenarij ibi
mercenarig at xo pt qz mitta i
ego sum pastor bo9 Ecz ad
pm dt no solu su hostiu sz e
su pastor bo9 ex hc pz p aug
q x intrat p se ipm q ipe e
pastor z hostiu sicut enim se
p se nouit p xum Nos at p ip
Sic mit i ouile p se ipm nos
aut p ipm Deinde dt bon9
pastor ponit boni pastoris
offm Est at hc offm qz aiam
sua dat p ouibz suis In q pmo
denq attendi pastoris distinc
De qua distinctione aug9 no
solu dt p se ee pastore sz bom
no at addet bonu i ceuit z
pastoris mali De hijs pastoribz
bonis yha dabo uos pastores
s cor meu De mal at ezechl
38 ve pastoribz isrl q pascebat
semetipos z9 denq attende
pastoris manifestacoz De qua
gg sup omel vtrum no pastor
sit an mercenarius cognosci
uacit no pt si occasio neti. Dee
tranquillitate em tpe plerumqz
ad greges custodiam sicut ueus
pastor sic z mercenarius stat
s lupo q ueniente indicat quo quisqz
aio sup greges custodiam stabat

3o denq attende boi pastoris ea
offm z cdicom Est aut pa
cdicio qz dz ee pius i suppoitdo
p beniuolentia pietatis ysa xl
sicut pastor gregem suum pascet
i brachio suo cgregabit
agnos z i sinu suo leuabat
fetas ipe portabit z9 cdicio e
qz dz ee pius i deducendo
p semitas honestatis Io codem
Et cu ppas oues emisit
ante eas uadit z9 dz ee strenuus
i ptegendo p cstantiam uirtutis
Deh hc officio z cdicio ut aiam
sua dat p ouibz suis Ro aut
h9 officij e qz ug e bog pastor
ut sit memoribz p pmi pastoris
s xi q donq at pastor dedit aiam
sua p nobis z io alij pastores
debent xpm imitari sic imitabat
apg 2 ad Cor xij Ego at
libentissime impenda et sup
impendar p aiabz uris De
hc aug9 sup epm Io pfta
caritas hec e ut quis paratus sit
p frbz z mori sz nunqz mox
ut caritas nascitur a prisg pfta
e q monet pficiat nascitur cu fuit
nata nutrit cu fuit nutrita
roborat cu fuit roborata
pficit z cu ad pfectom uenerit
q dt Cupio dissolui z ee cu xo
Deinde dt Mercenarius aut
ponit cdicom mercenarij Est at
cdicio eq qz fugit ueniente
lupo z io dt mercenarius at z q
no e pastor eq no st oues pe
qz eas no amat sz magis
dat lucrum quo finit g sq mer
cenari e qui locu pastoris tz
sz lucra aiaz no querit terrenis
comodis inhiat honore pelatois
gaudet impensa e ab hoibz
reuerencia leta tpalibz lucris
pasci Videz lupu ueniente lupus
iste ptadia diuersas temptaciones z9 hec
mactaciones Act xx Ego scio quoniam intrabunt

qdicoes pastoris 2 mercenarij

post discessum meum lupi rapaces id est tyranni seuientes. Eze. xxii principes eius in medio eius quasi lupi. Dimittit oues et fugit. Fugit quidem non mutando locum sed subtrahendo solacium. fugit et quia dum sola exteriora comoda requirit maiora gregis dampna negligit pati. Et lupus rapit et dispergit oues. Eze. 34 Super faciem terre dispersi sunt greges mei et non erat qui requireret. Mercenarius autem fugit quia mercenarius est et non pertinet ad eum de ouibus. ac si dicat in mercenario non est amor veritatis gregis sed veri lucri et ideo imminente periculo gregis fugit sicut non curans de grege quem non amat. Queritur autem de illo verbo mercenarius fugit. Nam et apostoli pastores fuerunt non mercenarii et tamen fugerunt dicente eis domino Si vos persecuti fuerint in una ciuitate fugite in aliam. Ad hoc respondet Aug. scribens ad honoratum tunc de locis in quibus sumus permittente persecucione fugiendi. Si ministerium tamen ibi plebibus non fuit [illegible] ministerium aut potest impleri per alios non [illegible] ministerium quibus non est causa fugiendi. Cum autem plebs manet ministerium [illegible] subtrahi quod erit fuga mercenariorum quibus non est cura de ouibus. ac si dicat Aug. tunc fugere potest ministerium [illegible] quando sola persequitur eorum ministerium ab aliis potest suppleri. Cum autem omnium id est episcoporum clericorum et laycorum est [illegible] periculum hii qui aliis indigent non deserantur ab hiis quibus indigent sicut isti [illegible] cedat [illegible] quod dominus est mercenarius fugit quia mercenarius est.

Nota quod malus pastor dicitur ydolum gregem non cognoscens. zacha. xi. o pastor et ydolum derelinquens gregem. quantum dum lupus gregem demolliens. Ier. pastores demolliti sunt. 3o dum latro gregem abducens. Ier. disperserunt oues meas. 4o dum mercenarius gregem dimittens et de hoc hic dicitur. quoniam

notat Aug. quod pastor est diligendus latro est cauendus et mercenarius est tollerandus. Mercenarius vero est qui bona habet ita et doctrinam [illegible] cathedra non vita. multi quippe in ecclesia comoda temporalia sectantes verbum predicant et per eos vocem Christi audiunt et sequuntur oues non mercenarii sed vocem pastoris per mercenarium. Queritur autem utrum mercenarius sit vituperandus. Respondet quod non. Luc. xv. quanti mercenarii in domo patris mei habundant panibus. Ibi dicit Ambrosius quod habundant spe fide et caritate [illegible] omnis clericus [illegible] dicitur mercenarius et fur quia fur [illegible] sicut [illegible] et in omnibus [illegible] mercenarius autem [illegible] predicat. habet tamen respectum ad mercedem sed habet respectum ad mercedem [illegible] Vel enim mercenarius habet respectum ad mercedem temporalem et non ad bonum gregis talis est tollerandus propter doctrinam non est laudandus propter [illegible] solum [illegible] habet respectum ad mercedem eternam et est tollerandus et laudandus. Et de hoc dicitur Luc. xv. quanti mercenarii etc.

Deinde cum dicit Ego sum pastor bonus ponit [illegible] quem intentabat quod est pastor bonus et replicat [illegible] 2o ponit [illegible] signa [illegible] et cognosco oues meas [illegible] sicut nouit me pater [illegible] et alias oues habeo. Circa primum [illegible] sic ait. Boni pastoris est diligere oues suas et diligi ab eis. sed ego diligo oues meas et ab eis diligor. ergo sum pastor bonus. De hac [illegible] Cognosco oues meas et cognoscunt me mee [illegible] dicat [illegible] diligo oues meas et ipse me diligentes obsequuntur. Qui enim veritatem non diligit adhuc minime cognouit [illegible] notitia approbationis et dilectionis de qua Io. xvi. omnes cognoscent me a minimo usque ad summum. Deinde cum dicit Sic

2 novit me pater. Ponit 2m signum
ex quo patet sic arguendo: signum boni
pastoris est animam ponere pro ovibus,
sed ego pono animam meam pro ovibus
meis, ergo sum bonus pastor. De hac
vero non potest salvator [illegible] dici.
Sicut novit me pater et ego agnosco
patrem, id est agnosco notitia patris quod
quia animam pono pro ovibus, et ideo cognosces
notitiam: animam meam pono pro
10 ovibus meis. Notandum est quod ly sic-
ut non est equalitatis sed et te demonstrat
[illegible] de [illegible] divina, nam ipse unus
filius cognoscit patrem sicut est
cognitus ab eo. 2o ly sicut potest
importare similitudinem, et tunc notatur quod
quicquid alicui conveniat de quo [illegible] ad
Cor. 13: cognoscam sicut et
cognitus sum, sicut cognitus sum
sine velamine ita et cognoscam.
Tertio ab utroque ponere animam pro
ovibus sit proprium boni pastoris. Quod
quod sic probo: dicit potest sumi ex ordine dili-
gendorum, de quo loquitur Augustinus 1 de doc-
trina christiana. Sunt autem 4 diligenda
ex caritate, quia cum homo diligere debet deum
et seipsum et proximum et corpus proprium.
Hic autem est ordo in diligendo:
primo debemus diligere deum qui est super
nos, 2o quod nos sumus, id est animam nostram,
3o quod est iuxta nos, id est animam proximi, 4o
quod est infra nos, id est corpus proprium. Er-
go homo tenetur ponere corpus proprium
quod est 4o loco diligendorum pro
salute anime proximi. Hoc quod spiritualis
filius gregis respondat [illegible]
90 pastoribus. 2o [illegible] ad quos potest
ponere animam suam. [illegible] est quod hanc
questionem ponit Augustinus [illegible] quod tamen
notandum est quod [illegible] est non [illegible]
in una parte quod [illegible] [illegible]
est animatum [illegible] quod est anima et
[illegible] homo cum fuisset [illegible]
[illegible] et animam [illegible]
2o ex hoc noto [illegible] Augustinus ad quaestionem
[illegible] potest animam [illegible] quod ubi
[illegible] est impossibile quia [illegible] anima fuisset a

dum separata quod est finis. Sed mors
separavit corpus ab anima, tamen non separat
animam a verbo. Dicendum quod Christus posuit
animam, quia anima posuit separari. Hoc est
impossibile, quia ipse deponit seipsum et
pro quibus animam non potest separari, ut
mihi quod tamen deponat animam et tamen non
potest stare, quia est deponit qui resumit
[illegible] potestate. Habeo potestatem ponendi animam meam
et iterum sumendi eam, sed tamen non habet pote-
statem resumendi eam, ergo non deponit.
3o secundum solutionem Augustini ubi dicit quod tamen posuit
sed ex virtute ubi [illegible] tamen sumit, sed ex
potestate ubi. Ubi notandum est quod anima no
potest dici vita, [illegible] tunc est sensus: potestatem
habeo ponendi animam meam, id est vitam
meam per mortem, et potestatem habeo iterum
sumendi eam per resurrectionem. 2o anima potest sumi pro
vita altera [illegible] compositi, et tunc dicit Christus
animam pono, id est de carne depono,
non quod tamen de se hoc faciat sed virtute
verbi. [illegible] Et alias oves habeo.
Ponit 3m signum et primo quid ponit hoc
signum. 2o reddit super 2m [illegible] propter hoc pater me
diligit. Ex hoc 3o signo patet sic arguendo:
boni pastoris est adunare oves
in ovili, sed ego adunio eas, ergo sum bonus
pastor. De hac vero non potest salvator
[illegible] Et alias oves habeo que non
sunt ex hoc ovili, scilicet fideles ex gentibus
credituros, et illas oportet me adducere,
quia errantes [illegible] sicut
oves errantes. Sed quid sequitur [illegible]
Et vocem meam audient, id est mihi obe-
dient, et fiet unum ovile [illegible] prophe-
[illegible] iudeos et gentiles [illegible]
[illegible] qui fecit utraque unum
et unus pastor. Ezech. 34: suscitabo
super eas pastorem unum [illegible]
[illegible] Queritur [illegible] de [illegible] alias 40
oves habeo cum gentes adhuc non
crederent, ut quod ad hoc non habebant.
[illegible] est quod [illegible] habebat eos per eternam
predestinationem, adducebat autem eas
[illegible] vocabat et eis [illegible] dabat.
2o queritur [illegible] de [illegible] et illas oportet me 90
adducere. [illegible] oportebat eas
adducere [illegible] ad predicandum
eis [illegible] dicat [illegible] Non sum

17

[illegible] quare Christus posuit animam pro ovibus

missus nisi ad oues que perierunt
domus israel. Ad hanc quoque vii augu
in omel. quia xpus dicitur tunc se missum ad
oues que perierunt domus israel
quia eis tantum exhibuit presentiam corporalem
et personaliter predicauit. Et alias
autem oues de gentibus adduxit
ad ouile per apostolos. Notandum est super
illo verbo: et oues uocem meam au
dient quod hic oues dicuntur esse mites
per innocentiam ut ibi ps. ultimo: ego sum
qui peccaui ego qui inique egi. Iste
secundo dicuntur esse utiles per fructus huius
post oues fetose huius tibi igitur
secundo dicuntur esse subiecte per mandati obser
uantiam et ideo dicitur hic: et uocem meam
audient. Quarto dicuntur esse unite per cari
tatiuam concordiam et ideo dicitur hic
et fiet unum ouile et unus pastor.
Deinde cum dicitur: propterea me pater diligit
uenit ad declarandum eius signum
dicat autem signum quod animam suam
ponebat. Et sic autem peruenit quod dicit
quod sua mors fuit signum dilectionis
diuine. Secundo ostendit quod sua mors fuit uo
luntaria ibi: nemo tollit eam a me.
Circa primum ad primum dicit: propterea pater me diligit
quasi dicat: hoc signum est quod pater me diligit
quia pono animam meam quia facies
uoluntatem suam et mandata eius. Deinde
dicit: Nemo tollit eam a me. ostendit quod
fuit mors uoluntaria dicens: Nemo
tollit eam a me. scilicet per uiolentiam
sed ego pono eam scilicet per mortem. Et
potestatem habeo ponendi animam meam ipsa
libere. oblatus est quia ipse uoluit. Et
potestatem habeo iterum sumendi eam. scilicet per
resurrectionem. Et uero hoc est scilicet quod ponam animam
meam quia hoc mandatum accepi a
patre meo. Ad philippenses ii. factus obediens
usque ad mortem. Iohannes xviii. calicem
quem dedit mihi pater non uis ut bibam
illum. Circa autem ab dicitur uerbo propterea pater
me diligit. Notandum quod cum mors christi ad
cumulauit causam dilectionis diuine et tamen
est signum quod ipse prior dilexit nos
dicendum est quod dicitur ubi post expositum nostris
uno modo ut hic dilectio dicat eam in
effectum dilectionis et tunc est sensus

propterea pater mortem diligit me uidelicet in
effectum dilectionis puta quia exal
tauit me et glorificauit. Modo autem
sic intelligitur quod mors mea
glorificauit illam quia erat christo indebita
sed ideo quia christo debebatur una nostra et
uno modo scilicet optima uoluntate interiori fit
indebitum. Alio modo scilicet ope exteriori
quo modo potest intelligi ut sit sensus propterea pater
me diligit id est ad hoc me dilexit ut
ponam animam meam et redimam humanum
genus. Ad romanos viii. proprio filio suo non
pepercit deus sed pro nobis omnibus tradidit illum.
Dissensio itaque. Postquam christus com
probauit se esse pastorem diuersorum
in parte ista ponitur dissensio que est orta
ex uerbo domini. Et diuiditur in tres partes. Primo
ponitur ipsa dissensio. Secundo ponitur effectus eius
ibi: sustulerunt lapides. Prima in duas
quia primo ponitur dissensio que fuit orta inter
turbas. Secundo ponitur disceptatio que fuit
inter eos et iudeos ibi: facta sunt autem
encenia. Prima in duas quia primo ipsa dissen
sio ponitur. Secundo specificatur ibi: dicebant
autem multi. Circa primum ad primum dicit: dis
sensio itaque facta est iterum inter iudeos propter
sermones hos. Ac si dicat: lux
doctrine que lucebat in tenebris
quantum ad prophetas tenebris dissensionem ge
nerabat ad innuendum quod his diuersis uerba
aliis autem diuersis dicit uerba in comprehensibilia.
Deinde cum dicitur: dicebant
autem specificatur ipsa dissensio secundum duas
opiniones. Circa primum ad primum opinionem
dicit: dicebant autem multi ex his
demonium habet et insanit quid eum auditis.
Christus quia enim ea que dicebat christus
maiora erant quam hominem quam deum
cum hoc dicebant ac si dicat christus
aliquis homo percipit ea que dixit
stultitia enim est illi et ideo isti sunt
animales et non percipiunt uerba que
reputabant ea stulta non digne
audiri. Unde dicunt quid eum auditis.
Secundo ponit aliam opinionem. Alii autem
dicebant quia dicebat quod christus
non ipsa uerba inde esse demonium
habentis. Si tamen uerbo non suadent
saltem ab operibus moueamini.

no
q
q
qo

omẽ

Opera autem xpi humanitatis ipsius non habe-
demonium tamen demonium non potest
aperire oculos ceci nati. Deinde
cum dicit Facta sunt autem encenia, ponitur
descriptio secunda in qua iudei
ab sub hoc ordine. Et primo ponitur dua
descriptacionis occasio. 2o ponitur ipsa
descriptio que fuit inter iudeos
interrogantes et xpm respondentem ibi
Circumdederunt ergo eum iudei. Circa
primum autem fuit quia primo describit xpm am-
bulantem in porticu salomonis
dum esset festum enceniorum et circa
quantum ad ista occasionem fit primo
mentio de festo. 2o de tempore ibi
et hyemps erat. 3o de loco et am-
bulabat. Circa primum ad primum dicit
Facta sunt encenia in ierusalem. Ubi
notandum est secundum Hug. et est pt hui ab
aug. gr. omni. Cenon idem est quod
novum unde a ceno quod est novum et
en quod est in quod pro encenio encene
nias quod idem est quod innovare ad p.
unde vulgo dicitur iste homo encenianit
avit mantellum suum primo portat
scilicet ecclesia enceniabitur i. de no-
vo dedicatur et io encenia en-
ceniorum sunt festa nova dedica-
tionis ecclesie. Sic ergo facta sunt ence-
nia i. festum et memoria consecrationis
templi. Dicitur autem encenia in plurali
quia hoc festum durabat per 8 dies.
I macha iiii statuit iudas et
fratres eius ut agatur diebus anno
et annis per octo dies. Deinde cum
dicit Et hyemps erat, q.d. templum
fuit consecratum ter in anno primo quidem
a salomone tempore autumpni x
die septembris, et a zorobabel
et ihesu sacerdote tempore veris xxx
marcii, sed autem de quo loquitur facta
fuit a iuda machabeo tempore
hyemis xxv die novembris.
Deinde cum dicit Et ambulabat
ihesus postea locus [illegible] porticus
salomonis dicitur ubi erat ut adorator
stare consueverat [illegible] nomine
cognominabatur [illegible] hic non est
quia porticus destructus erat sed hec est
quod adaptata erat ad similitudinem illius

que sibi nomine vocabatur. Deinde
cum dicit Circumdederunt ergo eum iudei
ponitur descriptio inter iudeos et xpm
Et primo ponitur iudeorum interrogatio
2o xpi responsio ibi Respondit eis ihesus. Circa
ad primum dicit Circumdederunt ergo eum
iudei. Ps. circumdederunt me vituli
multi. Et dixerunt ei. Quousque
animam nostram tollis, ac si diceret
quousque tenes animam nostram in
suspenso. Desiderans enim scire
spes autem que differtur affligit
animam. Hoc autem dicebat secundum Cris.
adulatorie ut eum provocarent ali-
quam captionem invenirent. Si tu es
xpus dic nobis palam. Aug. fortasse
de xpo secundum hominem sapiebant secundum divi-
nitatem in prophetis non intelligebant
et si diceret ego sum xpus quod ipsi
sapiebant de semine david calump-
niarentur quod sibi arrogaret regiam
potestatem. Deinde cum dicit Respondit eis ihesus
ponitur doctrina veritatis in qua doctrina
sic procedit. Et primo ostendit quod ex verbis
suis poterant comprehendere et intelligere ipsum xpm
esse 2o humanitatem quodam modo dicens
Et non rapiet eas quisquam etc.
Circa primum facit hoc ordine quia primo ostendit
quod defectus fidei eorum erat de scien-
tia. 2o ostendit quod hic defectus non est
ex parte credibilium opera que ego facio.
3o ostendit quod proprio defectu eius defici-
unt quia non sunt ex ovibus suis sed vos — Bruno
non creditis. Circa primum ad primum dicit
loquor vobis scilicet verba ex quibus po-
testis cognoscere me esse xpm et non
credidistis i. verbis meis per fidem
non adhesistis et per quem non intel-
lexistis quia nisi credideritis non intel-
ligetis. Deinde cum dicit opera que ego facio
ostendit quod defectus fidei eorum non po-
tuit causari ex defectu credibilium
magis ex defectu potentie ut sit
vel sermo confirmatur per miraculum
et sermo credibilis autem est sermo meus
ergo sermo meus est credibilis. De ista
voce ponitur una maior tertio dicit opera
que ego facio in nomine patris mei i. ad

f x dedicacio templi

honorē patris mei. opa testimoniū
phibent de me. s. q̄ a deo venit
talia enī opa nō pot facere. Alia dō
opa enī que trāscendūt totū
cursū nature sicut ē illuīacō ceci
a solo deo fiūt. Deīn cū dt. Et
vos nō creditis. ostēdit q̄ licet de-
fectus fidei sit ī eis. q̄ nō sūt oues
deitū nō ē ī omibus xpīs. p° go
concludit defectū fidei ī eis dicēs
Sz vos nō creditis q̄ nō estis ex
ouibus meis. Augo. eos dn̄s nō ē
de ouibus suis q̄ eos videbat
ad sempiternū intitū ordinatos.
2° excludit hūc defectū ab omibus
xpīs dicēs. oues mee vocē meā
audiūt. s. credendo. q̄ fides ex
auditu. Et ego cognosco eas
a malis discernendo. Ad hebr̄ 4°
discretor ē cogitacōnū ⁊ intencōnū
cordium. et nō ē ulla creatura invisi-
bilis ī cōspectu eius. ii ad thi. ii°. Nouit dns
qui sūt eius. Et sequūtur me. s. per
imitacōnem. ad ē. xxii. et. Si vult
venire post me abneget semet
ipm. Et ego vitā eternā do eis
⁊ nō peribūt. Io. vi. Oīs q̄ videt
filiū ⁊ credit ī eū hz vitā eternā.
Eccī. 4. Sapiā filijs suis vitā
inspirauit. Nota q̄ salua̅cōz
tangit hic tam q̄ cōsistit p̄
sciō omnū cōsistat eī in primo ī
fideli adhesione ⁊ iō dt. vocē
meā audiūt. 2° cōsistit ī exempli
imitacōne ⁊ iō dt. Sequūtur me.
3° cōsistit ī finali continuacōe
⁊ iō dt. vitā eternā do eis. hec
vita nō datur nisi pseuerantibus. vn̄
s. Augo. ī omēlia. Hō nō q̄ pse-
uerauit usq̄ ī finē hic saluus erit.
nō auditur nisi ab omībus pdesti-
natis. Deīn cū dt. ⁊ nō rapiet
eas quisq̄m. p̄t q̄ dixerat. Dixe-
rat enī q̄ nō peribūt ī eternū. aut
p̄t q̄ nō pñt rapi de manu
sua. ac si diceret. iō nō peribūt
q̄ custodibus eos nō pñt pati
violenciā. Et est at nō possit pati
violencia p̄t duabus rōnibus
prima ē. ⁊ nemo pt rapere. 2a rō
pt esse q̄ ē maius omībus. vio-
lenciā pati nō pt. sz q̄ dedit m̄
pr̄ ē maius omībus. ergo violenciā
pati nō pt. Et hec ē q̄ dt. hiz ab
dico q̄ nō peribūt q̄ istud pure
nō pt ex pte premij q̄ premiū
ē eternū. eternū at nō perit
nec pt esse ex violencia rapientis
q̄ nō rapiet eas quisq̄m de
manu mea. i. de ptāte mea.
Aug. vō ē q̄ q̄ dedit m̄ pr̄ meus
maius ē omībus. s. esse. q̄ q̄ dedit
pr̄ filio ē esse diuinū. De hoc augo
ī omelia dedit m̄ pr̄ ut sim vbūm eius
ut sim vnigenitus eius ut sim figura
ut sim splendor lucis eius. Deīn
cū dt. Et nemo pt rapere. pō
2a rō ⁊ pt esse. nemo pt rapere de
manu patris mei. q̄ omipōtens ē
pr̄ tuitiuis eos ⁊ qui eis resistat
Eccī. xv. Nemo eius ptāte plenē
Sz vna est manus patris ⁊ mea
q̄ ego ⁊ pr̄ vnū sumus. ergo nemo
pt rapere de manu mea. Notandum
ē q̄ s. aug. ī omēlia manus pt
accipi duobus modis. manus ē
ptās ⁊ isto° accipit hic. vn̄ augo
si manū intelligimus ptātē. vna ē
patris ⁊ filij ptās. q̄ vna est
diuinitas. 2° modo manus pt dici
filius. q̄ natura diuina ē eqm deus
humanā formā. qui cōis incōmu-
tabilis. sz q̄ p ipm̄ facta sūt omnia
manus solent homines magis suas
dicere. aliis hominibus p q̄s faciūt
q̄ voluit. hic mō dominus ē ppheta
brachiū dn̄i cui reuelatū ē.
ergo sic. Nemo rapit de manu
patris mei. hoc ē nemo rapit m̄.
licet at his duobus modis dicatur
manus tn̄ magis s̄ p̄mo mō ī sit
littera. Notandum ē q̄ ex ī ubo ⁊ pr̄
vnū sumus. excludit p° errorē sa-
bellij. hic q̄ dixit. Sumus. s. nec ē
dicitur de plurib⁹ ⁊ nō ē vna psona patris
⁊ filij

Hec vox s. in p[er]seuerauerit usq̄ in finē hic saluus erit nō audit nisi ab omibus predestinatis

omēlia presciēd

custos q° cat 2°

x

Ex qua concludit et corroborat expositionem quod dicit
unum unum per conformitatem voluntatis
filius unum patri. Deponit ergo
quidam hereticus sicut arrianus quod
non pater et filius natura essentia conformi-
tate et non 2a. Et quia ponebat similiter
natura non ponebat ipsum esse unum
cum patre. Primo et non 2o. Hic mo-
net hylarius unius de trinitate dicit
unum sunt per unitatem naturae. Dum enim deus
et eo ex se gignendo eum de generat
ac si dicat filius dicit quod pater meus
dedit mihi scilicet generando maius est omnibus
ex quo scilicet quod ista unitas non est
proprie non est sed proprie naturae unitas quam habet
pater a se et filius ab eo. Deinde secundum hila-
rium unum sunt pater et filius dum quod
de manu eorum non rapiuntur. Non rapi-
untur de manu patris dum opante
se opera patris dum ipse et pater et in eo
pater est quod dicit hylarius unitas non est
non nomen potest hic dari quod que non
rapiuntur de manu patris non ra-
piuntur de manu filii nec potest hoc dari
nisi operante patre opera filius ergo
hoc dat unitas naturae et non enim
si non rapiuntur de manu patris non
rapiuntur de manu filii quia una
est potestas patris et filii una ergo po-
testas arguit unam naturam et operan-
te patre opera filius quia una est opo-
rtet natura eadem. Sicut enim dicit hylarius
hoc non probat caritas sed natiuitas
non efficit nobis sed potestas non solum
unanimitas sed natura. Deinde autem dicit
Sustulerunt lapides. Ponit persecutionem
ortam ex doctrina et sub hoc dicitur
et primo ponit ipsam persecutionem 2o perse-
cutoribus vero velut indignationibus offe-
rentibus autem eis ihesus 3o persecucionem
confutat in non autem eis ihesus Nonne
scriptum est 4o persecucionem huius de-
clinat in quaerebant ergo eum et abiit
iterum multiplicavit in et multi venerunt
ad eum. Ponit ergo primo ipsam persecutionem
quia enim cum audiunt loqui tempore suo
Judei iterum indignantes sustulerunt lapides

ut lapidarent eum. Silices enim la-
pides propter duritiam ad lapides
currunt volentes eum qui loquebatur de
impugnabant ne graves. Deinde cum
dicit Respondit eis ihesus. Reddit persecutoribus
vero reddidit autem ista ab eis ex eo
quod viderunt ex primo ergo ponit quod
respondit verbo corporis. Audiunt eum mundo
et autem de eo suo primo commemorat
eius beneficiis dicens multa bona opera
ostendimus ex patre meo ac si dicat
sicut dicit magister archidiaconus
multa bona opera ostendi sanitatem
infirmorum exhibitione doctrinae et
miraculorum quae ex patre ostendi
quae eius propter gloriam quaesivi 2o reprehendit
eorum sententiam dicens propter quod eorum opera
me lapidatis quod de beneficiis oppor-
tebat honorare non lapidare. Psalmus
xxxvij quod reddebant pro bono malum
et probus retribuebant mihi mala pro
bonis. Deinde cum dicit Responderunt ei persecutores
persecutoribus vero ubi adverte quod
iudei primo inducunt confitendo bonum opera
falsa ... cum dicunt de bono opere non
lapidamus te, gloria mihi non potest se
negare bona accepisse. 2o impo-
nunt ei blasphemiam cum dicunt sed
de blasphemia lapidamus te
leviticus xxiiij qui blasphemaverit te
3o specificat blasphemiam dicens
quia tu homo cum sis facis te ipsum deum
ac si dicat blasphemus est qui homo facit
se equalem deo sive quia deus attribu-
at quod deus est sed tu hoc facis dicendo ego
et pater unum sumus ergo blasphemus
in bonum est quia si augustinus omnes iudei
melius intellexerunt istud verbum
Ego et pater unum sumus quam arriani
Ideo enim irati sunt quia intellexerunt
quod esse unum sic non potest dici nisi
ubi est equalitas et unitas naturae
quia hoc est impossibile dicit de creatura scilicet quod
sit equalis deo. Deinde autem dicit Respondit
eis ihesus. Ponit persecucionem confutat
confutavit autem ex hoc quod ex potestate suo
est blasphemus. Ubi notandum est quod ex
nomine exemplorum consequens credebat

q ista ppo Ego et pr unum sumus
no pt verificari de creatura et deo
qr no verificatur nisi de illis qui sunt
unius nature sed solum ptr qz non est blasphe-
mus ex hoc quod dicit se esse deum. hoc autem
probando duo facit. primo probat quod non est
blasphemus ex testimonio legis.
2o ex testimonio operum. Circa primum pt
sic formari ro. scriptura vocat quosdam
deos ad quos sermo dei factus est
et tamen non blasphemat. ergo multo
magis ego quem pr sanctificavit et misit
in mundum non blasphemo dicendo me
esse deum. Circa hanc rationem sic procedit
quia primo dicit quod lex quosdam vocat
deos. 2o dicit quod hec lex mentiri non pt
et per quem non blasphemavit qui sic
illos dixit deos. 3o ex hoc concludit
quod multo minus ipse blasphemat
quem pr sanctificavit. Circa primum ad
primum dicit Nonne scriptum est in lege vestra
no quia ego dixi dii estis. Ubi notandum
secundum augustinum quod lex accipitur multipliciter.
aliquando enim dicitur quod prophetas et psalmos
comprehendit preterea accipitur lex et prophete
usque ad iohannem. Et ibi In his duobus
preceptis tota lex pendet et prophete.
Aliquando dicitur lex quod prophetiam et psal-
modiam sicut impleri omnia
que scripta sunt in lege et prophetis
et psalmis de me. Aliquando accipitur lex pro to-
to veteri testamento. ergo psalmus legis
nomine nuncupatur ubi scriptum est
no Ego dixi dii estis. Notandum hic est 2o
quod homines aliqui vocantur dii propter
unitatem cognitionis. unde supra primo
[illegible] filii dei vivi dicit
Iacobus qui de deo loquuntur non homines
sed dii appellantur. et hic non appellat
dii propter participationem cognitionis
2o appellantur dii propter participationem
potestatis et operationis. unde in actibus Dii
similes hominibus descenderunt ad nos
Et 3o dominus moysi dedit te deum
pharaonis. 3o appellantur dii propter parti-
cipationem gratie et sanctificationis. unde augustinus
super illo Deus deorum dominus locutus
est dicit quod deus vocatur [illegible]

est factor deorum. Dedit enim eis potestatem
filios dei fieri his qui credunt in
nomine eius. Nota autem eadem glossa
quod deus dicitur tribus modis. natura de patre
et filio et spiritu sancto. adoptione de hominibus
sanctis. nuncupatione de demonibus.
Deinde cum dicit Ad illos dixit deos
dicit quod scriptura non blasphemat et pt esse
verbum dei blasphemabit mentiri quia est
vel aliis attribuit quod suum non est
sed dei. si scriptura non pt mentiri ergo
non pt blasphemare tribuendo aliis
quod suum est. Dicit hanc rationem potest solum
mentiri ex quo alia vocat quod scriptura
non pt mentiri. Et ideo dicit si scriptura
illos dixit deos ad quos sermo dei
factus est ut prophetas et alios sanctos
Ezechielis 1. Factum est verbum domini ad ezechie-
lem. Et non pt solvi scriptura id est falsitas
attribui. Matthei v. Iota unum aut unus
apex non preteribit a lege. Deinde
dicit Quem pr sanctificavit ponit quartam
inferentiam dicens quem pr sanctificavit
id est sanctum genuit et misit in mundum per
carnis assumptionem vos dicitis quia
blasphemas quia dixi filius dei sum
ac si diceret. Deinde cum dicit
Si non facio opera patris mei sumit
argumentum ab operibus pt esse argumentum
[illegible] Ille qui facit opera que non pt
facere nisi deus non blasphemat si
dicat se esse deum sed ego sum talis ergo
alios sicut qui operatur opera patris
itaque pr operatur et ipse operatur
de ipso pt [illegible] et cognosci quod
ipse est in patre et pater in eo et per quod
non blasphemat si dicat se
esse deum sed ego sum talis ergo de me
pt cognosci quod sum in patre et pater
in me. Circa hanc rationem sic procedit
quia primo dicit quod sine operibus esse
[illegible] unde dicit si non facio
opera patris mei que pr facit
et similia sermonibus non multum
credatis operibus credite. Deinde inferens
[illegible] ut cognoscatis
et credatis quia pr in me est et ego in patre
[illegible] Ego in patre et pater in me est.
Nonne est super illo capitulo pr sanctificat.

Dij

Sed

q si hylarius dicit x filius hominis
sanctificatus erit sit filius dei vel non
adoptivus … per gratiam unionis
De ista sanctificatione paulus … qui
predestinatus est filius dei in virtute
secundum spiritum sanctificationis et sanctificatio
… ad hominem … …
si hylarius … filius adop-
tivus non blasphemat attribuendo
deitatem ergo multo minus blasphemat
filius naturalis … angustinus …
Id. sanctificatio dicitur duobus modis.
uno quia de non sancto sancte fit …
sanctificatio hominis. Alio sanctificari idem est
quod sanctum gigni … …
… enim sanctificavit eum pater quando
genuit gignendo dedit ei quod esset
ut sanctus esset. sic si augustinus dicit …
sanctificatus … …qui sanctifica-
tus est deus sanctificatus … primo …
quod deus sit cum homine … sanctificatus
primo non blasphemavit dicendo se esse
deum … multo minus blasphemavit
qui sic sanctificatus … … ab
… … enim non valet … …
enim vocabat eos deos per adoptionem
… vocabat se deum per …
non … … non blasphemat
qui vocat se deum per adoptionem
ergo non blasphemat … … vocat
se deum per … … …
… … sic … … esse
deum per adoptionem et ideo non blasphemat
si sic se vocat … … …
quod sit deus per … ad hanc questionem
dicunt quidam quod quando dominus dispu-
tabat cum iudeis … videbat
ad hominem … … …
ab eo … … … facit
… baptismus iohannis de celo erat
an ex hominibus … …
ad hominem quia … … …
est … … … est …
suppositio quod supponebat … suppone-
bat enim … … quem pater sanctificavit.
Et ideo dicit … quem pater sanctificavit
hec enim sanctificatio … … …
quia sanctificatus erat filius dei per
unionem … quia sanctus genitus est
… suppositio … … non blasphe-

mat qui attribuunt sibi deitatem
per adoptionem quia non attribuunt
… non blasphemo ego
dum dixi … deum … …
ficatione … … sum deus … hanc
… suppositionem datam … quod sit …
quem pater sanctificavit … …
… … non creditis …
… … operibus … et ideo
… … … … 2°
… ab de illo … … …
… quia pater in me est et ego in
… … pater sit in filio …
quia si pater est in filio et filius in patre
… … pater est in seipso … … …
ergo et … Ad oppositum … …
… … pater est in filio …
ad hoc … … In quocumque
est … … pater est in filio
est … … ergo est in eo … …
ista … bona sit … hylarius
… de trinitate … …
filio et filius in patre esse plenitudo
… … … quia … ple-
nitudo deitatis in filio est … in
patre … et in filio est. Ad … …
… … … … …
non … … … distinctionem …
… … seipso non est distinctio.
Et ideo … … … quando
sit petrus filius martini et
martinus iohannis … petrus ergo filius
iohannis … … …
… … … … …
… non … petrus est filius mar-
tini et martinus petri ergo pe-
trus est filius martini sibi ipsi
Eodem … … … et in
filio et filius in patre ergo … et in patre
… … … et filio et filius
… … ergo … et in seipso … …
… ergo cum apprehendere … …
persequerentur declinavit … …
… … ipsa declinavit.
Et exivit de manibus eorum.

Cum tu ad primum dicit querebat eum ap
prehendere non credendo et intelligendo sed
metipsum laudando. Illi apprehendere no
lebant ut non haberent tu apprehendes
ut habeas. Deinde cum dicit Et exiuit
ponitur eius declinatio. declinauit enim
dominus quo non potest detineri. Ex quo quod
malitia malorum declinanda est
et ideo dicit et exiuit de manibus eorum.
Et abijt iterum trans iordanem in eum locum ubi erat
iohannes baptizans primum a prime
etate de quo loco supra iii. Erat io
hannes baptizans in ennon iuxta salim. abs
absconditus iudeis. Deuteronomium xxxii
abscondam faciem meam ab eis.
Deinde cum dicit Et multi venerunt po
nitur multiplex credencium subditur dicens
Et primo ponuntur motiua que moue
bant eos ad credendum, 2o conclusio ipsa sub
debitur ibi et multi crediderunt in
eum. Primo ponuntur duo motiua. Circa primum
ad primum dicit et multi venerunt ad eum
et dicebant quia iohannes quidem signum
nullum fecit. ac si dicerent argumento iohannes
nullum signum fecit hic autem fecit multa signa
2o quod iste est peminentior iohanne propter quod
peminentia est credendum. Secundo ponit 2m
motiuum dicens omnia autem quecumque
dixit iohannes de hoc vera erant. ac si dicerent
argumento credendum est illi de quo tot preclara
et bona dicta sunt a iohanne hic est huiusmodi etc.
Deinde cum dicit et multi crediderunt etc.
concluditur fides eorum. apprehendebant
enim christum credendo quem mali nole
bant apprehendere persequendo. Queritur de
dicto verbo. Iohannes signum nullum fecit
huius contrarium habetur in luc. i. ubi dicitur
ipse precedet eum in spiritu et virtute helye
sed utique helye fuit ad faciendum miracula.
Responsio est quod iohannes nullum signum fecit ut dicit
augustinus nullum signum fecit, id est miraculum
non demones fugabat non cecos
illuminabat non mortuos suscitabat et
ratio huius cum fuit quod iohannes nullum miraculum
faceret ea quod vero est quia iohannes a pluribus
reputabatur christus et ideo aliquis fuisset dignitas
debita data sibi christo si iohannes habet do

non debuit dari per ipsa. Tamen ultra quia
iohannes uenit ut testimonium perhiberet ut testis autem
dicit esse sermonis fidelis prestat
quod quia debuit dare diuina potentia
miracula. Ad aliud quod dicitur quod iohannes uenit
in spiritu et uirtute helye dicendum est quod hoc
dicitur quia ubi iohannes fuit uirtuosus
efficax per motus sicut et ubi
helye etc.
Capitulum xi[m] XI
Erat quidam languens lazarus
a bethania. Supra quoniam christus dicit se esse verum pastorem
hic dicit se esse verum reparatorem
in suscitatione lazari et ideo ecclesia vo
lens hoc ostendere describit miraculum de
lazaro in quantum describitur. Primo proponitur
mittitur miraculi difficultas. Hic est
premitte infirmitatem et mortem la
zari. 2o subditur miraculi celebratio
ibi Ihesus autem eleuatis sursum oculis
3o conclusio miraculi utilitas ibi multi ergo
ex iudeis. Circa primum sic procedit quia
primo ponitur infirmitatis denunciatio
2o ponitur aduentus medici ibi deinde
post hec dicit discipulis. 3o describitur implo
ratio auxilij ibi martha autem. 4o de
scribitur suscitatio assistentibus ibi ihesus
ergo ut vidit eam plorantem. Circa
primum sic procedit quia primo ponitur languentis
conditio. 2o languoris intimatio ibi
miserunt. 3o infirmitatis vero ibi au
diens autem ihesus. 4o curandi dilatio ibi
ut autem audiuit. Primo describitur
infirmus et primo ipse describitur 2o
quedam domus manifestatur ibi maria
autem. Describitur autem infirmus a nomine
et ideo dicit erat quidam languens la
zarus. lazarus interpretatur adiutus
inter omnes enim mortuos quos dominus
suscitauit hic magis ab eo adiuuatur
quia non solum mortuum sed quatriduanum
suscitauit. hic lazarus languet in
peccato delectationis. Et tunc talis languor
plurimorum generat medicinam sed mors in
consensu. facto vel concupiscencia cum conceperit
parit peccatum peccatum autem cum consumatum
fuerit generat mortem quatriduanus
efficitur. Dicit autem consensu primum et operis
in consuetudine et consuetudine in peccati impedimentum
in impudenciam

b qui fremuerunt mulieres fit homi
dem iam nolit erubescere et tunc
ferendus est cum perditum in ambus diffuit
2o describit a persona cum subdit
A bethania in que locum solebat
dominus venire. Et dicit autem bethania
villa quedam prope iherusalem. Dicit pr. autem
bethania domus obediencie ex
hoc intelligamus quod in finus obedie
ciam curavit ita quod obediencia e persona
cum spiritualis. 3o describit a parentibus
cum dicit de castello marie et
marthe sororum eius. Luc. x. intravit
ihesus in quoddam castellum. Iuxta quam
autem hec maria et martha ante ponuntur
quia tamen mulieres erant in sexu, tamen fir
miore animo et virtute lazarus precedat
et est quasi nimio fidei ea et lazarus
suscitatus sit per hunc. Deinde cum dicit
maria autem erat, manifestat de qua maria
dicitur. Unde quedam glo. quia plures femine
hiis nominibus erant hic erat eius ex
nomine cum ex notissima acione
quod illa est que unxit dominum unguento.
Erravit autem utrum ista maria que
unxit dominum unguento fuit illa
de qua luc. vij et ecce mulier que
erat in civitate peccatrix. Ad hanc quidem
primo clarum est quod maior evidente
dicit xpm unctum fuisse a mulie
re. Mat. 26 dicit quod in domo symonis le
prosi mulier habens alabastrum un
genti effudit super caput xpi
quod sic autem unxit caput et non
pedes. Aliud dicit Mar. ix. lucas
hic vij. c. narrat quod mulier pec
catrix in domo symonis leprosi unxit
pedes. Johannes autem xj. c. dicit
quod maria in bethania in domo
propria unxit pedes ihu. Ex hoc
orte sunt opiniones. Quidam enim
dixerunt tres fuisse mulieres
diversas quod cognosci ex
personarum qualitate et ex modo agendi et ex
diversitate temporum. Johannes quidem narrat
de maria sorore lazari quod vi dierum ante
pascha pedes in ipsa domo la

mattheus autem post quam dixerat
Scitis quia post biduum pascha fiet
subdit quod in bethania in domo
symonis leprosi mulier fudit un
guentum super caput domini. Non autem
unxit pedes ut maria de
qua narrat iohannes. Mattheo
consentit marcus. Lucas autem
non dicit tempore pasche sed in medio
eius hoc refert. Ideo fuerunt tres
mulieres. De una mencionem fac
it Mt. et Mr. De alia lucas. De
alia iohannes. Secunda opinio fuit Crisostomi
quod fuerunt due tantum de una nar
rat iohannes. De alia narrant alii tres
unde Crisostomus idem quidem nobis est dicere
quod illa de qua dicit iohannes non fuit
illa de qua dicit luc. que in peccatis
hec autem devota et studiosa circa
susceptionem domini. De hac autem maria
devota de qua dicit Joh. xij
fit mencio Jo. xj. pro quadam anti
cipacione et sicut sonuit de qua
maria loquebatur evangelista quam
dixit de castello marie et
marthe. Tercia opinio est augustini
qui dicit quod fuit una et eadem quibus
hoc pretermisso primo quando accessit cum lacrimis
et humilitate meruit remissionem peccatorum
et de hac narrat luc. vij c. et
huius est memorie Jo. xj. cum dixit
maria autem erat que unxit dominum
unguento. Quod autem in bethania
iterum fecerat ad quod ad lucam
narracionem non pertinet sed pariter
narratur a tribus aliis. De hac est
quedam glo. super Mr. xiiij. Id est libo
chulo habens alabastrum ungenti
sicut dicitur mulier fuit maria soror
lazari quem suscitaverat dominus ipsa
enim est et non alia quedam adhuc
peccatrix ut lucas scribit pedes
domini lacrimis irrigavit et un
guento unxit. Nunc autem iustificata
et familiaris facta non tamen pe
des ut iohannes dicit sed et caput
ut Mat. et Mr. narrant. Non enim
est quod ex hiis dictis potest solui

Iohannes unxisse pedes et caput
eius fuit eadem ... alia

omnibus dissonantia quae videtur esse inter evangelistas de hac muliere. Prima dissonantia videtur inter Lucam et alios tres, quia ille vocat eam peccatricem, quod non vocat aliquis horum. Sed dicendum est quia quondam peccatrix fuit, nunc autem iustificata et familiaris Christi. Secunda dissonantia videtur ad hoc esse inter Lucam et alios tres, quia Lucas narrat hoc factum in domo Symonis leprosi, Iohannes autem in domo Marthae. Narrat et hoc factum circa initium evangelii sui, alii autem in fine circa passionem. Haec dissonantia solvitur quia in diversis locis hoc fecit; primam vicem narrat Lucas, de secunda vice narratur per alios. Tertia dissonantia creditur esse inter alios et alios ex parte, et Iohannem ex alia. Videntur enim dissonare pro ex tempore. Nam Iohannes dicit hoc esse factum ante sex dies paschae, alii autem scilicet quia post biduum. Unde dicit: Erat autem pascha et azima post biduum, et videntur sentire quod infra biduum hoc factum sit. Hanc dissonantiam solvit Augustinus, quia Iohannes servat ordinem hystoriae, alii autem etiam recapitulando interponunt quod prius fuerat factum ante proditionem Iudae, quae videtur fuisse orta ex hoc. Alia dissonantia inter eos est ex loco, quia alii tres dicunt hoc esse factum in domo Symonis leprosi, Iohannes autem in domo Marthae. Ad hoc dicunt quidam quod eadem fuit domus Symonis leprosi, Mariae et Marthae, et ita quod Symon fuit pater familias, qui prius fuit leprosus, sed postea fuit curatus. Alia dissonantia videtur esse inter eos ex facto, quia alii tres dicunt quod unxit caput, Iohannes autem quod pedes. Haec autem dissonantia nulla, quia unxit utrumque. Itaque utrumque factum est, sed non est ab utroque dictum. Deinde cum dicit: Miserunt ergo sorores eius, ponitur infirmi nunciatio. Nunciant autem hae mulieres infirmitatem primo, et dicunt: Domine, ecce quem amas infirmatur.

Haec autem mulieres tantum insinuant, quod quidem insinuando primo indicat earum fidem. Quae fide enim credebant eius potestatem, non rogabant quod veniret, sicut regulus rogavit. Secundo manifestat earum reverentiam et humilitatem. Quae reverentiam enim quam habebant ad Christum non audebant eum rogare. Tertio manifestat earum amorem. Quae magno enim amore quem habebant ad Christum credebant quod sufficeret ei insinuare. Est autem insinuatio secundum Hugonem quaedam species orationis, quae aliquando fit confidenter, sicut beata virgo de matre domini insinuante defectum vini; aliquando fit reverenter, sicut hic. Deinde cum dicit: Audiens autem Iesus, ponitur infirmi vox; secundo redditur ratio quaedam: Diligebat autem Iesus. Haec infirmitas fuit ut manifestaret gloriam dei. Propter dicit salvator: Infirmitas haec non est ad mortem, sed ut manifestaretur gloria dei, ut glorificetur filius dei per eam, id est infirmitas haec est ad hoc ut mortuus resuscitetur, et quod resuscitatio glorificet resuscitatorem, et per quem deus qui misit eum. Et non est ad mortem aeternam ad finalem, quia ibi non sistit. Innuit autem Christus in verbis istis processum, quia dicitur si dicat filius dei deus glorificari, in hoc miraculo sit resuscitator, secundo sui resuscitator, quo sui [illegible]. Deinde cum dicit: Diligebat Iesus, assignatur causa quaedam dicti quare sorores Lazari non venerunt ad eum. Haec enim fuit ex confidentia speciali dilectionis, sicut Augustinus: Ille languebat, ille tristabatur, omnes dilecti habebant ergo spem quod diligebatur ab eo qui est dolentium consolator et languentium sanator. Deinde cum dicit: Ut autem audivit, ponitur autem dilatio. Ut enim audivit quia infirmabatur, tunc quidem mansit in eodem loco duobus diebus. Distulit autem medicus propter duas causas. Prima secundum Crisostomum

ut s mortuus expiravit et sepe
liretur et diceat qui fecit ut s[t]atut
us posset dicere qui nondum
defunctum suscitavit quam stu
por in eo fuit et non morbus quo
sima causa fuit etiam ... miraculi
Ideo enim distulit ut maius
faceret miraculum cum fuit mortuum
suscitaret quam infirmum curaret
Et subdit quod ... causa mortis
lazari fuit gloria dei ... quod non
quia infirmitas et morbus eius fuit
ex causa naturali ergo non fuit causa causa
Sed hoc est quod sicut non est impossibile quod eadem
infirmitas comparetur ad causam naturalem
et ad providentiam divinam sic non est
possibile quod infirmitas lazari ex
causa naturali non ordinetur ad resus
citationem que tamen velata ad pro
videntiam divinam ordinatur ad re
suscitationem ex qua deus glorificatur
Ubi advertendum est quod infirmitas
de qua hic loquitur est infirmitas pene
et non culpe / et enim infirmitas
culpe est fugienda Infirmitas autem
pene potest esse remedium mali Et ca
...xxiij. infirmitas quibus sabba
tum ... est excitatum bonorum
... multipliciter sunt infirmitates corpo
... est consummatia
... ad ... libri
... in infirmitatibus ... plus
est glorificatio dei Verum infir
mitas hec non est ad mortem /
Deinde cum post hec dicit discipulis suis
... ista ... de
infirmitate languidi hic fit
mentio de adventu medici hoc
ordine quia primo insinuatur advenienti
securitas secundo venienti necessitas
hoc autem post hec dicit eis tertio adventus
utilitas ibi dixerunt ergo discipuli quarto
... adventus aviditas ibi
Dixit ergo thomas quinto adventus
tarditas ibi venit itaque ihesus ...
loci opportunitas ibi erat autem betha
... sexto securitas sub hoc ordine

quia primo ... dubitat
ibi Dicunt ei discipuli ... scrutati
Respondit ihesus primo ergo ... potentie
... propter duos
duos ... dixit discipulis suis ... in
iudeam iterum ... discipuli ut
homo ... videndo qui oblitus i
firmitatis ... cum dicit
Dicunt enim discipuli ... discipuli
timentes ... Rabi
nunc querebant te iudei lapidare
et iterum vadis illuc ... si dicat
Spontanee vadis ad mortem
... enim timet discipulus ... quo
... fortitudo ... illuminatio
mea et salus mea quem timebo
Dominus fortitudo plebis sue Deinde
cum dicit Respondit ihesus ... asseveratio
... pro ... ut ...
sic ... ambulat in luce hic
dicitur non habet ... timere sed qui
ambulat in nocte ... in nocte
... fuerunt homines offendere
... multo magis qui ambulat
in luce ... non debet
timere quia magis protegit lux
... lux ... dicit
De ista ... non ponit salo
... Nomne xij hore
sunt diei ... tieve
Si quis ambulaverit in die non
offendit quia videt lucem huius mundi
id est quia lux huius mundi eum protegit
et dirigit ut non offendat id est non
est possibile quod offensam inferat ex
... timeat penam ... infir
... sic ... Quicumque
... in ...
... ambulo in luce
... non in luce ... ergo in
non est timendum ... possit ...
sic ... vobis ... timendum nisi
imminente nocte persecutionis
et ... cum ... pastor
pastore et dispergentur oves gregis
Sed hoc nox adhuc non imminet
quia dies est ergo vobis non est timendum
... duas ...
... mutata ...
Nomne xij hore sunt diei ... si di-

i xij hoibus non possz ho mutari
2o innuit ex plicia luc' .i. Si
quis ambulauerit in die non offendit si
dicat vbi e plicia luc' no e
vo timoris sz nunc e plna luc
ergo no e vo timoris. Nondu est
sup illo vbo. Nonne xij hore
e? sz aug' xpc vult ad osiliu
discip. Vbi sic notat aug' q
cum e q discipli osulunt xpo
ne moveret se et petrus qui dixit
Absit a te dne ppicius e isto.
2m q notat aug' est q sit visum e
petro. Vade post me sathana.
Ita vnus sue est ac si dicat xpc
hijs aplis. Ego sum dies vos
aut estis xij hore. hore diei
at deb3 sequi diem et no dies horas
Ita et vos debetis me sequi.
Qui enim me no seq'tur de se sathanas
e. qui at me seq'tur de me lux e.
3m q notat aug' e qui dicit q apli
sunt xij hore dum e post iudam.
Si enim iudas fuit hora lucis
bat et io hic refertur e ad duo
denariu numeri se de quo iudam
cadente iuda successit ma
thias. 2o nondum e q e multi
diebus cum dies naturales e quos pbe
artificiales dum e e hic xij hore ine
quales. dum at hore inequales q
accipiunt p se. accessus zodyaci
ppter eius obliquitatem qr no equa
lit ascendunt. hore inequales
de quibus inequalibus quilibet dies
artificialis habet xij horas qr q3
die ascendunt vj signa de die et
vj de nocte. sz q q ascendunt in
estate sunt tardioris ascensi
onis q q ascendunt in yeme. et
aliter hore equales accipiuntur
s3 circulum equinoctialem de quo
aliqui dies hnt aliqui pauco
res. dum hore xij tm in
equinoctio. 3o q dies e dies
eternitatis que e eternitas sine
diminutione. quia ut p egressus eius
ab initio a diebus eternitatis.
2o e ibi p deemptitatibus vari[e]

post tu at illi ipse eras z cum tunc no
desicaret. Quia hec xij hore. In die
aut cit do mitte nos eq tun. 2o dd
dies plicia grest sz dies dd
apta ad opandu. Tum sup q
dum e mecu opari opa eius q
misit me. donec est dies, et
venit nox. 3o e dies e prona ad
ambulandum. vn hic. Si quis
ambulat in die no offendit
3o e dies gle et q die fragilis
ppetuabitur. Et ita apte spz tei
sempiternitatis in die quo oibus
membris sanatis. 2o paupertas re
uelabitur pudicis. longitudo dierum
i dextra eius et in sinistra illius di
uicie et gla. 3o cestia letificabit
punit. ffortitudo et decor
indumentu eius. videbit in die no
Deinde cu dt. hec aut subdit eundi
necessitas q necessitas oritur ex duobus
h at necessitas fuit eqda gen
tiens aut fuit succurre a co
mite pacienti. Et io dt laza
rus amicus noster dormit. Vocat
at dormitionem mortem sicut
apostolus ad thess. Nolumus vos
contristari de dormientibus
sicut et ceteri qui spem no hnt.
2o gens fuit p miraculosum
oponere manifeste glam dei
Et io subdit. Sz vado ut a sop
s mortis excitem eum ex qua
excitacione s. gla dei. Deinde
cu dt dixerunt ergo discipli eius
ponitur aduerte quilitatis. s. hic
hi ordine quo ponitur discipulus tardi
ad intelligendum verbu x. e vbu x
exponitur. Dixerat at ihc z vti
litatis mani. et tc go dixerunt
Quantu ad primu dt. Dixerunt ergo
discipli eius. Dne si dormit saluus erit
ac si dicat sompnus egrotanti
solet esse salutis indicium et io si
dormit no e utile nos ire in iudeam
ad excitandum eum. Deinde cu dt
Dixerat aut ihc exponit dam x
q dt de dormitione mortis. Cu
tu discipli intelligunt de dormitione

quiete

Ozui q debuit xp̄mt. ex hʼt
q dt vado ut a sompno excitē
eum quem non videbant nisi ille qui
debet in ep̄ tm̄ sparim ut ex-
citare eum a sompno. Ad hʼc
vn̄t Cristus q̄ forte expectabat
hʼc eius eo q̄ talia multa lo-
quebatur. Deinde tu dt dixit eis
ihs manifeste utilitates que co-
sequuta e ex morte et pʼo morb
annunciatur et io dicit dixit lazarus
mortuus est i. subiit quez lege
mortis per quod e hō q vincit
et nō videbit mortē. 2ʼo utilitas
exprimitur et io dt et gaudeo
propter vos i. propter utilitatē vestram ut
ex hʼc firmatis ex quo mihi [illegible]
me e tamq e absens videbit
nō videbit mortē, ut credatis
quia nō eram ibi ac si diceret
ibi nō eram tum mdi et hʼc e ad
augendam fidem vestram credetis
credere me eē verum et q e absentia
cognoscere vel sic. Gaudeo quia
nō eram ibi. Ra(tio) mentis eē quod est
ad maiorem fidei vestre quia si
assistissem egrotantē iuvasse
q̄ erit modicum signum ad mee
virtutis indicium quoniam absen-
te supervenit morbus post in fide
vestra corroborandum videbitis
me posse eē defunctum putref-
ctum suscitare. 3ʼo manifestatur pro-
positum de eundo. Et io dt
Eamus ad eum. Deinde tu dt didy-
mus thomas post audita thome
ad eundum. Advertendum tum quod si
Cristus nō fuit ubi amici sui
timidi in suis maior cum erat duces
per ea ambis fortior factus est in-
he [illegible] si ergo thomas timidus
dixit dubitative Eamus et
moriamur cum eo q.d. nō timeo
mortē pene quod vult nos occide-
re. Sm at Bedam loquitur thomas ex con-
stantia ex quadam audacia vn̄
Beda. thomas per eius socios
exhortatur ut venit et moriatur cum
eo quod magis equum eē constans

Hic enim loquebatur quasi facere posset
que alios hortabatur tunc cor
sue fragilitatis sicut petrus.
Nondum est supra i° verbo Dormi-
tio. Sz Aug. in omni de debe-
adiutē dormientes quidē tē
q̄ tum morbus lazari sunt morb
sororibus sic fuit dormitio ꝯ-
na dominus tanta facilitate expecta-
bat de sepulcro quanta tu [illegible] quo do
excitas dormientē de lecto
2° deinde attende dormientium
diversitatem quia dormiunt boni et
dormiunt mali sed tum resurget
hic et ille a diviti causa [illegible] ei
Sz Aug. unusquisque cum causa sua dormit et
cum causa sua surgit ex hac aut
diviti causa sua dura receptaculum
nam receptus e pauper, receptus
e dives. 2° i sinum abrahe
ille at ubi sitiret et guttam nō
inveniret. Deinde tu dt veniens itaque
ihs et invenit eum quattuor dies iam
in monumento habentem. Cristus mansit
duos duobus diebus et tam duobus
diebus venerat in iudea qua die
lazarus e defunctus et iiii die
accessit dominus. Nondum e qui i. x. no
diebus Sz aug. quia mortuus ex parte hominis
multiplex malum. Nam i° a die
nativitatis transgressio facta in parentibus
parentibus i. 2a at dicit transgressio
legis naturalis. 3a dicit transgressio
legis moysi. 4a dicit transgressio
evangelii. 2° notatur ex parte domini mag-
benivolentia quia nō dedignatur
venire ad hos sic mortuos.
Deinde tu dt Erat at bethania
post venienti sunt loci opportunitas
propter eius propinquitatem loci, de facto
potuit venire et sorores desso-
late potuit visitare de urbe.
Et io dt Erat at bethania iuxta
ierusalem quasi stadiis xv et quod
qui duo milia. Nam miliare hʼz
octo stadia et propter propinquitatem
facilius potuerunt visitare sorores
quod et hʼc e q subditur multi at
ex iudeis venerant ad martham
et mariam etc. post quam domine de
Martha at infirmitate languidi

et de adventu medici h° di-
de mittissione et de imploratione
sororis lazari et primo quidem
imploratur marthe nuntius 2°
nuntium marie ibi et cum hec dixisset.
Ecce nuntium marthe sic procedit
quia primo describitur eius fervida
acceleratio. 2° describitur eius fidei
confessio ibi dixit autem martha ad
ihesum. 3° describitur eius utilis in-
structio ibi dixit ei ihesus. primo ergo
describitur marthe sollicitudo et
acceleratio cum dicitur Martha autem
ut audivit quod ihesus venit oc-
currit illi. maria autem sedebat
domi. Ubi notandum quod martha ac-
tivam contemplativa quia activa
significatur in martha. Oc-
currit christo per statum operis sed con-
templativa significatur in maria sedens
per statum contemplationis. De occu-
pata xpi cum parvulis occurrite
fugientibus de sessione turris. Ve
Sedebat solitarius et tacebit quia
40 elevabat se super se. Et dicit ab
quare martha non indicat marie
adventum christi. Ad hoc possunt assigari
due rationes una est quia primo voluit
christo loqui et indicare mortem
fratris et cum ab eo spem haberet
cum maiori gaudio posset annunti-
are sorori adventum medici.
2a vero potuit esse propter circumstantes
quos noluit latere adventum christi.
Iam enim conspiraverant iudei
mortem eius. Deinde cum dicitur Dixit autem
martha ponitur marthe fidei
confessio. Confitetur autem martha
duo de christo primum est quia in sua presentia
potuit prevenire mortem la-
zari et ideo dicit Domine si fuisses hic frater
meus non fuisset mortuus.
2° confitetur quod christus iam preventam
mortem poterat suscitare et ideo dicit
Sed nunc scio quia quecumque poposceris
a deo dabit tibi deus. Nota
est quod in confessione marthe possumus
advertere quandam discretionem de qua
augustinus ... non dixit martha
Rogo te ut resuscites fratrem meum
Nesciebat enim utrum hoc esset
utile sed ait scio quia potes facere
si vis ac si dicat tibi subest
facere sed utrum facias iudicii
tui est non presumptionis mee.
2° possumus advertere in confessione
marthe imperfectionem et hoc ex
duobus primo quia credebat
quod non nisi in presentia poterat operari
et prohibere mortem fratris et ideo dicit
Si fuisses hic. 2° quia credebat
quod non nisi rogando et quasi ab eo
impetrando poterat resuscitare
et ideo dicit Si fuisses hic. 2° quia
credebat quod non nisi rogando
et quasi ab alio impetrando poterat
resuscitare et ideo dicit sed et nunc scio
quia quecumque poposceris a deo et cetera
loquebatur ergo martha christo sicut
cuidam homini virtuoso et a deo appro-
bato non credens tamen ipsum esse
deum. Deinde cum dicitur Dixit ei ihesus instruitur
martha et primo quidem instruitur
2° ab ea confessio requiritur ibi Credis hoc
prima in tribus quia primo certificatur de
fratris resurrectione 2° de resurrectione communi confu-
sio 3° de virtutibus mortis. Claret
in me. Primo ergo certificatur de resurrectione
et primo ponitur certificatio 2° intellectus
marthe ibi dixit ei martha.
Dicitur ad primum dicit Resurget frater
tuus. Non autem dixit christus resurget modo
tamen secundum ubi sequitur dicit ei martha.
Scio quia resurget in novissimo die
ac si dicat de communi resurrectione
sum de hac incerta. Et dicit ab
[illegible] hoc sciebat martha? Dicendum est
quod hoc potuit scire ex libris salomo-
nis sive audierat hoc ubi multa
a christo de communi resurrectione verbis ut
Ego resuscitabo eum in novissimo die
poterat et hoc ubi scire ex scriptura
Dan. xii multi ex hiis et cetera
et scriptum Iob. In novissimo die de terra
surrecturus sum. Deinde cum dicit Dixit ei ihesus
instruitur martha de communi
... Dicebat enim martha scio quia
resurget sed non dicebat propter
no

xi

resurrecōs

Et nō fecit mencōem de resol-
de qua tā instruit ea xᵉ dī
Ego sum res. z uita .i. ego sū
cā viuis z uite Ista q ista ē
pdicacō talis z nō formal
hc si dicat xᵉ marthe p me
pt resurg fr tuus p que
resurget oms Et nō dī ē
s aug q xᵉ io ē res .i. ca res
qz ē uita Item at aug q pt
sic declar uita p eē m ē ca
omīs uite sz xᵉ ē uita p eē m
go ē ca omīs uite sz res ē
redicō ad uita go xᵉ ē ca
viuis z sbūt mitū xᵉ ē uita
forlīt res tali Item aūd dt
Qui credit i me ppō viuis
mort Ubi nō dī ē q sicut ē
dupx mors Ita et res est em
mors aīme ex hᶜ q aia sepa
a deo De ista morte mgt salor
Dimitte mortuos sepelire mor-
tuos suos .i. mortuos spū
sepelire mortuos corpe Ab hac
morte resurgit aia p fide z
grām Vn aug ᵍ ī omel dia
aīme tue fides ē zᵃ mors ē
cui vndz res corpis hᵉ go ē
mos ī viue pmo ē pā res
aīme ad quā sez res corpis
z io fit mencō pmo ī lrā de
viue aīme qū dī Qui crediti
me z si mortuꝰ fuit ī corpe
Viuet ī aia zᵒ fit mencō de
viue corps vn sez z omīs qui
Viuit z credit ī me .i. oīs qui
hēt uitā aīe credo ī me z si
mōiaᵗ ī corpe ad tpꝰ nō moriē
ī etnum ipp qz alij resurget
Querit aᵒ vn sez pn ubū xᵉ
Qui credit ī me viuet Dō ē
q fides opans p dileccōm
ē qdā cā spūalis adhesiōis
xᵉ at ē fons uite ī pōs Apud
te ē fons uite Et ī ysa hau-
riet aqs ī gaudio de fontib
saluators Cū go credē sit
adhērē qui credit ī xᵒ ad
hēt xᵒ qui at adhēt xᵒ qtiaᵗ
fonti uite q at qtiuaᵗ fonti

uite viuit Aqua enī dī viua
que statuit de fonte zᵒ querit — Jo.
aᵒ de zᵒ ubo xᵉ vn sez qui
viuit ī aia nō moriet ī etnū
Dō ē q xᵉ sicut p sensus medi-
ator hūit a ppam sup to hoiz
z p gns sup viuē aīe z corps
z io qui adhēt mediator p
fide nō solū resurgt ī aīa s
z ī corpe vn j ad Cor xv
Qm quidem p hoiem mors z p
hoiem res mortuor Ac si dī
sicut pmꝰ hō p suū pccm hūit
a ppam sup morte aīe z corps
Ita et zᵃ homo sup viuē utisz
Et sic p pccm pmi hoīs aia
recessit a deo z qᵒ recessu
ē mors aīe z zᵒ corpꝰ recessit
ab ipa Ita p grām zⁱ hoīs
aīa accessit ad dm̄ z accessꝰ
fatᵗ pma viueq accedete
accedet corpꝰ ad ipam ī zᵃ
viue Item aū dt Credis hᵉ
Requiᵗ gfōm marthe z pᵒ requit
zᵒ daᵗ i Ait illi Requitᵗ gō pᵒ —
Credis hᵉ Sz querit aᵒ que — 10
dus quit cū sciet tom ad
hᵉ dd ē q hᵉ nō querit p
ignoraz s ppᵗ erudicōz miaz
ut ex hᵉ doceamꝰ q nō sufficit
credē corde n hō cōfiteaᵗ oe
ad rō x Corde credīᵗ ad
iustiaz ore aūt gfō fit ad saluᵗ
Et ē aduertend q ex hᵉ possꝰ — mi
hrē q fides mē omīs utilis
multū ordinaᵗ ad impetraᵒz
miraculoꝝ ī eod nōne dixi
si credidis Ite ar xi si potes
credē omia pbla sūt credē
Et ibiz dī q dus dixᵒ aplis
q nō potuit eice demoniū
ppᵗ incredulitē Et j ad Cor
xiij si hūero fidē ita ut mō-
tes transfam z Item aūd dt
Ait illi pfiteᵗ xpm ee filiū dī
dī Ego credidi q̄ tu es xᵉ
filiꝰ dī viui q ī hūc mūd uenisti
Querit aᵒ de gfōne marthe — Jo.
Queritᵗ q̄ quit de ea viuis Ait Ego

credidi qr tu es xps filius dei, et no
uit uidisse ad eorum. Ad hanc
eorum uidelicet aug9 i omel. dicens
q martha expbz q confessa est
ipum filium dei confessa e eorum ad.
qr i uirtute eius e uiuo z uita est
puo mortuus z omnia alia. Deinde dt
Et cum hec dixisset po9 ofo marie
sub hec ozm9 qr pmo maria notat
2o accelerat i. ut aut audiuit
3o mariam iudei sequuntur i iudei
i2 qui erat 4o maria ofiterz i
Maria ergo pmo marie nota a
martha tio dd h cum dixisset
abiit z uocauit mariam sororem
suam silencio dicens magister adest z uocat
te. Sz hic oriuntur duo dubia
pm e ex quo uocauit quo
uocauit cum silencio quo eos
silent. q dixit ms adest z uocat
te. Ad hoc rnt augus i omel
q silencium uocat hic uocem
suppressam 2o dubitatur qr no hz
q dns uocauit eam. Ad hoc rnt
aug9 ibidem sic. Euuntano dixit
ubi uel quando uel quomodo dns
uocauit ut hec i uba marthe
potius intelligerentur narratis
breuitate suata. Alio9 pt dici q
martha pncia ipm uocasz re-
putauitque dm me excusale e
ut eo pncia tu no expectabis obuiam
ei. Deinde cum dt Illa ut audiuit,
po9 accelerato marie qr ut au-
diuit surrexit z uenit ad eum
hec q pz s aug9 q i a in preci
s martha si ei notus fuisset
aductus ipius nondum uenidt
ihs i castellum s erat adhuc
i illo loco ubi occurrerat ei
martha. Ubi not Crisost q ipe
tarde ibat io eo i illo loco
uenia sit ut no uideret ipse grex
miraculo s dum rogatur miracula
opatur rogatus confitetur laza-
rum mortuum Deinde cum dt Iudei
g posz sequla iudeorum Iudei ei

qui ueniebant ad eam consolandam
eam sequuntur. Sz hic quarit quo
ueniunt iudei ad eam consolandam
cum sciret eam amicam xpi z statutum
erat eum ut si quis xpm confiteretur
fieret ex sinagoga. Ad hoc rnt
Crisost q hij qui adherent et
ueniunt no erant mali s a re-
uerencia credebant ut hec
forte e ppr uenientes istarum nobilium
uenientibus omnibus sic nobles
2o quilibet ab quo e certa fieret
mencionem de iudis sequentibus
Ad hoc rnt aug9 i omel ex hec
intelligamus q plebs fuit
testes miraculi iudei enim sequnt
sic ea ex quo accidit ut tam grande
miraculum quadriduanum resuscitationis
testes plurimos inueniret.
Sz ergo sequentur ppr ymaginacionem
tu dicta puidia secutum e ad
Deinde cum dt Maria ergo po9 ofo
marie Et pmo quando pocius
ueniens qr cum uenisset ubi erat
ihc uidens eum cecidit ad pedes
eius 2o se eius ofo rnd Dne si
fuisses hic frater meus no fuisset
mortuus Modo e q ex uo
istis pendet marie feruor
3o modis pmo qr no e in deuotata
ut timuit suspicionem quia iudei
de xpo habebant cum tam aliquem
potentes s omnia huiusmodi contempsit
feruor uigor consolatur eis et hor
hem ipius 2o pendet ex hec
qr cecidit ad pedes xpi quod no
legitur de martha z io meruit
accipe doctrina xpi Deut 33
qui appropinquat pedibus eius acci-
piet doctrinam illius 3o pendet
ex hoc qr no dixit tot uba
sicut martha quod e s beda
qr consueto hominum modo ppr
lacrimas no potuit oia pferre
que uoluit ‖ ihc
Ihc ergo p9 qm dixerat de infir-
langwidit de aductu mei
dicit z de inplo ac sororum
h dicit de affectu ad monuentum

Ubi ostendit affectus exaudientis 2° potestas imperantis ibi Erat autem spelunca et lapis superpositus. Circa primum sic procedit quia primo affectus ostenditur 2° de affectu dubitatur ibi dixerunt ergo iudei 3° affectus confirmatur ibi ihesus autem rursum. Affectus autem exaudientis ostenditur in tribus primo quia infremuit 2° quia interrogat de loco sepulture ibi et dixit 3° quia lacrimatus est ibi et lacrimatus est ihesus. Circa primum ad primum dicit Ihesus ergo ut vidit eam plorantem et iudeos qui venerant cum ea plorantes infremuit spiritu et turbavit semetipsum. Unde notandum primo est quod hec turbatio et hic fremitus fuit ex pietate et ideo dicit ut vidit eam plorantem. Ad romanos xii gaudere cum gaudentibus flere cum flentibus 2° fuit ex iusta causa 2° ostenditur quod fuit discreta et ideo dicit Infremuit spiritu quia spiritus imposuit modum et ordinem fremitui et turbationi 3° ostenditur quod fuit ex potestate et ideo dicitur turbavit semetipsum. Aliqui enim homines passionantur et non ex debita causa hoc autem non fuit in christo [illegible] enim quod videt eam plorantem. Alii homines passionantur ex debita causa sed non habent debitum modum hoc excluditur a christo quod dicit Infremuit spiritu. Alii passio prevenit rationem et hoc excluditur a christo quod dicit turbavit semetipsum. Est enim notandum secundum ieronimum quod turbatio uno modo est passio alio modo propassio. Passio est quando ascendit ad rationem et hoc modo non fuit in christo sed propassio et hoc quod sistit in sensualitate et hoc duobus modis. Uno quia est in sensualitate et non est in potestate rationis eam repellere et adhuc non fuit in christo. Alio est in sensualitate et in potestate rationis assumere et potest repellere et hoc non fuit in christo. Et ideo dicit quia turbavit semetipsum. Deinde cum dicit et dixit ubi posuistis eum ponitur 2m signum affectus. Christus enim interrogat de loco sepulture signum est quod velit resuscitare. Deinde cum dicit Et lacrimatus est ihesus ponitur 3m signum naturale lacrime significabat affectum. Circa hanc litteram primo debemus attendere fremitum et gemitum. Videmus enim [illegible] primo quod fremitus convenit leoni proverbiorum xxviii sicut fremitus leonis ita et ira regis quasi diceret sicut ad fremitum leonis sistunt omnia alia ita de fremitu cordis sistunt omnes motus bestiales 2° quod turbatio [illegible] Ecclesiastici [illegible] super omnem vocem turbabitur [illegible] 3° quod lacrimatio in oratione [illegible] fuerunt mihi lacrime mee panes die ac nocte cum dicitur mihi [illegible] 2° debemus attendere peccati detestationem quod notatur ibi cum dicit Ubi posuistis eum. Dicunt ei domine veni et vide. Non enim dixit hoc christus quia ignorabat locum sed magis ut detestaretur peccatum. Unde homo [illegible] dicit se ignorare peccatores [illegible] non novi vos. Et genesis iii° adam ubi es. Ut hoc dixit christus non quia ignorabat ut nolentes dicere sed magis ut illi confiterentur lazarum mortuum et miraculum sit clarius 3° debemus attendere quare christus lacrimatus est hic cum fecit [illegible] assumpte nature designatorem ut se probaret verum hominem 2° propter lazari resuscitationem unde [illegible] non flevit dominus lazarum mortuum sed reditum et ad maiorem miseriam [illegible]. Ubi attendendum est quod christus [illegible] dicitur flevisse in suscitatione lazari et tunc flevit humanam miseriam 2° dicitur flevisse super civitatem luce xix ubi flevit ruinam civitatis et ideo dicit si cognovisses et tu 3° dicitur flevisse in cruce. Ad hebreos v cum lacrimis offerens

[illegible]

exauditus est pro sua reuerencia. Et tercio
dicitur fleuisse in illam malignitatem
et hec scelerum penam inflictam secundum
infinitatis ceteritatis malicia.
Deinde cum dicitur dixerunt quidam ex ipsis
ponitur discepcio de affectu christi
quibusdam dicentibus Ecce quomodo ama-
bat eum. quidam autem ex ipsis
dixerunt. Non poterat hic qui aperuit
oculos ceci nati facere ut hic non
moreretur. Ac si dicat si sic ama-
bat eum ut pretendit debuit preue-
nire mortem eius quia qui aperuit oculos
ceci nati potuit et mortem preueni-
re. Deinde cum dicitur Ihesus autem ponit
conclusionem affectus hic eadem affectio con-
firmatur per iteratum fremitum cum dicitur.
Ihesus ergo rursum fremens in semetipso
uenit ad monumentum. Notandum est quod
hic fremitus est instructiuus peccatorum
cum habet ut dicit augustinus omnes sic peccatori
dei hominis hitati nobis quod christus fremu-
it eum est qui fide fremit cum uoce cum
fleuit apparet spes resurgentis
fleuit christus fleat ergo peccator qui a
go fleuit christus nunc flet homo
docuit quare fremuit et turbatus se
ipsum nisi quia fides hominis debet displicentis
fremere dei accusatione malorum
operum ut violencia penitendi ce-
dat consuetudo peccandi. Secundo hic
fremitus est instructiuus compassionis
fremuit enim iterum christus quia compassus
iudeis dubitantibus. Vel cum de af-
fectu ad lazarum ut de potencia eius ad
faciendum miraculum ex hoc instruens
nos ut fleamus compassione ceteri
uel peccato alterorum vnde exo. xv. dicitur
quod dominus percepit fexit nimis ad mi-
sericordiam patris tu sine per media ci-
uitatem ierusalem et signa thau super frontes virorum gementium
super que non inueniet thau quod
est signum gementium et dolentium
super cunctis abhominationibus que fie-
bant in medio eius, ex quo datur intelligi quod
de omnibus peccatis non dolet spiritualis ecclesia.

De sic gementibus pro peccatis dicitur ps. vidi
preuaricantes et tabescebam. Deinde
cum dicitur Erat autem spelunca ponitur quando
dominus de affectu exaudiendum
hic ponit auctoritatem imperantis per
quem christus imperat. Secundo martha dis-
ceptat ibi dicit ei martha. tercio christus instat
ibi dicit ei ihesus. Quarto mandatum impletur ibi
tulerunt ergo. Circa primum sic procedit quod
primo fit mencio de lapide et spe-
lunca ubi dicitur. Erat autem spelunca et
lapis superpositus ei. In partibus enim illis
habebant cauernas ad modum spelunce
ad hominum sepulturas et cauerna autem
erat foramine que lapide claudebatur.
De hoc beda spelunca est rupis
cauata porro monumentum dicitur eo
quod mentem moneat hoc est mortuorum ad
memoriam reuocare. Deinde cum dicitur
Ait ihesus ponitur imperium quod imparatur cum
dixit tollite lapidem. Sed statim
dubitauit tamen sic dubitat crisostomus
dicit. Nonne poterat qui corpus mortuum
mouit non multo magis lapi-
dem mouere. Ad hoc dicit crisostomus dicens.
Non fecit hoc christus ut testes eos faciat
miraculi ut non dicant quod sic ut
dixerat. non est hic magis enim et
accessus ad monumentum testabatur
quod ipse est. Deinde cum dicitur dicit ei martha
ponitur disceptatio marthe dicens quod
Sed queritur ab utrum martha dubi-
tauit. Ad hoc dicit theologus quod sic dicens
martha tamen diffidens dicit. Domine
iam fetet, quatriduanus enim est
impossibile credens fratrem posse
suscitari ob dierum diuturnitatem.
Sed tamen beda uerba marthe
non fuisse dubitantis sed magis
admirantis. Notandum est quod quatriduanus
mortuus potuit esse quadrupliciter de
quo dicit augustinus primo conceptus non
pura secunda est libido et dum finitur
liberi secundo est consuetudo et dum consuetudini
non resistitur secunda est cecitatis et per
duos purgationes nobis prima libido secunda
consuetudo tercia cecitas. Deinde cum dicitur
Dicit ei ihesus ponitur prima pars quod christus arguendo

XI

martham instruit circa hoc. dicit. Nonne dixi tibi si credideris videbis gloriam dei. i. hanc eorum gloriam dei quia p[ro]mittentem quadriduanum suscitatum q. d. videbis gloriam dei i. gloriosa opera per quam deus glorificatur. In hiis autem verbis innuit primo quod eadem est gloria patris et filii. Supra enim dixit ut glorificetur filius dei. hic autem dicit videbis gloriam dei s. patris ac si dicat non glorificatur filius nisi glorificetur pater. 2o innuit quod visio est merces fidei quia si credideris videbis gloriam dei i. gloriosa opera de suscitatione fratris tui. Deinde dicit. Tulerunt ergo lapidem. Ubi ostenditur execucio precepti. Non dicit est qui lapidem cooperientem defunctum posuerunt in tegimentum quia peccatum admodum lapidis duricia[m] facit durum in mente. Unde ezechielis xxxvi. auferam a vobis cor lapideum. 2o peccatum ad modum lapidis premit quia peccatum est quoddam pondus quo compressa iacet anima. Unde ad hebreos xii. deponentes omne pondus et circumstans nos peccatum per pacientiam curramus. 3o peccatum ad modum lapidis cooperit. Lazarus cooperit mentem. Prov. operit se iniquitate et impietate sua. Job xv. operuit faciem eius crassitudo. Glossa faciem cordis operit cum desiderata vera humanarum oculos mentis premit. 4o sicut lapis est dividebat lazarum a vivente sic peccatum dividit inter nos et deum quia est peccata. Unde peccata vestra diviserunt inter vos et deum vestrum.

Ihesus autem elevatis sursum oculis. Postquam dominus est de miraculi difficultate hic dicitur de miraculi celebritate. Ipsa autem celebritas est ipsa factio in qua factione primo occurrit 2o. 2o occurrit graciarum actio i. pater gratias ago. 3o occurrit lazari vocatio i. lazare veni foras. 4o occurrit vocis effectus i. et statim prodiit. 5o occurrit impium de solutione lazari i. Dicit eis ihesus. Primo ergo de oratione dicit. Ihesus autem elevatis sursum oculis dixit. Elevat oculos sursum quia mentem

hominum erexit adducens illam per orationem ad excelsum patrem. Audiatur autem in verbis orantis quod oratio est quedam mentis elevatio. 2o orationis que quedam mentis ad deum. 3o dicit orantis quod oratio debet ex compunctione. Unde orantes nostri debent nolite dare ad eum quod elevare oculos cordis sursum at erige illos in puritate vel in mente cogitacionibus atque petitionibus. Deinde cum dicit pater gratias ago tibi. Ponitur graciarum actio. Unde dicit pater gratias ago tibi quia exaudisti me. Gratias agit per exaudicione et ne aliquis crederet quod tunc exaudisset cum non aliis subdit. Ego autem sciebam quia semper me audis. Ad hebreos v. exauditus est pro sua reverencia. Et ne aliquis crederet quod ista oratio fuisset magis propter indigentiam quam propter nos. Subdicit sed propter populum qui circumstat dixi ut credant quia tu me misisti ut non existiment me deo contrarium dicant miraculum non esse de deo sed ut credant quod hoc miraculum fecerit ab utroque [illegible] orante sed quod homo quia sed quod deus quia sed quod orauit sed hec suscitauit sed suscitatur sed quod deus ergo dauit sed quod deus. Ad opposita est quod exaudire oracionem eius non est dare quod est quod oratio et graciarum actio eius non omnibus ostendunt affirmare quod ad nos et sic hic nos orauit et pro nobis gratias egit. De hoc hylarius iii. de trinitate. Non profuit deprecatione sermo ad profectum nostre fidei loquebatur. Non quod ipse ergo auxilio est sed nobis sui informis doctrine 2o oratio designat ex parte [illegible] humanitatis quia sed quod homo fuit minor patre quia minor fuit exorare maiorem. 3o oratio sed quod homo. Et quando dicit primo autem quod suscitauit sed quod dauit ... sed quod homo suscitatur sed quod deus. 3o sed cursus graciarum actio dicit unitatem patris et filii. Unde exponens dicit Ego autem sciebam quia semper me audis dicit sic voluit obauditione cum voluntate sua q. d. ad hoc quod fiat nos [illegible] non indigeo oratione oratione.

qr vna cum eo erat et patris imple-
ta ab eterno. Deinde dicitur et cum dix-
isset: post vox ꝯ. Voce magna
clamavit: Lazare veni foras.
Hec est vox que Lazarum suscitavit
in die iudicii et tube magne sonante
in qua omnes ... et ideo dixit Veni
Lazare, ex proprio nomine secundum Augustinum
ne omnes mortui cogerentur exire.
Notandum quod hoc verbum declarat
ex parte peccatoris magnam necessitatem.
Suppone enim peccatorem inclusum
et quasi incarceratum spelunca peccati.
De hac spelunca Josue x capi-
te: os spelunce et adducite ad me
v reges qui in ea latitant. Per istam
speluncam recipitur in die iudicii qui aperientur
abscondita tenebrarum. Quinque reges sunt
omnes homines per v sensus quia non permit-
te regi tales quos tunc dominus vo-
cabit ad penam. Secundo istud verbum declarat
difficultatem resurgendi a peccato
secundum Augustinum super Jo. quod fremuit,
lacrimatus et voce magna clamavit,
ostenditur quam difficile surgit quem
moles prave consuetudinis premit.
Tertio istud verbum declarat ex parte Dei
affectuosam benignitatem quia ex ...
peccatorem de alto peccati ad latitudinem
gratie dicens: Veni foras de hac
latitudine gratie ... ducatu et per
semitas equitatis quas cum ingressus
fueris non artabuntur gressus tui,
Proverbiorum iiii, et de quodam pretiosi tenebrarum
ad quandam extra lucidum. Et ...
misereatur nostri deus et aspiciat nos
et ostendat nobis lucem in faciem suam.
Deinde tamen dicitur: Et statim prodiit, post
effectus vocis qui apparet in duobus:
primo quia mortuus prodiit vivus et ideo
dicitur et statim prodiit qui fuerat mortuus;
secundo apparuit quia ligatus prodiit, unde
dicitur ligatus manus et pedes institis
et facies eius sudario erat ligata.
De hoc utroque quod apparuit per ...
Augustinum super Jo.: miraris quomodo processit
ligatis pedibus et non miraris quod

surrexit quatriduanus. In utroque
potentia dei erat non vires mortui.
Notandum quod secundum Augustinum sermone xxxiiii ...
hic unus quidam spiritualis exitus
ex hoc quod prodiit. Sed istud prodire fit
quodam exitura ... ... intus
... quidam ligatus ... non absolutum
hominem ... Augustinus adhuc in
corpore constituti a molestiis carnis
... non possumus ... ligati a
manibus et pedibus et sudario facies
eius tecta ... quod de deo in
hac vita plenam cognitionem habere
non possumus. Deinde dicitur: Dixit eis Ihesus
post mandatum ... de solutione Lazari
unde dicitur: Solvite eum et sinite abire.
... quare ipse met non solvit
ligamenta sed precepit aliis ut sol-
verent, potuit enim per se ipsum solvere
qui potuit per se ipsum suscitare.
Ad hoc dicit Beda quod licet ipse potuit
per se ipsum solvere sicut suscitare, tamen
aliis precepit ad insinuandam unitatem
... in dividuam fidem. Nam etsi
per se ipsum posset facere, voluit tamen
ministerio ... sua potestate quia ...
De hoc Augustinus in sermone quod ... solvite et
sinite abire ... solutus sed ...
... soluta et ... quod ...
utrumque ... esse soluta ...
... quia non ... solvere a culpa et
... quibus ... peccata
dimittit. Ad quod aqua baptismi
ex vi verbi ... sacri ... corpus tangit
et cor abluit, ergo a simili in sacramento
penitentie, Jo. xx: quorum remiseritis
peccata remittuntur eis. Ad ista quidam
dixerunt aliqui quod deus per se ipsum
absolvit et a culpa et a reatu
pene eterne et hoc significatum est in suscitatione
Lazari quem per se ipsum suscitavit.
... esse ... cum ...
per gratiam preveniente ... sacramenta
... sacra ... et non legis ... quia
ostendebat gratiam futuram quia lex
fuit umbra futurorum; sacramenta autem
nove legis ostendunt gratiam presentem.

XI

Tercio ista opinione ministri certe non
absolvunt nisi forte a parte pe-
ne temporalis. Sed hec opinio multum pa-
rum dat sacramentis. Secunda opinio est
quod sacramenta penitencie se extendunt causaliter
ad remissionem culpe et collacionem
gracie. Et hec quia aliquid virtutis creata est
in sacramentis sicut in instrumentis, propter quam
virtutem differunt a sacramentis antique
legis. Et hec opinio multum dat sacramentis
nove legis. Tertio modo dicitur et magis consonum
veritati quod potestas clavium ex opere
operato remittit culpam et confert
graciam, non quidem causaliter sicut dice-
bat secunda opinio, sed quia opere operato
ex institucione assistit virtus divina
que confert graciam. Itaque dicendum quod sa-
cramentum confert graciam, patet multis. Primo quia
ut patet tunc sicut dicebat prima opi-
nio quia confert eam ex opere operato
propter assistenciam virtutis. Nec obstat si
dicatur quod aliquando ante absolucionem fit
amissio peccati, confertur gracia, quia
quando dicitur quod baptismus primo dat
graciam, hoc intelligitur quod hoc facit quantum est
de se et ex opere operato nisi deus
aliunde suppleat. Unde si quis ante
absolucionem ministri plene contritus
fuit, remissionem sui peccati consequitur
ista tamen in voto habet ut subiciat
se coram clavibus, alias non esset
perfecte contritus. Si autem accedens ad
ministrum non est perfecte contritus quo ad remissionem
peccatorum propter imperfectionem dispositionis,
consequitur eam per absolucionem ministri dum-
modo non ponat obstaculum. ¶ Sed
Viso quomodo peccator solvitur a ministro,
queritur utrum aliquo modo solvat
seipsum. Dicendum est quod sic. Ad cuius e-
videnciam est quod solvere a culpa et a
pena eternali a parte penitentis
pertinet ad deum. Sed ministrum
concurrere tamen ad culpam consuetum.
Consequenter difficultas ad bonum cogitandum
que designatur in ligatura faciei,
quando dicitur: Et facies eius ligata
sudario. Secunda difficultas ad bonum

operandum que designatur in ligatura
manuum. Tercia dicitur ad bonum volendum,
significata in ligatura pedum.
Ab his difficultatibus potest se solvere
peccator absolutus a culpa per exerci-
cium bonis operibus assuefaciendo se ad opera
bona. Deinde cum dicitur: Multi ergo ex
iudeis etc. Quoniam dictum est de diffi-
cultate miraculi et celebritate eius,
hic fit mencio de utilitate sub hoc
ordine, quia primo ponitur conversio multorum
credencium, in quo consistit utilitas
miraculi. Secundo ponitur incredulorum persequencium
conspiracio: Collegerunt ergo pontifices. Pri-
ma in duas, quia primo ponitur ipsa conversio
ipsorum, deinde [illegible]: Quidam autem
ex ipsis. Ad primum dicitur: Multi ergo ex
iudeis qui venerant ad Mariam
et Martham et viderant que fecit,
crediderunt in eum. In quorum conversione miraculum
ostendit efficaciam. Dicitur autem
[illegible]
[illegible] ut credat. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
iudeis [illegible]
[illegible]
at ex ipsis [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
ad phariseos fuerunt alii [illegible]
[illegible] volentes invitare phariseos
[illegible]
[illegible] quidam autem ex ipsis abi-
erunt ad phariseos et dixerunt eis
que fecit Ihesus, non ut invitarent ad
fidem sed ut excitarent ad zelum et
invidiam. [illegible] isti
[illegible]
[illegible] quidam autem ex ipsis [illegible]
[illegible] abierunt
ad phariseos et dixerunt eis que fecit
Ihesus [illegible] narrantes
[illegible] ad phariseos. Deinde cum dicitur:
Collegerunt ergo [illegible] credencium
et fide [illegible] conspiracio
[illegible] quodam consilio

filias
1

[illegible]

ponitur autem hic consilium sub hoc ordine
quia primo ponitur ipsa consilii [convocatio] 2o ponitur
exercitium declinationis ibi Quid
ergo non in palam 3o ponitur latens
inquisitio ibi Proximum autem erat pa-
scha. Circa primum ad primum sic pa[tet]
quia primo ponitur consilii congregatio
2o consiliancium dubitatio ibi
quid facimus 3o dubitationis deter-
minatio ibi Unus autem ex ipsis. Circa
ad primum dicit Collegerunt ergo ponti-
fices et pharisei consilium adversus Ihesum
Ubi ostenditur quod consilium eorum fuit
ex deliberatione quia collegerunt
2o fuit ex prudentia … quia
adversus Ihesum. Augustinus plus perditi
homines cogitabant quomodo nocerent
ut perderent quam quomodo consulerent
ne perirent. Deinde cum dicit Et
dicebant quid facimus ponitur eorum du-
bitatio et primo dubitatio 2o assignatur causa
dubitationis ibi Si dimittimus eum sic.
Ubi advertendum est quod sicut Augustinus …
… hic homo multa
signa facit … si dimittimus
… credet in eum quo facto non
venient … qui defendat civitatem et
templum vel nos … doctrina … quae credunt contra
templum et contra … leges … non
… de defensione
ipsorum … Et … hic … quia
hic homo multa signa facit ex
multis signis si dimittitur adu-
nabit sibi multam gentem ex
qua adunatione Romani suspica-
buntur tyrannidem et nos … velle
… rebellionem. Et Romani
venient et destruent civitatem
nostram et templum. Et non … quia
hoc dictum fuit … futorum
… non intendentes loco …
… Romani … Romani …
occupaverunt locum Iudeorum quia per …
eorum … Deinde
dicit Unus autem ex ipsis ponitur consilii
determinatio et primo ponitur ipsa determinatio

2o ponitur determinationis expositio ibi Hoc
autem a semetipso 3o ponitur deter-
minationis effectus ibi Ab illo ergo die.
In prima parte primo describitur deter-
minans 2o ponuntur verba determi-
nantis ibi Vos nescitis. Circa ad primum
dicit Unus ex ipsis Cayphas nomine
cum esset pontifex anni illius. … in
ex pontificatu habebat auctoritatem
ac per hoc … magis vide-
batur auctoritatem. Deinde cum dicit dixit
eis Vos nescitis ponitur consilium
Cayphe … Romanorum
… bonum …
… bono … si
… gentes … ergo expedit
… determinatio consilii
… Dicebat
enim si dimittitur veniunt Romani
et tollent gentem nostram et locum.
Dicit autem Cayphas magis ex-
pedit … gentem nostram
tollant destruentes …
vos sedetis et ad hoc …
attenditis … unius
hominis … publica
… consilium
… Cayphe … magis expedit
hunc seductorem mori qui totum
… seducit … dicit …
expedit nobis ut unus moriatur
pro populo et non tota gens pereat. q d
auferte … nonne modicum
fermentum totam massam corrumpit
… dicat auferte … quia
timeo quod modicus error … parvo
magnus erit in fine … tota gens
erit seducta. Ecce … Deinde … Ubi
Cum esset pontifex anni illius …
… deus constituit
unum summum sacerdotem quo mortuo
alius succederet. Ad hoc … Augustinus
… propter ambitiones et conten-
tiones … Iudeos …
… et per annos singulos
… ministrant … de
Zacharia … sacerdos
fugi…

i. ordinem vicis sue anni illius. Propter
ut in textu ponitur anni illius, in quo
apparet plures eos fuisse. Verumtamen
secundum legem non ponitur nisi summo sacerdoti
est. Subdit Augustinus quod forte unum
annum plures administrabant quorum
alio anno alii succedebant ex
quibus sorte exibat quibus in textu
ponitur. Nunc hic est decimo verbo Expe-
dit vobis quod secundum intentionem spiritus sancti
et non secundum intentionem Caiphe refer-
tur ad passionem Christi in quo quidem
verbo describitur passionis singularitas
quia non fuit omnibus hominibus sed unus dis-
tinctus ab omnibus aliis, distingu-
ebat autem eum ab aliis puritas et
sanctitas, de hoc in psalmo. Factus sum sicut
homo sine adiutorio inter mor-
tuos liber. quasi dicat existimatus sum ab
ignorantibus sicut homo simpliciter sine ad-
iutorio divinitatis, cum tamen inter mortuos
liber, id est inter peccatores solus sine
peccato. Secundo describitur passionis utilitas
[illegible] Expedit hoc autem non est simpliciter
utilitas sed secundum preordinationem divinam
qui posuit per mortem redimere
hominem. Hoc autem expediens fuit
quia mors Christi remittit offensam
Ad Romanos v. Cum inimici essemus reco-
nciliati sumus deo per mortem filii eius.
Secundo absolvit culpam. Ad Romanos vi. Con-
sepulti enim sumus cum Christo per baptis-
mum in mortem. Et ibidem, quicumque bap-
tizati sumus in Christo Ihesu in morte ipsius
baptizati sumus. Tertio confert gratiam
i. Petri iii. Christus semel pro peccatis nostris
mortuus est iustus pro iniustis ut
nos offerret deo et sic introduceret
ad gloriam. Ad Hebreos ix. Et ideo novi
testamenti mediator est ut morte
intercedente etc. Et expediebat enim
mors Christi per quam remittitur offensa
[illegible] solvitur culpa et confertur
gratia et in qua datur gloria. Deinde cum dicit
Hoc autem a semetipso non dixit
ponitur exposicio verborum Caiphe. Et
hoc ordine quia primo introducitur verborum
auctor. Secundo verborum sensus ibi quia Ihesus mo-
riturus erat. Tertio additur ad verba

Caiphe et non tantum. Circa primum
dicit Hoc autem a semetipso non dixit.
Unde Crisostomus dicit quod aliqua per nos
dicimus mala inducente diabolo
ad peccandum, quedam non dicimus
suadente nobis quadam virtute
communi, hoc accipiamus interiorum
doctorum sic patet in Caipha qui dixit
et tamen prophetiam de spiritu accipie-
bat, sed cum esset pontifex illius
anni prophetavit. Circa quod videte
quanta est virtus spiritus sancti, cum mente
cum mala protulit verba prophetie
propter fidem videlicet quanta est pontificalis
virtutis potestas. Pontifex enim effectus
et si indignus tamen prophetavit nes-
ciens quod diceret. Ex hoc autem docemur
quod deus multa nobilia operatur
per malos sacerdotes. Unde
Paulus apostolus maledixit
summo sacerdoti Actuum xxiii. cog-
nito quod esset summus pontifex dixit
Nesciebam fratres quia princeps est
sacerdotum, quasi dicat si scivissem non
maledixissem, quia summus sacerdos
debet revereri et non blasphemari.
Deinde cum dicit Quia Ihesus moriturus
erat pro gente, ponitur exposicio ver-
sum verborum Caiphe quasi diceret
Caiphas quod expediebat Christum
mori ne gens periret temporaliter
Spiritus autem prophetie intellexit quod
expediebat Christum mori pro gente
Iudeorum ne perirent spiritualiter.
Deinde cum dicit Et non tantum pro gente
addit exposicionem ad verba Caiphe
ad cuius evidentiam notandum quod verba
Augustini sunt sic dicentis Caiphas
de sola Iudeorum gente prophetavit
in qua erant oves de quibus ait
ipse dominus: Non sum missus nisi ad oves
que perierunt domus Israel, sed noverat
evangelista esse alias oves que non erant
ex hoc ovili quas adducere oportebat.
Et ideo dixit quod non erat moriturus
tantum pro gente, sed ut filios dei qui
erant dispersi congregaret in unum,
ut sic fieret unum ovile et unus pas-
tor. Deinde cum dicit Ab illo ergo die

po effectus consilii cayphe quia
propter consilium datum cogitaverunt
ut xpm interficerent. Ubi dicit
Origenes quod si cayphas non prophe-
tavit a spiritu sancto tunc est super hoc
plangendum quia est spiritus qui incitavit
impium caypham ad sic loquendum
incitavit et isto(s) qui xpm vel-
lent interficere. Si autem prophetavit a
spiritu sancto minime quod ex illis
inspiratus a spiritu sancto conceperunt
xpm interficere. Ad hoc vero dicit Origenes
quod sicut bono malo utitur pro
utilitate sepe (?) tamen aliquorum pro usus suscipiunt (?).
Ita isti prophetiam pro salvare civi-
tatem non debito modo perceperunt
consiliati sunt xpm interficere. Queri-
tur utrum hic propheta fuit a spiritu
sancto. Videtur quod non quia si fuit a spiritu sancto
verum dixit sed hec prophetia non dixit
verum quando dixit quod hic cat (?) moriatur
pro gente iudeorum. Si enim hec est
vera salvati sunt illi qui in pretorio
adversus xpm nitebantur (?) nitebantur
enim ad id quod expediebat quod sen-
tentiam spiritus sancti dixit. Expedit
nobis etc. Ad quod dicendum est quod Crisostomus dicit
quod spiritus sanctus ... potuit a mala
mente profere verba prophetie. Ad hoc
quod dixerunt aliqui sic dicit
Origenes moti ex predicto quod hec
prophetia non fuit a spiritu sancto dicitur pro
hoc eundem Origenes quod a spiritu sancto est
et tunc est prophetia ab illo loco Vos
nescitis quicquam ac si diceret quod
xpm ignorat vel novit quia xpc est
veritas et sapientia et iustitia et pax
et prima pars prophetie dicit xpm esse veritatem a
2a pars prophetie dicit quod xpc moriatur
... homo et non inquantum est
ymago dei invisibilis et ideo dicit
ut unus homo. Eadem est pars prophetie
dicit quod hec mors est expediens quantum
et ideo dicit Expedit quod dicit hec mors
descendit est expediens
efficacius quam nobis non ob capiat
hanc efficaciam quod ad pro ...

quia non scitur quod si fuit expediens defecit
quod propter hoc fuerunt salvati vel
quod si non fuerunt salvati quod propheta
non fuit expediens. Secundo queritur
utrum cayphas fuit propheta.
Videtur quod sic quia est prophetia quod prophetat
sicut autem dicitur in textu Cayphas
prophetavit ergo fuit propheta. Ad oppositum
est quia de ratione prophete est non solum
annunciare verbum propheticum ad
utilitatem aliorum sed etiam quod intelligat
verbum annunciatum quia propheta proprie
accepta habet visionem quam annun-
ciat et intellectum visionis. Cayphas
autem vel visionem vel intellectum visionis
habuit sed solum annunciat mortem
utilitatem. Ad hoc quod dicendum est
quod cayphas non fuit proprie propheta
hoc confirmatur per dictum Origenis qui dicit
Cayphas prophetavit quidem non tamen
fuit propheta quia sicut non sequitur iste
agit aliquid opus pertinens iustum ergo
est iustus sed tamen non sequitur iste habet aliquem
actum propheticum ergo est propheta. Sicut
autem agat aliquid opus iustum propter
vanam gloriam non potest dici ex hoc
iustus. Ita a simili si aliquis habet aliquem
actum propheticum non potest dici ex hoc
propheta. Sic autem fuit in cayphas
quia solum habuit annunciare utilitatem
mortis xpi. Unde Crisostomus gratia spiritus sancti
solum est usa ore cayphe cor autem
contaminatum non tetigit. Pro hac
opinione videtur esse sententia beati Gregorii
qui dicit quod spiritus sanctus quosque tangebat
corda prophetarum quantum ad vocem
tamen in prophetia cayphe quod licet
sermonem propheticum protulit non tamen
habuit intellectum sermonis hic et intellectum
quod etiam sermo propheticus et ideo proprie
potuit dici annunciator prophetie
et non proprie propheta. Secundo aliter spiritus sanctus
tangebat corda prophetarum quantum ad
vocem et quantum ad intellectum. Unde Iona
qui dixit adhuc xl dies et
Ninive subvertetur quibus vidit
hic spiritum prophetie et habuit aliquid
visionis non tamen habuit intellectum visionis

Apha ds pt

quia non intellexit consilium diuinum quod
imminere erat per personam spiritualem
subuertendam. Visio autem sine
annunciatione non sufficit ad plenam
rationem prophetie, alias pharao
et nabuchodonosor fuissent vere prophete
qui et habuerunt visionem et eam
denunciauerunt. Non fuerunt autem prophete
quia non habuerunt intellectum visionis.
Visio enim intellectualis visionibus et
annunciatio ex quo ista sunt per se
possunt moueri ad vnum non modo
ad aliud. Circa quam primo tangebat
corda prophetarum et quorum ad
visionem et quantum ad intellectum et quorum
ad visionem imaginarias visiones
quantum ad intellectum visionis. Et hec
modo fuit prophetia perfecta quod dixit
ezechiel in medio erit tunc non vincebis.
Intellexit enim quod dicitur medius stratus
inferiores, non tamen intellexit
quod dicitur libanus stratus superiores
nec fuit reuelatum quod dominus
esset additurus xv annos
ad vitam. Circa quam secundo tangit
quod prophete et quantum ad dictum con-
silium intellectum et hec non tetigit
cor ysaie quando dixit: ecce virgo
concipiet et pariet filium. Tertio
quidem ad intellectum Cayphas prophe-
tauit in dicto. Expedit vobis
ut vnus moriatur homo. Videtur quod non
quia a se ipso non dixit sed a
spiritu sancto. Ad oppositum quia Cayphas
hoc verbo intendebat dare con-
silium ut xpc occideretur. Ad hoc
quidem dicunt expositores quod licet Cay-
phas prophetauit mala intentione tamen
et proferendo verba non peccauit quia
spiritus sanctus eius os sic instrumento
sicut et asina Balaam. Alij
dicunt quod licet simile fuit aliquo modo de
asina Balaam et Cayphas tamen
hoc quod Cayphas fuit annun-
ciator prophetie tamen fuit dissimile
quia Cayphas protulit dicta verba
ad malam intentionem et non tamen
protulit ut asina sed ut homo per
usum rationis peccauit propter hoc quia ad eum
quia sub alia intentione fuit a spiritu

et sub alia Cayphas quando pro-
ferebat verba nisi ad malum fi-
nem. Iesus ergo iam non in
declinatione iam cum non in palam
ambulabat apud iudeos
sed abiit in regionem iuxta deser-
tum in ciuitatem que dicitur effrem et ibi
morabatur cum discipulis suis. Circa
causam huius declinationis sciendum
quod non fuit ex impotentia sed ut da-
ret exemplum discipulis non esse peccatum
subtrahere se ab oculis persequentium
et furore persecutorum latendo pro-
uidentia se quando offendendo magis
accenderetur contra se. Secundo ut ostenderet
quod sicut honestum est grauitatis
subire mortem, ita non est minus ho-
nestum non ingerere se temptationi
tunc propter expugnandam virtutem tunc
et quia ignorabatur. Quarto causa
ita patet quia subtrahendo se
auferebatur causa malicie male agentibus.
Notandum est super verbo abiit in re-
gionem iuxta desertum quod in verbo illo
intelligitur quod xpc recedebat a iudeis
accessurus ad gentes. De quo
accessu apostolus multipliciter describit
magis quam ex quo habet vniuersaliter.
autem hoc desertum fuisse iuxta effrem
Effrem enim interpretatur fertilitas
Effraym dicitur fuisse filius manasse
qui dicitur obliuio quia sicut per eum obliuioni
traditum sunt peccata supradicta ha-
bundancia ex gentibus. Proximum autem
erat pascha iudeorum
agitur de inquisitione xpi latentis
sub hoc ordine quia primo fit mentio de
festo, secundo quare xpc in illo festo et col-
loquebantur, tertio redditur causa huius
inquisitionis ibi: dederunt autem ponti-
fices. Circa primum ad proximum dicit: Proximum
erat pascha iudeorum et ascenderunt
multi ierosolimam de regione ante
pascha. Mandatum enim erat in lege
iudeis ut in die festo quod pascha
erat omnes iudei conuenirent
Ideo ante pascha conueniebant ut
sanctificarent se ipsos qui quocumque
peccauerant vel contaminati pa-
scha non celebrabant in suis tem-
poribus ut moris erat balneationibus
et lectionibus ac vasa quedam quasdam

oblones deputata ab offendo
hij ergo qui expiatorium celebra-
bat insidiabatur domino et ideo subdi-
quebat ergo ihesum s. ad predicandum per
confundatur et veniant qui quit
dam in mea Deinde cum dicit Et col-
loquebantur admirantur quare non venit
ad diem festum ubi quedam glo.
Illi querebant ihesum non bonum hoc autem
querentes cum starent in templo diuinitus
nos consolando et exhortando ut
veniat ad diem festum nunc et
sua presentia nos sufficeret q. d. h. glo.
ad hoc dicit esse festum ut sit in meo
congregationibus math. xviij ubi
fuerint duo vel tres congregati in
nomine meo ibi Deinde cum dicit Dederant
eciam pontifices post tantam inquisicionibus
cum habeat eum circa ad prendendum
quia dederunt pontifices et pharisei
mandatum ut si quis cognouerit
ubi sit indicet ut apprehendat
eum Simile mandatum dicit saul
de d. i. re. xxiij Cap^m xij
Ihesus autem ante sex dies pasche
postquam deum est in prima parte euangelij de
christo mediatore in hac secunda de inste
coe transgressoribus In hac autem agitur
de reconciliacione tractatorum tam p
pacem Diuiditur autem h. primo in ij partes quia primo
agitur de gloria christi que fuit consolando
occisio ipsius paruitus secundo agitur de
passione c. xiij Circa primum sic procedit
quia primo agitur de gloria sua secundo de
infidelitate iudeorum i. Cum autem
tanta signa fecisset ... in duas
quia primo agitur quod christus est glorificatus
ab hominibus secundo quod est glorificatus
a deo i. Nunc anima mea turbata est
prima in tres quia primo glorificatur a
familiaribus secundo a turbis iudeorum i.
cognouit ergo turba 3° a gentibus i.
Erant autem gentiles quidam Circa primum ad
primum nondum est quod christus glorificatus est a
familiaribus in quodam quinio
in qua glorificatur sic procedit quia primo po
quiri describit secundo vnguenti effusio
i. maria ergo 3° inde indignacio i.

duos ergo vnus ex discipulis eius magis
expensa dixit ergo ihesus Circa primum
ad primum describit quinimum quantum
ad tempus et ideo dicit Ante sex dies
pasche 2° describit locum et ideo
dicit Venit in bethaniam ubi fuerat
lazarus mortuus quem suscitauit ihesus
3° describit factum et ideo dicit fecerunt
autem ei cenam ibi et martha autem
ministrabat lazarus vero vnus ex
discumbentibus cum eo Circa primum ad primum
quo ad tempus videndum est que
hec dies fuerit Ad quod respondet theol.
dicit quod fuit x° dies mensis et illa
qua in quo agnum capiunt promo
landum in die pasche Et tunc enim
festiuitas probabat solempnia quia primo
in die que est nona mensis precedet xiij
diem ante pasche epulabantur splen-
dide et exordium festi habet diem
constitutum quo fit ut ihesus quibus p
gens bethania quinta exorto
dno theol. si? 2? si quod pascha
non accidit hic xiiij die sed xv
que illo anno fuit feria vi q.
passio est dubium quod vi dies ante
pascha fuit in feria s. dies dominica
in quo dominus intrauit ierusalem cum
ramis palmarum et in die precedenti
s. in die sabbati venit ihesus bethaniam
Contra videtur esse quod dicit ante sex
dies pasche hoc enim videtur contrariari
matheo hoc enim dicit quod vnxit
dominum ante sex dies pasche
math. autem dicit quod infra biduum uel
sic aitis quia post biduum pascha
fiet Ad hoc dicendum est procedit
ubi dominus quod iohannes seruat ordinem
hystorie sed matheus recapitulat
quod factum est ante sex dies pasche
Et nondum est de loco quando dicit venit
ihesus in bethaniam postea exiuit in be-
thania Deinde ultima dicitur ultima
quod fuit ibi passio et in bethania ideo
ut resuscitato lazaro memorie
eius fortius imprimeretur Dicitur autem
bethania domus obediencie quia unum
quod veniret ad passionem obediens patri
ad phil. ij. factus est obediens vsque ad
mortem Innuit 2° quod fuit passio obediencie
obediencie

xij

Ad hebr. v. factus est omnibus ob-
temperantibus sibi causa salutis. 3o
tamen quia spiritualiter mortuum do-
mo obiecit resuscitavit. Tertio est
notandum de facto cenandi. Et fecerunt
ei cenam. Ubi notandum quod triplex
convivium legitur fecisse dominus. Primo cum
matheo publicano convivio
Mt. ix. et hoc fuit quum peccatorem.
2o quum a symone phariseo luce
vij et hoc fuit quum proficientium quia
pharisei legem servabant. 3o quum
perfectorum. Et istud fuit in bethania in
domo obiecit. Ultimo notandum de
assistentibus. Assistebant autem tres
persone. martha in qua notatur status
actorum quia martha sollicita
erat. lazarus in quo notatur illi qui
solliciti actorum reducuntur
ad graciam. maria in qua notatur
status contemplatorum. Deinde
tu de maria ... quoddam donum est
de quinque dixerunt. scilicet un-
guenti effusio. Accepit enim maria
libram unguenti nardi pistici pre-
ciosi et extersit capillis suis pe-
des eius. Est autem nardus herba
aromatica que habens est odoris.
Cant. j. Dum esset rex in accubitu
suo nardus mea dedit. Unguentum quod
hic erat de spicis nardi ...
spicis nardi spiratis. Dicitur autem pistica
ubi dicit aug. Pomenet quod pistica
denique nomen loci unde oriebatur
herba de qua fiebat unguentum
vel pistica id est fidelis non sophisti-
cati per aliquam admixtionem. Dicitur
autem preciosi quia fuit magni va-
loris et magni precij. Ubi docemur
quod denique effusionem preciosam deo.
Notandum est quod isto verbo Maria
accepit etc. primo ex parte unguen-
tis dicitur nomen nominis interpretatio.
Nam maria interpretatur amaritudo quod
sit statum penitentium. De hac
amaritudine Job vij Non parcam ori meo
loquar in tribulacione spiritus mei confa-
bulabor amaritudine anime mee. maria

interpretatur illuminata et sic statum proficien-
tium. De hoc statu ad ephe. v. Eratis
aliquando tenebre nunc autem lux in domino
ut filij lucis ambulate. Et bonorum
proficientium quia sunt lucidi in omni
bonitate quantum ad se ipsum iusticia
quantum ad proximum ... quantum ad deum.
3o maria interpretatur stella et sic statum
perfectorum quorum est diffundere bonitatem
in alios. De his baruch iijo
stelle dederunt lumen in custodijs
suis. 2o attenditur in verbo predicto
quo unxit quia unguento facto ex
nardo. Ubi notandum est quod unguen-
tum quo unguntur penitentes. De
hac unctione ij Reg. xij surrexit
david de terra et lotus unctus quoque de
terra id est de peccato. De hoc unguento
Eccli. xviij qui ungis reges ad
penitentiam. Est unguentum hoc est
amaritudo penitentie. 2o est unguentum quo
unguntur proficientes hoc est unguentum
pietatis et clementie. De quo Cant. j.
Libantia flagrantia unguentis op-
timis. Et Ecci. ix. oleum id est copia
non deficiat de capite tuo. De
hoc aug. ... capilli tui
superflua sunt corporis tamen tibi quod
agas de superfluis tuis, tibi
superflua sunt, et dominum pedibus ...
pedes enim pauperes notat aug.
Unde dominus Mt. xxv. Quod uni ex minimis
meis fecistis mihi fecistis ... mihi
hic pes. 3o est unguentum perfectorum.
De quo Exo. xxix. Cum laveris aaron
cum filijs suis aqua indues cum
vestimentis suis et oleum unctionis
fundes super caput eius. Unde
sunt perfecti qui exuunt iusticia
caritatem et induunt spiritualia.
De hoc unguento Exo. xxx. hoc
unguentum cum quibus sanctificavis
id est homo carnalis ungetur ex eo.
Hoc est ergo unguentum devotionibus
consecracionibus celestis. 3o in eodem verbo
domus adulte unctionis effusionem
dicitur et domus impleta est ex odore
unguenti. Unde effusionem post adultos
quo opera quedam edificat sicut opera misericordie
quia non in unguento. Nam unguentum
lenit sic una post opera humilitatis

cum nota est in nardo, que cum sit herba bonum significat humilitatem, et opera non sophistica qualia sunt opera ypocritarum. Unde dicit pistici
i. fidelis. Xº significat opera in caritate facta
et ideo dicit preciosi quia caritas dat
precium omnibus virtutibus. In eodem
loco effusum. Nota Augustinus in omelia
quod ex eodem bono odore aliqui
vivunt et aliqui moriuntur. Unde
apostolus: bonus odor sumus aliis
quidem odor vite in vitam aliis
odor mortis in mortem. Unde Ambrosius:
tibi bonum agenti invidisti bono
odore. Invidisti bene agenti, mor-
tuus es bono odore. Et hic modo mor-
tuus est Judas, qui murmuravit de
obsequio Magdalene. xvi. Deinde dicit:
28 Dicit ergo unus, postquam murmuravit Judas
in primo quidem Judas in murmurando
pretendit quendam zelum ad pau-
peres, secundo contra exclusit hunc
zelum, ibi: dixit autem. Circa primum sic
dixit autem unus ex discipulis eius Ju-
das Scariothis qui erat eum tradi-
turus: quare hoc unguentum non veniit
ut quid perditio hec. Potuit enim ve-
nundari multo et dari pauperibus.
10 Crisostomus dicit: ubi dicit unus
Matheus aliquis cum dicit discipulos
murmurasse de effusione unguenti.
Ad hoc venit Augustinus de consensu evangelistarum
quod nomine discipulorum Judas significatur
secundum ponentes pluralem numerum pro singulari
et ideo dixerunt aliqui quod
discipuli hoc dixerunt, sed Johannes
expressit quis fuit. Aliter potest
dici quod alii discipuli dixerunt hoc
vel senserunt sed alia intentione
a Juda quia illi propter curam pauperum,
Judas autem quia fur erat. Et ideo Johannes
solum fecit mentionem de Juda ut
ex hac occasione ostenderet eum esse
furem. Deinde cum dicit: Dixit autem hoc
non quia de egenis pertine-
bat ad eum. Unde dicit: Dixit autem hoc non quia de egenis pertine-
bat ad eum in non habebat mentem
compassiva ad pauperes quia ut dicitur
ps. xvi. Visceram impiorum cru-
delia, sed quia fur erat et habebat
consuetudinem furandi res per quas pau-
peres defraudavit. Ecclesiastici quarto: Elemosinam
fili ne pauperi ne defrau-
des. Et loculos habens, idest qui
dispensator erat ea que mittebantur
portabat ministrorum, asportabat
furto et ideo gaudebat quando pla-
daban, ut posset furari. Unde propter
avariciam furatus tradidit dominum.
Ecclesiastici xxvii. Cursus avaricie
totum sensum redigit, in Judam
proditorem fecit et prius fecit leprosum Jesum.
Tandem morti tradidit. Crisostomus dicit: aliter
cum posset Judam esse furem, quare
committebat ei loculos? Ad
hoc venit Theophylus quod hoc fuit quia
est bonus sicut munimo omnes permitte-
bat administrare. Docet nos ut infirmos
essem quod dicit apostolus: Nec est
equum nos derelinquere librum Dei
et ministrare mensis. Alio modo videtur
Augustinus in omelia quod hoc fecit Christus
ut boni discerent tollerare
malos. Notat autem hic Augustinus quod Ju-
das non tunc primo fuit perditus
quando tradidit dominum quia prius fur
erat et tamen apparuit erat. Istud apparuit
quo decedere et ad succedere te
suppleret a capitulo a nitas et
nam primas sit nitas. Notatur et
Augustinus quod iste fuit fur sacrilegus.
Est enim differentia quod aliquid furtum
quod est rei privatum est peculatum
quod est furtum de re publica et sacri-
legium quod est furtum non de quod
sed de ecclesia. Cum igitur de ecclesia
furatur sicut dicit Augustinus in eodem proditor
comparatur. Crisostomus dicit: aliter cum dicitur
pauperibus quod faciebat portabat
loculos. Ad hoc venit Theophylus quod dominus
habuit loculos non ad usum suum
sed pauperum. Unde dicitur xxviii. quod plus

dydragma misit petrum ad
mare ubi invenit precium in ore
piscis quia nolebat ea que erant
data pauperibus que tenebat in usus suos
Alio modo videtur aug. qui in omel. discit
exponens dum accipite quod habuit
loculos cui angeli ministrant
nisi quia eciam pauperis loculos ha-
bitura q. d. hic sermo est ut onda-
liciatur ecce ecclesie hre dimicias
Deinde cum dicit dixit ergo ihesus excu-
sat mala decepturos et unguentum
et primo hic excusat calumpniam dicens
Sinite illam i. nolite prohibere eam
qui bonum faciat dicens ut in die sepul-
ture mee servet illud quod melius
est quam dare egenis. Secundo excusat
tam qua pretendebat de pauperibus
dicens pauperes enim semper habetis vobis-
cum quibus scilicet potestis bonum facere
me autem non semper habetis Correctorius
de illo verbo ut in die sepulture
mee servet illud Si enim effudit
super caput ihesu quod servavit
Ad hoc dicit glo. interlinearis Sinite
illam ut si non vere devocionem tu
impleat quam mea morte q. d.
servet id i. devocionem habeat super un-
gendi quia voluit corpus domini unge-
re quod non prevenit vel sic servet
id non illud quod effusum fuit sed sile
in speculi quoniam in opere q. d. non
prohibeatis ea facere in vivo quod
non poterit facere in mortuo
vel quia dicat non perdidit hoc unguentum
cum enim terram fundit perdidit sed quod
mortuorum cadaver codum perdit non
dicitur servatur. hic ergo unguentum non perdi-
tur sed conservatur in die sepulture pervenit ad
vim quia xiiii. pervenit cor mentem
unge in sepulturam et invenia tu
glo. dicit in exponens ubi propterea
unguenti servavit sed tunc non licuit ei
ungere mortuum nisi devocione sola
Correctorius de eo verbo pauperes habetis
semper vobiscum me autem non habetis enim dicit ee-

-clesiam alibi ipse dicat ego vobiscum
sum usque ad consummacionem seculi
Ad hoc dicit aug. qui in omel. duobus
modis primo quia sicut petrus fuit
corpus ecclesie cui dominus dixit et clavis
ligandi super terram ligata erunt
et in celo et quecumque solveris super terram etc.
Non enim hic dominus est tamen petro sed
ecclesie quia petrus cui dicebat sig-
nificabat corpus ecclesie ita et
iudas sit corpus malorum q. f. sal-
vos mali significati in iuda
non me habebitis Alio modo solvit aug.
quia hic non fuit semper presens sicut tamen
presens tamen fuit sicut manifeste sua
et providencia et ineffabili et invisibi-
li gracia et de ista intendit quod dicit
Ecce ego vobiscum sum usque ad con-
summacionem seculi etc.
Cognovit ergo turba. post quam
dominus et de homine que habuit hic
a familiaribus hic agitur de homine
que habuit a turbis et primo a turbis
visitatibus secundo a turbis obviantibus
ibi in crastinum autem. primo in duas quia primo
ponitur visitacio turbe secundo zelus prin-
cipum ibi cogitaverunt autem. Circa ad
primum dicit Cognovit ergo turba
multa ex iudeis quia illic esset et
venerunt non propter ihesum tantum sed ut
viderent lazarum Correctorius de eo quod 90
volebant videre lazarum Ad hoc
dicit aug. qui in omel. quod curiositas
eos trahebat non caritas q. d.
miraculum dicitur ita magnum fuit quod
sicut curiosi volebant videre la-
zarum suscitatum. Alio modo dicit theologus
dicit visores suscitati sciscitari cupie-
bant expectantes de inferno et ad
lazarum referente previderunt Deinde
cum dicit Cogitaverunt autem ponitur zelus
principum et hoc dicit cogitaverunt princi-
pes sacerdotum ut et lazarum inter-
ficerent et non tantum ihesum ypocrita in
manu iure plene sunt sanguine
Et racionem subdit quia multi propter illum
abibant ex iudeis et credebant
in ihesum. Correctorius de eo quod magis 40

cogitaverunt interficere lazarum quia
venientium ut vobis et cetera miraculum
Ad hoc unum augustinus in omelia quia miraculum
de lazaro fuit ita publicum et diffa-
matum quod nulla tergiversatione potuit
negari ideo cogitaverunt lazarum
interficere ut sic miraculum sopire-
Alia ratio redditur crisostomus quod miraculo
de lazaro non potuerunt imponere
violationem sabbati sicut in miraculo
de ceco et ideo non valentes maculam
imponere machinabantur contra la-
zarum Secunda ratio est quia hoc miraculum lazari
fuit imminente festum et ideo propter hoc
miraculum non tantum homines dimitte-
bant festum et veniebant betha-
niam ut viderent lazarum et ex hoc
excitati principes cogitaverunt
interficere Deinde cum dicitur In crastinum
autem agitur de honore exhibito christo
a turbis obviantibus sub hoc ordine
quia primo ponitur ipsa honorificatio secundo
honoris ratio in testimonium ideo tertio phariseorum
obstinatio ibi pharisei autem prima in duas
quia primo agitur de honore turbarum
secundo de adventu christi ibi et invenit ihesus
Circa primum sic proceditur quia primo ponitur honoris
occasio secundo honoris modus ibi acceperunt
ramos occasio autem fuit quia audierant
christum venturum et ideo dicit in crastinum autem
turba multa que venerat
ad diem festum cum audissent quia ihesus
venit ierusalem et cetera Notandum est quod
crastinum fuit decima dies primi mensis
Unde crisostomus preceptum legis erat ut
decima die primi mensis parabant
agnum sive edum domo et custodire
usque ad quartam decimam lunam eiusdem mensis
quam ad vesperam immolabant
unusquisque agnum ex omni grege
secundum ritum per proli scriptura ut immolaretur
xiiii luna in luna et cetera Deinde
cum dicitur acceperunt ramos agitur de
quo honorandi modus autem fuit duplex
vel obviando unde dicitur acceperunt ra-
mos palmarum et processerunt ob-
viam ei augustinus rami palmarum

laudes sunt significantes victoriam
quia erat dominus mortem moriendo su-
peraturus Secundus modus fuit in laudando
unde dicitur et clamabant ozanna benedictus
qui venit in nomine domini rex israel
Notandum est quod ista turba suo clamore
primo petiit suffragium secundo reddidit
debitum obsequium Primo ergo petiit
suffragium dicentes Osanna
Osanna enim idem est quod salva obsecro
Unde beda osanna est compositum ex
corrupto et integro Osi enim salva
dicitur integro et obsecratis osi
ergo corruptum est anna autem integrum
et ideo non debet dici osyanna sed
osanna et isti in isto verbo petiit
suffragium salutis de quo suffragio
ysaias xxxv ipse veniet et salvabit vos
Et in psalmo exorta domine potentiam tuam
et veni et salvum me fac osanna idem
est quod salvifica ut dicitur augustinus in
omelia non est verbum sed interiectio quod
vero est que magis est indicans affectum
quam rem aliquam significat sicut enim in
latina lingua sunt interiectiones quedam
cum dolentes dicimus heu vel cum
mirantes dicimus o rem magnam
tunc enim o interiectio est admirantis affectum
Ita sunt interiectiones in hebreo in hoc est
osanna quod signum est quod nec grecus
nec latinus hanc interpretari potuit sicut
nec illud racha quod dixit fratri suo racha
namque interiectio esse probatur
affectum indignantis ostendens Secundo reddidit
debitum obsequium quando dicunt
benedictus qui venit in nomine domini
et cetera enim est benedicere et laudare
dominum benedicere dicitur in omnibus locis
propter immensam presentiam maiestatis
potest in omni loco dicitur ab omnibus benedici
dominum et in omnibus locis propter totam
influentiam pietatis thobie xiii Omni tempore
benedic dominum et omnibus modis propter
infinitam affluentiam bonitatis thobie
xiii benedicite dominum omnes electi
De his duobus scilicet de suffragio et de
obsequio dicit psalmo deo do silentium fa-

d Quantum ad primum s. osanna benedictus
qui venit in nomine domini. Circa
ad 2m dicitur venit in nomine domini. secundum aug.
quippe xpus venit in nomine suo quia
ipse est deus. veniet in nomine patris dominus
a domino i. deus pater a domino filio.
vel melius In nomine domini. i. in nomine
patris. quia omnia que faciebat
ordinabat ad gloriam patris.
Dicit autem rex israel. Ubi theophilus
Iudei regem israel ipsum nuncu-
pabant quia spiritualem regem soprium ab
exspectabant namque eum ingenua quidam
regem maiorem quam scilicet humanum
salvatoris eos a romanorum manibus
dicit. secundum aug. qui dicit xpus dicitur rex
ab effectu. dicitur enim rex eo quod mentem
regat. vel eo quod ad celestia regnum
perducit. Ergo autem rex esse voluit
israel dignatio est non promotio. mi-
serationis indicium non potestatis augmentum.
Deinde cum dicitur Et venit ihesus. ponitur
quantum dicitur de honore. Et hic dicitur de
eius adventu. et primo quomodo hic dicitur.
2o dicitur confirmatur per prophetam ibi
sicut scriptum est. Circa ad primum dicitur quod xpus
invenit asellum et sedit super eum.
Queritur ab de hoc verbo primo non
videtur esse consonum dictis aliorum evangelistarum
ibi enim dicitur quod ihesus misit in castel-
lum quo debat invenire asinam
cum pullo. ita quod misit primo in
castellum pro asino dum turba
venit ei obviam. De hoc autem non
fit hic mentio. Ad hoc dicitur aug.
in omnibus quod iohannes supponens dicta
aliorum evangelistarum pro[...]
narrare dicta eorum. solum dicit quod
quod invenit asellum et sedit super eum.
quemadmodum autem sic factum aput
alios evangelistas plenissime legitur.
2o queritur de hoc quia dicitur quod sedit
super asinam et pullum. Ad hoc potest
dici quod potuit esse quod primus quando
turbe occurrerunt xpus sedit
super asinam. postea occursu turbarum
sedit super asellum. et ideo iohannes
narrat id quod factum est post adventum
turbarum. dicitur Invenit ihesus asellum
et sedit super eum non curavit to[...]
dicere quod aliquis dixerat. Circa autem quod
sedit super asinam et super pullum
in quo nemo sedebat. secundum hoc secundum aug.
quia sedit super veterem synagogam
ad modum asine assuete iugo
legis. et super gentilitatem significatam
in pullo. sicut enim pullus non fuerat
sessus ab aliquo. Sic autem populus gentilis
fuerat pressus ab onere legis.
Deinde cum dicitur Sicut scriptum est
ponit testimonium prophetie. et primo
quomodo ipsum ponit. 2o dicitur quomodo se
habuerunt discipuli ad eum. ibi hec non
cognoverunt. Circa ad testimonium
prophetie notandum est primo quod hic scribitur
Noli timere filia syon. In Zacha-
ria autem scribitur exulta et iubila
re. Civitas enim magis curat
de sinistra quam de felicitate laborum
et ideo ipsum quod dixit ille per verbum
exultandi iste dicit per verbum non
timendi. Secundo notandum est quod in verbo
proposito describitur primo xpus quantum ad
suam dignitatem et ideo dicit rex. Ipse
est enim rex cui militat exercitus
angelorum in celo et ordines ecclesiarum
in mundo. Iob xxv. Nonne enim numerus
militum eius. 2o quantum ad proprieta-
tem. tibi i. tibi datus. Ro. viijo.
qui proprio filio suo non pepercit sed
pro nobis omnibus tradidit illum. quomodo
cum illo non omnia nobis donavit
3o quantum ad utilitatem in venit
i. ad utilitatem tuam. Venit enim
ad illuminandum intellectum quia lux. Io. 8.
ego sum lux mundi. Ad accendendum
affectum quia deut. ignis in[...]
[...] consumens est. Ad
[...]dum bonis operibus quia ihesus
Ad Col. iijo. in quo sunt thesauri sapientie
et scientie dei absconditi. 4o describitur
quantum ad mansuetudinem. Sedens
super pullum asine. Super quo Chris.
Noli timere filia syon quia iste non
venit sicut ceteri reges iniusti sed mitis
et mansuetus. Circa autem ab asino

Ut ait s. augustinus Noli timere quia ille
sanguis effunditur per quem tuum de-
lictum deleatur et vita redimatur.
Deinde tertio dicit hec non cognoverunt disci-
puli quando se fuerat discipulis ad vy-
iam de impletio dicit hec non cognoverunt
discipuli eius primum, sed quando glorificatus
est Ihesus tunc recordati sunt, id est post
glorificationem plenius cognoverunt
quia plenius acceperunt spiritum sanctum et
scripture de ipso fuerunt eis lucidiores
luce ultima aperuit illis sensum ut intel-
ligerent scripturas. Deinde tertio dicit testimonium
ergo perhibebat populus obviationis
que fuit exhibitio testimonium. Quod per-
hibebat turba que erat cum eo quando lazarum
de monumento dixit ei veni foras
et suscitavit eum a mortuis. Propterea venit
ei obviam turba quia audierunt eum
fecisse hoc signum. Et ideo perhibuit
testimonium turba simpliciumque et
perhibet testimonium turba sapientum
dicit ergo huic omnes prophete testimonium
perhibent. Deinde tertio dicit pharisei autem
post zelus phariseorum invidentium di-
centium videtis quia nichil proficimus non
valentes eum impedire. Dicit enim Crisostomus
quod hec non fuit verbum phariseorum in-
videntium sed magis credentium volentium
retrahere alios a persecutione Christi quasi di-
ceret hic apparet quod a deo est quia nec
proficimus persequendo eum, immo
quanto magis eum persequimur tanto
magis crescit quia ecce totus mundus
post eum abiit. Deinde tertio dicit Erant
autem gentiles quidam. Agitur de honore
quem habuit Christus a gentilibus sub hoc
quia primo ponitur gentilium petitio, secundo
discipulorum intercessio ibi venit philippus,
tertio Christi ad recipiendum condescensio ibi
Amen amen dico vobis. Primo ergo genti-
les petunt videre Christum et ideo dicit Erant
autem gentiles quidam ex hiis qui
ascenderunt ut adorarent in die
festo. Beda: templum domini in Ierusalem
situm a deo famosum erat ut in diebus
festis non solum vicinis sed et multi ex

longinquis regionibus advenirent
sicut de eunucho candacis
regine ethiopum in actibus apostolorum de-
claratur. Hac ergo consuetudine hii
gentiles venerant adorare.
Sunt autem multi quidam hii erant
proseliti quasi advene in cultu iudeorum
hii ergo accesserunt ad philippum qui
erat a bethsaida galilee et
rogabant eum dicentes Domine
volumus Ihesum videre. Augustinus
Illi ex iudeis erant qui clamabant
benedictus qui venit in nomine domini,
isti autem ex circumcisione. Illi clamant,
isti volunt videre. Inde duo parie-
tes de diverso venientes in
una fide et pacis osculo con-
venientes. Deinde tertio dicit venit philippus
ponitur intercessio apostolorum que ordi-
nata est quia philippus voluit andree
sic ponitur cum fuit andreas
cum philippus. Philippus autem et andreas re-
tulerunt Christo. Hic autem docemur quod
superioribus reddunt ad scriptos
per medios. Deinde tertio dicit Ihesus autem
venit post condescensio ad eos re-
cipiendum. Ubi notandum est quod secundum
augustinum Christus predixit futura co-
versionem gentium, videns enim quod
isti desiderabant eum videre ...
accersit annunciat futuram ple-
nitudinem gentium et premittit iam
adesse horam sue glorificationis
qua facta in celo gentes fuerant
credituri. Et ideo dicit Venit hora ut
clarificetur filius hominis. Propterea in sua pa-
ad hebreos. Vel non semetipsum
clarificat sed qui locutus est ad
eum. Clarificatus est autem Christus in passione
per miracula facta in obscuratione solis et in
aliis huiusmodi. Clarificatus est et de
principibus et potestatibus tartareis.
Vel sic venit hora ut clarificetur
filius hominis scilicet in resurrectione et ascensione
q.d. gentiles me petunt, magis
autem me petent cum glorificatus fuero
hec visio se glorificationem mea que p...

passionem et mortem et ascensionem
Demonstrat. Amen amen dico vobis
Hec informatio receptorum. Et primo
quidem Christus informat de modo sue
exaltationis, secundo hortatur ad
suam imitationem ibi qui amat
animam suam. Circa primum ad propositum nostrum
est quod Christus dixerat se exaltandum post
hoc gentibus quibus per quem modum de-
beret exaltari et ideo Christus subdit
exemplum quod sicut granum non fructi-
ficat nisi moriatur ita et filius
hominis non fructificat nisi prius
moriatur. In quo quidem verbo gra-
num hoc est granum cadens in
terram et moriturum et fructifica-
turum. Cecidit enim Christus in terram per car-
nis assumptionem, mortuus est per passionem,
sic autem mortuus multum fructum
affert. Primo quidem in remissione
peccati i. pe. iii°. Christus semel pro peccatis
nostris mortuus est iustus pro iniustis
et 2° in conversione populorum ... quod
si exaltatus fuero a terra omnia
traham ad me ipsum. De hoc
fructu dicebat Salvator apostolis
posui vos ut eatis et fructum
afferatis. 3° quantum ad fructum glorie
quia per passionem est consecutus glorie fructum
Ad Hebr. x. habentes fiduciam in
introitu sanctorum in sanguine Christi quam initi-
avit nobis viam novam et cetera. De hoc
fructu Sap. x. bonorum laborum gloriosus
est fructus. Demonstrat. Qui amat
animam suam. Invitat ad imitationem
sue passionis et hoc duobus modis. Primo
modo sumitur ex ratione veri amoris
secundo ex ratione veri ministerii ibi qui mihi
ministrat et 3° ex ratione premii ibi ista
quis iste mihi ... a fine i. siquis mihi
ministrat. Primus ergo modus sumitur
ex ratione veri amoris proprii nostri
est quia ille non vere amat qui animam
dat perdit eam quantum ad vitam suam
quia eam non vult exponere pro Christo
vel pro utilitate proximi sed futuro perdet ea-

exponendo quod amando perdit hoc est quod dicitur
qui amat animam suam scilicet ita quod
non vult eam exponere pro Christo perdet
eam scilicet in futuro ac si dicat: noli
Noli amare ne perdas, sed noli
amare in hac vita ne perdas in
futura. Qui autem odit animam suam in hoc
mundo eam scilicet permittendo propter Christum
in vitam eternam custodit eam i. inveniet
eam quod dicitur quia Christus quia ordinatus est
amor anime facit eam perire, or-
dinatum autem odium facit eam invenire
quia si male amaveris tunc odisti
si bene oderis tunc amasti. Non
est 2° quia minus amor exponit minus
bonum pro maiori bono maius autem
bonum est spirituale quam corporale ideo
qui vere amat seipsum exponit se
ad perdendum bonum corporale ne perdat
spirituale et tunc odit seipsum qui
perdit bonum spirituale pro corporali ut ps.
qui diligit iniquitatem odit animam
suam et hoc dicto operatur. Alio modo quantum
ad propositum sic. Qui amat animam suam
i. vitam suam naturalem amore perdet eam
i. exponet eam aut perdet quam bonum
spirituale quod dicitur est quia amat qui vult
perdere quod minus est ut habeat quod maius
est qui odit animam suam in hoc mundo eam
exponendo perdere in vitam eternam
custodit eam i. inveniet eam melio-
ratam. Hanc expositionem sequitur
Augustinus in omelia qui amat perdet
i. si amas perdes hoc est exponere eam
pro Christo si cupis vitam tenere
in Christo noli mortem timere pro Christo.
Deinde cum dicit Qui mihi ministrat
hortatur ad eandem imitationem ratione
ministerii ut sit verus et bonus minister Christi
non querens que sua sunt sed que domini
et tunc boni ministri est permittere seipsum
propter dominum exemplo suo quia minister
Christi exposuit vitam suam pro Christo. Alio modo
possunt sic verba ista verba sic boni ministri
est sequi dominum sed dominus noster Christus
exposuit seipsum pro aliis ergo
ex vero amore debemus vitam nostram

exponere p ipo et hoc est quod dicit Si quis michi ministrat id est quendo bonum opus facit sed honorem meum me sequatur in penis. Et sicut iste quesiuit honorem meum ita quero sibi gloriam meam quia ubi sum ego illic et minister meus erit non tamen quantum ad locum sed etiam quantum ad glorie participacionem. Nonum exponitur in verbo isto primo describit suorum fidelium condicionem quum dicit Si quis michi ministrat boni autem ministri est ut sit in rebus sine offensione persone ambulabit via immaculata hic michi ministrabat. Secundo ut sit fortis in adversitate et persecucione Ad Colossenses primo. Fratres sicut ego paulus minister qui nunc gaudeo in passionibus pro vobis. Tercio sit facilis ad obediendum pro mandatorum adimplecione precepti ministri ego qui facit suo Secundo Christus in eodem verbo imitatur nos ad sui imitacionem quum dicit me sequatur per excellenciam primum est cum virginibus Apocalipsis hii sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati. Secundo eminencie paupertatis cum apostolis Mathei xix ecce nos reliquimus omnia. Tercio per tolleranciam penarum cum martiribus primo Petri ii. Christus pro nobis passus est nobis relinquens exemplum ut sequamini vestigia eius. Tercio Christus in eodem verbo permittit remuneracionem quum dicit ubi sum ego illic et minister meus erit. De hac remuneracione ii ad Thessalonicenses ii. fidelis sermo si commortui sumus et convivemus si compatimur et conregnabimus. Et Apocalipsis iii. qui vicerit dabo illi sedere mecum in throno meo sicut et ego vici et sedi cum patre meo. Deinde cum dicit Si quis michi ministrauit hortatur ad imitacionem suam exemplo premii dicens Si quis michi ministrauit non quaerendo que sua sunt sed que mea non sequendo

vias suas sed meas honorificabit eum pater meus. De hoc autem honore sed ubi ego sum illic et minister meus erit huic autem honori nullus maior ut ibi sit ad optatum ubi est unigenitus. Vel sic honorificabit eum pater meus quia ipse honorificauit me. Iohannis xvii. Et ego honorificaui me honorificabo eum et honorificabit meus quia de suo faciet filium adoptiuum ipse testimonium reddit spiritui meo quod filii dei sumus quod si filii et heredes heredes quidem dei coheredes autem Christi.

Nunc anima mea turbata est postquam dominus egit de gloria quam habuit Christus a gentibus hic dominus de gloria quam habuit a patre. Et primo quidem gloriam petit secundo quomodo venit vox. Ad cuius primum est notandum quod clarificacio quam petit Christus fuit per passionem. Nam per passionem Christus clarificandus erat. Ad Philippenses ii. Factus obediens usque ad mortem mortem autem crucis propter quod et deus exaltauit illum per passionem et nomen eius dilatandum erat in gentibus. Hanc autem passionem naturaliter refugiebat sensualitas sed tamen eam acceptabat voluntas. Et hoc Christus sic proponit quia primo ponit fugam sensualitatis secundo vero ostendit pacem racionis Et quid dicam tercio vero oracionem pro se ipsa in sed propterea veni. Primo ergo ponit fugam sensualitatis Nunc anima mea turbata est naturaliter fugiens passionem. De hoc autem Matthei xxvi. cepit contristari et mestus esse. Deinde cum dicit Et quid dicam petit vero pro sensualitate quasi adiutorium ac si dicat vero sensualitas refugit Et quid dicam hoc est pater a me patere ac si peteret hoc est quod sequitur Pater clarifica me ex hac hora ut si possibile est transeat a me calix passionis. Deinde cum dicit sed propterea veni petit vero pro se ipsa ac si dicat non est iustum

98. vers. Si quis michi ministrauit
p–ra[?] x[?] quod fidem

q liber͛ ex hac hora passionis. Et
p̄ veni in hanc horam. Sicut moriatur-
tio pr̄ clarifica nomē tuū. i.
diffunde notitiā tuā p̄ passio-
nē meā i gentibus. Notandum est q
istū passū expo͛ alb͛ Crisostomus
Et quid dicā re. ac si dicet.
Et si turbent͛ nō fugiam pass-
tiō. sed quare anime nō expetā salutem
nō petā. et si dicat͛ op͛ dicā pa-
tri nō dicā ei pr̄ saluifica me
ex hac hora. sed magis dicā ei
pr̄ clarifica nomen tuum. qz pp͛
hanc clarificationē veni i hanc horam
passionis. Queritur ab dei͛ ubo
Anima mea turbata est. Verū
xp̄c potuit turbari. Vr q nō.
qz turbo abducit voluntatem a sua
quiete. sed voluntas xp̄i nō potuit turbari
ut abduci a sua quiete. ergo
nō potuit turbari. Ad oppositum est
litera. Ad hanc questionem dicendum est q̄ sicut ba͛
alij exponit. turbatio voluntatis et
trahit voluntatem a sua quiete et hec
modo nō fuit a quiete et hec modo
nō fuit in xp̄o. Alia turbatio cōsistit
in sensualitate modificata sm
imperium voluntatis et hec modo potuit esse
in xp̄o. Aliter tn̄ quam in nobis. qz i
nobis sepe exoritur qz nostro il-
late ab extrinseco. In xp̄o aut ex
imperio voluntatis qz mīrē inferiorib͛
i xp̄o nō agebant nec patiebant͛
nisi quod voluntas ordinabat. Secundo queritur
utrum xp̄c debuit turbari.
Dicendum est quod sicut ymarvo est ad omnium
humanē neq alij pmittebat
agere que sua erat. De hac
voce Crisostomus sicut est mirū i xp̄o
nō est turbatio ... nisi potentie
appetitive. Sic et si corpus humanum
a peccato fuit nō tn̄ ... exo-
nerabatur naturalibus ... sicut mortis timor
q humanum est. Nam nō uolebat
mori. Tertio vō est pp͛ exemplum exhor-
tatus cum sit alios ad pacem

dicens. Qui amat animam suam
cuique dicat facile est exhor-
tatus pacem ... Nunc anima
mea turbata est i. paruata est
ex horrore mortis. Secundo queritur
ab de illo ubo. pr̄ saluifica
me. Vr q nō exorauit et tn̄ fuit nō
exauditus. petiuit enim liberari
a morte et tamen mortuus est. Ad hoc
dicendum est quod hoc petiuit voluntate p sensualita-
tis at est dicamus quod voluntatis
sensualitatis ... nō voluntatis est cō-
formis deo i uolendo. et tōtū
eo quod voluntas petit p se exaudit.
Sensualitatis at nō est cōformis
i uolendo. qz naturaliter refugit quod deus
acceptat. Ideo voluntas petens p sensua-
litatem nō potest exaudiri. Hanc et petiuit
voluntas nō quia exaudiretur. sed magis
ut exponeremus fugā sensualitatis
Domini dixit. Venit ergo uox de
quam portat et petito queritur. In hac
parte at portat hoc ordine quod p̄mo
venit uox pmittens glorificationem
2o hanc uocē sequitur oppinio turbare
i turba. 3o ponitur uocis expla-
natio. i. verum. Hec et dixit. 3o
ex hac explanatione sequitur diuisio
quod verum et turba. Ciuitas ergo ad
primam pmitti glorificationis. Unde dicit
Venit ergo uox de celo dicens.
Et clarificaui et iterum clarifica-
bo. Queritur p̄o de ista uoce
utrum pp͛e significauit ptem
Vr quod sic quod uox facta fuit a to-
ta trinitate ex quo uidetur sequi quod du-
cat in totam trinitatem. Ad oppositum
uox illa significabat quod filium
clarificauit sed patrem filium glorificat.
Dicitur quod ex clarore ... quod filius nō est
nisi quedam claritas splendor
patris. Sap. 7. Candor est lucis eterne.
Ad Hebr. 1. Qui cum sit splendor
glorie et figura substantie eius. Ad hanc questionem
dicendum est quod sicut pater est ... in uoce
significabat patrem sicut et ...
hec signum eius dicamus. Ad ... primum

Dicitur ergo nomen suum hanc vocem fortasse causa
tota claritate ergo ducit in ipsam
Corpus enim christi fuit fortuitum tota claritate
unitatem et tamen non fuit assumptum
id ab una parte. Secundo significabat
tamen primum spiritu sancto et tamen fortasse fuit
a tota claritate, secundo quaerit ab de illo
verbo Et iterum clarificabo.
Nam quia iterum clarificatur non habet
perfectam claritatem, sed autem perfecte fuit
perfectam claritatem, quia ipse est claritas et
splendor patris. Dicendum hoc dicitur esse
quod ad deum est clarum et apparet clarius sic
ergo christus perfecte fuit clarus et hanc claritas
notificata est et tunc est sicut lux.
Clarificavi id est clarum genui.
Et iterum clarificabo id est clarum manifestabo. Alio modo potest dici quod ad
est deinde clarificare clarum quod
est ipso ad eum quod est clarum. Uno modo
facere clarum alio modo sicut hic modo
intelligitur sic. Clarificavi autem de
virgine natus est cum virginalis multa
ingenio fecit tamen descendente spiritu sancto in
specie columbe in eum. Et iterum
clarificabo cum resurgens a mortuis
et exaltabo super omnes caelos.
Deinde cum dicit Turba ergo secundo
notatur post opinio turbarum de
voce, quidam enim dicebant tonitruum factum esse. Alii dicebant
angelus ei locutus est, probabiliter
Circa quod vox id est apta quod et
bene significativa erat. Quidam
erant clamantes, ex quo sensum quod
quidam corporis tamen retinuerunt
sonitum et hii dicebant tonitruum
factum esse. Alii vero bene noverunt
quod erat articulata non tamen
significatum eius non intelligebant
Vel dicendum est quod quicumque corporis detenti
detectis magnitudine et sensibilitate
corporis attendebant dicebant tonitruum factum esse. Non autem dicebant
causam a spiritu quod vocalis
separatum probabat et hii erant de

sadduceis de quibus actum est et cetera
actuum xxiii. Non dicentes esse angelum
neque spiritum. Aliqui probabant separatum
spiritum sicut pharisei dicebant hanc
vocem factam ab angelo, unde dicit
xxiii. Quid si spiritus locutus est ei vel
angelus. Deinde cum dicit Respondit Ihesus postquam
explanatio vocis et est primo quidem post
que facta est secundo post ea exposito
Nunc iudicium est mundi et hic ad
primum dicit Non propter me hanc vocem,
sed propter vos. Augustinus hic dicit ergo
vocem non est indicata quod iam
sciebat sed eis quibus indicare
oportebat. Et hoc dicit non propter me
quia omnia scio sed propter vos qui ignoratis
nondum est. Crisostomus quia
dicebant ipsum non esse a deo, haec
autem vox facta est propter eos instruendos quod autem ipsum esse a deo, perfectum
enim a deo glorificatur et clarificatur
a deo est. Deinde cum dicit Nunc iudicium
est mundi. Declaratur quod fiat id est vox
et ubi nondum est quod vox dicit Clarificavi et iterum clarificabo. Et ideo
ondendam significatum vocis est ondendum
quae claritas fuit ostensa ideo salvator
ondit quod haec claritas fuit quia per
caput huius mundi eicitur de cordibus hominum et introducitur ideo
cordibus hominum autem clarificandi est quod
clarus fuit et clarum cognoscit
potest ergo facturi vobis sicut vere potest
glorificatur et clarificatur quam princeps
mundi eicitur sed nunc eicitur per passionem
filii hominis ergo christus glorificatur.
Circa hanc vocem sic procedit quia primo ponit
quod princeps huius mundi eicitur et secundo
dat modum eiciendi et cetera.
Circa primum ad primum dicit nunc iudicium est
mundi nunc princeps huius mundi eicietur
foras. Quaerit ab de isto verbo Nunc
iudicium est mundi quod damnatio est quod non
iudicat quemquam dicendum est quod loquitur hic
de iudicio discretionis et non condempnationis, ac si diceret nunc imminet
tempus passionis meae et quia multi
salvabuntur

augustinus et utiliter quidam retinentes
sed male damnabuntur. Tertio discer-
nitur boni a malis et hoc notatur
in dicto discretionis. Secundo queritur de
utrum dyabolus sit princeps huius mundi.
Videtur quod non quia princeps mundi est
qui est creator et gubernator mundi et
hoc est quod soli deo. Ad hoc dicendum
ut dicit augustinus in omelia quod mundus hic ap-
pellatur in malis hominibus, sicut enim
dicitur bona domus et mala
domus non quia edificium sit bonum vel
malum sed propter mores inhabitantium.
Ita et denominatur mundus homines
mundanos et ideo dyabolus princeps huius
mundi id est malorum hominum qui sunt in
mundo. Dicit etiam augustinus quod mundus aliquando
accipitur pro sanctis a mundo etc. non accipitur hic.
Aliquando pro hominibus qui corpore sunt in
mundo sed conversatione in celis. Deus
erat in christo mundum reconcilians
et talium non est dyabolus princeps
quia de cordibus eorum est abiectus.
Tertio appellatur mundus homines mun-
dani quorum princeps est dyabolus non
quo ad minus sed quantum ad excel-
lentiam in culpa. Ipse enim est rex
super omnes filios superbie. Job xli.
Tertio queritur de per quem modum dyabolus
iudicatus est et eiectus foras. Ad
hoc dicit crisostomus quod dyabolus sustinet
vindictam eorum que fecit in nobis pro
ea que fecit christo sicut solet de
qui debitores expetebat et fiat
et in pericula mittat. Deinde ex
eadem demenciat et eum qui non
debet subeundum carcerem ducat.
Hic et eorum que alios fecit dabit vin-
dictam q. d. Christus Nos creditores
debitores penam hoc autem non fit
in iudicatione ut dyabolum qui ipsum
expetebat cum non esset debitor
pene. Alio modo dicit augustinus quod dyabolus
est eiectus. Non enim est eiectus quin tentet
sed est eiectus ne regnet, quia diu cum
hominibus fuit in peccato regnat ab
interiori expulso enim peccato si dyabolus
temptat exterius, non tamen regnat
interius. Eiectus est et alios, qui tamen
alii inhabitat, ad eum qui salvat
videlicet Jo. i. canonica. Hoc scribo
vobis ut non peccetis, si quis peccaverit
advocatum habemus apud patrem etc.
Quarto queritur de hoc quod dicit est
eicietur foras, sed hoc videtur quod eicietur
in futurum et non sit eiectus penitus
quod tamen est falsum, quia eiectus fuit de cor-
dibus patriarcharum et prophetarum et
veterum iustorum. Ad hoc dicendum ut dicit
augustinus in omelia quod ideo magis di-
citur nunc quam prius quia quod tunc in
hominibus paucissimis factum est nunc fit
in multis et magnis. Ideo enim di-
citur princeps huius mundi quia milia
credentium a dominatu dyaboli rapiuntur
et christi corpori incorporantur et sancto spiritu
regenerantur. Deinde dicit Et ego si
exaltatus fuero a terra. Postquam dixit
de eiectione principis hic agit de
modo eiectionis qui est per passionem et hoc
est quod dicit Et ego si exaltatus fuero
a terra id est cum exaltatus fuero per
passionem. Non enim si ponitur dubitative
quia non dubitat hoc futurum esse
quod venit adimplere. Omnia
traham ad meipsum q. d. tunc
a tyranno et a principe [illegible]
prepositos accedere ad me sed vere
passionibus trahentur de tyrannide
et reponentur in [illegible]. Hoc autem
dicebat significans qua morte esset
moriturus quia dicit hanc exaltationem
dixit passionem tantum et mortem
sue mortis. Quinto queritur de eo quod dicitur
Omnia traham ad meipsum videtur
esse falsum quia non omnes credunt in ipsum
et per quos non omnes trahuntur. Secundo
est quod istud verbum Et ego si exal-
tatus fuero etc. dicit eum quod supra
dominum misit quando fuit [illegible] in
tenebras mortuum fuit ipsum [illegible]
sicut mortem fuerit [illegible]
ibi dixit mortem hic de exaltatione
per passionem et quod ibi dicit [illegible]
quod dicit omnia traham quod duobus
modis exponitur. Augustinus in omelia quidam

qz hoc non refert ad vniuersitatem hominum qz non omnes trahuntur sz refertur ad integritatem hominis i. non dixit omnes sz omnia s. animam corpus z spiritum. Alio sic traham omnia s. predestinata ad salutem. Alio pt dici sic traham omnia i. de omnibus linguis de omnibus etatibus de omnibus gradibus de omnibus professionibus. Deinde cum dicit Respondit ei turba, ponitur questio populi cum explanatione. Hic ponitur turbe dubitatio. Et primo quid turba dubitat 2o vbi xpc respondet i. dixit ergo eis ihesus. primo ergo turba dubitat vbi non omnino est q xpc dixerat se debere exaltari per passionem z mortem et hoc ubi dubitat turba qui sic arguebat tu dicis debere te mori sz ex lege habemus q xpc non morietur sz manet in eternum. ysa. ix. multiplicabitur eius imperium et Dan. vii. potestas eius potestas eterna ... ergo tu non es xpc. In hac sua dubitatione sic procedit turba qz primo adducit legem i. testimonium dicens Nos audiuimus ex lege. Accipiunt autem legem pro toto veteri testamento q xpc manet in eternum. 2o quasi dicens Et quomodo tu dicis oportet exaltari filium hominis. quis est iste filius hominis quasi dicat filius hominis qui est xpc non oportet exaltari per passionem. quis ergo est iste quem tu dicis debere exaltari vel quomodo sit xpc. Sz quomodo inde dixerunt oportet exaltari filium hominis cum non xpc dixerat si exaltatus fuero. Dicendum est quod videtur assueta erat illis dum ... memoriter retinuerunt q alias vocabat se filium hominis. Sz quid est quod inde per exaltationem intellexerunt mortem crucis. Dicendum est q xpc consueuerat eis loqui parabolice et ideo multa eorum que ab eo dicebantur intelligebant ... vnde hoc q xpc dixit exaltationem mortem crucis suspicati sunt. Deinde cum dicit Dixit ergo eis ihesus ponitur xpi ... responsio ... hortatur eos ad

profectum i. ambulate. primo sic arguit. Deficiente in scientia quia est modicum lux sz in vobis est modicum lux ergo deficietis in scientia. maior manifesta est qz scientia est quedam lux. minor declaratur qz manifestat lux est scientia autem manifestat scibile ex quo sequitur q scientia sit lux. minor s. in turba est modicum lux patet qz ex lumine suo non intelligebant integraliter legem quam dicebant Nos audiuimus ex lege qz xpc manet in eternum. Non enim solum lex dixit xpm debere viuere in eternum sz xpm dixit debere mori sicut ysa. ... omnes ad occisionem ductus est z sicut dicitur post eius dormiui z soporatus sum. Inerat eis ergo exiguum modicum lumen scientie qz ex scriptura debebant intelligere q immortalitas xpi non impeditur fuit per passionem ... mortis sed et diuinitatem manet in eternum. Deinde cum dicit Ambulate hortatur ad profectum z primo ponit ipsam exhortationem 2o ostendit ipsam exhortationem esse utilem i. z qui ambulat in tenebris. Circa primum considerandum ... Adhuc modicum lux in vobis est. q. d. parum intelligitis de xpo. intelligitis enim tamen de eo q manet in eternum ergo dum lucem habetis modicam ambulate. Et ita proficite ut totum xpm intelligatis debetis enim intelligere eum non solum in eternum viuere sz et moriturum et non solum moriturum sz et in sublime ascensurum ut vos tenebre non comprehendant q. d. tenebre vos comprehendent si modo non credideritis i. xpi eternitatem negetis i. eo morte ... Deinde cum dicit Et qui ambulat etc q exhortatio est utilis z hoc duobus modis. primo qz cauet periculum. 2o qz dat premium ... dum lucem habetis. Circa primum considerandum ... quicumque ambulat sine luce qz sine luce est periculosum iter qz qui ambulat in tenebris nescit quo vadit. q. d. xpc si non habetis plenam lucem de xpo

periculose itis quia potestis offen-
dere in eum. hic non offenderunt iudei
quia corpus impietatis contempsit
mortuum et visit orisui sunt ita quod
Christus fuit eis lapis offensionis
et petra scandali. Deinde cum dicit
Dum lucem habetis etc. ostendit ista exaltatio
utilis quia dat preceptum salutare quod
dicit. Dum lucem habetis id est dum aliqualem
notitiam habetis de Christo qui est lux
credite in lucem id est per fidem credendo
proficite ut filii lucis sitis
id est mei qui sum lux. quasi dicit filiatio est
per assimilationem et ideo filii lucis sunt
qui assimilantur luci. hii autem sunt
qui habent perfectam cognitionem et
non semiplenam de luce. Hec locu-
tus est Ihesus et abiit et abscondit se
ab eis. Consulebat nunc infirmitati
et non derogabat sue potestati. Ex
quo ut Augustinus nec levarent la-
pides nec blasphemarent ergo gratia
[illegible] se abscondit Christus quia
Christus nolebat corda eorum et ideo non
exspectavit ut in opus exirent
corrigerent eum sed Christus non exspectavit
sed occultatus est [illegible] eorum
invidiam etc.

Cum autem tanta signa fecisset
[illegible] qui docuit de gloria exhi-
bita Christo hic dicit de infidelitate iu-
deorum et primo ponit iudeorum excecationem
exceca[illegible] quia signis non cre-
diderunt. secundo ponit simpliciter [illegible]
quia fidem confitentur id est prudentes de-
bilium [illegible] quia phariseos
timuerunt id est habent autem clamatur
primo repellitur verbum Christi [illegible]
et signis audientes. Circa excecationem
iudeorum sic procedit quia primo
introducitur eorum infidelitas
secundo introducitur prophetia loquens
de eorum infidelitate ut Ysaie
[illegible] ad primum [illegible] signa
abscondit se Christus et non sine causa quia
nolebat eorum furori et eorum
infidelitati. Cum autem tanta signa
fecisset coram eis ut non possent
dicere signa in vano non vidimus

non crediderunt in eum. Nota autem
hic signa que sunt posita sunt sicut Christus
sicut de mutatione aque in vinum
de curatione paralitici de illumi-
natione ceci de resuscitatione Lazari.
Deinde cum dicit Ut sermo Ysaie. Intro-
ducit prophetiam et duo facit quia primo
introducit prophetiam de eorum
infidelitate que ponitur Ysaie liii
secundo causam infidelitatis id est quare non potuerunt
credere et ergo primo sic. Igitur non cre-
diderunt ut sermo Ysaie prophete
impleretur quem dixit Domine quis
credidit auditui nostro quasi dicit raro
[illegible] hiis que a te audivimus
et ab eis audire fecimus. Et brachium domini
[illegible] quia ad verbum Christi fides est ex
auditu. Et brachium domini id est
filius dei cui revelatum est quasi dicit
propheta pauci crediderunt verbis que
audivimus et narravimus. Et verit
ab de eo verbo ut impleretur sicut
necesse fuit impleri prophetiam
non potuerunt non peccare et per quos
necesso peccaverunt quod verum est [illegible]
[illegible] est quod prophetia est quedam radius
presciencie divine vel predestinationis.
Cum ergo prescientia non imponit necessita-
tem libero arbitrio tollit contingentiam
a rebus. Constat prophetia intelligitur
cum quod suo modo tam se[illegible]
habet ad preteritum sicut prescientia ad futurum
sed autem hoc memoriam [illegible]
futurum tum sed quod necesso fuit.
Eodem modo sed hic prescientia ergo erit
non tamen sed quod necesso fuit. Eodem modo ut
sed quod evenit et quod verum est quia prescientia
non solum est de re que evenit sed et
de modo eveniendi. Non solum enim deus
novit quod hoc eveniet sed quod contin-
genter eveniet. Alio autem verum ad
quod sit Christus quod hic ut non tem-
pora sed consequentie ita quod non
notatur ibi causam sed eventum. Non
enim quia dixit Ysaias ideo non cre-
diderunt sed quia non erant credituri
ideo predixit Ysaias. [illegible] [illegible]
[illegible] sic dicit per prophetam
perdicionem fidelium iudeorum non fecit
non enim prescientia dei quemquam cogit ad peccandum

presciencia   quemquam

quia futura iam hominis peccata nouit, q.d.
prescientia sua nullam necessitatem imposuit
peccantibus. Ad quartum patet per dicta.
3º quereret aliquis de hoc quod dicitur est:
Brachium domini est filius eius. Uidetur
hoc esse falsum, quia brachium et cuiusque est
brachium non faciunt duas personas,
et sic pater et filius non erunt due persone.
Ad hoc dicendum quod filius ideo dicitur brachium,
quia sicut homo omnia operatur per
brachium, ita pater omnia operatur per
filium. Joh. 1º: Omnia per ipsum facta sunt.
Si autem aliquis homo tante potestatis esset
ut sine ullo motu corporis sui
quod diceret fieret, diceremus quod uerbum
eius esset brachium eius. Sic autem est
deo, quia ipse dixit et facta sunt.
Ad [illegible] dicendum quod fuit [illegible]
illorum qui non ponunt in una
persona differentiam, non intelligentes quod propter
aliquam similitudinem uerba de rebus
ad res alias transferuntur, non intel-
ligentes etiam quod unus homo agens
per alium uocat illum brachium suum.
Ita quia non propter brachium et cuiusque
brachium arguunt unam personam.
Propterea. Deinde cum dicitur: Propterea non poterant cre-
dere, ponit prophetiam predicentem causam
infidelitatis eorum, et primo ponit prophetiam, secundo
assignat locum prophetie ibi: Hec dixit
Ysaias. Circa primum dicit: Propterea non
poterant credere quia iterum dixit
Ysaias vj. capitulo: Excecauit oculos
eorum, non quidem inmittendo maliciam
uel impellendo ad peccatum, sed sub-
trahendo influentiam gratie, per quam lux
repellitur, et indurauit cor eorum.
Ysa. vj. Excecata cor populi huius
et aures eius aggraua. Et uo-
catur tradere eos in reprobum sensum simpliciter,
non uideant gratie spiritualibus
intuendo. 2º dicit: Ps. Oculos
habent et non uidebunt, et non intel-
ligant corde. Job xxiiij: Quia
ipsi fuerunt rebelles lumini. Ps. No-
luit intelligere ut bene ageret. Et conuertantur
et sanem eos. Hoc est non intelli-
gant et conuertendo sanem eos.

scilicet. Continuum ad mentem sanc-
ti ad uisionem [illegible]. Cecitatis
de uerbo alibi. Propterea non poterant
credere, si enim non poterant credere
non tenebantur credere, quia nullus tenetur ad
impossibile. Ad istam questionem in Aug.
Tractatu quod dicitur non posse culpa est
uoluntatis humane, sicut enim non posse
uiuere secundum laudem est dei. Ita
non posse credere culpa est hominis,
quod dicitur non posse, hic non dicitur
impossibile absolute, sed magis dicitur
obstinatio uoluntatis et elongatio
a bono. Et eo modo quo dicimus
ualde malo non potest bonum facere,
hic modus loquendi habetur Ieremie xiij:
Si mutare potest ethiops pel-
lem suam aut pardus uarietates, et uos poteritis
bonum facere cum sitis filij mali etc.
2º queret aliquis de hoc uerbo: Excecauit
oculos eorum et indurauit cor
hoc enim homini que dicitur si ei dicatur
de diabolo ij ad Cor. iiij: Deus huius
seculi excecauit mentes infidelium,
tamen de deo non potest dici. Ad hanc
questionem respondet Aug. in omelia dicens:
Ideo non credere poterant, non quia
non possent mutari in melius, sed quia
quam diu talia sapiunt non possunt
credere et sic excecantur et indurantur
quia nec diuino adiutorio non
adiuuantur. q.d. ideo excecantur quia
ponunt obstaculum lucis. Nam ipsa
lux quantum est de se illuminat omnes
homines. Et Sap. ij°: Excecauit
eos malicia eorum et ideo obdurantur
quia ponunt obstaculum gratie. Nam
deus quantum est de se uult omnes
homines saluos fieri. Exemplum sicut non est
ex defectu lucis quod homo qui claudit
fenestram non uideat, sed ex
defectu claudentis. Ita non est ex
defectu dei quod homo non uideat
per lucem gratie, sed ex defectu peccatoris
ponentis obstaculum. Hoc non
est ex uerbo. Et conuertantur. Quod secundum Aug.
in omelia potest legi sine suo
ut sit sensus excecauit eos ut non
uideant et excecati et excecati humiliati

J. Et humiliati quærant dominum et convertantur
et sanem eos q. d. permittit eos deus
cadere ad tempus ut fortius re-
surgant ad iustitiam. De quo sequitur
quia suum cadere cooperatur eis in bonum.
Alio modo potest legi ut repetatur non,
et tunc est sensus Non intelligant
et non convertantur et non sanem eos.
Conversio enim ad dominum est via
ad sanitatem. Tren. Converte nos
domine ad te et convertemur. Deinde
dicit Hec dixit ysaias, post locum
prophetie unde dicit quod ysaias dixit
hec verba quando vidit gloriam eius scilicet Christi
Et locutus est de eo scilicet de Christo.
nota Notandum est quod ysaias in premissis bis
primo facit mentionem de gloria visa
unde dicit vidi dominum sedentem, secundo
facit mentionem de excecatione
in 6 capitulo dicit Excecata cor
populi huius. Secundo notandum est augustinus
contra quod ysaias non vidit
dominum sicut est, hic enim permittitur solis
in patria. unde beatus Iohannes. Clarius pa-
tebit nobis cum apparuerit, similes ei
erimus quoniam videbimus eum sicut est.
Vidit ergo dominum quodam specie
sicut prophetica visio fuerat infor-
mata, hic est vidit visione
ymaginaria cum intelligentia
nota expressiva visionis. Notat et
augustinus quod canendus est error illorum
qui dicebant patrem esse invisibilem,
filium autem fuisse visum in visionibus
prophetarum sicut dicit ysaias vidi
dominum sedentem, per hoc volentes patrem
filio esse maiorem. Reprobat autem
istos ex hoc quod Christus dixit Ego et pater
unum sumus. Nam si unum sunt in
esse, sicut esse patris est invisibile
Ita esse filii. Reprobat et istos
ex hoc quod Christus dixit. Qui videt
nota me videt et patrem meum. Non
est ergo ex hoc quod dominum est locutus
de eo, excluditur error illorum
qui dixerunt nullas prophetias
processisse de Christo in veteri testamento
sed verba prophetarum esse dicta de aliis
et tracta ad Christum per quandam adap-
tationem. hoc excluditur per id quod dictum est hic
et de moyse. Deinde cum scripsit
nota Deinde cum dicit Verumtamen, ponitur
cumulatio excecationis. Hic ponitur
quorundam electorum primo innuit quod
crediderunt, secundo quod non perfecte crediderunt.
scilicet propter phariseos, ibi ad primum di-
citur Deinde sit quod non crediderunt
verumtamen multi ex principibus
crediderunt in eum. Deinde cum dicit
Sed propter phariseos ponitur imperfectio
fidei istorum quia propter phariseos
non confitebantur ut de synagoga
non eicerentur. Iohannes 9. Iam enim con-
spiraverant iudei ut si quis eum
confiteretur Christum extra synagogam fieret.
Et hic quidem tangit imperfecti-
Dilexerunt enim magis gloriam hominum
quam gloriam dei, et hec stultitia est quod dicit
1 machab. 2. A verbis viri pecca-
toris ne timueritis quia gloria eius
stercus et vermis est. Deinde cum dicit
Ihesus autem clamavit, ponitur quod dominus
est de imperfectione fidei istorum
hic informatur isti imperfecti. Informat
autem eos Christus contra quod non debent ti-
mere eum confiteri et hoc duabus
rationibus, secunda ibi ego lux. prima potest esse talis
Illa fides que ducit in patrem
non solum debet haberi in corde sed et debet
exprimi verbo, sed talis est fides qua quis
credit in me quia qui credit in me
non credit in me sed tantum sed in eum
qui misit me, et qui videt me
videt eum qui me misit. ergo
fides qua quis credit in me
non solum est tenenda in corde sed et
exprimenda verbo. Primo ergo agit de
verbo. Qui credit in me non
sed qui credit in me credit in eum 9o
qui misit me. Ad hoc dicendum est

q istud ubu additu ead on
q xpo no erat a scipo sz a patre q. d.
s. Sicut qui accipit aqua fluis
no ea que fluis e accipit fo
sz ea que font q flu o igia
a fonte Ita a filio q e salua
Qui credit i me credit i me
originatu a patre qui at credt
i filiu originatu credt i ipm
originas. Alio pt declari
sic ut onda indiuisitas patris
z filij qntu ad cem q. d. tata
e indiuisitas patris z filij q
credit i unu credit i aliu.
Et h e q dt sequens lra Qui
uidet me et c. tal enim indisio
inisiois e pp o uite e xiiij
philippe qui uidet me uidz
z patrem meu no credis q
ego i patre z pr i me e q. d. h e
vo q re qui uidet me uidz z
patrem meu q ego i patre z pr
i me e pp uite e Deni c dt.
Ego lux po pa vo z pt e t
Illa fides que expelt tebm
nit al e no solu e h enda i
corde sz z e expmenda ubo
Oz t e fides qua quis credt
i me g ong dz timend me q sia
Quntu ad hac vom dt lra
Ego lux i mundu ueni ut
omnis qui credit i me no ma
neat i tebr Nondu e q ihs
ubis describi adue q eb
mois pmo enim no comenda
aduenie dignitas cu dd
Ego lux huius e enim dignitas
que queuit soli deo unde Ysa
xo dicens ego lux o t ea q ad
patrem cognicoe q pd lux
nota uz Et aug i omi de
hac dignite dt q xo e lux
q a se recedeno pt q inco
mutat e t a quo quis rece
sit tenebrabi z o comenda
aduenie humilitas cu dt.

Veni i mundu s. In ppaue
Et in f xiiij Exiui a patre
z veni i mundu z comenda
hic aduet a sui utilite qu
dt omnis qui credt i me i
tebr no maneat. In q o p
tinuit s aug q xo e ob inert
i tebr q omnis pccaut et
egent g dei Ad ephe. v. erat
aly tenebr z innuit s aug
q licz dixisit aplis Vos estis
lux mundi tu no sic como
lux quo xo q xo e lux q e
capit a tenebr apli dt
erat lux q accipiebat de
tebr z q innuit ab aug
e q licz credas sit aplo sud pphe
sicut lui illuiato tu no cre
dimg i apli nec pphani sz
magis i eu q uet eis illuiat
Unde vo e q credi i alique
id e q credo i eu tende
tendey at in xpm z e i dy
sicut ultio sig Deni cu dt.
Et si quis audierit ubu me
po reprehensio ubi xo eo
Dempco ut cot sic lra
Qui credit i me no mact i
tebr sz qui no credit co
dempt In hac at pte sic
pte q p od xo e o t q cot ipmes
ubu suu no dampn ab eo
z o t q s mo no sua dapt
uni Qui spnit me z c. ad
fin dd Et si quis audierit
ubu mea et no custodierit
s. credo i corde q fitedo ore
z exequendo exoti i ope eo
no iudico eu s mo q vo e
q no ueni ut iudice mund
sz ut saluisice mundu lut xo
Filius hominis no uenit aias
pdere sz saluare q. d. s aug
Nc e tpe mie p ultio at adue tu

12 est tempus iudicii. Deinde cum dicit
Qui spernit me, ostendit quod si non
credentes non evadent iudicium.
Et primo ponit quem interitum,
2o [in]aniter, scilicet sermo. Circa ad
primum quod glossa sic legit: Et modo non in-
ducam si non credentes, tamen non
evadent iudicium, immo qui spernit
me et non accipit verba mea
habet qui iudicet eum. Et ratio est,
quia qui non accipit verba Christi con-
tempnit Deum, eo quod verbum est quod Christus
dei est verbum. Secundo quia non obedit
mandato Domini contempnit Dominum.
Deinde cum dicit Sermo quem
locutus sum, scilicet quis eum iudicabit.
Ubi advertendum est quod qui non
credit in sermone Christi eo ipso
reddit dignum iudicio et dampnatione.
Sicut qui non obedit mandato
ut si imperatoris non obediat mandatis
reddit eum dignum dampnatione et
pena. Si haec sumuntur duae voces
ad propositum, scilicet Sed qui misit me,
primo formaliter sic, ut si diceret:
iste sermo patris qui mittit
non potest non credi, quia non acceptus
reddit hominem dignum dampnatione.
Sed iste est sermo meus, quia a meipso
non loquor sed a patre. Ergo etc. Et
hoc est quod dicit littera: Sermo quem lo-
cutus sum ille iudicabit eum, scilicet con-
tempnentem et spernentem, in novissimo
die, quia ego ex meipso non sum
locutus, sed magis a patre, cuius verba
nos sunt contemptibilia. Notandum est quod
hunc passum aliter exponit Augustinus.
Supponit enim quod filius sicut est
verbum patris, ita et sermo. Supponit
etiam quod hoc annunciavit seipsum
et quod id quod annunciatur est sermo, ideo
Christus potest dici sermo. Et si hoc, sequi-
tur propositum, quod Christus iudicabit in no-
vissimo die. Ipse enim est sermo qui
iudicabit. 2o dicit quod ista potestate

non habet a seipso sed a patre. Ideo dicit
quia ego ex meipso non sum locutus,
quasi dicat: sicut ab eo habeo quod loquor,
ita ab eo habeo quod iudico. Sermo
quod sequitur est quod Christus primo adventu suo
non venit ad iudicandum, sed 2o
tantum; dicit in novissimo die. Illo
die iudicabit filius, in forma humana
apparens, sed ex potestate deitatis iu-
dicium faciens, quia filius hominis est,
sed tamen non iudicabit ex potestate humana,
sed quia filius dei est. Et hoc est quod dicit littera
quia ego ex meipso non sum locutus.
Deinde cum dicit Sed qui misit me,
ponitur secunda vox, et potest esse talis: Mandatum
quod observatum dat vitam eternam
est custodiendum et non contempnendum.
Sed sermo meus est mandatum dans
vitam eternam, ergo est audiendus.
In hac voce sic procedit Christus, quia primo
ponit quod sermo suus est mandatum
dicens Sed qui misit me pater,
ipse mandatum michi dedit quid dicam
quid loquar, quasi dicat: inquantum homo
dedit mandatum ut vobis loquar.
2o ostendit quod hoc mandatum dat vitam
eternam dicens Et scio quia mandatum
eius vita eterna est, id est dat vitam
eternam. Matthei xix: Si vis ad vitam
ingredi serva mandata. Ergo quae ego
loquor sicut dixit michi pater sic lo-
quor. Notandum est quod hunc passum aliter
legit Augustinus. Supponit enim quod filius
est sapientia patris. 2o ex hoc concludit
quod in ipso sunt mandata patris. Sunt
enim in sapientia dei sunt rationes omnium cogi-
noscendorum, et ita sunt rationes omnium
agendorum. Ex hoc sequitur 3m quod filius
accipit mandatum a patre, non quod
quae prius non habuit, sed per eternam generationem,
quia sicut filius per eternam generationem habuit
et habet a patre quod sit sapientia et verbum.
Ita ab eo habet quod in eo relucerent
mandata patris, ex hoc sequitur 4m
quod sicut istum modum legendi mandatum

Jo

est vita eterna cum q2 mandatum
eius filius filius autem est vita eterna cum
Ex hijs sequitur iiij q dicitur Sic dixit
mihi pater sic loquor q pater dixit
filio sic genuit eum Nam pater gig
nendo filium genuit istum ita q istud
dicere fuit gignere De hoc in ps
Dominus dixit ad me filius meus es tu

Capitulum xiij Jo xiij

a Ante diem festum pasche
postquam determinatum est de quodam pre
ambulo ad passionem scilicet de gloria
q recepit xpc hic agitur de ipsa
passione Et dividitur in duas partes
primo xpc confortat discipulos 2o
post consumatam suam passionem est 18
capitulo Prima sic patet q primo confortat
discipulos in instanti tribulationum exemplo
sue humiliationis et hoc in capitulo isto
2o verbo eruditionis xiiij capitulo
3o subsidio orationis capitulo xvij hoc
ergo capitulum est de humilitate xpi ostensa
discipulis in quo sic patet q primo
proponit scilicet exemplum 2o inducit
alios ad imitationem ibi postquam ergo lavit
3o detegit inde proditorem ad de
mandationem ibi et cum hec dixisset ihc
4o post insinuat discipulis ad sequendum
passionem ibi cum ergo exisset In prima ergo
parte ponitur se xpc exemplum sub hoc ordine
q primo inducitur tempus cogitans
2o inducitur xpi humilitas ibi et cena
facta 3o inducitur renitentia petri ibi
Venit ergo ad symonem petrum
primo ergo inducitur tempus optimum q2 tempore
pasche et tempore transitus xpi ad patrem
in quo xpc debuit ostendere affectum
suum ad discipulos et ideo dicitur Ante diem
autem festum pasche sciens ihc q2
venit hora eius ut transeat ex hoc
mundo ad patrem q d non invitus
non inscius sed sciens et volens moriturus
passus est J xviij sciens ihc omnia
que ventura erant super eum et cum
dilexisset suos qui erant in mundo
in finem dilexit eos Nota hec q
eternitati verbis istis primo dicitur potentia No
passionis in xpo vnde dicitur Sciens q2
venit hora eius xpc enim multis
modis dicitur se passurum esse passionem suam
scilicet per clavium collationem Mt xvj
postquam enim xpc dixit petro tibi
dabo claves regni celorum
statim subiunxit q oportebat
eum ire in ierusalem et multa pati
Et hoc ideo quia remissio peccatorum
que fit per claves non fit nisi in
virtute passionis xpi 2o dicitur se passurum
esse passionem per transfigurationem vnde
post transfigurationem dicitur Nemini dixeritis
visionem donec filius hominis resurgat
in quo notatur q visio dei non est
nisi per virtutem passionis xpi 3o predi
cando passionem discipulis per curationem
lunatici Mt xvij vnde post curationem
illius dixit filius hominis tradetur in
manus hominum Ex quo ostenditur q liberatio a
potestate diaboli non est nisi per virtutem
passionis xpi 4o predicando passionem
per parabolam de remuneratione
laborantium in vinea vnde post
illam parabolam dicitur Ecce ascendimus
ierusalem et filius hominis tradetur ut
in quo ostenditur q remuneratio non est nisi
in virtute passionis xpi 5o predicando
passionem per declarationem electorum ad
regnum vnde post illam declarationem
dicitur Mt xxv dicit xpc Mt 26
scitis q2 post biduum pascha
fiet et filius hominis tradetur In quo
q electi non consequuntur effectum
nisi in virtute passionis xpi et ideo in
istis [illegible] de hoc
ascensionis xpi ideo dicitur ut transeat
ex hoc mundo ad patrem vbi
augustinus notat [illegible] q est
transire de mundo [illegible] transire
cum mundo [illegible] transire ad patrem
[illegible] transire ad hostem [illegible]

b cum transeat de mundo et ad pa- hoste
trem. Secundum quod notat augustinus quod species
transeundi ad patrem data est
membris in transitu capitis. i. [illegible]
unum [illegible] iam quia habet arra
sui transitus ex hoc quod christus transiuit.
Tertium quod notat augustinus est quod paschale
dicitur transitus. Quidam enim existi-
mauerunt quod pascha est nomen grecum
dictum a passione quod est passio. Sed melius
dicitur quod pascha est nomen hebreum
quod interpretatur transitus, quia populus dei tunc
primo pascha celebrauit quando transiit
de egipto et quando transiuit mare
rubrum. Istis tribus [illegible] me[illegible]
tamen hoc nomen dicitur. Ut transeat ex
hoc mundo ad patrem. Non enim [illegible]
quod transeat de loco ad locum cum
ipse dicat Ieremie xxiii. celum et
terram ego impleo. Sed sic dicitur
uenisse a patre non descendendo
sed magis assumendo humanitatem. Ita
dicitur ad eum redisse in quantum [illegible]
eandem humanitatem transtulit et consors
patris gloriae. Ad philippenses ii. omnis
lingua confiteatur quia dominus ihesus christus
in gloria est dei patris. Secundo circa hoc innuit-
tur ipsius quo ad suos ordinem amoris
cum dicitur. In finem dilexit eos.
Ille enim amor est ordinatus qui est
in fine. i. in christo. christus enim finis legis
unde christus est finis perficiens. Ad hunc
ergo christus dilexit eos ut perduceret
eos in finem. i. in se ipsum qui est finis
ultimus in fine. i. in uita eterna. De hoc
fine ad Romanos vi. habetis fructum
uestrum in sanctificationem, finem uero
uitam eternam. Tertio circa hoc innuit-
tur ipsius feruorem et uigorem
amoris christi ad suos [illegible]
[illegible] In finem dilexit eos.
i. in mortem quasi dicit in tantum dilexit eos
quod ipsa dilectio perduxit eum usque ad

mortem. Ad ephesios v. dilexit nos
et tradidit semetipsum pro nobis
[illegible] ab deo [illegible]. Ante diem 90
festum pasche. Ut enim super hoc quod dominus
confecerit de fermento. Circa hoc cum
pascha esset xiiii luna, et hec fuit
[illegible] xiiii luna qua incipiebatur fer-
mentum apud iudeos. Unde dicitur
Exo. xii. preceptum erat quod a xiiii
luna ad uesperam usque ad xxi
diem mensis non inueniretur fermentum
apud hebreos. Ad hanc questionem dicendum
quod hec est discordia inter grecos et
latinos. greci enim dicunt quod christus
confecit in fermento [illegible] sicut dicit
glosa quia dicit quod pascha dicebatur
dies qua immolabatur agnus
tertia dicendum quod christus crucifixus
ad [illegible] gloriosus [illegible]
debebat crucifigi die immolationis
agni. hic est xiiii luna [illegible] illa
dicit ut comederet agnum pascha-
lem [illegible] xiiii luna
in qua incipiebatur [illegible]
[illegible] non [illegible]
[illegible] non [illegible]
minaret sed manducauit pascha.
ex quo [illegible] quod [illegible] ad [illegible]
qui manducauit pascha et [illegible]
quibus christus [illegible] pascha [illegible]
[illegible] Ad [illegible] xxiii. quod multi [illegible] in die cruci- mulieres
fixionis [illegible] ad [illegible]
[illegible] Ubi dicit glosa quod
non licebat ad [illegible] legem
ex quo [illegible] quod magnus dies festi
fuit in crastino crucifixionis
sed magnus dies erat [illegible] dies azi-
morum [illegible]. Alia est [illegible]
[illegible] dominus celebrauit pascha
xiiii luna sicut [illegible]
alii [illegible] dicunt
[illegible] 26. et luce 22. quod hec [illegible] dic
azimorum qua debebat immolari

Xᵉ [illegible] azimis

pascha. h' valet q dicit g'tis q
iohes sicut posterior ceteris ads
treb' tu em omnes euangeliste sunt lo
cuti vno spu omnes dixerunt equa
Intelligimus g' q manducacio agni
tipici euacuata e p manducacio3
agni veri z io manducacio agni
vet debuit sequi z non preire. Un q
i luna xiiij dies pascha fiet qui n
comedebat n azima p3 q dies
i azimo cofeta Ad ix arg qu
dr de iohe qui dr ante diem festum
pasche dr ab aliquibus q iohes
lo' de die xv ante qm festa est cena
Alij dicunt sic q solepnitas pasche
incipiebat de vespera precedentis diei
et terminabatur in vespera diei pasche
Sicut z apud nos incipit fest
i vespa vigilie festi z io s morem
loquendi q est fui i vigilia
natis dni dr ee fui i festo que
morem seruantes alij euangeliste dicunt
cenam heri factam p'o die azimorum
que facta fuit die precedenti ad vesperam
quia iam ptinebat ad pm diem
azimorum. Iohes u'o accipit hic
diem festum pasche p illo die qui
totus celebris erat non autem p eius
vespera solum celebre erat z io dr
ante diem festum pasche i ante diem
pasche qui totus erat celebris.
Ad 2m qn dr q non introierunt
i pretorium etc. dicendum q pascha vo
dr azima que p septem dies co
medebantur a iudeis th' non accipitur
a iohe qn dr ut non contaminarentur
s manducarent pascha. 2° dr
pascha agnus paschalis luc. 22.
i qua necesse erat occidi pascha
3° agnus lube 1 ad cor 5. pascha
nrm ymolatus est xps. Ad 3m de
mulieribus dicendum q mulieres que fuerunt
hic est ob reverentia sabbati non q
erat primus dies q i primo die lice
bat ad parare [illegible]
q illi vij dies erant ob celebres
s primus p ceteris [illegible] h' e xvij. Sab

batum atq erat inter illos erat dies
festus i quo non licebat parare
Deinde cum dr et cena facta. Agit(ur) 4
de humilitate xpi que hat humilitas ostensa
est i quodam obsequio. vnum p'o po' ho
obsequium 2° magnitudo obsequij i
Oracio 3° preparatio ad obsequium
Surgit a cena z ponit obsequium
i demisit aquam i pelvim etc.
Circa primum dr et cena facta
Cum dyabolus iam misisset i cor ut
traderet eum iudas symonis scariotes
Cena autem dr Cena facta non que
iam esset consumpta z tum facta
Ad hoc enim recumbebat cum suis et
pedes lavit discipulorum quos postea
recubuit et buccellam tradidit p
ditori s intelligit est cena facta i
iam parata ad comunem usum
producta. Deinde cum dr Sciens. po'
magnitudo obsequij fuit magis
[illegible] et humilitas. Et quam
magnitudo [illegible] i [illegible] dr Sciens
Spualis enim donum ignorare non
debet 1 ad cor 2. nos spm huius
mundi non accepimus sed ut sciamus que
a deo donata sunt nobis et io
xpus sciebat que a deo donata
erant ei 2o magnitudo que erat i ptate
z io dr z q omnia dedit ei pater in manus
q' tulit tradita enim oi potestas
i celo et i terra. 3° consistit i cogno
bilitate z io subditur q a deo exivit
et ad deum vadit Jo. xvi exivi a
patre et veni i mundum iterum relinquo
mundum et vado ad patrem Nota
est q s aug' i omelia [illegible]
fit mencio de iuda ut ostenderet
humilitas xpi hic enim apparet eius
humilitas q non est dedignatus eius
pedes lavare cuius manus iam pre
videbat i scelere ad ostendendum [illegible]
humilitatem fit mencio de magnitu
xpi hic enim apparet eius humilitas
q cui omnia dedisset pater i
manus [illegible] s pe
des lavit [illegible] scit a deo exivisse

et ad dñm p̄g(er)ē/ nō dedi m(ihi) s(ed)
homis sui impleuit officiū
Deinde dicit(ur). Surgit a c(en)a/ p(ost)
p(re)parato obsequet(ur). q(uia) ad mo(dum)
boni ministri surgit a c(en)a/ ut
q(uas)i omnia possit in(tel)l(igi) q(uod) sit uer(e)
ministro/ 2º ad mo(dum) boi mini(ster)
depomt uestime(n)ta sua q(ue) impe-
dicu(nt) ministeriu(m)/ 3º ad mo(dum) boi
mini(stri) accep(it) uesta ministro(rum)/ q(ui)a
cu(m) accepisse(t) lintheu(m) p(re)cinx(it) se
Q(uo)m(odo) aug(ustinus) x(ps) po(suit) uestime(n)ta sua
q(ui) cu(m) i(n) for(ma) dei e(ss)et exinaniuit
semetipsu(m) nō q(uod) depone(re)t ma-
iestate(m) sua(m) s(ed) q(uia) ea(m) abscondit.
sub puit(ur)e nra/ 3º p(re)cinxit se
lintheo q(uia) forma(m) s(er)ui accip(ie)ns
hitu inuent(us) e(st) ut ho/ Deinde dicit(ur).
Deinde misit/ p(ost) ip(su)m obsequi(um)
q(uo)d co(n)sistit i(n) 3(bus) q(uia) aqua(m) mis(it)
i(n) peluim et q(uia) lauit pedes/ et q(uia)
extersit i(n) quo no(ta)t tu(r)i(us)q(ue) mag-
na humilitas. q(ui)a nō solu(m) ei humi-
litas e(st) o(pe)ra e(ss)e lauandi s(ed) (et)
alia/ Nam nō solu(m) lauit s(ed) (et) uesti-
menta deposuit/ lintheu(m) p(re)cinxit
(et) pelui(m) impleuit. (et) nō aliis
implere iussit s(ed) omnia op(er)a p(er)
se ip(s)um f(e)c(it). humilitas e(iu)s a(r)t(em) ex
obsequio q(uia) humiliauit se usq(ue) ad
pedes disci(pu)lo(rum)/ (et) ex mo(do) q(uia) p(er) se
ip(su)m omnia fec(it)/ Aug(ustinus) i(n) omel(ia)
misit aqua(m) i(n) peluim q(uia) sa(n)g(uine)m
suu(m) i(n) t(er)ra fudit/ lau(it) pedes
disci(pu)lo(rum) q(uia) sanguine suo lauit
immu(n)dicia(m) pecc(at)o(rum)/ lintheo ter-
git q(uia) carne q(ua) erat indut(us)
uestigia eo(rum) co(n)fortauit.
T(er)cio q(uer)it(ur) ab de illo u(er)bo. Cu(m) ia(m)
dyabol(us) misisse(t) i(n) cor ut traderet
eu(m) etc. q(uia) si dyab(olus) i(m)mittit uelit
nolit ho(mo) peccab(it) s(ed) h(oc) e(st) fin(is) g(ra)tio
(et) p(r)i(n)c(ipium). Ad h(oc) r(espo)nd(et) aug(ustinus) i(n) omel(ia)
Ubi duo innuit p(ri)mu(m) e(st) q(uod) ista i(m)-
missio fuit sp(irit)ual(is) suggestio

t(ra)nsduce(n)t i(m)p(re)ssio/ Nō em(im) sic i(m)-
mittit dyab(olus) q(uod) ip(s)e agat et
i(m)p(er)ficiat/ (et) in eo ad(h)uc i(m)mitti
uero recipiat sic eni(m) uero
peccaret q(uia) sicut passiuo p(otes)t
refugere actione(m) agent(is) ita(m)
meb(is) poss(it) refugere acc(i)o(ne)m in-
te(n)t(is) s(ed) i(m)mittit dyab(olus) suggerendo.
h(oc) e(st) offe(re)ndo ad delecta(bi)le q(uo)d
alliciat uos s(ed) tu(n)c nō e(st) peccat(um) si e(st)
accipe(re) (et) nō accipe(re) p(ro)p(ter) hoc nō
cogit ad peccandu(m)/ 2m q(uod) innuit
aug(ustinus) e(st) q(uod) sp(irit)ual(is) n(on) e(ss)e acci-
i(n) bonu(m) (et) h(oc) q(uia) ea(m) q(uam) suggestio
sp(irit)ual(is) mala/ ap(osto)l(us) (et) d(icit) e(ss)e q(ua)da(m)
sp(irit)ualia neq(ue) i(n) c(e)lestib(us) ad-
u(er)s(us) q(ue) e(st) nob(is) colluctatio/
Q(uar)to q(uer)it(ur) ab quo intell(igi)t(ur) d(e) o(mn)ia
dedit ei p(ate)r i(n) man(us)/ D(ic)o q(uod) h(oc) u(er)bu(m)
declarat d(omi)ni magnitudine(m) q(uia) tanta(e)
pot(est)at(is) e(st). In manu(m) dedit o(mn)ia. s(ed)
p(ro) g(ra)t(i)a g(e)n(er)ando filiu(m) g(ene)rat eu(m) d(omi)n(u)m
g(ener)at eu(m) habe(re) o(mn)ia i(n) manu sua.
2º istud u(er)bu(m) declarat (con)uersa(ti)o(n)e(m)
(et) pa(ssi)o(n)e(m) (et) tu(n)c e(ss)et (con)tin(uu)m pa(ssi)o(ne)m
(et) salutem o(mn)i(um) ex q(uo) sic q(uod) p(ate)r ex-
po(nit) filiu(m) pa(ssi)o(n)i tradi(dit) i(n) q(ua) (con)sist(it)
i(m)mag(n)a (et) i(n) (con)tinuitate e(iu)s o(mn)ia i(n)
salute o(mn)i(um)/ Et q(uia) hanc (con)missio(n)e(m)
sciebat x(ps) dedit eu(m) ex(ist)e(re)
o(mn)ia q(ue)cu(m)q(ue) sp(ec)tat ad salu-
te(m) o(mn)i(um)/ int(er) h(oc) e(st) op(us) humilit(atis)
(et) i(de)o exe(cu)ta p(ro)p(ter) q(uod) di(cit) sacro
i(n) h(oc) q(uia) o(mn)ia dedit ei p(ate)r i(n) mag(ni)-
tati actu(m) actu humilit(atis)
Q(u)i(n)to q(ueri)t(ur) ab de illo u(er)bo. No
Et cepit lauare pedes discip(u)lo(rum)
q(uia) h(oc) uidet(ur) q(uod) p(ri)us lauit discip(u)los
q(ua)m pet(rum)/ q(uia) p(ost) istud d(icit)ur.
Venit ergo ad symone(m) petru(m)
Ad h(oc) r(espo)nd(et) aug(ustinus) volens q(uod) x(ps)
a petro incepit/ Nō e(ni)m credend(u)m
e(st) q(uod) p(ri)us aliis lauit (et) p(ost) ea ue-
nit ad petru(m) s(ed) q(uod) p(ri)mo lauit petru(m).
Sed ta(men) g(ra)tio p(ro) q(ua)da(m) anticipa(tio)ne

narrat scdm diuersos. Cepit ihc
lauare pedes discipulorum suorum. explicatiue
ratio, dicitur quod primo lauit petrum.
Hugo autem dicit quod prius lauit
alios. Augustinus vero vult significare
quod magis indigebat lotione
interiori quam petrus. quemadmodum ei
sperabat dicens incipe ab his qui
magis indigent. sic christus exorditur
ab his qui magis indigent.
et ultimo venit ad petrum
tamquam minus indigentem. Crisostomus autem
dicit quod primo venit ad petrum
sive ad proditorem. sed credibile est proditorem
tamquam presumptuosum ante eum recu-
buisse quamuis alios, ausus fuit
hoc autem insinuat evangelista cum dicit
Cepit lauare. hoc enim quo ad
presumptuosum. Deinde venit ad pe-
trum. Venit ergo ad symonem petrum.
per quam introducta est christi humilitas.
hic introducitur petri reuerentia
hic ostenditur quod primo reputatur christi humilitas
quod ministrabat. secundo ponitur petri reuerentia.
verumque tunc oriebatur ex errore.
ibi dicit ei petrus. tercio christus promittit
doctrine veritatem. ibi respondit ihesus. Petrus
ex reuerentia recusat obsequium
dicit ei petrus. Christus comminatur
recusanti. Si non lauero te. Vol-
tio ponitur ibi dicit ei symon
petrus. Et tu ad pedes quos timere
sciebat. Sic ergo lauit
alios signum quod magis indige-
bat lotione interiori. et tunc deinde
venit ad symonem petrum.
Vel sic continuetur. Augustinus lauit
pedes discipulorum. et hic ostenditur
quod primo venit ad symonem petrum
tamquam ad beatissimum apostolorum. Deinde
cum dicit. dicit ei petrus insinuatur re-
uerentia petri. Nam quasi expauescendo
dicit. Domine tu mihi. tu dominus meus. suo
tu magister meus discipulus. tu opere in
misso. Crisostomus. manibus quibus
oculos ceci aperuisti. leprosos

mundasti. mortuos suscitasti
mihi lauabis pedes. Queritur autem
quare solus petrus recusat. Dicendum
quod si christus primo venit ad petrum
tunc patet, quia solus quoniam quidem
alii non recusaverunt quia castigati
ex primo ad [illegible] facta petri.
Si autem prius venit ad alios et
deinde ad petrum. tunc ihesus fecit
omnium servorum. petrus quia non permittens
cum deliberare alii deliberantes
cogitaverunt quod non irrationabiliter
hoc faciat. petrus autem non deliberans
ex magno fervore tamquam deliberans
recusavit obsequium. Deinde cum dicit.
Respondit ihesus. petro dubitanti promittit
doctrinam quasi dicat christus non dubites
recipe lotionem. quia quod ego facio
non sine causa fit. quam causam postea
manifestabit. Queritur autem quid
fuit hoc manifestatum. Dicendum quod christus
in actu suo quo lauat pedes
manifestat nostrum defectum. Omnibus enim
defectus est. omnis indiget lotione
affectum. Ideo ergo christus lauit pe-
des discipulorum, insinuans eorum defectum.
hoc autem insinuauit eis quando dixit
mundi quia lotus est non indiget
nisi ut pedes lauet. secundo christus in
suo actu instruit nos ad
humilitatem ut si magister fuit humilis
erubescat discipulus esse superbus.
et hoc manifestauit christus quando dixit
exemplum dedi vobis etc. et per quod
promissio facta petro de significatione
actus soluta est ei duobus locis.
Deinde cum dicit. Dicit ei petrus ponitur re-
cusatio petri dicentis Non lauabis
mihi pedes in eternum. id est numquam hoc
patiar. hoc quippe in eternum non
fit quod numquam fit. Deinde cum dicit
Si non lauero te ponitur comminatio christi
dicentis si non lauero te non habebis
partem mecum. per te dicit consortium di-
uinum. De quo per dominus pars hereditatis
mee et calicis mei. tu es qui restitues hereditatem meam

D mea itra vincium Et maie
dcme maia optima pte elegit
Teitur ab utru quinacto
fuit iusta. vi q no qz ng dz
suad tra vimentum nisi ppr
pctm sz no lauare pedes no e
pctm g ppr hoc no debuit
suad petrus Ad o.tu e qz ppt
reuerentia no potuit Ad solone
hg qonis nondu e cu dicitur
q petrus ex bo proposito dixit
q h no pdat dices no lauab
mi pedes i eternu Ad hoc dices
phicebat op9 q e pducens ad
pte vtnq quodd i se sz i sua
significatoe qz loto pedu
sit locone affectuu sine quo
h pt ee pars cu xpo et io xps uolens
petru reducere g tm reuerentie
t no inde te q s pdat dixit
Si no lauero te no hebis pte m
q illi qui recusat tropolo
gizare h et silla no hnt vn sol
uat qonem quo s ab suad por
tare mite e tne no ppr locoz
pedu Ad arm i qrm dz e
q xps intelligebat de locoe
interiori vl dz e q lz no la
uare pedes no sit malu de
se tn e malu qz xps nolebat
oppom illius s locone Deinn
tu d D ei symo petrus poi
obia ipa et p quodd po ipa
obia z m i d ei hec sz
ad obiam dt dne no tm pe
des meos sz et mag et caput
i totu meipm expono ad
locone anteq a te separer
Teitur ab qre xps no lauit
mag et caput sz tm pedes
dz e q p petru intr hoies
qui st i statu salutis tales
at no indiget locoe capitis
Cuius vo e qz caput i mete
ipa vo e vo at talium mete

quingi deo talesz no indiget
locoe in anima qz corp opa
iusta st indiget tm locoe pedu
Cuius vo e s augg z s dicitur
qz impole e hoiem aly no p
tare uenialia et no hre aliqua
inordinatoe i sua sensualitate
quoeq pes ai e Vn dicitur
impole puto no totam ani
extrema aiet infima eqq q
quo ad homines pfectus ds ee
pute. Deinde cu d d ei ihc
po vii. Vi qua visio ep dat
vnu docmentu zo adaptat
ad pposit i et uos mundi estis
pmo g o dat docu qr quidas
visione pet. Dixerat eni petrus
no tm pedes sz et mag et capud
hntat x demanit capite
no sit E curia qr ia lotus ee
Qui at lotus e no indiget
nisi ut pedes lauet sz e mundus
totus Teitur ab de dcto xpi
No debuiss dici qui lotus e
no indiget nisi ut pedes lauz
qz si totus mundus e no indiget
locoe i aliq pte sui Ad h e q
istud ubu pmo declarat pfectos
stam i bapmo et tuc e sensus
qui lotus e s i bapmo no indi
get nisi ut pedes i affcus pui
ficet Cuius vo e qz ex quo sa
gti itnis qhi aliquanga et
aliq inordinacio i affectu zo
istud ubu refert ad supmam
et tuc e sensus qui lotus e i suo supmo
supmo q e caput aie Deho
dicitur quidam st qui et p9 bapm
replent pulue sclis et sz ad
ea quinud lcime disclis q
st erga solos pedes indiget
lauacoe Deinde cu d et uos
mundi estis applicat docm sui
ad pposit d i et uos mundi estis
sz no oms Et tunc ab qret
ppr q dixit no omnes Sed dt cauta
Sciebat eni quis n act q

70

cu tradet p dyz no est mund
omis q d clvita h dixit xc
sp iuda inmundu prod quia
qz paupes no erat sz cu
at qz dyab inmisit i cor eg
no ut pdet xm. Mo hic e de loco
pedu q h loco not p o ex pte
x summa piete. Nam hoc loco desc
q xc ptauit languores t inq
tates nras. Un aug optebt
lauad pedes disci a quibz
immundicia pedu disci sust
piat i corp ppriu spe ci lag
uores nras ptauit. 2 ch fm
de pedu loco e de lat doc
ydonei. t io dt aug q doc
t ptor a chre affctus lotos t
mundos. eq vo e qz hut tu sue
p xm qui e mast hut onde
pp iter scm tio xc loques
aplis sicut doctorib dyx eis
qui lotg e s i bapmo no indigz
nisi ut pedes lauet i affctus.
Ex hoc at ubo accipit aug ad
selenciam q petrg fuit bap
tizatg. Vn sic dt ex h mt q
petrg fuat ia bapti. Intel
ligim enim discipulos p qos bapti
zabat ia fuisse baptizatos sine
bapmo iohis ut nonulli arbi
trat sine q mag credile est
bap. Sz 3o h fm declat si
aug sine mgri h ee dz filo
magistri ut discl assimile
mgro est. h c e q dt aug pus
qui fiat apl ut mgr t dns
indiget lauar pedu uelut
insufficientes discpl t adhuc sapi
entes spm sui. cu at ab cor
ia lotg attigit statu mgri
potest t pedes alior lauare
p doctina ex qo pz q ng dz
usurpare magisteriu prmo
fuit lotg p prui mgrius. xc
P ostq'g posito ex

hic xc hortat discipulos ad imitacio
nem sub h ordine. qz po cum ta
venerat fcm xc. 2o ponit
exhortacom i scitis q fecerim
uobis. circa pimu go ad pmu dt cum ta
q xc p ggm lauit accepit uesta
sua t itm recubuit. ubi insinuat
q pas e vita e ascensio t xc ad
uentg ad iudiciu. pmo ei xc
lauit purgans peccatore facies
p sanguinis sui effusionem. 2o
accepit uestimenta sua qz 3a die
resurgens eode corpe ia imortali
uestitg e. 3o itm recubuit qz
ascendens i celum t sedens ad
dexteram patris inde uenturg e
ad iudicandum. Deinde cu dt
Scitis ponit exhortacom q ex
hortat discipulos ad imitacionem
sui ex ore actum hortat at eos
3 modis p voce magistri t voce
primi i si h scitis z voce mici
amen amen dico uobis. scdm ad
pm dt scitis q fecerim uobis q d
fuimus cor de uestri digni gsidat.
Angg h dyt xc ut interrogatiue
ut ondat fcm magnitudine. Vel
impatiue ut discipulos erigat
intentum. Deinde cu dt vos uocatis
ponit xc sua exhortacom
Et pt ee vo exhortatia t
[illegible]
discl dz imitari mgrm a sig
dimissa ego sum sug et dns
t mgr vos at estis discipuli t seui
ergo debetis me imitari. In hac
voce ptes sic x qz ppo inove
2o que l si go ego laui 3o ponitg
mai l amen amen dico uobis
pmo go po minor q fuit q xc
e mgr t dns t h e q ipe dt
vos uocatis me mgr t dne
t bn dicitis sum etem. Est at xc
mgr Mt xxiii. Vng e mgr
ur xc. Est enim mgr quib ka
thedra i celo t tn doz i terris

c Est et xpc dns. vnde deuocabat
eu dnm suu pus dixit dne
dno meo. Deinde cu dt. Si go
ego laui. pos'q' cocludebat
eniq si dns et mgr lauat q
discipl' et sing dz imitari eu.
Et hoc e q' dr. Si ergo ego laui
uros pedes dns et mgr et
uos debetis alt' alterius lauare
pedes. ad phil. ij°. In humilitate
superiores inuicem arbitrantes
et est hoc sentite in uobis qd et
exm em dedi uob ut quead-
modum ego feci ita et uos facia-
tis. Dt xpc sign sue ptatis
sit mira et hi imitari no possug
Dt enim xpc exm salubre
humilit. et hoc ut assimilem. De
hoc Mt. xi. discite a me
qz mitis su et humilis corde.
Dt exm acrime pamus et hoc
ut imitem. j. pe. ij. xpc passus
e p nob nob relinquens exm
ho dt exm in obliqua actois
et hoc ut coformit opent nos
eni dr. exo. inspice et fac
s exar et hoc mo ouis plati
dnt ee exm subditis p bonz
actonu vnde aplus scbens ad
titum exhortat eu dr j ij c
In oimbz pbe te ipm exm
bonz opm i doctrina in integ-te
i gni. Deinde cu dt. Amen amen
dico uob. ponitur te maioris
sunt at maior q' sing et discipl'
imitari dz dnm et mgrm in
actibz humilit. Ro. at hoc e qz
minor dz imitari maiorem et hoc e
q' dt lra Amen amen dico uob
non e seruus maior dno suo
nec aplus maior eo q misit illu.
c. Sextu ab de libo vos uocatis
me mgr et dne et bn dicitis.

hec enim ee q' i d q dr pu xxvij.
Laudet te alienus et no os tuu
Ex quo vi' q' q's malefecit
laudado se. Ad ista qoz vnz
augg in omne dr piculosu e
placere tui ratio e subbic
Ex q' pt accipi vna ro sic
Illi e tanenda laus q pt ex ea
superbire sz deus no pt superbire ex
aliq laude g no est tanenda
sz cu hoie z° dt sic augg e in-
tuu qz se laudet deus no se
extollit excelsius no pt dici
arrogans deus ex q' dico pt
accipi z a ro sic. Illi e tanenda
laus qui pt sibi attribuere quod
ht xpc q attribuitur de dnia ar-
rogans sz xpus pt sibi attribuere
quod heat cu ipe sit pfectissi-
g° ei no e tanenda laus. Ho
et sic augg. Nobis uaqz expedit
dnm nosse et no illu cu q's
cognoscit se no se indignu
ipe qui nouit. Ergo no se
laudando qi arrogantia uitare
uoluit nob sapien deuegabit.
Ex hoc dico arru iij ro sic.
no pp' se se extollit q se manifestat
ad utilitate fidelium sz xpc manifes-
tabat se ee mgrm et dnm
ad utilitate discipul g° no fuit
ibi extollencia culpabit. Sequitur
ab de lo libo. Et bn dicitis 90
commedat enim eos qz uoca-
bat eu dnm et mgrm cu tn
alibi ait vos no omnis q dt mi
dne dne intrabit in regnu celor
Ad hoc dicendum e q' quida dnt xpm
dnm et mgrm tm ore no tn
coformant se magistro opere et
hij no intrnt regnu celorum
quida at dnt xpm mgrm et
dnm et coformant se magistro ope-
re et hij sunt laudandi a xpo in qda glo-

c. viij. vitte e opus sermone et ope-
re corporis. Item regimen dei, obedientia et
non omnibus mercupacio. Unde
dicit ipse dicere ubi, ubi placo
discordat a nostro. De quo apostolus
ait. Nemo potest dicere dominus ihesus nisi
in spiritu sancto. Tercio queritur ab de
illo verbo. Et nos debemus alter
alterius pedes lavare. Videtur ei si hoc
quod homo teneatur lavare pedes
proximi. Dicendum est quod est lavacrum mul(tiplex).
Est enim lavacrum quo lavat Christus
et de hoc dicitur Apoc. j. Dilexit
nos et lavit nos a peccatis nostris
in sanguine suo. Secundo est lavacrum
renovationis baptismalis. Ad Titum
iij. per lavacrum regenerationis et
renovationis spiritus sancti quem ef-
fudit in nos habunde. Et hoc
lavacro lavat deus principaliter. Sed
homo baptizans ministerialiter. Tercio est
lavacrum refectionis penitentialis
quo homo lavatur a peccato actuali
et lavare pertinet proprie ad pla-
tos qui ministerialiter claves remit-
tunt peccata. Jo. xx. Accipite
spiritum sanctum quorum remiseritis pecca-
ta. Hoc et lavacro lavat se peccator
ut disponendo se ad penitentiam vel
ad satisfactionem de commissis. Unde David
lavabo per singulas noctes lectum
meum. Quarto est lavacrum intuitu
considerationis quo quis per exercitium
intuitum lavat affectus suos a
contagiis terrenis. Et hoc lavacro
debent se lavare omnes fideles.
Ysa. j. lavamini et mundi estote
auferte malum cogitationum
vestrarum ab oculis meis. Quinto est
lavacrum mutue remissionis
puta quod unus fidelis remittat
peccatum alteri. Et ad hoc lavacrum
tenentur omnes fideles. De hoc Augustinus
in omelia. Confitemini invicem

delicta vestra atque ita quidam
invicem pedes nostros lavemus.
Et hoc exponit Augustinus quod cotidie
et offensis condonando. Quarto est
quoddam lavacrum. Sexto est lavacrum corporalis
exhibitionis, puta quod frater humiliet
se ad pedes fratris exsequendo
et hac non debet refugere ab quan-
tumcumque magnus. Ad hunc modum
primo sic Augustinus exponit. Nemo dedignetur
facere quod fecit dominus manibus quod fecit
ipse Christus. Secundo ad hoc monet exemplum
multorum bonorum virorum et sanctorum.
De quibus dicit Augustinus in omelia. Mag-
ne commendacionis humilitatis est. Fecerunt
enim hoc invicem fratres, sed invicem
hospicio susceperunt. Est enim
apud plerosque hec consuetudo.
Unde et apostolus cum bona merita vi-
due commendaret, si hospicio suscepit,
recepit, si sanctorum pedes lavit.
Tercio ad hoc debet ammonere augmentum
devotionis et humilitatis. De hoc Augustinus
in omelia. Cum ad pedes fratris
inclinatur corpus etiam in corde ipso
vel excitatur vel si iam inerat
confirmatur humilitatis affectus. Nono dicitur
est super isto verbo. Exemplum enim dedi
vobis etc. Videtur aliquis nobis invitat
ad sequendum exemplum patris sicut
Luc. vj. estote misericordes sicut
et pater vester misericors est. Et Matth. xviij.
nonne oportuit et te misereri con-
servi tui sicut et ego tui misertus sum.
Et in 1 ad ... pro dilectione inimicos
vestros ...
in quo probatur quod ipse est unus ...
... ut sit pro exemplo in-
fallibilitatis ... quod sic ipse
... a prima ... ex ...
... ita ipse ... exemplo
in ... et sic ... quod
... complendo ...
Ita in ... quod exemplo in ...

f. e plenitudo virtutum. De hoc augustinus
que superbia sanari potest si filii
dei humilitate non sanatur. Et eius
Et augustinus vii de trinitate exemplum est
sursum in celis dominus exemplum deor-
sum miraculis hominum, exemplum
infirmitatibus ad qualescumque, exemplum
sanis ad perman., exemplum mor-
tuis ad non timendum, exemplum
mortuis ad resurgendum. Deinde
tum dicit Si hec scitis hortatur disci-
pulos ad imitandum suum exem-
plum. Et primo quidem ponit
suam exhortationem. 2o ponit quandam
exceptionem ibi non de omnibus. 3o ponit
exceptionis rationem ibi sed ut ad
impleatur. Circa primum ad primum sit con-
tinuatur littera. Dedi vobis exemplum quod
facere debetis quia non sufficit scire sed facere
tenemini. Beati eritis et hoc est quod dicit littera si hec
scitis beati eritis si feceritis ea
quasi dicat scire bonum et non facere non
pertinet ad beatitudinem sed ad condempnationem
Iacobi. Scienti bonum et non facienti
peccatum est illi. Et similiter scribe
noverunt dominum sunt non faciebant unde apu-
labat multis. Deinde tum dicit Non de
omnibus ponit unam exceptionem. Dixerat
enim beati eritis. Ne ergo aliquis crederet
quod omnes essent beati subdit Non de
omnibus vestrum dico scilicet quod erunt beati sed
de electis. Unde ait ego scio quos
elegerim. Multi enim sunt vocati pauci
vero electi. ii ad thimotheum ii. Novit dominus
qui sunt eius. Deinde tum dicit Sed ut
impleatur scriptura qui manducat
panem meum id est socius qui mecum
levabit calcaneum suum quod
in psalmo alia translatio habet pacis
mee in quo speravi qui edebat panes
meos. Tunc ut ait ut impleatur
scriptura. Non quod scriptura cogat sed quia fu-
turum predixit. Dicit quod socius qui mecum

levabit calcaneum id est conculcabit
In quo instruimur secundum Crisostomum quod si qui
a familiaribus vel ab aliquo nobis obligatis
patiamur aliquod malum non scan-
dalizemur respicientes inde
exemplum quomodo beneficiis onerare levavit
calcaneum. Amen dico vobis id est
manifeste predico. Quantum ad hoc ut cum fuerit
factum credatis quia ego sum qui
annuncio futura quod est proprium dei. Ysaia
xlii Vetera quia annunciabo vobis
et. Ecclesiastici xxiii. Domino deo ante-
quam crearentur omnia sunt agnita.
Deinde tum dicit Amen amen dico vobis
hortatur discipulos ad sequendum exemplum
suum propter mutuum. Dixerat enim quod de-
bebat alter alterius lavare pedes
In quo innuitur quod invicem debent sibi
mutuo servire et se mutuo honorare
et se mutuo caritative recipere
possunt ergo aliquis querere quod mutuum hoc
sit salutare. Amen amen dico vobis
qui accipit si quem misero me accipit
id est qui honorat missum honorat me
mittentem. Mathei xxv. Quamdiu uni
ex minimis meis fecistis mihi fecistis.
Qui autem me accipit accipit eum qui
misit me id est qui honorat filium ho-
norat patrem mittentem. Et illud huius
habetur Luce x. Qui vos recipit me
recipit etc. Cum dixisset hec. 10
exceptionem non de omnibus dico
vobis Ut enim exciperet iudam ab
electis tunc tamen dixerat vi. Nonne
vos elegi xii. Hec quomodo innuitur quod
iudas fuit electus prius. Facta
exceptione ab eo ubi dixit si hec scitis
beati eritis tum tamen verbum non patiatur
exceptionem quia non sit verbum quod de alio
potest dici et de iuda et de quocumque
alio peccatore quod si sciunt et facerent
salvabuntur. Ad primum ait augustinus
quod iudas ad aliquid fuit electus

s. ad id ad quod fuit electus sz non
fuit electus ad beatitudinem. vel dicendum est
q aliud est eligi ad presentem dignitatem
et aliud est eligi ad eternam felicitatem
primo modo fuit electus iudas. eligun-
tur multi mali. secundo autem modo non. et hoc modo
ponitur hic exceptio. Ad 2m arg. un-
de origenes dicit q arg. est bonum et est g-
non illa exceptio dz referri ad id
si hec scitis beati eritis sz ad id Non est
seruus maior domino suo. apostolus vel
Judas cum dominum esset seruus petri non
erat seruus domini vel dominum ubi erat apostolus
dyabolus ingresso ad cor eius. 2o querit ab
de illo ibo vt cum factum fuerit credatis
si enim hoc q prius non credebant.
Ad hoc vtz origenes q hoc dicitur est vt
credatis. non quia a principio non credebant
sz ut credatis sint credentibus operum
et in fide confirmemini cum videritis scrip-
turam perfici et adimpleri q predixit
3o querit ab de hoc q dicitur est qui accipit
si quem misero me accipit. sed hoc enim vi-
detur q honor missi refertur ad mittentem.
sic honor ymaginibus refertur ad prothoti-
pum sicut ergo ymago adoratur adoratione
latrie propter relationem quam habet ad prototipum
ita et nuntios dei denique adoratione ado-
ratione latrie propter relationem quam habent ad mittentem
sz hoc est falsum ergo etc. preterea videtur q sic se
habet apostolus ad filium ita se habet filius ad patrem
sz apostolus est minor filio ergo filius est minor patre
Ad primum arg. dicendum est q mittentis est finis
et motiuum quare missus debeat honorari non
autem est obiectum honoris sz obiectum honoris est ipse
missus quare ideo dz honore dulie honorari et
non latrie. honor ergo missi refertur ad
mittentem sicut ad finem et motiuum
et non sicut ad obiectum. honor autem ymaginis
refertur ad prothotipum sicut ad obiectum quare
non honoratur lapis sz deus et ideo non est simi-
le adoratio latrie. Ad 2m arg. dicendum q ex isto
arg. moti fuerunt arriani ad ponendum
q filius erat minor patre per gradus ad ponendum
gradus in trinitate. hos autem arrianos
repellit augustinus in omelia tribus modis
primo quidem quia sic dicendo non seruabat
positionem suam. nam solebat ponere spiritum
sanctum post filium et ex quo sequitur q si ita esset
q spiritus sanctus esset inter filium et apostolos si autem
spiritus sanctus esset inter filium et apostolos plus distabit
filius ab apostolo quam pater a filio. vel
oportebit dicere q tantum distat spiritus sanctus
a patre sicut filius quod ipsi non dicunt.
2o repelluntur arriani quia istud
verbum non arguit gradus in trinitate
sicut ipsi arguunt sz magis arguit
geminam substantiam filii. ita q secundum vnam substantiam
quam cum apostolo contrahit est ibi quoniam ad istam
substantiam qui accipit si quem misero
me secundum hominem accipit. secundum aliam substantiam
quam filius cum patre communicat ad istam se-
cundum qui autem me accipit secundum diuinam accipit
eum qui me misit. i. patrem. 3o re-
pelluntur arriani quia verba ista non
adducuntur a christo ad ostendendum gradus in trinitate
sz possunt exponi de vnitate nature
ut ita dicitur est tamen non adducuntur ad
hoc sz magis ad quandam auctoritatem
mittentis in misso ut sic unusquisque
eum qui missus est accipiat ut in eo
illum qui misit attendat. Si enim
attendas petrum in petro inuenies disci-
puli preceptorem si autem attendas patrem
in filio inuenies vnigenitum genitorem
Cum hec dixisset ihesus etc. postquam dominus
proposuit exemplum quo inducit
apostolos ad imitandum proditorem
detegit. unde proponitur ad demonstrandum
sub hoc ordine quia primo in generali pro-
ditoris intimatio 2o proditoris
inquisitio aspiciebant ergo 3o
ad inuicem secreta
nunc ihesu 4o proditoris dyabolica infestatio
ibi et post bucellam 5o ergo intimatur
proditori. enim ex imminenti pa-
turbatus est spiritu non tamen prestatus
est sic et dixit Amen amen
dico vobis quia vnus ex vobis me tradet
turbatus est christus turbatur quia iudas

pua dupa cosolone pmissa aptis
debentibus emissis ire p mundu
pmo cosolat eos di ber eitibus si ca
fratribus 2o eos cosolat di c. accipit
si que misso me accipit. Et io
cuntat dt Cu hec dixisset ihc s
de dupa pmissione turbatq e qz
hac pua iudas. Deinu cu dt.
Aspiciebat g° po inq°si° pditoris
sub hec or. qz pmo discipli hesitat
2o quit pditor p intimu discipli
erat go recubens. Primo ad
pmu dr aspiciebat go discipli ad
inuice hesitantes de quo diceret qz
unus dubitabat de alio Aug°
l ome sic quippe ciusquam erat erga
magrum suum pia caritas tum ut
humana albus de alio similaret
infirmitas. Deinu cu dt. Erat go
recumbens po inquisito fca p dis
ci. ubi pmo describit ipse discipulus
2o excitatur ad interrogandum ibi Ann
nuit go symo petrus ut interrogati.
Itaq cu recubuisset. Describit go
discipulus p° qz familiaris xpo, et io dt
Erat go recumbens unus ex discipulis
eius i sinu ihu. 2o describit qz
dilectus a deo i quem diligebat ihc.
hic at discipulus fuit iohes quem di
lexit xpc quodam spirituali modo pmo
quidem pp cordis mundicia qz
virgo a deo electus virgo i eum p
mansit. pu. 22. qui diligit cordis
mundicia rege 2o qz custodit man
data dni sicut ont se diligere dni
Jo. xiiij°. qui diligit me s. sua
dq madata diliget a premio
pu viij°. ego diligentes me diligo
3 pp decorem honeste gustacionis
sap 8 placens deo fcus e dilectus
4 pp gradu sublimis contemplacionis
p qua contemplationem gustabat celestia
et ceteris cum dilecto. Cant. ego dilecto
meo et dilectus meus m. Deinu cu dt
Innuit go symo petrus po excita
tao discipuli ad interrogandum. Excitat

eni petrus iohem ut interrogaret
quis e de quo dt. Et quare petrus
non interrogauit p se ipm. Resp
Crisos. qz ubiqz inuenitur petrus
ab amore impetu feruens. Sz qz
pmo increpatus e no eloquitur Sz
mediante iohe uult discere. ubiqz ei
scripta ot petrum feruidum et familiare
ee ad iohem. Deinu cu dt. Itaq
Ubi nondum e q qui petrus innuit ut
interrogaret iohes recumbebat i sinu
nunc uo cu interrogat recubit sup
ptus qr appinquus ad os ihu magis
secrete rsm acciperet. Vel sm beda
iohes recubuit i sinu et sup pectus
et familiaritatis fuit indicium et futuri
signum qz f. inde haurire suimet qua
pquam cuctis seculis audita e
mittet. p sinu enim et pectus desig
secretu dilecti de quo sacro hausit
iohes secreta celi et io appingit
de sinu ad pectus qz appinquans
ad xpm illuminat pbs accedit ad
cuius illuminari. Job xxx. amicitia
ea amico suo q possio eius sit
Deinu cu dt. uu. ihc. po insinuacio
pditoris Nam insinuauit eum p pa
ne intinctum unde dr. ille e
cui intinctum pane porrexero
Et cum intinxisset panem dedit iude
symonis scariothis. Aug° tamen
panis datus traditori demonstrat
q e cuius pditor fuit ingratus. De
ingratitudine hq i pbs Si inimicus meus
maledixisset mihi sustinuissem utiqz
Dicit etiam aug° illum qz panis intinctus
ul accipitur i malo ul i bono. Si i
malo sic sit ficcio inde qui ge
tingens se colore extrinsecus a pte
debat extra hebat intus. Si at
accipitur i bono tunc sit ingratitudo inde
qui gracie porrecte ad modum panis
sapori fuit ingratus. Deinu cu dt.
Et p buccella. po dyaboli infes
tacio ad pdendum xpm. 1o quia
hec po 2o po effectus infestationis i

po cur dilecta

p

Cum g° accepisset, primo in duas q3
primo hic po^r 2° d^r q) nō latuit xpm
l'z dt cū hoc. Circa primū ad primum dic
z p9 buccellam intinctam cū sa-
thanas ut efficacius possideret z
nequiciam conceptam consummaret
pro. Constitue sup eū peccatorē et
dyabolus stet a dextris eius. Et nō
ſi origenes q) primo demon e q) dyabolus
immisit in cor iude. Nunc aūt dr̄ q)
intinxit in quo instruimur q) caue-
amus ne aliq̄ mala accipi nobis
inmittat q) p9 inmissionem stati
dyabolus quit intiore. Dein cū d^t
Et dicit ei ihesus. q) hic nō latuit xpm
vnū xp̄ sicut cognoscebat cor eius dixit
ei. Quod facis. i. quod cogitasti facere
fac citius glo. Iubet nō precipit s3
pd^r inde malū nobis aūt bonū
q) mult hoc cito fl nō tā festinā
do i illius penā qm̄ i salutē fide-
lium. Hoc aūt nemo sciuit discumbē-
cium ad quid dixit ei. Quidam
aūt putabat q) loculos hebat
iudas etc. q. d. cum sic xp̄ c dixit
inde s3 cū nō intellexerint dicit
s3 magis intellexerunt q) preciperet e^d
ut ad emeret ad diē festum, ut
ut ad daret egenis. Dein cū d^t
Cum g° accepisset buccellam. po^r
effectus introitus dyaboli q) cū ac-
cepisset buccellam exiuit cōtinuo
ut cito impleret q) cōceperat. Erat
aūt nox. in quo notatur iude temeri-
tas qm̄ z tpe cū timuit ab
impetu noctis 3 s3 hic instar fuit
teb^s intellect^s i aīa sua. Deinde qñ^r ab
4/10 de hoc q) dr̄ Turbatus est spū. Cum
enim ibi omnia erant pacata et
quieta mū q) i eius spū nā fuit
Tho. turbatus. Dicit ex pte xpi men-
ti ad hoc sunt eximpium fuisse vir
homini spū augus i eo q) d^r tur-
batus est spū q) humanum est. pt ad
vincebat. 2° ista turbo ē in fortiva
minime ut sic xp̄ turbatus ē spū. Circa
inde ista nos turbent de separa-
cione forte cū zyzania extir-
pet z fructū. Vnū aug9 turbatus ē
ne quo conturbetur spū rōnales et eius
i hoc scandalo nō pusitē s3 tant
turbari ne forte i reponere zyza-
niorum aliqui eradicet et tritici.
3° h turbo q̄ excludit opinionem
stoicorum qui ponebat q) i sapiente
uinit nō cadit turbo. hoc ē sapien
timet cū sapientibus ne peccat ho-
minibus i xp̄° contrista cupit ab xp̄°
cōtempserit ac qua homines xp̄°
secta ut acquireret homines xp̄°
hat sic pauperes a timore ispia
amor et leti. Ad arg d9 hic q) xp̄
fuit turbatus spū nō q) turbo
fuit i rōe q) ul i spū rōnali
s3 dr̄ turbatus spū i. potestate. Vnū
aug9 nō ē dubitandū xp̄m turbat^e
nō ai infirmitate s3 ptate ne nos
desperado salutis. ora q̄mo pta-
te s3 ai infirmitate turbamur. 2°
qñ^r ad de eo ubo. Vnus ex vobis
tradet me. si cū xp̄ sciuit iudā
malū quare ipsum elegit ad dignitatē
aplus. dōhē q) e frm pp^r ij rōes
primo hoc fouent dare intē
q) nā societas hominū sine aliquo
malo admixto nō futura ē. ct.
Cant. 2° sicut liliū inter spinas etc.
Et aug9 i quadā ep nō audeo
in arrogare q) domus mea me-
lior sit cetu aplorum. 2° rō ē ut
sciremus cū iungit aliqui eligi ab
aliquo plato ut p9 ea fiat malus
nō sit eodem mō plati. Iudas ē
eligi a xp̄° z proditor effici. sic z
dē viijo. pto assumptus symone
magum. 3° qñ^r ad de eo ubo. 10
Aspiciebat g9 ad inuicem apli nō
ert b cōscij qū nō debuerunt
hesitare. Ad hoc pt solui9 mō rōe
primo q) z vnus quis^q ert eius de
cōsciā sua tm̄ erat inceptus de cōsciā
alteri9. 2° s3 origenes q) z nō erant

sibi constitutum sciebat quod affectus
hominis est alterabilis et susceptibilis
generis et ideo timebat ne affectus
eorum mutaretur. Secundo patet solutio quia
Christus quamvis non esset sibi constitutum
tamen enunciatorum quia qua dixit
unus ex vobis me tradet puta-
bat credibiliorem cogitationibus
propriis et ideo credebat iustificandum
verbum. Tertio quia demum ad iustificationes
ignorabat. Et querit [illegible] de verbo
Innuit ergo symon petrus. Utrum in-
nuendo fuit presumptuosus. Ad hoc
dicit augustinus in omelia dicens quod locutio
petri non fuit ad sonandum sed tim-
mendo. Et quo notat augustinus quod
est expositio verbum primo cum verbum dicit co-
ceptus mentis de quo verbo dixit ut
apud semetipsos. Secundo patet dicendum quod ver-
bum per quantum sermo hic accipitur
verbum quod dicitur de petro quidem do
dixit et ipso dicto fuit ipse intus
ad dictum verbum in per vocem prolata.
Aliud dicit origenes dicens quod petrus primo
innuit deinde non contentus nutu
per dixit quis est de quo dicit. Et querit
aliud de verbo: Ille cui panem in-
tinctum etc. Utrum ille panis fuit
corpus Christi. Dicunt aliqui quod sic. Unde augustinus
in omelia dicit quid miraris si datus est
inde panis Christi per quem mancipatur
dyabolo. Cum ideo ab apostolo datum
angelum dyaboli per quem perficeretur in Christo
precepta sub dicit augustinus quicumque man-
ducavit panem et bibit calicem domini
indigne reus erit etc. Ex primo non
sentitur quod hoc fuit corpus Christi. Illa
opinio est quam ponit augustinus de con-
cordia evangeliorum quod hic panis non fuit
corpus Christi quia corpus Christi discipulis erat
distributum et iudas cum aliis
supplantat et per curam ... ponere Christi hic
panem. Secundo querit ad de verbo et post
buccellam panis. Tunc si buccella
erat quid bonum quod non debuit
sequi malum post cum iudas post erat
malignus quomodo non intravit de novo.

Ad primam auctoritatem patet unde secundum augustinum quod si
illa buccella fuit corpus Christi et intravit
dyabolus post ipsum bonum sed quia proditor
male fecit usus bono. Sicut enim
aliqui sunt qui bonum utuntur malo
sicut dominus et de apostolo quod ex malo
amoribus est profuit. Ita sunt aliqui qui
male utuntur bono et tales fuit iudas
proditor. Unde augustinus multum quippe
interest non quid accipiat sed quis accipiat.
Nam et bona obsunt et mala prosunt.
Si autem ille panis non fuit corpus Christi
patet dicendum quod intravit dyabolus quia tot modis
exercitatus et vocatus ut peniteret
non potuit penitere nec penituit.
Ad secundam auctoritatem patet dicendum secundum augustinum quod post
intravit. Erat enim in illo quod de proditione
tractavit dum pactus erat cum iudeis
tamen licet dicat intravit ad satanas
in iudam et abijt et locutus est cum prin-
cipibus sacerdotum sed post buccellam
intravit ut plenius possideret. Tertio
querit ad de verbo quod facis fac citius. Sed ver-
bum non quod Christus imparavit actum pro-
ditoris. Ad hoc dicendum est quod verbum istud
primo commendat. Secundum crisostomus
[illegible] quod est actum fecit et sic hic
solum annunciat non est verbum imparantis
sed predicentis et hoc verbum declarat mali-
ciam iudeorum et sic hoc dicit Christus quod istud
verbum non est proprie ut consuleret
sed exprobrantis et ostendentis quod ipse
nolebat suam proditionem impedire
quasi diceret facies quod incepisti ego
non impediam. Tertio hoc verbum declarat
expresse desiderium et amorem ad
patiendum et sic hoc dicit augustinus in omelia
quod hoc verbum non est iratus sed ad passionem
paratus. Dixit enim quod facis fac cito
non tuum puniens perfidiam sed ordinando
quam ad salutem fidelium festinando.
Querit ad de hoc verbo: hoc autem nemo
scivit discumbentium. Hoc enim intellectum fuit
cum intellexerint discipuli dictum verbum est
cum intinctum panem etc. Ad hoc
Christus [illegible] latet hoc dicentis quod ...
dicet et per hoc post residebat petrus

interrogavit ad aurem quando les
manifeste id dicit forsitan enim si
petrus audivisset illum interfecisset
sed non et iohannes intellexit quando dixit
eum quod facis fac citius quia neque quin
putavit quod discipulus traderet magistrum set
esset qui cum predicto et ultimo quia et
alii quod habuit loculos accipere
precepit non cogitavit de estio
aut hoc potest dici quod christus ex omnibus perfi-
singit ita egit opera perfectionis
ut tamen aliis condescenderet infi-
mis sic per in fugam et in loculis
Dicit tamen augustinus quod tunc primum cepit esse
pecunie forma data est in forma
data est cum tamen potest pecunias re-
servare et hoc propter duo primo ad
divinum cultum et ideo dicit littera Eme
ea que opus sunt ad diem festum
secundo ad distribuendum pauperibus
et hoc est quod dicitur ut egenis ad
daret ad arcam dicit augustinus in alia
quod de crastino non est sicut
preceptum ut non pecunie servarentur a
sanctis sed ne deo pro pecunia servia-
tur et ne propter inopie timorem iusti-
tia deseratur
Cum ergo accepisset buccellam exivit
continua de proposito inde
ad predictum hic dicitur de infirmitate
discipuli ad prosequendum passionem suam
sub hoc ordine quia primo premittit pas-
sionis triumphum quod per passionem
glorificandus erat secundo subdit discri-
mentum ad patiendum in consilio
tertio inducit in fine tertio
mandatum novum quarto reprimit pe-
trum super presumptione dicit ei symon
petrus etc. Quantum ad primum non dicit
quidam exeunte incipiebat
appropinquare passio Christi qua patiente Christus
glorificatus est quia post passionem suam
resurrexit immortalis que immor-
talitas fuit quedam glorificatio primo

premittit exitum iude cum dicit Cum
ergo exisset iudas dicit ihesus quod
initium glorificandi filii hominis
fuit exitus iude a loco ubi
erat Christus Deinde cum dicit nunc clarificatus
post exitum iude dicit se esse glorificandum
ubi advertendum est quod secundum magistrum
de duplici claritate. Prima claritas est
ipsa gloria acquisita carnis
hoc est cum resurrexit immortalis
De hac gloria ad romanos vi. resur-
surrexit Christus per gloriam. Secunda claritas est
ex hoc quod Christus est exaltatus et adoratur
ab omnibus tamquam deus. De hac
claritate ad philippenses ii. propter quod et deus
exaltavit illum et donavit illi nomen quod est
super omne nomen. Prima gloria derivatur
ad carnem ex unitate divinitatis
et ideo glorificatio est ipsa caro per unionem
glorificatus est ipse deus sequitur
fractio ipsa unio quia non potest esse gloriosa
effectus sine gloria agentis. Secunda gloria
est ex hoc quod humanitas Christi inducitur
in gloriam divinitatis quod sua
humanitas tunc erat in ipsum divinum
non per transsumptionem sed quia gloria que
est dei quia hominis per que
humanitas est deus hoc autem claruit
post ascensionem et ideo dicitur Christus glori-
ficatus quia divinitas claruit in eo
Sic ergo habemus duplicem gloriam
Deprimat prima dicit de secunda si deus cla-
rificatus est in eo. Quantum ad primam
claritatem dicit Christus nunc clarificatus est filius
hominis id est in propria carne quam in iudas
exivit sit clarificatus filius hominis
per unionem gloriam carnis et de-
inde quod dicitur est facta ipsa gloria clari-
ficatus est in eo sicut agens in effectu
glorioso. Deinde cum dicit et deus et
de secunda gloria qua ipsa humanitas que
assumpta in divinitate dicit si deus
in virtute est facta gloria carnis glorifi-
catus est in eo et deus clarificavit

cfiliu i semetipo i. assimens huat ad semetipm ut ho sit deq et hc clarescat ut adore sic deq. ista claitas e adm stans s; qta i. ipse clasificab cu q ipse mags clarescat ipm ee diu. Qreret ab aliquo h claitas dicta re. S utru possit dici ipa pa qui q no q pa e in ora. claitas at no e in ora s; p fcus. Ad h e q pt dici q o lo de claritate panibus et vinio sit. Xc eni i pane clarvit dum triumphavit de adusario du sol ob scurat q du petre scisse sit et de similib et h tota e sine i uirtute dei. S; h go p agi de claritate panib et dl et nuc clasificatq e fiq hois i. i p pio e q p pa clasific et de clasificatq e i eo q i ipa appuit eqlitq et posto agi de gla vl vni sub d si deq clasificatq e i eo i pane et deq clasificat cu i. i p xmo e q clasificet p ei et hc i semetipo i. p semetipm et cotio i stati clasificabit cu q e q d no pt differri p no dab sem tum inde corrupo. Ad ari dd e q pa ut pano e claitas s; bu pt ce mia ad clad q pt ca m uersa. Qret a Butrich dom e possit intlli de clad uindicaue ptatis. Vr q no q xc d ut clasificq e s; inde no cat pub g no pt intl de i clari. Ad hac q solut aug i orig ali ad eq solom ta nat. p y e q exitq inde ab aliis sit sepa oz zyza nio e attico q fiet i die iudicij q i ulli bo cit male et

ulli malo cit bn et y q notat e q h sepacio e q da claitas q qm sepat iusti ab malis et intate cu scis. Ey q notat e q sept a alh appellat vero smites tepulla e q significa e io q exim inde appella clade sua q i eo significata e. Ad ari pz no cum intelli q nuc sit clad tab s; q nuc significat. Zo qret a Butrich dom possit intl de clade qu saco ib. Vr q q ad t ptito nuc clasificatq e s; id q ptica t e at qu saco sua g o ec. Ad h e q pt d ab i a p no b pt intl de clade qu saco ib nbi tasit no u da p ordine q y e q sicut p malo s nos dei blasphe ita p sco s nos dei extoll. Ey hc p q q x o sunt i filio hois du pccamus fit ut no dolg tuetq e coue e q clasificatq e i. clae qu saco ib hitq e et deq clasificatq e i eo q i eo nos dei extolli et no blasphema. Ey hc p q q si fiq hois de claritate dei q nos d extolli i eo et deq debuit e recope saco i fund a gla vnis. Et hc e q d sequitur lra si deq glificatq e i eo q p eu nos dei extolli et deq clasificat cu i semetipo i. i p xmo e q clasificet q se reddo gla vnis et hc no differre q qtio i stati clasificab. Zo qret ab de illo ubo et deq clasificatq e i eo. vtru deq teneat eiu ut pl. Ad h e q pt d ab exponenb ex ubis ysti q pt yni q xc e inb deq et hc sicq o clasificato i carne p sui am salua cl clasifiq e deq hat at e q xc e inb deq s; xc e glificatq g o et deq. Alio bly deq

‖ et alij deq te ecclesie ut sit q na y xc e deq ‖

te p(ro)p(ter) q(uod) p(re)misit tunc sicut p(re)
ostendebatur q(uia) xp(istu)s e(st) deus et tamen nunc ostenditur
q(uod) e(st) unius cum eo patre q(ui)a clarificato
filio clarificatur q(ue) e(st) et patrem ut sit sensus
Clarificato filio hominis clarificatur
filius dei q(ui)a idem e(st) in p(er)sona filius hominis
et filius dei clarificato autem filio dei
clarificatur q(ue) e(st) deus pater q(ui)a filius et pater
unius sunt essentie. Deinde cum dicitur filioli
ponit imp(er)fectionem discipulorum ad se-
quendum. Sequebatur enim sequitur eum p(er)
passionem hic autem dicit q(uod) non possunt eum
sequi discipuli et ideo dicit Filioli id est di-
minuti filii p(ro)pter imp(er)fectionem quam tunc
citius p(ro)fecti filii postea confirmati sp(irit)u s(an)c(t)o
adhuc modicum vobiscum sum p(er)
p(rese)ntiam corporalem sicut dixi iudeis
[illegible] vii° et viii° quaeretis me et quo ego
vado non potestis venire et vobis dico
modo s(ed) non potestis venire quo vado
Queritur de dicto Adhuc modicum tempus
quod fuit [illegible] modicum ad hoc dicit
aug(ustinus) q(uo)d originaliter duobus modis s(ecundu)m
p(rese)ntiam e(st) sensus q(uod) clarificabor de
homo non tamen q(uando) ascendam in celum
s(ed) ad hanc modicum tempus vobiscum sum
p(er) xl dies [illegible] xp(istu)s post [illegible] xl
diebus fuit in terris exiens et
manducans cum eis non quidem p(ro)pter
necessitatem s(ed) p(ro)pter infirmitatem carnis
[illegible] hunc [illegible] modicum fuit
tempus xl dierum. Alio p(otes)t esse sensus
adhuc modicum vobiscum sum in vita
et morte post resurrectionem vobiscum ero
exhibitione corporalis p(rese)ntie s(ed) non co-
[illegible] infirmitatis [illegible] quaeretis
[illegible] discipuli non poterant sequi xp(istu)m
cum omnes erant [illegible] ad mor-
tem at ibat xp(istu)s [illegible] e(st) sanguis [illegible]
q(uod) [illegible] p(otes)t [illegible] discipuli
erant idonei ire ad mortem
tunc non erant idonei ire ad vitam
que non h(abe)t mortem et h(oc) q(ui)a caritas
mentis imp(er)fecta adhuc non erat

capax [illegible] Alio p(otes)t videri si(c)
q(uia) xp(istu)s ibat ad gloriam p(er) passionem et
mortem discipuli autem non erant adhuc
idonei ad martyrium [illegible] neque idonei
fuerunt et ideo xp(istu)s dicit vobis dico modo
ac si diceret iudeis dixi q(uia) non
possunt sequi me vobis autem dico
q(uod) modo non potestis sequi me autem postea
[illegible] Vado ad patrem [illegible] re-
surrectionem ad quam [illegible] non se-
qui me modo q(ui)a [illegible] differ-
unt in fine. Mandatum novum do
vobis q(uia) dixit de imp(er)fectione discipulorum
hic agitur de [illegible] imp(er)fectionem h(ic)
autem [illegible] mutua dilectione h(ic) autem
dilectio manifestatur a xp(ist)o sub [illegible]
nomine q(ui)a mandatum [illegible]
mandatum q(ui)a ligat ad sui observantiam
v(er)a qui non diligit manet in morte
Dicitur autem mandatum novum q(ui)a [illegible]
veteribus in cordibus q(ui)a [illegible] dilectio
[illegible] Ad Ro. xiii. Nemini
quicquam debeatis nisi ut invicem
diligatis. Secundo manifestatur dilectio
sub [illegible] et ideo dicit Ut diligatis
invicem sicut dilexi vos i(d est) modo
mee dilectionis [illegible]
Ubi adverte [illegible] q(uia) xp(istu)s [illegible]
[illegible] dicit se diligere ad invicem
non sicut se diligunt qui corrumpunt
[illegible] se diligunt homines qui [illegible]
[illegible] se diligunt qui [illegible]
dicat xp(istu)s ad hoc dilexi vos et ad
hoc debetis diligere invicem ut sitis
dii et non homines [illegible] sic q.d. xp(istu)s sic
dilexi vos ut animam meam darem
pro vobis et ita diligatis ad invicem
efficaciter ut unusquisque paratus sit
exponere se p(ro) p(ro)ximo [illegible]
non solum diligat lingua et verbo
s(ed) opere. i. Jo. iii. Non diligamus verbo
neque lingua etc. Alio sic dilexi vos
gratuite et ideo diligatis ad invicem
magis [illegible] quam [illegible]
beneficiati sunt [illegible] manifestatur
dilectio sub [illegible] et ideo dicit dis[illegible]

tio d(icitu)r in hoc cognoscent om(ne)s
q(uia) discip(u)li mei estis si dilectione(m)
habueritis ad invice(m) q(uia) di(citur) Si alia
dona sicut p(ro)ph(eti)a scientia fides
distribuo o(mn)es facultates meas in pauperes
q(ui) sunt in cibo ab aliis dilectio
tu(m) meorum discernit ab de illo
aliis Mandatum novum ut eius qui
sit novum q(uia) in antiqua lege scriptum e(st)
diliges p(ro)ximu(m) tuum t(an)q(uam) te ipsum
p(ri)mo mandatu(m) de dilectione d(e)i est
maius q(uam) de dilectione p(ro)ximi q(uo)d no(n)
debuit p(re)mitti. Ad p(ri)mum autem
dicendum q(uod) aug(ustinus) in omelia hoc mandatum
d(icitu)r novum p(ro)pter novum effectum qui
h(abe)t ex p(ar)te dilectionis. Dilectio e(ni)m fa(cit)
nos esse novos in homine et
io h(abe)t dilectio facit novum p(ro)p(ter)
de quo in Cant(icis). Que est ista que ascendit dealbata
s(ecun)do d(icitu)r novum p(ro)pter effectum quem h(abe)t
dilectio ve(ru)m p(ro)ximi. Facit e(ni)m q(uod) unus
p(ro)ximus alterius de qua
dicto p(ro)ximus ap(osto)l(u)s. Si patitur unum
membrum compatiuntur omnia membra
et si glorificatur unum membrum gaudent omnia membra. t(er)tio d(icitu)r novum p(ro)p(ter)
nova forma et novum modum. Et enim
hoc mandatum in veteri lege erat
non tamen sub ista forma sicut dilexi
vos. Est autem s(ensu)s sicut ego dilexi
nos ut dominum habere ita quilibet
debet diligere p(ro)ximum similiter q(uia) d(omi)n(u)s h(abe)t
illorum dominum habeat. Et dicitur mandatum
novum p(ro)pter novum effectum quem h(abe)t
v(e)l tam(en) ut unusquisque faciat ei
hominem modo innovat et vivificat.
De quo in Cant(icis). fortis est ut mors
dilectio. De ista morte ap(osto)l(u)s mortui
enim estis et vita vestra abscondita
est cum (Christo). Ad r(ati)o(nem) ar(gumenti) v(er)o augustinus
in omelia q(uia) in dilectione p(ro)ximi intelligitur
dilectio dei. Nam qui diligit d(eu)m
non potest contempnere p(re)ceptum ut diligat p(ro)ximum qui secundum
diligit p(ro)ximum, c(on)s(e)q(ue)ns est ut diligat d(eu)m.
vi. Nota quod est s(ecundu)m v(er)ba in hoc cognoscent
om(ne)s q(uia) dilectio cognoscitur et

discipulatus ... p(ri)mo d(icitu)r ... de cognitione
discipulatus quem cognoscitur t(ri)b(us) modis
p(ri)mo in m(od)o p(ro)p(ri)a submissione
Io. xv. qui habuerit substantiam huius mundi
et viderit fratrem suum ... s(ecun)do cognoscitur
in infirmorum compassiva visitatione
Eccli. vij. non te pigeat visitare
infirmum ex hijs in dilectione firmabis
t(er)tio cognoscitur in oratione devota
in ... appellatione Jac(obi) v. orate pro invicem
ut salvemini. Et quomodo discipulatus cognoscitur t(ri)b(us) modis s(ecundu)m quod
p(er) ... et subiectione Jo. viij. Si
vos manseritis in sermone meo v(er)e
discipuli mei eritis p(ro)p(ter) benivolentiam
et dilectionem de hoc h(abe)t(ur) in hoc cognoscent
om(ne)s ... s(ecun)do p(er) paupertatem et abdicationem Luc. xiiij. Si quis venit
ad me et non odit p(at)rem suum et
c(etera) non potest meus esse discipulus. Deinde
cum d(icitu)r Dicit ei symon petrus. Hic ponitur
questio petri sub hoc ordine q(uia) p(ri)mo
petrus querit s(ecun)do (Christus) r(espo)n(de)t ibi r(espo)ndit Jhesus
t(er)tio petrus p(re)sumit ibi Dicit ei petrus s(ecun)do (Christus)
r(espo)ndit ibi r(espo)ndit Jhesus. Circa p(ri)mum
d(icitu)r dixit ei symon petrus domine quo
vadis. Amor e(ni)m petri ardentissimus
non poterat pati absentiam dilecti
et io(deo) interrogat quo vadis q(uia)
p(re)sumptuosus ad sequendum. Deinde cum d(icitu)r
r(espo)ndit ei Jhesus v(er)o ... Quo ... po(tes)
quo ego vado s(cilicet) p(er) passionem non potes
modo me sequi nunc s(cilicet) p(ro)p(ter) infirmitatem.
Sequeris autem postea confirmatus (Spiritu) s(ancto).
q(uo)d d(icitu)r ... noli expectare p(re)sumendo
q(uia) non potes modo. Noli tamen desperare
desperando q(uia) sequeris postea.
Deinde petrus p(re)sumptio p(re)sumptuosus
non cognoscit infirmitatem suam et
dicit. Quare non possum te sequi modo
animam meam pro te ponam hoc est p(ro)p(ter) te seq(uendo)
m(ortem) sustinebo ... ut ... nec ... h(abe)t
ut animam suam ponere. Deinde cum d(icitu)r
r(espo)ndit ei Jhesus r(espo)ndit aug(ustinus) petro animam
tuam p(ro) me pones.
Aug(ustinus) ... potes quantum credis
audi quid sis. Amen amen dico tibi
non cantabit gallus donec me neges.

t qui m pmittis mortē negabis
uitā tuā. Caret ̄mo ab dcbē
q dns dix pet° ter me negabis
ego h° enim m qz reuelauit pet°
lapsū suū et q coegit pcaū de
sparē. Dh eq ē magr h° dix
pdo qui reuelado eū q̄ri re
uelaō certitudinalis sit ḡ illa pdicta
nō qz aliq credit ex qui mācōē
deus aliq sub qdōne. Vn et
petrus sub qdōne accepit sine
tamē certitudine nō desperauit. Et
nō s augꝰ q idē q quidā uolēb
q° petrꝰ excusare dixerunt q nō
excusat negauit xpm qz interrogatus ab
ancilla dixit se nō ee hoīem [nouisse]
errat at isti qn nitunt excusare
petrū quē xpc accusat petrus
bñ negauit th° pmittēte dō
ut exaltatus ad pncipatū
disceret de se humilia sentire
t subditis pcatib compati. Ad
hōc x° dd de xpo. nō enim hēmus
pōtificē qui nō possit infirmi
tatib nrīs compati. temptatū at p oia
p similitudinē absq pccō. Sz ī pet°
ualuit temptatō usq ad culpā
i xp° at nō. 2° errant isti qz dt
q negare hoīem nō sit negare xpm
q est qz xpc erat deus et hō
negaret hoīem nō fuisset
mortuus qz p obiam unius hoīs
sic dt ap° q constituti multi
sunt et p hoīem fuit mors ita
p hoīem erit resurrecō mortuorū 3°
q° h q hō est caput ecclesie 2° querit
ab de ista pdicta negōnibus
Sa. 22 et 23 cā subiectit
pq quā dns egressus ē ex illa
domo ubi manducauat pascha
luce 22 et Jo. aliquid inde eet
egressus tunc et qtuor sicut me
rentis. Ad h° dicendū s. augꝰ
de concor euāl q ut illi

duo s. 22 et 23 dixerunt recapi
tulando q pⁿs fuat dni
ut illi duo s. luc° et Jo. dixerunt
preoccupādo q fuit postq
dns b querit ab de eadē negacōe
qz nōīu ee cecidit uba q
pmittit huic negacōi nā alios
subiunxit ista uba. s. pdicta 3
huius negacōis ex h° q petrus
interrogauit dnē quo uadis
t dns in quo ego uado nō
potes me sequi mō. Dne at
petrus aīam meā ponā p te
unde. Amē amē loquebat
alius ea subiunxit Luc ei dixit
xp° petro ego rogaui p te
ut nō deficiat fides tua et
tu aliq conuersus confirma fratres tuos
Rndet at petrus Dne tecū
paratus sum in carcerem et in mor
tem ire. intulit xpc nō cantabit
hodie gallus etc. et sicut oīo p
mittit ad negāōe q° pmotus
petrus psumebat quā dolebat 22
et 23 pmittit ad mot m
na dnt xp°. Oēs uos scan
dalū paciemini in ista nocte
pcutiam pastorē et dispgē
tur oues gregis. p q quā at sur rc
Intulit petrus et si oēs scanda
lizati fuint ego nō. Cui dns
Amē dico tibi etc. Ad hāc qōnem
dm aug° v b q pᵒ dixit mo
tiuo p pbale est q petrus ter
expressit psumptionē suā et ter a
dno sit illi expressa rursum
q ter eēt eū negaturus qz
nō ē incredibile aliquantulū
intervallū tpis distinct petrus
commotum fuisse ad psumendū
t dnm ter eī dixisse ut p9
ruine illū aliq posit
dns petrū interrogat ē. vtrū
amet et ter h° eī rursum da
tū mandatū de pascendis
ouibus. x° querit ab de eadē negacōe

Nam discipuli contristabantur cum audi-
runt dicit non cantabit gallus donec
ter me negabis mattheus autem dicit quod tribus
dicit in nocte hac priusquam gallus
bis vocem dederit et cetera ad hoc dicit
augustinus quibusdam videtur aliqua discor-
dia evangelistarum sed marcus magis
expressit aliis evangelistis tres enim evangeliste
dicunt priusquam gallus cantet ter
me negabis de inchoatione autem negacionis
ter ille est sermo tria negationis in-
choabis marcus autem locutus est de conse-
ctione est quod ut a prima negatione
peccatum prestatim gallus cantavit
cum autem secundum gallus cantavit nichil
bis negavit et sic tria negatio
non fuit completa antequam gallus
inciperet cantare alias frustra
dixisset marcus priusquam gallus
bis et sic tota trina negatio incepit
prius quam primum galli cantum alias frustra
dixissent alii tres evangeliste
qui dixerunt non cantabit gallus
id est antequam gallus cantet

xiiij Et ait discipulis. Capitulum xiiij.
Non turbetur cor vestrum.
Superius christus confortavit disci-
pulos exemplo humilitatis exhorta-
tionis verbo consolationis postquam
hortatur eos ad fidei constantiam
et stabilitatem secundo ad concor-
diam et caritatem xv capitulo ad
sufferentiam et fortitudinem xvj capitulo
prima in tres quia primo exhortat
discipulos de suo recessu indu-
cens eos ad fidem secundo ne fides
sit mortua hortatur eos ad legis
observandam ibi si diligitis me
tertio facta exhortatione predicta accele-
rationem sui recessus ibi hec locutus
sum primo confortat eos de suo
recessu ubi advertendum quod ex
motibus poterant turbari discipuli
de recessu christi primo quia ipsi cre-
debant ipsum ad mortem secundo quia
timebant se perituros tertio quia crede-
bant quod iret non venturus quarto quia si
christus ibat recedebat ab eis nesciebant
viam per quam venirent ad eum
et sic hec tria per hec iiij motus
quia primo christus excludit primum motum
quod possit inducere eos ad turbacionem
secundo ibi In domo patris mei
tertio ibi et si abiero xv quarto ibi et quo ego
vado primo ergo christus excludit
primum motum dicens non turbetur cor
vestrum de morte mea atque de
morte puri hominis multum
magis sublevare per fidem credite
in deum et in me credite quasi dicat si
augustinus quibus est si in deum creditis
ut in me credere debetis quo non esset
quibus si christus non esset deus mortem
metuitis humane forte sunt non
turbetur cor vestrum suscitabitur in
forma dei Deinde cum dicit in domo patris
mei excludit secundum motum quo poterant
credere se perituros unde dicitur In
domo patris mei mansiones multe
sunt quasi dicat non timeatis perire quia
predestinati non peribunt quia man-
siones iam parate sunt eis quia si
parate non essent non dixissem
vobis quia vado parare sicut hic
construitur si quo minus id est si mansiones
non essent parate per predestinationem
dixissem vobis quia vado parare
vobis locum sed non est possibile quod ego
non parem quia ipsa preparatio est ipsa
predestinatio nunquam autem de novo
predestinat sed ab predestinati sunt
ab eterno Deinde cum dicit et si abiero
excludit tertium motum potuerunt enim
turbari quia christus ibat non ad eos usque
hic excludens christus dicit et si abiero
et preparavero vobis locum iterum venio
scilicet in fine mundi Actuum primo quemadmodum
vidistis eum et accipiam vos ad
me ipsum glorificatos in corpore et
anima ubi ego sum in mansionibus

Et accipia vos ad me ipm i
trahã vos ab appetitu terrenoꝝ
ad amorē celestiũ ut possitis v̄e
dice q̄d ũsa est domia i celis est
possitis ꝫ dicē vno ego iã ubi
venit ãt i me sequit ubi sũ ego
ꝫ vos sitis. B. vos si q̄s m̄ mistt
me sequa͡t ꝫ ubi sũ ego ibi sit ꝫ
minist͛ meus. Deinde dicit ꝫ q̄ eo
nado excludit q̄ndā motiuũ p̄o
quid excludit hn motiuũ 2o excl
excludit q̄ dicit thome. ibi
dicit ei thomas. p̄o q̄o excludit
q̄ndā motiuũ potuissent ẽt discipli
si q̄ eũ recessissent q̄ nescirent
sꝫ viã eundi ad dñm ut ad
eũ h̄c excluderet x̄c dicit. ꝫ q̄ eo
nado scitis ꝫ viam scitis.
90 Cui et p̄mo dcē deitat q̄ña q̄ eo
s. sꝫ credit i dñm et i me
credit. ꝫ dñs ē q̄ l̄z deus p̄t
tend dicit ꝫ tñ q̄ña ē mai
ꝫ tñ eni ipe filius sit deus qui
credit i dñm credit i filiũ q̄ ē
deus ꝫ ideo deus p̄t tend plu
ut sꝫ et p̄ p̄rē ꝫ tñ ē ꝯs. Cre
dit i dñm i p̄rem ꝫ i me ē
dit q̄ nũq̄ honorificat p̄rem
qui nõ honorificat filiũ. nõ ēt
p̄t sine f̄o ꝫ io fides p̄ris ar
90 fide filii 2o q̄r ẽt ab. Verũ i
domo p̄ris sunt multe mansi
ones. Vis q̄ nõ aũt ꝫ dñs q̄ vnus
denarius dat omib laborãtib
sꝫ denarius ẽ ipa mansio. q̄ o ẽ
s. ipa mansio ẽ ipa btĩtudo sꝫ bti
tudo cũ sit finis ꝫ pfectio nõ
recipit magis ꝫ mĩꝰ. Ad hoc dicit
ē dñm salua. Ad hãc quo
fuit q̄ dã vna error sic dicit aug
i omel. dixerũt eni q̄dã q̄
io dñs salus multas ēe man
siones q̄r ext̄o reg ñ celoꝝ erat
ad ubi h̄iẽt manẽat morientes
qui exibat vita sine baptismo
eruigunt. Ita q̄ isti morientes sꝫ

i domo dñi sꝫ nõ sꝫ i regno q̄r nõ
sꝫ bapti. Dõm ē sup̄ ꝫ nisi q̄s
renatus fuit ꝫ. hãc opinionẽ
reprobat aug q̄r cũ oporteat dom
separat a regno celoꝝ q̄ue
separo ẽ impossibile. Ad h̄c ē p̄d vo
s. aug q̄r tota domus de q̄ lo
salus ē domus nõ manu fca
est ꝫ domus i q̄ sci laudãt
dñm i scl̄a scl̄oꝝ p̄ btũ q̄ h̄itat
i domo tua. sꝫ tꝫ domus nõ p̄t
ēe nisi i regno celoꝝ q̄ uẽ
2o vo ē ad h̄c q̄r omib p̄b ẽ i
tota sꝫ domus ē p̄b regnum q̄o
nõ p̄t secludi a regno. Alia
ē opinio alia de q̄ nõt aug ca
i omel p̄ ꝫ ē q̄ sic stella dist
a stella i claritate q̄r aĩa ē gla
sol a lumie aĩa stellaꝝ. Ita
dicit scũs a scõ i meritoꝝ ꝫ p̄ q̄ñs
i p̄mio q̄r si diuisitẽ meritoꝝ
ē diuisitas p̄mioꝝ q̄r meritũ
fat hoiem p̄portioatũ p̄mio
ꝫ io si diuisitas p̄portõis sꝫ diuisa
p̄mia. ꝫ q̄ notat ē q̄r h̄ diuisi
p̄mia alia pat a sꝫ a deo p̄ p̄r
destinatõnẽ ꝫ h̄c ē q̄ dicit salr
i lr̄a i domo p̄ris mei mansiões
multe sꝫ. Vo dicit cui sꝫ sunt
q̄r h̄ p̄miandus sꝫ d̄u diuse vocẽs
p̄mioꝝ q̄ ab etno fuit i mte
diuina. ꝫ q̄ nõt aug ē q̄r h̄
sunt diuisa p̄mia tñ ē vnus
denarius p̄mio quid p̄pr ẽtnitẽ
vñ aug 9 i denario sꝫ vita
etna ubi amp̄ alio nemo
viuit qui viuendo nõ ē diuisa
tẽtuñ̃ mansionũ ē vnus denarius
p̄pr vnitẽ cari. sꝫ cũ vnus
amp̄ gaudeat alio ꝫ cari
fãd q̄r ē vnus ẽ altũ p̄
cari ẽ cũ fit ut q̄ h̄ut sũ.
q̄ue sit omib. 2o dñs vnus den
q̄r omib sci gaudet i corret
uisioe vnis dñi sꝫ sci alt mĩs

denarius vnus i toto

b alt' amp' exultat. omib' tn
vnu gaudiu codito's sui
visio e letificat. Ad p'm ar'
pz p dcta. Ad z'm dd' e q' b'ado
p tn mo suscip't mag' z mi'g
btitudo at p pticipa'oz pt
suscipe mag' e mi' sit z i pa
pticipa'o z'o qrit ab de'o illo
Et si ab'ero e pparauo vt em
gdic' Iam da'b' Domi e ei q'
masiones pate se ab e'tno
s' q' patri e ampl' q no pat'
q'z q' sit e i pot' no i actu
g'o re. Ad hac qo'y aug' q'vnt
i ordi. Ad eq euidia z no da
se ta p or'ne pi'y e q' diuse ma
siones se diuse pticipat'oes
p'mij. Sic e'm i ciui'b' e diusi
status maiore z mi'ore
pticipo'y ho'z q' disteb'uu'r i
ciui'te. Sic i regno dei e diusa
pticipa'o p'mij s' diusas ppor
tones reptas i pticipantib'
z'o no'ndu e q' hec diuse ptici
pacos hnt dup'x ee. vnu ee
hnt i cognoscete sic z hore
ciui'te hnt ee i p'ncipe q' diste
buit eos. Aly ee hnt i pticipa
tib' ex q'b' se z'm s' solu roib'
z e q' hee diuse pticipacos
s'm p'm ee fnt ab e'tno s' at
ee z'm pticipo'y a xo' i tpe
Cui q' vo e q'z h'c ee'vt dani
i pticipatib' h' at ppa'o u ad e
nisi pporco pticipautl ad re
pticipata. Ab his e'i duob'
s' ex pticipate z pticipato
integra'r masio sco'z. Cu
g'o h'eat rare pporco'z i ptici
patib' pz q' pp'at locu z ma
sio'y. Ad ar'm dd'z e q' no est
ingens q' masio e s' vnu mo'
sunt ppatte s' put se i cogscete
z s' dy dicat'r ppari s' ut se i
pticipate. Sc'o q'rit ab vtru

recessus x'o fuit ca his ppacoib'
Vr q' no q'z pparo effectus no
e i ab sen' ee s' mag' i p'ncip'
Ad o'ir ebra que dr' z si abie'o
z ppauero dd' e q' ca ppatia h'
masioib' fuit p'mo pdica'o x'
Cui q'vo e q'z h' ppacoi ich' e q'
pporco ai ad deu m'st' visio at
dei e m'tes fidei vni i credite
no intellig't. Ex q'o se' q' fi
des h'eat pporco' alem ai'y
Cu g'o pdicaco x' ordia're
ad induceda fide e cordaho'y
se' q' prio x' sit ca ppatia z'a ca
ppatia fuit x' pa'o ex h'c e'm
homines pponit q'z ad p'ueni
h'u p gratiam ut p'p ea sorua'
masio'y restitui x'o at dicit Ro
Cu exaltat' fuo a t'ra o'ia
traha ad me ipm z'o ca ppati
fuit x'i re'gio e q'z o'pletu
masioib' erit z vune corpo'y
?iuea at h'q'viuis ia hita e i
x'o resurgete i ad Cor' si x'
resurrexit z nos resurgemus
Q'rta ro e ad h' q'z h' ppaco e p
vnie spu'ale e q' sign' z si'a
fuit illo x' ad Romanos vi
Cosepulti sumus cu illo p baptis
i morte ut quo resurrexit x'
a mortuis p gl'am patris ita
z nos i nouitate vite ambulem'
Q'ta ca ppatia fuit x' ascesio
e q'vo est q'z h' ppaco fit p
donu s' x' at p'us ascendit
q'm mitteret spu' s' Io'his vij
Nondu erat datus q'z x'
nondu erat glificatus Ad eph'e
Ascendes x' i altu captiua
duxit captiuitate dedit do hoib'
re. Ad p'm ar'm dd'z e q' li x'
fuit absens corp'e tn erat p'us
talit'. Ad ar'm q' fuit i oppo'y
dr' aug' i l'ra q' recessus x' fuit
ca ppacoib' e q'vo e s'e q'z fides
ppat s' fides at e de absente

ma'po'ce ord. et ca' ppatam cap
xii

Unde fides non habet meritum cui humana
ratio prebet experimentum. per fidem vero
absentis patris sunt mansiones et-
ernis mansionibus, quia credentia
colligitur meritum predicti [illegible] vi-
de premium. De purificatione qua fa[cit]
fides, Actuum xv: Fide purificans
corda eorum. Et Matthei v: Beati mun-
do corde etc. Ideo enim fides
purificat quia credentes desiderat de
fidelium autem capacitate applicat.
90 Ultimo querit [illegible] de eo ubi vo-
Et quo vado scitis. Non enim
in hoc esse [illegible] si enim scivisset
non dixisset Thomas: Domine
nescimus quo vadis. Quod dicit quia
sciebant viam et terminum, sed non sci-
ebant sub qua voce significabatur posset
quod respondere [illegible] non in quantum est
[illegible] possunt ad quod per-
venietis. Ideo [illegible] dubitavit
de proposito de aliquo dubia. Ista
in proposito, Christus enim erat terminus et
via quia nos venimus ad Christum per Christum.
Apostoli autem Christum cognoscebant sed
non sub omni voce qua erat cognoscendi.
Iudeo enim erat via et terminus
et hoc voluit scire apostolus.
Dicit ei Thomas [illegible] dixit
quod apostoli sciebant viam et terminum.
Secundo petitio Thome que petit ut
ostendatur ei via. Et primo quid
Thomas petit, secundo respondet
dicit ei Ihesus, tertio quod visio
sua fuisset bona: Nemo venit
ad patrem, quarto ex visione
oritur petitio Philippi. Primo ergo Thomas
interrogat dicens: Domine nescimus quo
vadis, et quomodo possumus viam scire.
Quasi dicat Thomas: hunc terminum et
viam scimus; perfuit autem dubitatio
Thome ad [illegible] quia Christus
docuit unum. Sed dicit ei Ihesus: Ego sum
via, veritas et vita. [illegible] Christus
dixit: sciebant viam et terminum.
Thomas dicit: [illegible] ergo Christus
non posset intelligi quod Christus dixit unum

tunc Thomas sciebat quod Christus
sciret se scire nesciebat. Ubi
advertendum est quod Christus erat duo,
scilicet homo et deus: quantum ad
humana erat via, quantum ad divina
erat veritas et vita. Et ideo quod perfecte
cognoscebat Christum cognosce-
bat viam et terminum. [illegible] est via
quantum ad humanitatem, terminus autem
quantum ad divinitatem, quia veritas et vita.
Et ideo Christus volens quietare Thomam
dicit: Ego sum via etc. Quasi dicat: si me
cognoscitis, cognoscitis viam et terminum.
Deinde cum dicit: Nemo venit, ostendit
suam visionem fuisse bonam, et primo quantum
ad hoc quod dixit se esse viam, secundo quantum
ad hoc quod dixit se esse veritatem et vitam,
ibi: Si cognovissetis me etc. Quantum ad
primum autem sic Christus ostendit per quam
veniunt ad terminum. Sed per me potest ad
terminum pervenire, tamen ad terminum
quia nemo venit ad patrem nisi
per me. Ego sum via. Ubi advertendum
quod Christus fuit homo et quantum ad hoc fuit via,
et fuit deus et quantum ad hoc fuit etiam
terminus. Unde primo Augustinus: Verbum
assumendo hominem factum est via.
Ambula per hominem, pervenies ad
deum. Melius est enim in via claudi-
care quam preter viam festinare.
Ambulando quia qui claudicat in
via et si lente tamen vadit usque
ad terminum; qui autem est extra viam quanto
fortius ambulat tanto magis
deviat a termino. Deinde cum dicit:
Si cognovissetis me, ostendit
suam fuisse bonam quoad terminum.
Dixerat enim se esse veritatem et vitam,
hic autem ostendit quod ipse unus sub-
stantie cum patre qui est veritas et vita, quasi di-
ceret vobis: quia via sum, dico
vobis quia terminus sum et patri, et quia
unius substantie sum cum patre. Si cog-
novissetis me, id est meam substantiam et
meam dignitatem, et patrem meum utique
cognovissetis, id est scivissetis substantiam

pvibt dignitate z amo q[ui]s fact[us]
eu. scrupsit fuit dat q[ue]m f. st.
Cum ueniet spc paclitus q[ue]m e[g]o te
ille uos docebit omnia et vi-
distis eu. Vidauit eu[m] xpm i
carne et pvemi xpo no[n] q[uia] pv
cet i carne p[ro] vnitate p[er]sone ſz
cat i ubo p[ro] vnitate n[atu]re ubi vndiq[ue]
glaud eq[ua]litas. Tertio ab vtrii xpc
sit uia v[er]itas q[uod] no[n] q[uia] uia dicit[ur] q[ue]
introducit ad p[re]mium ſz ad
p[re]miu[m] introducimur p[er] op[er]a me-
torum. Aug[ustinus] go xpc no[n] sit yam
op[er]a go xpc no[n] e[st] ypa uia. Ad
oppo[situm] e dom[inus] salua[tor]. Dico q[uod]
xpm ee uiam pt ordi[n]e[m] mo[d]is
p[ri]mo q[ui]a xpc e[st] ubu[m] inq[ua]n[tu]m ho-
de voce cu[m] ubi e[st] q[uod] ducat i
co[n]ceptu[m] z ubu[m] e[st] uia ad
co[n]ceptu[m]. Sic at assu[m]pto carne
q[ua]si s[ecundu]m e[st] ubu[m] ssibile. Vn[de] aug[ustinus]
xpo v[er]bo dei xpi co[m]o sit ubu[m] men[ti]s
ad manifestat[ion]e[m] sui induit
voce[m] ssibile[m] no[n] t[ame]n co[n]u[er]tit[ur] i voce[m]
ssibile[m]. Ita filius d[e]i ad manifestat[ion]e[m]
sui induit carne[m] ſz no[n] muta[tu]r
i carne[m]. Sic go xpc fuit uia
inq[ua]ntu[m] induit carne[m] i q[ua] mani-
festauit eu[m]. 2o xpc fuit uia
inq[ua]n[tu]m ex[empla]ri[ter]. Opa em xpi fuit
opa exe[m]plaria z io[n]a opa
in[stru]cti[on]is sunt uia ad e[ter]n[u]m ynd[e] inq[ua]n[tu]m
sit[is] co[n]formia opib[us] xpi exp[er]i[ment]o sci[ri]t[ur]
q[uod] sic op[er]a xpi e[st] p[ro]xi[m]i ex[em]pla[r]...
p[ro]xi[m]i uia. Vn[de] b[ea]t[us] aug[ustinus] ex[empl]o yeu
dedi uob[is]. 3o xpc e[st] uia inq[uantu]m e[st]
hostiu[m]. ego su[m] q[uia] hostiu[m] e[st]
uia ad i[n]teriora dom[us] et xpc e[st]
uia ad interiora gl[ori]e h[abe]t[ur] co[n]tra v[er]o
e[st] q[uia] no[n] possum[us] intrare i dom[um]
gl[ori]e n[isi] p[er] opa m[er]itoria p[er] gr[ati]am fa[ct]a
n[on] at opa m[er]itoria sa[cramen]ta h[abe]nt
efficacia[m] ... xpc et q[uia] xpc e[st]
hostiu[m] i do[m]o e[st] b[ea]t[us] ... sum hostiu[m]

dic[it] xpo uia q[uia] ipse introiuit p[re]-
cursor p[ro] nob[is] i p[er]petua ad hebre[os]
Confugim[us] ad tenenda[m] p[ro]posita[m] sp[e]m
qua[m] sicut anchora[m] h[abe]m[us] an[im]e
tuta[m] ac firma[m] z incedente[m] usq[ue]
ad interiora uelaminis ubi p[re]cur-
sor p[ro] nob[is] introiuit ih[esu]s. Ad ar[gumentu]m
p[ate]z q[uia] op[us] q[uo]d e[st] meritoriu[m] uin[citu]r...
... 2o q[ue]rit[ur] ab utru[m] ex h[oc] q[uod] xpc
e[st] via possit argui q[uod] sit uitas
v[er]itas no[n] q[uia] e[st] uitas inq[uantu]m de[us]
ſz e[st] uia inq[uantu]m ho[mo] go v[er]itas no[n] a[rgui]t[ur]
ad. Ad oppo[situm] q[uia] xpc p[er] ubu[m] doc[tri]n[a]e
fuit uia ſz ubu[m] no[n] e[st] uia n[isi] sit
v[er]itas go id. Dico q[uod] xpm ee u[er]i[ta]te[m]
pt ordi[n]e[m] mo[d]is. E[st] e[ni]m uitas v[er]i-
tatis co[n]ceptu[m] et uitas signi-
fica[tio]nis. Vn[de] h[abe]nt xpc inq[uantu]m de[us] e[st] u[er]-
bu[m] e[st] q[uia] uitas vere q[uia] ver[bu]m h[abe]t q[uo]d
q[uo]d e[st] debet[ur]. Deq[ue] at cu[m] sit p[er]fec[tu]s
ex q[uo] g[e]n[er]at[u]r e[st] dee de p[er]fectio[n]e eff[ecti]-
ua[m] in[telligi]t[ur]. Sz xpc inq[uantu]m ubu[m] q[uia] ui-
tas q[uia] e[st] uitas ubi. Czy aut[em] xpc
h[ab]eat hac uitate[m] p[ate]z q[uia] uitas ubi
e[st] i h[oc] q[uod] sit s[imi]le s[ci]e[nti]e de q[ua] gignit[ur].
Vbu[m] at i di[vi]nis e[st] filius s[ci]e[nti]e de
qua gignit[ur]. Vn[de] aug[ustinus] xpo v[er]bo dei
d[icit] q[uod] ubu[m] i di[vi]nis e[st] v[er]itas q[uia] nec i
co[n]tinu[us] e[st] ... no[n] h[oc] e[st] dice[re] q[uia]
e[st] i s[ci]e[nti]a e[st] i ubo z q[uod] q[uia] no[n] e[st] i s[ci]e[nti]a
no[n] e[st] i ubo. 2o z u[er]itate[m] h[abe]nt xpc
inq[ua]ntu[m] i assu[m]pta carne testio[niu]m
p[er]hibuit u[er]itati. Vn[de] q[uia] ad hebr[eos] p[ro]bat
ar[gumentu]m q[uia] uia arguebat u[er]itate[m]
q[uia] xpc no[n] potuit p[er]hibe[re] testio[niu]m
u[er]itati n[isi] p[er] ubu[m] v[er]itatis q[uia] q[ui]cq[uid] ubu[m]
v[er]itatis fuit uia duce[n]s ad u[er]itate[m] v[e]l
ut co[n]ceptu[m]. 3o q[ue]rit[ur] ab utru[m] ex h[oc]
q[uod] xpc fuit uitas possit p[ro]bari q[uod] sit
uita in[telligi]t[ur] q[uod] e[st] ut dom[inus] ex q[uo] xpc e[st]
uitas ex eo q[uod] e[st] ubu[m] ſz ubu[m] v[er]itatis
intellectua[lis] go i[d]. Ad ista q[uod] [illegible]
duo s[unt] nomina ... q[uia] s[ecundu]m aug[ustinum]
de ... xpc alie[n]a e[st] uia et alie[n]a
uitas et alia uita. [illegible] e[st] vite
... hoc cap[itulum] h[abe]t co[n]tra v[er]o pt ee

quia omnibus homo capit quod deus a quo
maius cogitari non potest et per quem deus
est cum nichil deest. Veritas autem vi-
ta est quia nichil deest vel de perfectione sug-
gerit et homo accipit quod vincere
proponit non vincitur ergo quo potest
arguere quod deus est vincens intellectum
Non autem esse via non omnibus homo capit
quia via est assumpto homine quod non
omnibus homo concipit. Intellectorem enim
magis credit fidelibus quod concipiat
verum est per hoc patet quod per hoc est per hoc
veritas quia est verbum intellectus per eos
quod veritas autem vita quia intellectua-
litas est quedam vita. Advertendum tamen
quod inter veritatem et vitam potest sic distin-
gui dicatur sicut dicit theologus quod xpc est via
activis quia regulat corpus iter et
est veritas contemplativis quia perficit
corpus intellectus et est via activis et con-
templativis quia et activi iure ducit
et contemplativi pervenire perfecta vita
que non mittit de morte et sic hec
veritas et vita dicat finem tamen vita
magis dicitur res sub voce finis quam
veritas. Alio potest dici quod xpc est via
veritas et vita. via quidem quia per ipsum
imus ipse hic est via ambulatoria
ipse est veritas ad quam pervenimus
quia veritas est finis eius
i. corinthiis 13 videbimus enim sicuti est
ipse est veritas quam pervenimus. Ita quod
vita dicitur actus non mittit suum morte
De hoc plura xiiij° c. ...
inveniet vitam. Demum cum dicit Dicit ei
philippus post petrum philippum
et primo querit philippus petit quid est
... dicit ei ... ergo philippus petit
quia cum xpc fecerat mentionem de patre
dicit ei philippus domine ostende nobis
patrem et sufficit nobis. Veritas autem
patris et filii sit una ceterum per quos
sit unus sufficit quod philippus petit
ostendi sibi patrem qui patrem sufficit
sine filio ergo alio potest videri per
sic quod philippus petendo ostensionem
patris petebat ostensionem filii

videat cum filium in assumpta carne
scilicet visio non ducit in patrem
qui genuit et ideo petit ut filius
ei ostendat talem modum per ostensi-
onem ... quod philippus visio
filii corporalis non sufficit quia non ostendit patrem
et ideo ostendi sperabant dei quod cognita
cognoscit patrem et potest sola ad
animam quia filius inducitur eius ha-
beat unam sufficientiam cum patre tamen
incognitus homo. Alio potest dici secundum augustinum
in omni quod philippus fuit imperfectus
credebat patrem sufficientem filio
et ideo petebat sibi ostendi quasi sibi nondum
sufficeret. Demum cum dicit dicit ei ihesus
ponitur responsio ... ubi non ... quod philippus
in petendo unum supponebat s.
quod filium cognoscebat et ideo pete-
bat ostensionem patris et sic hec
duo facit quia primo destruit eius sup-
positionem ostendendo quod cum non cognovisset
secundo corrigit eius petitionem ...
tudinis et circa primo ad ... con-
tinue sic loquitur supponis me cog-
novisse et petis patris ostensionem
et ego dico tanto tempore vobiscum
sum et non cognovistis me sic
supponis quia si cognovisses me
cognovisses et patrem et non pe-
teres ostensionem eius quia qui videt me
videt et patrem meum. ...
quod clausula ista potest aliter ...
ad partem primo quidem secundum hylarium
xiij° de trinitate ut sit sensus petis
ostendi ad quod ostenso ostendat et pa-
ter at debuisti cognoscere quia
tanto tempore vobiscum sum. Cum enim
ea que gerebat xpc erant propria dei
sicut caliganti visum lubet vel
mortuis vitam reddit hec cognoscere
erant discipuli debuerunt eum cog-
noscere esse deum et per quos debuerunt
ad cognoscere et cognitum cognoscere patrem
Alio potest cum ... sic secundum augustinum
... debuerunt ... ut ... philippus
ad ... intellexerat ei philippus

se posse dicere de patre qui in sinu eius erat sufficientiam ipsius ideo probat ad implebuntur [illegible] tantum multum tuus sed non intellexerat se dicere hoc de filio et non intelligit se posse hoc dicere unius essentia duo tanto tempore vobiscum sum et ac si diceret [illegible] nobiscum magno tempore et non cognovistis me quia si cognovissetis sicut dicitis ostende nobis patrem et sufficit. Ita potuissetis dicere ostende nobis te ipsum et sufficit quia una sufficientia est patris et filii. Non enim est super isto verbo Qui videt me videt et patrem quod ex isto verbo exclusa solitudo a divinis includitur unitas essentie. Cum enim dicitur et patrem exclusa est solitudo et unitatem intelligitur quia copulativa non est unius sed duorum. Cum autem dicitur quis viso filio videt et patrem innuitur unitas essentie. Ita quod ex primo habetur unitas in personis ex secundo unitas essentie [illegible]. Deinde cum dicitur Quomodo tu dicis corrigitur petitio philippi ubi advertendum est quod visio est [illegible] fidei [illegible] debuit credi quam videri [illegible] nolens philippum [illegible] ex fide quam videre patrem corrigit petitionem suam omnibus qui de patre [illegible] duo facit quia primo ostendit que de patre credenda secundo invitat ad fidem ibi Non creditis. Circa primum ad primum duo facit [illegible] duo sunt credenda de patre primum est quod est unius essentie cum filio secundum est quod filius est ab eo ibi verba que ego loquor. Circa primum ad primum dicit [illegible] philippo quomodo tu dicis ostende nobis patrem quasi diceret [illegible] debes tenere patrem fide quam petere [illegible] subditur Non creditis quia [illegible] debuit [illegible] quia ego in

patre et pater in me est. Circa [illegible] utrum pater in filio vel quod non quia si pater est in filio [illegible] est in patre continetur a filio et sic est filius quia paternitas est in patre quam tamen non est in filio. Ad oppositum est dominus [illegible] ad hanc questionem dicitur quod pater est in filio et econverso. Hic autem [illegible] hylarius de trinitate [illegible] excludens [illegible] intelligit dicens quod pater non est in filio per [illegible] generationem [illegible] est ibi per incarnationem [illegible] captationibus [illegible] non est per modum contine[illegible] sicut [illegible] sit per [illegible] sicut per [illegible]. Circa vero est quia continuitas hoc requirit quod exterior non potest [illegible] ille qui continet in deo autem totum [illegible] pater est in filio et econverso [illegible] dicens quod filius est in patre per nativitatem [illegible]. Secundo ad [illegible] deo quam [illegible] filius per [illegible] habet totam deitatem patris ubi autem est deitas patris ibi est pater [illegible] quod pater est in filio. Ad argumentum quando dicitur quod [illegible] est in aliquo continetur ab illo dicitur ab aliquo hoc esse verum [illegible] per continentiam sed non si est in per [illegible]. Circa vero est quia [illegible] ex duorum suppositorum distinctorum que habent unitatem essentie per quam unitatem unum suppositum est in alio [illegible] non requiritur [illegible] esse sit in utroque [illegible] quod dat distinctionem. Aliud dicitur ab aliquibus quod [illegible] in deo non sit per [illegible] tamen [illegible] ad [illegible] pater [illegible] est in filio [illegible] paternitas [illegible] per [illegible] paternitas est in filio [illegible] filius est in patre quia paternitas non est in filio per modum [illegible] magis [illegible]. Deinde cum dicit verba que ego loquor [illegible] credendum est quod filius est a patre. Et hoc est quod dicit verba que ego loquor vobis

a me ipso non loquor qui exponens a me tamquam de eo a me ipso non loquor id est a me ipso non sum qui loquor. Et quippe tribuit quod fatetur de quo ipse est qui facit. Pater autem in me manens ipse facit opera quod dicit neque quisquam aliud facit pater aliud ego sed que facit pater facio et filius. Deinde cum dicit Non creditis. Invitat ad fidem et hoc [illegible] modis primo propter opera que ipse facit secundo propter que credere debebant scilicet Amen amen dico vobis. [illegible] ad primum dicit Non creditis quia ego in patre et pater in me est alioquin propter opera ipsa credite quod dicit propter opera ipsa credite quia ego in patre et pater in me est. Nam enim si separati essemus inseparabiliter opera nulla ratione possemus. De hoc [illegible] si non facio opera patris mei nolite credere mihi.

9° Ecce veniet ab dei verbo Amen ipso non loquor sed a patre [illegible] quod filius sit minor patre. Ad hoc ut notat augustinus in omelia quadam [illegible] notat prime ex verbis excluditur duo errores quorum primus error fuit arrii qui dicebat inequalem [illegible] patri filium quia a se ipso non loquitur. Secundus error fuit sabellii [illegible] ex verbo pater in me manens ipse facit opera. [illegible] pater in me manens ipse facit opera [illegible] in me manens ego facio opera et per quem pater est ipse filius ut notat augustinus est quod hii duo errores qui contrariantur [illegible] non sit unius nature [illegible] sed sic [illegible] excluditur [illegible] verum sumus. Ex hoc enim quod dicitur unum excluditur error arrii quia quod unum est aliquo non est minus. Ex hoc autem quod dicitur sumus excluditur error sabellii quia sumus in plurali non est

confessio solitarii sed plurium personarum ut notat augustinus est solo contra errorem arrii et sabellii. Ex hoc enim quod dicit A me ipso non loquor dat intelligere quod est a patre. Esse autem a patre denotat originem et non inequalitatem sed ad plus esse originatum ab alio et tamen equalem illi. Ex hoc autem quod dicit pater in me manens ipse facit opera non potest arguere quod patris et filii sit una suppositio sicut arguebat sabellius sed magis arguitur quod pater opera per filium [illegible] ipsum [illegible] opificem [illegible]. Secundo querit [illegible] verbo pater in me manens ipse facit opera quare constati [illegible] verba ego loquor et constati subdit opera dicens pater in me manens. Ad hoc respondet augustinus quod verba ipsa sunt opera quia qui proximum edificat bonum opus operatur [illegible] loquebatur enim [illegible] credebat illis [illegible] illorum verborum erat fides illorum.

Deinde cum dicit Amen amen dico vobis invitat eos ad fidem propter opera que facturi erant credentes [illegible] promittit hoc opera credentibus [illegible] promissionibus [illegible] dat [illegible] facientibus opera [illegible] ad primum dicit Qui credit in me opera que ego facio et ipse faciet et maiora horum faciet [illegible] fidem [illegible] discipulis [illegible]. Deinde cum dicit Quia ego ad patrem vado reddit rationem [illegible] faciet maiora quia ego ad patrem vado [illegible] maiora [illegible] adventum [illegible] apud patrem [illegible] vel quod dicit maiora faciet quia [illegible] facient at vado ad patrem et vos facietis miracula virtute tamen mea ut qui dicat Non est mirum si facietis maiora quia

vado ad patrem ubi glorificatus po-
tero vobis maiora conferre. Deinde qui-
dem dicit Et quodcumque petieritis patrem in nomine meo faci-
am quasi dicat fratres credite miracula in virtute
nominis mei. Et hoc est quod dicit et quodcumque
petieritis patrem in nomine meo hoc
faciam. Dicit autem faciam in futuro
tempore non in presenti quia aliquando dilatio
desiderium facit ut augeatur desiderium
[illegible] dabo vobis pluviam
temporibus suis. [illegible] in die sa-
lutis exaudivi te. Ut glorificetur
pater in filio. [illegible] deinde
[illegible] non filii ut pater honorificetur
quia filius propriam gloriam non querit sed
querit gloriam eius qui misit eum
[illegible] Deinde ad maiorem
certitudinem repetit eandem promissionem
dicens si quid petieritis in nomine meo
faciam. [illegible] quo-
niam se esse equalem patri quia si pe-
tatis in nomine suo impetrabitis. Io. 8.
Si non reprehenderit nos cor nostrum fi-
duciam habemus ad deum ut
quecumque petierimus faciet. Circa
[illegible] faciet cum
facere miracula sit potentie infinite [illegible]
quod sit proprium dei [illegible] facere mira-
cula in virtute propria est proprium dei quod ipse solus
habet [illegible] conferat aut homi-
ni miracula in virtute [illegible] queritur
de hoc quod dominus dicit Qui credit in me
faciet [illegible] quia quidam
faciunt miracula non credunt et est simile
qui diligit me mandata mea
custodit. sed tamen qui non custodit
non diligit. Ad similitudinem est qui credit
in me [illegible] vivet. sed tamen qui
non vivet non credit. Sed multi sunt
qui credunt qui tamen non faciunt
miracula. Ad hanc questionem respondet augustinus
supponens duo quod credere [illegible] est
opus [illegible] hoc opus credere
non operatur [illegible] in nobis sine nobis. Ex
hiis duobus supponit [illegible] augustinus
dominum salvatorem [illegible] dicit opera que ego
facio [illegible] iustificatio [illegible]

credentes et iustificatos faciet. Et
quedam sunt miracula corporalia sicut susci-
tare mortuos et similia et talia non
faciunt omnes credentes. quedam
miracula spiritualia sicut iustificatio impii
de hoc secundum augustinum intelligit salvator.
Vel dicendum ad questionem quod [illegible]
status ecclesie primitive quando [illegible]
homines indigebant miraculis. Tertio
queritur an verum apostoli fecerunt
maiora quam christus. Videtur quod non quia qui facit
maius est maior. Sed apostoli non
fuerunt maiores christo. Ergo [illegible] non
[illegible] maiora facere. Ad
hoc potest responderi [illegible] secundum augustinum
quod apostoli non fecerunt maiora christo
quantum ad opus operantis [illegible] quod suscitare
mortuos [illegible] ad
modum operandi [illegible] apostoli
[illegible] sanabat sanavit et
fimbria tacta [illegible] magis est
[illegible] quam fimbria. [illegible]
secundum augustinum quod maiora fecit christus per apostolos
quam per se [illegible]
[illegible] maiora fuerunt quia pauci fuerunt
illi qui crediderunt ad verbum christi
respectu illorum qui crediderunt evan-
gelizantibus apostolis. Et maiora fecit
predicando credentibus quam locutus
[illegible] Ad argumentum dico quod non sequitur
apostoli fecerunt maiora ergo fuerunt
maiores quia apostoli fecerunt [illegible]
[illegible] que fecerunt apostoli
fecit christus per eos. Quarto queritur utrum alii
credentes ab apostolis fecerunt maiora
quam christus. Videtur quod non quia [illegible]
[illegible] maius [illegible] Ad oppositum
est illud quod dicit Qui credit in me opera
que ego facio et ipse faciet et maiora
horum faciet. Ad hanc questionem respondet
augustinus in omelia [illegible]
maiora horum [illegible]
hoc faciebat [illegible]
[illegible] opera eius verbis [illegible]
loquebatur [illegible] non loquuntur
[illegible] ipse facit opera ex hoc
dicto solvit augustinus ad questionem quia cre-
dentes non faciunt maiora operibus hiis

que fecit xpistus ... faciebat ... que
tamen maius est ubi a iustificando ...
qui tunc faciebat ... potest nobis
impios iustificando ... homo
fiat ... in nobis sicut faciamus nobis
Ad aliquam ... quia non ... de
omnibus operibus ... dei ... fit in
homine / vel potest dici sicut dicit augustinus
sed non definiet quod iustificare
impium est maius quam creare celum
et terram quia celum et terra transibunt salvat
et iustificando permanebunt In illis
in celo et terra tamen opera dei ... in iu-
stificatis autem est ymago dei / Et
quecumque ... de ... Et quecumque petieritis
... deus ... exaudiat Ut quia
quia paulus petiuit ut amoveretur
ab eo angelus sathane et tamen non
fuit exauditus Ad quod ... clara
Et quodcumque petieritis / Ad hanc questionem
respondet augustinus in omelia ubi primum suppo-
nit quod nomen christi est nomen salvatoris / non enim
est aliud nomen in quo oportet nos
salvos fieri actuum iiii non enim aliud nomen
datum sub celo ... ex quo petit
qui petit in nomine christi quod salutem
petit / ex hoc supposito solvit augustinus
questionem quod duobus modis non exau-
dit deus primo quia ex ignorantia petit
quod sibi non prodest ... et sic non
exaudivit paulum quia petebat
quod sibi non proderat / Alio non exaudit
quia sed quod petitur sit salutem
ordinem ad salutem non tamen est dandum
in tempore quo petitur ... petamus
adveniat regnum dei non tamen
statim concedit ut regnemus / Dicit
enim quod petitur non negatur sed quia homines
aliquid petunt quod eis non expedit
non dixit ad voluntatem ... quid ...
sicut oportet nescimus / Et augustinus non nes-
citis quid petatis / Et salvator
doctor nobis ... docuit nobis
dicere et ne nos inducas ...
Dicitur enim augustinus non est ...
temporalis ... tua ... pos-
tulo fiat / Ad ... quia apostoli
non petierunt in nomine salvatoris / quod
petierunt ex ignorantia non expediebat

[illegible] dominus ... exaudiebat petentem

2o quia ... exaudiebat
... exaudiat ut salvator ...
quod sit quia eis est salvare / Ad oppositum
quia demones petierunt ...
et tamen exauditi ad salutem
Ad istud ... augustinus in omelia
quod ... aliqui exaudit ad voluntatem pe-
tentis et ad salutem ...
et tunc non est ... exaudire ut
salvator / Aliquos exaudit ad bonum
et salutem petentis non tamen ad voluntatem
quia quod petit ... et tunc exaudit
ut salvator quia non ... salvatorem
... ... non sa-
Novit enim medicus quid pro suo ...
... salutem poscat ...
quam ... non ... ut
faciat sanitatem / Aliquos deus exaudit
ad voluntatem et non ad sanitatem
sicut exaudivit demones ...
... sicut dicit augustinus non ... salvator
... dampnator
qui ... fidelibus est salvator
Si diligitis me ...
hortatur eos discipulos ad fidem et
ad confidentiam ... hortatur eos
ad legis observationem ... fides
sit mortua ... potest sua
exhortatio ... ponit exhor-
tationibus ... et ego rogabo
patrem ... exhortatur eos
dicens si diligitis me mandata mea
servate ... ad ...
ad precedentem ... hortatus su-
nos ad fidem dicens Creditis
in deum et in me credite sed fides
... manifestatur ... si dili-
gitis me mandata mea servate /
2o potest ... sic dicendum est /
Et quodcumque petieritis in nomine meo
hoc faciam ... faciam
si diligitis me mandata mea
servate / ... potest continuari sic
quia enim ... ad ...
... eos ...
... si diligitis
me ... non est me amare
ut ... faciat mandata
mea

hec est enim amor obedientie tradere
ei qui diligit. Nouissime eius mandata
ta dei servanda sunt primo quia sunt
retributione utilia. Prov. vii.
Serva mandata mea et vives.
Et scilicet finis ad vitam ingredi.
di serva mandata. 2° quia sunt ob-
servatione facilia. Deut. 31. Man-
datum quod ego precipio tibi hodie
non est supra te neque procul positum neque in
celo situm sed prope est in ore tuo
et in corde tuo ut facias illud.
Et beatus iohannes dicit. mandata
eius gravia non sunt. 3° servanda sunt
quia sunt transgressione penalia
ps. Si iusticias meas prophanaverint
et mandata mea non
custodierint visitabo in virga
iniquitates eorum. Deinde cum dicit
Et ego rogabo patrem. ponit
exhortationem per exhortationem
que est promissio auxilii. Ad
observantiam enim mandati multum
valet auxilium promissum. Circa
primo eis promittit auxilium
spiritus sancti. 2° auxilium suum ibi Non re-
linquam vos orphanos. Spiritus
sanctus autem promissus describitur a xpo.
primo quantum ad sui
originem quia a patre est. 2° quantum ad
suum effectum ibi spiritum veritatis. 3°
quantum ad sui hospitium ibi quem
mundus. Quantum ergo ad primum dicit
servate mandata quia auxilium
propinquum est quia rogabo patrem
a quo est spiritus sanctus et alium paraclitum
id est advocatum vel consolatorem
dabit vobis. Unde hic autem xpus innuit
se esse advocatum. Nam dicendo
alium paraclitum innuit se esse pa-
raclitum id est advocatum. Io. 2. Ad-
vocatum habemus apud patrem
ihesum xpistum etc. Innuit et se esse
consolatorem. Ysa. 61. Spiritus domini
misit me ut ponerem conso-
lationem lugentibus. Mandatum vobiscum
etc. Unde hic autem innuit spiritus sanctus. Chris-

quia spiritus sanctus non patitur mortem sicut
xpus vel abibit. Innuit et quantum
donationem spiritus sancti quia non quia per tempora
enim dedit aliqui ad tempus non
vel datur. Innuit et quod dando spiritum sanctum
est omni statui. Datur enim hic ut
illustret et doceat et suggerat
pugna autem dabitur ut introducat
illud spiritum. Deinde cum dicit spiritum veritatis
describit spiritum sanctum quantum ad sui
effectum. Dicitur enim spiritus veritatis quia describit
spiritum quantum ad suum effectum
veritatis quia conducit ad cognitionem
veritatis infra. xv. cum venerit paraclitus
quem ego mittam vobis etc. Et infra
xvi. ille me clarificabit. Et in
veritatibus quia de meo accipiet
ad Cor. vii. Nemo potest dicere
dominus ihesus nisi in spiritu sancto. Deinde cum dicit
Quem mundus etc. Cum quem mundus
non est hospitium spiritus sancti. 2° quod difficile
erat hospitium spiritus sancti ibi vos autem.
Circa primum ad primum dicit quem mundus id est
amator mundi non potest accipere
Et ratio est quia non videt eum. scilicet non
ponit intentionem suam ad eum
cognoscendum. ps. oculos suos
statuerunt declinare in terram. secundo
et est quia non scit eum. id est non est capax
cognitionis illius quia animalis homo
non percipit que dei sunt. 1 Cor.
Et Sap. i. Spiritus sanctus disciplinae effugiet
fictum et auferet se a cogitationibus
que sunt sine intellectu. Deinde cum dicit
Vos autem. ostendit quod difficile erat hos-
pitium spiritus sancti et ideo dicit vos autem cognos-
cetis eum. Apoc. ii. Vincenti dabo
manna absconditum et calculo
nomen scriptum quod nemo scit nisi qui
accipit. De hac notitia Sap. xv.
Nosse te consummata iusticia est
et scire iusticiam tuam et veritatem
radix est immortalitatis. Sed non autem
discipuli cognoscunt spiritum sanctum quem non
acceperunt spiritum mundi. 1 Cor.
Nos autem spiritum huius mundi non accepimus.
Quia apud vos manebit et in vobis erit.

madatum di

70

nobis ut si aug. dicit in libro de
ut ex hoc intelligat se non esse vi-
sures spiritum sed invisibiliter in nobis
modo hoc s. quod spiritus est et cognoscatur in nostro
corde videmus enim substantiam ma-
gis non videmus constantiam altis
mus communem et oculo corpali.
Nam faciem fratris non videmus al-
tius at sit / Da ergo spiritus sanctus sit
nobis sed videri quemadmodum in v-
eto non potest a nobis sine non sit in nobis /
40 Nunc ad dominus dicit petro Simon diligis
homine sermo enim dat mandatum
de dilectione pro quo ca. dicit Et ego rogabo
pro spiritu s. quod tu statim non potest quoniam
diligent mandata sua nec possumus
sine spiritu sancto. hoc quod nunc mandati
suppositum spiritum sed ea at supposito non
petit. Et si dicas quod spiritus sanctus hoc
vado. sed petit ut plus haberet quod hoc est
quod similiter Johannis Baptiste deus
non dat spiritum ad mensuram. Ad
hanc quaestionem respondet aug. in omelia in qua
quando vero ista post excludit satisfacere
solom possibilem enim ad hoc dicere quod post
potest in nobis caritas qua diligimus christum
et cum diligere et mandata eius servando
non nisi accipe spiritum quod caritas
patris diffundi in nobis, hic solo
probat in duobus primo quia non potest di-
ligere christum sine spiritu sancto. Unde apostolus
ad Corinthios Nemo dicit dominus Jhesus
corde de ope nisi in spiritu sancto,
2o probat quod nemo potest diligere filium
nisi diligat patrem ex quo sequitur quod
caritas qua diligimus christum non excep-
tat diffusionem caritatis per spiritum sanctum
qua diligimus patrem excepta
hac solutione aug. ponit veram
solutionem in qua supponit unum quod
spiritus sanctus petitur si magis et magis Cuius
signum est quia heliseus petiit ab
helya ut spiritus qui erat in eo du-
plo esset in ipso et hoc supposito concludit
solutionem quoniam est quod ei qui diligit
habet spiritum sed semper meretur ut plus habeat
Sic et apostoli habebant spiritum sanctum
sed promissum magis et tunc promittebatur
aliud supposito quod erat insufflatum dicens
Accipite spiritum sanctum et post spiritus sanctus
missus est de caelo et post spiritus sanctus
sanctis datur ut ex hoc intelligatur
quod spiritus sanctus datur sed verum non ex
parte sed aliud ad argumentum primum
Ad secundum solvit aug. in omelia dicit
quod de Johannis Baptiste referendum ad
christum qui enim non fuit sine gratia
Aliquis vero est quod filius esset equalis
patri non fuit gratie sed necessario quod homo
esset assumptus in unitatem persone non
fuit necessario gratie quoniam quidem gratiam
data ad mensuram per hanc gratiam
non solum deus est et homo et
homo et deus 40 quoniam dicit deus vero
Et ego rogabo patrem et alium
paraclitum Simon enim filius rogat
patrem sed quod sit minor eo et per quos
a principio amicis fuit una 2o sit
si filius rogat patrem promissionem
spiritus sanctus qui spiritus sanctus est a solo patre quem
mittit eum et per quos una est a principio
generatione sit si filius rogat pro
alio paraclito sed quod filius habet alia
actionem a spiritu sancto per quos alia
nunquam aliquas ab actionibus aut
aliquas actiones in una ad primum argumentum
dominus est quod christus rogat in quantum homo
et in quantum homo minor patre in quantum
at deus dat spiritum sanctum Simon enim
in quantum homo meruit nobis spiritum
sanctum duobus modis et per passionem et
orationem Ad secundum argumentum dominus est quod
spiritus sanctus est a patre et filio sicut
dicunt latini et patri spirat
et filius cogitatur dominus est quod
filius rogat per missionem spiritus sancti
ut homo qui committitur cum ut deus
Unde alibi dicit Jo. non abiero non veniet ad
nos eum Ad secundum argumentum dominus est
quod licet alium non dicit aliquas actiones

Tunc ipse petet filio secundum alium modum quo
ipse est consolator et advocatus
Xpus enim fuit advocatus quia sicut
pugil in agone pugnavit enim
pro nobis contra hostes. Est brachium
domini ysa. liij. brachium domini cui
revelatum est. hoc desiderabat Job
quando dicebat libera me domine et
pone me iuxta te. Nos iuxta se et
posuit cum carnem nostram assump-
sit Emanuel, i. nobiscum deus.
Xpus fuit advocatus ex doctrina
Xpus est advocatus quia cotidie
dat nobis spiritum sanctum et accendit
amorem in cordibus nostris. Spiritus
autem sanctus dicitur advocatus quantum ad
officium et non quia sit mediator
sicut Xpus. Officium autem advocati est
triplex. Primum est postulare et hoc habet
spiritus sanctus. ad Ro. viij. spiritus postulat
pro nobis gemitibus inenarrabilibus.
Secundum est [illegible] et hoc facit spiritus sanctus Mt. x.
nolite cogitare quomodo aut quid
loquamini. Non enim vos estis qui
loquimini etc. Tertium est adversam partem ar-
guere et hoc facit spiritus sanctus Jo. xvi. Ille
arguet mundum de peccato etc.
Secundo queritur de illo verbo Spiritum
veritatis quia originaliter a [illegible] hic non
in [illegible] quia veritas dicitur est enim
Sicut enim enim non [illegible] ita
[illegible] vel dicitur spiritus veritatis
quia [illegible] manifestare [illegible]
[illegible] vero manifestat
est vero manifestatio [illegible] modis
[illegible] manifestare magis
appropriatur verbo quam spiritui sancto. Ad
hoc quidem potest dici quod tribus modis
spiritus sanctus dicitur spiritus veritatis primo modo sic.
[illegible] enim [illegible] rogaturum
patrem pro spiritu sancto quem mittebat
[illegible] spiritus sanctus est a patre volens quod
ostendere quod et spiritus sanctus est a se ipso voc-
cavit spiritum veritatis, i. qui est a se
ipso qui est veritas Jo. xiiij ego sum
via veritas et vita. Secundo spiritus sanctus
dicitur spiritus veritatis quia manifestat veritatem
[illegible] spiritus sanctus est amor
Amicorum autem est revelare secreta
sua amicis. Sic iste spiritus sanctus amor
docet autem nos. Tertio spiritus sanctus dicitur
spiritus veritatis quia fugat spiritum falsitatis
De quo .i. Re. xxij. Egrediar et
ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum
eius [illegible] mendacii et pater eius
[illegible] ego [illegible] veritas sit [illegible]
quando [illegible] appropriatur verbo quod est
vero manifestatio [illegible] manifestare
[illegible] appropriatur verbo quod verbum
est [illegible] per quem manifestatur
[illegible] aliam [illegible] potest appropriari spiritui
sancto [illegible] amor est vero [illegible]
[illegible] revelat secreta sua
[illegible] querit de illo verbo
Quem mundus non potest accipere. Ergo hoc
enim est quia spiritus sanctus est deus. Deus autem est
ubique et per quem est tam in bonis quam
in malis [illegible] hoc verbum Quem
mundus non potest accipere [illegible]
modum [illegible] spiritus sanctus
[illegible] quia enim suo modo mundus
accipit [illegible] per [illegible]
[illegible] nobis [illegible]
dicat Xpus ego sum [illegible] quem
mundus accipit per incarnationem
[illegible] quod accipiet
[illegible] Istud
verbum declarat opinionem que [illegible]
[illegible] gratiam [illegible]
sic in iustitia [illegible] non potest
Ita mundus, i. mundi dilectores
non possunt accipere spiritum sanctum. Secundo de-
clarat [illegible] sponsum [illegible]
homini ad videndum deum [illegible]
non habet invisibiles oculos [illegible]
[illegible] per quos [illegible] videre potest
Tertio istud verbum [illegible] hominibus declarat
[illegible] affectus ad surgendum
in deum [illegible]
non accipit quia dilectio [illegible] non
assurgit [illegible] enim [illegible]

sic fca sp desidia dilatant
tato ad receptionem illius singi
cordibus angustat, ad am dco
e q̄pz de q̄ sit p̄ubz i omnis p̄cc
z ponit uno c̄pus vñ p̄ gi
Deinceps d̄r. Non relinquam vos
orphanos, p9 qm p̄misit aux-
ilium sp̄s sci p̄mittit aux-
ilium thc q2 p̄mittit se uentu
ad eos, z p̄mo quia p9 ipa
p̄missio de ipso aduentu z̄ p9
modus aduentus. ad huc modicu
z° po2 fructus huius aduentus.
Illa die 2° ou2 quis sit receptu
hoc fructu z qui nō. qui hz̄ ma-
data mea [illegible] ad p̄m dī
Non relinquam vos orphanos
ueniam ad vos q d sit recedā
a vobis p mortem tn̄ no relinquā
vos orphanos i. pupillos ra-
tione c̄ grecum h̄ at latinu q2 ve-
niam ad vos s. p9 r̄nē. De q°
aduentu s xv. Venit ihūs z
stetit i medio discipulorum. Notabili-
at x° exhibet se orphanis q2 q°
destituti sunt p̄re carnali h̄m
se qui tamen erat i adoptione p̄ris
sonat, p9 crucifixionem p̄d ineffabilis
misericordia p̄s oblivisci p̄p̄
tuum [illegible]. Deinde d̄r. Adhuc
modicum ponit modum aduentus
dicens adhuc modicum s. usq ad
passionem z mundus me iam nō vi-
det, an passionem enim mundus videbat
carnem nō at videbat deitatem q̄
i carne latebat, p9 r̄nē at
x° carnem suam incorruptibilem quam
nō solum videndam sz z contrectandam
demonstrauit suis noluit demo-
strare nō sz tn̄ testibus pordi-
natis, vñ subdit vos at vide-
bitis me, q2 ego vivo z vos
vivetis q.d. ego vivo q2 et si
mortem subeo tn̄ resurgo et
vos vivetis, h° cum me videbitis
letamini z tm̄ mor q̄ dimisi
te i apud domum. Deinde d̄r.

Illa die po2 fructus h9 aduentus
est at fructus iste cognitio vel
co d̄r. Illa die s. p9 r̄nē cog-
noscetis z h° q2 vltimo docebit
vos. Cognoscetis ergo q2 ego
i p̄re sū p consubstantialitatē h̄ v̄. io
z p̄d unus sumus, z vos i z tibi erat
apud deum. Et vos i me sc̄z
t̄oritum i comuniter h̄ modo
diuq q9 regnum est i rege, dt.
xvij i ipso viuimus mouemur
z sumus, vel sicut membra i capite
z ego i vos tamquam caput i membris
vel sicut palmites i uite. Jo. xv. eo
sumptis vos palmitibus z ego
i vos sit habitatori i templo
i ad Corinthios. templum dei sancti
h est vos, vel ego i vobis s.
operando p vos, i Corinthios
an experimentum eius quaeritis eius
qui loquitur i me xp̄s. Deinde d̄r
Qui hz̄ mandata mea z° q2
est iste fructus s. uide dicit q2 nō
e omniu sz tn̄ servantium mandata.
Et p̄mo quidem h° 2° z° ex deo
salua z dubitat iudas i
d̄r ei iudas, ter ad p̄m q°
sicut solvā Cognoscetis me h̄ ista
cognitione nō e omnium sz servantium
mandata. Nam qui hz̄ mandata
mea i memoria z servat ea i vita
vel qui hz̄ mandata mea i sermo-
nibus z servat ea i moribus, vel q
hz̄ mea mandata audiendo et
servat ea faciendo, aut q hz̄
mandata mea faciendo z servat
ea perseuerando i. e. q dili me
q2 p̄bo dilectionis exhibitio e
operis p̄b iustia illius i ss
filiorum huius qui servat testa-
menti mandatorum sicut mandatore
ipsius ad faciendum ea. Ille enim
diligit me nō verbo tm̄ sz ope-
re i Jo. iij. nō diligamus verbo neque
lingua sz opere z ueritate. Qui at
diligit me diligetur a patre meo
z ego diligam eum s. hac dilectione

ondā ī pmo ibi Et maīfestabo
ei meipm th ē pmū vbū ī pre
cedēti illi salutaē ī ... ī
xvij. hec ē vita etna ut cog-
noscāt te/ revtit ad dei ubo
Venia ad nos verū possit
intelligi de aduētu ad iudiciū
Vel qꝫ nō qz dr adhuc modicū
tps ꝫ usqꝫ ad iudiciū nō erit
modicū tps ergo etc. ... ē qꝫ hc pe
nitus de aduētu ad iudiciū
z tunc sit. Secunda p ordinē
pmo qꝫ omē tps quātūcūqꝫ p
lixum ē modicū ī cōpatiōe dei. vn aug
i. omel. modicū ad deū qz quod
plixū nobis hōībus breuissimū ē
ante oclos dei. De hoc modico Joh
canonica filioli nouissima hora ē.
2° nō videt eqꝫ mūdus aliqū accipit
p bonis mundialibus p amatoribus
mundi et hc nō accipit illa qꝫ dr
z mūdus me iā nō videt. hc
erit quā ī fine seculi auferet
ab eis dampnatorꝫ ut illi de
cetero videāt eius gla aput
quos fecerat maiorē p gram
3° nō videt eqꝫ vos xpc et ea vide-
bitis qꝫ p hoiem mors et p hoiem
resurrectio mortuorꝫ et sicut ī adā oēs
moriunt ita et ī xpo oēs viui-
ficabunt/ De ista tamē dr illa
qz ego viuo ꝫ p viuū dr at ī
pnti viuo qz eqꝫ viuo nō debe-
bat differri nobis venietibus ꝫ ī
finali vita qz si resurrexit
et nos resurgemus. 4° nō videt ē
qꝫ xpc nō ē et nos p grām ꝫ cō
pleta ē quā dr nos p glam
cognito z diuino ...
pficit qū visio succedit fidei
de q successiōe dr illa die
s. cognata fide vos cognoscetis
qz ego sum ī pre etc. Ad arg
pz qz ē tps dr modicū etc.
qz omē qꝫ finit modicū ē breue
illud qꝫ fine nō hꝫ. Sꝫ quēt
ab de illo ubo qz ego sū ī pre
tuos ꝫ ī me; expō hc cū nī dicē
salua or· qꝫ ita disci h erāt ī f°·
sicut filig ī pre ꝫ discili ita
erāt ī filio/ qꝫ erāt mēbra eo
z nō eqꝫ sbe cū eo. go z filig
ita ē ī pre qꝫ nō ē eqꝫ sbe
cū eo ꝫ mior illo h at ē ego
te ... ē qꝫ ꝫ discili ēent ī f°·
z filig ī pre uo tū oz qꝫ hc sit
h eiūdē mōn eēndi ī sic ut
cōcludē arg. vn hylarig viij°·
de tri· ēē filig ē ī pre p nā
dnm. Nos at ī eo p cōtēnat he
mīg ꝫ s assūpsit ... ad
hoc nō eim ad nos applicat sed
semē abrahe et ē ī ... ē i,
nobis p sacri supcōm. Jo. vj. q
māducat meā carnē et bibit
meū sanguinē ī me manet z ego ī eo.
Ad arg pz qz ar ac si mōg
eēndi ī cēti ... th est ...
ut ōnsū ē. Tercio quēt ab de Jo
e ubo z ego diligā eū sic ē
ut qꝫ tuc dilig sit at ut nō
diligat. hc at on cē ... sit
dicat diligē a pre meo ꝫ si
pr diligit z filig qz opa pris
z filij sīt ī sepabilia ... hc zo
sīz qꝫ dilcio dei ē eterna/ ad
hac qōnē uīꝫ aug ī omel
volēs qꝫ dilcio ꝫ nr p effcū
dilcio dicit z io dr manifestabo
ei meipm. i. effcm mee dilcōis
ei ondā/ Sic go ꝫ dilcō dei sit
eterna/ tū effcus nō est eterg
et sic pz ad arg. Deīn cū dr
Dt ei iudas· po dubitō inde
z pmo iudas dubitat 2° xpc
rñt· i vnt. ibi. dubitat at iudas
quē xpc dicebat se manifestād
discip et nō mundo· vn dr Dt ei
iudas nō ē scariotis ꝫ ē qꝫ
eplam scripsit tās canonicās le
Dnē quid factū ē q̄ tibi ig ē
qz te ipm manifestatus es nob
z nō mūdo Deīn cū dr· ibi xpc
po rñ· ... ī qūisiōe duo fa.

quia primo ostendit quod sui manifestatio et
patris debetur discipulis. Et hoc quia eorum primum
servaverunt mandata. Discipuli autem
mandata servabant. Secundo ostendit quod manifestatio
non fuit patribus nec dei mundo,
et hoc quia mandata non servat. Qui
non diligit me etc. Primo ponit duo in-
cludit meritum et premium. Est autem
meritum observatio mandatorum. De quo
[In festo penth.] dicit: Si quis diligit me, scilicet non
solum lingua sed opere, sermonem meum
servabit. Luce VI. Quid vocatis me
domine domine et non facitis que precipio
vobis. Premium autem est dilectio di-
vina et visitatio et mansio. Et quisquis [illegible]
et pater meus diliget eum, scilicet quia ad
effectum dilectoribus quibus ab eterno
dilexit quia adventum eius fecit.
Malachi I. Jacob dilexi etc.
Et ad eum veniemus, scilicet cum visita-
bimus. Et si venit dilectus omnia bo-
na venient. Sapientie VII. Venerunt mihi omnia
bona pariter cum illa. Et mansionem
apud eum faciemus. Quia quibusdam omnino
in quorundam corda venit dominus
et mansionem non facit quia sic dominus pri-
mum ut cum temptationis tempore ab
eo recedat. In quorundam autem corda
venit dominus et mansionem facit quia sic
eos amor divinus penetrat ut ab
amore eius tempore temptationis non re-
cedat. Ille enim vere amat cuius mentem
delectatio prava ex consensu non superat.
De hac mansione Prov. VIII. Delicie
mee esse cum filiis hominum. Deinde dicit:
Qui non diligit me. Ubi ostendit quod dis-
meretur adventum patris et filii et
manifestationem eorum propter non observationem
mandatorum. Hic ostendit quod hoc non meretur
mundus quia non servat mandata. Unde
sequitur: Qui non diligit me sermones meos
non servat. Et propter quod non meretur me
videre [illegible]. Job 36. In manibus,
scilicet superbis qui resistunt mandatis
dei, abscondit lucem et nuntiat de
ea amico suo. Job 28. Abyssus dicit
non est in me, mare scilicet turbulentum dicit
non est mecum. Et sermonem quem
audistis non est meus sed eius qui misit
me patris. Quasi dicit non diligit me
qui non servat mandata et propter quod
et patrem, quia sermo quem loquor
non est tantum meus sed a patre et [illegible]
ab de illo verbo. Si quis diligit me.
Unde est quod diligentes servant manda-
ta. Et est quod qui amat aliquem amat
verbum illius, et ideo qui diligit deum
diligit verbum eius quod est lex. Eccli. II.
Qui timent dominum inquirent que
beneplacita sunt illi, et qui diligunt
eum replebuntur lege ipsius. Quasi
dicat: amantes querunt beneplacita
dilecti et ideo querunt implere le-
gem dilecti que lex eius est mandata.
Secundo potest ostendi ratio quare sit: Amor
vis est unitiva [illegible] amor
amantem in amatum, et ideo ubi est
amor, movet amantem per opera ut
per opera inveniat amatum, quia est
amans omnem viam per quam posset
devenire in amatum. Hec autem via
per opera est. De hac via Eccli. II.
Qui timent dominum non erunt
incredibiles verbo illius et qui
diligunt illum conservabunt vias
illius. Tertio potest ostendi ratio quare sic:
Amor est in nobis sicut nobis motor se-
cundus et [illegible] ad opera. Ergo quia se-
quitur [illegible] per amorem motorem
et alias potentias [illegible] quia natu-
raliter ipse amor non sinit potentiam
otiosam esse, sed se instigat
eam ad operandum. Unde Gregorius: Amor
dei nunquam est otiosus; operatur enim
magna si est. Si autem operari renuit
amor non est. Quarto [illegible] ab
quo dilectio est prima dispositio ad
manifestationem filii et patris sic
dicit [illegible] et hoc est quod nobis [illegible]
non debet dare nisi desiderantibus et
non despicientibus. Illuminatio
et manifestatio patris et filii [illegible]
proximissima, et ideo non datur nisi dis-
positis ad eam per amorem [illegible]
sic quod manifestatio supponit [illegible]
sic prima dispositio. [illegible] Eccli. [illegible]

Qui timet deum diligit ei[us]
et illuminabuntur corda vestra. 2° pt
ondi eciam q° sic anima non pt
videre spiritualia nisi vacet cre
aturis et ipsis vacare et videre
Et amor dei facit vacare a cre
aturis. Jo. ij. si quis diligit mundum
non est caritas dei in eo. Ex quo sequitur
q caritas est prima ad videndum
spiritualia. 3° pt ondi eciam q° sic
anima videbit deum qui requiescit in deo
sicut consumatum in consumante.
Quomodo sit est q per idem pondus mo
vetur ad centrum et quiescit in eo.
Centrum anime est deus. pondus
anime est amor. ex quo sequitur q amor
disponit animam ut moveatur in deum
per opera et observanciam mandati et
idem amor facit ea perfecte quiescere in
deo. Nam anima non est perfecte quieta
nisi videat amatum ad quod
desiderio amatio movebatur et
idem amatum teneat per amorem.
ita q appetitus veri habende fiat
amor veri habiti. Ex quo patet caritas
sit pondus mentis quo amans fertur
in amatorem eius. patet j. Jo. x. de cari
tate et qui manet in caritate
in deo manet et deus in eo. 4° quiescit
de deo in illo. Et sermonem
quem audistis non est meus sed eius
qui misit me patris. Bernardus dicit Qui non
diligit me sermones meos non servat.
In quo innuit q sermones sint sui
at dicit q sermo non est suus.
Ad hanc questionem solvit augustinus in
omelia dicens q forte salvator fecit
distinctionem inter sermones in plurali et sermonem
in singulari. Sermones enim dicit esse suos
sed sermonem non quia sermo eius est
verbum. verbum autem patris alius est verbum.
Dicit enim ymago non est sui ymago
sed alterius. Et tamen verbum est sui verbum
sed alterius. Et idem verbum patris est principium.
Jo. j. Et verbum erat apud deum. Ideo
dicit ad quem questionem quia non quietabit
in verbis. Vel quia sermo accipitur hic pro
doctrina. eadem autem doctrina est a
filio inquantum est a doctore et non est a
filio quia filius non est a se ipso. Unde
Jo. vij. dixit mea doctrina non est
mea quasi dicit hec doctrina est a me
docente sed quia docere habeo a patre
qui genuit me doctorem.
Hec locutus sum vobis. hic sequitur
3 pars huius capituli. in qua quomodo
salvator exhortatus est discipulos ad
fidei constanciam. ad legis observanciam
hic fit exhortacio per eius conso
lacionem sui recessus quia dum facti
nescientur habere de recessu. primo
promittit eis consolacionem. 2° post suum
recessum ibi et nunc dixi vobis. prima
est quia primo consolationem ex spiritu sancto
expectacione. 2° ex patris donacione
ibi paraclitus. 3° ex promissione
sue visitacionis ibi non turbetur cor.
4° ex gaudio sue exaltacionis
ibi si diligeretis me. Primum ad primum
dicit sic. Hec locutus sum vobis
apud vos manens ut deberetis
turbari si non intelligitis quia
intelligetis in adventu spiritus sancti. Ideo sequitur
paraclitus autem spiritus sanctus quem mittet pater
in nomine meo. i. in fide nominis mei
quia spiritus sanctus non datur nisi credentibus in christo. Jo.
vij. qui credit in me sicut dicit scriptura
flumina de ventre eius fluent aque vive
Ille vobis spiritus sanctus vos docebit omnia
et suggeret vobis omnia quecumque dixero
vobis. Sap. vij. Omnium artifex
docuit me sapiencia. Item
spiritus meus. Item dicit ab
deo in verbo in nomine meo. sicut spiritus
mitteretur in nomine filii. ut quia sit filius
quia est filius. Sed quia spiritus sanctus in nomine filii
Ad hoc dicendum est q spiritus sanctus venit in nomine
filii ut intelligatur 3ᵐ in omnibus primo quia
veniendo in mentibus nostris adoptat
nos filios. Ro. viij. dedicit nos de spiritu sancto.
Spiritus sanctus dicitur est spiritus filii adopcionis quia

filios faciebat eos qui eum recipere
voluissent ut sicut filius suo
adventu subiecit fideles patri
Ita spiritus sanctus subicit eosdem fide-
les filio. Secundo patet mittendo quomodo
quo dicitur quod filius venit in nomine
patris non quia sit pater sed quia est unigenitus
patris. Ita et spiritus sanctus dicitur veniens in nomine
filii non quia sit filius sed quia est spiritus
filii. Ad gala. 4. misit deus spiritum
filii sui in corda. De hac expone
dicitur quod sicut qui in nomine domini
venit non sit dominus sed portat
nomen eius per hoc quod indicat dominum
sic et filius qui venit in nomine patris
portat nomen eius per hoc quod unigenitus
dei filius appellatur. Tertio patet dicitur quod
spiritus sanctus venit in nomine filii quia
sicut dictum est in expone hic
spiritus sanctus datur in fide nominis christi
Ad actum quartum patet per dicta. Secundo quaeritur ad
declarationem verbi. Suggeret vobis omnia.
hec omnium que sunt quia suggeret verbo
spiritus sanctus non est minor filio cum et ipse
nobis quasi suggerit. Dicitur ad hoc
quod duplex est quod spiritus sanctus dicitur hic et
actus unus est advocati quia paracli-
tus dicitur advocatus. Advocat
autem spiritus sanctus pro nobis sicut quidam quia per gemitum
vere delinquentium apud iusti-
tiam patris intervenit dum eos quos re-
plevit exorantes facit. Alius actus
spiritus sancti est consolator quia paraclitus etiam
dicitur consolator. Consolatur autem nos
spiritus sanctus sicut quidam quia nos inventibus
de peccato spem veniae dat eosque
penitentes recipit et consolatur. Tertius actus
spiritus sancti est doctrina de quo actu quidam
nisi spiritus sanctus assit cordi audientis
otiosus est sermo doctoris. Iuxta quod
glossa quia totam unitatem docet spiritus sanctus, interius
vas liquidat opera divina, sed
aliquarum rerum appellatur filius quia filius
est verbum. Verbi autem est manifestare

Sed autem aliarum appropriatur spiritui sancto in-
quantum facit homines capaces
huius doctrinae elevando eos ad
spiritualia et minuendo de purando
affectum eorum a terrenis. Affectus
enim terrenis et aliis impedit intel-
lectum percipiat spiritualia et ideo ad
perceptionem talium indiget homo
depuratione affectus. Quartus actus spiritus sancti
est suggerere. Dicitur autem spiritus sanctus suggerere
sicut suggerit. Glossa vel commemorabit ad
memoriam reducet, quia apostoli non
potuissent habuisse memoriam
verborum et operum christi nisi in virtute spiritus sancti.
Alio modo dicitur spiritus sanctus suggerere sicut quidam
non quia sciam ab intra infundat
sed magis ab occulto. Ita et spiritus sanctus sug-
gerere hic dicitur quia videtur de occulto
trahere. Alio modo patet dicitur quod quia est
veritatibus promittendo sive docendo
vel suggerendo vite promissionibus
illuminavit spiritus sanctus prophetas in percipiendo.
Spiritus sancto inspirati locuti sunt sancti
dei homines. veritate doctrinae
docuit apostolos. Vite autem sug-
gestionibus alios fideles. De
his duabus ultimis dicitur hic veritate
Docebit vos omnia. Ad actum quintum patet
per dicta quia suggerere hic non est ab
eo summistrare sed magis est quasi co-
memorare ut occulte sciam
ingerere. Demum dicitur pacem
relinquo vobis etc. promittit eius
donationem per effectum dicitur pacem re-
linquo vobis pacem meam do vobis
In quo vivat hic pacem propter pacem
gratiae et gloriae. In quo pacem
suam relinquit in manentibus
hostibus visibilibus pacem suam
dat nobis quando sine hoste regnabi-
mus. Psalmus 147 pacem facit in
pacem facit in regno quo in dei-
tur ego do nobis quia indicat tempora-
lem ad temporalem finem autem aeternalis

s actu spiritus sancti

2 i. ad eternalē finē mūdus dat
exterius nō tn̄ quietat interiorē
hominē. ysa. lvii. Nō ē pax
impiis. Ego aūt do pacē
ad quietē interiorē hominis.
ps. Pax multa diligentibus
legē tuā. Ad phil. ultiō
Et pax dei que exsuperat
omnē sensum custodiat corda vra
et intelligentias vras. Dicit
ergo quare xp̄c pacē quā relinquit
nō uocat suā sꝫ simpliciter dicit
pacē relinquo uobis. sꝫ pacē
quā dat uocat suā dicit pacē
meā do uobis. Ad scīm hꝫ
cōsiderandū qꝫ ... ē
triplex pax. Est enim pax peccatorum
quasi affectibus terrenis quiescit in
mundo. De hac in ps. zelaui su-
per iniquos pacē peccatorum uidens.
2o est pax iustorum qui iusti pacifi-
cati sunt in se ipsis uel pacificati cū
proximo uel pacificati cū deo.
In se ipso ps. pax multa
quies multa diligentibus legē
tuā. Cū proximo ad ephe. 4o
solliciti seruare unitatē spiritus in
vinculo pacis. Cū deo ad ro. v.
Justificati igitur ex fide pacē
habeamus ad deum. 3o est pax
beatorum. sap. 3. Et quantum autē
... illi aūt sunt in pace.
Et in ps. posuit fines tuos
pacē ex adipe frumenti sa-
tiat te. 4o non dicit quasi prima pacē
xp̄c exsoluit math. x. Nō veni pacē
mittere. Secundam pacē xp̄c nobis
relinquit quando dicit pacē relinquo
uobis ut scilicet habeatis pacē in uobis
et cū proximo et cū deo. Tertiā
pacē xp̄c promittit cū dicit pacē
meā do uobis. 3o non dicit quia 2a
pax et 3a differunt in duobus. Primo quia
pax 2a est imperfecta nā in uita
ista nunquam potest esse perfecte pacificus

bis. Est enim in nobis pax aliqua
cū delectamur legi dei sꝫ nō est plena
quia uidemus aliā legē in mem-
bris nostris repugnantē legi mentis
nostrae. Et ad proximo in ... (?)
est perfecta quando ... sꝫ aug. quia
nunquam proximus uidet cogitationes
alterius et ideo nunquam proximus credat
se diligi ab altero sicut necesse sit.
pax aūt tertia que est beatorum
perfecta quia excludit omnē
repugnantiā in homine quia tunc ... in
glā sꝫ nunquam cognoscat cogitationes
alterius et ideo nunquam proximo non solū
credet sꝫ etiam sciet se amari di-
ligi. Ex hac dūa (?) secunda solutio quia — solucio
pacē secundam nō dicit xp̄c suā sꝫ simpliciter
dicit pacē relinquo uobis sꝫ enim
pax sit ab eo sicut ab agente
tamen non est in eo quia ipse nunquam habuit pec-
catum nec repugnantiam habuit. pacē
aūt tertiam xp̄c dicit suā quando ait pacē
meā do uobis et hec quidem pax est
ab eo et in eo. Deinde cū dicit
Nō turbetur cor uestrum postquam
promisit eis pacē promittit eis
suam uisitationem dicit Nō turbetur
cor uestrum neque formidet. Et ecce
uos audistis quia ego dixi uobis
vado et uenio ad uos. Quasi dicat
et si abiero et preparauero uobis locum
iterum ueniam. Videret aliquis 3o
quare turbabatur et timebat. Ad hoc dicit
aug. in omelia ubi dominus ponit
... dicit quod discipuli turbari et formi-
dare poterant quia recedebat ab eis
et licet iterum uenturus esset tamen in illo
interuallo lupus poterat inuadere
gregem. 2m quod dicit aug. quasi
recedebat et manebat et ideo non opor-
tebat eos turbari quia ibat
ut homo eos non deserebat
ut deus. ... sua presentia non
recedo et tamen ... uenit
ascendo. ysa. lvii. ... sto-
la sua ... ad

pax — 147

10

iudicandi. Luc. xxij. videbitis filium hominis etc. Deinde cum dicit Si diligeretis me, promittit eis consolationem ex sua exaltatione q.d. xpus meus recessus est mea exaltatio quia vado ad illum qui est me maior, sed amantibus non turbari de exaltatione amici sed magis gaudere, ergo nunc vos debetis turbari de recessu meo. Et hoc est quod dicit litera Si diligeretis me gauderetis utique quia vado ad patrem, et hoc est mea exaltatio quia pater maior me est. De hac exaltatione ad hebr. j. Sedet ad dexteram maiestatis in excelsis tanto melior angelis effectus etc. Deinde cum dicit Et nunc dixi vobis, promissa consolatione predicit futurum recessum. Et primo ponit verbum predicandi, 2o ponit verbum attestandi ibi Iam non multa. Primo ergo predicit verbum quare predictum est augmentum fidei. unde dicit Et nunc dixi vobis s. quod vado ad patrem priusquam fiat ut cum factum fuerit credatis. Crisostomus super Ioannem Iacula premissa minus feriunt, hic enim firmati sunt in fide quia in dubitatione venisse sicut predixerat. [illegible] hoc ad memoriam reducebat Luc. ult. Hec sunt verba que locutus sum vobis cum adhuc essem vobiscum.

17

Deinde cum dicit Iam non multa ponit verbum attestandi quod fuit duplex [illegible] manifestatio dyaboli qui armabat satellites ad comprehendendum et mandatum patris de passione ibi Sed ut cognoscat mundus. Circa primum dicit Iam non multa loquar vobiscum propter brevitatem temporis [illegible] filioli adhuc incapaces [illegible]. Vel quia non erant capaces [illegible] 16. Adhuc multa habeo vobis loqui sed non potestis portare modo. Venit enim princeps mundi huius i. dyabolus qui veniebat in suis satellitibus sed autem veniet tunc in me non habet quicquam [illegible] ad me non extendit quia sua potestas non est nisi propter peccatum. [illegible] dicitur princeps mundi quia sit princeps mundane substantie sed magis mundane culpe. Iob xli. ipse est rex super omnes filios superbie. Sed in me nulla est culpa. Aug. [illegible] peccatum non fecit, ergo suus principatus non extendit ad me.

Deinde cum dicit Sed ut cognoscat mundus ponit 2a verbum attestandi. Et dicit sic continuavit Augustinus. Dyabolus cum xpus quem princeps huius mundi [illegible] non habebat in quo [illegible] Cui possit [illegible] Ergo [illegible] moreris sine habes peccatum [illegible] debere mortis supplicium. Respondet xpus Ut cognoscat mundus quia diligo patrem et sic mandatum dedit michi sic facio. Surgite eamus hinc. Discumbebant enim et discumbentibus loquebatur et ideo dicit Surgite. Eamus autem dixit ad illum locum unde fuerat tradendus unde quo dicit se non [illegible] patris. [illegible] xxvi. Surgite eamus ecce appropinquabit qui me tradet. Notandum autem hic quod xpus solvit que non rapuit. Rapuit enim Adam pomum quod in arbore preceptum [illegible] deceptus extendit ut inguinale [illegible] mandatum xpus autem solvit que non rapuit quia mortuus est cum tamen non esset debitor mortis. Et ad hoc convenit [illegible] causa dilectio dei. De hac [illegible] Ut cognoscat mundus quia diligo etc. Ad hanc [illegible] 2a [illegible] obedientia. Nam qui diligit servat mandata. De hac [illegible] sic mandatum dedit michi, et mandatum fuit [illegible] fuit inspiratum [illegible] passio sua [illegible] amor quibus [illegible] dilexit mundum [illegible]

dei ubo, quia pater maior me est
Si enim pater est maior et filius minor
sequitur quod filius sit creatura quia quidquid
minus deo creatum est. ad hanc questionem
respondet augustinus in omelia ubi primo notat
quod christus est unum suppositum in duabus
naturis scilicet divina et humana
Christus enim deus et homo est unus et non
duo et hoc propter unitatem suppositi
Secundo notat quod christus est equalis deo
aliquando dicitur secundum divinam naturam sic quando dicit
Ego et pater unum sumus. aliquando secundum
humanam sic quando dicit christus fuit pas-
sus. et hoc modo christus dicit hic pater
maior me est et hoc modo dicit christus
se recessurum a nobis et iterum
ad patrem rediturum quia corpus
quod ex nobis suscepit [illegible]
[illegible] Ad argumentum patet per
dictum hylarii de trinitate qui dicit
quod pater est maior filio auctoritate quia genuit
eum et tamen filius non potest dici minor
patre quia et si sit a patre tamen habet eandem
essentiam cum patre. secundum augustinum quando dicit
pater maior me est loquitur secundum humanitatem
secundum autem hylarium ista maioritas
refertur ad auctoritatem patris.

Ego sum vitis vera. capitulum xv. xv
Supra proximo capitulo christus hortatus
est discipulos ad fidem [illegible]
hic hortatur eos ad unitatem caritatis.
De ratione autem caritatis est quod diligat
deum super omnia et amicum in deo
et inimicum propter deum. Et in ista huius
capituli habet tres partes quia primo christus hor-
tatur discipulos ad dilectionem dei
secundo ad dilectionem amicorum ibi hoc est
preceptum meum. tertio ad dilectionem
inimicorum ibi si mundus vos odit.
Primo igitur invitat nos ad dilectionem
dei ubi innuendum est quod per dilectionem
dei locatur quis in deo. Nam deus
caritas est et qui manet in caritate in deo
manet et deus in eo. Caritas autem est quoddam
pondus quo fertur animus in amatum.
Sic igitur locatur corpus in loco. Ita per
amorem locatur quis in amato [illegible]

christus duo facit quia primo hortatur discipulos
ad spiritualem locationem sive mansionem
secundo hortatur eos ad dilectionem que est
causa huius mansionis ibi sicut dilexit
me pater. Prima in duas quia agit de locatione
hic. Secundo primo agit de loco
in quo fit hec locatio ibi ego sum vitis
vera. secundo agit de locatione ibi et pater meus
tertio agit de [illegible] ibi manete
in me. Primo igitur agit de loco unde dicit
ego sum vitis vera quasi dicat christus sic in
vite mihi locantur palmites [illegible]
sunt [illegible] fructibus. Ita in me locantur
membra [illegible] ut possint fructificare
De hac vite genesis xl. videbam
vitem habentem propagines tres [illegible]
in quo [illegible] dictis [illegible]
[illegible] De hac vite genesis penultimo
ligans ad vitem filium asine sue
i. ecclesiam. Ecclesia enim ligatur ad
vitem i. ad christum quia ipse est vitis
et membra ecclesie sunt palmites.
Deinde cum dicit Et pater meus agricola
est agit de locantibus ubi advertendum
est quod id quod locatur in vite est palmes.
Et ideo agit de palmite et agit
de locantibus. palmes autem spiritualis
non potest locari in vite spirituali nisi
purgetur [illegible]
id purgat. Deinde [illegible] volo locare
oportet [illegible] purgatione. Et agit
de purgatione palmitis et agit
de eo quod locatur in vite scilicet de pal-
mite et agit de [illegible] palmitum
Et primo ostendit quod purgatio est a
patre. secundo ostendit quod purgatio est ab eo ibi
Iam vos mundi estis. primo igitur dicit quod pater
purgat extirpando mala
semina [illegible] quod purgat meliorando
bona [illegible] ad primum dicit
et pater meus agricola est non tamen quia
exterius colat sed quia interius augeat
i. ad Corinthios 3. ego plantavi
apollo rigavit deus autem incrementum
dedit. Et ibidem dei agricultura estis.
Omnem palmitem in me non ferentem
fructum tollet eum scilicet a vite [illegible]

Securis ad radicem arboris posita
est, que non facit fructum bonum
excidetur. Idem in eodem dicit: Et omnem
qui fert fructum etc., quia per hoc purgat
agricola meliorando bonos. Et
io dicit: et omnem qui fert fructum
purgabit, id est meliorabit et in
virtute augmentabit. Psalmus: Ibunt
de virtute in virtutem. Apocalypsis ultimo:
Qui iustus est iustificetur adhuc,
ut fructum plus afferat. Cuius enim
virtuosi sunt indigent agricole ut
purgentur per tribulationes, quia tribulatio
fortes facit et magis perfectos. Unde in
Psalmo: Quoniam probasti nos deus, igne
nos examinasti etc. Idem in eodem dicit:
Iam vos mundi estis etc., quasi dicat: quos
ipse purgat. Itaque non solum est
vitis in quantum in eo manent pal-
mites, sed et est agricola in quantum
purgat palmites. Unde dicit: Iam
vos mundi estis, scilicet ab errore,
propter sermonem, scilicet fidei, quem locutus sum
vobis, quasi dicat: Verbo eius sermo purificat
palmites et ipse est agricola, sed
sermo meus ad vos credentibus purifi-
cat vos palmites. Actuum: per fidem
purificans corda eorum. Ergo ego sum
agricola. Sequitur [illegible]
Ego sum vitis, vos palmites [illegible] quia
[illegible] vitibus [illegible] quia vinum
[illegible] ergo non sunt [illegible]
vitibus, ergo non sunt [illegible] vitibus
[illegible] Augustinus [illegible] quod vos sunt
[illegible] vitibus [illegible] vinum
[illegible] vitis [illegible]
ut [illegible] vitibus [illegible]
[illegible] producit vinum, sed magis
vitibus [illegible] similitudine, ita quod vinum
excludit [illegible]. Ad videndum autem
solutionem Augustini notandum est quod vos
dicit vitibus non per [illegible] sed per similitudinem,
sicut dicitur agnus leo [illegible] simili-
tudo autem est in hoc quod sicut vitis habet
quandam despectionem exterius et tamen
vitis habet virtutem latentem ad produ-
cendos fructus suavissimos. Ita
et Christus videtur despectus exterius, [illegible]

virtute eius producuntur fructus suavissimi.
Ecclesiastici xxiiii: Ego quasi vitis fruc-
tificavi suavitatem odoris,
et fructus sublimissimi. Glossa:
i[illegible] germine dum in mag-
nificencie et fructus tunc sublimius,
quia fructus permanentes et durabiles
et [illegible]. Ezechielis xlvii: Non
defluet folium eius et non de-
ficiet fructus eius [illegible] quia non
est quia vinum [illegible] similitudinarie
[illegible] homo [illegible]
homines [illegible] non sunt va-
[illegible] similitudinarie [illegible] vinum [illegible]
[illegible]
[illegible] vinum vinum
[illegible]
[illegible] in vite [illegible]
[illegible] vinum et non vinum [illegible]
[illegible] vite [illegible] habet effeminatas
non [illegible] habet
effeminatas vitibus. Ita vinum [illegible]
[illegible] vinum et [illegible]
dicit Augustinus quod vos sunt vitibus [illegible]
[illegible] sunt vitibus [illegible]
et non [illegible] effeminatas
in producendo vinum spiritualem quia sunt
[illegible] potasti
nos vino compunctionis. Vel vinum
inebriante [illegible] Psalmus. Calix
meus inebrians quam preclarus est.
[illegible] sunt vitibus [illegible]
quia [illegible]
[illegible]
Ad [illegible] quiescit ab
[illegible] vos sunt vitibus [illegible]
[illegible] quia [illegible]
vitibus [illegible]
Ita vitibus similitudinaria influit [illegible]
[illegible] influit [illegible]
[illegible] Ad [illegible]
est Augustinus [illegible]
[illegible] vitibus [illegible]
[illegible]
Augustinus [illegible] vos [illegible] vitibus ut homo
[illegible] vinum
vitibus et palmites [illegible]
non est [illegible]
palmites [illegible]

Vos ar dicit vos

augustinus non sunt eiusdem nature homo
tilla esset uitis huius atque et nos
palmites esse possemus. Verum est
hoc quia xpc secundum hoc est uitis quia est
caput ecclesie et mediator hoc autem
homo est quia homo et uerbo conceptus sit
deus quia purus homo non potest huius rei
nec capitis nec mediatoris
Ad argumentum autem augustini obiectum dicendum
quod si xpc non esset uitis in hoc esset
tantum ista quam palmitibus non
pertinet deus esset. Ut autem uideatur
solo augustinus nomine et quod aliquis quod
xpo sicut diuina nature non conuenit
si non esset deus sit esse et uiuit
omnipotentie et sicut quedam gentes
humana ut quia tantum diuinitas sic esse
uitis et esse mediator et esse caput
ecclesie. Secundo quaeritur de illo uerbo
Et pater meus agricola est. hoc contra
uidetur quia sicut est agricola ita
caret colit carnem. hoc autem est falsum
quia caret et colit deus et non ego.
Ad hoc dicendum uidetur augustinus de uerbis
domini dicit quod deus colit nos et nos
deum non tamen eodem modo. Colit autem deus
in nos quia non cessat uerbo suo ex-
tirpare mala semina de cordibus
nostris aperire cor nostrum tamquam
aratro sermonis plantare semina
preceptorum expectare fructum pietatis.
Et deus colit nos quia meliores
nos facit. Nos autem colimus eum non
quia facimus eum meliorem. Colimus
eum enim adorando non arando.
Tertio quaeritur de illo uerbo Omnem
palmitem in me non ferentem fructum
tollet eum hoc enim non uidetur uerum quia
xpc omnibus predicatur separat a xpo
cum separari a xpo sit summum malum
pro eo quod palmes non facit
fructum tamen facere est separatus a
uite et per quos autem non separa-
tur et separari a uite est quod
uno tamen peccatum tamen quia facit malum
tamen quia non facit bonum. Ad quod dicendum
non solum eum qui mala faciunt
sed et qui bona negligunt facere ab-
sciduntur a uite, unde Apocalypsis iii.

quia tepidus es incipiam te euomere.
Et Matthaei xxv dicitur quod talentum ab-
latum est ei qui non fructificauit ex
eo. Et Luce xiii dicitur quod dominus ficum
sterilem precepit abscidi. Unde peccator
eo quod peccat abscidit se a uite
et non deus abscidit eum. In peccato
quomodo deus dividit quamuis non da-
mnetur peccator et tamen claudit ia-
nuam gratie. Aliquo abscidunt pal-
mites per eternam dampnationem quando mali
separabuntur a bonis non solum merito
sed et numero. Et de hac intelligitur cum si quis
in me non manserit mittetur foras etc.
non deus separat puniendo. Debet intelligi
cum si quis in me non manserit etc.
Ad primum argumentum peccator tollit se
a uite sed ad hoc tollendum per eternam
dampnationem. Ad secundum argumentum dicendum quod
peccator eo quod peccat separatus est
merito sed adhuc restat ut separe-
tur numero hoc autem erit ultima separatio
quando triticum reponetur in horreum et
palea comburetur igni. Quarto quaeritur
de eo uerbo Omnem qui fert fructum
purgabit eum. Nam quod potest fructum
ferre uidetur sit purgatus quia bonum
opus est a bono operante et bonitas
in opere supponit bonitatem in operante
ergo bonitas fructus supponit hominem
purgatum et mundum. Nos quod uidetur
quod qui fert fructum purgatus est
ergo aliquis purgari potest ut glossa
mouet. Primo quod de mundo fit mundus
et hoc non est contrarium sed purgo. Ad
quod de purgato fit purgatior
et hoc non est contrarium sed quando est uita ista
qui non indigeat purgari. Hoc est
purgatio de qua dominus est sermo
est mundus et non indiget nisi ut
pedes lauet. Hoc est quod pedes
in uita affectibus inclinantur ad diuersa diuersa
ex hoc contrahit aliquem rugam et
maculam quibus indiget mundari
et idem beatus Iohannes ait si dixerimus quod peccatum
non habemus nos ipsos seducimus et
ueritas in nobis non est. Et augustinus in
originalibus est ei in hac uita sic mundus
ut non sit magis magisque mundandus

90

Ad argumentum patet de se. Secundo quaeret aliquis
de illo verbo Iam vos mundi estis
propter sermonem etc. videtur enim quod debuit
dicere vos mundi estis propter bap-
tismum. Dicendum quod istud verbum potest duobus
modis continuari ad praecedentia.
Uno modo ut Christus ostendat se esse agri-
colam, in quantum mundat palmites
per verbum suum. Sicut enim verbum magistri
purgat intellectum discipuli ab errore
et ignorantia, sic verbum Christi spiritualiter
purgabat intellectum discipulorum ab
errore. Unde Chrysostomus: mundi estis
propter sermonem etc. id est lumen doc-
trinae iam suscepistis et a iudaico
errore emundati estis, quasi dicat. Chrysostomus
Lumen est purgativum tenebrarum. Verbum autem
Christi fuit verbum luminosum. Secundo verbum
purgat, quia ex verbo potest inflam-
mari affectus, ex qua inflammatione
elongatur a terrenis sicut a palmi-
tibus superfluis et tollitur ad caelestia.
Secundo potest continuari ... ad praedicta.
Dixerat enim Christus quod pater purgat
palmites fructus ferentes, quod
dat intelligere quia erat purgatio
ad eum qui fert fructum. Sed non erant
purgati isti. Statim subdit Christus
vos mundi estis, sed tamen adhuc
indigetis ut sitis mundiores.
Tertio autem nondum ... baptismo,
non tamen dicit propter baptismum sed propter sermonem.
Cuius ratio est Augustinus quia accedit
verbum ad elementum et fit sacramentum.
Ipsum enim verbum est quod purgat in sacramento,
non quia dicitur sed quia creditur. Sic facit
enim verbum ... etc.
Manete in me. Postquam salva-
tor dixit de loco suo de vite
et de locabilibus suis de palmite,
in parte ista invitat nos ... ad ...
... ... palmites ma-
nentes in vite per gratiam et non ab-
scisi per peccatum. Et primo ponit
invitationes vero ... sic palmes.
Secundo ad invitationem dicit Manete
in me sicut palmites in vite etc.

90

... in vobis. sicut vitis in palmitibus.
De hac mansione Ioannis iiii° capitulo
manet in caritate in deo manet et deus
in eo. Haec mansio est ex parte quia pal-
mes recipit humorem a vite
et vitis influit. Deinde dicit Sicut
palmes. Ponit Christus rationem propter quam
... ... ad manendum in vite.
Et sic est tertia ... comparat omnes
operationes. Secunda respicit petitionem et
orationem ... si manseritis in me.
Tertia respicit doctrinam et ...
... ad ... ...
... operantes dicunt perfecte bonum
... opus acceptum deo et dicunt
declinare malum, ad quod malum
... poena aeterna ... ...
... ...
... sunt ... ...
mali ... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
In hac ... ... salvator
quod ... adducat quandam ... ...
... ... sicut palmes ...
... ... fructum ...
... in vite ... mali.
... adducit ... ad propositum dicit
Sicut nec vos ... ...
fructum nisi in me manseritis. ... ...
quia ego sum vitis ... ...
... Et vos palmites vera-
... ... humorem ... in me
manet sicut palmes in vite
recipiendo humorem a vite ...
... ... humorem ...
... multum quia ... ...
... humorem ... ...
facere ... ...
... facere ... ...
ego sum vitis ... ...
... ...
... ...

sit accepta gratia scilicet gratia gratum faciens a deo
efficimur et non ab humanitate christi
qui est vitis. Non ergo bene dixit quod christus
dixit se esse vitem et quod vitis fuit
fructus mulieris, dicendum est quod fructus dicitur
quod capitur ex arbore vnde fructus
ad quem est virtus arboris est fructus.
Et ideo sicut varia arbor varia
fructus. Alia autem arbor dicitur propa
gatio ergo arboris fructus
est humanitas christi sic fructus ventris
est filius et hoc modo dicitur est quod christus
est fructus sed hoc non obstante potest dici
vitis in quantum est principium meritorum
meritorum. Alia arbor faciens
fructum nocivum ipsa radix Cayn.
ascendat palma sicut alia ar
bor nociva non habens fructum sicut dum
de peccato satisfacit. luc iii. facite
fructus dignos penitentie sed satis
factio non potest fieri sine virtute vitis christi
Ergo quod sicut palmes non potest
ferre hunc fructum nisi in vite quae est christus.
Alia non habens fructum ex hoc quod facit
opera meritoria glorie. math. vii. arbor
bona fructus bonos facit. Eccli. xxiiii.
flores mei fructus honoris et ho
nestatis. sed opera nostra non sunt suf
ficientia ad merendum gloriam nisi
in quantum sunt preventa a gratia et
in quantum fundantur super merito christi
quod quodammodo fuit infinitum
Ergo quod sicut palmes tantum potest ferre
hunc fructum in quantum coniunctus christo
qui est vitis. Ad primum autem dicendum
quod christus est fructus et vitis diversis re
spectibus. Ad secundum dicendum est quod licet gratia sit
a deo efficitur tamen christo obediente pro
eo meruit nobis per gratiam dari
in credentibus in christum, fidelibus autem quibus
credunt in christum cum christo qui est vitis,
et palmes non habet gratiam nisi
ex unione in vite. Secundo querit ad decimo
viio Sine me nihil potestis facere

sensibus in quo non sit liberum
ad bonum faciendum et malum. Ad istam
questionem dicendum quod angelus in deo quedam
sunt que tamen bona opera actu
habebat liberum arbitrium, hii autem probant
ex verbo salvatoris dicentis. Sine
me nihil potestis facere. Ecclesiastici de
opere meritorio quod non potest fieri a pal
mite nisi maneat in vite, hec autem ratio est
quia opus non est bonum hominis meritorium
nisi operans sit preventus a gratia
que gratia expellit peccatum quia
opus factum ab homine non prevento
non est acceptum quia prius debet esse
acceptus persona quam opus, sed preveniens
gratia purgando a peccato et a deo
efficitur et a parte deo meritorie
quolibet liberum arbitrium non sufficit ad opus
meritorium. Ad autem dicendum est quod
angelus gratia conversus ad opus
meritorium non excludit liberum arbitrium
primo quia gratia inclinat ad
meritum et convertit liberum arbitrium
secundo quia dicendum quod liberum arbitrium non potest in
opus meritorium per se non est dicendum quod
sit liberum sed est dicendum quod non potest in actum
sub omni efficacia sed diminute
Nam ad vitam eternam est efficax
et vigor actus quem non habet actus
sine gratia hoc cum prius operans
sit deo acceptus. Deinde dicit
Si quis in me non manserit. Quoniam
quod qui non manet in me per mortem
mali culpe non evadet penam
eternam et hoc est quod dicit in littera Si quis
in me non manserit mittetur foras
sicut palmes id est separabitur a societate
bonorum. Apocalypsis ultimo foris canes
venefici et impii. Secundo arescet
quia amittet humorem quem habebat
a radice arescet et destitutus
omni auxilio bonorum cum mali homines
non videantur habere aliquem iudicem
tamen in die iudicii apparebit eorum
ariditas. Per hoc dicit tercio testa
mentum Matthei xiii colligent eum angeli

messoribus ut seponat eum in fasce
malorum ut sicut zyzania re
ponuntur in igne. Unde sequitur et in ignem
mittent et ardet. Unde habetur
Mat. xiij. Mittet filius hominis
angelos suos et colliget de
regno eius omnia scandala
et mittent eos in caminum ignis.
August. in omelia. Unum de duobus
palmiti congruit aut vitis aut ignis
si in vite non est in igne erit ut ergo
in igne non sit sit in vite. Sequitur
autem de eodem verbo. Si quis in me non
manserit mittetur foras. Ex hoc enim
innuitur quod predicatores fuerunt missi
foras. Cum enim adhuc non essent
constantes in fide non poterant manere
in ea. Quia non manet in eo quod non est.
Unde ecce quod eadem fides salvavit
precedentes et sequentes. Et hoc sentiens
Jeronimus qui precedebant et qui sequebantur
clamabant osanna filio david.
Cum enim idem clamarent eandem
fidem habuerunt quia iste clamor
oritur a fide. Unde in psalmo quoniam
primum. Credidi propter quod locutus sum.
Et nos credimus propter quod et loquimur.
Ad corinthios. Quia qui vero vitis non essent
in effectu tamen erant in fide eadem erant
quia sic nos credimus hanc vitem
venisse ita credebant ipsi ven-
turam. Sed atque erant in fide et in spe
aliter quam nos quia sit in effectu sed
solummodo sufficit quia sit venturum si enim
non esset venturum spes esset cassa.
Deinde dicit. Si manseritis in me etcetera
dominus de fructu operantium hic
dicit de fructu penitentium qui
manet in Christo et in quo manet verba
Christi quodcumque petierit fiet. Unde hic
est quod dicit textus. Si manseritis in me
si sitis palmites in vite. Et verba mea
in vobis manserint ut non solum habeatis
verba in corde sed et in opere sic dicitur
pro. Custodi mandata mea et vives et legem meam
velut pupillam oculi tui. Et sequitur
quodcumque volueritis petetis et fiet
vobis. Unde si quis vobis volens dei fiat
hunc exaudit. Sequitur autem de hoc
quod dicitur quodcumque volueritis pe-
tetis etcetera. Hoc enim contrarium videtur quia
paulus manebat in Christo et verba
eius manebant in paulo et tamen non
fuit exauditus. Ad hoc quia
unde augustinus in omelia. Ubi sequitur tam
non data pro oratione sua quia duos [illegible]
qui dispositum ut hoc exaudiatur
a deo sed non est contra promissionem
et de hac dicitur illud si manseritis in
me. Et hoc enim ab intra et in vite
quia recipit humorem a vite et hoc
humore recepto est promissio.
Deinde in promisso nobis bonum de-
cimus dubiis sed non est contra operantes
de quo apostolus ad corinthios xvi. Gratias
in vacuum non sunt. Et idem apostolus
ij ad corinthios vi. hortamur ne in
vacuum gratiam dei recipiatis.
De hac quod dicitur salvator. Et verba mea
in vobis manserint. Tunc enim verba
manent in nobis quando precepta agimus
operamur sicut ipse promisit precepit.
Unde augustinus in omelia. Tunc dicitur
verba eius in nobis manere quando facimus
quod precepit et diligimus quod promisit.
Cum vero verba eius manent in memoria
nec inveniuntur in vita non computantur
palmites in vite quia vitam non
attrahunt ex radice. Et quia est
non nisi ei quia verba de quibus loquitur
hic possunt accipi tamen in nobis
eius precepta tunc verba domini manent
in nobis quando precepta opere implemus.
Vel verba possunt dici promissa et
sic tunc verba eius manent in nobis
quando eius promissa diligimus sicut possunt
dici verba petitiones quas deus
audit in corde predicantes celi et
. Ex hijs duobus patet quod si soluto ad
questionem. Ille enim impetrat quod petit
qui manet in Christo et petit quod sit
conveniens mansioni et quod possit cum
intellectu mansione paulus enim

petiuit

petiuit et non est exauditus quia
quamuis illius magis ordinabat
ad mansionem quia magis firmabat
in ea. Unde dicitur de paulo petenti
ut amoueretur ab eo angelus sa-
thane .ij. ad Corinthios xij. sufficit tibi
gratia mea. Nam uirtus in infirmitate
perficitur. Alio modo potest dici quod ille exau-
ditur in quo manent uerba id est promissa.
Id enim quod promittitur est salus eterna
tantum enim exauditur qui non petit
contra salutem. Tercio modo potest solui ad cognitionem
sed quod uerba sua stant pro petitionibus positis in
oratione dominica. Unde augustinus in omelia
ab hiis orationibus uerbis ipsius non re-
cedamus in petitionibus nostris et fiet
nobis quicquid petimus. quasi dicat augustinus ex
uerba manent in nobis quando in peti-
tionibus nostris non recedimus a
sensibus hiis orationibus et tunc exaudimur.
Deinde cum dicit In hoc clarificatus est
pater meus. quia dictum est de fructu operantium
et petentium hic dicitur de fructu predi-
cantium. Ubi aduertendum quod tunc predi-
catores fructificant quando manent
in uite que est christus sic et fructifi-
cantes fuerunt discipuli. Et quia christus imitatur
eum quia ipse est mundator palmi-
tum per sermonem et tunc [illegible] quibus discipulus
[illegible] misericordia per doctrinam uel [illegible]
[illegible] palmites ad uitem et hoc est quod dicit
uerba hec clarificatus est pater meus id est
ad gloriam patris si enim fructum
plurimum afferatis ut scilicet homines con-
uertantur uerbo uestro et exemplo. Mathei v. Sic
luceat lux uestra coram hominibus ut
uideant uestra bona opera et glorificent
patrem uestrum qui in celis est. Et hoc efficiamini
mei discipuli id est mei imitatores qui
mundo palmites uerbo et exemplo. Aug.
Et sciendum quod hominibus est sicut deus agrico-
la qui in palmitibus suis operatur
fructum [illegible] et si non dat incrementum
dat tamen aliquod adiutorium scilicet ad mundi-
tiam palmitum. Unde apostolus .j. ad Corinthios
iij. ego plantaui appollo rigauit
deus autem incrementum dedit. Sed tamen solus

deus incrementum dat. Ideo soli deo est
danda gloria de mundicia palmitum
et hoc notauit christus quando dixit In hoc clari-
ficatus est pater meus. Et sunt glorifi-
catus dicitur ex uerbo uerbo greco
utrumque tamen translatum est doxa enim grece
latine dicitur gloria. Dixit ergo In hoc clari-
ficatus est pater meus id est glorificatus
ut non habuimus gloriam tribuamus scilicet si
fructum affertis ut tamen hoc ex nobis
incipit habeamus et hoc enim est
gratia et non in nobis sed eius est gloria.
Deinde cum dicit sicut dilexit me pater.
pater meus hortatus est nos ad mansionem
ut scilicet loquitur in uite sicut palmites in
uite hic hortatur nos ad dilectionem
que est etiam hiis mansionibus et primo ponit
suam exhortationem secundo ostendit quod hec ex-
hortatio est ad utilitatem in ea ibi
Hec locutus sum uobis. primo in tribus quia primo
ponit id quod debet nos mouere ad di-
ligendum. secundo hortatur nos ad manendum
in dilectione ibi manete in. tercio ponit dilectionis
signum ibi si precepta mea. Circa primum ad
sciendum notandum est quod ad diligendum multum
nos debet mouere quia ipse prior dilexit
nos. j. Jo. iiij. Et nos diligamus quoniam ipse
prior dilexit nos. Et ideo christus uolens
nos inuitare ad dilectionem dicit Sicut
dilexit me pater et ego dilexi nos.
Dubitatur autem de isto uerbo Sicut
dilexit me pater quia dilectio patris ad
filium est equalis ad nos autem est per gratiam
ex hoc sequitur quod non est similitudo hic inde.
Ad hoc quidam dixerunt quod aduerbium
quod hic sic importat equalitatem et hoc
probabant quia est comparatio caritatis
et maioris propter quod dicunt uerbum ipsius
sic dilexit me pater in maiori sed et ego
dilexi uos in minori mei sed autem
magis in dignitate hic sic non notat equalitatem
sed similitudinem. Ubi notandum quod uolo
tamen sic est immediate inter deum
et homines quando dicit sic dilexit me pater
et ego dilexi uos et hoc tercio similitudo.
Ac si diceret sic dilexit me pater ad
hoc scilicet ut sim mediator et ad hoc
ut essem deus et homo ita et ego dilexi
nos ut essetis quodammodo dii per partici-
pationem. unde psalmus ego dixi dii estis.

Et hec similitudo dicitur gratia unionis
ex qua fuit mediator dei et
hominis et gratia sua ex parte nostra per quam
efficimur divine nature consortes,
alio modo potest legi sic litera ut sit sensus
sicut dilexit me pater quia ei dedit
non divinam naturam quam ipse habet ab eterno
et ab eterno pater diligit filium et omnia dedit
in manu eius et ego dilexi vos
quia dedi vobis gratiam. Deinde cum dicit
Manete in dilectione mea hortatur
eos ad manendum in amore. Et
quia augustinus dicit quod cum christus dicit
Manete in dilectione mea dubium est
de qua dilectione dicat utrum qua dili-
gimus eum an dei qua ipse diligit
nos. Et videtur augustinus quod ex sequenti
litera solvitur quod dicit cum christus
sicut dilexit me pater et ego dilexi
vos. Deinde statim subiungit Ma-
nete in dilectione mea id est illa scilicet
qua dilexi vos ac si diceret
diligendo vos contuli vobis gratiam
manete ergo in dilectione mea id est in
gratia mea vel ut quidam dicunt ipse enim
ibi constituit ut me diligatis per
effectum gratie id est ad Roma. vi. in qua
notatur de perseverantia que est consumatio.
Deinde cum dicit Si precepta mea
agit de effectu et signo dilectionis
non enim sic dicit augustinus ut nos di-
ligat preceptum eius servamus sed ut nos
diligat precepta eius servanda et per hoc
quod dicit augustinus observatio preceptorum
est effectus divine dilectionis non
principium eius quod nos deum diligimus sed
eius quod ipse nos diligit quia nos diligendo
nos movet ad implendum
precepta. Est et signum divine dile-
ctionis qua nos diligit secundum illud augustini
et qui habet precepta mea servavit sua
nebit scilicet in dilectione mea unde ex
hoc convertibus quod in dilectione mea quando
vos diligo manebitis si precepta
mea servabitis. Deinde sequitur sicut et
ego precepta patris mei servavi et
maneo in eius dilectione. Unde
christus in corpore obedivit scilicet per obedientiam
servavit precepta et vos similiter
Et si quaeratur quae sit ista precepta quae christus
servavit dicit apostolus ad philippenses quia factus

est obediens usque ad mortem. Deinde hec precepta
non servavit ut cognoscat mundus quia
diligo patrem et sicut mandatum dedit
mihi pater sic facio. Surgite eamus hinc.
Ex verbo. Et maneo in eius dilectione
utrum christus dicat se manere in di-
lectione qua diligit eum pater vel in illa qua
diligit patrem. Ad hoc quidam videtur
augustinus dicere quod utrumque verum est ita in eius
dilectione mediator dei et hominis quo ad quod
deus est unigenitus hoc autem qui non est
quia secundum humanitatem eius pertinet quod
ad primum unigeniti filii
pertinet enim per gratiam ex qua fuit
ut deus susciperet hominem per hanc
susceptionem nam ita pertinent secundum
ab eo omnia merita inceperunt
Ex quo patet quod christus fuit mediator per
gratiam et hanc gratiam notat christus
cum dicit sicut dilexit me pater scilicet in
satisfactione mediatoris et assumendo
humanitatem ad unitatem persone et ego di-
lexi vos assumendo vos ad participationem
gratie. Et augustinus concludit ex his solu-
tionem quaestionis dicens quod sic manet in dilectione
qua dilexit eum pater et ea gratia quae
scilicet est mediator. Et dat ei unigenito
constituit patri secundum ut mediator scilicet
dans nobis perpetuitatem gratiam.
Nobis autem solum est Deinde cum dicit
hec locutus sum vobis ponit ex ex-
hortatione iam dicta fructum quod
manentes in gratia est ad utilitatem
eorum quia ad hoc christus loquitur est ut ei ut
gaudium suum sit in eis et gaudium
eorum impleatur. magis autem utilius est
tantum ut gaudium dei sit in cordibus et
gaudium eorum impleatur. Ad cuius
huius locutionis intellectum est quod christus deus
gaudebat ab eterno de salute
salvandorum quos prescivit et prede-
stinavit secundum tamen istud gaudium non
erat in nobis ab eterno secundum ex tempore esse
in nobis quando cepimus esse participes
huius salutis de qua erat gaudium ab
eterno participabat salutem et ex
participatione gratie et ideo dicit salve
hec locutus sum vobis sicut mandatis in
gratia ut servetis precepta et hec ut

gaudium meum i. gaudium de salute
vestra quod sunt meum absentibus vobis
sit i. participe a vobis quod sit per parti
cipationem gratie et salutis sive
enim gaudium sit in vobis quo bonorum
de quo deus gaudebat ab eterno
dum vos predestinavit sit in vobis
dum sanctificavit et in sancte maneatis et
gaudium vestrum impleatur i. gaudium
quo vos gaudetis de gratia vobis
collata impleatur in gloria et christus
gaudebat de salute vestra quia
nos predestinavit. Et hoc gaudium
cepit esse in vobis quando vos ad gratiam
vocavit. De qua gratia iam inchoata
gaudemus dum sumus in fide venas
terrenis, perfecte gaudebimus quando
cum in premio resurgeremus et
gaudium nostrum spe plenum sed gaudium
vestrum inchoatur et impletur.

Hoc est preceptum meum. Postquam christus
hortatus est nos ad dilectionem
dei hic hortatur nos ad dilectionem
amicorum. Et dividitur in ii partes quia primo
ponit suam exhortationem, secundo ex
hortationis rationem ibi Vos amici
mei estis. Primo ergo exhortatur
eos ad dilectionem proximi ubi adver
tendum quod dilectio proximi obligat. Nam
non diligi mandat in morte sic etiam
homo tenetur diligere deum, ita obligatur
ad dilectionem proximi quia dilectio
obligatio dicit salvator hoc est preceptum
sub obligatione ubi xiii. mandatum novum
do vobis. Secundo dilectio et preceptum de
dilectione est valde abbreviatum preceptum
et ideo salvator dicit singulariter ideo est preceptum
suum dicit Meum ergo in omnibus con
tinetur sacre eloquia plena sunt
divinis preceptis et quod de dilectione
quidem de speciali mandato dominus dicit
hoc est preceptum meum unde quia omne
mandatum de sola dilectione est
et omnia unum preceptum sunt, licet enim
precepta sunt multa per diversitatem operis
tunc sunt unum in radice caritatis
dilectio dicitur esse mutua et ideo dicitur
vt non dicitur est quantum mutua caritas et
venit ut diceret quod dicit invicem

Est autem dilectio vetus sicut a alii
volentes diligendo primo sustinendo lar
giendo secundo clementer in parcendo et
remittendo. De his tribus ad ephe.
iiii. estote invicem benigni
sic diligendo quo ad primum et misericordes
sic largiendo quo ad secundum donantes
invicem sicut et christus donavit vobis quo
ad tertium. Haec dilectio dicitur esse exem
plata unde dicit sicut dilexi vos.
Precessit enim dilectio christi sic exemplum
et ideo dilectio nostra sic exemplatum.
Dilexit enim christus nos gratuite. Ita
et nos debemus diligere proximos.
Dilexit nos non verbo aut lingua
sed opere et veritate et nos debemus invicem
diligere non lingua tantum sed opere
i Io. iii. Filioli mei non diligamus
verbo neque lingua sed opere et veritate.
Sic dilexit nos ordinate quia vult
diligi bonis unde angeli in auxilium
adiutorium est sic dilexi vos
Ut quidem nos diligit christus
ut possimus regnare cum christo.
Ad hoc ergo nos invicem diligamus
ut dilectionem nostram a ceteris
discernamus qui non ad hoc invicem
diligunt, quia ipse diligunt. Animi enim
semper dum se diligunt quia ipse
diligunt. Christus dilexit nos ef
ficaciter et ideo subdit in littera Maiorem
hac dilectionem nemo habet ut animam
suam ponat quis pro amicis suis
Ad hoc est Diligite invicem sicut
dilexi vos qui posui animam
meam pro vobis. Augustinus quemadmodum
christus pro nobis animam suam posuit
sic et nos debemus animas pro fratribus
ponere, hec enim ardet dilectione
fervidius eos ad mensam christi
non quemadmodum vamus sic ad vos, etiam vos
enim quemadmodum vagunt per eius oves
prius ut quemadmodum vagunt corum
vestigiis inhereamus. De hoc i Io. iii.
In hoc cognovimus caritatem dei quia
ille animam suam pro nobis posuit et
nos debemus pro fratribus animas ponere
Dicit autem de verbo hoc est preceptum
meum. Cum enim preceptum de dilectione
dixit magis quam de dilectione proximi

Ihesus dicit 2 . . .

magis debuit dari preceptum de
dilectione dei quam proximi. Ad hanc
questionem soluit aug. q. 7 omelia. Ad cuius
euidenciam tamen sciendum quod nondum premitte
quod magis fit hic mencio saluator
de caritate quam de fide et spe.
Cuius racio est secundum aug. quia ubi est
caritas nichil potest deesse ubi autem
non est nichil potest prodesse. Nam demon
credit non tamen diligit. Nemo tamen
diligit qui non credit. Frustra
et sperat veniam qui non diligit.
De quo secundo quod dilectio supponit
fidem et spem. Dilectio est motiuum ad
preceptum quia caritas est radix et
finis omnium virtutum quia ex caritate
finiatur in corde hominis motio homo
adimplendum omnia alia precepta.
Ad romanos qui diligit legem impleuit.
Est etiam caritas finis omnium preceptorum
quia ad hoc ordinat preceptum ut
homo bonus fiat proximo et ad thimotheum
finis precepti caritas. Secundo non
est dilectio proximi ut dilectio dei.
Cuius racio est secundum aug. quia qui non
diligit deum nec diligit proximum
nec seipsum. Nam qui diligit iniquitatem
odit animam suam. Alia vero est
quia deus et proximus sunt duo obiecta
... unum secundum ... Nam qui
diligit deum necesse est ut diligat ea
que sunt dei proximus ... est ad deum
et qui diligit proximum propter deum
necesse est ut diligat ut ipsum.
Quarto notandum est quod specialiter facit hic
saluator mencionem de dilectione proximi.
Cuius racio est ut induceret eos
ad sequendum vestigia sua ut
sicut ipse venit in mundum pro
utilitate nostra. Ita nos omisso
amore ... non querat que
sua sunt sed que proximorum. Sequitur
... deo illo. Maiorem
caritatem ... quia maius signum dilectionis
est ponere animam pro inimicis
quam pro amicis. Ad ro. 5. cum
apostolus pro loco amoris sic. Cum

inimici essemus reconciliati sumus deo
per mortem filii eius multo magis
reconciliati salui erimus in vita
ipsius. Et io. apostolus ... quam dat
deus caritatem suam in nobis quia cum ad
huc peccatores essemus christus pro nobis
mortuus est multo magis iustificati
nunc in sanguine ipsius salui erimus
ab ira ipsius. Ad hanc questionem re(spondet)
aug. et dicit quod duobus modis inimici
veniat et tamen positum animam pro
amicis dicebat ut nobis ostendet
quia cum diligendo inimicos de inimicis
facere possumus et ipsi amici sunt
qui persequuntur. Ac si dicat dum di-
ligimus inimicos amici sunt quia amantur
et est ponere animam pro inimicis est ponere
animam pro illo qui amatur et sic
amici sunt amati et non quia amant.
Alio modo potest dici quod duobus posuit
animam pro inimicis sed hoc ut fierent
amici. Ad hoc enim ordinabatur passio
christi ut inimici fierent amici. Tercio
potest dici quod saluator non loquebatur de
perfectione dilectionis simpliciter sed ut innuit
loquebatur enim de dilectione amicorum
tamen ... at ... est perfectius
quam ponere animam pro amico. Deinde
cum dicit Vos amici mei estis
... qui hortatur eos ad preceptum
dilectionis ... reddit rationem
quare debent seruare hoc preceptum.
Et est duplex racio. Prima fuit ex racione
amicicie. Secunda fuit ex racione electionis
secunda ibi non vos me elegistis. Prima ergo
fuit ex racione amicicie et potest esse
racio talis Signum amicicie est seruare
preceptum amicorum sed vos estis
amici mei et non serui ergo debetis
seruare preceptum meum. Alio modo potest
formari sic magis racio est et proposita
amicicia mea ergo intuitu amicicie
mee debetis seruare preceptum meum.
... sitis amici ... at ... re-
... secundo vero fundatur super duo
fundamenta. Primum est quod signum amicicie est
obseruatio precepti. Secundum est quod non erat ser-

sed amicis. 2m fundamentum: Iam non
dicam vos servos. Circa primum ad primum dicit
Vos amici mei estis si feceritis
que precipio vobis. Deinde tunc dicit Iam
non dicam, ponit 2m fundamentum dicendo
dicit Iam non dicam vos servos.
sed prius fuistis, ad Ro. viii. Non
accepistis spiritum servitutis iterum in timore
sed spiritum adoptionis filiorum dei
quia servus nescit quid faciat dominus eius.
Vos autem non sic, sed vos dixi ami-
cos, quia omnia quecumque audivi
a patre meo nota feci vobis. Mathei
xiii. Vobis datum est nosse misterium
regni dei. Circa istud est advertendum
verbo Iam non dicam vos servos.
Nam cum dicit Christus discipulis eius quod
amici sunt, aut preceptis quod sunt
precepti sunt, Mathei 25. Euge serve
bone et fidelis, quando eos vocat se-
cundum eorum ex quo sunt quia erant
servi. Ad hanc questionem Augustinus in
originali supponens quod sunt duo genera
timorum. Est enim timor servilis quo quis
servit solum ut evitet penam.
Est aliquis timor qui dicitur filialis
et castus quo quis servit intuitu
boni et si nulla deberet pena.
Hos timores determinat apostolus qui
dicit Non enim accepistis spiritum
servitutis iterum in timore sed spiritum ad-
optionis filiorum dei. Primum timorem
foras mittit caritas. Alius quia castus
servit propter amorem boni et non ut
evitet penam ideo permanet. 2us
timor manet cum caritate. Qui vero est
contra timor est timor reverentie. Ad Ro-
manos autem venerari actum et subiec-
tionis. Ex hoc supposito solvit Augustinus
questionem quia hii duo timores faciunt
duas servitutes. Primus enim timor facit
servitutem que non stat cum amicitia. 2us vero
[illegible] amicus dei ab [illegible] at
non fuit ex amore boni sed solum
ut vitet penam et non fuit

inclinatus ex primo motu. 2o quia
amor sed magis ex extrinsecis quia
est per actionem que violentus fuit. Tertia
filialis servitus ab intrinseco non proce-
dat. De ista servitute dicit Salvator
Iam non dicam vos servos. 2us
timor facit servitutem que stat cum amici-
tia. 2us vero est ex [illegible] servitus ex
amore que habet ad bonum. Augustinus
autem ab amore dei procedit [illegible]
per dei. Distinctio enim de servitute   distinctio
quia aliqua servitus est commoda et
aliqua non, quia aliqua servitus stat
cum amicitia et aliqua foras mittitur
ab amore. 3o quia est ad decimum versum
Servus nescit quid faciat dominus eius.
Excessus ex ratione servitutis ignorat
quid faciat dominus. Et ideo est quia ratio huius
ignorantie potest assignari ex de-
fectu amoris. Amor enim est causa
communicationis amicorum. Enim est
cor unum quia amor est unitiva virtus.
[illegible] amicus amico revelat se-
creta quia non credebat ponere ea
extra se sed in eo qui est sicut ipse.
Cum ergo servus qui non est amicus
habeat defectum amoris sequitur quod
amatur non amatur et ideo non fit
communicatio secretorum. Talibus com-
municatio fit illis qui ex amore
deo adherent et qui unum effi-
ciuntur cum eo. Alias assignat rationes
Augustinus in originali. Dicit enim quod hec ignoran-
tia servitutis amicitiam quia servus
attribuit quod facit sibi et non
in domino gloriatur propter quod nescit
quid faciat dominus in eo domino deo quia
in eo fit [illegible] gratias non agit.
Amicus autem de omni facto in eo
gratias deo agit, propter quod dicit scire
quid faciat dominus. Dum non [illegible]
cum non puto dominus facit. De hoc
apostolus Non enim spiritum huius mundi
accepimus sed spiritum qui ex deo est
ut sciamus que a deo donata sunt nobis.
3o quia est ad decimum verbum quia omnia quecumque
audivi a patre meo nota feci vobis.
hic [illegible]

an pa[tr]e[m] ad discipulos huius. Alia
inquit habeo vobis dicere sed non po-
testis portare modo. ex quo sequitur quod non
omnia revelavit eis quia non
erant capaces. Ad hanc questionem
respondet augustinus in originali supponens quod scriptura
aliquando loquitur de futuro quasi nondum est
ac si esset preteritum sicut in Foderunt
manus meas et pedes meos.
Nondum autem fossum fuerat, sed futurum erat
futurum, sed foderunt et hoc ad cer-
titudinem prophetie quia tam certa est
quod sit de futuro sicut et preteritum
quod iam venit. Ex hoc supposito
solvit augustinus questionem quia dicebat omnia
se non fecisse discipulis, et non quia
fecerit sed quia novit se facturum
certitudine.
Futurum itaque propter certitudinem veri-
tatis loquitur de futuro ac si esset preteritum,
hic non loquitur et usque [illegible] apostolus
dicit nos fecit salvos per lavacrum
regenerationis Ad titum qui tamen
alibi dicit spe salvi facti sumus,
sicut ipse salvi facti sumus ad
huc non habemus ipsam salutem quia nunquam
sperat quis habet. Aliter solvit gregorius
ad questionem ubi primum supponit et est
quod istud revelationis dictum est
gaudiis internis caritatis et festum
superne patrie. Ex hoc supposito
solvit questionem quia hec revelationis
iam notum fecit quia dum affectus
discipulorum incendit divino amore
fecit eos quod a pluribus illius gaudii
et illius festi et per que[m] quodam notitia
experimentali. Dum enim habent pli-
bationem gaudii et festi experi-
untur quam sit gaudium et festum
et omnia dum facta non discit
non in se completo hoc enim expectat-
tur. quando venit quia perfectam est evidentiam.
[illegible] perfectionis sive in pluribus ac
hoc solvit Crisostomus dicit quod omnia
fecit nota sive in [illegible] sed que oportet
eos audire. Deinde cum dicit. Non
vos me elegistis ponit causam ex parte
amici, ponit causam ex parte electoris.

Dominus ostendit quod amor proximi est
ut nos diligamus proximum in ultra dum
hic in se non habet ut trahamus eum
ad se. Deinde hic loquitur de
dilectione proximi dicit discipulis quod ipsi ad
hoc sunt electi ut trahant homines ad
deum et ex hoc afferant fructum salutis
At facta salvatione primo dicit discipulos
esse electos ad agendum et fructificandum
secundo ad recipiendum, ibi ut quodcumque pe-
tieritis. Et repetit mandatum de di-
lectione ibi hec mando vobis. Circa primum ad
sciendum sic continuatur. Debetis quidem propter
de dilectione quia amici et quia elec-
ti ad hoc enim estis electi ut diligendo
proximos fructificetis de eis. Non
enim vos me elegistis sed ego elegi
vos. Ad ephesios. elegit nos ante
mundi constitutionem ut essemus sancti
et cetera. Et ad quid elegerit subdit. Et
posui vos i. firmiter disposui
vel posui i. sub ordine locavi. Ordo
enim apostolorum fuit ad hoc relatus
ut fructificaret de proximis. Vel
catio per mundum discurrendo ut
totum converteret ad fidem. Unde ulterius
Euntes in mundum universum predi-
cate et cetera i. de bono in melius pro-
ficiatis per vos ibunt de virtute in virtutem.
Et fructum afferatis sed quantum
ad ordinem quod fit predicatoris ubi dicit
Non enim est sicut sterilis quod [illegible]
terra fert bonum fructum, licet vir-
tus in terra bona habeat. sequitur
tamen de bono et optimo ubi au-
ditur et fructum afferunt in pacientia
De hoc fructu vero sive aliquis fructum
habeat nobis. vel fructum afferatis
sive intelligitur spirituale. Ad galathas
fructus autem spiritus est. Et fructus vester
maneat i. sive congregatio fidelium
in vita eterna perducatur. Vel fructus
vester spiritualis manet sive nutritur
in premio. vel sic si quid posui vos
i. ad gratiam plantavi ut eatis
volendo quia voluntas [illegible]
Et fructum afferatis operando. Et fructus vester

fructum afferre debeat subdit
Et fructus vester maneat. Quem
vita eterna agitur sua post mortem
tales ergo fructus operemur qui ma-
neat qui cum moribus cuncta intermi-
mat ipsi exordium a morte sumant
Nonum est quod hoc verbum posui vos
bonum thema de apostolis pro eo
ubi primo commendatur a regulari
ingressu posui vos nullus enim
regulam ingreditur de se et potest
grm .i. sicut de quolibet maria magdalena
posuit ea in firmamento tercio secundo com-
mendatur a virtuali progressu ut eatis
et eatis per Ex[em]plum ibant et
flebant tercio commendatur a salutari
egressu ut dicit et fructum afferatis
per Et erit tamquam lignum quod plantatum
est secus decursus aquarum quod fructum suum dabit s[uo] t[empore]
Demum cum dicit ut quodcumque petieritis etc.
Commendat quod sit clarior ad recipiendum q. d.
ad hoc estis electi positi ut eritis
digni recipere a patre quodcumque petieritis
in nomine meo .i. Jo. iii. si cor nostrum
non reprehenderit nos etc. Demum dicit
hec mando vobis etc. preceptum in ca-
ritate ut magis infigatur cordibus
eorum de hoc mandato .i. ad thes. 4.
de caritate fraternitatis non habemus necesse vobis
scribere ipsi a deo didicistis ut di-
ligatis invicem .i. Jo. 4. si diligamus
invicem deus in nobis manet etc. Item ib[i]d[em]
diligamus alterutrum quia deus nobis
mandatum dedit etc. ab de ii. verbo
Non vos me elegistis. Hic multum con-
sistit in electo electi ar... si ergo non ele-
gimus non merentur ut dicit Aug.
Omnes elegistis sit electi deus etc. Ad
quod dicit Aug. in ... qui vero
illis prius ... gratia Dei prevenit nos
si ergo prius cum elegisse nos preveniss-
et ... est ... cum patre
dedimus ... elegit vos cum
enim omnes credentes eligat si ele-
gisset nos credentes elegisset nos
elegisset quod est ... non ergo elegit nos
credentes sed elegit nos ut credamus

Sicut enim elegit nos quia boni
eramus sed magis ut boni essemus
2o Aug. ... cum verbis eludit er-
ror eorum qui prescientiam dei defen-
dunt contra gratiam dei. Dicunt enim quod ideo
deus nos elegit ab eterno quia pre-
scivit nos futuros bonos hoc autem non est
consonum deo salvatori qui dicit
Non vos me elegistis etc. Si enim
ipse nos elegit quia prescivit nos
futuros bonos enim non est bonum
deum eligat secundum quod vos elegit
quia prescivit nos electuros bonos
et hoc non est verum non ergo elegit nos
quia prescivit nos futuros bonos
sed ut essemus boni. Ita quod sua electio
est causa omnium bonorum in nobis et est prima
electio in eternum ... q. s. quod electio
nostra sit prima electio divina
Ad cuius declarationem est duplex electio
dei una eterna quod ab eterno predesti-
navit ad ephe. i. elegit nos in
ipso. Alia est temporalis ab ipso
vocatione sed quos predestinavit
hos et vocavit et utraque electio pre-
cedit electionem nostram. Nam et
predestinavit ad bonum et vocavit
non quia boni sed ut simus boni
Nos autem postmodum eligimus deum
consentimus vocationi ... et in ...
non potest etc.

Odium mundi quod nos odit agitur de-
inde de invitatione et hortatur eius
discipulos ut patienter ferant odia
persequentium et persecutionem ... pro
preter ea nunc mundi inimici exhortans
eos ut patienter ferant ... mundi
mundi persequentis ... ma-
licia i. Si mundus vos odit etc. dicit
manifestanda ...
... cum advenerit paraclitus ... ergo
exhortatur eos ut patienter ferant
odia mundi ... adversus est quod
... patienter sustinent
persecutores ... si maiores et
meliores eorum sustinent ... se scilicet per-
secutores eis ad eum ... persecutores ... sustinet
... exhortatur eos ... passi

tecum qui erat maior dixit, et propter amicum licitus est i. si de mundo fuissetis; 3° propter veritatem et iustitiam quam defenditis i. mementote sermonis mei quem ego vobis [illegible] potest [illegible] ex omni dixit: si mundus vos odit scitote i. considerate quia me priorem vobis odio habuit. De causa huius odii Io. vii: me odit mundus quia ego testimonium perhibeo quod opera eius mala sunt. Augustinus: non debet membrum esse super caput, ut si hoc caput est passus odium et membrum non debet hoc recusare. Recusat enim esse corporis qui odium non vult sustinere cum capite. Adhibetur hic vero cogitatione cuius tale sustinetur odium. Deinde cum dicit: Si de mundo fuissetis, ponit 2am causam quae sumitur ex amore mundi. Ubi notandum est

No[ta] quod amor bonorum est causa dilectionis et odium eorum est causa vitii. Boni enim amant bonum in quocumque inveniant et odiunt non minus vitium. Et ideo significatum est quod illi qui amantur a bonis sed virtuosi sunt boni, alii fallaces non quidem de verbis bonum sciunt quia iustitia est amanda in quocumque sit. Sed quia de hominibus quaestio non noverint considerationem. Verumtamen quia super hoc pertinet ad nos quod nos persequentur homines mundi agatis contra de ipsis verbis habeamus; nam quacumque similem sibi amat. Amor est [illegible] odii ab eis et amor vitii amando ab eis. Et hoc est quod dicit Salvator in littera: si de mundo fuissetis i. si fuissetis similes hominibus mundanis et peccatoribus, mundus quod suum est diligeret i. vos tamquam similes amaret et hic amor argueret vos peccatores. Quia vero de mundo non estis i. non estis similes mundo, et quia sic hic ego elegi vos de mundo i. a mundana nequitia [illegible] vos bonos, propterea odit vos mundus. Sic vero dissimiles quamdiu est in statu. Vobis est in statu vitae et mundus in statu mortis. I Io. iii°: Nolite mirari si odit vos mundus. Vel sic: odit vos mundus quia scilicet eum corripitis. Hec vos in odio habuit corripiens [illegible] Io. vii: me autem odit mundus quia testimonium perhibeo de eo. Deinde cum dicit: mementote sermonis mei, ponit 3am causam scilicet quod patimini propter iustitiam et propter veritatem, in qua consolatur eos. Et primo ponit causam persecutorum. 2° persecutionis causam ibi: Sed haec omnia. Circa primum dicit: mementote sermonis quem ego dixi vobis supra: non est servus maior domino suo. Si me persecuti sunt et vos persequentur, et hoc est vobis ad gloriam. Mat. xiii°: magna gloria est sequi dominum. Mat. x: sufficit discipulo ut sit sicut magister eius. Si sermonem meum servaverunt et vestrum servabunt quia una via sermonis [illegible] Mat. x: non enim vos estis qui loquimini. Luc. x: qui vos audit me audit. Vel sic: si sermonem meum servaverunt i. observaverunt ad calumniandum. Mat. xxii: abeuntes pharisei consilium inierunt ut caperent Ihesum in sermone. Et vestrum servabunt i. ad calumniandum observabunt, Ps.: observabit peccator iustum. Deinde cum dicit: Sed haec omnia, ponit causam persecutionis, persequebantur eos propter nomen Christi quod est nomen iustitie i. ad [illegible]. I Cor. i: factus est nobis sapientia a deo et iustitia et sanctificatio et redemptio. Et hoc est quod dicit littera: Sed haec omnia facient vobis odium persequendo sermonem quia consequenter facient vobis propter nomen meum scilicet quia vos odiunt vel propter nomen meum delendum. Et hoc faciunt quia nesciunt eum qui me misit. Nesciebant enim quod esset deus praeceptor huius; ad hunc qui nesciebat et quod brevis est persecutio [illegible] patimur propter iustitiam, sed cum est persecutionem pati propter Christum et propter nomen eius, hoc est scientia [illegible] consummatio

Cap^m 1. Nosse te esse ge e cosummatus
Qui erit ab de illo ubo Si de
mundo fuissetis mundus quod suum erat
diligeret. Sciendum enim quod sicut dicit philosophus
omne simile diligit suum simile. sed ita
non videtur esse vbi quia homines eiusdem
artis sicut communiter ad inuicem contra
sunt similes, superbus superbis similis est quia
inter superbos sunt iurgia pro. viii.
Dicendum quod quando homo eiusdem artis odit
alium similem est in arte hoc non est
quia odiat artem. sicut enim odiret
artem magis ars odiret eam
quolibet et propter quod odiret eam in se
ipso. nec hoc est quia odiat similem tu
artis magisterii sed quia odit nocum
ymaginatiue ex illa similitudine
ymaginatur enim quod propter similitudinem
illam potest diminui eorum gloria eorum
delectatio et eorum utilitas. et ideo
inter superbos esse sunt iurgia quia
vnusquisque ymaginatur quod ex consortio
alterius et similitudine diminuitur eius
gloria. Alio modo potest dici ad questionem sic
quod homo quod odit similem non odiat id
in quo est similitudo propter vere amatam
sed propter delectationem et utilitatem quod consequitur ex
eo. sicut enim medicus amaret medi-
cinam propter se amaret eam in quocumque
et per quem non odiret eam. Alius me-
dicus sed quia amat eam propter utile et
delectabile odit eam in alio quia ymaginatur
esse ad diminutionem sui utilitatis
et sui delectationis. Secundo queritur de decimo
ubo Nolite mirari si odit vos mundus. Videtur enim
quod mundus non persequitur mundum quia
hoc est quia mali principes persequuntur
malos latrones et utrique sunt de
mundo. Ad hoc vult augustinus qui dicit
dicens quod malus quod quod mittitur nomine
mundi et odit quod suum est et diligit
quod suum est diuersis temporibus. odit
enim scelestum cum ipse sit scelestus
et scelestus nocet et diligit quod suum est

ex ea parte qua sceleratus fuit
quod dicit augustinus princeps sceleratos cum
instinctus vindicare propter quod alii
scelerati nocent et in peccatis ob
nubilant vero propter hoc sceleratos
fecit. Vel quod dicit augustinus principes
scelerati diligunt suos similes magis
eorum similitudo ordinatur ad consecutionem
sui utilitatis et sui delectationis et odit eos
similes magis ex eorum similitudine
potest diminui sui regimen et sue honor
et suae utilitates. Tertio queritur de de-
cimo ubo non est seruus maior domino
suo. supponit enim quod discipuli fuerunt
serui. et tamen contrarium dicit supra
Iam non dicam vos seruos. et cetera. Dicendum
est secundum augustinum quod duplex est seruitus. est
enim una quam operatur a timore seruili.
quem timorem foras mittit caritas
et de hac dominus dicit Iam non dicam
vos seruos. est alia seruitus quam operatur
a timore casto qui permanet in
seculum seculi et de hac seruitute loquitur
saluator quando vocat discipulos suos.
Quarto queritur de decimo ubo Hec omnia
facient vobis propter nomen meum
propter iusticiam. Si enim mali persequendo
bonos hec faciunt propter iusticiam quia
boni patiuntur propter iusticiam. econtra-
rio. sed quando boni persequuntur ma-
los. econtra quod mali patiuntur propter iusticiam
quia boni hec faciunt eis propter iusticiam.
sicut enim mali persequentes eos faci-
unt propter iusticiam. ut quod mali
possunt persecutores pati a bonis
propter iusticiam. Ad hoc quod dicit
augustinus in alio loco sicut eos sic
faciet quod patiemini a bonis.
Mali enim persequendo bonos
hec agunt propter suam iniquitatem et tamen
boni patiuntur propter iusticiam
quando enim Nec quod actio sit
iniqua et tamen passio sit iusta et sancta
Quinto. vult quod mali persequendo bonos
hec faciunt et per iniquitatem quam aliquibus
huius propter iusticiam quam admittit
in bonis et eorum et boni qui persequuntur
malos.

hc faciunt propter iustitiam quam di-
ligunt et propter iniquitatem quam ode-
runt in illis. Deinde cum dicit Si non
venissem etc. probat quod predictorum ma-
lorum persecutorum predictorum malorum
inexcusationem quia non poterant
se excusare de peccatis. Duobus
autem modis reddebantur inexcu-
sabiles. primo quia audierant Christum do-
centem. secundo quia viderant Christum opera
quae alius non fecisset. et Christum
ad Christum conversi sic. Una Glossa ergo
probabiliter nos persequendo non ex-
cusant se propter dictum peccatum
quia si non venissem et locutus eis
non fuissem verba scilicet fidei et con-
ditionis peccatum non haberent scilicet ita
grave. Luc. xii Servus qui agnovit
voluntatem domini sui et non fecit vapu-
labit multis qui autem non cognovit
vapulabit paucis. Ideo si non
audissent excusabiles essent
aliquo modo ignorantiae. Nunc autem excu-
sationem non habent de peccato suo
quia Christum non credunt hoc non ex ig-
norantia sed ex odio quod oderunt
me et hoc odium redundat in
patrem. Nam qui odit me et
patrem meum odit. quod dicit eo sunt
veritas. Ideo qui odit veritatem
odit me et per consequens patrem qui
est veritas. Augustinus mali in tan-
tum veritatem oderunt suas peccatis
quod talibus irrogat veritas et
cum hec veritas sit a patre tunc hec
nesciunt mali et quia se ipsum
patrem nesciunt et oderunt ut
quidem quia cum veritatem oderunt non
putant ipsum patrem a quo est ve-
ritas videlicet ipsum nesciunt quia
non considerant quod veritas ab eo
oritur. Tertio querit autem de eius verbo Si
locutus non fuissem eis peccatum non
haberent. hoc enim intelligitur ...
quibus loquitur multa passi fuerunt

ut potuerant habere. Ad hoc utitur Aug.
ubi duo innuit. primum est quod salvator non
loquitur de quocumque peccato sed de peccato
infidelitatis. quod dicit si non venissem et
locutus non fuissem eis non haberent
peccatum. ex hoc quod non credunt quia
fides est ex auditu. vocat autem
salvator peccatum infidelitatis quasi
sine nomine positum. Vero secundum Aug.
quia hoc peccatum est quod tenet cetera
peccata. qui enim habet hoc peccatum non
credit et ideo sine eo fide non fit
remissio alicuius peccati. secundum quod
innuit Aug. est quod adventus Christi quibusdam
fuit salutaris tamquam credentibus
et quibusdam fuit exitialis tamquam
non credentibus sicut et dicit apostolus quod
quibusdam erat odor vitae in vitam
quibusdam autem odor mortis in mortem.
Secundo querit autem de eodem verbo Si
locutus non fuissem eis etc. quia si Christus
non fuisset locutus tamen prophetae fuerunt
locuti quorum eloquia poterant Christum
nosse ad verbum. quod dominus promisit
per prophetas suos in scripturis de filio
suo etc. et quia prophetae fuissent
locuti ... non indigebant
ligebant verba prophetarum et ideo
indigebant divino auxilio ad
... cum prophetae erant
clausi ...
et quo possum ...
... querit autem de eius verbo Nunc 9o
autem excusationem non habent utrum
illi ad quos non venit Christus
eis et locutus excusationem habeant.
Ad hoc respondet Aug. quod ... tem-
poribus omnibus ...
quibusdam cum hominibus et locutus per
scripturas de quibus dicit quod excusationem
non habent. quidam per discipulos suos per
... predicationem ... lo-
quebatur ... multis ...
... quod ...

Et istis excusacionem non habent
quia qui spernit preceptorem spernit et
illum qui misit illum. Unde Luc. x: qui vos
spernit me spernit et qui vos re-
cipit me recipit. Alii putant esse
qui non audierunt nec a xpo nec
ab ecclesia. Et de hiis dicit Augustinus
quod si tales essent haberent excu-
sacionem non de omni peccato sed de
hoc peccato quo in xpm non crediderunt.
Et quereret aliquis de illis qui preventi
sunt morte antequam xpus loqueretur
vel per se ipsum vel per apostolos suos
per eorum utrum illi excusacionem
haberent de peccato. Ad hoc vero
Augustinus respondet dicens quod isti possent
habere excusacionem sed tamen propter hoc non
effugiunt dampnacionem quia dampnan-
tur sicut in massa perdicionis a qua
non exhibentur [illegible] fidei. Non
dampnantur ergo propter peccatum infi-
delitatis sed quia pravitatibus fidei
non purgantur a peccato originali vel ac-
tuali. Deinde cum dicit Si opera non
fecissem etc. ostendit quod sint inexcusabiles
propter opera facta per que eis potuit constare ostendit
inexcusabiles a peccato infidelitatis.
Secundo ponit radicem huius peccati ibi nunc
autem. Tertio vero tacite questioni ibi sed ut
impleatur. Circa primum ad propositum dicit Si
opera non fecissem in eis que nemo
alius fecit peccatum non haberent scilicet non
credendi ita magnum quia sic habent
opera que eos facto testimonium per-
hibent de me. Circa secundum ad secundum
scilicet radicem peccati dicit nunc autem viderunt
et oderunt me et patrem meum
et sic crescit ex malicia excusacione
[illegible] et me perscrutantur et sic inexcu-
sabiles. Deinde cum dicit sed ut impleatur
vero tacite questioni posset enim aliquis
dicere si ex malicia resistunt
quare ergo facis miracula inter eos. Sed
dicit ut impleatur sermo qui in lege eorum

scriptus est. Appellat autem hic legem
largo modo hic quod se extendit ad
psalmos. Dicit autem hac lege esse eorum non quia
fuit ab eis inventa sed quia fuit eis
data. Quia odio habuerunt me
gratis. Quasi dicat Ideo facio mira-
cula inter eos quod dicitur eis benefaciendo
debeam ab eis amari et non
odiri. Augustinus: me odiat prout
oderunt me gratis non ex aliqua
occasione eis data. Notat Gregorius
xxv moralium quod odire doctorem
bonorum est magnum peccatum quia dicit
faciendo miracula inter eos et bene-
ficia. Contingit enim aliquando
ex infirmitate quod homo amat bonum
sed implere non potest. Contingit
ex studio et ex malicia peccat ut
bonum amat nec bonum perpetrat.
Sic ergo non unumquemque est
peccatum diligere quod ipsum perpetrare.
Ita nec quicquam est odisse iusticiam
quam non fecisse. Notat ibi Gregorius
quod illi qui non solum bonum non faci-
unt sed et facientes persequuntur bonum
quod ipsi faciunt in aliis detestantur
peccant pignorant vel infirmitatis
ex certa malicia. Quereret aliquis de no
verbo Si opera non fecissem que
nemo alius fecit. Quod hoc est quod maius
opus quod fecit xpus non fuisse suscit-
acio mortuorum, hoc autem factum est ab
antiquis. Hoc enim fecit Helyas hoc
fecit Heliseus. Dicendum est quod duo sunt
inter miracula. Xpi autem quia miracula
xpi fuerunt maiora. Primo quod in multitudine
et diversitate quia nulla tam varia et diversa
fecit sicut xpus. Secundo in virtute quia xpus fa-
ciebat in virtute propria quod non fa-
ciebant alii. Sed imo faciebat quia
ad tactum fimbrie vestimenti xpi
fiebant miracula quod de nullo prophetarum
aut aliorum legitur. Quereret aliquis de hoc quod no
dicit Si opera non fecissem peccatum
non haberent. Si hoc verum esset quod si xpus

no fecissz maiora alijs no hn[n]-
set pcc[m] infidelit[atis]. Ubi e q[uo]d quos
venit ad fidem multiplr. aliq[ui] en[im] co[n]-
v[er]tu[n]t[ur] aut alij e p doctrina ex-
teriore. alij p opa miraculosa.
alij p instinctu[m] interiore. q[ua]n[do]q[ue]
dr xps si opa no fecisse[m] i[n] hn[n]t
pcc[m] infidelit[atis] pt intelligi de ope
p quod fit tract[us] ad fidem. si enim
nu[llu]m opus tale eet fcm excusati
hrent de pcto. Secundo q[uer]itur ad deh-
q[uo]d dcm e Odiunt me et patrem
meum. Cum enim qr n[ullu]s pt odi q[uo]d
no cognoscit. sz b dicit xps q[uo]d no
noverunt illu[m] qui misit eum p[ro]pt[er]
q[uo]d e deus. sz de q[uo] no pt h[ab]eri odio
bonu[m] pt. sed ad p[rim]um d[icit] aug-
[ustinus] d[icens] q[uo]d si aliq[ui]s ignotu[m] pt
amari ita et odi possit. v[er]bi gr[ati]a
iusticiam ee quamq[ue] credat qz
om[n]ib[us] co[n]spic[it] q[uo]d iusticia e cara
et qz amo iusticiam amo illu[m]
que[m] audio ee iustu[m] lz non no-
verim eum. similiter alicui errori in
q[uo]d pt contingere q[uo]d no sit iustus. si
enim error no e periculosus. Ita
sicut fallit[ur] ex u[er]bis ... d[icit]
tn de p[ro]pinquit[ate] q[uo]d appetit[us] est
appetitus et q[uo]d devitatio e devi-
tan[di] ignota nobis q[uo]d de oc-
cultis ho[min]um alij no[n] iam sentiq[ue]
hec enim ptinet ad [illegible] humana
sine quantacu[m]q[ue] duci no pt
...tant ap[u]d dicit temp[or]is nobis no
apphe[n]dat ... tn amor
quo amo aliq[ue]m que[m] credo ee
iustu[m] lz no sit iustus fundat[ur] sup
ignoti sz sup noticia qua h[ab]eo de
v[er]itate d[e] iusticia. sic e de adv[er]s-
itate de odio p[ro]dit ... iusticia[m]
et p q[ui]b[us] illu[m] q[ui] audit ee iniustu[m]
lz no sit h[oc] tn odiu[m] no fundat[ur]
sup ignoti sz sup noticia[m] iusti[cie].
... iudei odie[ba]t iudeos qua[m]
...dicabat et p q[ui]b[us] p[rese]rvi magis

...cat ut a nob[is] z ut scivet i[n]dic[at]
...ee in nobis p[ro]b[us] sed ad 2[m] aute[m] pt
dici q[uo]d de q[ua]ntu[m] de q[uo] pt odi
sz magis p[ro]hibet volu[n]tat[e]m de-
lecta[tio]nis vel infert pena[m] pt h[ab]eri odio.
Deinde cu[m] dt Cu[m] venit paraclit[us]
p[ro]p[ter] q[uo]d x[ristu]s manifestat p[er] q[uo]d ...
malicia h[ab]et dt q[uo]d sp[iritu]s s[anctus] reddit testi[moniu]m
de sua innocencia. Ubi adv[er]tendu[m] q[uo]d
h[ab]et a pt q[ua]nta ... in nobis p[ri]mo ostc[n]-
dat enim x[ristu]s se fecisse magis opa
que in deo vid[er]ut et tn odie-
rut p[at]rem p[ro]b[abi]lt[er] go d[e] s[an]ctis dicit
x[ristu]s sic odiunt qui ta[n]ta ma[gis] fe[cit]
quo nobis erg[o] digni fide qui ad
tanta faciendo sufficie[n]t[er]
q[uo]d venit sp[iritu]s s[anctus] ex eo q[uo]d mi[rabilia] replevit
potuit p[ro]hibere testimoniu[m] de vi[ta]
hoc pt q[uo]d sicut fit ss[anctus] q[ui]a odio
habuerunt me gratis. Cu[m] venit
paraclit[us] tale testimoniu[m] de inno-
centia et morte p[ro]hibuit ut in eo
credentes faciat i[n] me credere
et sicut agitur ... ago de sp[irit]u
testificante z[o] de ap[osto]lo[rum] testio
ibi et vos (c. ii) ad p[ri]mu[m] p[ri]mo o[ste]n[ditu]r
quale e sp[iritu]s s[anctus] cu[m] d[icit] Cu[m] venit
paraclit[us] i[d est] co[n]solator. paraclit[us] ei[m]
grece latine d[icitu]r co[n]solator missus
e enim sp[iritu]s s[anctus] ad co[n]solat[ionem] ap[osto]lo[rum]
in orphanos. tunc enim ap[osto]li
dolebat et lugebat de absen[tia]
x[rist]i sic ip[s]e p[re]dixerat c[apitu]lo x[iiii]. n[on] q[ui]a
p[ro]pt[er] filij p[ro]positio[n]e ... a quo
mittit[ur] sp[iritu]s s[anctus] t[em]p[or]alit[er] cu[m] d[icit] Que[m]
ego mittam vobis a patre. p[ri]mo
n[ost]ra q[ua] missus e filius a p[at]re ut
nos liberaret Jo. viii. Si vos
liberavit filius et ... missus e s[anctus] s[piritus]
a p[at]re et filio ij ad cor[inthios] i. Dedit
pignus sp[iritu]s in cordibus n[ost]ris. [illegible]
pignus significavit de reg[n]o celorum
cui d[icit]ur at mitti sp[iritu]s s[anctus] n[on] q[ui]a ...
de accidat cu[m] sit ubiq[ue] sz acci-
piendi ad actu[m] qz in eo e q[ui]a p[ri]us no
erat sicut p[ro] cecito qui ex[ist]ens i[n]
luce non sentit luce[m] sicut ...
depulsa luce videat dici luce[m]

k venissem et locutus eis non fuissem peccatum non
haberent et lucem sed et viderunt et
Dicit autem quem ego mittam vobis a patre. Quod
duobus modis intelligi potest. Uno modo ut sit sensus
quem mittam vobis et pater, eadem enim est
missio patris et filii, quia non mittit
pater spiritum sanctum sine filio nec e converso. Alio potest
modo ut sit sensus quem mittam vobis spiritus sanctus
quem habeo a patre, quia non potest filius quicquam
facere a semetipso. Secundo ostendit processionem
spiritus sancti eternam. Procedit enim spiritus sanctus eternaliter
a filio et a patre, propter filium dicitur spiritus
veritatis, id est spiritus filii qui est veritas.
Ad gala. Misit deus spiritum filii
sui in corda vestra. Propter patrem dicitur
Qui a patre procedit. Tertio ostendit ad quid
missus est spiritus sanctus, quia ad testificandum.
Et ideo dicit Ille testimonium perhibebit de
me. Testimonium autem dedit de Christo
primo patri in baptismo et in transfiguratione:
Hic est filius meus dilectus. Item secundo
opera. Jo. v. Opera que ego facio ipsa
testimonium perhibent de me. Sed tertio
Jo. v. Scrutamini scripturas. Item tertio
est perhibuit spiritus sanctus descendens in specie
columbe perhibuit et testimonium descendens
super apostolos. Unde dicitur
l Et vos testimonium. Secundo testimonium
apostolorum perhibendum quia apostoli fuerunt
testes idonei propter spiritum quem acceperant,
qui eos docebat. Matth.
x. Non enim vos estis qui loquimini etc.
Et propter fiduciam quam eis prebebat.
Et ideo dicit Item et vos testimonium per-
hibebitis sanctus sicut a spiritu docti et
sic a spiritu confortati. Petrus enim sic
dicit Aug. ante adventum spiritus sancti in-
structus erat ut stetit. Et non cum
fuit quem terruit quia per ea per spiritum sanctum
firmus est cum mittitur sanctus testificando
usque ad mortem quam post timuit.
Alia idoneitas discipulorum fuit
ad testificandum quia ab initio fuerunt cum
Christo. Et ideo dicit quia ab initio mecum estis.
Act. i. Oportet unum ex hiis viris qui
nobiscum sunt congregati ab eo tempore
quo intravit et exivit inter nos dominus
illic testem fieri vivis et resurrectionis 10
ab deillo verbo. Qui a patre procedit.
Verum spiritus sanctus procedat a filio et non
videtur quod non quia spiritus sanctus non procedit ab eo
in quo quiescit. Sed spiritus sanctus quiescit in
filio, unde Dam. li. i. ca. viii. Credimus
in spiritum sanctum dominum vivificantem ex patre
procedentem et in filio quiescentem. Ad contrarium
illud quod ego mittam vobis a patre.
Dicitur enim filius quod ego mittam.
Dicit quod spiritus sanctus est ab eo, sed dicit a
patre procedit quia est a patre. In hac questione
dicunt greci quod spiritus sanctus tamen procedit a patre.
Latini autem dicunt quod procedit a patre et
filio. Clarum est enim quod spiritus sanctus in
scripturis dicitur spiritus patris, unde dicitur Non
enim vos estis qui loquimini sed spiritus
patris vestri etc. Dicitur et spiritus filii
ad gala. Misit deus spiritum filii
in corda vestra. Ex quo manifeste ostenditur
quod spiritus sanctus est a patre et filio, ex quo dicitur
spiritus amborum. Secundo ostenditur idem sic quod
post resurrectionem cum insufflasset discipulis
suis dixit Accipite spiritum sanctum.
Unde innuit quod spiritus sanctus est ab eo. Tertio
sic Jo. xvi. dicit filius de spiritu sancto
Ille me clarificabit quia de meo
accipiet. Sed hoc accipere dicit originem.
Ergo spiritus sanctus originatur a filio. Jo.
xvi. Omnia quecumque habet pater mea
sunt. Propterea dixi vobis quia de meo
accipiet. Ubi dicit filius quod spiritus sanctus est
ab eo, sed tamen quod sit ab eo habet
a patre, quia pater generando filio
eam generat ut idem spirativa
et ideo quia filius habet a patre quod producat
spiritum sanctum. Ideo dicit Item Quem ego
mittam vobis a patre, sicut et
alibi dicit Mea doctrina non est
mea sed eius qui misit me, id est quod
doctrinam habeo ab eo qui genuit me
doctorem, eodem modo quod spirare spiritum sanctum
habeo a patre. Ad argumentum in oppositum
potest dici quod Damascenus fuisse de

opinionem grecorum. Unde in eodem capitulo in fine: Spiritum sanctum ex patre dicimus et spiritum patris nominamus, ex filio vero spiritum non dicimus, spiritum tamen filii nominamus. Confitentur filium autem ex spiritu non posse dici, quia patet quod greci videntur ponere aliquem ordinem inter filium et spiritum sanctum cum dicant spiritum sanctum esse filii et non econverso.

Capitulum xvi. XVI

Haec locutus sum vobis. In precedenti xv capitulo dicebatur quod Christus primo hortabatur discipulos ad fidei constantiam et stabilitatem et hoc fecit in xiiii capitulo. Secundo hortabatur eos ad amorem et concordiam et caritatem et hoc in capitulo xv. Tertio hortabatur eos ad sufficientiam et securitatem et hoc in capitulo isto. Hortatur autem eos ad patientiam propter consolationes que promittuntur eis. Promittuntur autem eis consolationes tribus modis. Primo ex adventu spiritus sancti et hoc in parte prima huius capituli. Secundo ex reditu filii sive ex filii visitatione vel reditu. Tertio ex patris exauditione ibi Amen amen dico vobis. Circa primum ad partem [illegible] quia tribulatio operatur patientiam et ideo Christus exhortatur discipulos ad patientiam. Primo predicit eis tribulationem et persecutionem. Secundo predicit eis adventum consolatoris ibi Sed nunc dico vobis. Circa primum ad partem notandum est quod difficile portant tribulationem tribus modis: primo propter imminentiam persecutionis, secundo propter subitationem [illegible]. Primo predicit [illegible] secundo [illegible] tertio ibi Et nunc vado ad eum. Primum in duo quia primo predicit tribulationem et persecutionem. Secundo ponit predicationis [illegible] ibi Haec locutus sum vobis. Primo ergo predicit persecutionem futuram discipulis. Secundo ponit causam persecutionis ibi Et haec facient. Persecutionem autem fiunt tribus modis. Primo quia eos eiciebant discipulos de synagogis. Secundo quia eos occidebant. De primo dicit Sed venit hora. Circa primum ad partem continuationis sic litera: Haec locutus sum vobis, scilicet de adventu spiritus sancti, ut non scandalizemini, id est ut scandalum non patiamini ex tribulationibus que imminent. Est autem tribulatio quia absque synagogis facient vos, quasi dicat: ego promitto vobis spiritum sanctum qui diffundet caritatem in cordibus vestris, faciet corda vestra quieta et sine scandalo. In psalmo: Pax multa diligentibus legem tuam et non est illis scandalum. Quasi dicat [illegible] amicorum negligentiam damnum propter amicum spiritus sanctus superveniens vobis faciet vos dicere ex quo scilicet quis propter amicum negligere damnum suum [illegible] debet. Quod dicitur est Absque synagogis facient vos. Hoc enim non videtur fuisse magnum malum apostolis expelli de synagogis. Ad hoc ut Augustinus [illegible] dicit quod ex tunc nolunt [illegible] iudei non fuerant recepti per [illegible] quem predicabat apostoli. Si igitur Christum recepissent [illegible] tunc isti et illi quia non receperunt, quod restabat nisi ut remanentes extra synagogam facerent eos qui non reliquerunt Christum. Unde hec ergo erat tribulatio apostolorum, scilicet de infidelitate iudeorum qui remanentes in synagogis Christum respuerunt. Deinde cum dicit Sed venit hora, ponit secundam tribulationem et dicit: Sed venit hora ut omnis qui interficit vos arbitretur obsequium se praestare Deo. Occidendo enim arbitrantur se bene facere. Exemplum in Paulo Actuum ix qui petiit literas a principibus sacerdotum in Damascum ut si quos invenisset huius vie viros [illegible] adduceret [illegible] ubi dicit Sed venit hora, hoc continuatur quod iudei

boa autem voce in eis fiebat aplos
credentes se obsequium prestare deo.
Dominus est quod hic littera est venit hora
ut qui interficit vos arbitretur obsequium se prestare
deo ut predicatur alia translatio
a preteriti qua dicitur est absque synagogis
facient vos Secundo autem
ut sit consolatio de eo quod dicitur est
absque synagogis facient vos
et hoc ideo quia augustinus non enim dicit
et venit hora sed dicit Sed
venit hora quasi diceret et si absque synagogis
facient vos non contristemini quia
tot quid est ad vos quia iudei ti
mentes bene omnes quia tamen et synago
ga reliquatur ex zelo synagoge
et iudaismi arbitrentur obsequium
se prestare deo si vos interficiant
Ad argumentum autem augustinus quia licet tales
habuerunt zelum dei non tamen secundum sciam
et ideo non potuit dici bonus zelus
bonum quia non oriebatur ex recta
scientia nec potuit dici bonus intentio
ubi defuit iustitia causa quando
ingrediebatur iudicium Deinde cum dicit
Et hec facient ponitur persecutionis po
tentia persecutionis ut dicit et hec fa
cient vobis non propter zelum iustitie
sed quia non noverunt patrem neque me
sicut est predictum me filium suum Vnde
Si me scivissetis forsitan et patrem
meum scivissetis Deinde cum dicit Sed hec
locutus sum vobis predicta persecutione
ponit vero predicationis et primo quod pre
vero predicationis secundo dilationis
Hec autem etc. Et est ad primum nota quod hec
quod Christus propter duas rationes predixit eis
persecutiones futuras prima vero est
ut cum viderint advenisse sic pre
dixerat cognoscent ipsum esse deum
quod est predixisset futura et sic hac ratione
probat hoc quod dicit sed hec locutus sum
vobis scilicet de persecutione et tribulatione
Vt cum venerit hora eorum scilicet perse
quentium possint implere quod
desiderant Reminiscamini quia ego

dixi vobis id est predixi quod accidunt
et vobis hec cognoscatis quia sum deus
Alia ratio predicendi ista futura ad
consolationem aplorum ut qui previse
de tribulatione futura minus timerent
quia minus feriunt iacula que previ
dentur Et tunc est hic littera Hec locutus
sum vobis ut cum venerit hora eorum
reminiscamini quia ego dixi vobis
id est scientes previsa ex predicta
augustinus quia ait igitur obiciat ipsi tibi
alios mala improvisa quomodo
cito tamen sic tamen turbarent hec
fuisse tamen ut hec eis prenun
ciaverit cum sub deus hec locutus
sum vobis Deinde cum dicit Hec autem
ab initio ponitur ratio predictionis
post vero dilationis Vbi non est quod ·4·
hec littera post duobus modis exponitur
ad presens primo sic potest autem
enim dici dicit secundo multa di
xisti de spiritu sancto et consolatione
venturo quare ergo non dixisti
hec ab initio Dicitur ergo Hec autem ab
initio vobis non dixi quia vobis ego
eram sit consolator sed nunc me
recedente predico vobis vestrum
consolatorem per quem caritas dif
fusa in cordibus vestris vobis
dei cum fiducia predicabitis
Alio modo potest exponi hec littera sic
predixerat enim ipse multas perse
cutiones portandum et quare dici
querebas non predixi ab initio
Ridet ergo hec autem ab initio non dixi
scilicet de tribulatione futura quia vobiscum
eram et capiebas per ideo est bonis
et persecutionibus super me ponebant
me recedente per ideo persecutores
timuit vobis et ideo indigetis
eas previdere Circa dictum
quod dicitur hec autem ab initio etc. 10
hec enim non videtur quia ut x dicitur
quod prenuntiavit dicit et tribulationes
supponentes et hec fuit ab initio
electionis eorum non solum initio
predicacionis sed autem predixit ad hec quod

Jo

vnde augustinus omelia dicit quod istud dominus
Hec autem ab initio non dixi
debet referri ad aduentum spiritus sancti. s. de quo
dixit quod esset venturus et testimonium
perhibiturus. hec autem non dixit ab initio
quia cum eis erat ut consolator. et hec
dominus non refert tantum ad persecutiones
sed ad spiritum sanctum promissum. Nec obstat quod
ait Christus non est dominus quod erant passuri
tribulationes a iudeis sed tantum a gen-
tibus hic dicit de iudeis quando di-
cit absque synagogis facient vos quia
et de [illegible] conuenit habent omnes qui
messis vobis [illegible]. Deinde cum dicit Et
nunc vado ad eum. ponit [illegible] quod
dixit persecutoribus hic predixit suum
recessum [illegible] sic habet littera
per [illegible] quomodo [illegible] ad patrem
et tunc reddit rationem quare predixit eis
tunc et non ab initio quia tunc est
[illegible] non predixi vobis quia vo-
biscum eram et presentia nobis suffi-
ciebat. Nunc autem predico quia vado
ad eum qui me misit et consolatione indi-
getis consolator alius. [illegible] con-
tristabantur [illegible] sequentes tunc [illegible] predixit
recessum suum ut [illegible] ondat
tristitiam quam habituri erant discipuli
de suo recessu ut exponeret eos con-
solatione et si ista continuatur [illegible] predixit
suum recessum secundo ponit effectus huius
predictionis in discipulis scilicet quia habebant
[illegible] circa primum ad primum dicit et nunc vado
ad eum qui me misit. ad patrem
ibat quando [illegible] si [illegible] ad eum
aput quem erat ab eterno [illegible]
et nemo ex vobis interrogat me
quo vadis. Deinde ponit huius predictionis
effectus cum dicit sed quia hec locutus sum
vobis. s. de meo recessu tristitia
impleuit cor vestrum. Gaudebat
enim apostoli quodam humano affectu
de presentia Christi unde augustinus quia res
amissuros esse [illegible] annuntiante
non de quo dubitare non poterant

contristabantur humana affectione quia car-
nalis desolabantur a sponso. De ista
tristitia apostolorum adueniente passionis
demorabantur fletus ad matutinum
letitia. Et reuertar ad de verbo Nemo Jo
ex vobis interrogat me quo vadis
quia 13 dicit ei petrus domine quo vadis
Ad hoc quoniam unde augustinus in omelia
ubi primum supponit scilicet quod hic nemo [illegible]
ad instabilitatem affectionis. secundo exponit
supposito soluit questionem scilicet quia dicit
nullus ex vobis interrogabat quo vadit
quia indebite eum ascendere in nubes
omnis suscepit eum quando ascendit ab eis
et cum ire in celum non vos quesierunt
sed occultum dimittit. Secundo ergo ponit se
recessurum ad patrem ut sequentes co-
gitent quod palam signis incorpore-
[illegible] utilitatem [illegible] quod predixit
persecutionibus et recessum suum
hic predixit aduentum spiritus sancti et duo facit
quia primo predixit utilitatem sui recessus
secundo predixit utilitatem spiritus sancti aduenientis ibi
Et cum venerit ille arguet. Circa primum
ad primum [illegible] sic [illegible] tristitia
impleuit cor vestrum de recessu meo
et tamen debet repleri et hoc est quod subdit
Sed ego veritatem dico vobis q. d. ergo
tristamini et tamen ego vero [illegible] con-
solator qui expedit vobis ut ego vadam
et vero reddit si enim non abiero
paraclitus non veniet ad vos
et vero hoc est quia nisi fueritis desolati
non consolabimini. ait Christus Beati qui
lugent quoniam consolabuntur. Bernardus
delicata enim est diuina consolatio
nec datur admittentibus alienam. Si autem
abiero mittam eum ad vos ac si
aperte dicat. sed quamuis si abiero corporis
meam presentiam non subtraho
ad intra vobis mittam [illegible] consola-
torem spiritum non producto. Circa
ad de verbo Expedit vobis ut Jo
ego vadam. [illegible] quod fuit
omnipotens quod potuit dare spiritum sanctum si
non iret. Ad hoc est quod et si potuit dare
tamen noluit ante suum ascensum.

primario est ad hoc quia non debuit Christus
dare spiritum, scilicet quia est donum dignissimum,
nisi antea appareret glorificatus. Talium enim
qui glorificati sunt est dare dona. Iohannis vii:
spiritus nondum erat datus quia Ihesus nondum
erat glorificatus. Secundo noluit dare
spiritum sanctum ante suum recessum per passionem et
mortem, cuius ratio est quia per passionem et
mortem est facta reconciliatio inter
deum et hominem. Reconciliatis autem
debet dari spiritus sanctus, ita quod prius oportuit
Christum pati quam spiritum sanctum mitti. Tertio
noluit dare spiritum sanctum ante suum re-
cessum, et ratio est Augustini in glossa quia ad-
huc carnaliter inhaerentes [illegible]
non erant capaces spiritus sancti. Ipso enim
Christo recedente corporaliter [illegible] adhae-
rebant, et quodam spirituali amore cum
elevabantur, qui disponebat eos
ad receptionem spiritus sancti, quasi diceret: [illegible] omnibus
ubi [illegible] Augustinus: si alimenta tenera
quibus vos alui non subtraxero,
solidum cibum non esurietis; si carni
carnaliter haeseritis, capaces spiritus non
eritis. Deinde cum dicit: Et cum venerit,
ponit utilitates quas consequitur ex
adventu spiritus. Prima est respectu mundi, se-
cunda [illegible] discipulorum, ibi: adhuc multa
habeo vobis dicere. Tertia est respectu Christi, ibi:
Ille me clarificabit. Primam [illegible]
[illegible] utilitatem [illegible]
[illegible] de peccato quidem. Circa primum ad utilitatem
dicit: arguet mundum de peccato,
scilicet quod habuit, de iustitia scilicet quam non habuit,
et de iudicio quod non timuit. Deinde
cum dicit: de peccato quidem, manifestat
predictam utilitatem. Et dividitur in tres
partes [illegible] prima de peccato, secunda de iusti-
tia, tertia de iudicio [illegible]. Circa primum
dicit: arguet mundum de peccato infi-
delitatis, quia non crediderunt in me. Nota-
bilis autem dicit in me, quia aliud est credere deum,
aliud credere deo, aliud credere in deum.
Credere deum est credere eum punitorem
malorum et remuneratorem bonorum.
Ad Hebreos [illegible] accedentem ad deum oportet
credere quia est et quia inquirentibus se remunerator est.

Credere deo est credere dictis eius
que dicit. [illegible] ii: qui timet deum
non erunt increduli verbo illius.
Credere in deum est credendo eum amare
et ei adhaerere. Quia ergo dicit Christus
arguet spiritus sanctus mundum quia credendo
in eum non amantes [illegible] adhaeserunt.
Deinde cum dicit: De iustitia vero, ponit
secundum, scilicet quod arguet mundum de
iustitia quam non habuit. Unde advertendum
est quod hic loquitur de iustitia fidei quam
habuerunt sancti. Unde iustitia fuit
quia crediderunt quae non viderunt.
De hac iustitia arguet mundum [illegible]
de iustitia non arguet spiritus sanctus mundum
quia vado ad patrem et iam non vi-
debitis me, quasi dicat: haec iustitia haec est
quod creditis in me secundum divinitatem, et quod
vado ad patrem creditis in me
secundum humanitatem [illegible]
[illegible] iustitia de qua mundus
arguitur [illegible] crederetis quae non
videtis. Et sic patet ex istis quod mundus
arguitur quidem de peccato suo, de iustitia
non arguitur aliena, cuius ratio est quia malum
alicuius quia non credit [illegible]
[illegible] apparere [illegible] ex bono illius
qui credit. De hac iustitia fidei
[illegible] cum non videtur creditur.
Deinde cum dicit: De iudicio autem, ponit ter-
tium de quo arguitur mundus, ibi: De iudi-
cio, scilicet damnationis quod debuit
timere. Arguitur mundus quia princeps
huius mundi iam iudicatus est, id est con-
demptus cum tota familia sua. Ar-
guuntur ergo omnes [illegible] qui non timent
adhaerere damnato [illegible]
[illegible] Et cum venerit [illegible] arguet
mundum [illegible] si ipse non
[illegible] arguit mundum [illegible]
[illegible] arguit eum mundum de peccato
cum ait: Si enim non fuissem et non
locutus eis, peccatum non haberent. De iusti-
tia [illegible] mundum quia dixit
[illegible] non agnovit.
De iudicio [illegible] ubi dicit [illegible]
[illegible]
Ad haec [illegible]. Ubi
duo [illegible] spiritus sanctus [illegible]

q°

induisset opera enim [illegible] est quod
specialiter per quandam appropriationem potest
Spiritui attribui, quia dat apostolis et aliis sanctis
virtutem ut non timeant arguere propter cuius
diffusionem caritatis expellitur timor
quo expulso audacter reprehen-
dunt scilicet mundum. Ad argumentum patet.
q° Quaeritur tertio de eo ubi dicitur: Ar-
guet mundum de peccato quia non cre-
diderunt in me, quare magis arguit
mundum de peccato infidelitatis quam de
alio peccato. Ad hoc respondet Augustinus dicen-
di: de peccato quidem arguet quia
non crediderunt in me. Hoc enim peccatum
quasi solum sit prae ceteris, quia hoc manente
cetera detinentur et hoc discedente
cetera dimittuntur, quasi dicat: Arguuntur
homines de hoc peccato infidelitatis
q° quae est radix ceterorum peccatorum
qua manente, sicut in corpore [illegible]
medicina per quam ipsa manente
non curatur a morbo peccati quia
morbus peccati non curatur nisi per hoc
quod medicina attingitur per fidem.
Alio modo potest dici quod Spiritus arguet
mundum de peccato quia non crediderunt [illegible]
tunc enim ab eo arguuntur male fecisse
quicumque. Adveniente enim Spiritu sancto
et signa operante quibus probatur homines
quod peccaverunt non credendo in Christum
et nomine et ad eius invocationem
q° dabatur Spiritus sanctus. Quaeritur quarto de eo ubi dicitur:
Arguet mundum de iustitia, nunquid
eundem redarguit de iustitia sicut de
peccato? Iustitia enim est materia laudis
et non redargutionis. Dicendum quod
mundus, id est amatores mundi et infideles,
duobus modis redarguuntur de iustitia.
Primo modo de iustitia Christi quam non credebant.
Et tunc est sensus: hic redarguet Spiritus
mundum quia non credit Christum iustum
cum tamen iustus esset, cuius signum est
quia [illegible] sicut iustus et verus
propheta fuit ad patrem, ideo dicit
quia vado ad patrem. Alio modo potest
exponi ubi [illegible]
ad iustitiam non solum quam
habuit in [illegible] sed et quam habuit in pa-
tria quam sublimatus [illegible]

et tunc est sensus: hic Spiritus sanctus redarguet
[illegible] mundi quia non adhaesit Christo
iusto qui sicut iustus ad patrem non
venit et tamen ad patrem voluit propter nos
[illegible] iustitiae [illegible]
maius est a patre, et ideo dicit quia vado
ad patrem. Aliquo modo exponitur
hic locus de iustitia sanctorum
quam non imitatur mundus [illegible]
dici [illegible] exponendo [illegible] q°
[illegible] quia vado ad patrem et iam
non videbitis me, per quod differt
iustitia infidelium. Unde Augustinus
qui nos ex infidelibus esse [illegible]
etiam non credidit quod non videmus et
non crediderunt iustitiam sic operatur
[illegible] quia ad patrem vado et iam
non videbitis me. Ad argumentum patet
quod non arguet mundum de iustitia quam
habeat sed de iustitia Christi quam non
habet vel de iustitia sanctorum quam non
imitatur. Quaeritur quinto de illo ubi dicitur: q°
De iudicio autem quia princeps mundi huius iam
[illegible] alter propter culpam
suam est damnatus, ergo mundus non debet
arguere [illegible] quia princeps est damnatus
et iudicatus [illegible] hic ubi [illegible]
expositoribus multis modis [illegible]
tanto quibus est magis arguendus
si bonum non facit quanto adversarius
impediens bonum est debilior.
Adversarius autem noster diabolus per Christi
venientem [illegible] est [illegible] et debili-
tata [illegible] tunc est sensus: hic Spiritus
arguet mundum de iudicio, id est
propter iudicium factum de diabolo quia
princeps huius mundi iam iudicatus est
[illegible] non possit
se excusare de tempore sua
quod possit resistere. Aliquo modo
exponitur hic passivum pro activo
exponitur hoc ut sit sensus: est mundus
arguendus quod imitatur superbiam
[illegible] damnati [illegible]
ponuntur omnes homines sed mundus
imitatur principem superbum iam damnatum

quia princeps huius mundi iam iudicatus
est. Et hanc exposicionem sequitur Augustinus dicens
Credat homines Christo ne argu-
antur de peccato infidelitatis sue
[illegible] in numero fidelium ne ar-
guantur de iusticia eorum quos iustifi-
catos non imitantur. Caveant
futurum iudicium ne cum mundi
principe iudicentur quem iudicatum
imitantur. Sed [illegible] potest dici [illegible]
dampnatus ex hoc quod aliquis iudicatur
sed ex hoc quod imitatur dampnatum
iudicatur et per quos dampnatur ex
culpa propria. Deinde cum dicit Adhuc
multa habeo vobis dicere etc.
quintum posuit utilitatem quam consequentur
ex adventu spiritus sancti scilicet veritatis induc-
tionem. Utilitas adventus spiritus sancti scilicet in-
struccio [illegible] hanc utilitatem commendat instruc-
cionem primo quantum ad [illegible] instructionis
instructionis secundo ponitur ipsa
instructio ibi cum autem venerit
[illegible] quandam dicens Non enim loquetur
Circa primum ad hoc sic continuatur ad-
ventus spiritus sancti est utilis mundo quia ar-
guet eum. Est etiam utilis ad vos
instruendum quia non instruxi vos
ad plenum. Adhuc multa habeo
vobis dicere sed non potestis portare modo
quia non estis capaces. Deinde cum dicit
Cum autem venerit promittit eius instructionem
nota 3a et hic promittit eis doctorem
et per quem dat doctorem cum dicit
Spiritus veritatis. Est enim spiritus veritatis
quia [illegible] a christo procedit et quia ad ve-
ritatem ducit. Cum enim spiritus sanctus tam a filio
quam a patre suo [illegible] ducere ad
veritatem ut nos faciat filios patris
sui. Secundo quando dat modum docendi
quia docet celitus unde dicit Docebit
vos. Unde Gregorius omelia pentecostes Au-
di qualis est iste artifex spiritus sanctus
ad docendum nulla agitur sed mox ut
tetigit mentem docet. Primo ipsum
tetigisse docuisse est. Docet et
utiliter. Tercio dicit Docebit vos omnem veritatem

vel tunc enim docet cum mentem ad
summam omnis veritatis applicat obitu
vel tunc veritates docet quia per spiritum
sanctum diffusa est nobis [illegible] bona
intellectus et mentis appetitus
Docet et valde [illegible] dicit omnem veritatem
Omnem scilicet que necessaria est ad salutem natura
vel sic docuit omnem veritatem
scilicet fidei sed multas hic imperfecte
cognoscitur et tandem perfecte in
vita eterna ubi cognoscemus
sicut et cogniti sumus. Corinthiorum xiij
vel omnem veritatem scilicet figurarum legis
quam adeptus est discipulis per spiritum
sanctum. Alio potest dici quod licet omnibus
non distribuit per singulos [illegible]
sed per gratias singulorum. Est enim
veritas doctrine vite et iusticie.
Docuit ergo spiritus sanctus veritatem doctri-
ne dum docuit quid credendum.
Docuit veritatem vite dum docuit
quid agendum. Docuit veritatem iusticie
dum docuit quid ad proximum per-
tinendum. De veritate doctrine [illegible]
[illegible] De
veritate vite dicitur Ysaie 38 Memento
[illegible] qui ambulaverim
coram te in veritate. De veritate
iusticie dicitur proverbiorum xxviij Accipe
[illegible] ut
declines a veritate iusticie. Deinde
cum dicit Non enim loquetur a semetipso
[illegible] quandam dubitacionem. [illegible] no
[illegible] ista [illegible]
ad [illegible] modus [illegible] sic
Dubitat enim [illegible] spiritus sanctus ad
[illegible] docet eos [illegible]
posset suspicari discipulis quod spiritus sanctus
esset maior [illegible] hec excludit
[illegible] Non loquetur
a semetipso sed loquetur quecumque
audiet [illegible] con-
trarium sic Dubitat enim [illegible] spiritus sanctus
docet [illegible] fatue loqueretur propter
subdit Non enim loquetur a semetipso
quasi dicat Non enim [illegible] si [illegible]

10

p ste
doctrina quia non est a semetipso
sed est a filio qui est veritas. Et ideo
quecumque audiet s. ab ipsa veritate
qua non potest audiri nisi verba
loquetur et que ventura sunt annunciabit
vobis. Hoc potest dici ad hoc quod sit dubitatio
cum est de spiritu s. quod non sonat doctrina
veritate sed omne verbum possibile dog-
mata que quod potest scire spiritus s. omnia
Ad hoc solvitur x° d. quod spiritus s.
est a filio qui filius cum sit verbum
plena omni veritate procedit
potest quia tale spiritus s. sciat omnem
non solum preterita sed et futura
Et hoc est quod dicit in litera Non enim loquetur
a semetipso quia existens a seipso
Sicut hic dicit super c° de seipso
Non possum a me facere quicquam
sed sicut audio iudico. Et de
spiritu s. dicit sed quecumque audiet
s. a filio qui est verbum plenum omni
veritate procedentem loquetur et que
ventura sunt annunciabit vobis hoc
autem docebis sicut dicit Crisostomus ele-
vavit mentes eorum quia genus
humanum avidum est scire futura
10 Queritur hic de i° verbo Non po-
testis portare modo que sunt ista que
non potuerunt portare quod non dixit
Ad hoc respondit augustinus contra illos quod hoc est
stultum querere s. que fuerunt ista que
non dixit dicit tamen augustinus quod non est
intelligendum ex dicto salvatoris
quod aliqua sint secreta que dicta sunt
occulte et non in publico sed intelligendum
est ex dicto salvatoris quod ad doc-
trine cibum indiget primo perfectio
primo enim indiget nutriri cibo
lacteo. alij autem indigent nutriri
cibo solido primo enim sicut dicit augustinus
quodam fidei lacte tamen debet
ut invisibilia que non videt et
intelligentia quod intelligit credat
De perfectis alio est qui ingenio cla-
borant ut non solum credant

unde et intelligentia et scientia quod dicit hic duo
genera hominum quorum unum lacte
fidei nutritur aliud autem nutritur pasti-
bus nutriri apostolus i. ad Corinthios quod
non potui vobis loqui quasi spiritualibus
s. qui indigent nutriri quasi carnalibus
sed quasi carnalibus s. qui nutriuntur
lacte fidei. 2° queritur hic de illo
verbo. Non enim loquetur a semetipso
Hoc enim non posse probari quia ipse
sit creatura quia loquitur in virtute alterius
quod est proprium creature. Ista questio est
probandum quod spiritus s. non est creatura
2° solvitur est ad argumentum primum quod
quod scrutatur profunda dei est deus
quia scrutari profunda dei est infiniti
infinitus. Similiter spiritus s. scrutatur
profunda dei i. ad Corinthios i. spiritus
omnia scrutatur et profunda dei.
Intelligendum enim quod sicut se habet spiritus
hominis ad hominem ita se habet spiritus
dei ad deum spiritus autem hominis non est
extraneum ab homine et a substantia
ut spiritus dei est extraneus a deo
et sicut spiritus hominis novit ea que
sunt hominis ita spiritus dei novit ea
que sunt dei primo ad Corinthios i°
Quis enim hominum novit que sunt hominis
nisi spiritus hominis qui est in ipso. Ita et que
dei sunt nemo cognoscit nisi spiritus
dei. 2° vero potest sumi ad hoc idem probandum
ex dictis augustini quod maior ...
sit ... templum creatura
in deo sed creatura spiritus sanctus ad
Corinthios. Nescitis quia membra
vestra templum sunt spiritus sancti ergo spiritus s.
est deus. Ad argumentum dicendum quod non sunt
spiritus s. loquitur a seipso est creatura
tamen vero est quia sicut est ab alio est duo
modis. Ita et loqui ... ab alio
a quo dicitur ... creatum
et eodem modo loquitur in virtute alterius a quo dicitur
... creatum est ... autem est ab alio et quod
loquitur in virtute alterius a quo non dicitur
... non est creatura sicut est ... sic ...
qui est a patre et filio procedit et filius

p ssco 3 d 9

quitat spui sto ecy dina et p
[illegible]
quitaut sibi sciret et loqui
Sed q'rit ab dei ubo e [illegible]
audiet loquet audiet em e
tpis futis sz i etni n e futy
go e futy go r ad solez ho
gomis duos se u onda [illegible] eq
loquit z audit ab a° no pnt
dici de spu sto p aliqm un
assuptat t vnit pn sit dur de
filio q' emu abuat filio e
ab a° n ot loquit z audit eg
s buam nam e ab alio no
sic at de spu sto q' spe scs
nulla un assupsit e qua
possit t udficail em appuit i
spe colube tuc and assupsit
t vnit pu ex q° se q' loq t
audit ab ad udficra de spu
sto s dina un loqui em et
audit spu sto i e q' ee sic
g° spe s ab a h t ee s a pre t fi°
Ita z loquit audit ab eo sz
2m q' nond e q' spes sp audt
r g vo e q' sum audic e sum
stc q' sic go s scitu ita sp audit
z tu de eo ndficra u ba omib
tpibu ut dua q' scimit z scit z
sciet No q' i etni sit vari
tpm sz q' etnitas aplectit
omne tpt z e q' bua locuto
vaia p tpa se q' id q' nd dee
i aliqd tpe nc pt dec ou sit
nce ee enutiat p uba oib
tpib Et q° em nd ee eo
ytit omi dinic tpib n pt
alic dine dee s q' possit
enutiari p omb diuab tpib
Ad arm pz No em futy e i
etnit nc e nt q' s audiet i
futy q' i mo ud audiat i pnti
sz q' ita audit q' sum audiu
unqui finit s qu eo exyst at
cuicuq z dinic tpib s q' quit ab

dei ubo Et que ventura sunt
annuntiabit vobis h ci dom e
aptis z suetovib eoz sz g
h e pnia oib suctovib e
datu annutiac futa ex quit e
spes Ut em d beda multi
variis chorusat utilib
n tu q' ueta sit agnosut
Vel h e ad q°m q' ex h ggstit
spm scm anutiac futua
qui p cusciacta futuroz
mirib scis goudi yu didimg
h spu vepleti pphe pnuita r
bat futa z q' pucia intueba
que erat demcyps secuta
Ad arm vnd z beda q' h no ob
sci heaut spm pphie oib
scis anutia alig futa p
spm scm Dus reduc eis ad
memo ma etna gau futa
ut de ipi b ut gaudeat i spe
ppea at gaudebut i re
Deinu dt Ille me clarificabit
po z a utilitas q' s ex p aduetu
spc sti e q' s s aduenies clad
ficabit fey z p° q' md po h
utilitas z° po vo eg i q' de
mo sz vnd tacite goni i
omia q'm cuq ezyn ad p
coti a sic lva spc s aduenis
no solu arguet mund nc solu
docebt uos aptos sz z me
clarificabit i clarii z gloss
me ondet cora mudo Ubi no [illegible]
no s aug q' gla sue claitas
e freques sgma cu laude
que tu gla aly e ft a q' lau
dates erat i veb qui s pu
tat id ee bo q' e malu ul
eg° aly gla e s qu lauda
no erat i veb q' bu sciut
q' e bonu z q' e malu tuc er
vat i hoib q' putat eu bo
ee quis e malu z eg° pt z diri
q' aly erat i ut s q' p sp s at s
aduenies manifestat gla z
ut homeb no fallan n q' g
laude

n i ve deq lauda fallaba
aut i utroqz heretici eos i vno
putat arrius putauit eos
quo non e bo s. filium non ee eqle
pri et errauit i vbis puta
t ee sp quin e sp et erra
i eo qui lauda Deni eu dt
Q̄ra de meo accipiet Reddi
vo utilitatem dicens q. d. sp
qui e ab ao dz clara face
notitiam eg a q̄ e. sp s. amee
q̄z de meo accipiet go dz me
clarificabit t eo clarifico pa.
tre a quo sum et intellectus q. sp.
accipiat ee ab a. o sic ea
ita accip ee a deo quo e de
sp at. sic ita accipit ee a pre
t filio q eius deq cu pre t fil.
Ubi addit eo q i eatiuis
dat ee et accipi ee distingu
peneb oiginem et peb glit
peneb oiginem quo q re
tipieb oigina a dan e peb
qualitat q glitab recipit
distinguit a qualitate dat
appells at h qualit largo.
ipam eem q h no sit ap
pellat Ricardus de s. V. In diuinis
aut solu distinctio penes
oiginem no enim e ibi distin
penes id q habz s peb mo
hendi pr em a se ht ee
filius a pre sp s. ab utroqz
Deni eu dt. Omnia quecumqz ht
pr. vnz tantu qd i Dixit
eum q sp s. de meo acci
posse go ab dne quo sp s.
de suo accip pceds ab eo
etuB dixit pcet a pre
pu dix mittet vobis a pre
spm uitat qui a pre pcet.
Ad h vnz q sp s. pcedat a
pretu omnia q ht pr sua s te
ist sp s. pcet ab ut que omia
eius q s omnia quo ht pr

sit filij et filius sit qsbal pri
q sp s. pcet a filio sic a pre
th e q dt sua Omnia quecumqz ht
pr mea sunt q s. iudea qui eravit
dixi nob q sp s. de meo acci
piet. s sic accipit a pre et an
tiabit nob Circa ab dei
Ille me clarificabit q eni e
clarus p eem non indiget clari
ficari amp s filius e clarus p
eem go non indiget amp clari
ficari. Ad hoc quam vnz a
dli q signo e clarificatus q non
de claro sit fcus clarus et q de
minus claro sit fcus magis clarus
s q sua claritas e on sa et mai
sp e enim scus diffusus i cordibus
fidelium declarauit eis glam fili
e equalis pri et h clarificatio
ipsius e q h equalis onsio alio
pt di q h omne aug q sp dt
facere q spuales homines fa
t q vo e q spuales homines fa
ciunt i plus spuales at homines
q clarificat dn cu depul
so q lib annuntiat claritas
eni diffusa e i cordibus spua
lium facas mittit dicere q ex
pulso q lib pdica et toto or
be eius fama diffundit. Ad arg
pz quo dz claus filio. ad q
notificatur t o quet ab dei v
De meo accipiet si h enim vt
q signo det eo spui sco
q hy de quo dz de meo acci
piet ui dicit epticos. Ad hoc
bon dz e q de alij dt hinc
et mal sit qui dicit de spu
sit cultellus aly dt hinc a
efficiet sit q dz de pre
filius hic ait h dt eo secundatte
eu digne a sp s. e qsbal s
t oigina ab eo q s ple s q s
filius sit qsbal spui sco t eq

F trith est ipsa processio est de substantia
filii quia processit ita est consubstantialis filio
quod originatur ab eo. Tertium est ipsa
filius est de substantia processit quia licet filius
sit consubstantialis spiritui sancto tamen non ori-
ginatur ab eo. Ad aliud dicendum est
quod licet deum dicat proprie quod filius veni-
at cum patre substantie et patre dicitur
spiritui sancto sed magis dicitur consubstantialiter
10 tamen origo. Secundo queritur ab eo de illo verbo
Omnia quecumque habet pater mea sunt
hoc enim videtur verum quia pater habet paternitatem
et tamen filius non habet eam cum enim
paternitas distinguat patrem
a filio patet quod ita sit in patre quod non
in filio. Ad hanc questionem respondit dicens
in questione duo ponit quorum est
quod cum dicitur Omnia quecumque habet pater habet filius
non est intelligendum quod habeatur a patre
ut filio sicut possessio aliquando habetur a
patre sicut id quod est in eo et est essentialiter
sicut enim habet caritatem a deo et alius bonitatem
caritas enim ita habetur a deo quod non est deus
bonitas autem ita habetur a deo quod est deus
et tunc est sensus propositionis Omnia que habet pater
essentialiter mea sunt et ideo potest dici
quod non sequitur Omnia quecumque habet pater mea sunt
ergo filius est pater et ideo non dixit
Omnia quecumque habet deus mea sunt sed dixit
Omnia quecumque habet pater in quo dicto ma-
nifeste se distinxit a patre con-
fitendo se filium per quod innuit ita se
habere omnia essentialia patris quod non habet
ipsam paternitatem quod est quia ut dicitur
in patre et figura distinguuntur persone
modus habendi quod non distinguuntur patris id
quod habetur paternitas autem et filiatio dicuntur
in primo modo habendi et per consequens communicant
quia pater dicitur qui habet essentiam a se filius
autem dicitur qui habet essentiam ab alio per modum
generationis. Ad aliud patet quia quando dicitur
Omnia que habet pater mea sunt intelligitur de essen-
tialibus de modis habendi et per consequens
quibus modis distinguitur pater et filius.

Modicum et iam non videbitis me G
Dicebat in principio capituli quod christus exhor-
tans discipulos ad patientiam primo
promittebat eis consolationem ex
adventu spiritus sancti et de hoc dictum est in
precedentibus. Secundo promittebat eis con-
solationem ex adventu suo ad eos
quia post resurrectionem venit ad eos et eos con-
solatus atque confortavit eis xl diebus et de
ista consolatione agitur hic sub hoc ordine
quia primo quidem christus promittit suam vi-
sitationem secundo de dicto christi dubitatur
a discipulis ibi Dixerunt ergo ex discipulis eius
ad invicem tertio manifestat dam-
num ibi Cognovit autem ihesus. Quarto ad No
propositum. Nota hic quod christus in paucis verbis
promittit apostolis tria scilicet suam mor-
tem suam resurrectionem et suam ascensionem ad
patrem. De primo ait Modicum et non
videbitis me quasi dicat id est tempus quo sub-
trahar a vobis per mortem quod non
videbitis me erit modicum quia erit
tempus unius diei et duarum noctium
christi. Ad secundum dicit et iterum modicum
et videbitis me quasi dicat tempus quo ero
vobiscum post resurrectionem quo videbitis
me erit modicum quia spatium xl
dierum Actuum i per dies xl apparens
eis etc. Circa tertium dicit quia vado
ad patrem quasi dicat modico tempore ero
vobiscum post resurrectionem quia xl diebus
et tunc vado ad patrem Actuum i
Videntibus illis elevatus est
etc. Ubi notandum secundum Crisostomum quod christus duobus No
modis consolatur discipulos de mor-
te sua primo quidem cum dicit quia
vado ad patrem ostendens quod non periret
sed mors eius translatio sit. Secundo quando dicit
Et iterum modicum et videbitis me
ostendens quod iterum videbit. Notandum est No
quod hoc dictum modicum et iam non videbitis
potest aliter exponi quia post passionem non
fuit illis nisi modicum tempus futurum
quo non videbitis me scilicet quando car-
dinalis quievit in sepulcro et iterum
modicum refertur ad non videbitis
iterum modicum tempus est futurum in diebus

quo non videbitis me et taliter modicum
refertur ad videbitis. Alio modo
modicum potest referri ad tempus quod erat
usque ad passionem et tunc sensus modicum
tempus est usque ad passionem meam in quo
videbitis me quia tempus eius erat nocte
illa a iudeis et mane crucifixus
et demum sepultus ab hominibus ab-
sconditus et reclusus. Item modicum
refertur ad tempus quo fuit a pas-
sione usque ad resurrectionem in quo debebat ap-
parere et tunc est sensus et iterum modicum
tempus est a passione mea usque ad resurrectionem
post quam videbitis me et non sem-
per quia non semper in terra conversabitur sed amplius
quia vado ad patrem ut humanitatem
quam assumpsi reponam in celo.
Contra alterutrum modicum posset
referri ad tempus quod est usque ad diem
iudicii. Videtur quod non quia tale tempus
est magnum et non modicum. Dicendum quod
quod modicum potest referri ad tempus
istud de quo quantum probat adventum est
primo Iohannis ij. Quod tempus est
modicum et minus comparatione eius quod sunt
modicum est respectu illius quod non fuit
hoc et tempus dicitur modicum quia novissimum
unde Io. i. ep. sua Novissima hora est
Secundo ad adventum est Iohannis quod sunt in
ubi Christus promittit se ire ad
preparandum ubi dicitur quia vado ad patrem
promittit se et iterum ad nos se-
cundum diem iudicii qui assumet nos
ad semetipsum. Ex hiis duobus
dictis augustinus probat. Vel primum modicum
refertur ad tempus quo fuit nobiscum
usque ad ascensionem et tunc est sensus modicum
est usque ad ascensionem et non videbitis
quia vado ad patrem recedens
a vobis corporaliter. Item modicum
refertur ad tempus quod fuit ab as-
censione usque ad diem iudicii et tunc est
sensus et iterum modicum est usque ad diem
iudicii in quo videbitis
loquentem cum vobis finitum videbitis
nos modicum quia post finem eius

in quo habitabit cum eis quod videbitis
me et facietis cum eo. Dixerunt quod
dominus vado ad patrem reddit
rationem huius quia dominus non videbitis
me quia vado ad patrem sicut
ut non videant eum et non reddit
rationem huius quia dominus videbitis me
ad aliquod propter quia hoc quod possit loqui
tamen potest a parte motorum quia sunt
Dixerunt ergo ex discipulis eius
ad invicem. Post dubio discipulorum
ducit in hoc quod dicit nobis modicum
non videbitis me et iterum modicum et
videbitis me quod dicitur. Videtur esse
contrarietas in verbis quia dicit videbitis et
non videbitis et hoc quod dicit quia
vado ad patrem et quia nesciebant
quo intelligerent hic dubitabat
de significatione verborum dicentes quid est
hoc quod dicit modicum nescimus quid lo-
quitur. Nesciebant quid importaretur per modicum non
est quidem vobis nisi non fuit contrarietas
sicut videbatur in textu discipulis quia forte
arguerat eos et super quibus si videbitis
te quo vadis sicut non vadis quia
te videbimus et fuit non fuit contrarie-
tas quia videbunt aliquem et quod
non videbunt et videbunt et non vid-
ent refertur ad diversa tempora et non
quod discipuli non intelligebant quod
dicebatur a Christo hic et per se dum dicta
sunt propter tristitiam quam movebat
mentes eorum ea que dicebantur
propter manifestationem eorum que dicebantur.
Cognovit dicit inter quia Christus recessurus
ad patrem per mortem postquam non vi-
derent eum tamen non erat eis non at-
tentio in omnibus postquam cenatum
statim insurgit. Cognovit autem dicit quomodo
autem Christus post dubium amotio sua
per Christum. Et primo quod post dubium
speciatur exemplificatio in evidentia
ibi; secundo exemplificationis adaptatio et vos
quidem primo in exemplificat dum
et primo dicit quod dum cognovit quod vide-
re cognovit autem Christus. Scivit autem
quia volebant eum interrogare secundum dicitur
quod dubitabat. Glossa xviij homiliis

2 ubim Videt que paret deo at intue-
tor. 2º ostendit quo pacto dubium discipulis
manifestavit. Unde dicit eis
De hoc queritis inter vos quia dixi
vobis modicum et non videbitis me
et iterum modicum et videbitis me.
3º ostendit quo pacto satisfecit dubio
eorum. Satisfecit autem ostendens quod erat
duplex tempus. Unum in quo ipsi flerent
et plorarent mortem suam quia tunc non
viderunt eum. Aliud in quo gauderent
post resurrectionem quia tunc viderent eum.
Et videt non vide non resurrectio ad
idem tempus et hoc est quod dicitur litera amen
amen dico vobis quia plorabitis
exterius et flebitis interius. scilicet pro tempore
modico in quo me non videbitis
mundus autem gaudebit. i. homines
amatores mundi sicut scribe et
pharisei gaudebunt de subtractione
mea per mortem. vos autem contristabimini.
scilicet de occisione mea. sed tristitia
vestra sicut de mea morte. quantum
in gaudium propter meam vitam. Non dicit
quod istud quod dominus de ploratibus et
flebitis vos. sed sic exponitur de
discipulis qui flebant mortem suam
post tunc resurrexit vel ad statum sanctorum
et quorum. Ut est enim primus status est
opponitur. 2º Ista est hic luget ut
alibi gaudeat. Mt. v. Beati qui lu-
gent quoniam ipsi consolabuntur. Et Job.
iiiº. pro lacrima et fletum exsul-
tationem infundet. Et hoc est quod dicitur
tristitia vestra in gaudium. De
hoc et i. pe. i. quo exultabitis mo-
dicum nunc si oportet contristari in variis
temptationibus. Status autem iniquorum
in [illegible] a gaudio sed ex tristitia
Job. ducunt in bonis
dies suos et in puncto ad inferna
descendunt. prov. xiiii. risus dolore
miscebitur et extrema gaudii
luctus occupat. Deinde cum dicitur
Mulier cum parit. Adducit exemplum

ad manifestandum dubium. Quia sicut
mulier cum parit tristitiam propter ea
gaudet de fructu partus. sic et
vos plorabitis de subtractione
mea sed post ea gaudebitis
de fructu. Unde hic est quod dicitur litera
mulier cum parit tristitiam habet quia
venit hora eius scilicet pariendi dolor
autem parturientis cum hoc ipsa sed
que parturiunt dolebunt in adventu.
Unde dicunt pax et securitas
tunc repentinus superveniet interitus
sicut dolor parturientis et non effu-
giunt. Et sicut dolor de partu cum
vehementia ita dolor de passione Christi
i. Non vos omnes qui transitis
per viam. Cum autem peperit puerum
iam non meminit pressure propter duo
quia cessavit dolor. et propter gaudium
scilicet de fructu partus quia natus est homo
in mundum. Non dicit quod istud exemplum
Mulier cum parit partus resurrexit ad terram
que primo quandoque de mulier propter
fecunditatem eorum operum quia spiritua-
les filios deo generat. 2º de
parte de mundo tantum per
fructibus in sistit de undique
temptatur et affligitur non parit sed angustia
quia fructum eternum desiderat parturit
cum uncte desiderando futurum
parit a cruciando parturit cum gemendo
in futurum parit a letando parturit
nunc orando in futurum parit a laudando
3º de ista mulier gaude de fructu
partus qui fructus est puer natus
hoc mundo quod est natus est enim
nascitur tunc cum de ventre matris
procedit et hanc lucem ingreditur.
Ita partus natus appellari qui
solutus a vinculis carnis ad lucem
eternam sublimatur. Unde sanctorum
solempnia non funebria sed na-
talitia vocantur. Assimilatur autem
fructus iste puero masculo quia
vir est sed angustia quia fructus eorum
parturientis est dei contemplatio
quod assimilatur puerolibro. sic erit.

Evangelium dominica iii post pascha

qui ꝓpter se appetitur nō ꝓpter aliud.
contemplatio autem propter se appetitur
quam ad finem contemplationis omnia
cunctam offitia referuntur actionis, ad hunc
enim finem referuntur, que quod bonum agitur
quia ꝓpter hunc agitur, ipse autem ꝓpter ad
quem ꝓpter seipsum tenetur, sic ergo patet quomodo
hoc exponitur referendo ad eternam desiderii
et spiritualis ad 2m, quia 2c patiendo
solent presentiam mortis et nomen
hominis fratribus ducendo ad vitam
ex morte que vita nobis erat
in hominibus et ideo dicit quia natus est homo
in mundum quia 2o homo exiens ex matre
tuis novus resurgebat ut puer
Deinde cum dicit Et vos quidem nunc.
Adaptat exemplum ad propositum, adaptando
autem distinguit duo tempora
tempore mortis et tempus resurrectionis tempus est
tristicie, 2m est gaudii. Ita quod
tempus tristicie preteritur autem gaudio
comparatur. De 2o tempore dicit Iterum autem videbo
vos. De 1o ad primum tempus dicit Et
vos nunc quidem tristitiam habetis
et hoc de recessu sponsi alias: quando
veniet dies quando auferetur
sponsus et tunc lugebunt. De hac
tristitia dicitur Luc. ult.: qui sunt
hi sermones quos confertis ad
invicem ambulantes et estis tristes.
Deinde cum dicit Iterum autem. Agitur de 2o
tempore, communibus quod quidem tempore post
eis, ut autem a visione ipsius cum vi
derunt mortuum, nunc autem permittit
eis videndum superata morte
et incorruptibilem mortalibus unde dicit Iterum autem
videbo vos, ac si diceret videbitis me
sed hoc non potestis nisi condescendo
per quod quando videam vos et me
ipsum vobis ostendam, et permittit
eis gaudium de sua assumptione unde dicit
et gaudebit cor vestrum Psalmo xvii: gaudium
visionis dicitur visio dei et gaudium
dum vestrum nemo tollet a vobis
quasi dicat post gaudium quod habuistis de presentia
mea potuit a vobis tolli quia potui

mod hoc autem gaudium nemo quia 2o resurgens
gens ex mortuis iam non moritur
mors illi ultra non dominabitur, hoc ergo
gaudium dicit non posse tolli quia
2o de quo est gaudium non potest tolli
3o permittit eis in hoc tempore plenitudinem
scientie quando per spiritum sanctum unde dicit Et in illo
die scilicet per quem venit veritas spiritus sanctus
me non rogabitis i. non interrogabitis
quicquam q.d. non dicetis ita dic
nobis unde veniens et quo vadis
quem scietis ista per spiritum sanctum Et notandum
super illud verbo Et vos quidem possunt
distinguere duplicem statum scilicet statum
presentis miserie qui dicitur status tristicie
et statum future patrie qui dicitur status
gaudii. Circa 1m ad primum dicit Et vos
quidem tristitiam habetis scilicet propter miseria
Dicitur enim peccator in presenti miseria tristandus
de quo missione peccati ii ad Cor. vii
nunc gaudeo non quia contristati estis
sed ad penitentiam. Haec est tristia dum peccator
tristis est quia peccavit deum et dolet
quia fecit quod deus odit, 2o est tristis
tristandus de afflictione proximi, Eccl.
vii non desis plorantibus in consolatione
et cum lugentibus ambula. Ille cum
lugentibus ambulat qui vel lu
gentes consolatur vel lugentibus compatitur, 3o est tristandus in istis
lugentes compatitur, 3o est tristandus in istis
propter presentis miserie calamitates, quia va
nitatis tanta subita est. Et propter absentiam
eterne felicitatis, Trenorum: duo sunt
super flumina babilonis illic
sedimus et flevimus dum recordaremur
recordaremur tui Syon. Circa 2m ad
2m statum hoc autem tristitia talis homo tristis
in vero est, gaudet in spe quia spes
sublevat. 2o, venit status eterne
glorie quando dicitur et gaudium vestrum nemo
tollet a vobis. Ubi veniet ipsi sic
gaudebit, gaudet enim de evasione
presentis desolationis, Jo. xvi: plorabitis
et flebitis vos, sed tristitia vestra vertetur in
gaudium. 2o gaudet de haustu fontis
consolationis

Ysa. xii. haurietis aquas in gaudio de
fontibus salvatoris. gaudent et de
termino et fine presentis peregrinationis
thob. xiii. venient in iherusalem qui hic
peregrinantur et inhabitabunt eam et
gaudebunt in ea. Item Ergo gau-
debunt in amissibili gaudebunt
Et hoc innuit quod dicitur Ioh. xvi. nemo
nemo tollet a vobis. Est enim hoc
gaudium inamissibile quia sempiternum
In hac autem ecclesia licet homo existens in re-
tu presenti gaudeat in spe quia spes sub-
levat tribulationem. unde apostolus Spe
gaudentes. ad Ro. xii. ad thess.
ut non contristemini sicut et ceteri qui spem
non habent. ysa. 35. venient in syon
cum laude et leticia sempiterna super
caput eorum gaudium et leticiam ob-
tinebunt. Et licet ab ecclesia nobis
In illo die etc. ut possit intelligi de
die post resurrectionem quia post resurrectionem
interrogaverunt discipuli. Act. i. domine si
in tempore hoc restitues regnum israel.
Io. et in ultimo interrogat petrus di-
cit autem quod ad hanc questionem solvit
Crisostomus ubi tamen innuit prius esse
interrogo pertinet ex ignorantia. ideo
enim aliquis interrogat ut certificetur de
interrogato. secundum expositionem potest sic legi
in illo die. scilicet post resurrectionem non rogabitis. id est
non sic ignorantes interrogabitis
quia eritis docti per spiritum sanctum qui docebit
omnia. secundum quod innuit Crisostomus. Est
omnis petitio ad impetrandum ad
quod est indigentia et illud quod
impetrare ad quod indigetis et
hoc est quod habetur in illo die me non roga-
bitis quia non indigebitis mea
potentia cum ad impetrandum peti-
sufficient vobis nomen meum
invocantes omnia accipietis
quod innuit esse quod dicitur deinceps
vidistis includitur quod dicitur post
resurrectionem fuit dictum. est includit

adventum spiritus sancti quo spiritu sancto impleti
non indigebant interrogare. per hoc
quod patet ad argumentum solo. quia dicitur
notat diem non solum diem
sed est dicere secundo quod ut ab utraque dies 90
illa possit dici dies glorie virginis
quia dicitur apoc. vii. dixi domine tu
videas sanguinem meum. Ex quo
videtur quod sancti petant. per Job. v. voca si
est qui tibi respondeat et ad aliquem sanctorum
convertere. Ex quo sequitur quod sancti orant pro nobis
Ad hanc questionem duo sunt videnda.
Primum est augustinus. in origine quod hoc verbum
est rogare non semper petere vult est
interrogare. sed translatum est
hoc verbum quod utrumque possit intelligi
scilicet tam petere quam interrogare. sed ex hoc
dicto patet solo questio. Nunc enim videmus
per speculum in enigmate. Et ideo
sic imperfecti quod sanctis indigemus
interrogare. id est rogare. tunc autem
videbimus facie ad faciem et ideo sic
cognoscetis in ipso omnia videre
non indigebitis rogare. id est interro-
gare et satiabor dicitur psalmus
ps. Satiabor cum apparuerit gloria
tua et ideo sic satiati non indige-
bitis rogare. id est petere. Ad argumentum
dicendum est quod iam dies presens dicitur intelligi post
resurrectionem eorum cum christus tradiderit
regnum deo et patri tunc enim sancti
habentes totum complementum suum non ro-
gabunt pro se neque pro aliis quia completus
erit numerus electorum. sed nunc autem adhuc
expectat eorum rogantibus pro nobis

Amen amen dico vobis etc.
hortans discipulos ad patientiam
primo consolatur eos ex adventu spiritus sancti.
et de hoc dictum est. secundo ex parte causarum
ex misericordia filii et de hoc dicit
in ista parte. Ex exaudiendo precibus
et de hoc dicto est hic. Et dividitur in duas partes
in prima promittit eis precum
exauditionem. secundo post promissionem dicit
consolationem. dicit ei discipuli Ecce nunc ad

prius enim nondum qui in exaudito etiam
requiruntur scilicet promptitudo ex parte ex-
audientis, cognitio temporis ex parte temporis,
dispositio ex parte petentis. Et si hec tria
hic ponuntur. Primo ergo primo agitur de
promptitudine patris exaudientis. Secundo
agitur de cognitione temporis ibi usque modo. Tertio
agitur de dispositione petentis ibi: hec lo-
cutus sum vobis. Circa primum ad primum dicit salvator:
Amen amen dico vobis si quid petieritis
patrem in nomine meo dabit vobis.
Promptitudo eius ad dandum [illegible]
ex de eo verbo. Sed quid petieritis.
Multi enim multa petierunt
qui non sunt exauditi. Ad hoc quidem
solvit augustinus in omelia. Respondemus
istud dominum. Sed quid id dicit esse quid
quod est ad talem aut eternis spiritualibus
spiritualia enim et contraria vel spiritualia
quod non est. Sic generaliter dixit salvator
quod si spiritualia petatis consequimini. Secundo
solvit augustinus respondendo id quod dominus
enim sic petite et accipietis ut gau-
dium vestrum plenum sit. Ubi innuit quod
demum petere ea que sunt ordinata ad
gaudium eternum sic enim petendo con-
sequimur quia talibus bonis neque quidem divina
misericordia fraudabit sanctos suos perseve-
ranter ibi petendo. Tertio augustinus respondet
istud verbum In nomine meo. Non ca-
ptatur hic nomen per sonum sed per eam rem
quam sonus significat. Itaque qui nomen christi
quod verbum nominatum ergo quicumque petit
qui petit in nomine salvatoris [illegible] est
qui non petit salutem tale enim quod sit
petitur non negatur sed ei aliquid differtur
ut congruo tempore detur. Quarto respondet
id verbum Dabit vobis quod dicit si petieritis
pro vobis consequimini. Sicut enim dicit augustinus
exaudiuntur sancti pro seipsis non autem semper
exaudiuntur pro aliis. Ad hoc potest ad-
duci id quod dicit Ieremias vii Noli orare pro
populo hoc nec assumas pro eis laudem et
orationem et non obsistas mihi quia non ex-
audiam te. Ubi dicit glossa quod duo sunt

que obsistunt orationibus ne exau-
diantur a deo. Primum est error mentis
et permanentia in errore. Secundum est eorum impenitentes
sunt finaliter in pena et gloria [illegible]
quod sunt eorum preces obsistunt ne de-
vinus [illegible] dimittere ne ut
penitentiam promissam. De phinee et
Domine Phinees [illegible] et pla-
cavit. Ad aliorum priorem quia ad salutem
paulus patrem eum magis expe-
diebat non exaudiri quam exaudiri.
Deinceps cum dicit usque modo agitur de co-
gnitione temporis. Ubi notandum est quod ex-
auditio sit in virtute nominis christi.
Ideo tempus fuit cognitum ad ex-
auditionem quo nomen eius fuit cognitum.
Et hoc est quod dicit littera usque modo non
petistis quicquam in nomine meo. Et hoc quia
nondum nomen mei fuit vobis cognitum
sed nunc cognita virtute hominis nominis
petite et accipietis ut gaudium
vestrum sit plenum quia omnis petitio
ad id gaudium debet referri et ag-
ere hic salvator ergo. Primum exauditione
scilicet premium tunc dicit petite scilicet patrem
ut exhortans atque ille exaudiuntur
qui se habent ad deum sicut filii ad
patrem et qui sunt eo ex timore
filiali non ex timore servili. Secundo
tangit salvator dicit in eius virtute sit
exauditio statim enim premisit
usque modo non petistis quicquam in nomine
meo. Et subdit petite scilicet in virtute
nominis mei. Christus enim hic continuatur virtute
nominis sui quia non minus nunc rogatus sed
non oratus solum apud patrem facit
[illegible] salvator tangit quod petendum
nunc, quia gaudium eternum vel ad ordinatum
ad hoc gaudium petitio dicit ut gaudium vestrum
plenum sit. Est enim triplex gaudium
primo gaudium vanitatis et perniciosum
hoc est gaudium mundanum. De quo proverbia
risus dolore miscebitur et extrema gaudii
luctus occupat. De hoc Iob dicit
in bonis ducunt suos [illegible] est gaudium
semiplenum. Hoc est gaudium spirituale [illegible]
et hoc gaudium [illegible] est de spe futurorum [illegible]

Gaudete quoniam nomina vestra scripta sunt in
celis. i. quia estis ciues celestis patrie
pro speciebus. Exemplum gaudij de collatione virtutum
ysa. lxi. gaudens gaudebo in domino
et exultabit anima mea in deo meo
quia induit me vestimento salutis et
indumento iusticie circumdedit me. Est
et hoc gaudium de persona aduersariorum
Act. v. Ibant apostoli gaudentes a conspectu conci-
lii. Et ad Colos. i. nunc gaudeo
in passionibus meis. Tertium gaudium est
plenum. et hoc erit in eterna gloria. Dicitur autem
hoc gaudium plenum quia adimplebit totum
appetitum hominis. ps. adimplebis me
leticia cum vultu tuo. Secundo dicitur plenum
quia consistit in visione et amore plenitudinis
perfecti boni dei. de quo bono Exo. 33. Ego
ostendam tibi omne bonum. Tertio dicitur plenum quia
perpetuum et sine permixtione tristicie. ysa.
24. In monte hoc faciet dominus quando
vindemie defecerit. i. fletus istius vite.
Et apoc. xxi. absterget deus
omnem lacrimam ab oculis sanctorum. Quarto
dicitur plenum quia inamissibile est. Ioh.
Et gaudium vestrum nemo tollet a
vobis. Amen dico vobis. Usque modo
non petistis quicquam quia non petiuerunt
discipuli ipsum dicente nobis prius in
... ad quod augustinus exponens
istud verbum in nomine meo. quia
petiuerunt prius non tamen in nomine eius
cuius non habuerant adhuc perfectam
noticiam. adueniente autem spiritu sancto
habituri erant perfectam noticiam
huius nominis et virtutis eius erant
magis firmi. Alio modo exponit augustinus
quia non petiuissent ut petitur. Ea que peti-
non erant magna respectu eorum que petere
debuerunt. et hoc quia adhuc non erant
capaces eorum. spiritu autem sancto ad-
ueniente facti sunt capaces spiritualium
donorum et eorum que petere debebant
... Quarto exponit non petiuerunt a
patre in nomine meo. quia confisi de exposi-
tionem de quadam mediatore pe-
tebant ab eo ut ostenderet eis patrem
Venit tamen dicit hic in prouerbiis. per Danielem

est de premissis exaudientur. Secundo de
hora exaudiendi ibi dicit de dispositione
petentis. Duplex autem dispositio concurrit
in petente. primo ut cognoscat eum
a quo petit. et eius in quo virtute petat.
Secunda dispositio est ut fiduciam habeat peti-
propter aliqualem quietem quam habet cum
eo a quo petit. Et secundum hoc hec pars habet
duas partes. quia primo agit de prima
dispositione. secundo de secunda. Et non dico vobis
Circa primum ad primum considerat sic. licet ego
petite et accipietis et petere poteritis.
quia veniet hora ut cognoscatis
patrem a quo petatis. et nomen meum
et eius in cuius virtute petatis. Hec in prouerbiis
locutus sum vobis. i. obumbrate et
obscure. sed palam de patre annunciabo
vobis a quo scilicet petere debeatis
Et in illo die quo scilicet hec fient vobis manifesta
in nomine meo petetis. quia cognoscetis
nomen meum et virtutem eius. Consuetudo est
de ... Venit hora ut ...
hora ad hanc ... solent agi ...
Ubi tamen ... est quia ista hora de
qua loquitur non potest dici hora eterne
glorie. Augustinus vero dicit quia ista hora non
sit pro vobis ... aperte cognosceretur
pater ... eterna gloria non est petitio
quia non erit indigentia. petitio autem
est indigentis et qui scilicet petit pro se
... pro indigente quem petit ...
Iuxta autem hora de qua hic loquitur. hec ad
petendum ... dicit ... dico in nomine
meo petetis. Secundum quod innuit augustinus
... hora ... qua apostoli post aduentum
spiritus sancti facti sunt spirituales ... ani-
males ... non recipiebant
celestia. ... non perfecte
nouerant patrem ... cognoscere
petere debeant facti autem sunt spirituales.
ista cognouit quia spiritualis omnia di-
iudicat. Secundo innuit augustinus quod
verba spiritualia ... accipiebant a
discipuli ... quia non capie-
bant ... carnem ... ani-
malem et spiritualem quia animalis capit ea
que audit de spiritualibus ut prouerbia non quia

Nota ... in
... verbis loquitur

to

sint publica, sed quia sic dicit augustinus sic
audit quecumque audit de divi-
natura ad quam corporis cogitatio non pertin-
et. Non enim sic audit quomodo solent ve-
aliqui audire publice et non in
ea. Spiritualia autem de spiritualibus au-
dientibus sunt cautio non secundum publica
ut audiat ea sicut audiunt alii
publica et ea non intelligunt. Sic ergo patet
quod secundum augustinum christus tunc dicit quod illa hora
fuit tempus vel dies quo christus fuit
cum eis post resurrectionem quadraginta dies vel cum
discipulis christus disputavit cum eis lo-
quens eis de regno dei, quia ergo
dicat christus in omnibus illis ista sunt
in [illegible] non attendunt
hic publice dicitur; tunc videre vobis publi-
ce. Ita hora post resurrectionem
me videntes palam potius omnia
dicere. Tamen dominus de patre
Deinde dicit: Et nunc dico vobis.
Ponit causam dispositionis requisite in petente
et est quia qui accedit ad petendum
ad habendum sibi unum confidat accede-
re. Unde christus ostendit quod discipuli sui secure po-
terant accedere primo propter amorem
quem habebat ad patrem, secundo propter fidem
quam credebant in eum. Dicit primo et
credidistis. Circa primum ad patrem dicit christus
Et nunc dico vobis quia rogabo
patrem pro vobis, tamquam pro illis qui
non habent in se unde confidat accedere.
Ipse enim pater amat vos quia vos
me amastis. Deinde dicit: Et cre-
didistis. Ponit secundum quod dabat fiduciam
scilicet fidem unde dicit non solum amastis
sed et credidistis quia a deo exivi
et fides ista valida est quia exivi a
patre per eternam generationem et veni in
mundum per incarnationem. Iterum relinquo
mundum corporali discessione et vado
ad patrem hominis ascensione. Augustinus
ad hoc dicit: Et nunc dico vobis
quia ego rogabo patrem; ut enim
homo [illegible] de hoc
[illegible] non de premiis [illegible]
apostolis indigebat ut christus rogaret
pro eis. Unde Jo. ii. dicitur: habemus
advocatum apud patrem. Et
ut christus advocat pro nobis rogat

pro nobis. Idem ergo quod dicit christus ex-
poni debet de nobis in nobis per dictum ut sit
sensus non rogo pro vobis tamquam pro illis
qui non habent in se quod merito exaudiri
quia vos habetis in vobis fidem et amorem
que exaudiri merentur. Hanc
exponit sequentibus verbis. Ipse enim
pater fides de filio et sit
apud patrem noster intercessor
Augustinus vero dicit quod fides qua credit quod
christus a deo exivit et cum amat
pater ipsum unde et amat. Alio
expone secundum augustinum Ubi non dicitur est
in christo dupliciter natura divina et humana
secundum humanam rogabat, secundum autem divinam
exaudiebat propter quod ipse dixit
et tu rogavisti pro quo rogavit
de eo quod non solum habebat nisi secundum quam
rogabat, sed et illam secundum quam exaudi-
ebat et tunc est sensus palam
annuntiabo vobis de patre et de
me et tunc non dico vobis quia rogabo
patrem, id est per humanam naturam rogans
homo et tunc cognoscetis quia et habeam
naturam exaudientem. Et patet ad argumentum
quia christus non dicit quod rogaret sed non
quod non rogabit pro talibus qui non
habent unde accedant ut ipsi se
habent. Tunc natura rogante qua natura
habet tamen per quam possit exaudire
quia habet naturam per quam possit exaudire. Ipse enim pater
Secundo quaeritur ad hoc verbo. Ipse enim pater
amat vos quia vos me amastis.
Ergo habetur enim quod amor noster
causa est amoris divini, quod non est verum
Jo. v. Non quia nos dileximus eum
sed quia ipse prior dilexit nos. Ad hoc
respondet augustinus quod causa quod amor
duo habetur quod deus fecit
amorem in nobis et hoc per suffusionem amoris
in cordibus nostris, quo amemus
patrem et filium et habemus amorem
quando deus enim amando nos
[illegible] quod
multi in nobis hoc amore habemus quod
dicit augustinus quod deus non in nobis
facit quod amaret, sed amat quod facit
nos amantes. Ergo quod sic quod amor dei
est causa amoris nostri. Amat enim nos
deus tamquam volendo eis bonum

12 Cap. xvj. diligens omnia que sunt
amabat autem apostolos volens dicere
sum bonum, tale autem bonum precessit
amorem in apostolis quem in eis fecit deus
eos amando. Ad argumentum dicendum quod licet a
pluribus non sit per causam, sed per signum et
effectum. Pater amat nos, et hujus
signum est quia nos me amastis.
Secundo queritur de illo verbo Exivi
a patre, exitus enim videtur dicere mo-
tum localem, sed in deo non est motus lo-
calis, ergo etc. Ad hoc dicendum quod hic exitus
non dicit motum localem, sed generationem
filii. Unde hylarius 6. de trinitate: exire
a patre et venire in mundum non est
ejusdem significationis. Alterum enim est
exire et nativitatis, alterum autem est
ejus adventus. Primum in natura filii est,
alterum autem est in dispensatione. Contra ergo
dicitur quod filius est a patre, non intellectus
quod exeat sicut contentum a continente
nec sicut pes a toto, nec sicut effectus
a causa quia effectus est et causa diversi. Contra
pater autem et filius sunt unius essentie, sed
magis exivit ab eo sicut verbum a
dicente intellectum, quod quidem verbum
manet in dicente [illegible]
[illegible] ut dominus est pater et filius
[illegible] exivit autem a dicente [illegible]
[illegible] Ad argumentum propter quod exivit non po-
nit [illegible] motum, sed [illegible] generationem ubi
a dicente [illegible] sine motu
et mutatione. Dicunt ei discipuli ejus
[illegible] promissione post discessum
consolatio que describitur isto ordine
quia primo ponitur [illegible] consolatio, deinde
quod intellexerunt verba [illegible] post
eorum instructionem quia decipiebantur
[illegible] post eorum [illegible]
[illegible] Contra ad primum
discipuli consolati ex verbis [illegible]
primo confitentur claritatem in doctrina.
Unde dicunt Ecce nunc palam
loqueris et clare et manifeste et proverbium
nullum dicis. Videbatur autem clare
loqui de sua generatione eterna quando

dixit Exivi a patre et de sua
incarnatione cum dixit Veni in mundum
et de sua ascensione cum dixit
Iterum relinquo mundum et vado ad
patrem. Secundo discipuli confitentur plenitudinem
scientie. Unde dicunt Nunc scimus quia
scis omnia et non est opus tibi ut quis
te interroget, quasi diceret Sicut
vidisti ad ea que erant in intentione
nostra et hec arguimus quod omnia scis
et non est opus ut quis te interroget
quia antequam audieris nos scis ea
que nos scandalizabant et que sunt
nobis dicta. Contra pater amat 30
nos. Tertio discipuli exponunt suam fidem
dicentes In hoc credimus quia omnia scis et
quia a deo existi. Contra de
verbo Ecce nunc palam loqueris
hec enim non promisit discipulis loqui
sine proverbiis in hora [illegible] hora venit
ut [illegible]. Ergo dixerunt [illegible] loqui
sine proverbiis in hora promissa
videtur non intellexisse quod dixit.
Ad hoc unum argumentum dicendum quod discipuli
erant ignorantes et tunc non se
non intelligere cognoverunt. Unde augustinus:
Istum [illegible] dicit discipulis
illa que sunt proverbia non intel-
ligentibus, esse proverbia usque adeo
non intelligunt, ut nec saltem non se
intelligere intelligant. Secundo queritur de
illo verbo Et non est opus ut quis 40
te interroget. Contra cum quis debet
dici quid interrogari, cum qui scit
omnia solum de se quoniam [illegible] ex
quibus est interrogandus. In hac
questione duo sunt videnda. Primo
quod non arguebat discipulis [illegible] scire
omnia, arguebant autem ex hoc
quia cognoscebat occulta cordis.
Dicunt cognoscebat conceptus
latentes in intellectu et non expressos
per verbum vocale ex quo dicebat
ipsum scire omnia, non sicut in ma[teria]
per notitiam, sed latentem in intellectu
intimo [illegible] ex hoc [illegible]
[illegible] solo quoniam [illegible] ubi ad [illegible] 20

q ad hec fuit interrogatio. Et quod
ut dubito latebit intellectui magi-
stri magistro qui non videt id quod
latet in intellectu ignorantis sicut du-
bitantis discipuli. Cum igitur videt
cogitationes latentes non erat
opus ipsi ut quis ad manife-
stationem sui conceptus interroga-
tionem. Ipse enim poterat solvere dubi-
um non expressa per vocem sed solum ex-
pressa per mentem. Patet ergo quod alii pre-
veniebat interrogationes videbat
cogitationes hominum. Ad aliud
patet ex hoc. Nam cum dixerit dis-
cipulis non est opus nobis ut quis te
interroget sed non est opus tibi legitur
cum sepius et interrogasse et interro-
gatum fuisse sed tunc interroga-
vit discipulos quia hoc erat opus eis. Sed
magis interrogat ut alios doceat
nec [illegible] ex interrogatione alterius
didicit conceptum cordis. Dicitur
interrogo fuisse notam [illegible] sicut
ignoranti quod est [illegible] quia hic interro-
gat [illegible] didicit qui prius quam
interrogaretur interrogantes novit
conceptum quod erat ab deo verbo.
Credimus quia a deo existi. Pri-
credebat hic discipuli. Ad hanc quoque
verba hilarius .vi. de trinitate [illegible]
[illegible] dixit [illegible]
deo exisse et venisse in mundum.
De [illegible] admirationibus habuerunt
discipuli quod frequenter hec audierunt
sed de [illegible] domine credamus
quia a deo venisti sed credimus
quia a deo existi [illegible] quod inmittit est
quod exivit hec discipuli credebant cum
a deo exisse quia agebat ea que
dei erant sic cognoscebant occulta
filia et cordium [illegible] quod inmittit est
quod non filius exivit quia nasci. Exi-
tus enim filii [illegible] nativitas. [illegible]
[illegible] ex [illegible]. Et non [illegible]
corporibus exortus filii a principio dicitur
significatione nativitatis [illegible] inchoatione

eius. Exiit a patre filio dicitur
nativitate filii in quo non dicitur inchoatio
eius. Exiit igitur dicit significatum
et consignificatum puta quod significat
nativitatem et consignificat ea
in tempore. Cum igitur consignificatur de se
exivit consignificatio quo ad significatum
tamen non [illegible] quo ad consignificatum quia
non variatio temporis est in nativi-
tate filii dei. Deinde cum dicitur Dixerunt
instruimur discipulorum fides corpo-
ralibus firma. Credebat esse
perfectos esse in fide [illegible] operat
Credimus. [illegible] autem [illegible] esse perfectos
ut humilia sapiant [illegible]
non creditis. Unde [illegible] hoc
istud verbum super beda [illegible] legitur duobus
modis [illegible] insultando [illegible]
non creditis. i. tarde est quod creditis
qui diu [illegible] non distulistis. Alio
per legi affirmando quasi [illegible]
insultando [illegible] interrogative
ita quod [illegible] est exprobratio
tarditatis discipulorum. Nunc autem affirmare
fides corpus ut sit [illegible] est quia
creditis sed tamen imperfecte, quia venit
hora et nunc venit. i. in promptu est
ut dispergamini [illegible] 30
Zacharie [illegible] percute pastorem et
dispergentur oves gregis [illegible]
relinquetis. Ipsa hora [illegible]
talem solus [illegible] solitudo
non excludit divinum auxilium
tribuendum. Quia non sum ego solus
quia pater mecum est. [illegible] non enim qui
corporis presentia discipuli carne
sua eum carnem [illegible] mente
reliquerunt fidem. Quod ergo dicit hec
locutus sum. Nunc est inicium [illegible]
perturbamini et quod non creditis
relinquetis. Hic autem apparuit ille
cleophas qui cum [illegible] loqui
nesciebat quod ei contigit nar-
rans. Nos autem sperabamus quod ipse
esset redempturus israel. In quo [illegible]
[illegible] alii reliquerant [illegible]
[illegible] carne sed descendo eius fide

Deinde cum d[icit]: h[aec] locutus sum vob[is]
po[nitur] discipulo[rum] confirmatio. Dupliciter
e[nim] q[uod] dispergeri[ntur] i[n] pressura c[on]fo
rtat[ur] aut[em] eos xpus d[icens] q[uod] lz
dispergendi i[n] pressura qua[m] habituri
erant p[ro]p[ter] recep[ti]o[n]e[m] sp[iritu]s s[an]cti tunc
c[on]tra p[re]ssura[m] potuit eos eruere
a pace xpi. Et h[oc] e[st] q[uod] d[icit] h[aec]
locutus sum vob[is] s[cilicet] de pressura
et de tribulacione ventura ut accepto
sp[irit]u s[an]c[t]o in me pace[m] habeatis qua[m]
pace[m] no[n] dabit vob[is] mundus q[uia] h[oc]
q[uia] i[n] mundo p[re]ssura[m] habebitis et no[n]
pace[m] s[ed] no[n] ob[stan]te pressura mundi
confidite i[n] me et vincetis sic ego
vici. No[n] e[nim] ego sicut d[icit] aug[ustinus]
vicissem mundu[m] si mundus vinceret
m[em]bra mea. Circa hanc victoria[m] tamen
s[ciendum] q[uod] primo q[uo]mo[do] xpus vicit
mundu[m]. Vicit a[utem] xpus mundu[m] p[ri]mo
vince[n]do concupiscentia[m] carnis
et laboribus et passionib[us] ad philip.
... usque ad mortem crucis
2o vince[n]do concupiscentia[m] oculoru[m]
p[er] paupertate[m] ... paup[er] et inops
sum ego. 3o vince[n]do superbia[m] vite
p[er] humilitate[m] ... discite a me q[uia]
mitis sum et humilis corde. Vicit
et xpus mundu[m] q[uia] principe[m] mundi
eiecit foras. Jo. xij. Nunc princeps
huius mundi eicietur. 2o
videndu[m] e[st] q[ui]b[us] vincit mundu[m].
Vincit a[utem] mundu[m] p[ri]mo q[ui] nascitur
ex deo. j. Jo. v. Omne q[uod] natu[m] e[st]
ex deo vincit mundu[m]. Ratio a[utem]
h[uius] e[st] q[uia] qui natus e[st] ex deo h[abe]t
semen dei s[ed] ex cuius virtute
resistit mundo et peccato. iij. Jo. v.
Omnis qui natus e[st] ex deo peccatu[m]
no[n] facit q[uonia]m semen ip[s]i[us] in eo manet
et no[n] p[otes]t peccare qui ex deo natus
e[st]. Alia r[ati]o ad h[oc] e[st] q[uia] qui nascit[ur]
ex deo nascit[ur] ex sp[irit]u no[n] ex
carne. Tales a[utem] agu[n]t[ur] a sp[irit]u
tuo a mundo. Ad ro. viij. Qui sp[irit]u
dei agu[n]t[ur] hij filij dei sunt.

ad gala. Sp[irit]u ambulate et
desideria carnis no[n] perficietis.
Vincit 2o mundu[m] qui h[abe]t perfecta[m]
fide[m]. j. Jo. v. H[aec] e[st] victoria que vincit
mundu[m] fides nostra. Ratio a[utem] huius
victorie e[st] q[uia] fides facit eterna
subsistere i[n] nob[is] ex q[uo] subsistere
vilescunt nob[is] omnia temporalia
unde ad hebr. xj. Fides est substa[n]tia
reru[m] sperandaru[m] i[d est] p[er] qua[m] res
sperande subsistunt i[n] nob[is]. 3o
videndu[m] e[st] quid hortatur nos ad
vincendu[m] mundu[m] et primo hortatur
nos exemplar ... ut dic[it]
hic. Confidite q[uia] ego vici mundu[m].
2o hortatur nos finale premiu[m]
q[uia] qui vicit consequ[itu]r immortalitate[m].
Apoc. ij. Vincenti dabo edere de
ligno vite. Et ibidem. Qui vicerit
no[n] ledetur a morte. 2o consequ[itu]r
eterna[m] stabilitate[m]. Apoc. iij. Qui
vicerit facia[m] illu[m] columpna[m] i[n] te[m]
plo dei mei. 3o qui vicit sig
no dei signabit[ur]. Ibidem. Qui vicerit
scriba[m] super eu[m] nomen dei mei.
H[aec] a[utem] scriptura e[st] ex h[oc] q[uod] a[n]i[m]a
assumitur in ... abissu[m] deitatis
Deus h[oc] ... Ibidem qui vicit sic vestietur
vestimentis albis h[oc] a[utem] vestita
est stola anime et corporis. 4o qui
vicerit intellectu[m] ... illuminabit[ur].
Apoc. ij. Vincenti dabo manna
absconditu[m]. Et calculo nomen
novu[m] scriptu[m] q[uod] nemo scit n[isi]
qui accipit. Cap[itulu]m xvij.

Haec locutus e[st] ihesus. In p[re]cedenti
xvj c[apitul]o dictu[m] e[st] q[uod] xpus ... fa
ciebat p[ri]mo cu[m] confir
mabat discipulos. Hic s[ed] humilit[er]
2o verbo erudiendo. 3o subsidio
orationis. De primis duob[us] h[ab]itu[m]
e[st] i[n] p[re]cedentib[us]. De 3o agit[ur] i[n] hoc
c[apitul]o i[n] quo xpus orat petendo ad
a patre. Orat a[utem] 3 modis p[ri]mo
orat p[ro] se. 2o p[ro] ap[osto]lis i[n] manifestatio
ne ... hominib[us]. 3o p[ro] illis qui
erant credituri p[er] ap[osto]los. Nota

Vince[n]d[o] mund[um] ...

cibus in x° p'ntaris q z i. p' quos de-
re x° pmat. d. p° q p° pmittitur co-
dicos hus peticois siue orois
2° po° oro siue petico i. tunc
clarifica me. Cadicos at st
tres. D2 cum petico suppone de-
notoem i petere. 2° dz ee fruc-
tuosa. 3° dz ee vocal. pmo g°
ag° de deuotoe petet'. 2° de
fructu petitois i. p'duxit hoc
3° de voce i. ego te clarificaui
Circa p'm ad p'm d' h' leuatis ei' he
z subleuatis oculis i celum. s. p
deuotoem. b. i. x° ihe sursum ele-
uatis oculis dixit p'r gracias ago
tibi. Orauit g° x° deuote
q p z i subleuatoe oculoz
ps. Ad te leuaui oculos meos
2° orauit humil' z reuerent'
q orando dix' p'r. 3° orat
ex c'plaic' Orauit cum vbo et
fc'o. th' ad eo m m. vn de
fco dc Aug'. p'phc cum oculos
i celum leuauit ut nos doceat co-
i celum leuauit ut nos doceat co-
t'fiom queee i oroibz ut sta
tres sursum aspicia quo oculi
tres sursum aspicia quo oculi
carnis solus z ment's. De
vbo dt aug' i oro q posat
x° orare silencio s3 noluit ut
orom qua p nos ferat nota
faceret nob'. itaq exhibet se
nō solu pratore ap' p'rem
s3 z doctore ap' discip'l'os. Dein
cu dt p'duxit. Agit de fructu
peticois qui e dupx. de z° i.
sicut dedisti ei. circa p'm no
e q ex clarificatoe filii sequit'
e q clarifica° p'ris ex hc cum q
filius e notificat q mundo z eius
clarificat p'r filius z exhc cla-
rifica° q° ei clarita agnoscit'
Claritas at filii ducit i claritate
p'ris. vn dt ilra p'duxit ho
sc'. p'ris. Clarifica filium tuum
s. p' p'romeat filius tuus i a clari-
ficat q clarificet te i. claro te
ondat cora mundo. z c filius

clarificat q clarificat p'rem. vl
q° h'ita noticia filii h'r noti-
p'ris. id e q filius i a clarificat q
notificat p'rem. Dein cu dt
Sicut dedisti ei po° z q fruc-
tus qui e b'tifica° fidelium. 2° ubi 125
adulterii e q deus ab eterno de-
saluandos x° p p'destinacom
h'c cum p'ordinauit ab eterno q
eos h'ituri uita eterna me x°
Inhc at notifica° claritas x°
q fideles c'sequunt uita eterna
me x° ut i p'ont qui fuit d' dati
p eterna p'destinacom d' deu'
effectu p finale glorificacom
z h'c e q petiuit x° dt. Sicut
dedisti ei ptate omnis carnis.
onde q dedis ei ptate oibus
carnibus ut omne q dedisti ei
p eterna p'destinacom det eis
uita eterna p finale glificacoz
Et si qua° que e uita eterna
vnde h' e uita eterna ut cogn-
scant te solu ver deu z que mi-
sisti ihm xpm. Dein cu dt Ego
te clarificaui. Cui° q° petico
e vocal z h'c q° x° me verba°
clarificaui q' ipm clarificauat
p'r z h'c e q dt x° ego te clari-
ficaui sup terra op' consummaui
quod dedisti m' ut faciam h' at
consumato fuit q obediuit x
p'ri usq3 ad morte. Erat ab
Deo° vbo venit ho. s. h'c cum vi-
q x° n'cessitaba° ad hom q e fu-
Ad hac qom vnz agit dil'g i qua
visioe vnu suppont q° h' e
q omnia que fuit i tpe ta'
h'c suppone d'na q tc uo st
i tpe at ho panis x° fuit i dis-
pone d'na ex hc p° sc° solo
homib' venat cum ho a no q°
qua notitare x° patris q h'
dispom d'na digilare vel mo
to qui e ab deo vbo clarifica-
tum tuum sic cum dt h'plai x° fu.

petr° d'i b'n' ea

b uerus filius oritur eternaliter ab eterno adoptione
... nitate non mittitur parol.... patris
non carnis sed tamen non indiget
clarificari quia ab eterno claritatem
habuit. Ad hanc quoniam dicendum est quod hic
claritas quam petit christus potest uel
duobus modis uel quia eam petat
pro humilitate nam hylarius venit homo qui
flagellandus crucifigendus est
sed clarificat eum pater dum sol de
cursu operis sui deficit in morte
tua et terra mouetur et religionem mundi electa
sumit quia dicit hylarius clarificat pater
filium dum ostendit ...at paradoxe sua
2o potest intelligi quod christus petat claritatem
resurrectionis ut sit sensus venit hora ...
minande humilitatis et pamis peto
ergo ut non differas fructum claritatis
resurrectionis et hoc est quod dicit littera clarifica
filium tuum ut filius tuus clarificet te
et qui dixit resuscita me et
manifestabo toti orbi per me
Ad argumentum primum quia christus petit clarificari
quantum ad humanitatem quae in vinculo
mortis humilitate et in ascensione
exaltata est. unde de humilitate et
exaltatione christi dicit apostolus ad philippenses 2o
semetipsum exinaniuit etc.
... cum dicit de humilitate. 2o de cla
ritate ... quod deus exaltauit
90 3o quaeritur de isto verbo ut filius
tuus clarificet te clarificas
cum patre est eterna quae angetur
non minuitur potest. Ad hoc ... augustinus
dicens quod pater non dicitur clarificari
quia de nichilo clarificat magis
clarum sed quia sua claritas ma
nifestat hominibus ... cum deus
trinus atque ... et in iudea ...
at christus fuit et manifestauit ...
.. 4o quaeritur de isto verbo
Dedisti ei potestatem omnis carnis
sed hoc enim intelligitur quod filius sit minor
patre quia ab eo accipit ... ergo hoc
potest intelligi duobus modis ... de christo
... quia pater ... .
dedisti ei virtutem communicandi ... et po
... potestatem omnis carnis id est
omnibus hominibus ut accipiat potestatem
pro toto ... et hoc ... non ... aliquam
minoritatem ... quia minoritas et
maioritas attenduntur penes
magnitudinem ... non ... modo
... sed ... pater habeat ...
a se et filius ab eo ... ... non
... aliqua inequalitas inter patrem
et filium quia una est essentia in patre et
filio. 2o potest exponi istud verbum
de christo secundum humanitatem ... deus enim
assumendo humanitatem ad unitatem
personae dedit ei potestatem omnis carnis
et hoc ut pater ... filio ... carni
... Dedisti ei potestatem omnis
carnis et hoc ut te glorificet
et notum faciat omni carni
quam dedisti ei faciendo eum caput
super omnem ecclesiam vel ... christus
quod filius in humanitate assumpta est
reductiuus omnis carnis
Ad argumentum primum ... quod dominium
... dato non ... aliquam mi
... ut ... in filio sicut
... 2o ... de christo secundum
humanitatem non ... quod
tale ... sit filius minor patre
et ... 5o quaeritur de illo 90
verbo hec est uita eterna ut cog
noscant te ... hec enim ... beatitu
do sit in uidendo ... si
si ... beatitudo est in uidendo ... de
... possit suspendi a ...
et ... ab eo ... ab ...
non amabit quia ... est ...
... Ad hanc ... non
... aliquam ... beatitudinis
... Ad ... ...
... ... dicendum
... ad ... ...
... ... duobus
modis ... potest ...
... ad ... ...
... ... dicendum
actu ... opera ... ...

10

no est bti ß i ss. 2m q not e
q si opa que exterit a forma
intali st quoda piuiec q m
telligere viuet nobilissim vi
ue est qz int intelligibile sit
vini sez q qui intg int vel et
na fit vim cuicat e tibi nita
etna que e ipa btitudo 3m q
not e q amdz e mo ocb int
ad hac visionem desidat cum
amas ymmint p ficia p obiectu
btificu que pficio ex p b q
e puis int. q sez q bti do
no e t amoe ss sua scbam th q
desidium pt scbam btitudis
delca at sine finito sez scbaz
btitu sicut detoz t gpletu e
qui eni o btificu est puis
lt quiescat nobt i eo t i eodem
delca. Alia opio e q btido s
scbam sua e vision e t amoe ss
scbam sua e vision e t amoe ss
puali t amoe cuiq vo est q
btido e ex ho q o btu e puis
sub voe finis t boni h no est
puis no q finis t bom e obiectu
hot p btitudo e ultiata pu
obi btu h at pucia e sb voe
amat p q qui eni o e puis sb
voe vi ad hue restat ut sit puis
sub voe amati. Distinguit at
h pouo m desim t amore q
desim e re vi nondu hite t io
i talibz no pt ee btido. Amor
at e vel vihite t i tali pt ee
btido p q cum no so desidat
ut o btu cu sit puis int
ut p mo nisi ß e desidat ut sit
puis ap mo amat quo go di
tebat tta po q nos desidabat
ut o ee puis int deo q esce
bat i o sic pute obmittebat
am amor p ad que sez quies
inqui cum quiescat nobi ve vi
sui sitamdet tido hac pom
Dic ß e ad dem salut tuq ipe
no int ut excludere a pitla
btitu ac amois ß fortio sic

Actu · sicut

magis fruitio dei visioe q de
amoe p distinct statu ß
eni status distinguit a statu pue
peuib fide t visiom hic e i status
e enigma t enigmate aut
enodato succedet visio no
at distinguit status a statu
pcb amore t carite qr caritas
no euacuat ß magis pficit
40 Quarto queritas de verbo ut qq sicut
te solu verbum dicit s ht eni vi q
solu pv sit unus deo t sez opio
ari q filiq no e de q p vi q
btido no sit i visioe spe sez q
lodo ß debti e no fit inteoz de
spu s ß som de pre t filio.
Ad solom h q omis d e hic
Tom q filig no excludi a ut te
deit e q vo e qz ipe dz e e ozdo
ilboz ut tet que misisti
thuxom cognoscat te so vm
dm et i ipsu ozie saluz no
excludit deitate a fio ß magis af
fimat deitate de fio. N ipsu
ozdiue h som excludit fim a
deitate ß excludit ea que no pti
cipat deitate p cam q deitas
p eam e ditas ut ast ß h excludit
dos putat nob t dos p ptica
Ad arm pm pz Ad 2m arm
solut aug q m de t. ca. vii
cum tt at hac uni Dat aug
q no iato pre t fio no excludi
spc s q vo e qz qub e q noi o
pre t fio int s qr spe sub e
utq amboz s pris t fili
t i ideo excluia addita
prit fio no excludit spm som
Quarto queritur de verbo corpo
sumani to h cunio vi vi
qz opa fuit qsiatu p pa
ß dih ilba adhu no fuiat
passa. Ad h d h e ß aug t di
ly salua oz uti p ptitu p futo
t q vo e qz sic ptitu est eiunta
noti de re futa fuit certissia

vn̄ ꝯ p̄ hac c̄titudīe ꝯsuasse
se dixit q̄ se cōsūmaturū c̄
c̄tissime nouit, hoc ē mō lo dī
usi s̄t p̄phe sicut ibi ffoderūt
man⁹ meas ⁊ pedes meos
tū tū hoc eēt futurū ꝫ p̄ c̄titu
p̄phie us⁹ ē p̄pha p̄ito p̄ futo
Deīn cū dt Et nūc clarifica
me positis cōditoībꝫ petit
po⁹ ip̄a petitō vn̄ dt salua
Et nūc clarifica me tu pr̄
apud temetipm̄ claritate qua
hui p̄ius q̄m mundus fiat,
Illa cū claritas fuit claritas
et̄na q̄ filius fuit eq̄lis pr̄i
quā nūq̄m amisit, g° istā nō
debuit pet̄e ex q° habebat ea
Et̄ istā q̄o nō p̄ excluda ē
illa opīo ꝛo ē dāmd q̄ḡ dixerūt
ubi, Et ꝫ ad p̄m nō ū dicē q̄
q̄da dixerūt sic dt aug⁹ q̄
hō nūta ī ūbū quā q̄d sīoꝫ
petit hic saloꝛ ut sit s̄s⁹ īn
bzōe q̄ hic petit fact ī suo
tpe q̄ aū oīa tp̄a statuisti
s̄ ut h̄uātas q̄dā ī ūbū
t hōīnte ī dūi h opīo h̄eti
cae Aug⁹ vō ē ꝫ aug⁹ ī dig̃
q̄ ex ista q̄sīoc nō p̄t dici
q̄ ūbū augea̅ ac si p⁹ hūiīꝫ
ad nup̄s ꝯ p fidē ⁊ aug⁹ eꝫ
q̄ ūbū ē de⁹ b1° ⁊ de⁹ eāt
ūbū n̄ p̄t dici q̄ ex ūbo ⁊
ex hōīe fuit p̄nānā ex q°
s̄c⁹ q̄ ūbū vīcet ī s̄e q̄m eāt
⁊ q̄ eāt Si āt ita ē s̄c⁹ q̄ h̄ua
p̄t si cōmūo ē ī ūbo tū ūbū
nō sit auctū nō mutatū exoh
n̄ ip̄ sit ī s̄e s̄c⁹ q̄ ē annllata
Et ꝫ ad vī ūt tū q̄o nō
nō ūd ē q̄ ad hūi p̄t mt⁹ ī
mōib pmō° q̄ hōa ī disp̄oe
agentis ꝛo° q̄ hōa ī s̄ūpo
s̄ q̄ actu p̄ticipa ab aliq°

Claritas q° qua xp̄c petiuit
fuit glā h̄uānitatis s̄ q̄ fuit
ab et̄no ī p̄destinaoē dīna
ꝫ ī tp̄e p̄t h̄apata ē ac⁹ ab
h̄uāi⁹. Et Sic ēt g° petit xp̄c
ut id q̄ fuit ab et̄no ī p̄desti
naoē fiat ī h̄uāitate eq̄ī effu
s p̄fectōe, ⁊ tūc ē s̄s⁹ ūbꝫ
Et nūc clarifica me ⁊c. ī
clarifica me nūc sic clarifi ⁊c̄
ut sicut tūc clarificasti p̄dē
stinaoē ita nūc clarifices
p̄fectōe ac si dicat fac ī suo
tp̄e q̄ aū oīa tp̄a statuisti,
Ad ar⁹ p̄ꝫ q̄ nō loꝛ de clatē
et̄na ī qua ē equal p̄ri ꝫ de
claritate h̄uāitatis quā h̄itur⁹ eāt ī
tp̄e Aliq° p̄t dici q̄ xp̄c loꝛ de
claritate et̄na ī qua ē eq̄lis p̄ri
ꝫ illā nō petit sūp̄ ꝫ ut fiat
nō hōibꝫ ⁊ tūc ē s̄s⁹ illā cla
ritatē manifesta ī qua s̄ū eq̄l
tibi ut sic ab et̄no aū q̄m mūd⁹
fieret fui equalis ita h̄ ē sic
aliis manifestū vn̄ ī coꝫ dt
saloꝛ Clarificat⁹ s̄ūm ī eis
ī ī ap̄lis ꝫ at clarificaō fuit
q̄ ap̄li credebāt ip̄m eē eq̄
lem p̄ri ꝛo vō ex q̄ōib p̄t e
q̄r ūtrūꝫ s̄c vā ffilius dī ē
p̄destinat⁹ ab et̄no vī q̄ p̄
q̄ solus eāt ē p̄destinai
g° iste t̄min⁹ p̄destinat⁹ eō
ab eāturis° dī ꝫ ūr eātū
ī nūc fi° dei ab et̄no g° ⁊c
Ad oū q̄ q̄ q̄t filius dei p̄nū
q̄t fi° hōīs p̄ q̄uam etiā° ꝫ ē
p̄destinatū q̄t fi° hōīs g° ⁊c
Ad hac q̄o nō vn̄ ag̃ ī sīa dis
q̄ quicūq̄ nō uult n̄re fiū
dei eē hōīem nō ꝫ n̄re p̄ū
eē p̄destinatū s̄ dist̄igs tūg
q̄ p̄ s̄ q̄ ē ūbū nō ē p̄desti
q̄ vō ē q̄ q̄ ē s̄mp̄ tū fuit
et̄nis ⁊ sūe inito n̄ ē p̄destinatū

ꝓ

quia predestinatio est vera aliquo
habitu et ex eadem causa consequenter necessaria
ista filius dei est predestinatus quia
in ista propositione predicatur antecessionem veri ex
quo est predestinatum que quidem an
tecessio non est vera filii dei. hoc autem si
quia homo dicitur predestinatus primo propter
gratiam unionis quia iste homo non habuit
ex natura sed ex gratia quod esset filius dei
2o propter gratiam supernaturalem ad quam
anima eius fuit preordinata ab eterno
3o propter gratiam capitis quia iste homo non
habuit quod esset caput ecclesie ex natura
sed ex gratia unionis patet et eodem
cum additione quod filius dei est predestinatus
sic quod homo [illegible] quisque
[illegible] predestinatum hunc
eundem [illegible] hominibus [illegible] sed quando dicitur quod
filius dei est predestinatus in quantum
homo antecessio importata propter
hoc [illegible] supposito et est clauditur
eius ad quod est ordinata natura humana
putatur esse ista clausa ut vera
humanitas que ex divina ordinatione
et gratia habuit quod esset in supposito filii
dei et sic hoc est vera. Ad argumentum in contrarium
patet ad primum dictum est quod hec dictio predestinatus
includit in se duo predicata scilicet positivum
et [illegible] quia in predestinatione qui
[illegible] gratiam primo [illegible]
ut copulatur in predestinato sed in predestinatione
destinatione [illegible] copulatur ad in predestinatione quidem
de presenti non de preterito sed de futuro
et non [illegible] [illegible] fuit filius
dei ab eterno ergo non fuit predestinatus
sicut homo [illegible] fuit
[illegible] propositio [illegible] ab eterno
[illegible] ab eterno [illegible] fuit [illegible]
tua gratiam et gloriam [illegible]
predestinatus. Et ut dominus est predestinatus
[illegible] quod includit [illegible] ad [illegible]
gloriam ut gratiam [illegible] ad [illegible]
predestinatus ad hoc [illegible] filius autem

dominus destinabatur ad hoc [illegible]
sed magis [illegible] habitus hunc
[illegible] filius dei est predestinatus
sed [illegible] addit
Ad argumentum altius patet [illegible] est quia
[illegible] angelus [illegible] dicitur
quod filius hominis [illegible] non est
intellectus [illegible] reduplicative
[illegible] ut expressa [illegible]
[illegible] quod filius dei est
predestinatus sed sicut homo.
Manifestavi nomen tuum hominibus
[illegible] orat pro se ipso
hic orat pro suis scilicet pro apostolis
et duo facit. primo orando pro perfecta
apostolorum stabilitate in bono et
liberatione a malo. Secundo [illegible]
[illegible] duabus [illegible] ponit
[illegible] orationis [illegible]
[illegible] duabus [illegible]
[illegible] vobis ex parte discipulorum
2o ex parte [illegible]. Ego pro eis rogo
Circa primum tangit [illegible] et [illegible]
que ordo [illegible] pro discipulis est ex
quo [illegible] notati [illegible]
[illegible] obedientes et sermonem
[illegible] et nunc cog
[illegible] ad primum dicit
[illegible] clarificavit [illegible]
clarificatio inchoata [illegible]
manifestavi nomen tuum hominibus
quos dedisti mihi de mundo i.
quos de mundo vocasti ad
[illegible]
[illegible] ad [illegible] cum
Et vos que [illegible] de mundo
subditur tui erant scilicet per eternam
electionem et in [illegible] scilicet ad
[illegible] per doctrinam [illegible]
Ecce ego et pueri mei [illegible]
quos dedit mihi dominus. Deinde [illegible]
Et sermonem [illegible] [illegible]
dicitur [illegible] et sermonem tuum
servaverunt i. sermoni tuo obedientes
[illegible] [illegible] mandata mea
et servat [illegible] quod [illegible]
Et [illegible] si [illegible] in me et

ꝓ pdestinacio

Verba mea in vobis manserint quodcumque
volueritis petetis et fiet vobis.
Deinde cum dicit: Et nunc cognoverunt
ponit secundam rationem exaudicionis et est quia
crediderunt, scilicet quia fide sunt
exauditi. Pro primo ostendit quos
audierunt a Christo doceri et postea con
cludit quod crediderunt, ibi: Et ipsi
acceperunt. Ad Romanos x dicitur
Et nunc cognoverunt, scilicet deinde
docet quod omnia que dedisti michi
abs te sunt, id est cognoverunt quod doctrina
eius quantacumque processit a te
quia verba que dedisti michi dedi eis,
id est eis quicumque doctrinam quam
tu dedisti. Deinde cum dicit: Et ipsi
acceperunt, concludit fidem apostolorum;
unde dicit: Et ipsi acceperunt, id est intel
lexerunt atque tenuerunt, tunc
enim verbum accipitur quando percipitur;
unde dicit: Et cognoverunt quia a te
exivi, scilicet divina natura. Et ne ab
crederet quod ista cognitio esset per
speciem tamen, per fidem subdit: Et
crediderunt, scilicet vere hoc enim erat non
cognitum quia non credere precedunt
ergo quia tu me misisti. Ubi secundum Augustinum
idem est exivi et mittit, et hoc est ut
secundum humanam naturam et ypon mitti in
mundum quia ad humanitatem et ypon
exivi idem est quod veni, ad divinitatem
non solum quia sic exivit a patre ab eterno
quantum ad divinitatem et tamen mittitur in
tempore quia in tempore humanitatem assumpsit.
Ad Galatas 4: At ubi venit plenitudo
temporis misit deus filium suum factum
[illegible] at tamen commendat Christus de
fide sue humanitatis discipulos quia per
fidem humanitatis assumpte prius ad
intelligentiam divinitatis veniunt; unde dicit
Augustinus: quia qui contempserunt Christum
humilem non meruerunt agnoscere
sublimem. Deinde cum dicit: ab deo
verbo Manifestavi nomen tuum
venit hodie [illegible] superius dixerat
quia [illegible] hoc [illegible] non in primis

loquitur ubi ex quo sequitur non de
manifestandum quia qui mani
festat non in publicis sed palam loquitur.
Ad hanc questionem dicendum quod Salvator
utitur hic preterito pro futuro sicut et ibi:
Omnia que audivi a patre
meo nota feci vobis, hoc est cum non dum
fecerat, sed loquebatur quasi fecisset, quia
immobile erat per sui prescienciam quod erat ut
faceret. Sed queritur ad dictum, cum dicit:
Manifestavi nomen tuum hominibus,
quia enim manifestatur est ignotum,
sed nomen domini non fuit ignotum in
Judeis, unde ps.: Notus in Judea deus, etc.
Ad hanc questionem dicendum quod verbum Augustinus
in alio dicit quod sic invenitur dicitur,
ut cum dicitur vocabula vocantur etiam
non omnia ac penitus possit ab
scondi exceptis cum paucis
in quibus nimium nequitia depravata est
unde sic quod humana dicitur in
hunc facturam auctorem. Sed dicit quod
Augustinus quod nomen dei omnibus est quod
omnibus est notum, sed tu dicis de
nomine domini potest enim cognosci deus
sub voce omnipotens, puta quod est
quidam cuius sunt quia facit celum et
terram et hoc modo deus notus fuit et
gentibus antiquis imbutus
fide Christi, sed potest deus cognosci
inquantum est quidam sunt omni soli
et ulli alteri debetur cultus latrie
et hoc modo Judeis fuit notus in Judeis
in quos non fuit ydolatria,
sed potest cognosci deus inquantum est
pater Christi qui tollit peccata
mundi et sic hoc nomen domini
fuit occultum in Judeis et hoc
modo dicit Salvator manifestavi nomen tuum
hominibus. Sed queritur ad dictum verbo, 70
scilicet manifestavi nomen tuum hominibus.
De quibus hominibus intelligitur, dicendum quod
potest intelligi de omnibus qui erant credi
turi ad verbum eorum et ad verbum
apostolorum, quia enim manifestavit
aperte ipsis manifestatur, quod loquebatur eis

sicut dicit paulus apostolus ad Cor-
in experimentum querit eius qui in
me loquitur xpc. Talibus enim qui cre-
diderunt manifestum est nomen dei quia ...
per xpm ... habent morum saluatorem
uti preciosum ... sit ... mani-
festaui .i. manifestabo per me ... per
alios. Alio modo potest dici quod illi homines
quos dicit seruauit ... nomine
patris sunt discipuli et homines magis
... [illegible] ...
ubi aque de quibus dicit hic ...
intelligitur de discipulis. Iustificat ...
quos dedisti mihi ego custodiui et
nemo ex eis perijt nisi filius perditionis
Et ... uno modo de discipulis ...
et alio modo de discipulis quando dicit manifesta-
Jo ui nomen tuum hominibus quos dedisti
mihi. Tui erant et mihi eos dedisti
... alij sunt
patris qui non sunt filij quia est filius
quia sicut pater est ... et filius
et per ... quia quod est patris est filij.
Ad hanc questionem supposito ...
augustinus ... et ... fuit
filius non tamen ... fuit homo quia non ...
sunt humanitas assumpta ... uno
supposito ... solo ... Dicendum
... sunt homo ... alij habent ...
qui ... habent homo dei ipse filius
... homo non potest
... ut homo intelligens ...
quia eadem persona filius dei et filius hominis
... si filius dei habet omnia ... filius
dei qui est homo habet omnia filius dei
ut sic habet omnia ab eterno ...
filius dei ... homo ut sic non
habet omnia quia non ... homo
... quia ad potuit ... dans ...
per gratiam datum est quia filius hominis
esset filius dei ... intelligens ...
... dati ... capiti
ex hoc ... aliqui ... qui
incorporati ... membra capiti
... fuit caput ... homo

... enim ... sit caput ecclesie
... homo qui est deus est caput ecclesie
sic ... non esse fuit homo ... non esse
habent membra ... que
... incorporata ... capiti homini
Ad ... dicit ... omnia erunt
filij dei ab eterno ... omnia
erat ab eterno filij dei ex parte
hominis quia non ab eterno fuit homo.
Aliter potest dici et ad questionem et ad argumentum
quod omnia que sunt patris sunt filij ...
... ab eterno
... omnia erunt sua
... saluatorem quando dicit de pre-
... .i. a tempore ... habebunt
... dat deus filio per
... omnia sua erunt ...
... quando dicit ... de-
... quia omnia sunt mea
... ab ... Et cre-
diderunt ubi dicit augustinus quia crediderunt
... stabiliter ... exiuisse quia ...
... petrus ...
Ad hanc questionem ... augustinus ...
ubi ... est quo ... deus
filio ... deus ... homo ... filio
... illius ab instanti
sue conceptionis fuit plena sancti
... plenus gratie et ueritatis
Et ad ... ipse ... theo-
... Alio modo potest
dici quod ... dei filio ...
... fundator et doctor ...
... non ... dei ...
... non ... id dei ...
... qui ...
... fundator et doctor
sic enim ... dei filio
ut esset ... dei ... esset ...
plenus ...
... nidea ... solo ... qui ...
quia crediderunt ... potest ...
... crediderunt ...
sua ... quia ... credebat ...
qui illuminauit animam illius.
Alio modo quia crediderunt ipsum esse ...
a patre per quam ... acceperunt

uti docent voces diui ad arc[us]
dicit angeli qui ibi post preteritu p futuro
propter certitudinem vel accepto ei
spiritu sancto crediderunt firmiter et
incontusse. Deinde dicit. Ego
pro eis rogo per quod notatur quod posuit
voces orationis que sumuntur ex parte
discipulorum hic ponit voces que sumuntur
ex parte sui et sunt tres. Prima est
clarificatus sum in eis. Circa
primum primo ponitur vox, secundo removetur quedam
dubitatio et omnia. Circa ad primum
hoc si dicat. Ideo dignum est
ego rogem pro illis qui spalis sunt
mei tales autem sunt discipuli quos
dedisti mihi hoc est quod dicitur littera ego pro
eis rogo scilicet pro discipulis et non pro mundo
id est non pro mundi dilectoribus sed pro
hiis quos dedisti mihi in principio salva
Act. xxvii. dicitur paulo donavit
tibi deus omnes animas qui navi-
gant tecum quia tui sunt scilicet per eternam di-
lectionem et mihi eos donasti scilicet eos
salvandos. Hoc quoque mea credit.
Deinde dicit. Et omnia mea
removetur quedam dubitatio tamen
quos dedisti mihi. Ex hoc aliquis posset
suspicari principatum filii diminui
nomine et ideo hoc excludens dicit.
Et omnia mea tua sunt. Sed ab eo
ac si dicat hec audies quos tamen
mihi eos dedisti putes eos esse alie-
nos a te dico quod mea sunt tua.
Et ne aliquis audies quod tui erant
dico quod tua mea sunt. Deinde
cum dicit. Et clarificatus sum posita
vox ex parte sui ac si dicat ideo
dignum est rogare pro illis quibus
clarificor tales autem sunt discipuli
quia clarificatus sum in eis et ponit
preteritum pro futuro quia in proximo debe-
bat quod eius claritatem cognita
debat reddere claram predicationem
in populo. Deinde cum dicit. Et iam non sum
in mundo posita vox ac si dicat ideo
dignum est ut rogem pro illis quos

relicturus sum ad te venio dico
tales autem sunt apostoli quia ipsi sunt in
mundo ego autem reliquo mundi
presentia corporali ergo pro eis rogandus est
Et hoc est quod dicitur littera Et iam non sum
in mundo id est in proximo est ut relin-
quam mundum. Et hii sunt in mundo
scilicet presentia corporali et ego ad te venio
scilicet in quantum homo per participationem glorie tue
Nono queritur de illo verbo
pro eis rogo non pro mundo quia Jo.
advocatum habemus apud patrem
ihesum christum iustum et ipse est propiciatio pro peccatis nostris
non solum autem nostris sed et totius
mundi. Ex quo sequitur quod rogat pro
mundo. Dicendum quod mundus accipi-
tur multipliciter in diversis locis ut dicit
hamo. Hic non accipitur sed mundus
pro ipsis fidelibus est ideo ut dicitur in
christianismum ampliat hoc non
accipitur salvator quando dixit Et iam
non sum in mundo et hii in mundo sunt
secundo accipitur mundus pro eo quod gaudent
mundus vel culpa et eorum accipitur
secundum eorum quos dedisti mihi de mundo
quia non erant de mundo non
secundum quia non venerit et gratia. Tertio
accipitur mundus pro includentibus reprobos
eternaliter hoc non accipitur quando dixit
Non pro mundo rogo id est non pro re-
probatis sed pro illis quos dedisti mihi
pro electionem eternam. Ad argumentum per
dicendum est et dicendum quod in quantum est de
se pro omnibus orat quia oratio sua
quantum est ex se efficax est ut va-
leat toti mundo sed tamen effectum
non valet nisi in fidelibus et electis
non reprobis quia ponunt impedimentum.
Secundo queritur de eo verbo quos dedisti
mihi utrum eorum dederit Ipse et
pater vel quod quia non eorum dat et
accipientes significat utrum eos
Ad quod respondetur quia indivisa sunt
opera trinitatis Ad ista quod dicitur augustinus
in originali dicitur quod sic quia eos dedit.
Est enim ipse deus et homo et ab deo

cum patre sed non homo cum patre quia pater
nunquam assumpsit humanam naturam
ergo verbum incarnatum est deus cum patre dicit
hominibus homini verbum cum patre non est
quia autem dedit patet quia dedit ipsa
electio sed verbum elegit. Non ego vos
elegi de mundo. Filius ergo deus
sunt dati cum patre et tamen ipse
homo de mundo eos accepit a
patre. Ad argumentum patet quia filius in quantum
deus dat et tamen in quantum homo accipit.
Sicut enim dicit augustinus filius dei homo
accepit eos quibus non erat ipsius
quia et deus forma sui accepit quia
quia et deus forma servi accepit
aliquis non sunt assumpta. Sed queritur
ab deo verbo. Et omnia mea tua
sunt quia hoc quod filius est filius quia tunc
est patris aliquis patris erat filius. Ad
hanc quaestionem dicendum est quod similiter dixit
salvator xvi capitulo dicens omnia quecumque
habet pater mea sunt. Sed tu ad vocem
accipitur id dominium quando studium habet enim
dominium sic accipitur de causalitate sit
[illegible] causalitatem scilicet quae
habet a patre habet a filio et eius. Et
dicitur dominium et dominium proprie convenit
patribus sicut est super bonitate
potestatis. Dominium et proprie virtute
potestatem propriam qua gubernat per se
operatione ut possit producere principium sed
ad argumentum dicendum est quod non mutatur dominium
de hiis que habet filius sed quod ad
modum formae sicut est filius
sed mutatur de hiis que habentur a filio
sic possessa sicut sunt scilicet clari
filio potest dici ad argumentum quando se
Omnia que habet filius habet pater
ergo pater habet filiationem quia verbo quod
tempore omnia non distribuit pluraliter
que distinguuntur filius a patre
sed distribuit pro creaturis. Sed queritur
ab deo verbo. Et clarificatus sum
in eis. Utrum hic claritas sit deus
in eis. Et nunc clarificatione
tu pater clarifica me quam prius habui apte.

utrum quando quia ibi petit clarificari
apud patrem. Hic autem dicit se clarificatum
in apostolis. Non autem in eadem
claritate esse apud patrem et in apostolis.
Ad hanc quaestionem quia eadem claritate est
de qua dicitur hic et ibi. Est enim claritas
sicut dicitur verbum et veritas
vel glorificatio humanitatis qua ab eterno
fuit in predestinatione et patribus quia
ab eterno fuit in predestinatione
[illegible] ad formam Christi. Dum resurrexit
et ascendit et sedet ad dexteram
patris sed [illegible] notificatum apostolis et per
apostolos aliis propter quam notificationem
dicit esse clarificatum in eis. Et autem
claritas cum dicitur eius equalitas
ad patrem patet quod de eadem loquitur
et hic quia equalitas ista notificata est
apostolis et per eos aliis propter quam notitiam
dicit se clarificatum in eis.
Ad argumentum dicendum est quod non est impossibile
quod eadem claritas fuit ab eterno apud
patrem et tamen in tempore notificata est per
apostolos. Sed queritur ab deo verbo
Et iam non sum in mundo quia hoc est
quod erat in homine tamen quando dixit erat
in mundo. Ad hanc quaestionem dicendum est quod
[illegible] dominium possit ab [illegible]
modis primo alii [illegible] non dicitur
esse in mundo quia non sapiat mundana
[illegible] obviat quia verbum dicit
Iam non sum in mundo. Inveniens
se alium fuisse in mundo. Sed ergo hic
exposuit verbo suo [illegible] alii mundana
sapuisse quia est [illegible] ergo tempore
non fuit [illegible] ergo aliquis [illegible]
non dicitur verbum iam non esse in mundo quia
de proximo egressurus erat de mundo
ad patrem ita quod id quod futurum erat
cito posuit sicut praesens propter suam
propinquitatem. Dicitur autem dum erat in
mundo quia tamen erat [illegible]
similitudinem mundo. Ad argumentum patet per dicta.
Dominum cum dicit pater sancte serva eos
oratio in qua oratio in qua quae
oratio que [illegible] petit unde

pr̃ z mito qz ab ipo c pñ om̃
bom Jac· dõme dati optim̃
ē addit aut̃ Sṹe qz ipõ est
origo totiq̃ scitate ꝓẽ ꝑo
ē scum ut ē dub· 2º subdit q̃
petit vni dñ Sr̃ua eos in noĩe
tuo · i p virtute nois tui q̃ ē
glãt salq ꝓs hijs i currib· et
hijs i equis nos aũt i noĩe dñi
[illegible] at d̃ Sr̃ua eos qz parꝫ ē
hr̃e bonũ nisi cõseruet̃ vñ pe-
tebat ꝓpha · cõserua me dñe
3º pº p quiq̃ petit vni dñ eos
dedisti m̃ · i dono tue gr̃e ut
m̃ adhereret sc̃i qz ꝓuẽ nõ
omib· tapiunt uñ̃ hc̃ 4º pº
finis petitõis vñ dñ ut sit
vnũ sicut z nos vnũ sumq̃
q̃ d̃ adh̃ eos s̃uat sic vnũ
ñã i vnit̃e sp̃c cõsistit ꝑfc̃o
m̃ã · ad ephe· iiijº · sollicititi s̃ua-
re vnitatẽ sp̃c i vinculo pacis
Circa uẽ ad dc̃m uẽbo q̃ dñ ē
vt sint vnũ sic z nos · q̃ h̃ ē
qz pr̃ z filiq̃ sc̃t vniq̃ eẽe
duo aut̃ homies dr̃ut vnã
ad solõi hq̃ gonis tã sc̃o ũda
que accipiuñ ab augº i ali
p[illegible] exp[illegible] ex uno loco sumit
sc̃e eẽ dixi nõ eni aic ut sumq̃
vnũ vp̃ z nos sic z nos vnũ
sumq̃ · ꝫ aic vt sint vnũ sic z
nos vnũ sumq̃ q̃ dc̃t vnũ i
nã sicut z nos vnũ i nã sumq̃
Jtatũ q̃ lj sicut nõ notat
equiparancia ꝫ magr̃ sñiarũ
quedã intelligeq̃ go q̃ xp̃c ē
deq̃ z hõ innuit go sc̃ eẽ hõĩ
i eo q̃ rogat innuit aũt sc̃ eẽ
dñ sic eo q̃ dr̃ re sc̃e vnũ cũ eo
q̃ rogat dicẽs sicut z nos
vnũ sumq̃ · 2º q̃ ē nõ dñ ē
q̃ xp̃c caput eẽẽt z eẽt corꝓq̃
eccĩe sicut dr̃ augq̃ q̃ salor ꝑ
id q̃ ē caput eẽẽ potuit dc̃e
vnũ sumq̃ qz caput z corꝑ vnq̃
ē xp̃c ꝫ h̃ noluit dicẽ ꝫ maluit

rogãdo ut eẽnt vnũ sic ipe
eẽt vnũ cũ pr̃e volens q̃ h̃c
ondẽ cõsubstãtiale pr̃i ꝫ nõ ē
q̃ pr̃s z filij ē dupx̃ vnitas
p̃mo quõ i nã 2º i uolũtc-
ꝑ · q̃ gñt · i sp̃u a vniq̃
amoris · Rogat go xp̃c ut z di[illegible]
sint vnũ ꝓd[illegible] p h̃c q̃ sc̃t vniq̃
z eq̃ ꝑ neq̃ z ut sint vnũ p
eandẽ socie(ta)tẽ dilectõis · R[illegible]
a[illegible] id pz p dc̃a qz hijs sc̃t solũ
not similitũ ꝫ zºnõ qz q̃ tãta
vnitas sit inẽ disc̃ipl̃os sicut
inẽ pr̃em et filiũ //
Cum eẽm cũ eis · pq̃ qñ xp̃c
p̃cepit cõs̃uacõẽ i bono · h̃
petit libacõẽ a malo · z p
pº necitas petẽdi · 2º pº ipa
petitõ · i · nõ rogo · p̃ma · i · ij
p̃cp ē dupx̃ necitas petẽdi
p̃ma fuit ex absẽc̃ia xp̃i 2ª ex
iminẽcia tribulac̃õis de qua
ego dedi eis · Circa pãm notã-
d̃um q̃ xp̃c post [illegible] pñ
2º innuit suã absẽciã q̃n dr̃
q̃ẽt apli cõs̃uatõe · Nũc aũt
Circa ꝑm ad p̃m dr̃ xp̃c · cũ eẽm
cũ eis · p̃ntia corꝑali s̃uabã
eos i noĩe tuo · i p̃ce ei cõs̃ua
disc̃ipl̃os i noĩe pr̃is qz i uirtute
pr̃is vel qz ad glãm pr̃is ·
h̃c ē nõ · q̃ ē quẽ pr̃i z filio
z sp̃ui sc̃o cõe nomẽ dei ut h̃c ē
nõ q̃ ē ꝓpũ pr̃i ad q̃d nõ
inducebat xp̃c discipl̃os ut
cognosc̃ent deũ nõ solũ sub
võce dei ꝫ z sub võce pr̃is ·
augq̃ filiq̃ cõs̃uabat discipl̃os
i noĩe pr̃is qz p̃ntia corꝑali
cũ eis cõstitq̃ · i uirtute pr̃is s̃-
uabat quos z pr̃ i noĩe filij
s̃uabat qz eos petentes i noĩe
filij exaudiebat · Jo· 16 · uñ̃ si q̃
q̃d petieritis pr̃ez i noĩe meo
dabit uob· Circa uob· dc̃m uẽ ego
custodiui q̃ d· dati sũt m̃ ad cura
z io q̃ m̃ debitũ ē sic eos custo-
dia sic boq̃ platq̃ cũ d̃ꝛ · 3 ll· 27 ·

Custodi virum istum qui si lapsus
fuerit erit anima tua pro anima illius.
De hac custodia in ps. Ecce non
dormitabit neque dormiet qui c.
Et ibidem. Custodi nos domine ut
pupillam oculi. De efficacia huius
custodie dicitur cum subditur. Et nemo
ex eis periit nisi filius perditionis
i. iudas qui filius perditionis dicitur
quia perditus fuit ad mortem corporis
quia perdidit semetipsum. Math.
xxvii. Abiit et laqueo se
suspendit. Et perdidit eternam. Math.
xxvi. Ve homini illi per quem filius hominis
tradetur. bonum erat illi si natus
non fuisset homo ille. Ut scriptura illa
impleretur scilicet ps. Deus laudem
meam ne tacueris. Deinde cum dicit.
Nunc autem ad te venio, facit mentionem de suo
recessu quasi diceret recedendo solo
corporis sum hec verba orando pro dis-
cipulis ut ex orationis fiducia conci-
piant, ex qua fiducia gaudeant
in semetipsis scilicet de protectione patris
quam pro eis rogavi. et hoc est quod dicit
loquor. Nunc autem ad te venio, et loquor
in mundo scilicet verba orationis discipulis
coram quibus loquor habeant gaudium
meum impletum in semetipsis.
Aliter hunc passum legit aug.
Supponit enim quod veritas hoc
nomine gaudium quod habuit mediator
est donum collatum a deo. hoc autem
donum hic inchoatur sed in beatitudine
perficitur. Vocat ergo hic gaudium suum
gaudium a se discipulis collatum
et hoc fuit ut essent unum sicut ipse
et pater unum erant. Et iste sensus quod dicit
Et loquor in mundo. Dicit autem se esse in
mundo quia licet cito esset recessurus
tamen adhuc non recesserat. loquor
ut habeant gaudium meum scilicet de unitate
eis a me collatum habeant impletum
in semetipsis. Deinde cum dicit. Ego
dedi eis, ponitur quare posita est una-
nimitas orandi hic pro eis. Indi-
gebat enim discipulis adiutorio patris

et quia recedebat. et quia mundus eos
odio habebat. De recessu vero iam
dictum est. Nunc autem secundo de odio mundi
unde dicitur. Ego dedi eis sermonem
tuum. quem a te recepi. Jo. xv.
Sermonem quem audistis non est meus
sed eius qui misit me patris. et propter hoc con-
secuti sunt odium unde dicitur et mundus
eos odio habuit. i. Jo. iij. Nolite
mirari si odit vos mundus. Causa
autem huius odij est quia non imitabantur
mundum. unde sequitur. Quia non sunt de
mundo i. non sunt similes mundo per
imitacionem. Jo. xv. quia elegi vos
de mundo propterea odit vos mundus.
Sicut et ego non sum de mundo i. per
affectum. Restat autem de illo verbo
Cum essem cum eis conservabam eos.
Ex hoc enim innuitur quod pater succe-
dat filio in custodia ita quod quos filius
custodivit modo pater. hoc autem est falsum quia
custodia est opus patris et filii. si ergo filius
custodivit et pater et e converso. Ad cuius
cognitionem duo sunt videnda primo est
scilicet quod filius dat hunc modum distinctionis
plenum et [illegible] et primo quia cum
filius non est pater filius potuit incar-
nari sine patre [illegible] quando incar-
natus conservabat discipulos [illegible]
in qua presentia non habebat pater quia
carnem non assumpserat. sic ergo et
secundum personalem presentiam conservabat pater
et filius quam filius abstulit sua
presentia corporali. remanente sic presentia
spirituali ex qua non
est ipsa conservatio duobus modis
communis essentie et hoc modo conservat
pater et filius communiter
de quo. Alio modo conservat ab
dispositione per exhortando et
instruendo. et hoc modo conservabat
ministerio et hoc modo dicitur quod se sub-
tracturus conservationem ministerii.
subtraxit presentiam sue carnis
quantum subtraxit donum subtraxit
conservationem eternam. Ad argumentum
dicendum quod alterna gubernatione

quia ut dicitur conservatio precedit conservat
filios et cetera. Sed hic loquitur de conservatione
que est per puritatem carnis qua debet
subtrahenda. 2o querit ad dictum
verbo eos quos dedisti michi custodivi et
nemo periit ex eis nisi filius perditionis.
Contra hoc est quod dicitur Io. vj.
Omne quod dat michi pater ad me
veniet et Io. x. Nemo rapiet oves de
manibus meis. Ad hoc quidam dicunt quod
quidam dantur et dantur super [illegible]
et [illegible] quod datum est vz et x c.
intelligitur de hiis qui sunt dati Christo per
eternam predestinationem et cui sic
dati finaliter non periit quia finaliter [illegible]
[illegible] Iudas vero rapitur de manu fi-
lii sicut autem non fuit datus Iudas
sed tamen secundum presentem iustitiam [illegible] dicitur
Christus quod custodivit datos [illegible] perdit
quemquam ex eis intelligitur de datis secundum
predestinationem sed quando excipit
Iudam intelligitur secundum presentem iustitiam. 3o
querit ad dictum verbo non sunt de mundo
sicut et ego non sum de mundo. Si-
militudo enim non [illegible] quia discipuli
non erant de mundo hoc non dicitur eis
[illegible] sed magis regno quia non sunt
geniti sed magis per [illegible] sunt
effecti. Ad hoc quidam dicunt et sunt
discipuli et [illegible] fuit similitudo aliqua
quia sicut Christus non habebat affectum ad
mundanitatem discipuli tamen magna
dissimilitudo fuit. Discipuli enim tamen
erant de mundo quod alii fuerant.
Christus autem numquam fuerat de mundo. [illegible]
[illegible] quia discipuli non
erant de mundo quia renati non autem
[illegible] fuerunt renati quia non fuerunt [illegible]
nati sed magis per [illegible] sunt effecti
Christus autem [illegible] natus sicut et non per na-
turam sunt effectus [illegible]
[illegible] exponitur. Ideoque et quod
[illegible] sic dicitur. Ad
[illegible] singulum [illegible]

nascitur [illegible]. Nos quippe
et si sumus effecti non tamen nascimur.
Ille autem [illegible] se cubeque
[illegible] carnalem [illegible]
non est. Deinde cum dicitur Non rogo, po-
nitur oratio qua Christus petit ut eos
defendat conservet a malo. Et primo
petit ipsam conservationem 2o petit con-
servationis modum id est sanctifica eos. 3o
conservationis necessitatem id est sicut tu
me misisti. 4o conservationis pos-
sibilitatem id est et ego pro eis. Circa primum ergo
ad primum petit ipsam conservationem a malo.
Petit enim quod ita serventur in bono
quod non tangat eos malum. Primum dicit
Non rogo ut tollas eos de
mundo quia diceret pura conversatio
[illegible] mundo sicut mundus
[illegible] per eos sed rogo ut serves
eos a malo scilicet culpe a quo iam
liberati sunt. Et quod sit liberati probat
quia non sunt de mundo sed iam eruti
a mundo per regenerationem sicut et ego non
sum de mundo quia natus de spiritu
sancto. Primum [illegible] sic per illa iam non de
mundo quia renati sunt de spiritu sancto.
Christus enim numquam de mundo quia natus
de spiritu sancto. Deinde cum dicitur Sanctifica
eos petit conservationis [illegible]
[illegible]. Ubi advertendum est quod culpa est
quedam vanitas. Vanitas autem
et veritas opponuntur. [illegible] ergo ad
conservandum a vanitate culpe quia [illegible]
[illegible] ex omni parte applicatur veritati.
Ipsa autem veritas Christus est. [illegible] probat
[illegible] conserva eos a malo
applicando eos veritati et hoc est quod dicit
Sanctifica eos in veritate id est iam sanctos
applicando ut conservari [illegible]
[illegible] autem veritas est ipse filius. Unde
Sermo tuus id est [illegible] et figura
veritas est. Augustinus [illegible]
habet logos ubi habemus sermo. Nam
logos et sermo [illegible]

codicibus scribitur verbum veritatis sicut
in quodam loco eius hominis impri-
matur verbum hominis in primo erat sermo
et secundum hoc illa veritas in qua petit
sanctificari discipulos ipse est ut sit sensus
sanctifica eos in veritate i. in meipso qui
sum veritas secundum illud verbum pater
No. verbum autem tuum veritas est. Nondum est
quod aliud petit totum ad hanc literam ut
sic rogamus pro eis ut preserventur
a prava affectione ad quam traheret
mundus quia autem rogat pro eis ut
preserventur ab errore ut sit sensus conser-
vatos a malis prave affectionis
sanctifica in veritate i. sanctos fac per re-
ceptionem veritatis a qua non permis-
cere errorem a veritate est sermo
tuus [illegible] sermo tuus veritas est
Deinde cum dicit Sicut tu me misisti
ponit [illegible]
No. ad eius [illegible]
[illegible] ad patrem
[illegible] sanctifica eos in veritate i. i.
meipso qui sum veritas [illegible]
[illegible] qui mittuntur ad co-
[illegible]
[illegible] sicut tu me
misisti in mundum et ego misi
eos in mundum [illegible] sic
sanctifica eos in veritate i. per verbum dei
[illegible]
[illegible]
sicut tu me misisti in mundum
[illegible]
[illegible]
[illegible] Ita et ego misi
eos in mundum [illegible]
[illegible]
[illegible] sanctifica eos in veritate
[illegible]
[illegible] sicut tu me misisti in mundum
ita et eos misi in mundum [illegible]
[illegible]
[illegible] ad [illegible] paulus [illegible]

[illegible] congregatis [illegible] dixit eis spiritus sanctus
Act. xiii. segregate mihi Barna-
bam et paulum in opus ad quod assumpsi
eos sic tu me misisti ad re-
conciliandum mundum Ita et ego
mitto eos. De hoc ij. Cor. v.
Deus erat in christo mundum reconcili-
ans non reputans illis delicta ipsorum
et posuit in nobis verbum reconciliationis
i. predicationem fidei per quam reconciliamur
No. deo. Nota tamen quod dicit
sicut tu me misisti [illegible] sic non
denotat pluralitatem [illegible] magis [illegible]
Nota quod dicit ego misi eos
in mundum [illegible] pro futuro quia co-
[illegible] erat [illegible] ut [illegible]
Deinde cum dicit Et ego pro eis [illegible]
[illegible] possibilitas
ad eius [illegible] oblatio
[illegible] sufficiebat [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Et ego
sanctifico meipsum i. hostiam sanctam
offero pro eis i. pro salute ipsorum ut
sint et ipsi sanctificati in veritate i. in me-
ipso qui sum veritas [illegible]
[illegible] sanctificatio [illegible]
[illegible] Ad hebreos [illegible]
Ad hebr. ix. si enim sanguis vitule aspersus
et sanguis hircorum et taurorum
inquinatos sanctificat ad emundationem
carnis quanto magis sanguis christi [illegible]
[illegible] conscientiam nostram ab operibus
mortuis [illegible] Nondum quod aliud petit [illegible]
[illegible] ut sit sensus et ego pro eis sanctifico
meipsum i. carnem sanctam assumo
ut per sanctitatem [illegible]
[illegible] ut sint et ipsi
sanctificati in veritate q.d. sanctifico me-
ipsum [illegible] hominem in verbo [illegible]
ut sint et ipsi sanctificati in meipso [illegible]
No. veritas. Nota tamen [illegible]
[illegible] duabus [illegible] una [illegible]
[illegible]

H et caput unus est christus hoc autem probat aug.
ex verbis apostoli ad gal. dicentis si autem
vos christi ergo abrahe semen estis. Cum
enim dixisset superius non dicit et seminibus
tamquam in multis sed tamquam in uno et
semini tuo qui est christus. ex hoc fit ut
si semen abrahe hoc est christus quibus ad
dominum est quando dominum ergo abrahe
semen estis. in. gradus estis christus hoc dico
augustinus autem. alia expositio litteralis
ut sit sensus sanctifico me ipsum pro eis
i. eos in me ipso sanctifico cum et ipsi
sint ego quia ut dominum est caput et
corpus est unus christus. sicut enim caput et corpus
unus est christus sanctificando corpus sanctificat
id quod est christus. Itaque christus dicit se sanctificare
ex hoc quod corpus eius sanctificatur.
Non pro eis autem rogo tantum. hic orat
pro se ipso et pro apostolis. hic orat pro
eis qui erant crediti per apostolos.
Ubi advertendum quod in christo fuerunt
due nature et una persona in humana
rogabat pro donis conferendis
secundum autem divinam conferebat eadem
dona et sic hoc duo facit christus quia primo ro-
gat pro donis conferendis credi-
turis per apostolos secundo ostendit quod ipse eadem
dona confert ibi et ego claritatem.
primo quod rogat pro credituris
et primo ostendit pro quibus rogat secundo ostendit quid
rogat ibi ut omnes unum sint
Circa primum ad primum dicit non pro eis autem
tantum rogo scilicet pro apostolis sed pro eis qui
sunt credituri per verbum eorum in me
ubi secundum aug. pro omnibus illis orat
non tantum qui tunc erant in carne
sed qui futuri erant non pro his tantum
qui ipsos apostolos cum in carne
erant audierunt sed et pro illis qui post
obitum eorum per verbum apostolorum cre-
diderunt non quia audierunt ab
apostolis sed quia verbum apostolorum per memo-
riam est derivatum ad eos/

Deinde cum dicit ut omnes unum sint
ostendit quid rogat. rogat autem pro unitate
concordie fidelium et primo proponit
unitatem secundo unitatis exemplum sicut tu pater
tertio unitatis fructum. ut mundus credat
Circa primum ad primum dicit rogo ut omnes
sint unum et cetera quod impletum
est quando multitudinis credentium
erat cor unum. hoc autem unitas est
per adherentiam caritatis i. Cor. 6
qui adheret deo unus spiritus est cum eo.
Deinde cum dicit sicut tu pater proponit
unitatis exemplum dicit rogo
ut sint unum sicut tu pater in me
et ego in te subaudis unum sumus
hoc autem unitas fit per amorem ut
sit sensus sicut tu pater es in me per
amorem et ego in te ita et ipsi sint
unum per amorem sit unum per adim-
pletionem et in nobis unum sint ut et ipsi
unum sint in nobis. Ut sit sicut tu
pater in me et ego in te ita rogo
ut sint unum in nobis quod dicit quoniam
non unum sumus nobis. Unde aug.
ideo addit in nobis ut quod unum effi-
cimur fide caritatis gratie dei
tribuendum est non nobis et ut nobis
sit apostolus cum dixisset fuistis ali-
quando tenebre nunc autem lux. Et ne aliquis
ex hoc tribueret addit in domino.
Deinde cum dicit ut mundus credat
ponit fructum huius unitatis quod dicit tu pater
es deus pacis et non dissensionis
Et ideo ex pace data discit
credere omnis quia tu me misisti
et hoc est quod dicit littera ut credat mundus
quia tu me misisti. Itaque fides
sit fructus unitatis. Crisostomus talia
scandalizat omnes ut ab unitate
dividi. Si autem credentes fiat
unum hoc edificat ad fidem. Ioh.
xiii. In hoc cognoscent omnes
quia mei discipuli estis si dilectionem habueritis
ad invicem et homines possent
arguere si alterarentur discipuli non esset
pacifici magistri magistro non

ɔo

ex parte pacifico nō cofitebitur
q° cōmissum a patre. Queritur ab de
illo verbo Non pro eis autem rogo
tantum sed pro hiis qui credituri sunt. si hoc ī
intelligitur quod non rogavit pro illis q
iam crediderant sicut Io. baptista
antiqui patres. Ad hoc quidam dicunt
augustinus quod pro talibus oracio non fuit.
quia cum suis magnis meritis
hinc abierant et recepti essent
hinc ... talium a dampnacione
habent neccessaria ... quod pro vniuersa
tocius masse perdicionis ... potuit
homini factus est salus ... potuit
hominum mediatorem dei et hominum
in carne ... reconciliatione spiritus
q° credidisse. Queritur ab vtrum
oracio se extendit ad illos qui
adhuc viuebant iam credide
vāt et putabant non erant et vt qui
quod salvator dicit sed pro eis qui credituri sunt.
Dicendum est ad quidam secundum augustinum
quod oracio se extendit ad illos
qui iam crediderant. Ergo vero est
quia non sit perfecte adhuc credi
dantur ... quo credi oportebat
quemadmodum et petrus cui dictum
... ...
testimonium perhibuit magis ...
lebat ... modicum quem mortuum
resurrexit ... et credidit et ideo apostolus
appellatus est sathanas quia ...
in ... petrus imperfectus
fuit in fide multo magis et alii
imperfecti fuerunt propter quam ipsorum
indigebat oracione ... Ad
... talis adhuc ...
erant confirmandi in fide et perfi
ciendi per verbum apostolorum ...
cum primis doctoribus ...
... per verbum eorum confirmati sunt
alii fuit ... credentes in ...
quo credi oportebat. Queritur
q° ... de eodem verbo ... oracio
se extendit ad illos qui cre
diderunt per verbum apostolorum ...

non se extendit ad latronem ...
in cruce ... ad paulum qui non
crediderunt per apostolos sed tunc ...
... Ad hoc dicunt ... augustinus
... ita potest ...
credituri et credi nisi ... qui
recepit verbum fidei ... latronem et
paulus crediderunt ... qui re
ceperunt verbum fidei ... qui ...
... verbum fidei ... verbum apostolorum
... fuit ab eis ...
... solo dubius
... paulus ... cre
didisse per verbum apostolorum non quia
audierit ab apostolis sed quia rece
perunt verbum fidei quodam pecu
liari modo ... apostolorum quia ab eis
... Ad ... per dicta
possunt dici quod ... oravit pro se
et pro illis qui erant credituri per
... et hac oracione non ...
latro et paulus ... et ...
... pro illis qui numquam crediderunt
... Queritur ab de eo verbo sicut ɔo
tu pater in me et ego in te ... rogat
... sint vnum sicut ipse
vnum cum patre sed ... non erat
vnum ... conformi
... fuit ...
sic dicebat ... Ad hoc ...
... modificatio vnitatis
sicut tu pater in me et ego in te
addita est propter ... quod ad
... vnitatis ... mali
vniuntur ad inuicem hanc enim non
petit ... sed illam qua vniuntur boni
et vnitate fidei ut credant quod pater
est ... vnitate
fidei ad Ro. xij multi vnum
corpus sumus in christo ... modi
ficacio ad inuicem ... vnitatis
in nobis vniuntur ...
vnitate amore ...
... filius quod ...
amore ... introducit ad ...
filius ... vnius ...

Tolli sequens hec 3a pars dt qz licz filius
in quantu homo sit unus sbe nobis
tu z in quantu deus sit unus sbe
cu pre tu nuc nolunt quidam
pnsis sz magis 2a qua rogauit ut
illi essent unu na sua sic pr
z filius erat i sua ut sit pr z fi
unu i na z i amore sta z dis-
cipuli Ad arg dd e qz qn dt
sicut tu pr i me ly sic no dt
equiparanz sz hec enim sequr qz
tanta unite huiz fi nd pre z
quanta ht unus ho ad aliu Nt
quanta ht tanta cu deo sz magis
dt longinqu silitud 2a quia augus
expones istud Sicut tu pr i
me z ego i te ut sint nobis ipsi
unu dt ut sint ipsi i na unitis sic
z nos ex qua unite scipit nos
z nobis i ipis ha ex unite ad nos
deus e i hoie z ho i deo tu dim
qz deus e i ca sic i teplo suo
z ca e i deo sic effectu i ca
z sic cosumatu i cosumate No
sic at pr i fi ut eg sz magis pr
e i fi z eg pp unite eens cor-
rit ad deu ubi ut mudus credat
qz tu me misisti ex hec enim vi
dr qz fides e pnnu unis Ro-
gat enim ut sint unu z hi ut cre-
dat mundus dt qz credo est
finis unis cu tn sit eg qz pax
ppetua qe pfta unitas est
intes fides unu eni e i magno
ut credas sz magis qz credidis
unitas z que hic i nta ista de
qua dr ut sinus unu x i hu
No z ut credas sz magis qz
credidis Ad hac qon vndz
augus i c dicens ql ly ut no
denotat cam qu dr ut mundus
credat sz magis xo orado dt
Ut mundus credat z tunc ly ro
go dz repeti ut sit sns Rogo
ut sint unu sic tu pr i me z
e i te rogo ut z ipi i nobis sit

unu rogo ut mundus credat
qz tu me misisti Ad arg pz p
dicta qz si sequr ops augus licz
ut no denotet cam pcitu
Si at sequr expons dcam i
bapt dici qz fides mudi se
qbatur ad unite discipulorum qz ex oste
mundus puocabatur ad credendu qz
in debet discipulos unitos ob tanta
nolo hic de unite cosumata
que e ultes fidis sz de unite
discipulorum qz fuit cora hoibus ut
couten ad fidem Deinde cu dt
Et ego clarita pq quinto x se tc
ho in magnis rogat p donis
cofendis hic o sepe dixi qz
cofert do dt se at primo cofer
donu i mortalit 2o donu unis
g i Ut sint unu 3o donu cosu
mate glie i eo ibi Ego ad p
dr et ego claritatem s i mortal qua
tu dedisti mi si vrue dedi eis
Ut at hic salor ptito p futo
p certitudine pdestinatois
tio dt se dedisse q se daturu
certissime nouat Deinde cu dt
Ut sint unu o q cofert donu
unis l unu subaudi dedi eis
ut sint unu i na z amore sic z
nos unu sumus Nota hic e q h
litera Et ego claritatem pt alit
legi ut dicamus qz ca claritatem dedit
xo discipulis primo claritatem po
e i signis de qua h lucix
Conuocatis xij discipulis dedit eis
ptatem sup omnia demonia z c
2o dedit eis claritatem sapie i pdicando
de q luc xxi Ego dabo uobis
os z sapiam cui no poterunt
resistere z odicere oms aduersarij
uri Deinde at dupla claritatem ibi
Et ego claritatem quam tu dedisti mi
s i faciendo mirabilia z i annunciando
dogta dedi eis 3o e clari bonit
q maxime appet i unite z pace
de q dr ibi Ut sit unu sicz

nobis unum sumus. hanc expo-
sequens Chrisostomus dicit quod claritas hic
notat salvatoris gloriam que est per signa
et dogmata data ut sint unani-
mes. hec enim gloria ut sit unitas
et signum maior est. Deinde cum dicit
Ego in eis, ostendit salvator quod ipse
confert donum consummate glorie
sive consummate unitatis tacta.
primo enim tangit huius doni causam,
secundo tangit donum ibi ut sint consummati,
tertio finem doni ibi et cognoscat mundus.
circa primum notandum est quod dona
confirmantur nobis insimul mente Christo
et ideo Christus ostendit se mediatorem
omnium aliquorum se esse tamen horum
donorum, et ideo cum donum consumma-
tionis Christus introducit mediatorem
suam dicens Ego sum in eis sicut per
gratiam et tu es in me per unitatem
nature. Ego in patre et pater in me. et
ac si dicat Christus ego sum mediator
inter te et eos. Hylarius: est in patre
per naturam divinitatis, nos autem in eo per cor-
poralem generationem, in nobis sic as-
sumpsit naturam nostram et est in nobis et in
nobis mysterium dat nobis corpus suum
sacramentale. volens donum esse in nobis
mysterium. secundum accipimus per gratiam de
plenitudine eius. ut sit in nobis sic cap-
ut in membris. Deinde cum dicit ut sint
positum ipsum donum. Nam sicut dicit Augustinus
reconciliatio quod fit per mediatorem
ad hoc perducitur ut beati permane-
amus. et ideo post donum mediatoris sequitur
sit consummati in unum quod debet ad hoc
perducit mediationem ut beata
consummatio unitatis ex hac me-
diatione sicut dicit apostolus vos estis vos non
dei. hec enim dicit apostolus vos
sumus. est Christus dicit ego in eis et ego
dicit apostolus dicit Christus non dicit sicut in
singulos ad primum dicit tu in me.
Deinde cum dicit Et cognoscat mundus
ponit finem huius doni nobis non ut est
quod cognoscere alii possunt per credere sic
beati sunt cognoscentes. Et cognoscat

Deinde cum quid ad te exinivit hec non autem
hic quod consummat ad unitatem evacuata
fides, quia fidem succedit visio.
aliquid cognovit dicit per contrarium visionem
non quod evacuatur fides sed quia est per
speciem. hec non accipitur hic. Supra
enim dixit ut credat mundus quia tu me misisti.
ibi loquebatur de unitate imperfecta
que stat cum fide. hic autem loquitur
de unitate consummata que evacuat
fidem et includit claram cognitionem
Et cognoscat mundus scilicet vero
habet quia tu me misisti sic per
mittit filium. Cognoscat autem enim
claritatem sanctorum quia dilexisti eos
sive confirmando eis bona glorie sicut et
tu dilexisti me. Dicit autem de
illo ubi dicitur Et ego claritatem quam
tu dedisti mihi dedi eis. Inde est quod separat
opera patris et filii dum dicit quod pater
dedit claritatem eis et ipse dedit eam fide-
libus. secundum quod opera trinitatis non sunt
inseparabilia. Ad hoc quoniam unum
Augustinus dicit quod inseparabilia sunt
opera trinitatis patris et filii, sed tamen Christus
dicit se propter solum patrem facere
quia et ipse factum pater ut quod est ei
tribuat de quo est. Sic ergo
sicut pater claritatem dedit immortalitatis
humanitati. Sed eandem et ipse filius
dedit quia possit dare habet a patre
a quo habet esse. Sic igitur et filius tan-
to patre dedit se operari. et patre cum
eo operante hec facit ut ostendat
se habere eandem dignitatem et omnipotentiam.
Concludit ergo Augustinus quod cum filius in
ope patris tacuit operis sui
similiter commendat, pater autem in opere
suo tacuit operis patris similiter
commendat. nec sic credatur inferior
patre. Ad argumentum patet per dictum quod
tu dixi quod Christus ideo sic habet more
loquendi ut distinguat personas non
ut distinguat unitatem operis. patris
enim dicitur dare claritatem quia est pater
et non quia per adiutorium sed magis

afti quitat q̄uitat cu̅ x̄po
clarit̄e etiā inq̄ntū ē fil̄
dei Dat ē ei clarite īmortalit̄
inq̄ntū ipē ē fil̄ hoīs. x̄ᵒ at
dō dat clarit̄e fidelibus inq̄ntū
ipē i nā assūpta munit fide
īmortalit̄e ꝛ̄ qrit ab dei uo
Ego in eis et tu ī me / supple ei
dixi. Ad eu̅ ueniemus ⁊ mansiōz
apud eu̅ faciemus. Ubi tamen q̄
pr̄ uenit cu̅ filio, hic at tamen
se ēēi fidelibus sine pr̄e qu̅ dicit
Ego in eis. Ad hac qōz dicendum q̄
filius non uenit sine pr̄e, sz ty
filius aliq̄ fit mencionem de pr̄e
et filio sicut habetur xiiii. Ad eu̅
ueniemus ⁊c. aliq̄ de se solo
sicut hic ubi at ē ēē Ego in eis / q̄ aliq̄
obstruit os illorum qui non
distinguunt patrem q̄les fuīt
Sabelliani. Ducebant ei. Ad eu̅
ueniemus i. mansionem ⁊c. ex modo loquendi
tamen plures pas ēē i diuinis.
Aliq̄ obstruit os illorum qui
posuerunt filium ēē creaturā sic
posuit Arrius q̄ h̄ q̄ ipse se solu̅
nominat ac si ipse sit de q̄nis
presentia sufficiat ad p̄fectionem cāre
⁊ h̄ non fit hic qui dicit Et eo
in eis et tu in me. Dicit tamen aug. i. ora ad ou̅
sic mediator inter me dix̄ ⁊ ho̅ies ⁊ o̅r
p quos non sic q̄ si sicut mediator
q̄ p̄pr̄ h̄ pr̄ sit mediator ex h̄c
go̅ mat̄ respondit q̄ sic plures p̄
i diuinis q̄ una assumpsit ūn hu-
manā ad unitatem sine pluratas
Assūpte | naturā non assumpsit, ꝛ̄ qrit ab dei uo
ubi fili dilexi eos sicut et tu me
dilexisti, ꝓ h̄ē q̄ deus dilexit
aliquem cōferendo ei bonum q̄ sz u̅
equalem bonum cōtulit filio ca̅
go ic. Ad solonem h̄ q̄ōis po
aug. i. ora. li. ubi tractat insimul ⁊ ū
ē q̄ p̄ dilexit filium q̄ modo ⁊
sumendo quidem q̄ diuinitate dilexit eum
pr̄ sicut filium ꝛ̄ gñat eu̅ equalem sibi
/ ꝛ̄ sed dilexit eu̅ sicut q̄ ē ho̅ ⁊ h̄c q̄ eo

tulit x̄o ho̅i ut eet caput ecce
⁊ q̄ i eo eēt p̄pt̄ q̄ non ad meritum
ꝛ̄ q̄ tamen q̄ deus dilexit
nos ab eterno ex q̄ sequitur q̄ dilexit
nos non q̄ recōciliati sumus
ut q̄ incipiat nos amare ꝛ̄
p̄ pr̄ recōciliationem sz magis dilexit
nos ut recōciliaremur. Ita
q̄ amor sit causa recōciliacionis
ex quo sequitur q̄ h̄ dilectio ē iura
⁊ incōprehensibilis. unum non cognoscere
h̄ dilectionis sit p̄mia q̄ cognoscere
clarā deus q̄n ꝛ̄ cognoscere a
nobis perfectio bonorum quod nos
cōsequemur ex hac dilectione et h̄ē
tamen salomonem i. lectura q̄ de q̄ descris
q̄ non fuīt cōfirmati q̄ unum
cognoscere et q̄ tu dilexisti eos
ꝛ̄ q̄ tamen aug. q̄ ē h̄ dubiis
sit q̄ h̄ sicut non inportat p̄litate
q̄ tu dilexit nobis q̄ sicut
ipsum x̄m sz magis importat
ꝓporcionem ⁊ silitudinem ut sicut suo mō
dilexit filium q̄ uenit ad q̄iuis diuina
ab eterno ut ⁊ faceret eu̅ caput
ecclesie i assumpta nā. Ita suo mō
dilexit nos faciendo nos mēbra x̄o.
Notatur tamen aug. q̄ q̄ h̄ uiz alia
caritas p̄m dicitur q̄ ē tā dilige̅di
mēbra q̄ aliquod ē ipse x̄ᵒ. Unum
dicitur lectura dilexisti eos sicut me
dilexisti q̄ uel ad ē q̄ dilexisti
eos q̄n ⁊ me dilexisti. Non
enim mēbra filii non diligeret
qui diligit filium q̄. d. aug. i. ubi
ꝓpo̅i p̄ nos dilexit ab eterno
q̄ uoluit nos fieri mēbra illius
p quem cōsequeremur uitā eternā
⁊ quodam dilexit nos mēbra x̄o
inq̄ntū uoluit nos cōsequi effectum
dilectionis p x̄m mediatorem
pr̄ quos dicitur mutacio q̄ q̄
bonum ē de oracione sua q̄ oravit
p se ipso quo ē orauit p discipulis ⁊
quo orauit p illis qui erant cre-
dituri p discipulos. Orando ⁊ ora
p̄ uices i. p discipulis ⁊ p credituris p
eos. Orat at x̄ᵒ p ipsis p̄ petendo q̄
eis gloriam

ptb

no

/

Et dicit h[oc] p[ro]b[atur] i ij p[ar]te q[uia] p[ri]mo pa[rte] ipa
ora[tio]n[e] p[ri]mo ex[con]dicendi ro[gatio]ne ibi p[at]er
iuste. Circa p[rim]um sic p[ro]cedit q[uia] p[ri]mo
introducit[ur] rea q[uo]d fit peticio
vn[de] d[icit] p[at]er ip[s]e e[ni]m e[st] a q[u]o petend[um]
e[st] o[mn]e bonu[m] q[uia] p[at]er e[st] p[ri]ncipiu[m]
tocius diuinit[atis]. Ubi no[tandum] q[uod] p[at]er
alij te[st]e e[ss]e [ver]i[ta]t[is] ac ee p[ri]ncipiu[m]
generit p[at]r[i]t filio et sp[irit]ui s[ancto] et sic h[ic]
e[st] p[at]er p[ri]nci[pi]u[m] o[mn]ib[us] boni c[aritatis] q[uia]
o[mn]e eius e[st] a z[ec] p[at]r[i]b[us]. Alij p[at]er
te[st]e plu[s] et tu[n]c tu[n]c q[uod] p[ar]te p[er]te sit di-
nib[us] et sic h[oc] mo[do] acci[pitur] p[ri]u[s]
de[n]t[e] q[uod] p[at]er e[st] p[ri]nci[pi]u[m] tocius di[uinitatis]
q[uia] ab eo e[st] fi[liu]s et sp[iritu]s s[anctu]s. S[ecund]o i[n]tro-
ducit[ur] x[ristu]s p[ro] quib[us] petit vn[de] d[icit]
quos dedisti m[ichi] s[cilicet] p[er] p[re]destia[tio]nem
ysa viij. Ecce ego et pueri mi
quos dedit m[ichi] d[omi]n[u]s. T[er]tio s[ub]d[itur] mod[us] pe-
tendi vn[de] d[icit] volo q[uod] p[otes]t de[sign]are
auct[oritat]e vel i[n]titu[er] d[ic]tae quid[em]
ut i[n]tegra[lite]r de no[str]e eq[ua]li[ta]t[is] q[uod] e[st]
de q[ua] e[st] ead[em] cu[m] no[str]e p[at]r[i]s. Na[m]
sua no[str]e ho[mi]nes iustificat et
saluat. Ad ro. x[o]. Cui q[ui] mult[u]
misere[tur] ci[tius] ait d[ixi]t s[unt] i[n]tegra[lite]r
de no[str]e eq[ua]li[ta]t[is] e[st] h[oc] q[uod] e[st]
i[n]tu o[mn]ia salut[is] in re[rum] x[risto]. S[e]c[un]d[u]m q[uod]
peti[tio] p[ri]mo ait petit x[ristu]s ut
i[n]eb[us] sua sint sc[ilicet] e[t] sua coha-
bitacio. vn[de] d[icit] x[ristu]s volo ut ubi
ego sum et illi sint. Jo. xij. Si q[ui]s m[ichi]
ministret me sequa[tur] et ubi eo su[m] ibi
D[ici]t at ubi su[m] ubi stati futur[us]
sum sb[?] q[uod] e[st] ibi math. xxiiij. Ubi fuit
corpus illuc co[n]gregabu[n]tur aquile
i s[anct]i. S[ecund]o x[ristu]s petit d[i]ui[n]a[m] ora[tio]n[e]m sue
clarit[atis] ad u[n]i[uer]s[os] vn[de] s[ubditur] ut uide-
at clarit[at]e[m] mea[m] q[uo]d no[n] solu[m] pe-
to q[uod] sint mecu[m] s[ed] et ut uideat
clarit[at]e[m] mea[m] i[d est] excellen[tiam] age[n]tis diui[ni]
me[a]e qua[m] dedisti m[ichi] s[cilicet] p[er] et[er]na[m] gen[eratio]nem.
De hac clarit[at]e ad hebr[eos] p[ri]mo. Q[ui]
cu[m] sit splendor glorie et fi[gu]ra s[ub]st[ancie] e[ius].
Et sap. vij. Candor e[st] luc[is] et[er]ne
et speculu[m] sine macula. Et q[uia]
dedisti clarit[at]e[m] ab et[er]no i[d est] s[ine] g[ene]r[atio]n[e]

eq[ua] dilexisti me an[te] mu[n]di [con]stitu[ti]o[n]em.
S[ecundu]m i[d est] p[at]er diligit fi[lium] et o[mn]ia dedit
illi. Et cetera. ad de[u]m ubo[?] p[at]er q[uo]s
dedisti m[ichi] volo ut ubi ego sum.
De[di]t e[nim] p[at]er fi[li]o p[otes]tate[m] o[mn]is carn[is]
et tu[n]c o[mn]ib[us] c[aritas] q[ui] sit et n[on]
q[uia] multi dampnabu[ntu]r. Solu[ti]o
h[uius] q[uesti]o[n]is t[ang]it aug[ustinu]s i[n] ori[ginali]
i[n] qua solu[ti]o[n]e duo po[nuntur]. P[ri]mu[m] e[st] q[uia]
dicit de[dit] fi[li]o p[otes]tate[m] o[mn]is carnis i[d est]
o[mn]ib[us] ho[min]ib[us] ut liberet q[uo]s uoluit
et da[m]pnet quos uoluit q[ui]
viuos et mortuos iudicabit.
q[uasi] d[icat] aug[ustinu]s. De[dit] p[at]er fi[li]o p[otes]tate[m] o[mn]is
ho[min]is ut de eis faciat sua[m]
uolu[n]tate[m] vel i[n] m[isericord]ia ad saluand[um]
vel i[n] iusticia ad puniend[um]. Et cu[m] deus
uelit o[mn]es ho[min]es saluos fi[eri]
qu[ia] n[on] e[st] de se q[uo]d ea n[on] delea[n]t i[n]
p[er]dico e[t] morte ei[us] tu[n]c no[str]e q[ue]re[re]
et p[re]supp[osi]to p[re]dicto mult[i] alios p[er]-
niu[n]t. S[ecundu]m q[uod] t[ang]it aug[ustinu]s e[st] q[uod] l[ice]t
x[ristu]s h[ab]eat p[otes]tate[m] o[mn]is carnis
tu[n]c illi vit[a] e[ter]na sunt p[ro]p[ri]e ei data
q[ui] s[unt] p[re]destinati. De quib[us] h[ab]etur
eod[em] vt o[mn]e q[uod] dedisti ei det
eis vita[m] et[er]na[m] i[n] alios e[nim] q[ui]
no[n] [con]sequu[ntu]r vita[m] et[er]na[m] ita e[st]
data p[otes]tas q[ui] no[n] m[er]e[n]t[u]r data
p[er] p[re]destinatio[n]e[m] ut [con]seq[u]u[ntur]
gl[or]iam i[n] effectu. Ad ar[gumentum] p[ate]t q[uia]
saluator n[on] mit[tit] de o[mn]i d[i]c[it]ur
s[ed] de i[ll]a q[uod] e[st] p[er] p[re]destia[tio]n[e]m. S[ecund]o
q[ue]rit[ur] ad de[um] ubo vt ubi su[m]
ego e[t] [con]cu[m] h[oc] e[st] q[uod] e[st] sup[er] xiiij. fo
In domo p[at]r[i]s mei ma[n]siones
multe s[un]t. Si c[u]m multe s[unt]
ma[n]siones s[an]c[t]oru[m] q[uia] alia e[st] ma[n]sio x[risti]
et alia alioru[m] s[an]c[t]oru[m] q[uo]d d[icit] ubi
ego sum et tu ad h[oc] n[on] e[st] i[n]
celo magis q[ue]r[itur] q[uod] debuit dic[er]e
ubi eo. Ad hac dub[itatio]n[e]m d[ici]t[ur]
s[ecundu]m aug[ustinu]s i[n] ori[ginali] q[uod] p[ro]missio x[risti]
q[uando] d[ixit] volo ut ubi su[m] et illi
sint mecu[m] p[ot]est i[n]tel[l]i[gi] q[uo]mo[do] b[ea]ti
put m[ichi] ad debuai. S[ecundu]m c[etera] x[risti]

pmisit nos ee futuros ubi erit
sua humanitas. Jo xiiii°
mors dicit quod ... redit
nodicit quantum tu tum solus quiescit
i scelis dum ... fuit vnum
cum xpo qui dicit solus ascendit i celum
i uoluit qui solus i se descendit
et uisita ubi salua... Jo iii°
Nemo ascendit i celum nisi qui de
celo descendit quia solus xpus i se
descendit et ipse qui solus ascendit quia
nemo ascendit nisi fiat unum cum eo.
2° potest uideri ... promissio ... ad
dum ... notat aug. quod ...
sit ubique et per quos sit ubi sunt
dampnati et ... tamen dampnati
non dicuntur esse secum sed solum illi sunt
secum qui percipiunt lucem eius.
Et est exemplum quoniam cecus sit
ubi est lux, tamen non est cum luce.
Ita et infidelibus atque impiis
non presens ... apostolus quod salvator
... non est mecum adiuvat me
sed ille est cum eo qui percipit presentia
lucis eterne et hec petebat xpus quando
dicebat Volo ut ubi ego sum
et illi sint mecum. Ad aliud prin-
cipium dicendum est quod in domo patris sunt multe
mansiones propter diversitatem meritorum
tamen non sunt mansiones ... est
beatus nisi ... visio dei percipiendo
claritatem eius. ita quod hec ... est
omnibus sanctis communis et dicitur ... hec
alia mansio quam alii sancti. Sed
... de mansione eterna i q
est equalis patri ... est quod ista mansio
... ab omnibus sanctis ad ...
similiter. Si autem ... mansio
gloriae ... omnes sancti videbunt
... per quos habebunt quedam
quasi gaudium de eo visio.
Ad 2m aliud dicendum est quod xpus dixit
ubi ego sum ... et ... fuit in
celo ... est ... imago
ubique. Vel dixit ubi ego sum ...

eius humanitatem ... presentia futura
ad designandum eternitatem. Vnde
quere ab deo ubi ut uideant 7°
claritatem meam. Claritas enim
filii est splendor et lux quo deus
habitat lucem inaccessibilem ad
Thy. ult. ... quod ... in claritate
non potuit videri ... ad
eam accedere. Ad hoc ... dicendum
est ... quod hec claritas eius
... petit xpus ... ut ...
suis ut ...
ut sicut in qua ... fit ecclesie
... visio enim hec est ... fidei
sicut enim fides ... ad
Hebr. ... non apparent
i. que non videntur. Ita ...
fidei est visio ... credite
... potest ... de clari-
tate ... de qua dicit philosophus
... corporis humilitatis nostre
configuratum corpori claritatis sue
... claritatem ... non videbit
... videbunt impii
in iudicio tamen luc. xxi. tunc
videbunt filium hominis venientem
cum potestate magna ... videbunt
non videbunt istam claritatem
ysa. xxvi ... tollatur
impius ne videat gloriam dei
Ad aliud dicendum est quod inaccessibile
dicitur multis modis ... non
accessibile ... dicitur quod deus habitat
lucem inaccessibilem ... inaccessibile
... humana virtute
accessibile ... dicitur quod deus
habitat lucem inaccessibilem ...
potest dici quod deus habitat lucem in-
accessibilem quia habitat lucem que non
potest totaliter comprehendi a creatura
... quere ab deo ubi quia di- 7°
lexisti me ante constitutionem mundi
quod dilectio fuit causa quare pater
dedit ei claritatem ...
quia dilectio est in nobis ...
... non ... mandat ...

de te clari(tate) etiam. Ad hanc
dubiorum statim patet si clari(tas) data
(Christo) intelligatur de clari(tate) huma(nitatis)
eius huius enim claritas non est di-
lectio dei. Nam hanc claritatem predes-
tinavit deus ab eterno. Et ab
eterno disposuit eam dare (Christo)
Etiam iste dicit. Si autem hec claritas
data (Christo) intelligatur clari(tas) divinitatis
eius tunc non est nisi claritas
que non est propter (com)muni(cati)onibus et tunc
que (Christo) dixit quia dilexisti me
quia non denotat causam donationis
sed magis signum. Ad autem predicta
Deinde sequitur Pater iuste. Ubi postquam (Christus)
posuit orationem post vocem exaudi(tionis)
et primo hanc vocem excludit a
malis. Secundo eam concludit de bonis.
Ego autem cognovi te. Ad cuius
horum notandum est quod (Christus) petivit
gloriam electis. Ad hanc autem gloriam
disponitur cognitio que est per fidem et
gratiam. Unde sicut dispositio hec vocem
eandem primi(tiv)e eius ad quod
disponit. Ita cognitio dei per fidem
hec vocem eandem primitive gloriam
quam (Christus) petit electis. Hec supra
ponit hic (Christus) per vocem exau(dibilem)
quod dignum est ut te possideat
per gloriam qui te cognovit per fidem
et veniam ut sit per gratiam. His
visis patet littera. Ubi dicit Pater iuste
mundus. Id est mundi amator te
non cognovit. Et sic in mundo datur
et mundus eum non cognovit.
Deinde sequitur Ego autem cognovi te (cor)
ubi primum excludebat cog(nitionem)
a malis. Hic concludit eam in bonis
et primo ponit ipsum per se hanc cognitionem
unde dicit Ego autem cognovi te quia
deus ...hec cognitio derivatur ab eo
in discipulos. Unde sequitur Et hii cognoverunt
scilicet me docente quia tu me misisti
scilicet ut docerem eos. Vel cognoverunt
quia tu me misisti id est cognovit

filium autem missum per quem cog(n)o-
vit patrem. Supra xiiii. Qui videt
filium videt et patrem. Et notum
feci eis nomen tuum scilicet per doctrinam
et verba per narrationem nominis tui
...meis ... ... Nec non
premium ... et ... ...
...clarum et notum faciam scilicet
amplius per spiritus sancti donationem. Vel
notum feci eis per fidem. Et notum
faciam per speciem. Secundo (Christus) ponit fructum
huius cognitionis dicens Ut di-
lectio qua dilexisti me sit in
ipsis et ego in eis. Notandum est quod iste
...bum ut dilectio in omnibus potest intel-
ligi duplici modo ut sit ... Et notum
faciam nomen tuum ... per spiritum sanctum
ut per hoc ... donatio dilectio
qua dilexisti me in ipsis sit et
ego in eis. Jo. 4. Qui manet in cari(tate)
in deo manet et deus in eo. Et ibi(dem)
In hoc cognoscimus quoniam in ipso manemus
et ipse in nobis quoniam de spiritu suo dedit
nobis. Aliud potest exponi. Ubi
Ad cuius evidentiam notandum est quod (Christus)
aliquando dicitur una persona in duabus naturis.
Aliquando dicitur caput et membra. Ita quod
continet caput et corpus.
Ad hoc ergo deus dilexit (Christum) in regno
dum voluit hominem assumptum esse
caput. Nos autem membra eius per fidem
et amorem. Est ergo sensus littere. No-
tum feci eis nomen tuum et notum
faciam ad hoc scilicet ut dilectio qua
dilexisti me totum in regno sit
in ipsis. Hoc autem fit dum sunt membra
mea et ego sum in eis scilicet tamquam
in templo ut sit caput in membris.
Hanc expositionem sequitur ... dicit sic.
Quid autem dilectio qua dilexit pater
filium et nobis nisi quia membra eius sumus.
Et in eo diligimur cum ille diligitur
totus id est caput et corpus. Aliomodo
potest legi hec littera ut sit sensus quod ad hoc
dedi eis mei cognitionem ut per vitam cognita

fiat membrum meum et per quos dili
gantur a te quia qui diligit filium
quos eciam diligat omnibus in quibus
est filius Et hec est quarta littera ut di
lectio qua dilexisti me sit in
ipsis id est deriuetur ad eos tamquam in
membris sicut caput in membris Tercio
9o ad dei uerbo quoniam mundus te non co
gnouit Et non hic cum esse quod dicitur ad
ro. i. Quia cum cognouissent deum
non sicut deum glorificauerunt Vnde
est quod de deo potest haberi duplex cognicio
prima est cognicio simplex notitie
qua aliquis nouerat speculatiua
et hac cognicione non cognouit
mundus perfecte deum quia etsi aliqui
philosophi cognouerunt aliqua de deo non
tamen perfecte Et si enim cognouerunt
quod deus est quidam eius sunt nocti
in parte perfecte cognouerunt quod hec
eius sunt et ideo circa hec multimode
errauerunt quidam enim eorum er
rauerunt dicentes deum esse animam
mundi quidam sub habitione de
deo prudentiam circa particularia
quidam dixerunt deum necessario p
duxisse mundum quod quod aliter fit de
istis erroribus ad minus philosophi non
cognouerunt deum in quantum sic consti
tutus pater et vna secunda alia est
cognicio approbationis qua ag
noscat affirmatiue et hoc modo mundus
non cognouit deum quia non eum
xviii glorificando approbauit. etc. xviii
Hec cum dixisset ihesus Ca
In principio huius xviii
capituli dicebatur quod ipse habe
bat duas partes in quarum prima
ostendebatur quomodo christus membra sua
confortabat discipulos suos secunda pre
batur ipsius panis confortacio hec
pars huius capituli quod incipit agi
cum tamen de passione christi et diuiditur
per ii partes quarum prima describitur ipsius
christi ista comprehensio secunda cum illius
eodem modo de passione in hoc capitulo de secundo
in xix Circa primum sic procedit quia primo
ostendit quomodo christus fuit proditorie tra
ditus secundo quomodo fuit voluntarie
oblatus ibi hic itaque tercio quomodo fuit
ignominiose captus ibi cohors ergo
quarto quomodo fuit dolose examinatus
ibi pontifex autem Primo ergo tangitur pro
uidencia qua causa tamen tangit
secundo pro proditoribus locum secundo quo loco
fuit cognitus proditoribus ibi sciebat
autem tercio tangit proditoribus aduentum
ibi iudas ergo Circa primum ad primum di
citur dixisset ihesus egressus est cum
discipulis suis trans torrentem cedron
id est cedrorum ut sit genitiuus greci
vbi erat ortus introiuit ipse et
discipuli eius Circa dei uerbo 9o
Et cum dixisset vt cum iniret
tamen quod status post orationem ex
egressus est non vnde quia sic
dicitur augustinus de concordia
euangelistarum finito sermone fratre
coherendo meo eos quibus eorum iude
est maior Ad hec quod vnde
augustinus in illo dicit quod ideo non narrat
hic euangelista statim ingressum
cum discipulis in ortum non quod fuit
continuata est illius oracionis
aliquando quedam se interposita que a
aliis precessa apostolo ab euangelistis
leguntur sicut enim xxii luce quod sic
fuit coherendo discipulos quibus
xviii eorum videretur esse maior Dixit
et ipse christus pater sicut epheloca fere
iungit Et tunc sathanas expe
tiuit uos ut cribraret sicut triticum
Et ymno dicto sic agit de quo
quando reuertit exierunt in montem
oliueti Ad aliam propter sic eidem
augustinus ad hoc ualet quod domini est
Et cum dixisset ut non eum an
oppinentur ingressum quod cum illa fi
niret tercio quod est ab dei uerbo 9o
hec cum dixisset Quatenus domini.

qui q̄ debuit dicere. Cum orasset ihc.
Ad hec viz Crisos dt q̄ p̄o dixit
Cum orasset magis dixit cum dix
isset et q̄ vo ē q̄ ista oro fuit locuta
ppr discipulos sta. q. d. Crisos Nō
orauit xpc ppr neccitate sui s; ppr dis
cipulorum instructionem ex quo p̄t
q̄ ista oro fuit queda dans instr
ens discipulos. Ro dixit ewangelista. hec cum
dixisset ihc. s. instruens discipulos
90 s; quiet ab dictis eius verbo. Egressus
est ihc cum discipulis suis trans torrentem
cedron vt ē hic cum non in concor
dancia agit et agr dantibus q̄ exiu
vit in monte oliueti et tunc intrauit
ihc in villam dictam gethsemani
luc at. 22 dicit q̄ egressus ibat s;
consuetudinem in montem oliuarum
Ad hanc quo dubitacione dicit q̄ in concordancia
ma ewangelistarum q̄ verū ē q̄ ibi locus
ē quem quemomot ioh et agit tor
rens cum cedroni cedrorum
q̄ forte erat ibi cedri plan
tatis et ad radicem oliueti vbi
ē uilla que dicitur gethsemani
z ibi intelligitur fuisse ortum
no quem quemomot iohes Nō vnde ē
q̄ locus quem orat q̄ mistice
cum agit tunc uenit in villa q̄ dr
gethsemani, gethsemani ci
ē locus ad radicem montis oliueti
z int p̄ uall pinguium q̄ xpc
appiads mortem uenit in vallem
pinguedinis i. se humiliauit humilit
z pinguedine caritatis p nobis mortem
sustinuit. Johes at dt q̄ xpc egressus
ē trans torrentem cedron z hoc q̄
pani congruit cum xpc torrente
q̄ ipso pbs de torrente pa. i
via bibit q̄ est effrun passionis
cedron enim intp obumbrans
q̄ xpc sua passione abstulit vmbram
peti vl sic xpc i ariete pterrit

nos sub vmbra manuum suarum pl
sub vmbra manus suscepti sumus
Dt at iohes ubi erat ortus. Et hic
sicut dt alchuinus q̄ mistice ut paz
qui in orto quisset fidit delictis
paradisus cum ortus deliciarum mortem.
Alio p̄t dici q̄ hic locus q̄ mistice
q̄ xpc p passione sua introducit nobis
ortum in tutum Deinde sequitur Scie
bat at vbi dicitur q̄ hic locus fuit
notus inde vnde dicitur. sciebat at z
iudas qui tradebat eum locum
et io subdit q̄ frequenter ihc conue
nat illuc cum discipulis suis Judas
cum hunc locum notauat eo q̄ ad
illum dns sepe venire consueuerat
Creditur aut q̄ iudas dum an ex
ierit a cena ut p dictorum coplect
quo sciuit q̄ xpc in hora egredie
illuc. Nota q̄ ē q̄ solo hic quomodo p̄t
hic ex verbis theophili dicentis
q̄ iudas nouat dominum tpe festi
consueuisse ppe docere discipulos
aliq sublimia solitus at erat
docens sublimia in talibus locis
z quietis erat dies solempnis
arbitratus ē iudas xpm ē illic
z disserere discipulis q̄ ad solempnitate
ptabat. Secundo quiet ab que xpc 2
egressus ē in vrbe in nocte Ro ē
q̄ solo huius dubij p̄t hic ex verbis
Crisos q̄ hec xpc nō tm fecit sed
hec sepe facere consueuit ut se a
tumultu hominum subtraheret
de necessarijs loqueretur q̄ nō erat
phas alios audire Ad hoc enim
docenda querebat tpc aptum
quieti z ē loca apta quieti
vn faciebat hec in montibus et
ortis nemine discipulis impediente
ab audiendo Deinde sequitur Judas ergo
vbi notatur adductus pditionis vn
dicitur Cum accepisset cohortem iu
deis s. agentibus vn a. cohors
nō iudeorum s; militum fuit data

b iudea a pside cu3 accepisset
ministros a potificibz z phicis
qz illis eu tradebat, q3 6
dr q abijt ad pncipes sacdo
tu3 dr illis q multis in dat
re venit illuc qi ductor doze
cu latnis z facibz z armis
stare bat affingit laternas
ne q latens i tenebris fugiet
c Qrit ars quo cohors militu
seqba iuda qi obe b Ad hc
viz Crisq q hc fecimit coz pti
ptate data ut pmissa vn
Crisq q militis erat pcul
gra o faciem meditaba De
tugas q cohors io acta a pside
tqm ad tenend veru suato or
dine l tunc ptatis tutibz
audet resistere q qrit ars ut
cohors militu uidet suffice
que acceperunt ministros a po
tificibz z phicis Ad hoc q forte
hc fecerunt ne forte aliq iudi
zelo legis ducti psi qz a gentiz
capiebant eis resistere uoluissz
z ppr eande cam uenerit cu
armis ut si sic armati fuer
rent ul z repugnaret si qs sequ
xpm defende audet magi
ori loquens de hijs armis d
q armati uenerit i q absco
deba z ptabat z obtebant
uitabant h timiq uiden
adu xpm quem ualuisset
illa ipse uoluisset z qrit ars
qre iuit iudas iuit ad dom
z iuit ad ortu vn dr venit
illuc Ad hc dr viz Crisq
q iudas illuc uenit qm
multo ius ibi ex xpo pnoc
tabat Iuit z at ad domu
sed credidit iuisse cu dit
Thus at hic o quo xpo uc
obtulit se ad pasz Dicit
at ex o l pp ex sua z o ex
sua potut qd dixit eis z ex
suo amore z beniuolencia
Itum qo interrogauit eos x
ex sua paria i Symon qo pe
trus Ad qui pmi nouo 11o
q ex h appet xpm uolutare
passu qz tu sciret omnia que
uentura erat sup eu no fugit
ul latuit s3 uoce obtulit se
tio armato uoles iniue
introducit xpm sciam z pmo
quidz ipam sciam introdu
dicens Ihc itaqz sciens oia q
uentura erat sup eu s angz
ueniret z introdu xpm uolu
oblacoy vn dr pcessit i uo
lutate se obtulit z dr eis
quem queritis Rdyrunt ei ihm
nazarenu dr eis i c ego su
qui uolu ad pas3 se offo
z offe pna3 iude vn dr
Stabat at iudas qui trade
bat eu cu ipis Dubitalic 9o
ars de hc q dr xpo tunc queritis
Cu eni sciret omia audiudi
gebat qre Ad hac qom viz
theolg q hc no quesiuit xpo
qi uoles scire ad ignotu s3
onde uoles quu eet pns
ab eis digsci ut dyscu no
potat vn Crisq i uc coze
exoris oculos coz excecat
q eni eu no cognoscunt
tes no fuit i ca qm sic dt
eunt a laternas z faces hebat
expellentes tenebras Si no
lampades no eent auoce
solu debat eu cognosce
z qrit ars qre erita introdu 10
pua iude distabat iudas
tc m e q xpo no interogat eu
domi se sicut ignorabz mag
ut ppr vu3 Duciu quiz ihm
nazarenu offert se pmptu ad
mortem ul pmo interogauit pdom
que out ondit ab eis no posse

discim ulti gnosia et io ewnga
introduit pudia unde posset
eum credi q no eet intrusus quod
no cognoscebat a suo fili
liaibus sz inuitu quo no cogitsa
aliudo sibi familiari Deinde sequitur
Ut ergo dixit ubi introducit quod
posuit ex hoc arguatur quo non
passus est po eum cepi duo non
fimo qui dicit quia cum eet i medio
eorum no solum no cophendebat
ne quaquam cum potant insup
concedit et de hoc noia domine
non oium po eq quia ad ubum eg
ceciderunt Unde de hoc no poe
dicitur Ut ergo dixit eis quia ego sit
abierunt retrorsum aut cedo
facie sua ab eo si pobantur
retrorsum et confundebantur cogita
in mala Et ceciderunt i terra
Aug. quod iudicaturus faciet
qui iudicandus hoc fecit quod
iudicaturus faciet quando moriturus
hoc potuit De qua po dicitur Aug.
qui eo no cophendunt sz abierunt
retro et ceciderunt n quia hoc uoluit
qui potuit quod uoluit Nota
quod scribitur sup ezech quod cadunt
boni et mali sz boni cadit i
facie Daniel ii cecidit i facie
sua et adorauit Iniqui aut
cadunt retrorsum Ro at hoc
pt ee quia boni i anteriora se
extendentes posteriora obliuiscun
tur Alii at eg Vigilat aut
i eis oculus carnis et dormit
oculus mentis et io posterasi ant
ora obliuiscentes mundo uigi
lat Alia rao pt reddi quare
quia cadit retrorsum cadit ubi
no uidet Sic et iniqui pse
quentes posteriora no uident
nec considerant quod eos sequatur
qui aut cadunt i facie cadit
ubi uidet sic et boni ope suo
oim ponunt i pspectu mentis

sup fine Alia rao pt reddi
quia dicitur iter ad dextram et iter ad
patrem Iter eum ad dextram est quedam
pfectus meritis per quem in storum
semita quasi lux splendescit et
crescit usque ad pfectum diem
Iter at ad pfectum patrem est quedam
ca quo ho cadit a prioribus ad
posteriora In lucifero demon
strato est Lucifer qui mane
oriebaris Et de hely dicitur
i reg iiii quod cecidit de sella re
trorsum Et ysa xxviii cadunt et
conterantur et irretientur et capientur
Deinde sequitur iterum ergo interrogat eos
ubi ex beniuolencia pon quo
lutarie se obtulit Voluit eni
se offerens beniuole rogat
p discipulis ut sinerent eos abire
In quo tm et eos de post de
beniuolenciam dilectionis et ponitur
beniuolenciam quedam magnam persuadet
ut sinant discipulos abire ponitur
aut quia magis ex se potatur quam
ex persuasione dimiserunt discipulos
abire unde aug. Inimicos
iubet et hoc faciunt quod iubet
sinunt eos abire quos nunc
perire nolebat praedixerat qua
hunc po p interrogo primo
ministrorum uniuersorum quod spontanea
oblatio quo benignitas infusio
Tertiam ad ministrorum quod dicitur Iterum
ergo interrogat eos quem quereb
qui tunc at ad ministrorum ui dicitur
Illi at dixerunt ihesum nazarenum
Interrogauit aut secundo quod sic interrogata
ut quantum precedens medio
ma quasi quisionibus ut spon
tanea oblatio unde dicitur uincidi
dixi uobis quia ego sum sequitur quod
benignitas infusio Unde sequitur Si ergo me
queritis Sed cophendit sinite hos
discipulos meos abire quia nondum
est tempus quod tollantur de mundo

b. xvii. Non rogo ut tollas eos
de mundo. hic at dixit xpc aut
impler sermo quem dixit b. ja.
qr quos dedisti michi non pdi
ex eis quemqm. Ipse enim solus
pati voluit vsq. ad aliq. tortu
lam talem solus iter currere
primo ab dicit q p. x. ppotacie
se obtulit ministris. Xpc enim q
det eis occasionem malefaciendi. Ad hoc
viz. christus q dos ocidi quo
sufficiat cratiois ruuore dicti
sinisu cor qui eum agnoscentes
deiciendo eos ad terram solo v.
bo s qr prmaebat malicia
nulla habebat exurisa oz p9
omnia ista scripturi maiorib cor
tradit. Ro quia ab dec. io ubo
Vt impleretur sermo roque eius ta
introduxit h. Ad h viz Chris
dic q io introduxit hc ciuta
ut ou detty no fuit ex ppo to
mysterio magis expidiut E
q dis cl no fuit ecteti ab
eis q. d. ciuta no dimiserunt
eos abire q no potant eos
tenere. tun b xpc dixit qs de m
non pdidi ex eis quemqm. In h
appet q q voluit passus est
sicut ex po sua salua disp ab
Ita potuit saluare scriptum
x. nemo tollit aiam meam
s ego pono eam a meipso. s.
quia ab de h q dom e non p
didi ex eis quemqm. Non enim h
ur ec ad ppom qr xpc b loqba
de pdicione aime. Voluit enim
dice q eis no peut s ciuta
ur hic loq de pdicione corp.
p. ar. xvii. qui pdidit aiam sua
ppr me inueniet eam t ui q pde
uita pp xpc ve ebo. Ad p dir
viz. Crisus di q xpc b loqba
de pdicione aie. Chuntatn

p quandam exposicionem vest h ad
pdicionem coris q. d. ciuta ido
pmiserunt eos abire q xpc
saluat eos i cor. Augustinus
d q ciuta lo de pdicione aie
viii. dt q ciuta i dimit pmis
sunt eos abire quos xpc
non vult pire si enim tunc mo
rere pirent q vere q no sic
credebant i xpm q credunt
quicunq no peut et si exisset
de mundo tunc fuisset de ill
qui peut. Ad ar ... dde
q dom i art dz int q ho dz
ce pmptus ad exposiciones uita
torlene poat etnalit h at
s. aug e ciuta lo de pdicione
eterna q i d dom i ar t vfer
ad credentes psite qui dnt
scipos exponere p defensione
fidei. h at dom hec refert
ad illos qui non dum credebant
sicut oportebat credere. Deinde
sequitur. Symon g. Ubi ex parte
xpi q no re fuit passus ra
pctor penalitatem gla q pcf
buit omibus q tpc erant ut ...
paria et no pqp go ciuta
introduz zelu petri zo zel
pet a xpo reprimitur i d go he
s po reprssio vo i ...
... ad p dr Symon go
hns gladium eduxit eum et pcussit
pontificis seruum et amputauit auri
culam dextram. Erat at nom seruo
malchus. Nota h s aug q i
oril q auris p duo amputata
t a duo sanata p audita
amputire vetus t renouatum
ut sit i nouitate spc et no i uetus
tate litere. Istum fuit a xpo pstitu
credat secum xpo regnaturum
malchus enim regnaturus int p
ez at iste malchus suis et
h ad illa ptinet uetustate

quei in seruitute grauat[ur] s[ed] tu[n]c acce-
sit sanitas sic [et] libertas.
Alio m[od]o allegorice p[ro]pt[er] dici
s[an]c[tu]s fugiste e[st] p[er] q[uo]d i[n]decore
qui dextram auriculam p[er]dit i[d est]
sp[irit]ualem intellig[enti]a[m] leg[is] vete-
ris amisit. i[d est] s[piritu]alem aur[em]
pet[rus] gla[di]o decidit no[n] q[uod] sp[irit]u-
alem eius abstulit s[ed] q[uia]
eius ablatum indico indicio om[n]i-
um. a[u]t[em] aur[is] a deo restitu-
it fide illor[um] qui ex gente [iudaeorum]
crediderunt. Nota undecimo q[uod] [christus] tu[m]
sanat[ur] p[ri]mo quia i[n] do[lore]
sue poc[ul]it ondet q[uod] potat
se a pena liberare qui potat
aure[m] amputata[m] restitue-
re. i[d est] ex[em]plo b[e]n[e]uolent[i]e ad inimicos
v[er]u[m] Cristus mirabili[ter] fecit erudiens
nos qui eis qui male faciunt
b[e]n[e]facere. co[n]tinuauit ei s[e]mp[er]
potificet h[oc] magnu[m] fuit no[n]
solu[m] q[uia] curauit s[ed] q[uia] curauit eu[m]
qui sup[er] eu[m] venat? paulo
p[ost] alapa[m] daturus erat. Decimum
t[er]tio d[icitu]r quo[modo] Cristus cor[r]exit
zelu[m] pet[ri]. sic eni[m] d[icitu]r Cristus
petrus ex zelo magis amputa[ui]t
aure[m] suo impetu fetur ad
cap[ut] s[ed] rectus quem dirigebat ad
cap[ut] relapsus e[st] ad aure[m].
Forte eni[m] cogitat petrus q[uo]d
fineeb p[er]cutiendo sacrilegos mer-
cede[m] iustici[e] sacerdotij p[er]petue
accepit. Dic tu das locu[m] pa-
cie[n]ti[e] non vind[ict]e et[c]. vetuit p[ro]p[ter]
gladiu[m] i[n] vagina[m] v[er]u[m] dixit pet[ro]
mitte gladiu[m] tuu[m] i[n] vagina[m].
Alius at[ten]d[it] c[ontra] vinta d[icitu]r. xpi duxisse
Om[ne]s eni[m] qui acceperint gladiu[m]
gladio peribunt illos s[e]q[ui]t[ur] iteba-
tu[m] pac[is]? su[u]m ut sic gla[di]o p[er]i[re]t
i[d est] p[er] gla[di]o accepto p[er]ibit q[uia] q[uo]d
cu[m]q[ue] molit[ur] eide[m] alium se p[er]i-
p[ri]o iaculo pouit? et i[n]cid[it] i[n]

fouea[m] qua[m] fodit. Decimu[m] t[er]tio
calice[m] et[c]. Ubi p[ost]q[uam] v[er]o rep[re]ssionis
q[uod] d[icitu]r xpi no[n] e[st] resist[en]d[u]m diuine
p[ro]uidentie. Job ix quis resistit
ei et pace[m] h[ab]uit. s[ed] ex p[ro]uidentia
et dispositio[n]e diuina e[st] q[uod] bibat
calice[m] passionis. s[ed] in c[on]trario h[oc] e[st] q[uod]
d[icitu]r Ua[de] calice[m] que[m] dedit m[ihi] p[ate]r
non bibam illu[m]. Ubi p[ri]mo nota[n]du[m] e[st]
q[uod] uocat passione[m] calice[m] q[uia]
ut d[icitu]r i[n] th[e]ologi[a] q[uia] s[ed] pa[ssi]o de se
fuit amara tu[m] p[ro]pt[er] amore[m] et
caritate[m] p[ate]r fuit grata et accep[ta]
sic et medicina sanati app[ar]et sapo-
re amara e[st] et tu[m] p[ro]pt[er] spe[m] sani-
tatis fit? vel forte uocat ab[s]o[lute] ca-
lice[m] pa[ssi]o[n]is declarat q[uia] cor[pus] n[ost]ra
fragilitatu[m] et te[n]e[r]or[um] cor[por]um
ex passione su[n]t que b[e]n[e] lapsu
pap[er]tata fuguntur? i[d est] ... bibit
calice[m] cor[por]is sui q[uia] cor[por]alem fra-
gilitate[m] sp[irit]uali absorbet affectu.
Decimo q[uarto] notandu[m] q[uod] h[un]c calice[m] d[icitu]r i[d est]
datu[m] a p[at]re et h[oc] e[st] q[uod] ait ap[ostolu]s
p[ro]p[ri]o filio suo non p[e]p[er]cit sed p[ro]
nobis o[mn]ib[us] tradidit eu[m] ipse et ip[s]e
qui bibit calice[m] e[st] auctor
calicis. Vn[de] idem ap[ostolu]s d[icit] q[uod] x[ristu]s di-
lexit nos et tradidit semetip[su]m p[ro] no-
bis. Decimo q[ui]nto d[icitu]r de h[oc] q[uod] d[icitu]r
q[uod] petrus eduxit gladiu[m] vn[de]
tacite patuit h[ab]ere gladiu[m].
Ad h[oc] v[idelicet] Cristus q[uia] petrus diu
antea audierat q[uod] iudei x[ristu]m ca-
pere debebant p[re]cipib[us] sacerdotu[m]
armauit se p[ro]p[ter] a[n]i[mu]m gladio
vel d[ice]nd[u]m e[st] s[ecundu]m th[e]ologu[m] q[uod] i[ste] gladiu[m]
h[ab]ebat p[ost] cena[m] q[uia] fortassis fuit
cena ad usu[m] agni. Et quiet ab
de ex[em]plo ibo p[ro]p[ter] ...erat
ap[osto]lis quod h[ab]erent p[er]a[m] vel
duas tunicas quo[modo] petrus h[ab]e-
bat gladiu[m]. D[icendu]m e[st] q[uod] d[omi]n[u]s mandatu[m]
id d[ede]rit qu[ando] misit discip[u]los ad p[re]d[icandum].

d & durauit usq ad passionē sz tūc te-
pore sicut hr̄ luc. 22. dñs dixit
eis qn̄ misi uos sine sacculo & sine
pera nūquid aliqd defuit uobis sz
nūc qui hr̄ sacculū tollat sil[iter]
& perā & qui nō hr̄ gladiū uēdat
tunicā & emat gladiū ad ar-
ma pro pdicta qz dñs mandatū re-
uocauit tūc temporis passionis propt[er] tū di-
qz cū dñs dixit luc. 22. qui nō
hr̄ gladiū uēdat tunicam &c
hoc nō precepit qz uellet se defende-
re sz ut ostenderet cōpletas scripturas patiaz
qz cū haberet arma noluit eis
uti. 2o querit ad de illo uerbo Et
percussit seruū pontificis hic oritur ce-
ro id qz dñs dixit aplis ma[tth]. 5.
qz nō resisterent malo ad hoc
dicendū Crisostomus in moralibus pro eo qz
licz petrus esset iustus nō se ulcisci-
tur tū nō se ulciscebatur sz magistrum
Aliomodo dicendū qz apli adhuc nō
erant pfecti ut nō resisterent ma-
lo sz post aduentū spiritus sancti pfecti fuerunt
omnia iniuria & omnes cotidie
equanimiter tollerabant 3o querit ad
utrū successor petri possit educere
gladium materialem ... ad hoc dicendū
bernardus ad eugeniū de materiali gladio
loquens tuus est gladius tuus forsitan
nutu & si nō tua manu euagi-
nandus alioquin si nullo modo ad te ptineret
dicentibus aplis Ecce duo gladii
hic nō respondisset xp̄s satis est, uterq
ergo Ecclesie est materialis est exercendus pro
ecclesia spiritualis autem exercendus est ab
ecclesia &c. ... qui domus est q-
Cohors. hic est pdicto ipse tdicitur
& quo est nolumine oblatus
hic ostenditur quo fuit iniuriose captus
pmo quidem ostenditur quo fuit captus
2o quo ligatus 3o quo ante pn-
tatus ... quo a discipulo iunctus fuit

& ligauerunt eum 3o & adduxerunt eum
sequebatur autem ihesum comitiua ad ...
di Cohors autem & tribunus
multitudo militum & tribunus ...
eis pcabat ministri iudeorum cō-
prehenderunt ihesum Comprehenderunt
autem sic dicit augustinus ad quem nō ac-
cesserunt quando dixit ille, illi uero
retrorsum ... ut audierunt
Accedite ad eum & illuminamini.
Sic enim sic accedunt nō cū ma-
nibus sed cum ... corde
comprehendunt Deinde sequitur & ligauerunt
eum a quo patius solui uellent de-
bent ... augustinus qui tunc possunt
... sua forte erat de
illis qui postea liberati dixerunt
Dirupisti dñe uincula mea
& tibi sacrificabimus hostiam
laudis, hic ergo xp̄s figuratus est
ioseph qui fuit uinctus & uen-
ditus a fratribus suis ... posuit in
compedibus pedes eius ferrum ptransiit
animam eius &c. Deinde sequitur Et ad- f
duxerunt eum Ubi ostenditur quo
duxerunt eum ad annam pontificem
& primo ponitur ipsa adductio 2o
describitur ipse pontifex. Erat
enim socer eius. Circa ad pmum sic
& adduxerunt eum ad annam
pmum forte qz senior & antiquior
in malicia inueteratus Dan. 13.
egressa est iniquitas a senioribus
Deinde sequitur Erat enim socer, describitur
ipse annas, uero atque de ... de
... augustinus ut reddatur uero quare
ductus fuit ad annam nō cum
ductus est ad eum qz erat socer
cayphe qui erat pontifex anni
illius ideo ppter affinitatem ad eum
uidebatur iudicium ptinere Erat
autem cayphas qui consilium dederat
iudeis qz expedit unum homi-
nem ppter populum. querit ad de hoc qz dicitur
est qz duxerunt eum ad annam cum fo
tamen ma[tth]. 26. dicatur qz miserunt

tenentes ihm duxerunt eum ad
caypham principem sacerdotum. Ad hec
dicendum videlicet augustinus dicit quod ad utrumque
ductus est. Secundum matheum quidem hunc
narrat [illegible] ipsum esse duc-
tum ad caypham quia in domo eius
maxime fuit examinatus. Queritur
alius tunc annas non erat pontifex
anni illius sed magis cayphas quare
ergo duxerunt eum ad annam. Ad
hoc respondet videlicet augustinus in [illegible] qua
[illegible] duo sacerdotes erant quia ambo isti
pontifices scilicet annas et cayphas
vicissim suos annos agebant
et erat annus cayphe quando christus passus
est sub illis ergo passus est christus sub
quibus predicavit iohannes. luce iii.
sub principibus sacerdotum Anna et cay-
pha factum est verbum domini super iohannem
zacharie filium quod dicit augustinus quod est quia scilicet cayphas
erat pontifex anni illius tunc misse-
runt ergo duxerunt eum ad annam prius
[illegible] ad hoc quia hoc fuit de man-
dato cayphe ut ducerentur prius ad
annam. hoc autem mandatum dedit cay-
phas ut minor culpe videretur
si alterius sacerdotis iudicio dampna-
retur tempore dampnacionis vero fuit co-
gnitus quia si forte domus eorum
erant sic quod domus anne erat
propinquior [illegible] noluerunt eam pre-
terire et vero reddit a beda quia hec
forte dimicius fuerunt quia erant
affines sanguine sociarentur et
scelere. Queritur vero potest accipi vero quod dicitur
quia annas fuerat sacerdos prioris anni
Queritur aliter de hoc quod dicitur cayphas
erat pontifex anni illius quod hoc est contra
quia preceptum erat in lege ut unus
esset summus pontifex quo mortuo
succederet ei filius suus. Ad hoc
respondetur quod scilicet secundum legem summus sa-
cerdos debebat fungi officio suo
per totam vitam suam et post mortem
succedebat filius eius sicut dicit beda

pontificatum iam ambitione infectus
erat ut non duraret per totam vitam
sed per annum. Et hoc ipsum procurabat
pecunia. Unde iosephus refert
caypham unius anni sacerdotium
redimisse et ideo sic dicit alcwinus
Non est mirum si unius pontifex
unius anni dicitur tempore quo per
audaciam ad sacerdotium accedit
per iusticiam et conscienciam. Queritur aliter
de verbo Erat autem cayphas
[illegible] fuit [illegible]
caypha. Ad hoc videlicet Crisostomus dicit
quod cura fuit evangeliste [illegible]
adducere testimonium adversarii
scilicet cayphe et hoc vero etiam ab infimis
turbe de morte christi adducere
prophetiam in qua ostenditur quod mors eius
salus erat orbis terrarum. Unde dicitur
Expedit unum hominem mori
pro populo id est pro salute populi. Et hoc
testimonium datum est a caypha
timido quia tanta est virtus veritatis
ut etiam inimici eam profitentur. Deinde
sequitur Sequebatur autem ihm Ubi
primo notatur petrus et primo quo pe-
trus sequebatur christum secundo quo introductus est ad christum id est discipulus autem
tertio quo venit christus id est dicitur ergo petrus
[illegible] ad [illegible] Sequebatur
autem ihm symon petrus et alius dis-
cipulus sequebatur petrus propter devocionem
quamvis a longe propter timorem
Erat autem fuit alius discipulus dicit
augustinus quod hoc non est temere diffinien-
dum tacere. Fortassis autem fuit et
iohannes qui consuevit se ipsum tacere
unde christus occultat se humiliter
quia etiam hic magnam virtutem
narrat quod omnibus fugientibus
ipse sequebatur. [illegible] autem beatum petrum
[illegible] memisse
ut discas quanto [illegible] aliis est
narrat quod [illegible]
[illegible]. Deinde sequitur discipulus autem [illegible]
[illegible] quam petrus [illegible] ad [illegible]

Et primo ostenditur quo intrauit iohannes
secundo quo petrus ibi. Exiuit ergo discipulus
ad primum dicit. discipulus autem ille
qui notus erat pontifici. Non habetur
dicto causa actam ecclesia ad fuit
magnum esse notum pontifici
sed magis hoc dixit causa humilitatis.
Nec enim absurdum est ad iactantiam
causam dominum quod magis intrauit
quam petrus redditur causa quare intrauit.
ut hoc ascribatur magis notitie
quam magnitudini sicut virtuti. petrus
autem stabat ad hostium foris.
foris autem stabat qui negaturus
erat dominum non erat in christo qui christum
confitendo fuit autem ipse. unde mattheus
xxvi dicitur quod petrus sequebatur a
longe. Non enim negare posset
si christo esset proximus. Deinde secundo
Exiuit ergo etc. Ubi ostenditur quomodo iohannes
introduxit petrum. Et secundum litteram
in petro autem et iohanne significatur uita actiua et contemplatiua. Quidam enim
sectatur christum agendo sequitur in iohanne.
Sequebatur autem petrus et iohannes
christum precibus quia magis christum precibus
diligebat. Unde primi uenerunt
ad monumentum infra xx. Unde etiam
et in actibus sepe inueniuntur simul. Unde
act. iii dicitur quod miserunt ad eos petrum
et iohannem. Et item petrus et
iohannes ascendebant in templum.
stabat autem petrus foris. Dum iohannes intraret. quia actiua uita
et exterioribus occupatur. Dum contemplatiua fauillam subintrat
ad domum dilecti. sap. viii. Intrans in domum meam conquiescam.
Deinde secundo dicitur ergo petro. Ubi ponitur
negatio petri. Et primo ponitur occasio dicendi
in interrogatione ancille. Unde dicitur
ergo petro ancilla hostiaria.
numquid et tu ex discipulis hominis illius
es. autem hoc uult quod per te cum predicta ancilla
nisi ut et iste spe scriptasse
in uere diuinitatem et redimire per
diuinitatem eius multos post resurrexisse dominum uidit ut crederet. uel
etiam propter iudicationis errorem abolenisse et in sexu feminino. Et ponimus
petrum uirum sed dicitur non sum ex discipulis
illius. Theologus quidam quidam in anc
glam petri apparentis dicit quod non
christum negauit propter hoc quia timeret sed quia
nolebat a christo separari. Nouerat enim
quod si fateretur se esse de christi discipulis
diuideretur ab eo et non haberet ulterius
spatium sequendi. unde patet quod dilectionem videa.
sed hoc non consonat dictis dominum. Ideo
enim uenit quia noluit pro christo
animam ponere. unde supra xiii dixit
petrus animam meam pro te ponam.
Unde dominus animam tuam pro me ponis
amen dico tibi non cantabit gallus
donec ter me neges. Et hoc quod petrus posuit se in mistere
ne uideretur esse discipulus christi. Unde sequitur
stabant autem serui et ministri ad
prunas. Et est materialiter littera. Augustinus
non erat hiemps et tamen frigus erat
quale solet et equinoctio uno
accidere. ysidorus in moralibus. Jam autem
intus a caritatis calore petrus
torpuerat et ad amorem prunis
inuitatus quia ad persecutorem prunas
infirmitatis estimate et calefacit.
timeret ab deo in ubo dicit non 90
sum. Negauit enim petrus se esse
discipulum christi. nam ad uocem ancille
dixit numquid et tu ex discipulis
hominis illius? contra quod christus super x. ca.
pro predicat quod petrus esset cum
negaturus. Non enim dixit dominus
petro discipulus meus eris
sed me negabis. Ad hanc quoque uerit
augustinus. Qui ut uil dicitur quo non solum ab
eo negatur christus quid dicit eum esse christum
sed et ab eo quod negat se esse
christianum. Petrus non negauit christum quomodo
negauit se esse eius discipulum. Hoc enim
negauit se esse christianum quomodo enim

disci[li] non[dum] appellare[n]t hoc
nomine qz p[ost] asc[en]sio[n]e[m] d[omi]ni
anthio[chie] p[ri]mo ceperu[n]t appellari
discip[u]li x[ist]iani. Ja[m] tu[n]c erat ver[bum]
[i]n p[ro]verbo p[er] ea vocabulo vtitur
p[ro]panda qua[m] rep[ar]et[ur] petr[us] ne[...]
d[omi]ne neuit esse discipl[u]m x[pisti].
x quere[n]t aut de loco negoti[i]
petri cu[m] enim cui[us]cu[m]que vident
dice q[uod] petr[us] ne[ga]vit i[n] domo
cayphe sicut d[icitu]r m[at]h[ei] xxvi.
Joh[ann]es at[tamen] vi[detur] dice q[uod] i[n] domo
ane. Ad solo[n]e[m] h[uius] q[uesti]o[n]is d[icendu]m e[st]
p[re]mittendo vnu[m] q[uod] p[ost] aug[ustinum]
i[n] li[bro] de [con]cor[dia] ew[an]g[eliorum] [...] e[st] de
petri temp[o]re que f[act]a fuit
[in]ter [con]tumelias d[omi]ni s[ecundu]m cod[icem]
ordi[n]e narrat om[n]es ew[an]g[e]l[ist]e
n[on] a[utem] m[at]h[eus] et m[a]r[cus] p[ri]mo quem ordinat
ip[s]as [con]tumelias d[omi]ni. De[inde]
petri temp[tationem] l[u]c[as] a[utem] prius ex-
plicat temp[tationem] petri deinde con-
tumelias d[omi]ni. Joh[ann]es at[tamen] incipit
dice petri temp[tationem] et int[er]ponit
queda[m] de [con]tumeliis d[omi]ni
et adiungit q[uod] inde missus e[st] ad
caypha[m] po[n]tifice[m], et inde
recapitulat ut expliciet qu[am]
cepat temp[tationem] petri i[n] domo
ane quo p[rimo] adductus fuit.
Et videt[ur] d[icendu]m esse solo q[uesti]o[n]is. Na[m]
hunc ordi[n]e[m] Joh[ann]is forte videre
aliq[ui]s q[uod] t[antu]m inco[n]p[re]t [...] inchoa-
ta i[n] domo ane et [con]su[m]mata
i[n] atrio cayphe. s[ed] alias vel
ew[an]g[e]l[ist]as qui no[n] fa[ci]unt me[n]c[ion]e[m]
de ana t[antu]m d[icu]nt f[act]a[m] i[n] atrio cay-
phe. aug[ustinus] v[er]o ut p[otes]t patere
ex p[ri]mo d[i]c[t]o to[tum] asserit f[act]a[m]
i[n] atrio a[n]ne et q[uod] d[icitu]r est p[re]mis-
sum ih[esu]m ad caypha[m] d[icitu]r e[sse] p[er]
recapitulatione[m]. Jeron[imus] tu[n]c i[n] m[at]h[eum]
et beda i[n] l[u]c[am] videntur dicere petr[um]
i[n] atrio cayphe negavit z q[uod] ere[n]t ab

que x[pisti] sic p[er]misit disci[pulum] [ut ... sum]
sic cade[re]. Ad hoc p[otes]t solui s[ecundu]m
ulba Crisost[omi] sermo[n]e de petro
et helya q[uod] io h[oc] p[er]misit fieri
d[omi]n[u]s q[uod] p[re]ui[di]t ut petr[us] discret
aliis [com]pati. petr[us] eni[m] orb[is]
t[er]ra[rum] doctor et m[agiste]r p[ro]ba[vi]t
et venia[m] impetrauit ut h[ic] ulla
et no[n] indulge[n]ti[a] iudica[re]t
p[ro]b[a]v[i]t. Deu[m] d[icitu]r Crisost[omus]. Id[e]o
e[ni]m ne da[n]t arbitror q[uod] missa
sacerdoti[i] p[otes]tate[m] ne cepimus
p[ec]carent i[n] p[e]cc[at]o h[oc] nu[n]c venia
iudicaret h[oc] passi[bi]l[e]s ho[m]i[n]es
ordina[n]t ut du[m] i[n] p[e]cc[at]is suas
recolit p[e]n[itenti]a[m] mite[m] aput
eos se p[ro]bat et benignu[m].
P[o]ntifex a[utem] p[er] q[uod] do[m]i[n]e e[st]
quod x[pistus] fuit p[re]dic[ti]o se t[ra]-
dit q[uod] et quo fuit iud[ei]s oblat[us]
s[ed] quo fuit ig[n]ominiose capt[us]
hic on[ditur] quo fuit exa[mi]natus
et p[rim]o on[ditur] quo fuit exa[mi]nat[us] i[n]
domo ane s[ecundu]m quod miss[us] ad
cayphas i[deo] z misit eu[m] anas
s[ed] quo p[re]sentat[us] pilato i[bi] ad-
ducu[n]t ergo ih[esu]m. Circa p[rimu]m sic
procedit q[uia] p[rim]o po[nitur] i[n]t[er]rog[atio] po[n]tificis
2o x[pisti] r[esp]o[n]sio i[bi] vu[lt] ih[esu]s z 3o x[pisti] vi[n]dicatio i[bi] [...]
vi[n]dicate i[bi] hec a[utem] dixisset x[pistus]
x[pisti] satisfactio i[bi] vu[lt] ih[esu]s [...] ad
p[ri]m[u]m no[n]d[u]m e[st] q[uod] po[n]tifex x[pistu]m
de duob[us] exa[mi]nat p[rim]o quid[em] de
disci[pu]lis q[uo]s q[uos] volebat e[um] po[n]e[re]
[com]motio[n]is et sedicio[n]is p[ro]p[ter] d[icti]
p[rin]cipi ad se trahit. vn[de] d[icitu]r i[bi] [er]go
po[n]tifex at[tamen] i[n]t[er]rogabat ih[esu]m
de disci[pu]lis ei[us]. Crisost[omus] fortassis
i[n]t[er]rogabat vbi erat disci[pu]li
et cui[us] g[rati]a eos collegit. s[ed] et
dicebat q[uod] sedic[i]o[n]e[m] et nova[m]
d[o]ct[ri]na[m] fieret eu[m] redargue[re] vo-
lens. 2o po[n]tifex exa[mi]nat x[pistu]m
de doct[ri]na q[uam] no[n] [...] ca[m] [...] flam

et suspectam. Unde dicitur quod interrogabat
eum de doctrina eius, quia in animo suo
foret utrum discreparet a lege
et adversa Moysi. Deinde cum dicitur
Respondit ihesus, ponitur responsio ihesu. Volebat
enim pontifex ostendere doctrinam eius
tamquam suspectam et falsam, et ideo christus
primo ostendit quod non fuit suspecta,
2o quod non fuit falsa, ibi Quid me
interrogas. Primo ergo christus ostendit quod doc-
trina sua suspecta non fuit. Doc-
trine enim suspecte consueverunt doceri
in angulis et in occulto. Christus autem dicit
doctrinam suam fuisse publicatam et
non absconditam. Unde dicitur Respondit
ihesus: Ego palam locutus sum mundo,
et hoc probat quia ego semper docui in synagoga
et in templo quo omnes iudei conveniunt,
et in occulto locutus sum nichil.
Contra [illegible] dicitur quod dominus [illegible]: Ego
palam locutus sum mundo, cum dominus
in parabolis et in similitudinibus occultis loque-
retur, sicut dicitur Mt. xiii, et post dixit ihesus
discipulis Jo. xvi: Venit hora cum iam
non in proverbiis loquar vobis sed palam
de patre annunciabo vobis. Er-
go christus non loquebatur palam discipulis,
sed promittebat horam qua esset
palam locuturus, et multo magis
huic mundo. Ad hoc dicunt aliqui quod
augustinus in originali dicit quod christus se palam dicit
locutum fuisse mundo, id est coram
multis, ac si diceret: Ita locutus
sum quod multi me audierunt.
Christus ergo loquebatur modo quodam, erat
palam eo quod multi audiebant,
et modo quodam non erat palam, scilicet
in proverbiis, quia audientes non intel-
ligebant. Ad utrumque autem pertinet
quia palam loquebatur non propter apertam
intelligentiam sed propter multorum audien-
ciam. Et quod dicit Ego semper docui
in synagoga et in templo, contra hoc est quia aliquando
docuit in monte et [illegible] et in aliis lo-
cis, capitulo vi Luc. vi. Ad hoc dicunt

quidam quod [illegible] hic semper distribuit pro temporibus
solempnitatibus, scilicet pascha, penthecostes
et scenophegia, quando populus generaliter
conveniebat; talibus enim temporibus
docebat in locis publicis ubi conveni-
ebat populus. Sed quod dicit [illegible] de illo
ubi dicit Et in occulto locutus sum nichil.
Contra enim hoc est quia christus multa locutus
est discipulis in secreto et occulto. Ad
hoc dicunt aliqui [illegible] augustinus in originali dicens
quod christus non loquebatur in occulto, quia
coram tot discipulis dicebat, quia
in ore duorum vel trium testium stet
omne verbum. [illegible] Ideo augustinus
quod christus non loquebatur in occulto,
quia id quod docebat nolebat esse
occultum, sed magis volebat esse
publicum, [illegible] audistis
predicate super tecta. [illegible] unde
christus [illegible] locutus sum in occulto,
quia non [illegible] volentes
facere seditionem docui solitarios
discipulos, sed magis docui ea que
erant superiora audientes multos
et non fuit tradenda coram multis.
Deinde cum dicit Quid me interrogas,
ubi christus ostendit quod doctrina sua vera
fuit et non falsa. Ad cuius intelligentiam notandum
est quod [illegible] ab
inimicis testimonium habet. Et ideo christus confi-
dens de veritate quam docuit invi-
tabat pontificem ad testimonium au-
dientium, dicens Quid me interrogas?
interroga eos qui audierunt
quid locutus sum ipsis. Ecce hii
sciunt que dixerim ego, quasi dicat: videre
possunt testimonium sicut scientes [illegible]
et dicat [illegible] interroga
meos inimicos qui insidiantur
quos [illegible] vitabat [illegible]
sermonum eorum [illegible]
omnes sermones meos [illegible]
[illegible] Deinde cum dicit Hec autem
dixisset, ubi ponitur [illegible]
reprehensio [illegible] autem quidam

20

ministrum xpus primo quando fuit dato
sibi alapa. Unde dicit aug(ustinus) cum di-
xisset unus assistens ministris de-
dit alapam dicens Respondes sic ponti-
fici. Ubi dicit aug(ustinus) quod ex hoc prenditur
quod annas pontifex erat.
Nondum enim erat xpus missus ad
caypham cum hoc diceret. et hos
duos pontifices scilicet annam et
caypham intendebat lucas iii
principio sui evangelii dicens sub princi-
pibus sacerdotum anna et caypha.
Quod ergo dicit minister percutiens xpum
stulte videtur quia huiusmodi ponti-
fici ... Unde dixerunt paulo
act. xxiii Summum sacerdotem
dei maledicis. Deinde secundo. Ait ihesus
postmodum satisfaciens quod dicit xpus secundum theo-
philum. Si hec ex hiis que nunc
a me prolata sunt repheddo unde
quod maledixi et testimonium perhi-
be de malo quia si nequiter sunt
si me credendo. Vel quod dicat secundum
eundem theophilum si prius a doctrina
in synagogis docebam et testifica
principe sacerdotum testimonium
perhibe de malo quia si vere docui
ut ... tu nos ministri mirarentur
mi... credibile quam postquam admirabantur
Querere ab unum fuit motus
minister ad dandum alapam xpo
Ad hec unum theologus quod cum ihesum in-
pellasset ut earum ministros testi-
tatum admirationem doctrina sua
jo. vii dixerunt ministri qui missi
erant ad capiendum ihesum Nunquam
sic locutus est homo sicut hic homo loquitur
Volens se excusare minister quando
est de illis qui admirabantur
ihesum percussit eum. Querit ab
de ... xpus cum enim ... xpo di-
cat Qui te percusserit in una
maxilla prebe ei et alteram
quare xpus non fecit quod precepit sed
magis arguit percutientem. Ad istud

dicunt unum augustinus dicit quod duo
sunt. primo quod xpus in suo verbo
docuit nos patientiam potuit
enim ... per quem factus est mundus per
suam potentiam absorbere percutientem
nisi patientiam nos doceret ma-
luisset qua vicit mundus. Secundo quia
sunt quod xpus patiens videbis
percutienti ... alteram max-
illam ... porrigebat quia magis pre-
cepta patiens ostentatione
corporibus cordibus preparatione facti sunt
... xpus fecit qui non solum max-
illam percutienti sed totum corpus
figendum preparavit in ligno. Ad
... Idea enim precepta patie-
ntia data sunt sicut ea servavit
secundum quid ipsum deca agebat sic xpus
et paulus. Paulus enim act. xx
non porrexit alteram max-
illam percutienti. hoc ergo in manda-
to intelligenda sunt quantum ad exhibi-
tionem ... quantum ad preparationem animi
Unde dicit augustinus ... potuit alteram
maxillam visibiliter ... placeat et
iratus quanto ergo melius exhibet
... qui vere ... placatus et ad
perferenda graviora tranquillo
animo sit paratus. Deinde secundo Et
misit eum potius quam dominum est de
examinatione xpi sub anna.
hic ostenditur quomodo xpus mittitur ad cay-
pham. Et primo ponitur xpi missio
secundo completur petri negatio ibi Erat autem
symon petrus. Circa primum dicit
Et misit eum annas ligatum
ad caypham pontificem. Circa autem dicit
ligatum dicit beda non sic intelligitur
quod tunc tantum fuit ligatus sed tunc
ligatus est cum est captus. Itaque li-
gatum ad caypham misit sicut
fuerat primitus. Vel potuit ut
ad horam solveretur atque discuteretur
et postea discussionem ligaretur
et ad caypham mitteretur. Deinde
cum dicit Erat autem symon. Completur

Secunda negacio petri. Ubi advertendum est
quod si Cristus multo petrus stu-
pore detentus recedente xpo
ad cayphan remansit cum
ministris calefaciens se et stans cum
eis, quasi oblitus xpi qui post dice-
bat seperatum meum per confessio-
nem distabat quanta est mentis imbe-
cillitas quam deus homines de-
linquit. Et secundum hanc opinionem Cristi stare
non potest quia si hec secunda et tercia negacio petri
fuisset facta in absencia xpi quomodo est
verum quod sicut dicitur luc. 22 post
terciam negacionem petri xpus respexit
petrum. Ideo est alia opinio augus-
tini quod hec dicit per recapitulacionem
Dixerat enim prius dominum loquebatur de
prima negacione quod ministri stabant ad
prunas et calefaciebant se et pe-
trus cum eis. Deinde interposuerat
de examinacione et demissione
eius ad cayphan que facta est
postquam petrus negavit. Nunc autem
reversus est ad locum narracionis
ubi reliquerat petrum ut ex-
plicaret de trina petri negacione
tunc quando xpus mittebatur ad cayphan
in domo anne contigerat. Et sic
hoc probat hec duabus partibus primo agitur de
octo negacionibus secundo de separacione
secunda negavit. Mattheus autem negavit cum
iuramento. Verum est ex discipulis
vere dicit. Erat autem symon petrus
stans et calefaciens se. Augustinus: xpus
mittebatur ad cayphan. Dixerunt
ergo ei nunquid et tu ex discipulis eius
es. Deinde secundum negavit. Ubi agitur
de petri negacione et primo de secunda secundo de
tercia. Dicit unus. Circa primum dicit
negavit et dixit Non sum ex dis-
cipulis eius petrus in medio se esse
discipulum xpi negavit. Dum negavit
se esse xpianum. Deinde secundum dicit unus
Ubi agitur de tercia negacione et primo ponitur

octo Iohannes dicit. Dicit unus ex servis pon-
tificis cognatus eius cuius abscidit
petrus auriculam Nonne ego te
vidi in orto cum illo? Deinde secundum negavit
petrus Iohannes dicit. Iterum ergo negavit petrus
tercio secundum figuram xpi verum secundum. Et statim
gallus cantavit. Augustinus: Ecce
completa est medici predicacio
et egroti quieta presumpcio.
Non enim factum est quod petrus dixit
animam meam pono pro te sed factum
est quod xpus predixerat ter me negabis.
Revertitur ad declaracionem hoc quod dictum est 10
Erat autem symon petrus stans
et calefaciens se. Secundum hec exponitur quod
petrus stabat ad focum quando venit xpus
tunc autem dicitur exeunte in
ianuam vidit eum alia ancilla
et cum petrus exivit domum
venit xpus. Ad hoc dicit verum augustinus
de consensu evangelistarum libro 3 quod potuit
esse quod illo exeunte dixit an-
cilla hiis qui secum erant in atrio
quod hic ex illis est hoc audito
petrus regressus est ut se pur-
garet negando non nomine exivit foris
sed ad focum stabat et est sensus ubi
autem exeunte ergo in ianuam id est
cum surgeret ut exiret animad-
vertit eum una ancilla et dixit
hiis qui simul erant ad ignem
et hic cum ihesu nazareno erat.
Ille autem qui foris exierat hec
audito rediens negavit cum
iuramento quia non novissem hominem.
Vel potuit esse sicut dicit augustinus et
credibilis est quod petrus non audivit
quid de eo domi fuit cum foras
exivit postquam autem rediit dixit
ei ancilla de qua commemorat augustinus
et etiam alius de quo commemorat lucas
et tu ex discipulis eius es et dixit
Non sum. Liquido tamen colligi
ut dicit augustinus. Collatis de hac re
omnibus evangelistis petrum ...

negasse non an[te] cantu[m] galli intus i[n]
atrio ad ignem. ait aut[em] et ait
qui commemorat petru[m] ex-
isse foras regressum ex b[revi] i[n]terv[al]lo
Jo ca[n]ta t[er]cium. 2a q[uest]io est de hac
s[ecund]a negatio[n]e. d[icit] enim iohannes. Dixit ut
ergo ei. ait aut[em] d[icit] q[ui] vidit eu[m] una
ancilla. Et ideo d[ici]t ait. luc[as] aut[em]
d[icit] q[uod] aliq[ui]s videns eu[m] dixit et tu
ex illis es. et iohannes d[icit] i[n] plurali
q[uod] alii tres d[icun]t i[n] sing[ulari]. p[ro]p[ter]ea ait et
ait d[icun]t de ancilla. luc[as] aut[em] de
quoda[m] alio. Ad hoc dicu[n]t q[uo]dam
aug[ustinus] de co[n]sensu evangelistar[um] dicit q[uod] ex
verbis iohannis qui ait. Dixerunt ergo
ei. nu[m]q[ui]d et tu ex discipulis eius es. co[n]-
firmatur vocem p[er] altera[m] an-
cilla[m] qua[m] commemorat ait et ait
s[ed] et p[er] queda[m] aliu[m] que[m] commemorat
lucas dixisse petro. nu[m]q[ui]d et tu ex
illis es. et ideo n[ull]a contrarietas est inter
evangelistas cu[m] certa ancilla q[ue]
aliq[ui]d dixit h[ic] petro ait et ait no[n]
faciunt mencionem de ancilla
lucas aut[em] de quoda[m] alio. Iohannes
aut[em] i[n] multitudine p[ro]p[ter]ea dicit aut. Dixit ut
Jo ergo ei. 3a q[uest]io est de 3a negatio[n]e. D[icit] enim
iohannes d[icit] q[uod] 3a negatio[n]e d[icit] ei
unus ex servis pontificis. ait aut[em]
d[icit] i[n] plurali q[uod] post pusillum accesserunt
ad eum qui astabant et dixerunt
petro. Et ideo d[ici]t ait. luc[as] aut[em]
d[icit] q[uod] intervallo facto q[uasi] hore unius
aliq[ui]s affirmabat dicens. vere tu es
Ad hoc dicu[n]t q[uo]dam aug[ustinus] 3 li. de
co[n]sensu dicit q[uod] id q[uod] dicu[n]t ait et ait
dicentes post pusillum. Item ait
hoc pusillum p[ro]pter mansiunculas dicit lucas
dicens aut[em] et intervallo facto q[uasi] hore
unius. De h[oc] aut[em] intervallo tacet
iohannes. n[ull]a aut[em] contrarietas est i[n] hoc inter
evangelistas s[ed] unus specificat q[uod]
aliq[ui]s d[icit] i[n] gen[er]e. Nec si unus tacet

aliq[ui]s exprimit. Item q[uod] ait et ait no[n]
sing[ula]r[i]t[er] s[ed] plurali numero enunciat eos q[ui]
cu[m] petro aiebant. cu[m] lucas unum
dicat. Iohannes q[uo]q[ue] unum cu[m] q[uo] cog-
natus eius cuius abscidit petrus auri-
cula[m]. facile est int[er] vel aliquo plurimum
numero poni p[ro] singulari. vel i[n] melius q[uia] unus
maxime q[ue]m sciebat magis et cognitum de
re affirmabat se vidisse eum.
Alii aut[em] sciverunt fidem h[ic] ideo dice-
bat. n[ull]a ergo ex h[oc] confusio est int[er]
evangelistas q[uia] duo s[cilicet] ait et ait
sub quoda[m] compendio plurales numeros
posuerunt. Alii aut[em] duo s[cilicet] lucas et
iohannes loquentes i[n] sing[ulari] nu[mer]o i[n]time
bant qui erat potior h[ic] arguendo.
Jo 4a q[uest]io est de hac 3a negatio[n]e
ait et ait dicit vere ex illis es.
luc[as] aut[em] d[icit] vere h[ic] cu[m] i[ll]o erat na[m]
et galileus es. Iohannes aut[em] ait.
Nonne ego vidi te i[n] orto cu[m] illo.
s[ed] tu[m] ait affirmat dum petrus vere
et tu ex illis es na[m] et loquela tua
manifestum te facit. ait aut[em] q[uod] illi se eos
locutos petro d[icit] vere ex illis es.
Nam et galileus es. lucas aut[em]
no[n] petro s[ed] de petro d[icit] q[uod] aliq[ui]s
quida[m] affirmabat dicens. vere
et hic cu[m] illo erat. s[ed] ioh[annes] asserit
dum petro. Nonne ego vidi te
i[n] orto. et ex varietate dictorum
videt[ur] q[uod] no[n] sit uniformitas int[er]
evangelistas. Ad hoc dicu[n]t q[uo]dam aug[ustinus]
in 3o li. de co[n]cor[dia] dicit q[uod] evangelista
sive ante sive ante cura[n]tes
de ultimo. Et inde co[n]valuit q[uod]
de petro cora[m] illo dicebat qui si
illi dicer[et]ur. et ita sunt de petro
dum sit una s[ente]n[t]ia ca[usa] utrumq[ue]
i[n] actu et alios aliu[m] aliq[ui]s aliu[m]
mo[do] commemorasse. ex h[oc] aut[em] n[ull]a
co[n]fusio est int[er] evangelistas s[ed] unus co[m]-
memorat unu[m] mo[do] aliq[ui]s aliu[m]

Adduxerunt ergo ihm ad caypha
p9quā dcm̄ ē q͛ ihc fuit ex
aminat9 ī domo anne et q͛ missus
ē ad caypham hic oritur q̄o fuit
putat9 pylato et h̄ p3 dum̄ ī
ij. p͛ q2 p̄mo oritur quō ip̄e fuit py
lato putat9 2° quō fuit ab eo
examinat9 Exiuit ergo pylat9
Circa putacōm p̄ nota putaco
rōis locum 2° t̄pe i c̄at at 3° mo9
i et ipi nō introierunt p̄g nota
locū q2 adduxerunt eū i p̄torium
Et h̄c ē q͛ dr̄ l̄ra Adduxerunt ergo
ihm s. missum ad cayphā i p̄to
qui ē locus iudicij p̄torium ē dr̄
domus p̄sidis siue sedes p̄toris
vn̄ beda p̄torium dr̄ sedes p̄toris
p̄tores at dr̄ p̄fecti siue p̄
ceptores eo q͛ ciuib3 p̄cip̄ doct
Circa at̄ dubitat̄ q͛ dr̄ q͛ duxe
runt eū ad cayphā i p̄torium
q2 dictū ē s̄ q͛ ihc missus ē ad
caypham et n̄ q͛ duct9 ē a
caypha i p̄torium et nō ad cay
pham p̄ si duct9 ē ad caypha
eum i p̄torium cū domus cayphe
nō erat p̄sidis domus siue p̄
toris Ad hac q̄stionē dc̄m ē q͛ c̄c h̄c
aliud sentit Crisost. aliud augus
Crisost. eni dt̄ q͛ an̄ quā gallus
cantet ip̄e ducit̄ ad caypham.
Mane uō ad pilatum Ubi demo
strat̄ q͛ ip̄e p̄torium noctis medie
interogat9 a caypha cum n̄o re
darguit̄ et remittit̄ pilato.
Et s̄ h̄c p̄t ēē s̄s9 l̄re Adduxerunt
ihm nō ab anna s3 a domo
cayphe ad ip̄m caypham qui
uocat̄ ad locū p̄torij Augus
at dt̄ q͛ eruntamen nūc redit ad
locū sue narrationis Iā q͛ p̄
dixerat misit eū annas ad cay
pham pontificē Deinde interposuerat

ne3 p̄et hunc ergo redit ad nar
racō3 suā dr̄ Adduxerunt g͛ ihm
s. ab anna collega et soc̄o ip̄ius
cayphe ad ip̄m caypham ad.
ducendo at ad caypham ad
duxerunt i p̄torium et q͛ v͛o p̄t ēē dc̄e
p̄ma q͛ cayphas āq͛ urgente
cam̄ inat ad p̄torium p̄sidis de
domo anne q̄ annas et cayphas
quenerunt ad audiendum ip̄m
Alia p̄t ēē cā q2 ita magna
erat domus cayphe q͛ posset re
cipe p̄side ita q͛ i aliq͛ p̄te
illius domus erat p̄torium s̄i i p̄te
i q̄ h̄itabat p̄ses Ad certā
s. diuersas opiniones seq͛ndo t̄n
l̄ram g͛ta solui̅ omne dubium
Est eni l̄ra q͛ duct9 ē a
caypha i p̄torium q2 s̄ h̄9 a domo
anne fuit de nocte duct9 ad
domū cayphe ubi et examinat9
fuit De mane at a caypha
duct9 ē i p̄torium Deinde se. Erat
at mane ubi agit̄ de t̄pe
putacōis putamus eni eū
pilato mane et tanta eni erat
iniq͛ta eo3 ut nō i media nocte
uellent q͛d ordinauerant tradere pilato.
Sed hic oritur dubium q2 alij t̄ns
cribunt dicunt q͛ ēē p̄dium noctis
fuit flagellat9 ī domo cay
phe et examinat9 ab eo ē dicēs.
Dic nobis si tu es ip̄e et mane
duct9 ē ad pilatum Iohes uō
dt̄ q͛ duct9 ē mane ad caypham
s3 h̄c dubium soluit̄ p̄ p̄cedentem q2 s̄
augus cayphas et annas que
reuerat ad audiendum ip̄m i domo
anne et aliq͛ urgente cā cay
phas relicto ip̄o i domo anne
p̄rexerat ad domū p̄sidis.
Et s̄ h̄c ip̄e potuit examinari a cay
pha existens i domo anne i nocte
Et de mane potuit duci ad eū
existentē i domo p̄sidis Sed tn̄ restat

Jo

quo dubium tunc fuit flagellatus in
domo cayphe, sed cum pateat
quod fuit examinatus a cay-
pha in domo anne, tunc patet
quod fuit flagellatus in domo
cayphe, tamen si dona quod immediate
fuit ductus a domo anne ad
domum presidis, tunc non ut solvatur
omne dubium. Videtur quod a littera sit
melior sensus quod adducunt ihesum a
caypha in pretorium. Deinde sequitur Et
ipsi non introierunt. Ubi ponitur
modus putandi. Ita enim putant
presidi ihesum et ipsi non introierunt in
pretorium. Et hoc est quod dicit littera et ipsi non
introierunt in pretorium id est in eam partem do-
mus quam tenebat pilatus que erat
domus cayphe. Vel non introierunt
in pretorium id est locum iudicii vel erat
sedes pretoris et causa erat ut non conta-
minarentur sed manducarent pascha.
Dies enim agendi erant azimorum
quibus diebus contaminati illis
introire in habitaculum alienigene.
In quo patet cecitas iudeorum.
Timebant enim contaminari pretorio
iudicis alienigene et tamen non time-
bant contaminari effusione sanguinis
innocentis. Et erat ab [illegible] quidam
e ut non contaminarentur sed manducarent
pascha. Ex hoc enim innuitur quod iudei
comederunt pascha. Ergo christus
comedisset die precedenti. Videtur quod non
comedit tempore debito. Ad hoc
dicendum est quod erat una questio [illegible] qui
dicunt quod christus preveniret pascha xvi
die [illegible] in isti [illegible] pascha
in quo erat pascha iudeorum.
Ita quod christus celebravit pascha
xiiii luna ad vesperam. Cum
[illegible] at xiiii [illegible] die quo
iudei comedebant pascha et ideo
noluerunt introire pretorium.
[illegible]

quod licebat xiiii luna fermentatum
habere in domibus. Sed postea non stat quod
sed erat licitum differre pascha
usque ad alium mensem secundum quod continetur
in precepto Numeri ix, tunc non licebat pre-
venire. Postea autem non obmisit ob-
servacionem paschatis. Prima autem azimorum.
Prima autem die azimorum glosa xiiii
die primi mensis quo ablato fermento
agnum immolabant ad vesperam
accesserunt ad ihesum discipuli dicentes
Ubi vis paremus tibi comedere pascha.
Ubi patet quod christus celebravit pascha
xiiii luna marcii et xiiii dicitur
et prima dies azimorum quando pas-
cha immolabatur. Dicunt enim discipuli
[illegible] opposito fuit error grecorum dicentes quod christus
non prevenit pascha sed celebravit
xiiii luna ad vesperam, sed iudei
sic intenti erant ad occidendum christum
quod non celebraverunt pascha die suo
sed sequenti die scilicet luna xv. Sed hoc
stare non potest quia Numeri ix dicitur
si quis propter impedimentum non potest ce-
lebrare pascha xiiii luna primi mensis
celebraret sequenti die scilicet xiiii
luna secundi mensis [illegible] copiosius [illegible]
[illegible] nonda [illegible]
quod pascha proprie dicebatur dies
illa qua agnus ad vesperam xiiii
luna occidebatur. Septem vero dies
sequentes dies azimorum dicebantur
in quibus fermentatum in domibus
[illegible] debuit inveniri. Nota etiam
quod dies paschalis aliquando invenitur
nominari dies azimorum
ut apud [illegible] Prima autem die azimorum
accesserunt discipuli ad ihesum dicentes
Ubi vis paremus comedere pascha.
Dies et azimorum invenimus no-
minari pascha sicut manducarent
pascha. Pascha enim non
immolacionem agni [illegible] fiebat
xiiii luna ad vesperam sed magna

de celebracione paschi

solempni[te] que celebrabatur xv.
luna pro immolacione agni. Ex
hiis duobus patet 3m. scilicet quod xv. luna
luna celebravit pascha. Et in
xv. in qua erat magis solempnitas
crucifixus est. Est ergo ubi ut non
contaminarentur sed manducarent pascha.
d i. panes azimos. Deinde sequitur Ex-
ivit ergo pilatus. Ubi ostenditur quomodo Christus
fuit examinatus. Primo quomodo fuit
examinatus coram accusatoribus.
2o quomodo coram ipso pilato. i. Introi-
vit ergo iterum. Prima in ii partes. Primo ponitur
pilati examinacio. 2o iudeorum responsio.
i. Responderunt. Examinat ergo primo pi-
latus querens ab accusatoribus causam
vellet obicere Christo unde dicit
Exivit ergo pilatus ad eos fo-
ras et dixit eis quam accusacionem
affertis adversus hominem hunc q.d.
Venite cum populo eum suscipere. Act.
xxv. non est consuetudo romanis con-
dempnare aliquem hominem prius
e quam accusetur. Deinde sequitur Responderunt.
Ubi ponitur iudeorum responsio in qua primo
apparet iudeorum falsitas quia falso
imponunt Christo maleficium. 2o iude-
orum dolositas quia crimina in pilatum
volebat refundere. i. Dixit ergo
illis pilatus. Primo ergo imponunt
Christo falso maleficium unde dicit Respon-
derunt ei si non esset hic male-
factor non tibi tradidissemus eum.
Simulabant enim iudei se nolle
secundum illam legem Exo. xxiii.
Innocentem et iustum non interficies.
Augustinus. Videant ab immundis
spiritibus liberati languidi sanati
leprosi mundati surdi audientes
muti loquentes ceci videntes
mortui resurgentes et quod omnia
superat stulti sapientes utrum iste sit
malefactor sed de isto dicebat
ysa. de quo per prophetam predixerat

Detrahebant in mala pro bonis.
Deinde sequitur Dixit ergo illis pilatus.
Ubi ponitur iudeorum dolositas
ex hoc quod permittebant refundere
occisionem in pilatum. Primo ponitur
pilati liberalis concessio. 2o iudeorum
recusacio. i. Dixerunt ergo. 3o
recusacionis racio. i. Ut sermo
ihesu impleretur. Circa primum ergo ad ponitur
liberaliter concessit pilatus eis ihesum ut
iudicent eum secundum legem suam et hoc est
quod dicitur Dixit ergo eis pilatus Accipite
eum vos et secundum legem vestram iudicate
eum q.d. vos qui legem habetis
scitis quid lex de talibus iudicat
si quis iniustum esse scitis ita facite.
Vel quasi diceret quem ad nos tamquam iudicem
posuistis et subito ac si non unquam
prophanum gentilis accipite eum
vos et dampnate quia ego iudex
non efficiar. Deinde sequitur Dixerunt
e ergo ei. Ubi iudei recusant eum ac-
cipere ac si diceret ad te spectat
tamquam cognoscendum est sit reus
mortis et non ad nos quoniam
nobis interficiendum quemquam sed non excu-
santur. Sic dicit augustinus interficiebat
enim quem interficiendum offerebant
unde dicit eis Act. vii. cuius vos
proditores et homicide fuistis.
Deinde sequitur Ut sermo ihesu impleretur f
Ubi ponitur recusacionis racio eo quod n5
eum non decet quia ihesus dixerat Mt.
xx. quod occidendus erat a gentibus
tradendus tamen a iudeis. ex hoc ergo
quod iudei petunt a pilato qui
fuit gentilis interficiendum sermo Christi
de sua morte predixit. Ut tamen a
iudeis tradi et non interficeretur. ge[ntibus].
Et hoc est quod dicit litera Ut impleretur
sermo ihesu quem dixit significans
morte esset moriturus quia cum dixit
Mt. xx. tradent gentibus ad illudendum
et flagellandum et crucifigendum. Erunt
ad de. enim nos si non esset malefactor 90

q̄ luc. xpoy impo̅ebant x°
multa c̄mia. vñ repulit ac-
cusac̄ illu d̄ucēs hic incipi
subd̄itēs q̄ eē̄ in r̄ant phit̄e
tribū davi cesaris z dicēs se
xp̄m regē eē̄ / sic obiciūt nō
fit mē̄ de aliq° c̄mie sz
solu dic̄; Si nō eēt hic male-
factor ro̅ Ad h° du̅ vñ augꝰ
di. q̄ de̅ig me̅re h° dom eē
q̄ dic̄ iohes z h° q̄ ginco at
luc. multa cu̅ dicat z multa
ruisase sz tu̅ p̄ug c̄ssq; cw̄ta
sua nāra oc posuit q̄ sats
eēt indicat. 2° q̄rit ab de
h° q̄ dom Nobis nō licet fic
quēq̄ in occ̄ q̄ h° eē q̄ dom c
quēq̄ in ... malefic̄os ne
exo xp̄m° malefic̄os ne
faciar v̄m̄ pl̄x multo. ub
h° tācē q̄ ipi lapidauit sa-
pha n̄m Ad h° du̅ vñ augꝰ
tovig di. eos dixisse Nō
licēnt fic quēq̄ in / p̄p° so-
lēp̄m̄ite dici festi q̄d iam
celebrare incipiant / alio° vñ
Cris̄ q̄ iudi subiti erāt ro-
manis qui eis abstulant po-
testē occi° / Ita q̄ nō c̄at eis
phitū h̄ lege d̄ina sz lege
hūma q̄ posuiat hāt p̄tātē
p̄es p̄side / alio° p̄t d̄. ac si
dicat iudei Nōs z nobis lege
in ām q̄ eūi̅ eos ū cundaui
sz eū̅ eōs ē pn̄ciput publicā
q̄ se dic̄ regē Ad arta p̄p
ad ām de stephorū Clus
q̄ cupiebat xp̄m crucifi̅ tio
itecit in dicēt ē vēn̄t li morte
dut Nōs z nobis rē Crucifige
morb c̄ntauit exp̄bra fuit
i lege Deut° xxi maledc̄s
omis qui pedi̅ i ligꝰ p̄e at
lapidacōis c̄at q̄cessa i lege
sz q̄rit ab deio° ubo v̄t sermo
implet q̄ h° ei c̄ indd h° dices

nullū asponi h̄ebat ad sermoz x°
p̄smo Dicto fuit implet⁹
alias dixisse f̄° go ō n̄cco
fuit pass⁹ a g̅tib⁹ / Ad p̄m ar
dd̄ ē q̄ lz ut q̄ū dd̄ vt imple
nō refer̄ ad intōz iudeoz
q̄ ipi hūit asponi ad sermoz
x° implend⁹ sz mag⁹ refer̄
ad dispoy d̄ina / Ad 2m dd̄
ē q̄ sic p̄tria d̄ina nō impolt
uetite p̄scitib sic dom̄ ē b̄ xp̄
ca Itaut p̄dicto xp̄i /
Intrauit go̅ p̄g q̄m p̄ac̄ ‹16›
examīato a ccusatoīb⁹
examiat pilat⁹ xp̄m corā ip̄o
Et p̄mo p̄o ip̄a d. sq̄si° cū x°
2° ut sit vēlo pilatū ad p̄p̄i
z cū h° dixisse 3a i ēxē q̄z p
pilat⁹ quit 2° x° intrroat de
b̄nc q̄mb̄ z vñ i sz po dñi
vñ° ad q̄om pilati vñ cū h°
eoz ad p̄m dc̄ intrauit go
itū pilat⁹ i p̄to° Put aora
strepitū iudeoz exquisite
vimac ram ē Et uocauit
ihm z dix ei tu es rex iudeoz
Cui q̄ dicit ōt pilat⁹ h° eū
obiecisse iudeos x° s q̄ dicet
se eē̄ regē / vel dd̄ ē q̄ iudei
ulta aā c̄mia obiecint x°
sz h° mag⁹ tangebat cor pilati
Ideo mag⁹ sm interrogat dei°
Dem se. Et vñ ih° vbi mult 45
rogat xp̄m de origie q̄ōnis
Et p̄° q̄ntū interrogat x° 2 pilat⁹
vñ i vñ pilat⁹ / d̄ z ad p̄m dr̄
h̄ vñ ih° a temet ip̄o h° dicis
an alij dixerūt tē de me / Nō
ac interrogat t q̄i ignorās
sz mag⁹ de regē ū volēs mali
iudeoz q̄ imposuiant q̄ q̄ fa-
cēt se regē h̄at mali° de-
tecta ē vñ° de pilati. vñ se
hāt pilat⁹ ūq̄ lo iudeg su
q. d. Nūqd ego h° nō accepi

l'ue e hic impono

b nu tibi hec impono sed iudei hoc
imposuerunt. Unde gens tua et ponti-
fices tui tradiderunt te michi.
Quid fecisti? quasi te sic accusant
erga me tibi ergo in hoc iudicio neglige-
tur. Dicit pilatus dicit augustinus abstulit
a se suspicionem quam posset putari a
seipso dixisse. o Consequenter ad que-
stionem non statim respondit ad quam pilatus
sed aliud interrogat de aliis quibus
dicens a temetipso hoc dicis etc.
Ad hanc questionem respondet augustinus et alii di-
cunt quod christus hoc interrogavit non sic ignorabat
sciebat enim quod ipse interrogat
et quod pilatus responsurus fuit sed inter-
rogavit non ut ipse sciret sed ut
scriberetur quod voluit ut sciretur.
Volebat enim a nobis sciri quam
opinionem habebat iudei de rege
cum quod obiciebant sibi quod
quod faceret se regem ut sciatur
in responsione pilati. Dicens enim scilicet numquid
ubi ponitur responsio christi ad responsionem pilati
quasi ut futurum esset regem et admirationem
iudeorum qui obiciebant quod fa-
ceret se regem. Et dividitur ista pars in partes
quia primo ponitur christi responsio secundo responsionis
discussio id est dubitatio pars in duas.
Quia primo ponitur quod christus instruxit de
regno suo unde dicit Regnum meum
non est de hoc mundo. Ubi primo videndum est
quid est esse de mundo. Videatur esse
de mundo secundum augustinum quia quidquid bonum est a
deo creatum sed ex adam viciata
stirpe generatum est. 2o videndum quid regnum non
est de mundo. Videatur id est non esse de
mundo quia quod tenetur ereptum a
mundo repositum est in christo et tale
dicitur regnum dei vel deus quia sic exponitur
in christo eruit de potestate tenebrarum
et transtulit in regnum clari filii sui.
Est ergo sensus quod ubi Regnum meum non
est de hoc mundo id est illi quos regno
non sunt de hoc mundo per assertionem
quia eorum conversatio in celis est. Et hac
dixit christus quod pilatum vel iudeos
qui credebant ipsum affectare
regnum terrenum quod dicit non impedio
dominationem vestram in hoc mundo
quia regnum meum sunt fideles
scilicet qui non sunt de hoc mundo. Deinde
sequitur. Si ex hoc mundo esset
et christus quod dixit scilicet quod regnum suum
non est de hoc mundo unde dicit Si ex
mundo esset regnum meum ministri
mei utique decertarent ut non tra-
derer iudeis quasi dicat reges terreni
habent ministros qui decertant pro eis
non autem hos terreni pro me decertant
quia regnum meum non est hinc id est
non habet principium ab inferioribus sicut quasi dicat
regnum terrenum fulcitur et habet suam
fortitudinem a ministris terrenis. Regnum
autem meum non est de mundo quia non
fulcitur ab inferioribus talibus sed per se
ipsum sufficiens est. o Consequenter ad
utrum regnum christi sit de mundo
videtur quod sic quia quidquid est in mundo pertinet ad
potestatem christi sed quidquid pertinet ad potestatem
christi est de regno christi unde ipse in
principio venit ergo etc. Ad oppositum est dominus
salvator. Dicendum est quod regnum christi
potest dici duobus modis vel id est quo
regnat per potentiam et quidquid est in
mundo est de regno christi et sic hoc
apparet falsitas manicheorum qui
ponebant duplex regnum unum quod
pertinebat ad deum lucis et aliud quod
pertinebat ad deum tenebrarum
sub quo continentur omnia corporalia
secundo dicitur regnum christi homines qui habet regnum suum
in regno celorum. Regnum meum
non est de hoc mundo. In hoc autem
apparet falsitas hereticorum qui ponebant quod po-
testas se extendit tantum ad corporalia
quam ad spiritualia. Quia omnia quecumque
voluit dominus fecit in celo et in terra etc.
et per quos omnia pertinent ad regnum
christi. 2o dicitur regnum christi quo regnat de quo

ponitur quia quod est in mundo est de regno s[eculi]
iste per obedientiam et gratiam tamen non
fideles qui sunt erepti de potestate
tenebrarum et positi sunt in ambitu re-
gni regnum dei quod fit in illis
spiritualiter. Est autem cuius spiritualiter modo
regit et spiritualiter modo regit. Unde psalmus
Dominus regit me et nihil mihi deerit
in loco pascue ibi me pascere
me collocavit. Alio autem accipitur
regnum meum hic modo dicit salvator
quod regnum suum non est de hoc mundo
quia scilicet per gratiam non afficit ad mundum
fo Sed quaerit ab deo ubi aliter
aut regnum meum non est hinc
sed hic enim magis quod pertinet ad suam
providentiam quia providentia dei non est
ubi extendebat se ad omnia
quae implevit ad hoc dicitur ut patet
verba ex ubi theologi. Non enim ait ex
regnum meum non est hic, quoniam est
quia providentia eius est ubique et attingit
a fine usque in finem fortiter et dis-
ponit omnia suaviter. Et per quod
regnum quod est hic non fugit ab istius
providentia divina. Ita deus regit in
mundo et ut illius provisione ex
inquovis cuncta disponit. Sed
hic ait regnum meum non est hic, id est non
est constitutum ab inferioribus re-
litis et a causis superioribus. Alio
patet verbum Augustinus ad quod verbum
no cuius ratio non est quod regnum eius est
quod regna partibus sunt regna
auctoritatibus et hic non expositum etiam
regnum meum in partibus mediano
hic est hic id est non oritur ab inferioribus sed
oritur a principe. Alio regnum Christi
ipsi fideles in quibus Christus regnat
et hic modo exponit Augustinus dicit quod regnum
Christi est hic quia fideles sunt in mundo
habitantes inter se quasi zizania
usque ad messem sed tamen hoc regnum
non est hic quia fideles peregrinantur

in mundo reputantes se esse peregrinos
et advenas super terram et reputantes
se esse cives futuri saeculi.
Deinde secundo dixit itaque ei Pilatus
ubi ponitur verbum Christi post visionem
disquisitio. In hac autem disquisitione
primo Pilatus interrogat secundo Christus
verbum id est verbum Christi post visionem
effectus. Dicit ei Pilatus. Circa no
ad primum notandum ergo rex es tu. Dicitur
regnum meum non est de hoc mundo.
Innuebat se habere regnum sed
esset contrarium a mundo et per quod
innuebat se esse regem. Pilatus
tamen non intellexit hoc sicut quod Christus dicit
se esse regem in regno spirituali
sed intellexit de aliquo regno
carnali et ideo accipiens ex
verbis quod esset rex dixit ei
ergo rex es tu quasi dicat ex quo dicis
te habere regnum sequitur quod sis rex.
Deinde secundo Respondit Jesus ubi ponitur verbum Christi
in quantum primo se affirmat esse
regem secundo ostendit se ad hoc venisse ut
regnet ibi: ego in hoc natus sum.
Sed post visionem effectus: Dicit ei
Pilatus. Circa primum notandum no
hoc verbum Pilato ita respondit
verum sicut venit se esse
regem et talem regem
... regnum putavit esse
de hoc mundo unde dicit Tu dicis quia
rex sum ego quasi dicat ego non nego
quod dicis sed tu non venis ad regnum
spirituale ut credis. Deinde secundo
Ego in hoc natus sum ubi Christus ostendit quod
ipse venit ad regnum spirituale.
Ad quod notandum est quod regnum no
spirituale est in ipsis fidelibus. Et
hoc autem fideles sunt regnum Christi quia
in principio a Christo credunt et obediunt
et ideo Christus volens ostendere se venisse
propter regnum spirituale duo facit
primo ostendit se praedicasse ... secundo dicit quod

fideles obediunt veritati ex qua
obviam fiet de regno eius spirituali
Iohannis 18 ad propositum dicitur Ego in hoc i. ad
hanc rem natus sum et ad hoc veni in
mundum scilicet per nativitatem temporalem et
incarnationem. Ita quod Christus loquitur hic
de nativitate temporali et non eterna
ut testimonium perhibeam veritati i. ut
doceam veritatem. Iohannis 18 ad propositum dicit
Omnis qui est ex veritate i. ex me
qui sum veritas audit meam
vocem i. obedit voci mee et
doctrine mee. Iohannis 8 capitulo qui ex deo est
verba dei audit. Propter quam obviam
fit de regno meo. Et ad regnum
meum spirituale duo requiruntur
et quod veritas audiatur et audita re-
cipiatur et propter hec duo dicit se venis-
se in mundum. Nota hic quod dicitur
Ego in hoc natus sum potest aliter exponi
quod cum esset rex ex rege quia erat
filius ex patre qui est rex regum
et dominus dominantium et hoc est veritas
filii scilicet quod sit ex patre. Ad hanc
veritatem manifestandam Christus venit. Ideo
primo dicit se venisse ad hoc. Secundo persua-
det nos similiter auditores huius veritatis
quia qui hanc veritatem recipere non vult
non est ex veritate. Iohannis 18 ad propositum dicit
Ego in hoc natus sum. Augustinus non est
producenda huius pronominis sillaba quod
ait In hoc natus sum tamquam dixerit
in hac re natus sum sed corripienda
tamquam dixerit Ad hoc natus sum sicut
ait Et ad hoc veni in mundum ut
testimonium perhibeam veritati i. ut ipsi quam
sum veritas ostendo scilicet me esse filium
ex patre et per consequens regem ex rege.
Iohannis 18 ad propositum ubi Christus persuadet nos
similiter auditores huius veritatis dicens
Omnis qui est ex veritate audit
vocem meam i. credit vocem meam
esse veram qua scilicet dico me esse ex
patre sicut regem ex rege. Christus di-

cit ex veritate est a parte audientis
signum huius quod veritatem libenter audiet et
auditam libenter recipit. ergo nos
debemus libenter audire veritatem et
auditam recipere. Deinde sequitur Dicit ei
pilatus. ubi ponitur [illegible] Christi
effectus [illegible]. Effectus autem est
quia pilatus audiens [illegible] de
veritate interrogat. Quid est veritas
non querens quid sit diffinitio
veritatis sed querens quid est veritas
quam dominus dicit de regno [illegible]
hoc autem querens pilatus dicit. Quid est
veritas. Solutionem autem quoniam non
exspectavit pilatus. Ad hoc assi-
gnatur ratio una est quia quod [illegible] indige-
bat [illegible] autem [illegible] ad li-
berationem dicit ideo statim exivit
non exspectans solutionem. Alia ratio
redditur ab augustino in omelia quod cum
dixisset pilatus quid est veritas
subito venit illi in mentem
consuetudo iudeorum qua solebat illis
dimitti unum in pascha unum quem
volebat [illegible] liberare statim exivit.
Fuerat autem de [illegible] verbo Omnis
qui est ex veritate quia hic [illegible] 90
[illegible] et [illegible] sicut
ita est omnis homines sunt ex veritate
quia omnes sunt creature a deo. Ad
hanc questionem [illegible] augustinus in omelia
[illegible] duo [illegible] est [illegible]
veritate est duobus modis [illegible] ad
[illegible] creati sumus [illegible]
[illegible] creati sumus [illegible]
veritas creavit omnes sunt ex veritate.
Alio modo [illegible] sit ex veritate
per gratiam que est donum collatum
[illegible] vocatis [illegible]
Ex hoc [illegible] solo [illegible]
non omnes qui sunt ex veritate [illegible]
creationem audiunt veritatem sed [illegible]
ex veritate [illegible] vocati ad
gratiam audiunt veritatem quia ex [illegible]
veritate [illegible] ut [illegible] veritati

rum quod notat aug[ustinus] ergo non dicit et
omnis qui est ex veritate audit
vocem meam non ergo qui audit
vocem meam ideo est ex veritate ergo non est
quod non omnis est ex veritate quia credit
veritati sed ergo ideo credit quia ex veritate
illi collata est ut credat et
amet veritatem. Ad phil. i. vobis da-
tum est non solum ut credatis etc.
Deinde sequitur. Et cum hec dixisset
Ubi ponitur procuratio facta per pilatum
secundo relatio pilati ad populum qua
relatione primo allegat christi inno-
centiam secundo iudicum clementiam ibi erat
consuetudo. tertio iudeorum nequitiam ibi
clamaverunt omnes. Circa primum proponit
pilati exitum quod vide dicit et cum hec dix-
isset quod est veritas exivit ad
iudeos qui foris erant extra pretorium
Non enim intro ierant ne contami-
narentur. Secundo refert christi innocentiam unde
subditur et dixit eis ego nullam
invenio in eo causam mortis. Et
vere dixit quia nec per veritatem iniquitas
mea neque peccatum meum domine
sine iniquitate etc. i pet. ii qui
peccatum non fecit etc. Deinde sequitur. Est
autem consuetudo. Ubi commemorat
iudicum clementiam per quam eum al-
legavit christi innocentiam intendebat
ex clementia liberare cum peteretur
ut si nollet eum ut innocentem
dimittere saltem ob reverentiam festi dona-
ret tempori et ideo inducit iudeos
dicens. Est autem consuetudo vobis ut unum
dimittam vobis in pascha. vultis
ergo dimittam vobis regem iudeorum.
Aug[ustinus] in omelia. Avelli ex eius corde
non potuit ihesum esse regem iu-
deorum tamquam hoc et sic in titulo pa-
ssionis fixit de quo est cum titulo
gavit. Deinde sequitur. Clamaverunt ergo
ubi ponitur iudeorum nequitia qui non
attenderunt christi innocentiam nec
iudicis clementiam. Clamaverunt

rursum dicentes non hunc innocentem
sed barabbam. Erat autem barabbas
latro. In quo exaggeratur nequitia
iudeorum qui latronem pretulerunt
christo. Act. iii. vos autem sanctum et iustum
negastis et petistis virum homicidam
donari vobis. [illegible] qo
ubi. Est autem consuetudo. Consuetudo
ducta est in consuetudinem. Ad hoc dicunt
quidam quod habet consuetudinem introduxit
pilatus sicut alii presides ad honorem
et favorem populi. Alii dicunt quod hec con-
suetudo non erat legis preceptum
sed magis ex antiquo primum consuetudinem
descendebat ut ob recordationem
liberationis de egypto unum vinc-
tum dimitterent in die pasche.
Secundo queritur ab utrum ista consuetudo qo
esset bona. videtur quod non quia ex lege pre-
ceptum erat ut malefici occiderentur
ergo absolvere nocentes erat contra legem
domini et quia consuetudo bona erat dimitti
liberare quia magis congruebat
quod tunc esset tempore in quo [illegible] de-
lebat [illegible] iamfere
et futurum in pascha. tertio queritur ab qo
utrum iudei peccaverunt in petendo
barrabam. videtur quod non quia licebat
eis petere quem volebant. Respondeo
quia dicitur act. iii. improperatur iudeis quod
virum homicidam petierunt.
Ad hoc verum aug. in omelia dicit non re-
prehendimus o iudei quod per pascha
liberatis nocentem sed quod occiditis
innocentem quod tamen nisi fieret verum pas-
cha non fuit. Ex quibus ergo ad
possumus dicere quod non peccaverunt in hoc
quod liberaverunt eum qui erat dignus
morte sed quia pretulerunt eum innocenti
et hoc improperat eis act. iii. cum di-
xit iustum negastis etc.
Tunc ergo apprehendit pilatus ihesum
in quo agitur de christi passione.

Capitulum xix.

A. hic agitur de eius iniqua condempnacione
Et primo premittitur eius condempnacio
2o scilicet eius crucifixio ibi Susceperunt
autem 3o scilicet eius sancta consummacio ibi
Postea sciens ihesus 4o scilicet eius tumulacio
ibi Post hec autem rogavit pylatum
Prima pars in qua agitur de eius con-
dempnacione dividitur in duas partes quia primo
pilatus nititur eum liberare 2o scilicet
ipsa condempnacio ibi Tunc ergo Prima in-
nititur eum liberare in duabus partibus primo
nititur eum liberare iudicio secularis
2o iudicio equitatis ibi Et exinde querebat pila-
tus. Ad cuius primi notitiam eius
pilatus volens eum liberare iudicio
benignitatis petentes eum expresse fuerunt
dimitti non perfecit. Tercio nititur
eum liberare iudicio severitatis ut
iudei saltem satiati iniuriis
et illusionibus eius eum dimitterent
Et ideo hec pars habet duas partes primo
ostenditur quo pilatus nititur eum liberare
flagellando illudendo et cum iudeis
ostendendo 2o scilicet iudeorum iniquitas
ibi Cum ergo vidissent. Prima in tres partes primo
quo christus est flagellatus 2o quo est
illusus ibi Et milites 3o quo est
iudeis ostensus ibi Exivit iterum py-
latus. Circa primum advertendum quod sic clara
videns pilatus quod non proficiebat
petendo eum ex clemencia tunc
apprehendit ihesum et flagellavit. Post
Et fuit flagellatus toto die
Crisostomus: flagellavit eum pilatus
absolvere volens et mitigare iu-
deorum zelum. Unde luce 23 dixit
pylatus: Emendatum illum di-
mittam id est flagellis afflictum.
Deinde scilicet Et milites plectentes
Ubi ponitur derisio. Et primo quantum ad
signum corone 2o quantum ad habitum
vestis 3o quantum ad salutacionem ibi
Et veniebant. Primo ergo illuditur christo
in signo corone unde dicitur Et milites

plectentes coronam de spinis id est
iunctis maximis acutis et pun-
gentibus ad modum spinarum
imposuerunt capiti eius. De hac
corona Canticorum 3o: Egredimini
filie syon et videte regem sa-
lomonem in dyademate suo
quo coronavit eum mater sua sy-
nagoga. Beda: per spineam coronam
designatur susceptio peccatorum que
sicut spinas [illegible] corpus pungunt
quasi dicat suscipiendo coronam de spinis
innuit quod dolores nostros ipse portat
et pro remissione peccatorum nostrorum
passus est que peccata ad mortem ani-
marum pungunt vel suscepit
carnem ut ammoneatur spina
penalitatum quam ipse induit a nobis
amovendam et culpam et per consequens culpe
que est pena. Deinde scilicet et veste
purpurea ubi ostenditur quo fuit illusus
habitu unde dicitur Et veste purpurea
circumdederunt eum quia ei imponebatur
christo quod dicebat se esse regem il-
ludendo ex parte capitis spineam co-
ronam imposuit illi et purpureo
vestimento quo reges utebantur
utebantur purpurea ei induebant
quasi esset rex. Dyadema enim et
purpura erant insignia regalia
unde machabeorum 1 viii c. dicitur quod nemo ipse id est quod
consules rome duabus earum nec
utebantur corona et purpura. Beda
per spineam coronam datum est
nostrorum peccatorum susceptio. In-
vestitu non purpureo cum eius pas-
sionibus ob [illegible] purpura enim vo-
vestitum de triumphis sanctorum
martirum gloria [illegible] impletur ecclesia. Unde
Dominus ysa 63o quare rubrum
est indumentum tuum quod eius [illegible]
sanguine purpuratam et scitum est genesis
xxxvij ubi dicitur quod tulerunt tunicam
ioseph et sanguine edi quem occiderant

tiromit mittebes quod fuerat ad
proemissum diceret etc. Deinde sequitur
Et veniebat. Ubi illud tangit
salutatione. Consuetudo enim erat
tunc sicut et modo ut homines cum ad
regem salutaret eum. Unde isti
veniebant ad christum et obprobriose
eum salutabant et dicebant
Ave rex iudeorum. Et hoc obprobrium
non solum fuit in verbis et in facto
unde sequitur. Et dabant ei alapas
tertium. Dabant percutienti se
maxillam saturabitur obprobriis.
Et iterum audisti obprobria eorum
domine omnes cogitationes eorum
adversum me. Undecimum est ysaie l. Corpus
meum dedi percutientibus et genas
meas vellentibus. Sed queret
aliquis utrum milites hoc fecerint
mandato presidis. Ad hoc dicendum
quod sic. Hec enim fecerunt de mandato
vel permissione presidis et hoc
permisit ut iussit presidis ut iudei
obprobria et libenter biberent
et quod eius obprobriis satiati aliquod
eius sanguinem non sitiret. Augustinus
tamen dicit quod milites hec non fecerunt
mandato presidis sed magis cor-
rupti precio a iudeis. Deinde sequitur
Exivit iterum. Ubi post flagel-
lationem. Credebat enim eum pilatus
quod iudei cum viderent sic fla-
gellatum et obprobriose tractatum re-
frigescerent et amplius non peterent
eum ad mortem. Primo ergo ponitur
pilati intentio quod volebat eum
liberare. Unde dicit Exivit ergo iterum
pilatus scilicet ad iudeos qui expec-
tabant eum extra pretorium et dixit
eis. Ecce adduco eum vobis
foras ut cognoscatis quia nullam in
eo invenio causam scilicet mortis vel af-
flictionis. Secundo sequitur manifesto
unde dicit Exivit ergo ihesus. Augustinus

non clarus imperio sed plenus obprobrio
unde sequitur portans spineam coronam
et purpureum vestimentum. Id est quod illuserunt
ei. Secundum autem quod ab aliis traditur gentibus ad
illudendum et flagellandum etc. Tertio sequitur ex-
plicatio ostensionis facta per verba pi-
lati. Unde dicit Et dicit eis scilicet pilatus
Ecce homo. Quasi diceret pilatus. Augustinus
Si regi invidetis iam parcite quia
deiectum videtis flagellatus est
spinis coronatus est ludibriosa
veste amictus est amaris con-
viciis illusus est alapis cesus est.
Fervet ignominia frigescat in-
vidia. Deinde sequitur Cum ergo vidis-
set. Post iudeorum induro
nam videntes eius ignominiam
non frigescunt sed magis mali-
tia ardescunt. Et hoc est quod dicit
Cum ergo vidissent spinis eum co-
ronatum pontifices et ministri clamabant
dicentes Crucifige crucifige eum.
Dicebant dicentes crucifige ad osten-
dendum perinaciam vel desiderii
vehementiam. Jeremie xii. Facta est mihi
hereditas mea quasi leo in silva
dedit contra me vocem propterea aperuerunt
super me os suum sicut leo rapiens
et rugiens. Non solum contenti quod
mortem eius peterent eum ad mor-
tem eius dicentes Crucifige
Sapientie ii. Morte turpissima
condempnemus eum etc.

Dicit eis pilatus. Postquam ostensum
est pilatum liberare christum
iudeos sentiens hic innititur li-
berare eum iudicio equitatis allegando
scilicet eius innocentiam. Et dicit. Primo ponitur
Secundo ponitur allegatio sue insufficie
Tertio post iudeorum accusationem sed accusatio
de requisitione iudeorum quinimmo
secundo invidiam iudei. Tertio cum ergo
audisset. Quarto iudeo ergo clabat
Primo ad primum contra sic dicitur

b Clamabant enim iudei dicentes
crucifige eum pylatus autem dicit eis
accipite eum vos et crucifigite
ac si diceret Nolo esse iniquus
iudex ego non crucifigam
Nam ego non invenio causam
sed crucifixionis et ideo non incumbit
quia non erat super peccatum peccatum non fecit
nec inventus est dolus in ore eius Joh
B Venit enim princeps mundi huius
et in me non habet quicquam Ad cuius
evidentiam notandum est quod idem ubi pilatus
Accipite eum non fuit verbum
mandantis sed magis fuit verbum
se eum iudeorum retrahentis
iudeos ab execucione Quod pilatus
tus allegavit innocenciam christi
Judei autem ad nostram horam mortis
sed christum accusant sic blasphemum
quia se fecit esse filium dei unde dicunt
Nos legem habemus et secundum legem debet
mori quia filium dei se fecit et ita
blasphemavit Levitici xxiiii qui
blasphemaverit morte moriatur
unde supra x de bono opere non lapi-
damus te sed de blasphemia
Et quia tu homo cum sis facis te
ipsum deum Sed est advertendum quod christus
non blasphemavit quando dixit se esse filium
dei unde dicitur non usurpat sibi
alienum Ipse enim erat unigenitus dei
filius Bede Unigenitus qui est in
sinu patris ipse enarravit Et christus
christus dicit cum si non blasphemant
filii adoptivi dicentes se esse deos
multo magis filius naturalis non
blasphemat dicens se esse deum
T Deinde sequitur Cum ergo audisset pilatus
ecce post accusaciones disquisicio
Accusabant enim iudei christum quia dixit
ac se esse filium dei pilatus autem hoc
audiens disquisivit de hoc querens a christo
de eius origine an scilicet esset filius
qui originare sit filius a patre

Et sic hoc habet post hoc in primo quia primo ostendit
unde motus est pilatus ad hanc disquisitionem
vendam se post ipsa disquisicio
et ingressus est in pretorium unde motus est autem
pilatus ad hanc disquirendum quia ti-
muit ne esset verum quod christus esset filius
dei et per consequens ne occideret filium dei
Et hoc est quod dicitur Cum ergo audisset
pilatus hunc sermonem scilicet quod fecit se filium
dei magis timuit Beda non ti-
muit quia legem audiunt ad cuius
nec de lege cum esset alienigena
sed magis timuit ne filium dei oc-
cideret Alius potest dici sic magis
timuit Ne scilicet si dimitteret contra legem
faceret si autem non dimitteret filium
dei crucifigeret Deinde sequitur Et
ingressus est Ubi pilatus inquirit
a christo de origine sua Et primo po-
nitur inquisicio secundo christi taciturnitas
Habetur tercio taciturnitatis reprehensio
unde ergo ei pilatus unde es tu Ihesus autem
ihesus Circa primum ad inquisicionem pilati
et ingressus est pilatus iterum in pretorium
Nominat enim scilicet sabbatum ad iudeos
et dicit ad ihesum Unde es tu utrum
scilicet esset deus dominantibus omnibus
an homo terrenus Querit autem pilatus
de origine quia de hoc cum iudei ac-
cusabant christus autem unde potuit
quia hic dicit B viii vos deorsum estis
Est autem racio Deinde sequitur Ihesus autem
Ubi ostenditur quod non respondit unde dicitur Ihesus
autem responsum non dedit ei sed quare christus non
respondit Ad hoc potest assignari una racio
quia hoc fecit propter difficultatem questionis
quam pilatus non sufficiebat capere
Querebat enim de generacione christi Unde
autem ysaias liii generacionem eius quis enar-
rabit Alia et dicitur Dicitur sic
B xvi multa habeo vobis dicere sed
non potestis portare modo Alia racio potest as-
signari secundum augustinum quia non voluit ut ob-
deret paciam suam Ubi non dicit ei

Jo

q iudex duo impoebat p q
fecat se rege x° q dicat se filium
dei. Et utrumq potat. unde
q ipe erat filius dei p quod erat
verus ex rege et tunc unde no
luit ut quto erat potetior tanto
ad ex eorum nimium esset patientior
que patientia iam pdicta erat ysa.
liij. tamquam agnus coram tondente
se obmutescet et no apuit os
suum. Dicit aug tamquam agnus quod sic
dicit aug. Verbum et no vult no
sic verus sine dolo quod sic agnus
hoc est sic simplex atq innocens
apuit suum et vero est sicut
ondet q pilatus manifeste interro
gabat qui videns morte sua
cum no liberabat sed magis seqbatur
iudaicum impetum. xix. Cum audisset
ergo q ipe hoc dixit et ad hoc venit
ut testimonium phibeat veritati. Et qui
regnum meum no est hic cum de
buisset audita hac veritate eum et
pete hoc quod no fecit. quo per eum re
spondere parum pdat quia vo
pt esse querebat enim pilatus de
origine eius de qua originem opera testa
bantur quis testantibus nolebat p
smonem vincere ut ex eorum causa eos
ponere. Deinde sequitur dicit ergo ei pilatus
ubi reprehendit taciturnitatem xpi. pi
latus enim eum reprehendebat quia iactabat
potestate sua dicebat ergo mihi no
loqueris. q.d. mea quam comparationibus
cum debebas potius mea captare
benivolentiam tamquam in manibus meis
positus. Deinde sequitur nescis. q.d. scire de
bes quia potestatem habeo crucifigendi te
et cetera ideo ppter potestatem timendus et
obsecrandus. unde dicit hoc mirabatur
pilatus quod xpc in tanta necessitate constitutus
no captabat eius benivolentiam
unde matthei. 27. et no respondit ei ullum verbum
no. ita ut miraretur preses. Respondit e
si Cristus pilatus dicens potestate

herodi et ceteris composuit. sermonem sicut
totum potestate sua positum erat
nulla tamen ex ordine habebat
si mortem no absolvebat. Et
act. 22. ex ore tuo te iudico serve
nequam. Deinde sequitur respondit ihs. ubi
ponit responsionem xpi ad pilatum qui iacta
bat se de potestate et primo ponit ipsam responsionem
2° effectus responsionis ibi exinde querebat
sed cum ergo per non dicit augustinus quod xpc
aliquando respondebat aliquando silebat ubi
non silebat sicut ovis ad eorum
patientiam hoc faciebat. ubi autem respon
debat sicut pastor docebat
et ideo xpus hic respondet pilato duo docens
primo que no est potestas nisi a deo unde dicit
non haberes potestatem adversum me ullam
scilicet quantumcumq modicam nisi tibi datum
esset desuper. scilicet a deo. 2° docuit q
magis peccaverunt qui tradiderunt xpum
quam ipse pilatus unde dicit propterea qui tradidit me
maius peccatum habet. Deinde sequitur et exinde
ubi ponit effectus responsionis hic autem ef
fectus fuit quia audita responsione xpi
querebat eum dimittere unde dicit
et exinde scilicet audita hac responsione
querebat pilatus dimittere eum q.d.
prius temptaverat eum dimittere
nunc autem constanti animo querebat
eum dimittere. Circa textum dicitur vo
Nisi datum esset tibi desuper ergo si
datum est desuper et qui crucifixit eum
non peccavit ex quo datum est ei hoc
facere. Ad hoc potest dici primo sicut augustinus
ut sit sensus hoc enim datum est id est concessum
ac si dicat permisit deus hoc fieri
non quod autem hoc permisit fuit ei bonum
2° potest dici sicut quidam potestate duo sunt
scilicet ipsa presidentia et ideo a deo sicut dicit
apostolus rom. 13. ei executio sive usus
potestatis et hoc no semper est a deo quia homo aliquando
male utitur potestate. Et ergo dicit deus
pilato quod frustra gloriabatur de potestate
quam a deo habebat. Circa textum
potestatem non fuisset a deo permissus
2° querit a deo verbo crimine Io

tradidit tibi maius peccatum habet. Con-
tra enim quod Iudei peccaverunt ex
ignorancia. Credebant enim eum
blasphemum et dignum morte.
Pilatus autem sciebat innocentem occidit.
Ad hoc dicunt quod magis peccaverunt
scilicet qui tradiderunt Christum quam ipse
Pilatus. Unde Augustinus in omelia [illegible] ubi
dixerunt [illegible] est quod uterque peccavit.
Non enim ait salvator Pilato
Qui me tradidit tibi ipse habet peccatum
tamquam ipse Pilatus [illegible] sed ait
maius habet peccatum ut et Pilatus se
[illegible] secundo potest Augustinus quod tra-
dentes magis peccaverunt quam Pilatus
eo vero est quia illi invidendo tra-
diderunt eum potestati Pilati. Sed Py-
latus quod fecit timendo fecit a
potestate sua. Magis autem peccat qui
peccat invidendo quam timendo
et hoc est quod dicit salvator Propterea qui me
tradidit tibi maius peccatum habet quia
me tue potestati tradidit invido
tu vero eandem potestatem in me ex-
ercitus es metuendo. Maius
autem malum est hoc peccatum zelando
facere quam timendo. Vel ad [illegible] potest
dici quod etsi Iudei ignorabant
Christum esse deum tamen non ignorabant
eum nimium innocentem ut si hoc igno-
rabant hoc erat ex malicia eorum
que eos excecavit. Sap. ii.
Excecavit eos malicia eorum. [illegible]
de [illegible] Et exinde querebat etc.
Hoc enim dicit ac si Pilatus hoc
prius non quesivisset. Ad hoc dicit ut
Augustinus dicit quod Pilatus prius quesivit eum
dimittere [illegible] exinde quere-
bat etc. Non est intelligendum quod primo hoc
quesivit sed est sensus exinde querebat
id est ex hoc querebat scilicet eum dimittere
ne hoc peccatum faceret ut ne peccatum
haberet occidendo innocentem [illegible] dictum
Deinde sequitur Iudei autem etc. Ubi ponitur
conatus iudeorum. Ad quod eorum [illegible]

[illegible] est quod iudei [illegible] volentes contra
Pilatum dixerunt. Nos legem habemus
et secundum legem debet mori. Pilatus autem le-
gem eorum non timuit ut occideret
sed magis filium dei timuit ne oc-
cideret. Et ideo nunc volentes eum
magis terrere ingerunt ei Cesaris
potestatem ut qui non timuit legem
gentis aliene ad minus timeat
auctoritatem potestatis sue. Et hoc est
quod dicitur Iudei autem clamabant di-
centes Si hunc dimittis non es amicus
Cesaris id est perdes amiciciam suam.
Sic autem dicebant Iudei Pilato quia
credebant de eo quod ipse postponeret
amorem iusticie amori Cesaris
sicut faciunt homines iniusti et peccatores.
Iusti autem omnia postponunt amori
iusticie et [illegible] magis honorant
quam amicitiam hominum. Omnis enim
qui se regem facit contradicit Cesari.
Cesar enim erat monarcha
[illegible] erat dans potestatem regendi
et ideo qui se regem constituebat
contradicebat Cesari quia usurpabat
quod erat illius. Et ista comminatio
retraxit Pilatum a bono. Ne si
Christum liberaret timuit eum accusari
apud Cesarem. Proverbiorum xxix. Qui
timet hominem cito corruet.
Unde quia Pilatus timuit Cesarem
corruit a veritate iudicii.

Pilatus ergo [illegible] Domine quod
Pilatus nitebatur Christum liberare
[illegible] iudicio [illegible] et iudicio
equitatis [illegible] civitatis [illegible]
[illegible]
eodem [illegible]
[illegible]
[illegible] erat autem parasceve
[illegible]
motum [illegible]
Unde Pilatus ergo cum audisset hos
sermones timore Cesaris territus
adduxit Ihesum foras [illegible] ad locum

publicum. 2o tangit locum unde dicitur
et sedit pro tribunali in loco qui dicitur
lithostrotos, hebraice autem golga-
Nota tha. Ad quorum verborum evidentiam
primo notandum est quod tribunal est se-
des iudicis sicut solium tronus
est sedes regum et cathedra magistrorum est
sedes doctorum. Dicitur autem sedes
iudicis tribunal quia ibi sedet
iudex ut ius tribuat, vel
dicitur tribunal eo quod ad illam sedem
tribus quotiens ut iudicium audiat.
Sedit ergo pilatus pro tribunali
id est ante tribunal vel super tribunali
in sede iudiciali. Nam apud gentes
ante hic propositus est altior quam aliud in
Nota 2o notandum quod super pavimentum lythos
grece latine lapis, unde lythostrotos
id est thystonbi id est quod compositum lapidibus
vel lythostratos dicitur a lythos quod est
lapis et stratos quod est variatio
unde lythostratos congeries lapidum
diversorum colorum sive varietas
pavimenti. Sedit ergo pilatus pro
tribunali in loco qui dicitur
lythostratos id est structura lapidum
variata. Nam locus ubi pilatus
pro tribunali sedebat erat pavi-
mentatus diversis lapidibus et di-
citur hebraice dicitur gabbatha
id est collis vel sublimitas ex
coadunatione lapidum dicitur et subli-
mitas quia solet iudex in sublimi-
mo loco sedere. Deinde sequitur. Erat
autem parasceve. Ubi postquam dominus
de loco agitur de tempore, tempore autem
erat sexte ferie et quasi hora sexta.
Ubi advertendum est quod parasceve
grece latine dicitur preparatio et alii cum
non consuetabat iudei vos fiat
quia in ea preparabant necessaria sabbato.
Sed tamen est quod apud iudeos dicitur

sabbati quia non ad ad solempnitatem erat
qualiter festinitate in quo sabbato ve-
neratia illi quod non preparabat ipso
die sibi cibaria sed in sexta feria
precedenti et hoc fuit ortum exodo 16
ubi precipitur quod in sabbato non col-
ligerent manna sed in sexta feria col-
ligerent duplum. Hoc autem nulli
solempnitati deficiebat et ideo
sexta feria sollempnibus erat apud
iudeos tunc ea preparabant cibaria
pro sequenti sabbato etc. sicut grece
Erat autem parasceve pasche id est
preparatio pasche quasi hora sexta.
Dicit autem magister in historiis quod gentibus
admixti iudei sextam feriam
vetebantur vocabulis unde parasceve
grece latine preparatio. Deinde sequitur. Et
dicit iudeis. Ubi ponitur magis
ordo condempnationis et hec pars habet
duas partes quia primo ponitur conatus pi-
lati ad xpm liberandum 2o ponitur
conatus pilati ad xpm crucifigendum
ibi tunc ergo etc. Prima in duas quia primo co-
natur pilatus eum liberare per ipsius
ludibrium 2o conatur eum liberare
per iudeorum opprobrium ibi
Dixit eis pilatus. Prima in duas
quia primo ponitur conatus pilati
unde dicit et dixit iudeis ecce rex
vester quasi dicat ecce qualem hominem
fatemini appetere imperium num-
quid habuit cum ut tale captare
possit ut quasi dicat minime
quia hunc formidat vel hunc ingen-
sic abitum et pauperem quia cum
regnum appetere consueverunt
divites et fortes. 2o ponitur malicia
iudeorum unde sequitur. Illi autem cla-
mabant tolle tolle crucifige
eum. Crucifigere conabantur iudei
ut fidem xpi in morte impossibilia

D Tunc dicunt. Crucifige eum, formi-
dantes ne aliquis post mortem
eius de ipso fiat motus. Deinde sequitur
Dixit eis Pilatus. Ubi ostenditur quod
Pilatus nititur Christum liberare po-
nendo iudeorum opprobrium et pro-
pter conatus Pilati in nequitia
iudeorum [illegible]. Propter quod po-
conatus Pilati de regno Christi
propria volens frangere iudeos,
quos de regno Christi mitigare
non potuit, dixit eis Regem
vestrum crucifigam? quasi diceret si non
[illegible] hunc [illegible] ad vos
[illegible] opprobrium vestrum quod
fieret si regem vestrum crucifigerem.
Deinde sequitur Responderunt pontifices. Ubi ponitur
nequitia iudeorum quod apparet ex
hoc quod regem suum [illegible] et
summiserunt se regno Cesaris.
Unde dicunt pontifices regem
non habemus nisi Cesarem, quasi diceret
si iste rex noster esset non esset dignus
sic crucifigi, sed Cesar est rex noster.
Ex quo iudei [illegible] seipsos
summiserunt [illegible] propter quod [illegible]
didit eos, quia [illegible] negaverunt
regnum dei, dimisit
eos in [illegible] iudicium [illegible] q. d.
Ex quo vos [illegible] habemus [illegible]
et regnum celestium [illegible] iudi-
cii [illegible] servitute [illegible]. Deinde
sequitur Tunc ergo tradidit eis. Ubi po-
nitur [illegible]
[illegible] crucis. Unde dicit Tunc ergo
videns Pilatus quod sic se subicie-
bat potestati Romanorum, tradidit
eis Iesum ut crucifigeretur, scilicet ad pe-
titionem ipsorum. Luce 23, adiudi-
cavit Pilatus fieri petitionem ipsorum.
Hoc autem faciendo fecit contra legem Exodi
23: Non sequeris turbam ad faciendum
malum. [illegible]

Erat autem parasceve hora quasi
[illegible] erat autem hora
[illegible] crucifixus [illegible]
[illegible] super [illegible]
[illegible] ad horam [illegible]
[illegible] ante [illegible] horam
fuit iudicatus. Ad hoc [illegible]
[illegible] sanctus Augustinus
ubi dicit quod [illegible] crucifixus
est linguis iudeorum. De hac
hora [illegible] illa hora
clamaverunt iudei crucifige,
ut non illi tamen crucifixerunt [illegible]
qui suspenderunt eum in ligno [illegible]
hora [illegible] militibus. Unde [illegible]
[illegible] crucifige hora [illegible]
[illegible] Augustinus [illegible] quod fuit
crucifixus hora [illegible] linguis iudeorum
et hora [illegible] manibus militum. [illegible]
[illegible] at hac opinionem [illegible]
[illegible] Pilatus sedit pro tribunali
[illegible] hora [illegible] ad
[illegible] de [illegible] Duae [illegible]
[illegible] et [illegible] iudi-
[illegible] hora [illegible] completa [illegible] ho-
[illegible] ad horam nonam [illegible] obser-
[illegible]. Alia opinio est aliorum
quod [illegible] hora [illegible] fuit
crucifixus [illegible]
[illegible] dicit
quod hora [illegible] non dicit hora [illegible]
[illegible] hora [illegible] est [illegible]
[illegible] ponitur [illegible]
non dicit hora [illegible] hora [illegible] parasceve
pasche [illegible] quod ponit [illegible] pascha
[illegible] immolatus [illegible]
[illegible] erat autem parasceve [illegible]
pasche [illegible] immolatus [illegible] hora
[illegible] dicit [illegible]
[illegible] immola[illegible]
[illegible] capto [illegible]
[illegible] mortis. [illegible] autem hora

10

usque ad horam tertiam dici quando eum
crucifixerunt sufflagantes. Vel vi hore
tres nocturne et tres diurne.
Ex hiis duobus patet solucio quod
quamvis Marcus loquatur de iii hora diei
Johannes autem de vi parasceve et
preparacionis ymolacionis. Iam
enim parata hora v circa parat
erat quando Pilatus tribunal
ascendit, ad hoc enim erat ipsa preparacio
ymolacionis que incepit ab hora
noctis usque ad sextam horam diei
sumarium eadem in fuit sexto
secundum hominem non dici secundum preparacionem.
9o Si quaeritur autem de hoc quod dicitur
tunc quod traditur est illi ut cru-
cifigeretur. Hoc enim videtur esse supra
dictum enim dicitur Johannis xix quod Pilatus
tradidit eum Judeis. Accipite
eum vos et secundum legem vestram iudicate.
Noluerunt eum recipere, quare dicitur
quod tradidit eis ut crucifigeretur.
Ad hoc dicit Augustinus, dicitur
quod Pilatus tradidit eum Judeis
non ut crucifigerent eum, sed ut
crucifigeretur iudicio et sentencia
presidis; sed tunc hoc Judeis attribuitur
et illis traditum dicitur quia erant
eos ostendit implicatos crimine
a quo alienum se conabantur.
Susceperunt autem Jhesum etc.
Quintum dicitur de eius sumatacione
hic agitur de eius
crucifixione. Et dicuntur hic ubi
tria: quod primo describitur patientis
humilitas, secundo patientis dignitas.
Exposuit autem tertio crucifigentium
cupiditas, id est militum quorum
comparacione passio patientis
stabat. Autem tertio quo agitur de ig-
nominia et multe patientis quia
ignominiose primo quod crucifigeretur,
secundo modo ducendi id est baiulabat,
tertio loco id est exivit in eum, quarto modo pacientis

ubi crucifixerunt. Ultimo
societas patientium, id est cum eo
alii duo. Quo ad primum quidem patet passio est
ignominiosa ex parte crucifigentium
Judeorum. Susceperunt autem Jhesum fini-
liter et eduxerunt, et quidem eum
susceperunt, id est ipsi per vestem ad
milites a parte presidis
quibus commisit Pilatus tradebat
mandans ut fiat a Pilato execucio.
Secundo autem passio fuit ignominiosa ex
modo ducendi cum eum, id est baiu-
labat crucem. Ad maiorem enim
ignominiam faciebant ut condempnatus
ad supplicium portaret lignum
ubi debebat pati supplicium.
Et quo tamen latro punitur debebat
verum Christus quia legitur ut propheta
imitabatur ... ipsam crucem susti-
nebat crucem Christi ut condempnato
imponerent. Iam completum est
figuratum in Ysaac, qui dum venit
ut ymolaretur a patre ligna portavit.
Et sicut ille Ysaac dimissus est et
mactatus est aries, sic et hic
natura divina mansit impassibilis,
sed humanitas ymolata est. Tercio
quia passio fuit ignominiosa ex
loco, unde dicitur: Exivit in eum qui dicitur
Calvarie locus, hebraice Golga-
tha. Hic autem locus fuit ignominiosus
primo quia extra menia civitatis.
Ad hebreos ultimo: propter quod et Jhesus ut
sanctificaret per suum sanguinem populum
extra portam passus est. Secundo locus pas-
sionis fuit ignominiosus quia erat
locus ubi puniebantur latrones.
Unde dicitur Calvarie quia ibi deca-
pitabantur dampnati. Calvaria enim
dicitur testa capitis. Cor... iudaica
hebraice autem dicitur Golgatha, id est locus
decollatorum. Vocantur autem ad eum
exercitati ubi crucifixerunt duos vos

e que xpi pati voluit extra civitatem
erat ondet q passio sua expedibat
se ad omnes et non tantum ad iudeos
et hoc innuit apostolus quando dicit ut sanctificaret
per proprium sanguinem populum tam iudeorum quam gentilem
extra portam passus est quia non inclusit
nec tantum gentes iudeorum est ergo ro
que xpi pati voluit extra civitatem
ut ondat q fructus passionis leseret
hiis qui exeunt mundum et hoc innuit
apostolus quando dicit exeamus ergo ad eum
extra castra. Ondit q passio xpi fuit ignominiosa
ex modo patiendi quia scilicet ubi crucifixerunt
eum q erat genus mortis
vilissimum Sap. ii morte turpissima
condempnemus eum Deut. xxi maledictus
omnis qui pendet in ligno
Ondit q passio xpi fuit ignominiosa
ex societate q cum latronibus crucifixerunt
eum scilicet et cum eo alios
duos hinc et hinc medium autem ihesum
hii duo latrones erant ut dicitur
crucifixerunt cum eo duos
latrones tunc impletum est q dicitur est
ysa. liii et cum iniquis deputatus est
9o Fuerunt autem dei nobis et baiulans
sibi crucem et hoc cum iam exiret ut dicitur
math. 27 ubi dicitur q angariaverunt
quendam symonem ut tolleret crucem eius
et hoc venit aug quia ut dicit lib. de concordia
evangelistarum dominus xpus portabat sibi crucem
exivit in locum calvarie symon
autem in itinere angariatus fuit et quod
symon communicat tres evangeliste
cui postea data crucem portandam
usque ad locum memoratum primo
enim dominus ioh. scilicet q xpus bajulabat
sibi crucem et tamen q
dicunt alii tres evangeliste q scilicet
symon angariatus portavit sequens
super eodem ubi et baiulans sibi
crucem q sicut aug in ioh. bajulat

crucem per quam dominus sicut in anima
gloriabatur ita et gloriati sunt alii ut
apostolus michi autem absit gloriari
etc. Vnde aug si expetit pietas
videret regem portare virga regni lignum
sui portale supplicii si pietas
videt regem baiulantem lignum
ad semetipsum figendum quod fixurus
fuerat in frontibus regum
eo premendum erat sicut in impiorum
in quos erat gloriata corda sanctorum
xpus bajulat crucem quoniam
dominus xpus victor fuit ut sit
victoribus itaque ipsius ihesum in cruce
portavit victorie signum et sic impletum
est ysa. Cuius principatus super humerum
eius principatus autem ihesus
crucis per quam quasi aptum decorem
exaltavit sicut fit in signum dignitatis
alii balteum alii mitram portant
sic et xpus crucem suam quod xpus
portat dominum symon ut postea sine
crucis tropheo eligeret dominus
aliis tradidit eligendum ut et
symon postea portat q sequitur xpum
minus id quod scriptum est oculi vult
venire post me abneget semetipsum
et tollat crucem suam et sequatur
me Et non quod symon qui portat
crucem xpi veniebat de villa
ut dicitur xxiii apprehenderunt
quendam symonem cireneum
venientem de villa quia ille
spiritualiter tollit crucem xpi qui
venit a villa i. qui dimittit
hunc mundum et opera eius in
ut in superna libenter tendebat
vel de villa symon egrediens
crucem portat post ihesum cum gentilitas
lib pagatis vitiis et delictis
vestigia dominice passionis obedienter
amplecti villa enim grece
pagos vocatur a q paganos
accipiunt nomen qui fuerunt in villa

Ecce Venit i cu qui dr caluarie
locus q quida dut q i i° loco
qui caluarie dicebatur adam
mortu e et sepultus ut i loco
ubi mors regnauit illic et ihc
trophe statuit. Et ambo-
sius ad roma nelle q ibi sepl-
tus fuit adam et a capite eius
dcm e caluaria. De hac tn
opinione dr Ieron q fauorabilis
ptacio e n otui vera. extra ciui-
tate et foris ptalocast i quo
truncaban capita dapnatorum.
Et inde dr caluaria appr dap-
natorum capita decaluata.
Adam aut sepultus e i ebron. vn
Iosue xiiii nom ebron an uoca-
batur cariatharbe adam maxim
i tra enachim situs erat. Denique
Scripsit autem. Vbi ptqm dcm e de
signo dr de signu dignitatis q
declarauit i titulo et pmo po titli
inscripcio ii° tituli explicatio i
erat autem scriptum iii° tituli lectio i
hunc ergo ii° tituli edicio i dicit
bat ergo iii° tituli cofirmacio i
vn pilatus quod scripsi scripsi ra
tituli vn dr scripsit autem et titulum
pilatus et posuit sup crucem. vbi
110 aduertendum e q iste titulus declarat
mortis causam vn i eo erat aut
titulus cause eius scripta et posuerunt
sup caput eius causam ipsius scripta
sermortis hic e ihc nazarenus
rex iudeorum q d ideo crucifixus
e quia rex erat iudeorum ii° declarat
istius titulus differetiam ab aliis
crucifixis ac si pe pilatus
videat p hoc discernendi cha-
racionem latronum iii° declarat
iudeorum maliciam volens ei se
pilatus ulcisci de iudeis eorum
maliciam q d dunt i suum regem in
surrexerunt iiii° declarat victo-
riam. vn quasi positum i tropheo

hoc ponitur victoriam ondetur ista
pilatus crucis imposuit. v° de-
clarat memoriam cum dubis
titulum crucis inscribi disposuit
ut pro eius i memoriam hica crucis
recordare paupertatis mee absin-
thii et fellis. Denique sequitur Erat autem
scriptum. Vbi po titli explicatio
i qua quid explicacione p° descri-
bit pilatus xpi nomine di ihc
Est autem salus sonat i actuum iiii° vo-
cabulo nomine ipsum i ipse ei salvum
faciet populum suum a peccatis eorum.
ii° e ex forma crucis. Ad hebr. xii
aspicientes i auctorem fidei et co-
summatorem ihm qui proposito sibi
gaudio sustinuit crucem. iohannis xvii° ihc est
vita salutaris haec autem e vita eterna
ut cognoscant te solum verum deum
et quem misisti ihm xpm. iii° in
hac explicacione pilatus descri-
bit xpm a patria dicens nazarenus
qui interpretatur descendit a nazareth. iiii°
iii° describit eum a dignitate vn dr
rex iudeorum. Ier. xxiii suscitabo dd
germen iustum et regnabit et
sapiens erit. Vnde apud aug. hic
titulus e dictus quia hic titulus expri-
mit causam mortis eius. Et e eius mortis
causa ut nos saluaret. Vnde dr ihc
ii° ut faceret nos deo nostro reges
Apoc. v. dignus es domine accipere
librum quia occisus es et redemisti
nos deo i sanguine tuo. Aliter pt
dici de explicacione huius tituli
quia i hac explicacione describitur
quantum ad eius effectum qui dr ihc
qui dr salvator. Ad philipp. iii° salua-
torem expectamus dominum ihm xpm qui
reformabit corpus humilitatis nostre configuratum
corpori claritatis sue. ii° describitur
quantum ad eius mores i imitabiles
qui dr nazarenus q interpretatur floridus
Cant. ii° ego flos campi et lilium
conuallium. Ysa. xi. flos de radice

ejus ascendit. Et hoc describitur quantum ad ejus dignitatem generalem, quia dicitur Rex Judeorum. Fuit autem regnum Christi temporale et spirituale. Unde Ambrosius: Merito super crucem positus titulus est, quod non habuit corporibus dominationem sed potestatem, et regnum quod habet non legis titulum regibus Judeorum. Cum legitur regnum meum non est de hoc mundo, quod dicit Ambrosius: positio tituli super crucem designabat quod regnum Christi erat elevatum a mundo. Secundo hoc regnum Christi erat elevatum a mundo quia hoc regnum est eternum et spirituale. Unde quedam glossa super Actus xv: titulus ostendit quod Judei non potuerunt occidendo efficere quod Christus non esset eis rex. Unde Psalmus: Ego autem constitutus sum rex ab eo super Syon montem. Hoc regnum est magnum et spirituale quia Judeorum, id est spiritualium confitentium. Unde Augustinus: [illegible] sic intelligendi Judei in semine Abrahe et filii promissionis. Rex ergo Judeorum Christus, sed Judeorum circumcisione cordis, spiritu non littera. Quod Augustinus: Notanda regnum Christi ad Judeos et gentiles, sed dilatata ad omnes qui receperunt fidem ejus et eum confitentur. Hii enim dicuntur Judei quia gentiles conversi sunt ad fidem sicut oleaster qui est factus particeps pinguedinis olee, de hoc ad Ro. xi. Deinde sequitur: Hunc ergo titulum. Ubi agitur de loco tituli et ponitur tituli locus, secundo legendi facultas, ibi: quia prope civitatem. Circa primum dicitur: Hunc titulum multi legerunt Judeorum, per quod significatur quod plebes salvande per fidem legendo precones ejus quidam in fine ultimi hoc scriptum est ut credant. Deinde sequitur: quia prope civitatem. Ubi ponitur facultas legendi que fuit duplex: primo quia locus erat prope civitatem ad quem multi poterant concurrere. Unde dicitur: quia prope civitatem erat locus

ubi crucifixus est Jhesus. Secunda facultas fuit quia titulus erat scriptus diversis litteris ut a diversis legi posset. Crisostomus: Verisimile enim est etiam advenientes gentiles simul cum Judeis propter festum convenisse, et ideo ut nullus ignoraret, non in una lingua sed tribus scribitur titulus. Unde dicitur: Et erat scriptum grece hebraice et latine. Ubi est notandum quod hec descriptio tribus linguis primo ostendit quod tres lingue ceteris preminebant, scilicet hebrea propter Judeos in lege dei gloriantes, greca propter sapientes gentium, latina propter Romanos multis gentibus imperantes. Secundo hec descriptio ostendit quod in Christo sunt omnes thesauri sapientie et scientie absconditi, qui ipse est dux omnis scientie. Unde Theophilus: Tertio descriptio significat dominum esse regem practice, phisice et theorice scientie; nam per litteras latinas practica designatur quia regnum Romanorum ex expeditione fuit; per grecas litteras figuratur phisica quia greci circa speculationem naturalium insudaverunt; per hebraicas vero litteras significatur theologia quia Judeis credita sunt eloquia dei et eis tradita est cognitio divinorum. Quarto hec tertia descriptio ostendit quod regnum Christi debebat dilatari, quia debebat se extendere ad omne genus: ad genus potentium scilicet in Romanis, ad genus prudentium scilicet in grecis, et ad genus deum colentium scilicet in hebreis. Deinde sequitur: Dicebant ergo Pilato. Ubi ponitur tituli contradictio, nam pontifices Judeorum contradicentes Pilato dixerunt: Noli scribere rex Judeorum, sed quia dixit ego sum rex Judeorum. Hoc autem dicebant Judei ut ex titulo non ostenderetur dignitas Christi sed presumptio, quia cum non esset rex diceret se esse regem. Et titulus ostendebat propriam presumptionem et culpam fuisse.

pueritium hec autem faciebat ut omnino mox
auferret famam cui abstulerant
vitam. Deinde sequitur vir pilatus. Ubi ponitur
tituli confirmatio quia pilatus constans
noluit delere quod scripserat. unde in vi-
dentibus quia scripsi scripsi super quod verbo
notat augustinus duo [illegible] quia dixit auferre
erat prophetatum de [illegible] titulo.
Nam in libro psalmorum [illegible] dicit ante predictum
erat ne corrumperes tituli inscriptionem
quorundam erat psalmorum hoc titulo intitulatur
Ne corrumpas et magis illi qui pervenit
ad pacem [illegible] sic est Eripe me de
inimicis meis deus. duo predictos
[illegible] quod notat augustinus est quod admiranda
est in efficacia virtutis dei operantis in
cordibus ignorantium nam quedam occulta
vox pilato quodammodo sicut dici potest
clamoso silentio intus personabat
quod ante in psalmorum libris prophetatum est.
Deinde sequitur milites ergo. Ubi ponitur quo-
dammodo de pannis militum et titulo
digniter agitur de militum cupiditate
que patuit in vestium divisione.
et pertinet hec [illegible] quia [illegible] vestium
divisio [illegible] nota sortes super tunicam
inconsutilem et tunica [illegible]
consequenter prophetiam. ut scriptura impleretur
[illegible] ad primum dicit milites ergo cum
crucifixissent eum acceperunt vesti-
menta eius et fecerunt 4 partes [illegible] milites
partem. unde apparet secundum augustinum 4 fuisse
milites in ipso crucifigendo presidi
parentes [illegible] fecissent 4 partes
de vestibus unicuique militi dederunt
partem. Deinde sequitur et tunicam. ubi agitur
de sorte tunice inconsutilis et primo
describitur tunica [illegible] agitur de
sorte eius [illegible] dixerunt ergo [illegible] ad
invicem [illegible] erat tunica subaudi et erat
[illegible] erat autem tunica inconsutilis
id est non consuta cum non fuit incisa
sed contexta sicut fit bursa de [illegible]
Desuper contexta per totum id est artifi-
ciose laborata. addit autem causa

Erat autem inconsutilis ut ostendat
[illegible] in divisionibus quia non poterat con-
venienter dividi. ubi autem apparet in
aliis vestibus milites equales habu-
isse partes ut sorte mitterent non fuit
[illegible] non eos potuisse
[illegible] partes scindere ut pannos
[illegible] tollerent quia nec facerent
ad unum [illegible] sortem mitterent.
De qua sorte sequitur dixerunt ergo ad
invicem non scindamus eam sed sor-
tiamur de ea cuius sit. notat [illegible]
quod causa dicit erat autem tunica incon-
sutilis [illegible] tunice
[illegible]. Nam in palestina est
quoddam genus vestium ex multis
pannis contextum quod unum sit [illegible]
[illegible] erat tunica [illegible] ubi [illegible]
[illegible]. Deinde sequitur ut scriptura
ubi ponitur prophetie adimpletio hic
[illegible] omnia que scripta sunt
[illegible] ut scriptura impleretur dicens
partiti sunt vestimenta mea et in vestem
meam miserunt sortem. Et ista
scriptura [illegible] de iudeis
[illegible] de militibus [illegible] milites
quidem hec fecerunt [illegible] scriptura predixit
Nove denique [illegible] quod [illegible] qui
dicit ut scriptura impleretur [illegible]
[illegible] consecutivum [illegible] consecutivum est
[illegible] scriptura est impleta quod dicitur in psalmis
partiti sunt vestimenta mea [illegible]
[illegible] erat [illegible] divisionibus [illegible]
[illegible] ad dividendum [illegible]
denique nove prophetie [illegible]
non que partiti sunt solum [illegible]
partiti [illegible] partiti sunt vestimenta
mea [illegible] vestimenta diviserunt
[illegible] veste sortiti [illegible] concesserunt [illegible]
ad de verbo [illegible] sortiamur de ea
cuius sit [illegible] diviserunt
vestimenta sua [illegible] sortem mittentes [illegible]
[illegible] non solum [illegible] ut dicitur
[illegible] vestimenta miserunt sortem

¶ psalmo xxi dicitur diviserunt sibi vestimenta
mittentes sortem quis quid tolleret.
Ad hanc questionem respondet augustinus in omelia
ubi primo respondet ad controversiam que
videtur esse inter matheum et Johannem quia non est
intelligendum quod miserunt sortem super omnes
sed quod dividenda alia vestimenta venerunt ad tunicam super quam miserunt
sortem ut inter eos unius vesti-
mentorum eius divisio compleretur.
Secundo solvit ad id quod videtur facere questionem
inter matheum et iohannem ubi dicit quod in verbis
mathei brevitas obscuritatem fecit ut sit
sensus ubi diviserunt vestimenta sua
sortem mittentes super eis id est super
aliquo eorum quod quibus in quibus eorum
tolleret tunicam et quod dictum est quod
quis tolleret non refertur ad omnia
vestimenta que divisa sunt sed ad tunicam
super qua est missa sors et sic
cuius sorte divisio vestimentorum non esset
completa. [illegible] est super verbo.
Diviserunt vestimenta etc. quod
divisio vestimentorum primo declarat
ecclesie diffusionem unitatis augustinus qua
descriptam vestem domini ihesu christi qua
descripta figuravit eius ecclesiam que
in quatuor partibus orbis terrarum constat esse
diffusa. Secundo designat ecclesie unionem
unitatis idem augustinus tunica illa sortita
et non separanda divisa potius fiat
unitatis que vinculo caritatis continetur.
Tertio tunica inconsutilis declarat caritatis
eminentiam. De tunica enim dicitur quia
erat desuper contexta per totum. Caritas
autem supereminet scientie et
super omnia precipuum apostolus i ad
Corinthios xii adhuc excellentiorem
viam vobis demonstro. Et idem apostolus
ad ephesios iii^o scientie et supereminentem
scientie caritatis. Quarto hec tunica inconsutilis
declarat caritatis finem et [illegible]
dereliquit quod omnes homines [illegible] perducit

ad unitatem augustinus in omelia ideo autem hec
tunica dicitur inconsutilis ne aliquando
dissuatur et ad unum pervenit quia
omnes in unum colligit propter hanc
enim unitatem cum omnes apostoli essent
interrogati solus petrus respondit tu
es christus filius dei vivi et dominus
dixit tibi dabo claves regni
celorum tamquam ipse solus acceperit
potestatem ligandi et solvendi cum et
unus pro omnibus dixerit et hanc
potestatem cum omnibus tamquam personam
gerens ipsius unitatis acceperit.
Quinto hec tunica declarat caritatis ef-
ficaciam quia nusquam perfecte [illegible] corde
esse sine caritate unitatis augustinus
hec tunica est contexta per totum
[illegible] caritatis [illegible] quam timemur non
pertinet ad totum. Circa autem de- 90
tunicam domini quoniam scilicet divisio vestimentorum
que est a peccatoribus malos sit ad bonum
Ad hoc dicit augustinus in omelia quod nec de se
pertinere ad bonum non obstat quod sit tunica
ista a malis sortita. Et nec de cruce
in qua christus damnatus positus est et tamen
dicit apostolus que sit latitudo longitudo
sublimitas et profundum. Latitudo
quippe fuit crucis in transverso
ligno quo extendebantur manus
et significat bona opera in latitudine caritatis. Longa
fuit crucis in transverso ligno usque ad
terram et significat perseverantiam in longitudine
temporis usque in finem. Alta fuit
crucis in capite quod in transverso ligno
sursum extenditur et significat supernum finem
quo cuncta opera referenda sunt.
Profunda fuit crucis in ea parte
que in terra figebatur. Ibi quippe
occulta fuit nec videbatur et tamen
toti crucis apparet et eminet con-
surgebat sic et bona opera nostra de
profunditate gratie dei procedunt que
comprehendi ac diiudicari non potest.
Deinde sequitur Stabat autem iuxta crucem
ubi agitur de passione compassione christi
[illegible] cum [illegible]

Stabat autem
iuxta Crucem

¶ ps. Diviso vestimentorum

mulieres aderant. Non. ait hic. Se-
cundo mulierum compassio. 2o erga
virginem dominum sollicitudo i. Cum
vidisset ergo ihesus matrem sollicitum vero
mendationem i. commissionem sue. Se recom-
mendationis acceptatio i. et ex illa hora.
Secundo ergo post compassionem mulierum illa
compatientes appropinquabat Jesu
aliis longe recedentibus. Unde dicitur
stabat autem iuxta crucem ihesu
mater eius et soror matris eius maria
cleophe et maria magdalena dicta
est autem magdalena a magdalo
castro marie et marthe. Circa
qo hoc quod dicitur maria
cleophe quia loco illius alii et alii
commemorat mariam iacobi et
ioseph matrem que fuit maria
alphei quo ergo alphei et cleophe
no Ad cuius evidentiam sciendum quod
anna mortuo ioachim de quo
susceperat virginem mariam data
est in uxorem cleophe de quo suscepit
filiam vocavit que maria de-
inde ea in uxorem alpheo de qua
ipse alpheus suscepit filios eo-
rum duos dominum scilicet iacobum qui est
dictus iacobus alphei symonem et
iudam apostolos et ioseph qui dicitur
barsabas qui pro iuda post cum
mathias electus fuit. Inter hos
autem iiiior iacobus dictus est frater domini
antonomastice quia ei fuit similius
in facie. Unde dictus est et iacobus frater
domini et apud marcum XV et maria
iacobi minoris et ioseph mater
et patet quod maria que apud alios et alios
dicitur dicebatur mater iacobi et ioseph
hic dicitur maria cleophe scilicet a patre
que et dicitur maria alphei a viro
demum eadem anna mortuo cleophe
nupsit viro 3o scilicet salome et
suscepit ab eo filiam sicut et
alias vocavit mariam quam ac-
cepit zebedeus in uxorem et habuit
ex zebedeo ex ea duos filios
scilicet iohannem et iacobum maiorem qui
dictus est maior quia habuit vocationem prius
alio iacobo de quo iam dictum est
tum maior est quia prius vocatus est
a domino et prius ei adhesit. Hec est
maria que in aliis dicitur mater filiorum
zebedei. Et sic patet ad aliud quia
eadem fuit maria ista et illa
scilicet alphei et cleophe. Alii dicunt
aliter quod ista maria habuit duos
viros scilicet alpheum et cleopham
itaque secundum hanc opinionem ista maria
denominabatur a cleopha sicut
a patre. Secundum autem istam denominatur
a cleopha sicut a viro. Alii dicunt
quod iste cleophas fuit binominis
et eundem nomine scriptura eundem
hominem appellat aliis diversis
nominibus. Ista maria que apud
marcum dicitur mater iacobi minoris
hic dicitur maria cleophe a viro
qui dicitur cleophas et alpheus.
2o querit aliquis de hoc quod dicitur est qo
quod hee mulieres stabant iuxta crucem
quia in aliis dicitur erant autem ibi mulieres
multe de longe aspicientes
In alio autem dicitur erant ibi mulieres
multe a longe inter quas erat
maria magdalena. Ad hoc quidam
possunt dicere aliquid quod alie fuerunt
mulieres quas commemorat alius et alius
de quibus dicitur quod steterunt a longe
alie fuerunt de quibus commemorat
iohannes de quibus dicitur quod stabant
iuxta crucem. Sed hoc solo stare non
potest quia maria magdalena numeratur inter
mulieres quas commemorat alius et alius
et quas commemorat iohannes et sic patet
quod eadem maria magdalena stetit
a longe cum illis mulieribus
quas commemorat alius et alius et iuxta
crucem cum illis quas commemorat
iohannes quod in eodem potest. Dicendum est ergo ad questionem
sicut dicit augustinus de consensu evangelistarum
scilicet quod mulieres dicebantur tenuisse
[illegible]

Anna habuit 3 viros et 3 marias

crucis eius xpc erat et erat a longe
venit turbe ppinquiq(ue) c(on)stat(ur)
cu(m) centurione et militibus. Vel o(portet)
pt dici ad q(uo)m(odo) s(e)c(un)d(um) aug(ustinum)
q(ui)a p(ro)p(in)qui c(ru)cifixio(n)is ibi videc(et)
stabat iuxta c(ru)ce(m) ita q(uod) ei(u)s po
terat loqui. p(ost)q(ua)m a(u)t(em) xpc (com)me(n)
dauit matre(m) discip(u)lo recepimus
se segregauit a turba a mul
titudine x(pist)i viderunt a longe
stantes intuentes que fiebat
Joh(ann)es g(ra)o narrat q(uod) post(ea) s(equi)t(ur)
q(uod) stetimus iux(ta) c(ru)ce(m) mat(er)
et alie q(ue) postq(uam) ... q(uod) ste(terunt) ut
a longe. Deinde s(equi)t(ur): Cu(m) vidiss(et)
ih(esu)s. Ubi po(nitur) sollicitudo x(pist)i circa
matre(m) virginem recommendo ... dic(it)
Cum vidisset ergo ih(esu)s matre(m) et
discip(u)lu(m) stante(m) que(m) diligebat
Fuit a(u)t(em) hic discip(u)l(u)s ioh(ann)es q(ui) ita
humiliter tacet se ip(su)m. Dicit m(at)ri
sue mulier ecce filius tuus q.d.
usq(ue) modo tu in vita habuisti me
mortuo ... Vel in q(uo)
o(mn)i(um) dignitas ioh(ann)is et ... q(uod)
diligi(tu)r a xpo et ioh(ann)i q(ui) recomme
da(tu)r b(ea)t(a) v(irgo). De dilectio(n)e d(icit) beda
dilectionis indicium ... sua
demo(n)strat p(ro)p(ri)o q(uod) ex oportet
ceteris solus amaba(tur) s(ed) p(rae) ceteris
familiarius diligeba(tur) p(ro)p(ter) p(r)iuilegium
castitatis q(uia) virgo ab eo vocatus
virgo in eum p(er)mansit. De reco(m)
me(n)datio(n)e dicit d(ominus) Crisost(omus) q(uod) no(n)
erat p(ro)p(ri)u(m) Ioh(ann)em honorat tali
honore cum q(ui)c(un)q(ue) erat
matrem sollicite ab aliis p(ro)curari
du(m) filius corporaliter abiret discipulo
qui diligeba(tur) tradit. De ea
diligentiam habere ... s(equi)t(ur) Dein
de dicit discip(u)lo ecce mater tua
q(uasi) ... custodias ut matre(m) et
ip(s)a te diligat ut filium. Circa ad

quo dubium sic matrem recomenda
ui(t) ... ita dum vixit ...
et tibi mulier. Ad hanc q(uod) ... dicit
q(uod) hic recomendat ... erroris ex
clusiva. Excludit enim errore(m)
eor(um) qui dicebat q(uod) xpc no(n) habuit
veram carnem vnde Crisost(omus) xpc
recommendans matrem manichei
obstruxit impudentia(m). Sicut no(n)
genitus est carne neq(ue) matrem
habuit cuius gr(ati)a tanta cura cum
sola h(ab)et p(ro)uidentia(m). Secundo recom
mendando hic recommendat p(ro)uocat
nos ad amorem et honore(m) parentu(m)
et matrum. Vnde aug(ustinus) in quodam l(o)co dicit
q(uod) lignum crucis cathedra fuit
docentis. Ex o(mn)i(bu)s enim suo instruens
nobis a filiis piis impenda(tur)
cura parentibus. Ex hac doctrina
docentis didicerat paulus ap(osto)l(u)s
q(ui) docebat q(uod) dicebat i ad
thi(motheum) v. si quis a(u)t(em) filiorum et
maxime domesticorum cura(m) no(n)
h(abe)t infidelis est et infideli deterior.
Ad aliud vero aug(ustinus) in eod(em) l(o)co d(icit)
q(uod) q(uo)m(odo) xpc dixit et ip(s)i mulier quid mihi et tibi
mulier est tu(n)c loq(ueba)t(ur) de diuinitate
sua quam a matre no(n) acceperat
at si diceret diuinitate(m) no(n) acce
pi ex qua miracula facio
at s(ed) in passione humanita(te)m patieba(tur) [na]
et ideo matrem ex q(ua) ip(s)a h(ab)uerat ho
minem recommendabat. Huius
in imitatione(m) aquinas ...
... scribat auctor d(omi)ni ...
que curat ma(te)r. Qui a(u)t(em) pe
debat i(n) cruce q(uod) maria p(e)p(er)erat
pat(er) rogo querere ad que dominus
s(ed) de cura parentu(m) h(oc) e(ni)m n(on) v(id)e(tur) q(ui)d [10]
q(uod) d(icit) luc(as) xiiii. si q(ui)s venit ad me
et no(n) odit patrem suum et c(etera). Ad
h(oc) p(atet) r(esponsio) vnde ex his Crisost(omus) dicit
cum aliae mulieres starent iuxta
crucem nullius alterius meminit x(pist)us
in morte docens nos plus ad
matribus (pro)bus sicut ei putes cura

pnasia ad cesates vel nosse ozi
quin impediunt omnia dec[illegible] eis p
bet aliis pfire q. d. Cuiusque pa
rietes impedientes bo opa mea
bendis sed adio non quo ad nunc
quo ad iuuiu si autem non impedit
opa mea spuad p aliis honorandis
Deinde sequitur Et ex illa hora ubi om
quo discipulus accepta verone
nimis stamina a xpo dixit et ex illa
hora accepit eam discipulus in sua. Ita quod
hic sua cum cotibus pluribus et ut est sensus
accepit eam discipulus in sua non quidem
predia que non habebat cum apostoli omnia
reliquissent sed in sua scilicet officia seu
beneficia quibus ei diligenter et reverenter
obsequebatur. Aliter potest dici quod hic
sua cum ablativo casu sumitur et sic
est sensus accepit eam in sua scilicet custodia ut
de ea curam gereret.

Postea sciens ihesus quia omnia consummata sunt
de xpo eodem tempore et xpo ancisyo
ne hic agitur de xpi consummatione et mor
te. Et dividitur hoc in duo i. d. primo
agitur de xpi morte secundo de multa
corporis xpi in cruce. Primo agitur de
consummatione et morte prima describit
ipsa consummatio quantum ad scripture testimonium
et quantum ad sitim et inclinato capite.
Circa primum ubi agitur de scripture testimonio
Postea hic oritur quia post consummationem
inter eos et ipsa consummatio. Vas ergo
positum erat et consummationibus asserto
[illegible] ergo accepisset. Primo ergo post
consummationem intendit quod complerentur
dicit Sciens ut adimpleretur illa
scriptura in psalmo et in siti mea potaverunt
me aceto. Et hoc est quod dicit littera postea
i. post omnia que premissa sunt
sciens ihesus quia consummata iam omnia sunt
s. que prophete et lex predixerant de eo
quia adhuc aliquid in scriptura predicta consumma
tum restabat. Sitio ut consummaret scripturam
s. que dicit in psalmo et in siti mea po. m. ac.

restabat ergo si hoc enim videlicet quia ea
que gessit xps scilicet propter legem et ei
dixit ut scriptura et lex impleretur
et novum testamentum est propter vetus
quod tamen est falsum non enim docuit propter legem
sed lex propter dominum quia finis legis est xpus
ad hoc quod potest dici quod hic ut cum
dicit ut consummaretur scriptura non tamen aliud
sed consecutive. Non enim est sensus quod propter
scripturam implendam hec dominus fecerit
sed hoc consecutive est ad factum domini scilicet
impleto scriptura quod divina predixerat.
Deinde sequitur Vas ergo ubi ponitur ipsa con
summatio scripture. Ubi advertendum est quod
in consummatione scripture quia implevit scriptura
quod predixerat. Sitio cum potando
aceto hoc autem impletum est cum xpo
dicenti Sitio porrecta est spongia
plena aceto. De hac autem impletione
scripture dicit littera Vas ergo positum erat
plenum aceto. Illi autem spongiam
plenam aceto ysopo circumponentes
obtulerunt ori eius. Notandum est quod in
siti potest notari ardens desiderium xpi de
salute generis humani i. ad thim. ii.
Vult omnes homines salvos fieri. Luce
xix Venit filius hominis querere et
salvum facere. Convenit ei per
sitim desiderium exprimi per Sitivit
anima mea. Convenit ab dicendo
quod dominus quod dederunt xpo acetum
cum habuerunt acetum paratum
Ad hoc dicunt quidam quod vinum ad
bibendum portaverunt quod propter calorem
[illegible] fiebat in acetum. Alii dicunt
quod studiose portaverunt acetum ut
xpm bibendo citius interimerent
ut citius liberarentur a custodia corporis
quos servare [illegible]. Alii dicunt
quod erat vinum mirratum quod erat
acerrimum et acutum sicut acetum
ad magis cruciandum xpm [illegible]
[illegible] dicit et completa est in scriptura

Dederunt i. escam eius fel, potum ad
nonem amaritudinem. Hec vini aliquis
cruenta dicitur vinum mixtum felle
qo myrrhatum. Sequitur autem de verbo
Obtulerunt ori eius quo obtu-
lerunt spongiam ori ipsius in altum posito.
Ad hoc potest dici sicut dicitur ante. Et quia
imposuerunt spongiam harundini
vel augus sit aliqua cruenta testatur
quod hoc permisit in arundine esse fon-
ut in spongiam potus ad crucis
sublimitatem levare. Alii dicunt
ysopum notat harundinem propter
sui magnitudinem imposuerunt ergo
ysopo quod magnum erat. De hoc
theologus quia non ysopo dicunt
nisi arundinem una fructibus habet
arundini similibus. Deinde sequitur Cum
ergo accepisset. Ubi post assertio con-
summationis vel dicitur cum accepisset
ihesus acetum dixit Consummatum est.
Sed quod scriptum erat deinde an spiritus
emissionem. De hac consummatione
luce xviij. consummabuntur omnia
que scripta sunt de filio hominis.
no Est enim aliud quod est consummato
omnia scripta et de hac dicitur est
ut consummaret scriptura scripturis
que fuerat per crucem et mortem.
Ad hebreos x. Una oblatione consummavit
consummatio est mors sua passio.
De qua ad hebreos xij dicebat
cum qui multos filios adduxerat
in gloriam per passionem consummavit. Et ad
hebreos v consummatus factus est omnibus
obtemperantibus causa salutis eterne.
De hac consummatione sequitur in litera
et inclinato capite tradidit spiritum.
In quo deinde post nomen eius obitum
una inclinatio capitis obitum dicitur.
Ad philippenses ij. factus obediens usque ad
mortem. Sequitur eius post quod dicit tradidit
spiritum. De quo post augus quibus ita

dormivit quando voluit sicut ihesus
mortuus est quando voluit quia
sponte et ut timendum est preter
indicatus si apparuit tanta mors.
De hoc et locum. Christus dicit in genere ex-
spiravit dum inclinato capite
sed quod inclinavit caput tunc
exspiravit per quod omnia iudicata erant.
quando omnia dum ipse erat. Sequitur de eius
nomine quod exspiravit tradidit spiritum i. animam
ut pro nomine eius quod ad sit spiritus et ad
animam ut tradidit spiritum re-
manente anima sic enim non fuisset
vere mortuus sed ideo est spiritus quod anima
vel eius mortis spiritus per animam
potest sicut ad spiritum quem animam
cruenta dicit exeunte spiritu anima
remansisse. Sequitur deinde quod
dum tradidit spiritum deo et pa-
tribus quod anime sanctorum devenerunt
ad manum dei, anime autem iniquorum
ad locum penarum et opiorum. Contra
qui dicunt quod anime morantur in
tumulis usque ad diem iudicii.
Sequitur autem de verbo Cum accepisset 90
acetum una autem dicitur quod cum
gustasset noluit bibere. Ad hoc
vel beda dicit quod non accepit
ut biberet sed ut scriptura impleret.
Sequitur autem de hoc quod dicitur est
quod dixit ihesus consummatum est. Una autem 90
xxvij dicitur quod postea clamavit hely
hely et luce autem xxiij dicitur quod
ihesus clamans voce magna ait
In manus tuas et. Ad hoc potest
dici quod omnia ista potuerunt esse
sed non omnia recitantur ab eis certe
sed unum unus alter alius ex eis dix-
citur. Deinde dum illi paraverunt
acetum et porrigerent clamavit
hely et ad hanc vocem quam parabat
acceleravit sibi acetum quod accep-
to dixit consummatum est. Sed intendat quod dicit
consummatum est et quod ait et inclinato
capite emissa est i. vox magna.

qua clamat in manus tuas. Dec
hac uoce tacet ioh(ann)es quoniam alii
tres scribunt. Unde Matheus
Ihesus autem iterum clamans uoce magna
emisit spiritum. Marcus ait Ihesus autem
emissa uoce magna expirauit.
Luc(as) ait et clamans uoce magna
pater in manus tuas. Dicta quod ait
hoc dixit de ipsa uoce. Et tacet
quod clamauit ihesus in uoce. Luc(as) autem
declarat quid in uoce dixit
dixit enim In manus tuas. Deinde sequitur
7 Iudei ergo ubi agitur de multa
toribus quod iam mortui. Et primo ponitur
multatoribus narratio. 2o narra
toribus certitudo. ibi Et qui uidit. Circa
primum sic procedit quia primo ponitur petitio de
ponibus crucifixorum. 2o ponitur cruci
fragium latronum. ibi Venerunt ergo
milites. 3o ponitur apertio lateris christi. ibi
ad ihesum autem. Circa primum primo ponitur
petitionis causa. 2o ipsa petitio. ibi
rogauerunt. Quantum ad primum notandum est
quod preceptum erat in lege deuteronomii xxi.
quod corpora suspensorum pro delicto a
non dimitterentur suspensa usque
mane. Unde deuteronomii xxi. Quando peccauerit
homo quod morte plectendus est
adiudicatus morti appensus fuerit
in patibulo non permanebit cadauer eius in
ligno sed eadem die sepelietur.
quia maledictus a deo est qui pendet in
ligno. propter hoc ergo causam et quia
crastino erat dies sabbati solempnis
petebant iudei ut frangerentur
crura crucifixorum et tollerentur
ut non remanerent in cruce die sab
bati. ut ergo ad causam petendi
Iudei ergo quoniam parasceue erat id est preparatio
que fiebat feria vi. die propter
quam sabbatum. ut non remanerent corpora
in cruce sabbato. erat enim dies
magnus ille sabbati et propter ipsum sabbatum

et propter festum azimorum. Deinde sequitur ipsa
petitio. Unde dicit rogauerunt pilatum
ut frangerentur eorum crura et tol
lerentur. Non quidem crura sed hii quia
non fugiebant curabant mortem
auferre ex ligno ne penderent in
cruce magnum diem festum sui
diuinis cruciatus honore foedarent
Deinde sequitur Venerunt ergo. Ubi ponitur cruci
fragium latronum. Unde dicit Venerunt ergo
milites et primi quidem s(cilicet) latronis
ad quem primo uenerunt fregerunt
crura quia adhuc uiuebat. et alterius
qui crucifixus erat cum eo. et crura
fregerunt et expirauerunt ut sic
ipsi distinguerentur ab agno cuius
ossa debat integra seruari quia
sol(us) integer fuit a peccato. Deinde sequitur 7
Ad ihesum autem cum uenissent. Ubi
agitur apertio lateris christi. Et primo ponitur
uero quare non fregerunt crura christi
quia iam mortuus erat. Unde dicit Ad
ihesum autem cum uenissent ut uiderunt
eum iam mortuum non fregerunt eius
crura. Non fugiebat ut ac
celeraret mortem. 2o ponitur apertio la
teris christi. Unde sequitur Sed unus militum lan
cea latus eius aperuit et continuo exiuit
sanguis et aqua. Nota hic circa
istum exitum sanguinis et aque
primo denique attende locum. Non
non enim dixit euangelista quod unus mi
litum percussit latus christi uel uulnerauit
sed aperuit ut in genesi sicut dicitur augustinus
quod aperuit quoddam hostium unde sa
cramenta ecclesie manaverunt sine quibus
ad uitam quam uita est non intratur.
hoc hostium figuratum est in genesi vi. ubi dicitur
quod noe in latere arche iussus est facere
hostium quo intrarent animalia que erant
diluuio peritura. 2o hic nota
secundum ecclesie unde augustinus sicut per ultimam
fit ... de latere uiri dormientis

12 Ita et hic xpus adam inclinato ca
pite dormit in cruce et inde
formatur ei ecclesia per id quod de latere
dormientis effluxit. Secundo nota hic
panis effusus in qua cum et
sanguine nota quod per ista pariter conse
quimur plenam ablucionem a peccatis
et a miseriis a peccatis quidem per
sanguinem qui est precium nostre re
dempcionis. I petri j. non corruptibilibus
auro et argento redempti estis
de vana vestra conversacione sed precio
so sanguine etc. A miseriis vero per
aquam que est lavacrum nostre re
generationis. Ezechielis 36. effundam super
vos aquam mundam etc. Tercio denique
attende quod hec fons est dictus signum
verum theologi ut in dictis quod placeat
lanceat xpi post cor eius et accipere
tunc habet infirmitates sed contincta
in signum perdidit sanguinem eius de corde
extincto manans miraculosum
est. Et ambo licet corpus xpi sit mor
tale natura dissolubile tamen gracia fuit
natura post mortem in corporibus nostris
sanguinis qualis sit. Ex primo autem
incorrupto corde omnium nostra
manat aqua et exivit sanguis
in qua abluamur et quo redimamur
ac homines hic quod valde mira
culosum fuit ut de corde mortui
in quo sanguis coagulatus est
sanguis exsudet. Et si quis di
cat quod hoc contigit propter aliquem calo
rem qui remansit in corde ut
fluxus aquam ficaciter non potest quin
miraculosus fuit cum aqua exivit
purissima fuit verum de hoc theologi
peritias calumpniose dicentes quod
aliquid intus quod vitalem erat in corde et
eo sanguis effluxit quod quando
in manibus inexpugnabile signum
fuit. Quarto denique attende quod hic
fons est testimonium de quo testio.
Io. v. tres sunt qui testimonium dant
in celo pater filius et spiritus sanctus de cum pater
testimonium dicit filius qui dixit hic est
filius meus dilectus. Filius autem de te
stimonium qui in monte transfiguratus
vocem divinus sue ostendit. Spiritus autem
sanctus de testimonium qui super xpum
baptizatum in specie columbe apparuit
ultimum ad nos et conamine et
corda credencium implevit.
Et tres sunt qui testimonium dant in terra
spiritus aqua et sanguis. Hic dat
testimonium de humanitate xpi. Unde glo
spiritus id est humana anima quam emisit in
passione aqua et sanguis que
fluxerunt de latere quod fieri non posset
si veram carnis naturam non haberet
et per hoc quod xpus fuit unus de quod gedeon
poterit tanquam pater testi et unus homo qui
potest dari tamen. In homine enim est
duplex corpus scilicet ex elementis nam autem
clore est aqua et ex humoribus
ut quos sanguis est precipuus humor.
Deinde sequitur. Et qui vidit. Ubi ponitur
narracionis certitudo et primo fit
certitudo narracionis per testimonium apostoli
secundo per prophetiam vaticinium ibi hec autem
facta sunt ut scriptura impleretur. Circa
ad primum dicit et qui vidit testimonium
perhibuit. Hic est iohannes qui vidit.
ipse ipse dicat non ab aliis au
divi sed ipse presens vidi. I Ioh. i. quod
audivimus et vidimus et verum est
testimonium eius et ille scit quia vera dicit
ut et vos credatis. Infra xx.
hec autem scripta sunt ut credatis etc.
Deinde cum dicit. Facta sunt enim hec ponitur
testimonium prophetarum. Ubi est advertendum quod
duo sunt dicta propheciarum que fugerunt
circa ihesum et ad hec reddit verum
testimonium quod acciderunt. Exodi xij. os
non comminuetis ex eo. Et dicit est
quod unus militum aperuit latus. Dicit
ad hec reddidit aliud testimonium quod dicitur
zacharie xij. videbunt in quem transfixerunt.

Et hoc notato probatur unum dictum superius
cum hec ut scriptura impleretur. Os
non comminuetis ex eo. Exodi xii. quantum ad
primum testimonium. Et iterum alia scriptura dicit
Videbunt in quem transfixerunt. Et
hoc quo ad secundum testimonium. Et sumitur
littera zacharie xii sic habet. Et aspi-
cient ad me quem confixerunt.
tamen scriptura ista non plene impleta est
sed implebitur plene in die iudicii
Apocalypsis i. videbit eum omnis oculus
et qui eum pupugerunt. Et hec vi-
debunt scilicet iudei eum veniente
In quem transfixerunt.
Post hec autem. Postquam dominus de-
scripsit christi crucifixionem et mor-
tem, hic agitur de christi sepultura et
hec dividitur in tres partes. Primo petitur licentia sepeliendi
secundo [illegible] et corpus sepelitur ibi: Venit
autem. tertio locus sepulture describitur ibi: Erat autem
ubi ipsa sepultura [illegible]
Circa primum primo licentia petitur
secundo conceditur ibi: et permisit. Circa
primum dicitur. Post hec autem, scilicet passionem et
mortem, rogavit pylatum Jo-
seph ab arimathia que est
ramatha civitas elchane et
samuelis, de qua dicitur i Reg. i.
Eo quod esset discipulus ihesu. Non
quidem ex xii sed de multis
aliis credentibus in eum [illegible]
a principio discipulus notabatur. Occultus autem
propter metum iudeorum. Rogavit
ut tolleret corpus ihesu de cruce
deponendum, quia secundum leges humanas
corpora dampnatorum non poterant
sine licentia sepeliri. Deinde sequitur et
permisit. Ubi ponitur petitionis audi-
tio et permisit pylatus ut sepeliret.
Venit ergo et tulit corpus ihesu,
venit scilicet a loco ubi erat pilatus
40 ad crucem et deposuit. Venit
autem [illegible] occultus erat propter
metum iudeorum. sicut enim erat oc-
cultus discipulus timens iudeos.

quo fuit ausus rogare pilatum.
Ad hoc dicendum secundum augustinum de consensu
evangelistarum quod ex suo officio fuerit
[illegible] autem ioseph
decurio, quem nimis solebat
dignitatis [illegible] iudeorum
domino audiendo quod dicit augustinus vocem
dignitatis secularis accessit ioseph
ad pilatum [illegible] iudeos
qui non videbant a discipulatu
sed magis recipere [illegible] venisse ad
suum officium impetrandum. Alio modo potest
dici quod sedata erat qualitercumque
sevitia iudeorum eo quod se adversus
christum prevaluisse gauderent et
ideo non curabat de sepultura
illius propter quod ioseph [illegible] non
timuit. Deinde sequitur: Venit autem. Ubi
agitur de sepultura [illegible] corpus sepelitur
et primo agitur de [illegible]
secundo ponitur ipsa positio ibi: Acceperunt ergo.
Circa primum dicitur. Venit et nicodemus
qui venerat ad ihesum nocte
primum, ubi agitur de hoc adventu
[illegible] ad veniendum quia erat
discipulus christi quamvis occultus.
ferens mixturam myrre et aloe
i. unguentum confectum ex hiis quod
conservabat corpus a putrefactione
[illegible] fuerunt pigmenta que
magis corpus apta [illegible] plurimum
conservandum et non permittendum cito subi- 40
ri corruptioni. Ad hoc enim ut de
[illegible] dispensabatur [illegible]
In hoc apparet quod adhuc non habebat
veram fidem [illegible] quia affirmare
[illegible] aloes [illegible] conservare
corpus ihesu, de quo dictum erat. Non
dabis sanctum tuum videre cor-
ruptionem. Notandum est hic quod
aloe in india atque arabia
gignitur arbor [illegible] odoris
atque summi [illegible]
thymiamatum altaribus adolere
[illegible]

declinat aloa aloe vel h aloe
hec aloes sive accipiatur pro arbore
sive pro herba sive pro succo. Mir-
ra autem est arbor sic dicta ysidorus
in arabia. Est et mirra est gummi
eius arboris et dicitur mirra quasi
amara. Unde ysidorus: mirra arbor
arabie altitudinis quinque cu-
bitorum, cuius gutta viridis atque
amara. Unde nomen accepit mirra.
Gutta eius sponte manans
preciosior, elicita autem corticis
vulnere vilior iudicatur. Valet autem
mirra ad arcendum carnes a pu-
tredine. Deinde sequitur: Acceperunt ergo.
Ubi ponitur cura et procuratio circa
corpus sepeliendum. Unde dicit: Acceperunt
ergo, scilicet ipse nicodemus et ioseph,
corpus ihesu, et ligaverunt illud lintheam-
inibus cum aromatibus sicut mos est
iudeis sepelire. Quod dicit sepelire
ipsum notat eodem tempore fuisse con-
suetudinem iudeis multum ho-
norificam. Et quod dicit cum magno
et mirra. Et augustinus admonuit
curantibus huiusmodi officiis quae mortuis
exhibentur more cuiusque gentis esse
servandam. Erat autem illius gentis con-
suetudo ut mortuorum corpora
aromatibus condirentur ut diutius
90 servarentur illesa. Fuerunt autem dicto
ubi: Et ligaverunt cum lintheis
etc. Dicit: et accepto corpore ioseph
involvit in syndone munda, et
in quo non lintheis sed tantum uno
lintheo fuit involutus. Ad hanc
questionem videlicet augustinus de concordia evangelistarum libro
ubi dicit: Immo questio est quod
iohannes dicit dominum sepultum a
ioseph et nicodemo. Alii autem
narrant tantum dicunt de ioseph.
Nulla contrarietas est: cum narrant
ceteri unum quod illi qui de nicodemo
tacuerunt sunt affirmantes a solo

no

ioseph dominum sepultum, quamvis
cum solus commemoratur fecerint,
sed quia ita innuit est quod nulla contrarietas
ut narrantibus hoc quod alii dicunt
involutum dominum in una syndone a
ioseph. Iohannes autem dicit eum invo-
lutum cum lintheis. Potuerunt autem
partim a nicodemo aliqua lin-
thea quae superinvolverentur, denique
de nicodemo autem solus iohannes
facit mentionem. Ait hoc videlicet augustinus.
Dicitur linthea dicuntur omne panni-
culus de lino. Dicit ergo iohannes dominum invo-
lutum lintheis propter sudarium
quod capiti adhibebatur et propter insti-
tas quibus corpus totum alligatum
est quae omnia de lino erant. Deinde
sequitur: Erat autem in loco ubi crucifixus est de
loco sepulture. Ubi primo notandum est
quod dominus in orto captus et in orto passus
et in orto sepultus fuit, ad designandum
quod per suae passionis virtutem liberamur
a peccato quod adam in orto deliciarum
commisit et conservamur in ecclesia quae est
ortus conclusus. Secundo notandum est quod
sepultus est in monumento novo in quo
nondum quisquam positus fuerat,
ad designandum secundum quod novitatem na-
tivitatis eius. Unde augustinus: sicut in
utero marie virginis nemo ante illum
nemo post illum, sic in monumento sepultus est.
Tertio hoc factum est ad probandam indubitabiliter
resurrectionem. Unde crisostomus: positus
est in monumento in quo nondum quisquam
positus fuerat, quia si posset fuisse
cum eo alius aliquis qui cum eo
iacet existimaret resurrexisse fraudata.
Quarto hoc factum est ut designaretur effectus
passionis et sepulture. Christus enim monumentum
sepulcrum mistice dat intelligere
quod per eius sepulturam omnes inonerantur
mortem et corruptionem destructa
datur, et intelligere quod eius per fidem recto
dicitur in anima renovato. Deinde sequitur:
Ibi ergo ubi crucifixus est ibi sepelierunt eum.

no Ad tertium dicendum quod dominus
nona hora mortuus est et Decurio ac-
cedentibus ad pilatum et parantibus
que erant necessaria ad sepulturam
dies decursus erat et ipsa parasceve i-
minebat quia propter sabbatum imminens
operari non licebat et ideo breuitate
temporis urgebatur ponere christum in sepul-
cro proximo quia hic est quod dicitur hic propter illud
in monumento nouo propter parasceven
iudeorum quia iam parasceve appropinquabat
qua operari non licebat quia iuxta
erat monumentum ubi posuerunt ihesum.
Augustinus acceleratam uult intelligi
sepulturam ne aduesperasceret
quando propter parasceven quam cenam
puram iudei nominant facere talia
non licebat. q° Erat ideo propter tempus
sepulturam properaverunt ei sic de-
sepultum debuerat procedere vero
in terram. Utrum non quia christus fuit capud
ecclesie similiter ergo debuit resurgere
capud et membra. Ad oppositum glosa
super i ad Corinthios quindecimo suscitatum
a Christo hominem ueniet testimonium est de
istis sed testimonium de dei et de-
buit inueniri in aliorum
Dicendum est quod debuit uerorum accelerari
cuius corporis quia christus fuit causa mu-
tandi in eo non propter patris sed ex-
emplaris pro uero quod quidem
exemplar retardari non debuit
quia per tale exemplar confirmari
credentium futura corporum eorum apostolus
i ad Corinthios si christus resurrexit et
nos resurgemus. Alia uero causa est
quia christus est caput ecclesie unitum diuinitati
et ideo debuit quia a diuinitate capud
ecclesie recipit influentiam quia
quidem recipit christus hoc et corpus christi
resurrexit ante corporum aliorum. Ad 2
autem in oppositum dicendum est quod christus est capud
ecclesie pro quo membra reformentur

tio debuit quia in eo precessit re-
formatio corporis ut ipse esset pri-
mogenitus in multis fratribus ut
in ipso esset quoddam exemplar re-
rum arcanum sine exemplar
prius quam omnes resurgent. 2° q° q°
utrum debuit uerorum christus fuit in sepulchro
tribus diebus. Uidetur quod non quia dicitur ii° impleta
erat illum etiam a morte si autem
impleta erat ut cognosceretur resur-
rexisse et non tardauit usque ad
tertium diem. sed glosa super Iudicum xvi°
Dormiuit sampson usque ad noctis
medium sic dicitur sampson autem
non sepultus exiit sed portas tulit
et Sic redemptor noster ante lucem re-
surgens non solum de inferno liber
exiit sed et inferni claustra destruxit
et christus surrexit ante lucem tertie
diei et per quem non tardauit usque ad
tertium diem. Ad hoc quod contra uenire
Et de Matheo duodecimo quam ueniret et fatetur christus
quia christus fuit tribus diebus in corde terre
sicut ipse predixerat dicens Sicut
Jonas fuit in uentre ceti tribus
diebus et tribus noctibus sic erit filius
hominis in corde terre tribus diebus et tribus
noctibus sed tamen triduum non fuit
plenum et totum sed primus dies a parte
extrema totus accipitur et dies
ultimus a parte prima diebus medius
autem fuit totus ex xxiiii horis
horis xii diurnis et xii noc-
turnis et dum christus fuisset in corde
terre tribus diebus per synodochen
capitur actum per se totum pro parte et
dies accipitur a parte extrema et ultima
autem dies a parte prima sed medius dies
autem fuit integer. Et quia unit
augustinus est quia tertia dies computata a
parte prima ex quo primo uero per synodochen
fuit resurgente christo tenebras
deuicimus ad lucem sicut enim nox
que fuit prima pars tertie diei surgebat
in lucem diei dominice quando christus surrexit

Una angg noxu scz ad diluculum
quo dnus uo declarata e ad zm
die ptinet qz dnus qui dixit
de tenebris lucem clarescere fecit
ut p gram nouit testamenti et p
participacom virtutis ad audi
tum gff uist alij tenebris uite
aut luxi i dno. Sed hec at pz
vsic pmi dieb ppe futurum
hois lapsum gputatur aliud i
nocte. Ita isti dieb gre pp
hois repacom gputatur a tene
bris i lucem zm gtinuit angg e
vsicut duo fuit xl dieg sub
tra pg virtute Ita fuit xl hore
ab hora mortis xpi usqz ad hor
virtutis at aut ipa hora i xpo
ute. Crucifixg e cum dnus
ho z noctis media e. In ipa
at aure suspensio e amilit hy
ho vsit spm tradit hora sepe
pultg e at cu i asco fcm
eet. xm gtinuit angg e q a
ipsa sepulture usqz ad di
luculum virtutis fuit. 36 hore
quisqz quadratg senaig sex
ies em sex st xxxvi. In hac
at salua ro simpli ad dupla.
Nam em ad xxiiij faciunt 36.
et xij ad xxiiij sct sic sim
plu ad dupla. xxiiij hore st
ipa nox totu diei toto que
faciunt diem. mei xij at hore
st hore hi noctis aq denoiat
z dieb. qz diluculo surrexit
dnus ad aurora p dei e q p
tato ad q mple eat cu tenebr
qui potat resurgere qn uole
bat ad z m dei e q p tato d
ponere surrexisse cu luce qz
surrexit an diem clara.

XX

Una at sabbati hic si
iijppus hg eiusdem ipa di
pte deinde de p mediatoib
1 sa de instruct de eius gfessore
2 a de reconciliacoe eatore
fcta p pa oz. Vi hac at qua
agit de virtute reparatores. x
q eiusdem exit ad repa oz
lapsi. In hac at ptesic pte
hic cum agit de xpi mani festacoe
et pmo de manifestacoe fcta
mulieribz. 2o de manifestacoe fcta vir
is. Ungo primo erit pa i ij qz pro
describit magle sollicitudo. 2o
describit ipa manifestacio
Ubi quit go pa i z qz pro describit
sollicitudo mc ad requirendum. 2o sollicitudo
eius ad annunciandum. i. gaudium go
3 po ri annunciate mgri. i
exiit go petrus pro g po sollicitudo
mc magne ad requirendum. 2o
describit requirendi tpc. Unde
Una at sabbati. Ad q eius
nondum e q sabbatum dr dnus
alij cum ipa septima dies sabbatum
Unde xvij. Lectio sibi sabbato
alij dr sabbatum ipa dies vij
que erat solepnis apud iudeos
et erat dies quietis Unde
dne sabbati ut Sit ipa principio
sabbatum pro q gputabat iudei di
ei dnica pma sabbati. i. pa di
es septimane sa sabbati z vsqz
ad septimam diem qui e sabbatum
et ab hac denoiabat alios dies
pp eius solepnitate. Sic go sit dt
et ma magna uenit p sabbati
i. die dnico q pa dies sabbati
i. septimane hac at pz sabbati
uocat iohes una sabbati. 2o i
Luca describit p que vn dr
Uenit ma magne tpt sollicitudo
uide dm eoz. Una angg de
dissu eiusdem venit ma magne
sine dubio ceteris mulieribz plus
dilectoe fuerat ut n mito

Capm xxm

iohes sola comemoraret tacitis
illis que cum ea fuerant sicut alii
tres testantur. q. d. aug. et si aliter
mulieres venerunt cum maria magdalena
sicut narrant alii evangeliste.
Decima mentio specialis facta iohes
ad designandum eius fervorem.
2° circa describitur hora dicit q
venit magdalena una die cum ad
huc tenebre essent. Circa maria
dies et ingenium mirabiliter se
habuit quia sabbatum transiit non sustinet
quiescere sed venit diluculo p
fundo ad monumentum. De hoc di
luculo luc. 28. Una autem sabbati
valde diluculo venerunt ad monumentum
Pius enim videant monumentum ad
quod positum fuerat corpus ihesu
et venientes parant aromata.
Siluerunt tamen sabbato secundum mandatum
sed transacto sabbato cum lucesceret
prime dici venerunt. Sequitur modo
circa de loco ad quem venit
una die quando venit ad monumentum et
vidit lapidem revolutum a
monumento. Hoc autem erat signum quod
ab eo [illegible] abstulatum vel quod resurrexisset.
De hac revolutione
lapidis mt. 28. angelus domini
descendit de celo et accedens re-
volvit lapidem et sedebat super
eum. Textus ... ad de hoc q domine
Cum adhuc tenebre essent. Cum
mr dicat et valde mane una
sabbatorum veniunt ad monumentum orto iam
sole sicut ortus erat sol non
erant tenebre. Dicendum est quod marcus co-
cordat cum luca qui dicit et
et valde mane dicit valde diluculo
et hic dicit iohes et mane cum te-
nebre essent. Sed tamen non dicit q
quod dicit valde mane non sit ac-
cipiendum est [illegible] solis [illegible]
[illegible] sed porius sic dicit solis
eius quolibet [illegible] ad
ad faciendum [illegible] valde

mane faciebat hoc. Crisostomus autem quod [illegible] dicit
Orto iam sole id est cum celum ab ori-
entis parte iam aurora albesceret
quod non fit nisi solis vicinitate
et tali autem tempore adhuc non est clara
lux et ideo non repugnat illi quod
dicit iohes cum adhuc tenebre
essent. Ratio dicendum quod erat iam aurora
adhuc erat aliquid reliquie tenebrarum.
2° quidem autem de hoc quod dominus est
q maria magdalena venit mane ad
monumentum. Huic enim videtur repugnare
quod dicit mt. 28 quod vespere sabbati que
lucescit in prima sabbati venit maria
magdalena et altera ad videndum sepul-
crum. Dicendum quod venit vespere sabbati
id est nocte sabbati ut accipiatur pars
pro toto vespera enim est initium
noctis. Et ita dicat accipi
pro parte quam sequitur quod dicit q
lucescit in prima sabbati vespera enim
id est initium noctis non lucescit in
prima sabbati sed ipsa nox lucescit
in prima sabbati quia nox lucebat. Vel
2° modo vespera sabbati que venit
nocte sabbati vespere enim nocte
significat quod tempus erat diluculo
quo diluculo venerunt mulieres ad
monumentum ac post hoc nocte venerunt
quod tamen non fuit vespere. Alio dicunt
alii ad quod quod mulieres
prima preparantes se eundo ad monumentum
sed valde mane venerunt sicut dicit
iohes. 3° queritur autem de hoc quod
dominus dicit vidit lapidem revo-
lutum maior enim fuisset miraculum
si dominus clauso monumento exivisset.
Ad hoc dicendum est quod dominus surrexit
monumento clauso quia enim in
vidit lapidem revolutum iam fuisset
erat quod solus autem quomodo autem sic de
terremotu et lapide revoluto
ab angelo qui aliquis non revolvit
lapidem ut dominus exiret quod exiit.

b clauso sepulcro sicut et exivit
clauso utero virginis sicut tunc
non habuit adhuc corpus glorificatum
sicut habuit in resurrectione lapis
revolutus ut viderent in quem
non esse factus crederent. Deinde
sequitur: Currit ergo. Ubi ponitur sollicitudo
mulieris ad annuntiandum, de qua
sollicitudine dicitur in littera: Currit ergo
et venit ad symonem petrum et
ad alium discipulum quem diligebat
Ihesus, Iohannem, quem semper non nominat propter
humilitatem. Et dicit eis: Tulerunt dominum
de monumento, dicens autem dominum
totum pro parte, nisi autem solum corpus
corpus quesita veniat et quod
sublatum deplorat, unde sequitur: Et
nescio ubi posuerunt eum. Nota
eam ad ... de invento
... sed putabat tunc furatorum corpus
... et ideo currit nuntiare
discipulis ut aut secum quererent
aut secum dolerent. Deinde sequitur: Exi-
7 vit ergo petrus. Ubi ponitur veri de-
mittatem inquisitionis, et primo po-
quentium studium ad inquirendum,
secundo inquisitionis ordo et modus,
ibi: currebant autem. Primo ergo ad primum
dicit: Exivit ergo petrus et ille alius
discipulus et venerunt ad monumentum.
Nobiliter autem dicitur: exivit, quia qui
querit dominum debet exire a carne
et a carnali consuetudine. Cant. v: Egredimini
et videte etc. Notandum autem quod dicitur:
Venerunt ad monumentum, hoc dicit per
anticipationem, quia prius occurrerunt
quam ad monumentum pervenirent, sed dicitur
sicut: Venerunt ad monumentum, id est acce-
perunt ut ad monumentum venirent.
10 Sed queret aliquis quare hii duo soli,
petrus et iohannes, cucurrerunt ut
venirent ad monumentum. Ad hoc potest
dici hoc fuisse quia tunc illi duo
intimatum erat, et si aliis denunti-
atum

quia tacet evangelista. Sed tunc denun-
tiatum duobus fuit, sicut dictum est, quia
illi duo prioribus cucurrerunt
quia prioribus amaverunt. Deinde sequitur:
Currebant autem. Ubi ponitur inqui-
sitionis ordo et modus, et primo quantum ad
cursum; unde dicitur: Currebant autem
et duo simul; secundo quantum ad adventum;
unde dicitur: et alius discipulus; unde
quod iohannes precucurrit, unde dicitur:
et alius discipulus precucurrit citius
petro et venit prior ad monumentum.
Et cum se inclinasset vidit
linthiamina posita, non tamen introivit.
Hic fuit velox in querendo sed
considerans reverentiam ... quo
petrus cum sequitur, unde sequitur: Venit ergo
symon petrus sequens eum, et
introivit in monumentum. Non tamen
terretur casso ... ut iohannes sed ora-
voluit diligenter videre. Unde sequitur:
Et vidit linthiamina posita et
sudarium quod fuerat super caput eius
non cum linthiaminibus positum
sed separatim involutum in unum locum.
Hoc autem erat evidens signum quod
eum si quidam cum tulisset
corpus eius denudasset, nec si
furati essent, huius rei fuisset
ita sollicitus ut levaret su-
darium et involveret et poneret
in unum locum seorsum a linthiaminibus
sed simpliciter sicut habebat suscepisset
corpus. Tertio ponitur iohannis introitus,
unde sequitur: Tunc ergo introivit et ille
discipulus qui venerat primus ad
monumentum et vidit et credidit, scilicet quod
putabat, ut dicit Augustinus, iohannem cre-
didisse quia deus resurrexit
sed huic obviat sequens littera.
Nondum enim sciebat scripturas
quia oportebat eum a mortuis resurgere.
Non ergo credidit resurrexisse
quem nesciebat oportere resurgere.

Vidit g(loriosu)s iohannes monumentum vacuum
et credidit non quod dominum resur-
rexisse, sed eum esse sublatum de
monumento sicut dixerat mulier.
q° Sed queritur ab [illegible] iohannes
audiuisset a domino de resurrectione
quomodo nesciebat eum resurgere.
Ad hoc respondet aug(ustinus) dicens quod quamuis disci-
puli hoc ab ipso domino audiebant quibus
apertissime diceretur tamen consuetudine tunc
aliud dicendi per parabolas non intelligebant
et cum aliud [illegible] significari credebant.
10 Non videtur quod [illegible] alia expo-
sitio passurum augustinus dicit quod
iohannes vidit linthea(mina) posita et
sudarium separatum et quod istud
erat signum [illegible] iohannes videns
credidit eum resurrexisse postquam
antequam videret non credebat.
[illegible] credidit ab [illegible]
quia nondum sciebat scripturas quia opor-
tebat eum resurgere [illegible]
credebat postquam videbat quia
q° nondum sciebat scripturas. Queritur ab
quare fuit tanta cura euangeliste
in describendo cursum petri et iohannis
et introitum eorum [illegible] quod hoc primo
factum est ad declarandum amorem
eorum ad christum ut [illegible]
[illegible] tantum [illegible] post
[illegible] hoc factum est ad de-
clarandum reuerenciam quam habuit
iohannes ad petrum [illegible]
uenisset iohannes non tamen introiuit
propter reuerenciam petri ut eum pre-
mitteret. 3° hoc factum est ad designandum
duplicem populum. Nam in petro qui erat
antiquior designatur populus gentilium in
iohanne autem qui erat minor designatur populus
iudeorum. Iohannes [illegible] preuenit
citius quia populus iudeorum legem prius
accepit [illegible] motum intrauit [illegible]
legis [illegible] mandata precep-
[illegible] de [illegible]
prophetas de [illegible]

audiuit [illegible] mortuum noluit.
Venit autem symon petrus et
introiuit in monumentum [illegible]
[illegible] gentium [illegible]
[illegible] carne mortuum
[illegible] credidit [illegible] postquam autem
petrus introiuit ingressus est et
iohannes qui [illegible] ad re-
[illegible] fidem [illegible] colli-
gitur [illegible] ad designandum du-
[illegible] contempla-
[illegible] petro acta designantur [illegible]
[illegible] iohannes [illegible] contemplatiuus ple-
[illegible] peruenit ad [illegible]
[illegible] non introiuit quia
[illegible] tardius
[illegible] petrus [illegible]
[illegible] actiuus tardius
[illegible] contempla-
[illegible] dominum
[illegible] mandatorum [illegible]
[illegible] mandatorum [illegible]
q° [illegible] linthea-
quare fuit tanta cura euangeliste
[illegible] describere omnia ista
Ad hoc est vna [illegible] hoc factum
[illegible] sudarium
[illegible] et inuoluto et
inuoluto sudario in vno loco
erat signum [illegible] aliud [illegible]
allegorice [illegible] ubi [illegible]
[illegible] sudarium
[illegible] capitis [illegible]
sudarium [illegible] seorsum positum a lin-
theaminibus quia [illegible]
[illegible]
[illegible] defuncta [illegible]
[illegible] sub
declaratur [illegible] su-
darium [illegible] inuolutum erat lin-
theamina autem inuoluta [illegible]
[illegible] dominum
[illegible] defuncti.

Sed in ipso ubi ubi scorum unitas co-
medat in qua de quo habitat pax in
pace sunt ubi est loco eius. Sed habitat co-
medat ergo habet quod sudavit in mo-
lutum erat in uno loco unum quod
in uno loco erat quasi scissura
mentum deus non est illi eius quam
habere mentem quis se abinvicem
prosecturus scandalam diduct.
Scilicet in ipso ubi ubi potest comedant
quod sunt scitabat hic modo dicit quod
ipse sudavit post mentem labor
quod per sudavit sudor laborantium
solet dicit quod sudavit quod super fuat
super caput eorum seorsum invenit
quod ipsa redemptor noster non parum
longe a pavimento distinctam
quippe sine culpa protulit
quod nos cum culpa tollamus

Abierunt ergo iterum discipuli
quando dominum de sollicitudine
mulierum hic agitur de manifesta
sua subitum ostensione quod post magne
desolationem desperate offert con-
solationem. Cum ergo flevit non solum con-
solationem offert sed manifesto que
hoc non divisum primo de manifesta
publicatione discipulorum per primum de
locis post manifesta verba vero in
venimus. Cum ergo ad primum dicit
Abierunt ergo iterum discipuli ad
semetipsos id est ad hospitia sua
ubi habitabant et qui ad monumentum
cucurrerant. Maria autem stabat ad
monumentum id est ante illum sepulcri
locum sed tumentem apparimentum
mulieribus ingressae fuerunt erat
quippe illic ortus foris plorans
et habitat solum quidam hortulanus
sed quem tenuit tunc ipse et Johannes
manaverunt. Iterum quod mulieres
egressae sunt de monumento quod fuerunt
intus habebat dicit quod Maria foris
stabat foris enim stabat quod

ante illum locum sepulcri jam aper-
tum erat spacium ubi erat tota
mulieribus quod egressa est dominum de
monumento id est de ipso spacio monumenti
eundem quod monumentum ipsum dicitur
locus ubi corpus fuit reconditum fuit.
alij dicunt totum ipsum spacium quod erat
ortus quasi clausum erat. Maria... Maria
monumentum quod eius amorem magnum
ad Christum declarant post quod quia
eius presentia ad Christum et ad monumentum
de qua dicitur quod mentem eius mag-
nis amoris attendat que a
monumento dominum et discipulis recedentibus
non recedebat, dicit quod angelis
viris videntibus ad semet-
ipsos in suis morabat in eodem
loco fortior figebat affectus.
Secundo eius amorem declarat eius dolor
de quo angelis loquentibus de mu-
lieribus quod querebant dominum ut quod
erat magna lacrimis inundant.
Sunt amplius dolentes quod ipse fuerat
ablatus de monumento quem quod
fuerat omnis in ligno quod tamen
magis eius non ita subtracta
fuerat in memoria remanebat.
Sed amorem magnum declarat
eius magis sic ostensionem et sollicitudo ante non
movebat dominum in monumento adhuc
quod ipsi prospicit in monumentum ut si eum
non potest habere vel saltem eum habeat
in cogitatione. Prospicit quam amanti
non sufficit semel aspexisse quod virtus
amoris multiplicat intentionem inqui-
sitionis. De isto aspicit scilicet ista
Dum ergo fleret rubrum dicebat
magdalene offerri consolationem post po-
magnum prospectum quod agitur primo
in dictum consolationibus oblatum
Dum ergo. Circa primum ergo ad primum dicit Dum
ergo fleret scilicet lacrimis devotionis
post eum fluebat lacrimis quod prius et
ipsa quidem oculos at hic madebat la-
crimis amoris et devotionis sunt ergo hic.

Jo

intelligam q quedā ē lacrime
ad peccata abluenda de quibus pe
lacrimis nos tractatum meum vi-
gabo ic quedā autē ē lacrime ad
celestia desideranda p̄s cuius ibat
s. separantes a deserta et flebat ic
Inclinavit se et prospexit in monumentum
20 Sz cum sciret dnm esse sublatum
de monumento quē tñ prospiciebat
Ad hoc vero aug q faciebat inten-
sio doloris n tm ei dolebat ut n
sui n dixit qui oculi facile pu-
taret esse crede / vel sic ut aug d
hoc fecit divino instinctu In aio ei
effectum est ut prospiceret ut sic prospi-
ciens videret angelos de quorum
visione sequitur. Et vidit duos angelos in
albis sedentes. Bene autem in albis q
claritas vnius et gla ꝯdemura-
ba. Apocalips. ambulabunt mecum i
albis ic et xix. exercitus qui est i
celo sequebatur eum in veste alba.
Vel i albis sedentes q annunciare
venerunt claritatem future sollempnitatis
i vnius Vnum ad caput et vnum
ad pedes ubi fuerat positum corpus
ihu. In hoc autem q angeli declaratur
annunciato cuius sicut enim d aug
angeli dicuntur nuncij. Ergo vnus
angelus ad caput et vnus ad pe-
des hoc est q euangelium ab inicio usqz
in fine media capite usqz ad pe-
des est nunciatum / s. evangelium hoc
designat q de xpo debat veritas di-
vinitatis et humanitatis ut est
credendum esse deus et homo / vnum igitur qui ad
caput sedet angelus est [illegible]
pt. In principio erat verbum / q est ad pe-
des sedet q videt et verbum caro factum est,
pt et in his duobus angelis intelligi
tur concordia duorum testamentorum pro q passione
loquentium de morte xpi / vnum est
possumus p duos angelos duo testa-
menta cognoscere que dum p q passione incar-
natum et mortuum ac resurrexisse

dnm nunciat q testamentum antiquum
ad caput et novum ad pedes sedet.
Deinde sequitur. Dicunt ei. Ubi post consolationem
oblata offertur ait ista consolatio ex
hoc q mulier interrogatur de causa fletus
et primo angelis interrogatur vnde i
littera Dicunt ei illi s. angeli. mulier
quid ploras q dicat Noli flere
Non enim est causa fletus sed gaudij q
dno resurgente ut q dicat
supervacuum est flere qz licz ad vesperum
primus demorabitur fletus tñ in ma-
tutino vnius mora leticia ps
ad vesperum demorabitur fletus et ad
matutinum leticia. [illegible]
consolationis vnde d qz tulerunt dnm meum
et nescio ubi posuerunt eum. Dnm autem
nuncupat dnm corpus exanime p
synodochen a toto pte sub
sicut et confitemur dnm ihm xpm
crucifixum et sepultum cum tñ sola
caro eius fuerit sepulta / s autem est
ubi caro et anima fuerit ab dei i vo
Et vidit duos angelos. [illegible] Jo
q maria et alie mulieres vnum v. ii
solum angelum vident [illegible] i
monumentum viderunt iuvenem sedentem
i dextris / hoc autem [illegible] angelus ait
dni de celo descendit / ad hoc dicenda
quidam q utrumqz vnum esse q vi-
derunt vnum sic narrat mt et mr
et viderunt duos sic narrat Jo.
Sed aliter potest q narrat mt et mr
qn s. primo venerunt et invenientes
eum sublatum redierunt ad discipulos.
hoc autem q narrat Jo contigit in
reditu quando s. mulier redijt cum discipulis
et ipsis abeuntibus ad se [illegible]
ipsa sola remansit. Aliter pt
vndi ad quorum sicut auz aug de
consensu evangelistarum li. iij ut iste fuit
ordo hystorie [illegible] i q prima
sabbati i. die dnico diluculo ve-
nerunt mulieres ad monumentum sicut narrat
omnes evangeliste et viderunt lapidem
sublatum a [illegible] q autem diligencius

D
u[nde] ipsi p[er]ceperunt cucurrerunt et uenera-
uerunt pet[ru]s et ioh[ann]es qui cucurrerunt
ad monum[en]tu[m] et p[ost]ea reu[er]si sunt.
maria a[utem] cu[m] aliis stabat ad
monum[en]tu[m] foris plorans i[d est] an[te] illu[m]
saxi sepulcri locu[m] s[cilicet] tu[m] int[ra] e[st]
spaciu[m] quo ia[m] ing[re]sse fuerant
et tu[n]c uiderunt an[gelum] sedente[m] i[n]
dext[r]is sup[er] lapide[m] reuolutu[m] a
monum[en]to de q[u]o an[gelus] narrat m[athe]us
et dix[it] tu[n]c dix[it] eis an[gelus] Nolite
timere u[os] q[uia] ad h[oc] u[e]n[it] ad u[os] flet[um] m[aria]
inclinau[it] se et p[ro]spexit i[n] monu[men]tu[m]
sic dix[it] h[ic] et uidit duos a[nge]los
i[n] albis sedentes unu[m] ad cap[u]t et
unu[m] ad pedes ubi fuerat positu[m]
corp[us] ih[es]u et dix[erunt] mul[ier] q[ui]d
ploras et d[ixi]t eis q[uia] tulerunt d[omi]n[u]m
meu[m] h[ec] m[a]rc[us] d[icit] [christu]s surrexisse
an[gelu]s et e[st] stantes uideru[n]t sicut
eos lucas uisos fuisse comme[m]o-
rat et dixisse s[ecundu]m eu[n]de[m] luca[m]
mulieribus timentibus que queritis
uiuentem cu[m] mortuis no[n] e[st] hic s[ed]
surrexit recordamini q[ua]l[ite]r locutus
e[st] uob[is] cu[m] adhuc i[n] galilea e[ss]et
dicens q[uia] o[portet] filiu[m] ho[min]is tradi
i[n] manus pecc[at]or[um] et crucifigi et 3[a]
die resurgere et p[ost] h[ec] u[er]ba g[ra]c[iosa]
e[st] maria recordata sunt d[icit] iohes
et s[i]c h[oc] solu[m] p[ro]b[at] q[uo]d [con]trouersia p[ar]t[ibus] d[omi]n[o]
solu[m] ex h[oc] q[uia] m[arcus] et m[atheus] d[icunt] de
uno an[ge]lo luc[as] a[utem] et ioh[annes] de duob[us]
2[a] a[utem] uidebat[ur] e[ss]e [con]trouersia q[uia]
luc[as] d[icit] ang[e]los stantes ioh[annes] u[er]o d[icit]
ecce duo uiri steterunt iuxta eas
Johes a[utem] d[icit] eos sedentes. ioh[annes] u[er]o d[icit] et
uidit duos ang[e]los i[n] alb[is] se-
dentes i[st]a [con]trouersia [con]mendat m[atheu]s
et ioh[annes] de monum[en]to. et an[gelu]s q[ui] d[ixi]t
et introeuntes i[n] monumentu[m] uide-
runt iuuene[m] etc. Joh[annes] a[utem] xx d[icit]
maria a[utem] stabat ad monu[mentu]m foris
q[uia] m[arcus] d[icit] u[n]o rat[i]o mo[numen]tu[m] ali[qu]o[d] spaciu[m]
an[te] sepulcru[m] ma[teri]a clausu[m]

d

Johes a[utem] uocat monum[en]tu[m] locu[m]
quo erat corp[us] ih[es]u. Dom[inus] s[ecundu]m h[oc]
cu[m] dixisset ubi mulier[em] uoluit
consolari fit h[ec] manifestat[io] d[icit] i[n]
ij p[ar]tes q[uia] p[r]imo agi[tur] de h[ec] uisione
2[o] de h[ec] cognitione i[bi] d[ixi]t ei ih[esu]s
3[o] mulier fuit i[n] i[bi] ex[is]timans
Et dicitu[m] ad p[ri]mu[m] d[icit] h[ec] cu[m] dixisset
p[ro]ut qu[ia] ostendebat se nolle [con]so-
lari g[ra]t[i]a q[uia] c[o]n[uersa] e[st] retrorsum et uidit
ih[esu]m stante[m] et no[n] sciebat q[uia] ih[esu]s
e[st] ih[esu]s manifestat[ur] se p[er] assp[ectu]m
manifestat[ur] et se p[er] colloqu[iu]m u[er]u[m]
s[ecundu]m alloquio q[uia] ad mulierem u[er]o
d[icit] d[ixi]t ei ih[esu]s mulier q[ui]d ploras que[m]
queris Illa a[utem] querebat que[m] et
sponsa i[n] cant[icis] cant[icorum] iij[o] i[n] lectulo
meo q[ue]siui p[er] noctes etc. q.d. no[n]
debes cu[m] tu[m] mortuis q[ue]re[re] q[uia]
resurgens ex mortuis ia[m] no[n]
mo[r]itur mors illi ult[ra] no[n] d[omi]nabi[tur]
Ad roma[nos] vi et no[n] q[uia] ih[esu]s i[n]t[er]rogabat
de ca[usa] ploratus i[n]t[er]rogat que[m]
queris h[oc] ut augeret eius desideriu[m]
q[uia] cu[m] nominaret que[m] q[ue]reret
ardentius i[n] amore eius estuaret
et ip[s]e quer[er]et p[ro]b[at] qu[o]d ite facie eius
De[inde] s[ecundu]m Illa ex[is]timans q[uia] uer-
[bis] po[n]i h[ec] alloquente po[n]it[ur] mulieris
u[er]o u[er]o d[icit] i[bi] ex[is]timans q[uia] or-
tolan[us] e[ss]et q[uia] f[orte] sub dilucu[l]o
ueni[r]at i[n] ortu[m] d[icit] ei d[omi]n[u]s pot-
e[st] a[utem] cu[m] d[omi]n[u]m noles coaptare eius
b[e]n[e]uole[n]tiaz Si tu sustulisti eu[m]
dicito m[ih]i et ego eu[m] tolla[m] q.d.
si tu p[ro]p[ter] amore[m] m[ihi] cor[dis] ple-
nasti eu[m] dicito m[ih]i et ego eu[m]
accipia[m]. Sz dubitaret aliq[ui]s
cui iste de nouo uenisset
dixisset mulier q[uia] querebat
quo m[odo] stati dixit si tu
sustulisti eu[m] ac si ip[s]e sciret q[ue]m
querebat Ad h[oc] r[espo]nd[et]ur q[uia] o[mn]is d[ilecti]o
uirtus amoris h[ec] ag[un]t so[lu]m i[n] eo
[qu]a[n]tu[m] sunt q[uia] ip[s]e ip[s]e cogitat

nullum alium credat. ignorabat
Maria quoque propter cogitationes de Christo non
credebat illum quem ortolanum
existimabat de Christo ignorare.
Et rogat eum quia volebat
eum tollere. Ad hoc notat una glosa que
sic dicit timebat enim nullum venientem
in corpus seviret et ideo vole-
bat in alio loco incognito re-
ponere. Dicit ei Ihesus Maria. Ubi
postquam dominus est de promissione agit
de eius recognitione. Et primo ponitur Marie
vocatio. Secundo Marie cognitio in co-
versa, et tertio ad primum dicit Dicit ei Ihesus
Maria. ac si dicat recognosce
eum a quo recognosceris. Postquam autem
eam generali nomine appellabat di-
cens mulier quid ploras hic vocat eam ex
proprio nomine. Unde ait Mariam, ut de-
signet specialem notitiam quam habet
ad sanctos. Ps. Qui numerat multitudinem
stellarum etc. Ysaias XLIII. Vocavi te ex
nomine. Deinde secundo Conversa illa.
Ubi ostenditur quomodo Maria cognovit Christum.
Unde Maria quando vocatur ex nomine
recognoscit auctorem quia et
ipse qui querebatur exterius ipse
eam interius docebat
Unde sequitur Conversa illa scilicet ad Christum
vocantem ex nomine, dicit ei Raboni
quod dicitur magister. Sicut enim cum con-
suevat nomen suum appellata dominum
cognovit. Ieremia I, Antequam te fi-
formarem in utero. Et non sic dicit angelus
quod Maria super Christum quem existi-
mavit ortolanum vocat dominum
nunc autem cum cognoscit eum vocat
magistrum. Ideo autem quia ibi hono-
rabat hominem a quo beneficium postu-
labat, hic autem eum volebat docto-
rem a quo discerneret que divina
discebat. Cum autem dicit conversa, non
Conversa est retrorsum ut videret Ihesum
quod scilicet Maria ad angelos loquens

et vocem ab eis ad audiens
conversa est retrorsum. Ad hoc videlicet Crisosto-
mus dicit quod ea dicente angelus subito dominum
vocavit et visi sunt ubi posuerunt eum
Christo propterea apparuit qui videntes angeli
post Christum venientem apparuerunt
obstupefacti sunt motu et signo
ostenderunt se eam magis vidisse
et hoc est quod facit eam conversam retrorsum.
Alio modo potest dici quod amor non sine-
bat eam sistere et ideo sepe mortuum illuc
aspiciebat. Mistice autem per hoc signi-
ficatur mulier per infidelitatem quia non cre-
debat Christum surrexisse, ad ipsum
dorsum vertit, sed quoniam Christus ad
Christum cognoscendum convertit retror-
sum conversa. Quidam faciunt ad Christum
secundo quod Christus quoque ab ea statim se
manifestavit in propria effigie, nisi
est quod ortolanus, Item quod mulier
non cognovit eum. Ad primum potest dici
quod hoc fecit ardentiorem querere
et requisitum cum gaudio inveniret
et inventum cum sollicitudine teneret. Occ-
culta enim cum sollicitudine quesita,
inventa autem cum gaudio tenentur.
Alio modo potest dici secundum glosam quod Maria
errabat et dubitabat et ideo pur-
sonam Christi corrumpit. Maria que
errat videbat et non cognoscebat.
Et non sic dicit glosa quod Christus Marie
fuit spiritualis ortolanus, qui ex
prato pectoris sui imaginem
semina virtutum viriditatis plantavit.
Ad secundum potest dici quod ideo non cognosce-
bat eum quia oculi eius tenebantur ne
eum cognoscerent sicut de duobus
discipulis euntibus in Emaus Luce ultimo.
Sicut autem Christus loquitur in diversis quoque
manifestis, aut et per verba ardua volebat
libat sed nocte faciebat. Potest et
dici quod non cognoscebat ideo quia
mortuum videbat et vivum non credebat.
Tertio quoque cum ad dictum quia autem dicit
rabbi. Consequenter ad ea loquitur dicens

mulier quid ploras? iam gusta
erat quod hec vero Christus dixit
quia domine tu si tu sustulisti
eum dicito mihi ubi posuisti eum
usa est ad angelos ut interrogaret
eos tum erant stupefacti videbat
enim stupefacti ex hoc quod videbat
post mariam dum autem convertit se ad
angelos honorat eum Christus quia vitiat ea
ad sepulcrum puerorum matrum se
ipsum fecit. Alio modo potest dici secundum augustinum
in homelia quia mala post gusta erat tum
cor dominus non agnovit quia videbat
Rursus erat gusta in corde dominus
quem vidit agnovit. Deinde sequitur
dicit ihesus ubi de appropriatione sancta
datur preceptum Et primo quando fit
mentio secundo fit preceptum ibi Vade
at primo ergo in mente modo quidem cum
nondum est quia in sinibus erat videre
dominum tamen eo in tanto voluit ei
vindicare osculari pedes. Dubitat causa
monet omnibus hec non ee locum fru-
icionibus amor sublimati hoc
ipso probavit volentem osculari
pedes dicit ihesus noli me tangere
tangendo me noli me velle frui
nondum enim ascendi ad patrem
meum ubi est locus fruitionis.
Nondum est quia iste passus potest aliter
exponi secundum augustinum quia exponendo
tamen noli prius est quia tactus est finis
visionis que enim videmus tangimus
ut cum ea cognoscimus tactum
tamen consummata cognitione de ea
habemus. quia ut est quia ascendi ad
patrem erat in videndo se esse equalem patri
ut ibi esset finis visionis que
nobis sufficit ex hiis duobus patet
sicut sit sensus noli me tangere
noli in eo quod vides de me po-
nere finem cognitionis tue. Nondum
enim ascendi ad patrem meum
ad equalitatem patris si in corde tuo
q. d. vero noli me tangere noli me
sic credere quemadmodum adhuc
sapis sapiebat enim in adhuc
de Christo carnaliter quem sic hominem fle-
bat. Nondum enim ascendi ad patrem
meum in corde tuo spiritualibus enim
illis Christus quodammodo ascendit ad patrem
quibus sic in eo proficiunt ut eum patri
agnoscant equalem. aliter enim Christus
non recte tangitur nisi cum creditur
equalis patri. Alio modo potest exponi ubi
istud secundum Christum ubi advertendum est
quia homines videbis vero resur-
rexisse a mortuis credebant enim in
eadem qualitate in qua fuerat prius dum
haberet mortalem vitam cum tamen eadem
multo melior fuit effecta que
postea ab hac intelligi vo-
lens eam removere dicit Noli
me tangere q. d. non putes me
decetero habiturum carnalem
et communem conversationem vobiscum
quo prius volebam amodo longe
tamen maiorem revereri debetis. Sequitur
Nondum enim ascendi ad patrem
non est tamen monitionibus sed magis
tacite commissionibus vero q. d. et si nondum
ascendi ad patrem non tamen propter hoc
non habeo carnem glorificatam Secundo non
ascendi ut fides credentibus astantibus
Vel sic Christus dicit Nondum enim as-
cendi ad patrem meum quasi diceret plus sit
dicit enim secundum non ascendisset et sic
se illuc peruenire quod ergo dicit illuc
peruenisti tu autem qui illuc perveniat
et ultimum hominibus nondum est quod sicut ad
nostram eadem mente videre et tangere
sicut prius qui habebat carnem
mortalem. Sequitur ut Christus illuc perveniret
post parabolam sequentem ubi datur
preceptum de annunciatione resurrectionis
Et primo. Sequitur Vade autem ad
fratres meos scilicet apostolos de quibus potest
Narrabo nomen tuum fratribus meis.

Et dicit eis r annūctia xpi vite
resurgētes que cōstiti i dig
nitate glorificatōis quam erat
ydonea q̄rere i celis ideo dicit ascē
do ad patrē meū ad patrē
qo uestrū ic dicit tabula de lo ubi
noli me tangere cōtra q̄ ultima
dicit de maria magdalena et alijs
mulierib' q̄ accesserūt et tenuerūt
no pedes eius. Ad solōnem h' q̄ōis
hō diā est ubi aug' 9 de grar
crumente ubi dicit q' ipa hec uba
s' p'q'gm xpc dixit ascēdo ad
patrem meū ad patrē uestrū
deū meū et deū uestrum egressa ē
maria a monumēto h' e alio loco
ubi erat arti spatiū jam la
pide effossum et cuj q̄ mulieres
quas s' ant' mansat tiorēue
mox et pauore tunc s' aq' ihc
occurrit eis dicens auete ille
aut accesserūt et tenuerūt
pedes eius et tunc dixit eis nolite
timere h' et alijs colligit aug'
xpm bis cū mulieribus allocutum
angelorum bis esse ſtam qui vidit
cum post h' mulier xpm i orto que ex
istimauit cum ē ortolanum et uo
uidit si una qui cum alijs eue
bat annūctiare disc' q' uidat
et tunc accesserunt et tenuerunt
pedes eius sic dicit aug' p' hoc
uenerūt ad disc' nostros i
luca venit maria nobiscum dom
ē po' manifestū oib' vero vnde
venit maria magdalena annūctians
disc' quia uidi dominum et hec dixit m
Nō solum at maria uenit ad
annūctiandū s' et alie sicut dicit luc
vidit. Erat at maria magdalene
et iohanna et maria iacobi et cetere
q̄ cum eis erant q' dicebat ad
aplos h'. Nō at q' maria magdalena an
ciat disc' sicut sepulchrum uacuo
q̄ inuenit uba mortuj stamus

primo inuenit iterum uba quite
in annūctiado ab h' uenit maria magdalena
officiū aplorum sc' dicit abs dei qo
ubo vado ad patrem meum et
patrem uestrum crisost' ei xpc seq'
q' xpc fuit plura cara Sic
eo modo de q' erat prius post aplos
se q' sic fuit prius aplorum ui
p gvyrnmit ast xpc xpc fuit
parata et nō deg. Ad hūmilitatem
lingua simul vniuersorum cum
lo dicit nō cum dicit ascēdo ad patrē
uestrū s' ait ascēdo ad patrē
meū ad patrē uestrū q.d. aliter
meū aliter uestrū nā meū qua
uestrum nō ait ascēdo ad deum
uestrum s' ait ascēdo ad deum
meum et deum uestrum q' dicit aliter
meum aliter uestrum meū quod
q' sub eo sum sic ho' uestrum at
ut quos i' xpm deum ego sum
mediator et p me hec de
cessiunt sicut deg iuit ergo
dicit ego ascēdo ad patrē meū
nō tamen premisit dominum me
dicebat ascēdo ad deum meū
et dominum nominauit i' scde
humanum nominauit sub deo et ab
hoc ē c. uetus q' dnī c.
Cu g' sic de appa'onibus
agit' de appa'onib' q' se
fecerit et dnī hic p'bi. i' p'
pa p' agi' de appa'oe que
simul fecerit vnitis x to tho.
2o agit de a'qe fca pn'ti tho
et p' q' dieb' actoz 3o de aq'
fca quibusdam i' p'ntia maris
galilee et h' xxi c' i' pg ea manis
festa re dca i' 2a p' p'o describit
p' manifesta 2o quib' disci'e
missioi Jtem g' dicit ergo thōe
dubito et thōs at vnus de xij
p'mo g' describi manifesto
hora qua nō potuit eum ipam
declarant p' disci'e cōgregō
2o dnī appa'o i' ibi uenit ihc 3o dnī

F apparent allocucio i. et dixit eis
pax vobis mansio i. tacuit dixit s.
ro dixit e cogratulo i. gauisi
sunt primo g° po dixit p° gaudo
Et primo agitur de hora qua fuit
congregati vn d° cu eet s°
2° de die vn d° dici e die d°
vna sabbatorum q, illis diebus
sabbatizabant iudi comede
azima g° agitur de mo loci ubi
erat congregati vn d° et fores
erant clause ubi erant disc° co
no. gregati p° metum iudeorum Ad o.
e primo de i ubo cu eet sero
q. dur 3° appuit dn erant co
gregati vnu° p° q. p° s° tolaba
hom qua oms eent coggati
ut omnibus posset apparere hec at
hora erat de nocte qui die dixssi
erat 2° at q. apparebat eis ad co
fortandum eos q, i° ho debuit
apparere q. mag° timebant h° erat
i sero de h° beda ho at sed appuit
q. quis erat tunc eos magis me ti
no. midos eet 4 noui q, i° ubo
die illo q, t° dics sunt dies dicta
de q. bynaat sabbi q, qua s aug
dus quoq, nicib, appuit s et f
admonu tu mulier° Jte eis
vedentibus a monu° o i tim d
et tunc accessimd et tenuert pe
des ei 3 ubo appuit duos di°
ipo di c° entib, i emaus luc
ult° at symoni petro 3 q, a
quo z ubi appuit no exp°
3 q, tu appuit luculf surrexo
duo mo et appuit symoni 5°
appuit sil omnis congregatis
i sero de quo agit h q. de hys
appicoib, d° aug° sic z° h di
cto z ipo die ivnib, eo ea
mulier h ius q, ce dux ese mu° ca
sel pet Jte duo q, ill p° v° erat

cleophas 2° plurimis iam de lo
quentib, s noct se exordio de qo
exordio d° hic tu eet sero
3 noui h e sup i ubo z fores erant no.
clause ez clausura porta ad
lum erat p° tardi te q, uoz
erat z p° metum iudeorum s° on
beda h° infinitas aplorum
mira qui fores clausis mo
congregatis residet p° tione
iudeorum quorum metu p° fuant
disposit hac at clausura on°
itaq, quia clausis mias°
mittit vn aug° i s° c pascali
Nonnulli at de hac venigne
dub s° si corpus erat q, surrexo de
sepulcro q, sepe i lig° quod intrare
potuit au z aug° sic p° h dis
mo° vno e mira ubi desit vo
ibi fide edificacio Et q, a°
s° do moli quidem corb, i dimitas vb.
erat hostia clausa no obstite ut
Ille quippe no eis aptibus intrare
potuit quo nasceret e virginitas
inviolata p° mansit Dein se°
venit ihc vbi po d° un appco
vn d° venit ihc et stetit i me°
diss at stetit i medi qui
ab omnib, cognosce Jte stet
i me° ut ondet familiare q°
sacon ad eos luc z e° si i
me° uinsic q, misit Jte stet
i me° ut ondat se mediatore
bz medi at uim stet vel
d° he q, p° stetit i me° q. me°
e loco comexaib z coh°
na i me° quint q. ma p°
at e paro ura q. s° utq, v°
d° ep° u 2° i me° e loco q. mf
z cosider z h e loco e re q
edifica° q, s° na petu° de h° me°
i p° de q, ime° q. q, maeb
3 i me° e loco tali z infl°
natoz i me° alib infl° i nob
e h° ihc i me° ad designaid

d° q. appa° h° x° in v° f

quia ipse influit salutem et gratiam per
operatur salutem in medio terre. Influit
et sapientiam. Eccli. In medio ecclesie aperuit
os eius. Deinde sequitur Et dicit eis. Ubi
ponitur quod apparens allocutus est. Unde
et dicit eis pax vobis. In quo commemorat
illud quod ante passionem dixerat pacem
meam do vobis et Io. xiiij. Nunc pacem
habebitis. Indigebat autem apostoli
triplici pace. primo quantum ad deum
quia quod reliquissent eum indigebant
reconciliatione. ad Ro. v. reconciliati
sumus deo. Secundo quantum ad se ipsos
quia tristes et in fide dubii erant
et ideo pacem promittit eis confirmando
eos per pacem multa diligentibus te.
Tertio quantum ad iudeos quia ab eis de-
bebant pati persecutiones. ideo promittit eis
pacem spiritualem ut et si in mundo pressuram
habeant tamen in deo pacem. Deinde sequitur
Et hec cum dixisset. Ubi ponitur manifestatio e-
ius. Unde manifestat quod ut ma-
nifestaret se eundem qui passus fuerat
non tantum spiritu sed in corpore. Luc.
ult. videte manus meas et pedes meos
quia ego ipse sum. Et qui clavi manus
fixerant et lancea latus aperuerant
ad dubitantium corda sananda
vulnerum servata vestigia.
Deinde sequitur gavisi sunt ergo. Ubi ponitur
discipulorum congratulatio. Unde dicit gavisi
sunt ergo discipuli viso domino. Hec gaudium
quod promiserat xps discipulis Io. xvi.
Iterum videbo vos et gaudebit
cor vestrum. Sed quomodo potuit discipulis
50 in deo clarificato corpore quod oculis potuit
dicendum quod Aug. xxij. de ci. dei. Ubi
sicut dicitur. Claritas qua iusti fulgebunt
in regno patris sui corpori Christi re-
surgentis ab oculis discipulorum potius
abscondita fuisse quam defuisse
credenda est. Non enim ferret humanus
aspectus quoniam claritatem ad [illegible]
cf ut possit agnosci. Deinde sequitur

dixit quoque eis iterum. Ubi agitur de
discipulorum missione. Et primo xps
discipulis mittendis contulit
idoneitatem. secundo auctoritatem ibi sicut misit
me. tertio potestatem ibi hec cum dixisset.
primo quod contulit idoneitatem
et hoc confirmando eis pacem. Unde
Dixit ergo eis iterum pax vobis.
Iterat autem pacem ad ostendendum quod
ipse pacis factor. ad ephe. ij. Ipse
est pax nostra qui fecit utraque unum.
Col. i. pacificans per sanguinem
crucis eius sive que in celis sive
que in terris sunt. Secundo ad ostendendum quod ipse
doctor pacis et annunciator.
ad ephe. ij. et veniens evange-
lizavit pacem vobis qui longe
fuistis et pacem his qui prope.
Tertio ad ostendendum quod ministris ecclesie
dat hanc pacem ut se cum aliis con-
ciliet patri. ysa. lij. Quam
pulchri super montes pedes evangelizantis
et predicantis pacem. quarto ad ostendendum
crucis efficaciam. unde Crisostomus dicit
quod demonstrat crucis efficaciam per
quam solvit omnia tristia et contulit
omnia bona et hec est pax vobis. Deinde sequitur
Sicut misit me pater. Ubi ostenditur
quomodo discipulis contulit auctoritatem.
Unde dicit sicut misit me pater et ego
mitto vos. i. sicut ego a deo patre
veni secundum auctoritatem patris sic et ego
vos mitto dans vobis auctoritatem.
ad Ro. x. quomodo predicabunt nisi mittantur.
hanc autem petebat ysa. vi.
Ecce ego mitte me. Dicit autem
[illegible] his verbis sicut Aug. quod xps ostendit se
mediatorem. unde alibi [illegible] patri
filium [illegible] mediatoris
agnoscitur [illegible]
[illegible] et vos sicut [illegible]
[illegible] quia habuit
ad discipulos quod dicit sicut misit me pater
et ego mitto vos i. eadem verba dico

cu mit scandala psecucoru
mitto qua caut me pr dilit
qui puenite me ad toedendas
panes futuras Deinde Cu
hc dixisset vobis omit quo gtult
ptate discil et p po dacois
mo He dacois ubi a 1 acipite
2 dacois effcus 1 qr remisit
Ano 9 at fuit qr insufflado dit
vn do hec dixisset insufflat
et dt eis vbi e adu s aug i
ori q insufflado significat
spm scm no tm ee patris et
sufflat enim corpe9 u fu
bda spc sz demitac p ggrua
significacoy no tm a prest
a filio pcede spm scm Dein
sc Accipite spm scm vbi p9
in fide dacois Est ei adi
q sc duo pceptauit dd vnt
prositio discil vbis accipiut
spm scm semel s de terra pt di
cccoy prox vn dc eis accipite
spm scm i domus spc scs sel
de celo quis spc scs dat est
aplis i penth thp dilcoz
deit qz taudas ecce spm
scm diffundit i cordibz nris
remittit pcta eoz que ptia
eas eoz qui no st pcip eb re
tinet 2o sc de effcu dacois
spc s quoz remiserit pc et
et quoz retinuit scta sut
Remittit at sacdos qui e
minister dei pcta ing impedit
sacra ecce retinet at ing
aliqs indignos qa pcp de
sacroz eg vt inito diciq q
deg remittit pctm ing q co
fert gram retinet at sut dr
retine pctm largiedo gry pr
impedi tu ex pte recipietis
Du hc at q minister di remitt
pctm i st retinet no magnu
hoz mistro dat magnu ong

vn ggg sup i ubg gudis hoz
sz gue pond q stig e honor dare
dn q qlippe e ut qui nescit
tene modam mitte fuesimdex
fiat nite aliene Hanc at ab
de c ubo accipite spm scm
hc eunuit q discil pue nos he
bat spm scm p b xvj dyo vt
Si no abiero paclitg no ueit
ad uos sz pcioudi asc edat
g no debuit dace spm s eld
ista gony dyximt aliq sc dt
Cris q vt no dc eis spm scm
sz ppauit eos ad dacoz spc s
no enim potuisset sustine ad
ueu spc sed fuisset ppati Alio
dt Crisq q vt dc eis spm s
no ad omis effcus sz ut re
mittent pcta sm pg qm dyo
Accipite spm scm statim sez
Quoz remiseritis pcta re
ido dd s aug q et ggg q vbis
dt spm scm sel i tra ppr dilcoz
proxi sel de celo ppr dilcoz dd
Vel pt dici q spm scm dari
ut accipi sci de effcus ha
buint go discil spm scm an
pas thc ad salute suo opoz
que e p gram habuit pq
pas ante asce ad pccoz re
missione huit pq asce ad
fidei nre publicony ps trc
cofirmati fuint du s spc scs
descedit i linguis igneis Vido
pt dici q spc s bis desced
aplos s eud i flatu ad de
signanda ppacony gre q debat
fieri p sacramu di Quoz
remiserit pc et dim dce e
sup aplos ad designanda pagoz
gre fienda p doctnatio
descenit i linguis igneis
Ad 3m ar ppoz q aplis
hrent spm st tunc da eis
adhuc effcus sc remissio pcte
Ad 2m dd e q spc s pg asce

dyo aplis hibat spc s ing pcsor i

datus est in mundum ad publicandam
fidem faciendam per doctrinam et dictum
datus est domum [?] post non est
datus quia nondum erat glorificatus
Secundo queritur de eodem verbo Accipite
spiritum sanctum si hec enim vis quod peccatis re-
mittendi potestas sit collata pluribus
Contra autem hoc est quod dominus petro
tibi dabo claves regni celorum
Mathei xvi et dicitur et quodcumque ligaveris
super terram etc. Ad hoc dicendum est sicut dicit a[?]
in petro fuit corporis ecclesie quidam
obicitur quodcumque ligaveris sicut dicitur non est
hoc dominus est petrus sed ecclesia per quam
est potestas ligandi et solvendi quia
principaliter est in capite ecclesie et est in
aliis sicut episcopis qui sunt succes-
sores apostolorum unde gregorius exponens
istud verbum Accipite spiritum sanctum
sicut dicitur quod apostolis non solum desciverunt
episcopis sunt secundum sed et principatum su-
premi iudicii sortiuntur ut vice dei
quibusdam peccata retineant quibusdam
relaxent. hoc unum in ecclesia episcopi
locum tenent solvendi ac ligandi
auctoritatem suscipiunt qui gradum re-
giminis sortiuntur Et est advertendum
quod ligare et solvere est duplex in foro
penitentiali et in foro iudiciali primo
est sacerdotibus racione ordinis secundo episcopis
racione dignitatis unde hugo de sancto victore
Alia est ligatio qua ligantur ministri
ecclesie penitentes debito iniuncte
satisfactionis et alia qua ligantur
delinquentes vinculo anathematis
Tercio queritur de eodem verbo Accipite
spiritum sanctum hoc enim innuitur quod sacerdos
non habens spiritum sanctum non remittit
peccatum dicendum est quod peccatum remittitur
virtute spiritus sancti non virtute quod sacer-
dos remittens sit sanctus quia quando est
quod sacerdos remittit sicut ministri
dei quia sicut puericia agentis
potest remittere per bonum et malum mini-
strum unde non dicendum est quod virtute propria
magis est sacerdotis officium quam meritum

Et quod in sacerdote non bono potest
potest esse auctoritas et officium sine merito
loquitur sacerdos potest absolvere. Sed dicitur
dicendum est quod sine gratia spiritus sancti non datur
remissio peccatorum sed non oportet quod
sit in sacerdote sed in sacramento. Secundo
potest dici quod ideo dat spiritum sanctum qui
docet auctoritatem remittendi peccata
ut ex hoc doceretur quod quamvis sacer-
dos indigne exequitur officium suum
nisi habeat graciam Ille enim digne
exequitur officium suum qui absolvit
et officio et merito. Tercio potest dici quod quia
sunt dona que sunt a spiritu sancto et tamen
spiritus sanctus non sicut ecclesia gratia data est
donum quod ita est a spiritu sancto quod non
est cum spiritu sancto sicut potestas conficiendi
et absolvendi et hoc actum est ne potestatem
platis predicaret subditus Deinde ¶
scilicet Thomas autem Ubi omnino quo
thomas dubitavit primo ponit thome
absentiam et aliorum dicit vero in
ducunt ei sed thome incredulitas
Circa autem dicendum contra ad primum dicendum
thomas autem unus de xii i.
unus de specialibus clericis licet xi elec-
git xii quos et apostolos nominavit
Qui dicitur didimus i. geminus
didimus enim grece geminus latine no
Est enim advertendum quod thomas enim
hebraice syriace duas interpretationes
Interpretatur enim abyssus qui geminus
Johannes enim qui scripsit hoc evangelium
in greco dicit De thoma autem quod
dicitur didimus in greco idem est quod geminus
in latino potest autem dici thomas
dicitur abyssus quia cum non ut profunditas
divine misericordie abisso enim profunditas
denotatur. Vel dicitur abyssus propter ob-
scuritatem infidelitatis Nam abissus non
solum est profunditas abissus sed obscuritas
unde dicitur potest significare per abissum
in profunditate sine abissum innot
et notat thome obscuritatem fidei
Vel ideo thomas dicitur abissus quia altitudinem
divinitatis certa fide penetravit

XX

201

Didimus id est geminus quia non fuit firmus in
fide sed dubitans. Qui enim est firmus
in fide simpliciter Christo adheret, qui autem du-
bitat inter duas partes vacillat
et ideo geminus potest dici. Iste enim quia
thomas non erat cum eis, id est cum dis-
cipulis quando venit ihesus, congregationi non est
congregatus ut ille clausus discipulis
tunc deesset. Egit namque miro modo
superna clementia ut discipulus du-
bitans dum in magistro suo vulnera
palparet carnis in nobis sanaret
vulnera infidelitatis. Plus enim nobis
thome infidelitas ad fidem
quam fides discipulorum credentium profuit,
quia dum ille ad fidem palpando redu-
citur, mens nostra omni dubitatione
in fide solidatur. Deinde secundo dicitur quando
ei, ubi ponitur discipulorum verbis quod affirmant
thome se vidisse dominum, propter quod dicitur dixe-
runt ergo alii discipuli vidimus dominum. Ideo
autem affirmant ut thomas audiens hec
credat. Deinde secundo ille autem dixit eis,
ubi ponitur thome induratio, ubi
notandum secundum Crisostomum quod sicut facilius
credere levitatis est, tantum inquisi-
tione grossissime mentis est, propter hoc thomas
accusatur, apostolis enim dicentibus quando
vidimus dominum, non tunc discre-
dens quasi vanitate putat impossibile
unde dixit eis nisi videro in manibus
eius fixuram clavorum et mittam
digitum meum in locum clavorum
et mittam manum in latus eius non cre-
dam. Thomas enim aliis grossior
existens querebat fidem per grossissi-
mum sensum, tactum, et non credebat
oculis, unde non sufficit ei dicere nisi
videro, sed addidit et misero etc.
Queritur autem de hoc verbo thomas
autem unus de xii, hoc non videtur verum,
quia cum iudas iam occidisset non
erat unus de xii. Et hic est unus intel-
lectus: tunc erant xii cum iam iudas
interiisset, quia clausula ad illam

dignitatem qua deus ornavit duo-
denario numero, sicut enim numerus deus
voluit esse integrum, unde loco
iude substitutus est mathias. Secundo
queritur ad declarandum verbo thomas non
erat cum eis quando venit ihesus contra hoc
enim est quod dicitur luce ultimo ubi dicitur de
duobus discipulis euntibus in emaus
quod regressi sunt in ierusalem et invenerunt
congregatos xi, et dum ipsi nar-
rarent que viderant stetit in medio
sed apostolus non erant xi sine thoma,
ergo thomas erat cum eis. Ad hanc
questionem respondet augustinus in iiii libro de consensu
evangelistarum ubi dicit quod undecim esse quos dis-
ciplulos nominavit thomas dicuntur
in numero persistente, thomas exivit
et dominus intravit, unde quedam
fuisse in intervallum et ad horam
thomas est egressus et dominus intravit,
stetit in medio eorum.

Et post dies octo iterum erant discipuli etc.
De prima apparitione qua stante
discipulo thoma non existente agitur,
de secunda qua stante thoma existente
dicitur hic. Primo ergo ponitur ... describit
secunda apparitio quando scilicet apparuit thome
et aliis discipulis, secundo ponitur quedam predictorum
epilogatio ibi multa quidem et
alia signa etc. Primo in ii quia primo ponitur
manifestatio, secundo quibus fides confirm-
atur thomas ibi manifestatur
perfecte hoc ostenditur quia primo tangit discipulorum
congregationem, secundo adventum domini
ihesu, secundo allocutionem et dominus
sui ipsius ad palpandum exhibi-
tionem, dicitur thome infer manum ad probandum.
Et post dies octo scilicet adducit vos
dulciter in eo servandum quia primum festum
apparitionis erat discipulis ex quo
thomas cum eis, ubi notandum secundum Crisostomum
quod non statim apparuit thome sed post
dies octo, ut interim a discipulis
admonitus accenderetur in maius desiderium

nō &fidelior fuit i futurū Nō q dū
thomas i cogregacōe nō erat
nō appuit ei dūs s3 dū eet
cū aliis ut intelligam9 ex hoc
q dūs appet illis qui st i
unitate caritatis ma xviij. Ubi
fuint duo vl tres i Deinde se
Venit ihc Ubi po dūi appic
...dū Venit ihc ia. clau. iste.
i me. at ianuis clausis nō
... intrādi ... aug9
i smone paschali quis a me
dicis si p hostia clausa
... corpus ... ambula ubi ...
... ubi ... dūs nō ... re
surrexio destitit ee dūs
q d aug9 sic fuit ... ut
q̄s ... ambulat ... at q
intrauit ianuis clausis ... at d
i me ... humilis ... ... mo
fuit cui i me corp ...
fuit at xpc i me dū humilit
i incarnacōe ... at ... at
opat9 ē salutē i medio ...
... dū humilit ... i conuisa
luc 22. ego at i me ... sū
sic qui ministrat ... dū humilit
... i ... xpc
... aliqs duos
hic ... ... at ... Deinde
se Et dixit. Ubi po dūi al
loquio loquēs eni ad dispi
dixit pax vob. Est aūt pax
recōciliacōis quā xpc ...
auit ad colo. i pacificās p
sanguinē ih ... ē pax ...
quā xpc ... ix pacē
hēre ... ē pax ... qua
xpc pmisit De hac i ps ...
posuit fines tuos pacē Deinde
se Deinde dc thome ubi ... q xpc
exhibuit se ad palpādū ubi
... q xpc ... corpus
nō ... a thoma ...

s3 ex ... ad
... thomas se nō crediturū nisi
uideret & palparet & io xpc
exhibuit se palpandū ...
requirit fides ... dt
xpc infer digitū tuū huc et
uide manus meas ... pe
... & affer manū
tuā & mitte i latus meū ... q
fuit lancea pforatū ...
ad ... requirit fides ... dc
noli ee incredulus s3 fidelis
q d ex quo ... sati fit
nō ... ee incredulus
Et nō ... q dūs ih9 ...
... q ... dī ...
digitū tuū ... dicens
... corpis
... ee me
Deinde se ... thos Ubi ...
... fidi ...
Ad ... q ... q pmo
thomas ... xpc
... uerū ... Ubi
... fidē illorū qui uiderūt
& crediderūt fidē ... uiderūt
... dc ei ihc ... nō
q thomas ... theolog9 ...
... duas nās i xpo. s huāz
& diuinā huam. s dū dixit
dūs m9 diuinā at dū dixit
& de9 m9 ...
dixit ei dūs m9 ... ad huā
... dūs p morte sua
nos ...
... ...
... sanguine agni i ...
... Et de9 m9 ...
ad diuinitatē ... de9 ...
nos ... Deinde se dc ei ihc
Ubi xpc pponit fidē i ... qui
... fidē ... q uiderūt
& ... tar
ditatē thome ... dc thome q
uidisti me thoma credidisti ...
q nō ... q d maior ... st

...dm ... pax
...dm

quia non videt et credit quam qui
videt et credit et per quod minus
q. d. salvator qui magis videbit bea-
tior est in spe quam qui minus merue-
rit qui non videt et credit magis
meretur quam qui videt et credit er-
go beatior in spe. Est enim dupli-
citudo sive rei et spei ut loquitur de
beatitudine rei illi sunt beatiores qui
magis videt quia beatitudo consistit
in aperta visione dei et amore eius.
Si autem loquimur de beatitudine spei
sic dicendum beatiores qui magis sperare
possunt autem est qui magis meretur
non. Secundum augustinum de dotibus corporis glori-
ficati omnibus dotibus habet actum spiritualem
tamen in corpore glorificato sicut impassibilitas
a nullo ledi potest claritas a nullo
obscurari agilitas a nullo retar-
dari subtilitas a nullo posse
resisti. Deinde sequitur multa quidem
ubi ponitur epilogus precedentium
ad eius evidentiam notandum est cum bea-
tus qui dicit quod tres paucio-
ra miracula narrant de christo
quam alii evangeliste quod videtur
negative eius quod dixerunt alii evangeliste
ea confirmat hec et primo quidem
confirmat capitulum multa quidem
et alia signa fecit ihesus in conspectu discipulorum
suorum que non sunt scripta in libro hoc
tum sunt narrata ab aliis evangelistis
2o ponit utilitatem huius scripture que est
duplex scilicet edificatio fidei et consecu-
tio vite eterne per fidem unde dicit. Hec
scripta sunt ut credatis quia ihesus est
filius dei. Ad hoc enim precedens
inducit scripta posita in capitulo libro
scriptum est et de hac fide 1 Jo v.
quis est autem qui vincit mundum
nisi qui credit quoniam ihesus est filius
dei et quia per fidem devenitur ad vitam
eternam ideo subdit et ut credentes
vitam habeatis in nomine eius i. in fide
nominis eius. Dat. xx. Non ca. no.

tulo et 1 Jo. ult. hec scribo vobis ut
sciatis quoniam vitam eternam habetis
qui creditis in nomine filii eius.
Alio modo potest legi hec litera ut intelligatur de
signis que fecit christus post resurrectionem ad
confirmationem resurrectionis sue sicut hic dicit Jo.
quod multa alia signa fecit
post resurrectionem que narrat unde dicendum multa
quidem et alia signa fecit conspicua vel
fecit ihesus in conspectu discipulorum suorum
que non sunt scripta in libro hoc. Et ne
aliquis credat quod signa fiebat
tunc fiebant coram discipulis. Hec autem
scripta sunt ut credatis quia ihesus est
filius dei et ut credentes
non est utile xo qui credidit nobis
qui credimus. Unde dicit et ut
credentes vitam habeatis quia
vita est finis fidei in spe et cre-
dentes exultabit in plenitudine
merearis et glorificata reporta-
tares sine fide nomine nomen
eius i. per ipsum. Ipse enim est vita
et omnibus aliis dat vitam. Notandum est
quod ex scedulis textus possumus
accipere quod triplex astruitur nostra
fidei ex diversis manifestata est
aut enim astruitur per pugnam sive
per visum et edificata fides thome
cui dominus ait quia vidisti me thoma
2o astruitur fides in absentia sive
per auditum et de tali edificatione
fidei que est per auditum non per
visum dicitur beati qui non viderunt sed aliis
referentibus. 3o edificat fides
per scripture testimonium et de hac dominum
est litera. Hec autem scripta sunt ut credatis.
Queritur autem de hoc quod dominus dixit infer
digitum tuum huc sicut hic. Cum enim corpus
eorum christi esset vulneratum per quod
non esset glorificatum. Ad hoc respondet
augustinus in epistola ad deogratias sive in libro
de vi questionibus contra paganos et est
per quod de vinne ubi sic dicit de vul-
neribus christi sciat sane has quoniam
proponit christus post resurrectionem cicatrices pro
nullius dei moriatur dubitationibus

dubitat si hec cicatrices fuisset
sine vulnera pertulisset et tunc
ipse potentissimus esse noluisset
voluit autem ea esse dispensatione
gratia ut eis quos edificabat
in fide nostra a quo sibi hec crucifixum
resurrexisse mirarentur. Redu-
cat ergo dominus augustinus ad ta[illegible] quod
qui in corpore suo sunt cicatrices
voluit fuisset ne [illegible] pertulisset
vulnera et ideo est quod has cicatrices
reservavit ad probationem veritatis
corporis sui quia idem corpus quod fuit
crucifixum resurrexit. Et ideo est quod
hee cicatrices non sunt contra corpus
gloriosum sed magis sunt iudicium vul-
nerum que in vulnera pro [illegible] subdit
ideo augustinus de milite vulnerato
qui non vult sanari a medico
quin signum vulnerum remaneat
dicens ita. Si quisquam vir fortis
pro patria dimicans adversa vul-
nera exceperit et peritissimo medico
qui tanta curare valet ne ille
cicatrices appareret pro se ponens
diceret sic velle sanari ut vestigia
remaneret in corpore suo vestigia vulnerum
tanquam tituli gloriosi [illegible] medicus
fuisse cicatrices dicere quod dominus
omnino quod potuit efficere per artem
suam non effecit [illegible] contra-
Nota. ditionem est quod propter tres causas vo-
luit reservare cicatrices de quibus
causis beda sic dicit solent in hoc
loco gentiles calumpniari [illegible]
quod non valuit deus vulnera
inflicta curare quin [illegible]
quod non est quod ut qui mortem fe-
cisse plures minora sanare nequiret
sed ex dispensationis gratia qui
mortem destruxit signa mortis
noluit delere primo quidem ut per
hec discipulis fidem sue resurrectionis as-
trueret secundo ut pro nobis suppli-
cans qualem genus mortis pro homine
pertulit semper ostendat tertio ut sua mor-
te redempti quam misericorditer

sunt adiuncti postea in [illegible] mortis
iudicio ingerunt postremo ut
in iudicio quam iuste dampnentur
impii demonstretur. Secundo queritur ab Jo
utrum in corporibus martirum remaneat
vestigia vulnerum. Videtur quod non
quia sancti membris non habent [illegible]
que sunt eis amputata vel ab-
lata quia [illegible] dominus salvator capillus
de capite vestro non peribit
Ad hoc quod dicit augustinus 22 de ci-
vitate dei quod in ipsa gloria est quod vestigia vulnerum
remanebunt in membris non quidem
ad turpitudinem sed ad decorem non est
in eis deformitas sed dignitas erit
et quedam quamvis in corpore non corporis
sed virtutis pulchritudo fulgebit
quod dicit cicatrices ostendunt eos tri-
umphasse pro Christo et per quas ostendet [illegible]
corporis sicut [illegible] corporibus quin
ostendunt pulchritudo fulgeat. Ad aliud
vero augustinus quod [illegible] resurget cum
omnibus membris quia capillus de ca-
pite eorum non peribit sed tunc nisi
membra [illegible] providentiam ut precissa vel
secta sunt ibi cicatrices in eisdem
membris reddentur et non perditis
apparebunt. Tertio queritur ab [illegible] verbo Jo
mitte manum tuam [illegible] hec enim Christus
probavit palpanda carne sua
[illegible] corpus quod palpari
[illegible] corporis quod [illegible]
est palpari non potest. Ad hoc quod
[illegible] dicit gregorius quis sic
[illegible] dum [illegible]
[illegible]
post resurrectionem sua corpus suum incor-
ruptibile et tamen palpabile monstravit
nota et corruptibile esse quod pal-
patur et palpari non potest quod non
corrumpitur. Deinde sequitur solo gregorius
[illegible] dicit sed miro modo atque inestima-
bili redemptor noster incorruptibile
post resurrectionem et palpabile corpus probavit
ut monstrando incorruptibile invi-
taret ad premium et probando pal-
pabile firmaret ad fidem incorrupti-
bile se et palpabile [illegible] demonstravit

2o ut ostenderet corpus suum esse idem non tamen
alterius glorie sed eiusdem non tamen corpus quod
corruptibile alterius autem glorie quod cor-
ruptibile induat incorruptionem.
Aliter dicunt alii quod sicut visibile est
duobus modis ita et tangibile.
Est enim visibile quod visum latere non
potest et visibile quod tamen possit latere
visum propter firmitatem corporis quod
est in infirmitate et est corpus non glorio-
sum autem est in virtute et est corpus glorio-
sum eodem modo tangibile uno modo est quod
tactum non potest refugere et hoc est
corpus non gloriosum alio modo dicitur tangibile
quod licet possit avertere tactum tamen
potest sua virtute per manum penetrare
et hoc utrumque est corporis gloriosi corpus
enim gloriosum non erit subtile eo modo
quo dicebat eutiches qui dice-
bat quod corpora nostra non erunt pal-
pabilia sed erunt subtilia ad modum
venti et spirituum sed hoc est falsum quia sicut dicit
gregorius corpora nostra in gloria erunt quidem
palpabilia per veritatem nature sed tamen sub-
tilia per effectum spiritualis potentie ex
hoc scilicet quod poterunt penetrare solida
unde ipse ostendit virtute sua sine corpus
suum esse gloriosum per dotem illam que est
subtilitatis quia scilicet exivit sepulcro
clauso et quia intravit ianuis clausis.
3o Tertio quantum ad dei verbum quia
vidisti me thoma credidisti.
Videtur enim quod debuisset dicere quia te-
tigisti me sed quia videntes non
habent fidem sed agnitionem ideo non est
verbum domini quia vidisti credidisti
aliud enim vidit agnoscit et non credi-
dit. primo argumentum videlicet augustinus [illegible]
[illegible] quod forte thomas non
tetigit sed obtulerit se tangendum
tamen thomas non fuit ausus tangere
unde non est scriptum tetigit thomas
alio videlicet augustinus quod visus aliquando
accipitur pro omni sensu unde dicimus
audi et vide quam bene cantat iste

vel facit vide quantum sudavit vide do-
leat gutta sed vide quam dulce
sit palpa et vide quam calidum sit
ut et habet nisi accipit per tactum
propter quod dicit infer digitum tuum
huc et vide manus meas et tunc
considera vide et tange
ut tu oculis illa habebat in di-
gito sed magis visus per tactum po-
tuit secundo argumentum videlicet gregorius commen-
dat quod thomas unum vidit et aliud
credidit hominem enim vidit et deum
confessus est dicens dominus meus et
deus meus. videndo igitur credidit
qui considerando verum hominem hunc
deum quem videre non poterat ex-
clamavit etc. | Capitulum xxi

XXI a

Postea manifestavit se iterum ihesus
Hic agitur de 2a apparitione
que facta est quibusdam in
mari galilee et dividitur in partes ii
primo ponitur quedam preambula ad
manifestationem secundo ipsa manifes-
tatio ibi mane autem facto. Prima in tres
partes quia primo premittitur [illegible] secundo premittitur
manifestatio 3o premittitur per-
sone quibus fit manifestatio ibi erant
simul [illegible] premittitur actus et ingenio occasione
cuius fit manifestatio ibi dicit eis petrus
primo premittitur locus unde dicit postea
manifestavit se iterum ad mare ti-
beriadis. Nota dicit postea
quia post [illegible] non erat cum eis
ambulabat sicut ante dicit et ma-
nifestavit quia sicut dicit Crisostomus
quod tamen post resurrectionem habuit corpus incorruptibile
non videbatur nisi condescendendo sed ipsum
manifestando quod in potestate sua erat
videri et non videri. facit autem
mentionem de loco dicens
ad mare tyberiadis ex hoc ostendens
quod discipulis iam timore expulso timore
de longinquo procedebant a domo
non conclusi. sic prius dicit autem hic
locus mare tyberiadis mare inde
dicitur quia magna congregatio aque
vocabatur mare licet esset aqua dulcis
Erat enim hoc mare stagnum genezareth

d[e] tactu corporis gloriosi

quod quidem dicitur tyberiadis a ty-
beriade ciuitate edificata in honore
tyberii cesaris. Dicitur et mare ga
lylee a prouincia. Constat quod et
ab eo iohannes epilogauit librum
istum dicens: hec autem scripta sunt quo post
epylogum sequitur narratio. Ad hoc vero ut
augustinus dicit quod post hanc apparicionem
sequitur apparicio qua nos apparebit
in uita cui apparicio sic significat propter
sui eminenciam voluit dare
eminenciorem locum ut sic post epy-
logum libri sequeretur narratio apparicionis
hanc significantis ita quod epilogus
in fine libri qui fuit prohemium secun-
tie narracionis. Deinde scilicet ma-
nifestatur autem ubi ponitur persone
quibus fit manifestatio. Unde dicitur
manifestauit autem ubi erant simul petrus
et thomas qui dicitur didimus et natha
nael a chana galilee et filii
zebedei iacobus et iohannes et alii
ex discipulis eius duo qui non nominan-
tur. Fuerunt vii persone quibus facta est
manifestatio. Sed quare ab concursu
cum eminentem sic mencionem facit
de numero illorum quibus apparuit? Potest
dici: hoc euangelium tunc finem
ad maiorem certitudinem manifesta
cionis: hic enim nominibus et generibus et
sufficienter ad omne genus testimonii.
Hec et designatur qualiter deceat ceptor
ubi dei quinam adit piscacionem spiritua-
lem in eo scilicet ecce septiformis gratie
designatur septenario. De quo
septenario ysaie iiii° apprehendent
vii mulieres virum unum. Septem
dona per totum virum bonum sine
his mulieribus id est sine hiis donis
non est fit propagacio spiritualis.
Ultimo in hiis vii sunt qui esse debent
esse illi qui erant in quinque ultimo
Nathanael vii dona quam commendat
sic dicitur id est Deus ...
autem cum vii discipulis duobus ultimis eo

nimium celebrauit nisi quis eos in tuo
qui septiformi gratia spiritu sancto plene
fuerunt. Ob securitatem enim veritatis
demonstracionis septenarius et piscacio
designatur quod omne tempus vii diebus uo-
luitur ut exponit Crisostomus. Ille autem
duo in ultimo quinque erant qui per-
fectiores studio erant. tum credunt
quos mundi his amor non alligat
quamuis si amor mundi per cepta
obstrepit cepta tum desideria
cordis nostri retundit. Deinde scilicet describitur
specialis petrus ubi agitur de officio et
actu operacionis eius facta est manifestatio.
Est autem hoc officium piscacionis. Primo autem
petrus inuitat alios ad piscandum
dicens: vado piscari. In quo designatur piscacio
spiritualis. Matthei iiii°: faciam vos fieri piscatores hominum.
Hec autem per alias scripturas pastor
assumit alios in partem sue sollicitudinis.
Secundo alii consentiunt petro. Unde scilicet
dicunt ei: venimus et nos tecum.
In quo datur exemplum prelatis ut fideliter
cooperandi summo pontifici.
pro xviii° ... quinimmo a sanctis
qui sunt fundamenta. Tercio ... illum
conatum ... post execucionem of-
ficii. Unde scilicet et exierunt et ascenderunt
in nauim. Et apostoles ubi ii dicunt
exire a carnalium affectione
dicunt et exire a contemplacione ad
laborem. Et dicunt ascendere nauem
perfecti caritatis unitatis ecclesie quam
nauis quam unitas sancta ecclesie. Cantica
... iii° ...
assumendo ... mortificacio
... ad ultimum at ab sit gloria.
Quarto post quod se habuerunt sancti discipuli
in execucione officii quia non prehen-
derunt. Unde dicitur et illa nocte nichil
prehendiderunt quod piscatores in
... iiii° ...
... lege ...
... umbram ... futurorum bonorum
non ipsam ymaginem rerum. Hoc ...

b u. phendidunt ptoeb tr leys ne-
minē duxt ad pfciuz ß i mac
ewuy fto ruitab manifesta
z pifceb i tythe cete qphedur-
q yc iam expaltat q pq paūe
omia trahit ad scipm sic
ugatiu copphedunt q duo dec
dūm am [illegible] fruct labo atlig
ptoib mane at fto i mac gre
yo auxiliate tue ptoeb fa
fictu yū ego posui nob ut cat
q° z fretu affatib ferret ab de
hc q duxit petr vado piscari
Cū cui petr an conūsion
fuit piscator ui q pq qusion in
ad piscandu no debuit cū yc
dicat Nemo mittēs manu ad
aratru z aspiciēs retro Ad hc
viz ggg i omē dicq negoz pq
conūsion sine culpa repeti po-
ay tuit q at qūsion sine pctō
exercit tale at fuit negoz
piscatoib vū augq i vū cōq
qonib sic dt h' met ē aplos
nō fuisse q pbitos arte sua li-
cita s. atq cōcessa uictu nec
qrē sui aplatq integ [illegible] suata
Si qui vū yindent a nō hrent
vy at apli possent uti arte
licita qt paulo qui cū hret
ptatē sicut alij apli viuēdi ex
ewno ia ptatē nō ē usq sed
mag uictu maib suis tufige-
bat lz cū duo ozdinauit hijs
qui ewuy aniciat de ewno
viuēre tn apq dt [illegible] at nū oz
sui q sat ou q viuē exe ew
cat i ptatē aplōz z nō nece
cib impoebat vū augq ibm
c apq no usq hac ptatē arte qua
nō nouat Judicit du sub
vt maib tusig doctoz sig suac
auditoz quō mag ppbtb petr
qui a piscator fuat q ubiuat
fec sicad pub [illegible] tpe aliude vi-
cf uēdi nō hēret Deīn sec mane

aut fto vbi po manifesta v
x pmo ou quo yc i sui mani
festaoē se hūit ad disci ob
zo quo se hūit spal ad duob
s. pe z io Cū go pnidi diseet
Ca ta pm pce h' oz [illegible] ppo
y pucia z y cagnico i [illegible] go
disalgi pūna i tieb [illegible] po
y pucia z y allocuco i dū
go cuiz mia pisciu cophe
i dux eib [illegible] po po z spi
pucia vū dr Mane at fto
stetit ihc i litore q9 [illegible] yc
mac grē apparuit Ad z
noy pcessit dieb atriq z o
po disci z ignoran vū dr
Nō tū cognouerūt disci q ē
ihs nō statī yc [illegible] tepn
ut p mira [illegible] cat ē
agnoscēnt Deīn sec dt go z
vbi po y allocuco ad eq no
cuiz yond [illegible] Pueri
q nūq eib cui pisces adisca
lez ad eob di pueri nūq pul
metarium het q q rat ab eis
vtru pisces hēant ut repiunt
qng possit codi panib ut sit
saporosioz vocat [illegible] pul-
metarium [illegible] codi pais
z ridiūt disci [illegible] no reside
bat at disci [illegible] aliq
emptore piscium Deīn sec
dux eib Vbi nō muat [illegible] cop-
hēsio piscium z [illegible] yc [illegible] pcip
mittite i dextam nauigij
rethe z iuuenietis [illegible] disci ex-
equim vū dr misimt z oz
iam nō ualebāt id trahe p
multitudīe piscium Sic actū
y. fuit quā [illegible] fecisset qclusiue
piscium multitud [illegible] coprosa
fuit ab vtruq pisca deq q°
dom elu [illegible] v z de qua dr he
[illegible] i sigto ad hc nūz augq
i omē z ggg dicq pisca deq
dom elue v sit put ē ctam
iqst boi z mali stand sigt

futuram ecclesiam in qua nunc mixti boni
et mali sunt. Habet bonos et malos, non
eligit quos trahit, quia quos
eligere possit ignorat. Secunda non habet
nisi electos. Augustinus: Discipuli elegerunt
bonos in vasa sua, malos autem
foras miserunt. Tertio quaeritur ab eis
dominus, cum per aquas ambulavit in
fluctibus maris, Matthaei xiv. Quare nunc
post passionem dominus stetit in littore?
Ad hoc videlicet ut significaret quod per
mare intelligitur presens seculum, per soliditatem
littoris perpetuitas requiei quietis.
Ergo redemptor post resurrectionem cor-
ruptionem carnis excesserat, ideo
in littore quasi iam perpetua quiete
stabat. Quarto quaeritur autem quare dominus in
prima piscatione de qua habetur Luce v. iubet
rethe mitti ad piscandum, sed non prima
dexteram vel in sinistram mitti debere
[illegible] non iubet, post resurrectionem
mitti in dexteram rethe iubet.
Ad hoc quoniam videlicet Augustinus in omelia
Ergo dicit quod prima piscatio significat
ecclesiam quae est permixta malis et
bonis, de qua in prima piscatione laxate
retia in capturam ut per
hoc intelligantur boni et mali.
In secunda autem piscatione intelligitur futura ec-
clesia quae non habet nisi bonos, et ideo in secunda
dominus emittitur in dexteram. Nam
[illegible] rethe ut sit eo [illegible] dextro si-
gnati bonos quia futura ecclesia nichil
habebit de sinistro. Deinde secundo dicitur quod
discipuli ubi per aquam dominus est de
appropinquantes dominus de [illegible] cognitione
quod discipuli non cognoverunt eum
et primo omnium quo se habuit discipuli
ad eum cognoscendum. Secundo quo se
habuit ad eos, ibi Ergo discipuli
vero, ibi Et post omnem quo se habuit
iohannes ad eum. Quo petrus ibi
Symon petrus. Tertio quo alii discipuli
ibi Alii autem discipuli. Circa primum dicit
Dicit ergo discipulus ille quem diligebat ihesus
id est iohannes petro: Dominus est, vocat autem

eum dominum quia sic consueverant vocare
eum, Iohannis xiii. Vos vocatis me domine,
vel vocat dominum, quia eius scilicet potentie
ordinatione captam piscium multitudinem
cognoscit, cui omnia obediunt
et piscibus. Deinde secundo Symon ergo petrus,
ubi ostenditur quo se habuit petrus ad
eum sed autem postquam eius fuit verbum au-
ditum non distulit se preparare,
statim preparat se ad eundum. Sed
et considerandum quia nudus nolunt
ire contra eum, ut succinxit se
tunica et sic reverentia ideo misit se in
mare ut cicius perveniret ad eum.
Hoc est ergo quod dicitur: Symon ergo petrus
cum audisset quia dominus est tunica
succinxit se. Erat enim nudus.
Beda: Dicit petrus nudus fuisse
ad comparationem ceterorum vestimentorum
quibus indui solebat, sic solemus
nos dicere cum aliquem simplici
vestimento indutum videmus, quare
in medicis nudus es. Vel potest intelligi quod
petrus more piscatorum studio
piscandi nudus incesserat et
misit se in mare sicut ferebatur. Augustinus
dum esset ut hec ubere cum neccesse
invenerit sicut dicit Beda petrus post
fluctus venisse ad naviculam ad pedes
pedibus ipse, quia petra erat.
In hiis autem quod petrus per mare venit
ad eum significat quod iusti per multas
tribulaciones ad dominum veniunt. Nam per
mare tribulationes presentis seculi designatur
que tribulationes ducunt ad eum.
Deinde tertio Alii vero discipuli, ubi ostenditur
quod alii discipuli venerunt ad eum
in dicitur Alii autem navigio
venerunt, non enim longe erant a terra
sed cito pervenire potuerunt, sed
[illegible] ducendo et trahendo rethe.
In hiis autem dicit Sanctus quod rethe
illud trahunt homines ad littus
scilicet ad quietem eternam. Ideo
[illegible] autem trahentes per hoc
dicit distantes cubitis ducentis
id est [illegible] dilectionis, quod est preceptum de

sunt et doctrine de quibus ait ... q̄ cepit
fecit et docuit ut dicit augustinus in e-
pistola de qua supra v. ponuntur
due naves quia ad eam pertinet
vocantur duo populi scilicet circumcisio et
preputium ... ducet ... ubi
qui in futura ecclesia erunt electi de utroque
genere quia super ... centum
quia unus centenarius summa ad
dexteram transit. Deinde sequitur: Ut ergo
descenderunt. Ubi ... ostenditur
quo se habuerunt discipuli ad xpm
et ostenditur quo se xpc habuit ad eos.
Habuit autem se ad eos ... modis
quia primo pavit eos. Quinimmo
eos invitavit ibi dicit eis ihesus. Primo
ergo primo describitur quinimmo preparatio
quantum ad ea que preparavit xpc
secundo quantum ad ea que fuerunt allata a disci-
pulis ibi dicit eis. Circa primum ad primum ea
fuerunt a xpo preparata scilicet prunae et pisces
dicitur ergo descenderunt in terram
de navi viderunt prunas et
preparatas pisces. ... et piscem
suppositum scilicet prunis viderunt
Item preparat panem unde dicit et panem
Non est autem hic intelligendum panem
suppositum prunis sed quasi dicat viderunt
prunas et piscem suppositum prunis
viderunt et panem. Deinde sequitur: Dicit
eis ihesus. Ubi ponitur quinimmo quantum
ad ea que fuerunt allata ab apostolis et primo
ponitur ... preceptum xpi secundo discipulorum execu-
tio ... secundo primo ergo precepit dicit
eis Afferte de piscibus quos
prehendistis nunc scilicet ut veritas corpo-
ris ... miraculi. Deinde sequitur: Ascendit simon
petrus scilicet ... diligere ... et
et traxit rete in terram plenum ma-
gnis piscibus. Et quantitatem
in quo ... magnitudine ... unus
et in quantitate ... magnos pisces
... quasi magni ... ...

... qui minor est in regno celorum ...
... Ad maiorem autem expressionem ...
additur ... Et cum tanti essent non est scissum rete. Se-
quitur adhuc de omnibus prunas et
pisces unde ... portat ... prunis et
piscibus ... panibus adhuc unde Dixit
eis ... ... per miraculum fecerit ... ex
nihilo ... non ... ex
... supposita opera sicut supra vi ... qui de pa-
nibus multiplicavit panem ... ...
... sic operatus est ex subiecta
materia quidam dispensatio quia tunc ... fu-
turum ... ...
opera ... que ... ... de ... ...
Secundo quantum ad de hoc quidem est videre 40
piscem suppositum quod est scilicet hic quinimmo
fuerunt panis et pisces assumptis ...
autem ... pisce assato et favo mel-
lis adhuc unde ... in
... ... quod xpc ... sua passione et
... passionem ... pisce assato ...
... pisce assato ... mediator
dei et hominum xpc ... ...
... ... laqueos
mortis ... assatus est
... panis ... in favo autem mell
... suavitatem. Namque piscis
assatus in passione fuit ... ... est favus
mellis nobis extitit in resurrectione ...
vel potest dici quod xpc in piscem ... dicit
... scilicet ... in pisce ...
... in pane qui cum assari
ut pisce voluit ... ... nobis
... ... qui ait
ego sum panis. In favo autem
mell ... ...
in una ... ... mel in cera
... ...
Aliter potest dici quod xpc in suo quinimmo
... ... sui
Dicit enim pisce assato assumere quia
... ... accipere
... pisce assato ... favum mell

dus i. hac afflictione ad dulcedinem et
eternam saciantur. Ecce hic tangit quod
quod illi recipient in eterno quinque
ita hic tribulationes pro deo sustinent
quod ab amore eterne dulcedinis non
recedunt. 7° quere de illo quod
dicitur Ascendit symon petrus quare
fit hic mentio plus de petro quam de
aliis. Dici potest ad literam quod hoc dicitur
quia petrus erat senior ceteris aliis.
Vel hoc dicitur ad designandum prelatorum
pastorum qui debent ascendere statum
perfectionis per ascensiones in corde
suo et debent ascendere gubernaculum
ecclesie. Cant. vii° ascendam in palmam
et apprehendam qui autem ascendit debet trahere
rethe plenum magnis piscibus
ad terram i. ad soliditatem eterne patrie
[illegible] ipse pisces ad soliditatem
stabilitatis protrahit littoris quia a sancta
predicatore sublimitatis eterne
glorie fidelibus ostenditur. 8° quere de
hoc quod dicitur Centum quinquaginta tribus
quia piscatio illa que fuit uiuo non exp-
rimitur. Ad hoc respondet augustinus omelia
ubi dicit quod ista piscatio est designa-
tiua illorum qui electi sunt ad eternam
patriam quia non sunt nisi boni. Hunc autem
numerum gerunt designatum propter quos nullus
introducitur ad patriam qui
seruat decalogum legis et perfectione
caret. In decalogo autem sunt x pre-
cepta perfectio autem gratie continetur in septe-
nario tamen propter diem septimam scriptam
tuetur per dona spiritus sancti que sunt in septena-
rio Ysa. xi requiescit super eum
spiritus domini. Illi igitur introducuntur ad
patriam in quibus perfectio gratie de septe-
in septenario ad decem mandata accedit
mandatorum ita quod ad literam accedit
spiritus sanctus ut seruentur mandata.
[illegible] autem accessu hec numerus xvii
scilicet x in preceptis et vii in perfectione spiritus
sancti ut unus scilicet x et vii usque ad se

ipsum computatis omnibus crescentes ad
centum quinquaginta tres peruenit. Ad unum enim si
adicias duo fiunt utique tres
his si adicias iii et fiunt sex
et deinde si adicias omnibus numeris
qui sequuntur usque ad x et vii ad
superdictum numerum summa producitur. Impera-
tiua piscatio de qua hic dicitur luce v.
non post resurrectionem quia piscatio illa fuit
uocationis bonorum ad presens et malorum
in qua simul sunt boni et mali. Unde
non exprimitur numerus [illegible] fiat
quod predicitur ex persona [illegible] annunciaui
et locutus sum multiplicati sunt super
numerum. Et ecclesiastes primo stultorum infinitus
est numerus quia cum mali non sint in numero
comparatione in presentia boni autem in numero
[illegible] ad apprehendum per
quod significat multi vocati sunt. 9° quere
ad de cubo pleno magnis piscibus
quare fit hic mentio de magnitudine
piscium. Ad hoc dicendum est secundum quod
isto pisces [illegible] illud preceptum
ad [illegible] ad [illegible]
hii autem pisces dicuntur magni qui ta-
les legem impleuerunt. Math. v.
Qui soluerit unum de mandatis
istis minimis et docuerit sic homines
minimus uocabitur in regno celorum qui autem
in aliud quinque [illegible] in regno celorum
[illegible] [illegible] cum [illegible]
qualiter [illegible]
uno piscium magnorum quod dicitur
fecerit et docuerit magnus uocabitur in regno
Adeo quippe magni erunt quod
erunt in patria ubi minor est
maior sit eo quo hic etiam maior est.
6° quere de [illegible] tanti erant
ut rete scinderetur in piscatione
de qua dicitur luce v. dicit augustinus
fecissent concluserunt piscium multitudinem
copiosam rumpebatur autem rete eorum.
Ad hoc dicendum quod [illegible]
qui piscatio est de qua hic dicitur luce v.

D[i]c[it]ur vocato ho[m]i[n]u[m] ad p[re]cem eam
tio ibi p[er] multi[tudin]e piscium p[ro]p[ter]
q[uod] nu[n]c ad co[n]fa[m]i[liari]um fide[m] et cu[m]
electis vero p[ro]bi intrant qui ip[s]am q[uo]q[ue]
eccl[es]iam h[er]esib[us] scindat et sic hac
n[on] d[e] pisca[tione] q[uae] p[ost] r[esurrectionem] noto elector[um] p[er]
futura eccl[es]iam in ea h[ic] retet[ur] no[n]
ru[m]pit[ur] q[ui]a [per]fecta elector[um] eccl[es]ia i[n] c[ons]ti[tuit]
auctor[em] sui pace requiesc[et]
nullis h[ab]ita dissensio[n]ib[us] dilania[tur].
Deinde s[e]q[ui]t[ur] dicit ei i[esus] ubi p[ri]mo [con]p[re]h[en]de[n]d[um]
de quinq[ue] p[re]parac[ionibus] ... de dei
[com]unitate ... p[ri]mo ... [com]munita[te]
2[o] discip[u]l[o]r[um] qui erant i[n] q[uo]modo
disp[ositi] i[d est] et nemo s[e]d p[ost] ip[s]a re-
fectio i[d est] et venit ... ad p[ri]m[um]
d[icitu]r d[icit] eis ih[esu]s venite prandete
invitat at ad pr[an]dium [cor]p[or]ale
ut inv[it]at q[uo]q[ue] et ... invitat ad pra[n]-
dium sp[irit]uale ys[aias] lv. o[mn]es sitientes
venite et bibite p[ro]v[erbiorum] ix. venite
edite pane[m] meu[m]. Deinde s[e]q[ui]t[ur]. Et
nemo audebat ubi p[ost] disp[osi]t[i]o
discip[u]l[o]r[um] sic e[n]i[m] erant dispositi
ut ia[m] nec ip[s]i illum ... ... de ...
... interrogabat se[n]-
tu[m] q[ui]b[us] ... q[ui]a ip[s]e e[st].
et h[oc] e[st] q[uod] d[icitu]r l[itte]ra et nemo discu[m]be[n]tiu[m]
audebat eum i[n]t[errogare] ... q[ui]d des-
siderabat q[ui]a dub[i]u[m] n[on] erat ...
ut interrogaret quis esset do[minus] et
nemo audebat ac si ... ...
rogare s[e]d ... aliq[ui]s n[on] au-
deret. ad h[oc] v[ide]l[ice]t aug[ustinus] di[cit] q[uod] dubi[t]a-
ta d[omi]n[u]s s[ed] nemo audebat decla-
... ... de vero ... et tu e[s]
... ... erat ... ...
qua[e] ... discip[u]l[i] app[ro]babat ... ...
cor[um] ... ... s[e]d n[on] dubitare
auderent p[ro]p[ter] ... interroga[n]d[um] q[ui]
qu[i]sq[ue] dubitaret p[ro]p[ter] ... ...
deb[er]et q[ui] go ... nemo audebat ...
... ac si di[cere]t nemo audebat du-
bitare. Alio ... ... q[uod] h[oc]
decla[ra]t ... discip[u]li ad ...
sciebe[n]t e[n]i[m] q[uia] dub[iu]m n[on] erat

bat eum interrogare p[ro]p[ter] reverentia[m] et q[uia]
stupefacti erat q[ui]a videbat eu[m] i[n]
quoda[m] magnifico asp[ec]tu gla-
rificatu[m]. In h[oc] e[n]i[m] ... ... et
... debebat ... ...
... at ... ...
bat eu[m] d[omi]n[u]m et videbat ... ...
magnificatu[m]. Deinde s[e]q[ui]t[ur] et venit ih[esu]s
ubi nota[n]da p[ar]va refectio ... et
venit i[d est] et accepit pane[m] et dabat
eis et pisce[m] sim[i]l[ite]r dabat at ut
comederent. ubi ... q[ui]a ip[s]e comed[it]
... ...
comedit ... s[e]d luc[e] ... ...
et ... ...
reliq[ui]as ... ...
e cor[am] ... ...
... ...
... ...
ut ... ...
comede[re] ... ...
... ...
... ... glosa ... ...
gra[tia] ... de ... ... pa-
g[an]os ... ...
... ...
cibor[um] indigeant n[on] futura
... ...
... ...
... ...
s[e]d p[o]t[est]ate. Aliud e[n]i[m] absorbet ...
... ... indigeny aliud ...
... ...
... ... felicit[er] ... si
cibos n[on] potuit ... ...
felicit[er] ... si cib[os] indigerit.
In his ... ...
e ... ...
... ... significans
... ... ad ...
s[e]d ... ...
... ... de salute ho[m]i[n]u[m]
... ... cibi
... ... ad h[oc] futura ciba-
... ...
... ...
... la

... ... 2 ... ...

qr ibi corp indigeri hʒ at expo
ſitor e q dt aug q alr ſuit
aqua ſicient et alr calefaciēs
ʒ i cibacōe e comixtio cibi i
cibatum et hʒ modo fuit ua ci
ba. i an. ſʒ q ſumit aug e
q x̄ ue nō ſuit ficte fuit
at i uitas ſignis qr x̄ ad hʒ
comedebat ut ſiret ſe h̄re
ue num huam ſuit et i uita
eorʒ ad ſupor cibi qr ue ſu
bat hebat t uitib et mſtra
apta ad comeſtionē ſʒ tunc
fuit ibi uitas quſionis pi
q cibi fuiſſʒ quoq i corp x̄
qr fuit modo ympl et gloſu
ſʒ fuit reſolutus ē cibi uirtē
dina i piacet tēnuis ſʒ q
ſumit aug e q pfecta ſelicitas
at q bti poſſunt ſumē cibu
nō ſicut egētes ſʒ ſic poten
tes e q dt q corp futurū pfte
erit felicit ſi cibis indigiuit.
impfecte ē erit ſi cibos ſumē
nō potuit. qr i p̄ indigēs,
i 2o impotēs erit. Demū ſe h̄t
ia 3o ubi cuncta epilogat
iſta aparicōm ſcam ad mare
tybiadis et hʒ e q dt lrā hia
3a manifeſtat qe e diſt ſuis
tū ſurrexet a mortuis. Cet
as de hʒ q dom e h̄t ia 3a h
cum uir ſen qr ipo p̄ die dam e
ſic appuit quīq uicibi ad
hʒ dd e q curta uoluit dic
q tūc 3a uicibi appuit thoa
nō exoute ſ qū appuit p9 di
es octo thoi exoute ſ 3a at
qū appuit ad mare tybiadis
narrac ad fide ſedificādā de
tūne x̄ qr dē duorū ulti
tyſtis ſtat oē ūbū deut 19.
alio p̄t dici ad qom ſic dt aug
ſ q bʒ 3o nō dz ref'ri ad ipas
demra. deb qi x̄ tūc 3a uicibi

appuit ſʒ dz ref'ri ad dieb. Appu
erit p̄o die tū ſurrexit et p9 dies
octo qū diſcipl9 thoas uidit
et hoc quib9 de pisci bi ſecit p9 qt
at dieb id fecit, nō eſt dam
ut at hʒ mel'q uide a p'ost ag
de pſſu cuiuſ et hoc p9 iune
dyries fuiſſe uiſus p9 q o ad
mouuitia uulier 2o eiſde
vegredientib; a mo'to i tinu
3o pet'o 4o duob; ciuib; i caſtel
lum 5o plurib; i urbem ubi nō erat
thoas et hʒ tom fuit ipō p̄o die,
Ite alijs quīq uicibi appu am
aſceſſionē p9 quāt octā die qū
erat thoas cū diſcipl, et ad mare
tybiadis ut hic 3a i mōte ga
lilee ut hʒ at ultio a po die
aſceſſionis qū uide ei diſcipl
eleuat qe de hʒ actuū p̄o
Cum g' pranſiſſet p9 cumidere q'o ſe h̄uit x̄ ad
diſcipl' hic oñ ſpālie q'o ſe h̄uit
ad petrum et iohem, et p quo ſe
h̄uit ad petrū p̄o q'o ſe h̄uit
ad iohem a quo q petrus p̄o cōa
ijor p̄o x̄ iniūgit pet' paſtorale
offiū 2o pdt e9 paſſiois mrni
amē amē dico t' 2a 13 na x̄
iniūgēdo pet'o paſtorale offiū
exāiat eū de dilcōe et io
tʒ p̄s h̄t tres p̄o ſ tres exāiat
a 2a 1o dt ei ut 3a 1 dt ei 3a p 13
qr p̄o pō exāiacō 2o pet' uñ i
dt ei 3a pō offiu iūctū i
paſte o p̄ gō exāiat x̄ uñ dt
ſymō pet' ſymō iohis dili
gis me pl9 hijs 2o petrus uñ
uñ dt et dñe tu ſcis qr amo te
3o x̄ iniūgit offiū uñ ſeq'tur
paſce agnos meos, nō ſbli dt at
dt x̄ meos, qr paſtor dz re
putare oues x̄ et nō ſuas ſibi
bilib; paſcendis dʒ attendere

et non se. Unde Augustinus: Non sint se ipsos
amatores qui pascunt oves Christi,
ne tamquam suas et non tamquam ipsius
eas pascant, et velint ex ipsis
sua lucra querere sicut avari, cetera
pertinent ei. Sunt avari sic elati
vel gloriam de honoribus quos ab
eis sumunt sic superbi. Inde
progrediuntur heretici faciat sic
et blasphemi. Deinde secundo dicitur ci-
tius ubi ponitur secunda examinacio [illegible]
[illegible] sequens. Primo queritur ab eo quare
Christus plus examinavit Petrum de
amore quam discipulos aliquos.
Ad hoc videtur [illegible] quod hic Christus
ondendit Petrum esse principem apo-
stolorum. Unde Crisostomus [illegible]
de talibus loquitur Petrus eximius
apostolorum erat Petrus et os discipulorum
et vertex collegii. Unde et negatione
deleta committit ei prelacionem
fratrum de hac prelacione dicitur ibi
pasce agnos meos, sive oves
meas, ut sciat se non esse agnum
vel ovem Christi qui non subest Petro.
Secundo queritur ab eo quare Christus examinavit
Petrum de amore. Ad hoc patet esse de
[illegible] prima causa quia Christus debuit per
amorem expellere timorem. Unde
Augustinus in sermone paschali: Cum
dominus moreretur Petrus timuit et
negavit, resurgens autem dominus
amorem infundit et timorem fugat.
[illegible] resurgendo dominus quod timuit
Petrus quando pro morte mortuam
[illegible] Secundo vero ad hoc dicitur ut expli-
citur [illegible] non debet committi
[illegible] et [illegible] maximum
[illegible] gregis [illegible] Christus
Petro: Si amas me pasce ag-
nos meos, ut sit docere officium
pastoris diligere gregem sic fuit
[illegible] pastoris.
Tertio queritur ab eo quare Christus examinans Pe-
trum non solum interrogat utrum

diligat se, sed utrum diligat plus
aliis. Ad hoc est una racio ut explicetur
[illegible] quia non debet committi nisi
plus amantibus. Secundo racio quia dicit utrum
diligat plus aliis [illegible] ostenderetur
excellencia Petri quia plus aliis ama-
bat. Unde Augustinus: Nolens probare
quod Petrus plus dilexit aliis
sic dicitur [illegible] interrogat a Petro
diligis me plus hiis [illegible]
sciebat enim dominus non solum quod
diligebatur, sed quod plus aliis amabat,
et tamen interrogabat ut et nos qui
legimus cerneremus amorem Petri
erga dominum et interrogantem
videre non possemus. Quarto queritur ab eo
quare Christus examinans Petrum ter
interrogat ab eo utrum amet.
Ad hoc dicendum est quod examinat de
amore ut ondat Petro dissipan-
dam [illegible] caritas operit multitudinem
peccatorum. Secunda racio ter interrogat de
amore ut ondat quod caritas
remittit Petrum [illegible]
toto corde et ex tota mente [illegible]
ut homo amans toto mentis [illegible]
in deum et ex tota anima et ex tota virtute
ut totum [illegible] per amorem in deum
[illegible] et [illegible] forti [illegible]
[illegible] tuorum deo
[illegible] Christus ter interrogat
de amore ut [illegible] negacioni
videat [illegible] confessio. Unde hoc
Augustinus: [illegible] confessio
[illegible] amoris
[illegible] timoris.
[illegible] ter interrogat ut ondat
quanta est cura de grege
Dei. Hic Crisostomus: Interrogat et tertio
eadem iniungit [illegible] appre-
ciatur prelatorum [illegible]
hoc est maximum amoris signum
pascere gregem. Ultimo Christus interro-
gat ut Petro dicat: Pasce,
quia pastor debet pascere gregem.

no

cxt et ubo et tpali subsi. Dch
Beda sollicitudo pastoralis
officij exigit ut rector ecclesie
plebi tpa desint et ipa subsidia
diligenter puidat et eius exe-
plis et ondat ei qz ubi
no sollicitus impedatur. Quero qre dns
cu xpus interrogaret a petro utrum
amaret eum plus aliis, cu ut se
amaret sz no dixit plus aliis. Nec ei
dixit amo te plus aliis sz tu
scis qz amo te. Ad hoc dic qz
petrus i sua ui ouit uix scie
omnia non cum alteris dixit amo te
sz dixit tu scis qz amo te. Melius
nosti quam ego. Sciebat ei petrus
q ipe qui dixit Je. xvij. ego dns
scrutans corda et renes i co-
gitacoes et affectiones. Et petrus i
uirtute sua ostendit qz gsta unusqsq
... no e alius uir augustinus
no addit petrus plus hiis. Hec eni
unusqsq de se ipo sciebat. Nec ei
quantum e ab alio quolz dilu-
cide potest qui cor alterius uidere
no potest. Sz i sua ui de se
corruit depsum propter hoc eni
audet se aliis pferre sic an
pa qn dixit et si oms sca fu
no erint ab quere xpus iniugens
offm petro bis dixit pasce ag. m
semel autem dixit pasce o m.
Ad hoc pt dici qz p agnos mi
inpfecti i fide et hij ampliori
pastura et maiori cura et solli
citudine indiget. Per oves
uero intelligr pfecti qui spualiter re
guntur et no indiget tanta cura.
Alio pt dici qz p agnos intelligr
inpfecti quilibet i duplici uia qz
uel incipiunt uel pficiunt. Po-
ant intelligi pfecti de hiis i pnio
tes i pfti expul sic ancte
et collecti inpfecti sic agnos oium
no uij quere ab qn petrus constitut e

uii dni i Iha constitutus e petrus
qz dixit ei Jo. xxj. Dic qz petrus co
stitutus e tunc B reprehendi a dno
cu eum an pa asserit xpus dilig
rephesi eius uidem qz
tociens interroga de dilecte tut
reprehendi. Dem secundo. ame amen dico
tibi cu esses iunior cingebas
te et ambulabas ubi uolebas
platonem et cura gregis h pdcs
inimicus p pomim pdicat imin
exhortatio et ruit dixisset
et cap sic pet qz p pet co-
mendat dicons ptiuitate
ponunciat pfco uite fute
i cuat semuce cruta expo
ubi ai h at dicit pt gmcdat
gdicom ut pticaco di at
futura dncet iunioris seno te
pat uer eat aptus ad minim ad
huc cumpio cuat et atque est
puulor uc induat qst pfcorg
et hc e qz dixit petro amen amen
dico tibi cu esses iunior cingebas
te et ambulabas ubi uolebas
i seqbaris uo tua Gen. 18.
filipps gonpias tuas et caus
et aus te iudantes. Dem secundo
cuat semore ubi pdi pfco
uite fute et inim pet uii dd
tu at senuerit expedis manus
tuas hoc a petro cui affixus fu
no cu clauibz sz cu funibz et hic
uocat dns cincturam. Unde se.
Et alius te cinget. Et ducet
duc quo tu no uis. Si hec
instinctu qsic e nature ut in pa
scuit potuit cu auffer pet.
sz desidiu quod hic innuit ut apls
dicebat cupio dissolui et ee cu xpo.
No h e eccl h qz dixit petro fu
isse in pfcom i iuuentute pfcm at
i senectute. Not. Cuius duplex
uita secularis et spualis. In
secularibus continuis qd utile.
quare senuit inutil. In diuinibus ut sic. no

F
sz eius supuenit senect9 tūc uero
clarior tūc uilitas industor-
iuo ab etate pfecta notat et
Crist9 q9 xo i albis ist9 dr se imple-
turū desidiū pet agēi pet9
sp nolebat ēē i piculis q9 dr ei
Cōfide ita ēm implebo tuū
desidiū ut qn̄ passus es iuue-
nis exonibus oz te pati senect9 dm
sē h9 at dns ubi cunta expo
ubi xo uū dr h9 at s extendes
manus tuas dns sub q morte s
erat clarificaturus ēēt dns
at dns cunta moriturus ēēt
sz clarificaturus ēēt dns ut
exphc dicas qm pati p xo ē
honor et glia pagit ppe exph et om
qz pa9 scoz ptificat nos de
glā dei vn Crist9 ut ptificat
dunq pcul de q ēmune eg
instructū morte tollauit q
fit mors scoz pz dic fit glā eti-
tudo exph z sz q mors scoz
nō solū ēuia ad glām sz ē mag-
nificao sz clarificao di Exph
emori deg magn9 qz sup eg
fide moriū D ēm sez et cū h9
dixiss ubi xo exhorta petz
ad mrm dicēs sequere me i.
ad pad crucifixionē ut debēs
seqla p pe iiij9 xo passi9 ē p nob
Dehat seqla b xiij dr dns
pet ēq quado no potis me seq
mo seq ps at pged Erit ab
qre x stati pq cruag9 9missa
pet imitauit pet ad mrm
89 ēq h9 fit ad oui effma ors
dñ p ē uy ēm ēff b ē uita
pcioza na oīa pxima ēst
omsim aor z maiz no bi reco-
ciliat beniuolēcia dina Vn
Crist9 q ēm maio pōy nob
buit ēa q dīst ē beniuoleg z
poma pūmole q ēff b aorz
ē munizi aōū dixiss do pet

de amore q ilh habat ad xo p ma
mēciat ei mrm credit nob
uoles quo cū amar eoz qn̄
ab de ubat duerit q tu no
nib sz h9 ēm in9 q pet9 i uit9
passus ē qz duct9 ē ad mrm
q nolebat uēit ad h9 ruz aug9
i od. dr q molestia mr q ue
fugiebat pet9 s. q ad ssua te
z affōm nale cū h9 affōm
infirmi q nemo uult mori
uicit uero amor q amar xo
qui ēūsit uita mra z morte
uoluit sustinē pro nob exph
q uero amor fuit mtolestia
scz q magnū ē gla mrm D et
z Crist9 sup i ulbo q tūc nō mib
i deo dispesat ē fi meut
tata sit pparo ana ad corp9
ut aia a corp9 sepan nolit
z h9 ut nō milz ē morte i sat
moletāz quī tatc de h9 q
dr dns petro Sequere me
que h9 drme spalr pet aūt
multi alij fuerūt secuti xpm
p mrm sicut erat iacob
filius zebedei fr iohis qui pq
astesioy x ab hadde occid
ad h9 ruz aug9 i adl q h9 est
spar pet dm q nō solū morte
sz morte crucis sic xo exo ptq
Iacob at nō ē crucifix9 vñ
89 ē q h9 ē spar pet dm ad
desidi fuore amore que
dz h9 plato ve aora ēn
ēm pet9 ēēt ultrx crucis
excellit i digni ita debat
excelle i imitacōe t ī xo dr
pet sequere me cuctoz fidelm
platura ei q insit i q spali
dz seq xpm vn Crist9 tz iacob
trouū assupsit ierosolimoz
xo tū pet9 orb tra9 ine-
ruzauit mg mtui spar dn9
sequere me sz ubi z dpilz albo
pt dicit q xo spar dn9 pet
sequere me ut oñdet spali
affōm ad ipm qz qui nob

sciores sit nos sequi noluit Dom
sic eum uis petrus ubi p q qm
ousu cu quo dns sic hnt ad pen
hec ou quos hnt ad iohem
t pmo po iohis ctifica 2o po
fidi c q fir fra p iohem ctifi
catu hic e dicti lg i 2o quida
magn do q qua no pt tape
sptuali sit at t alia multa
pmas i qr po po ctifica octo
2 ipa ctifica dt ci ihc octo
ctifica oib fuit in vbo pet
p q quem dns dicat petro
sequere me gud q petrus quia
sequit corli potat ihm vidt
ci discim que diligebat ihc
sequete t qui recubuit i cena
sup pctus eius t dixer dne
quis e qui te tradet hc go
cu vidisset petrus dt ad ihm
Dne hic at quid q d petrus qs
pacie iste cu ad te veniat
ipi Crisus q d petrus nomine
ca quia ue n nobiscum iste
valde em amabat petrus Joh
ea go mag dns p dicat pe
volens t hunc hre comite
dixit ad ihm hat q Dicit sic
dt ei ubi ctifica petrus de
iohe t 2o po ipa ctifi 2o
corrigit in eo dicat t exit
go sermo q go petrus ctifica
t pmo qr ctificat dicit cu
volo manere donec venia sic i
absq videlicet psecucoib dne
exoptate nouissime 2o qr ar
cuosite pet dicit ad te tu
me sequere q d q pet ppt
comissu ad te dat dil opera
hunc nos sinu v volu manere q
ad te tu lo sic cu volo manere
i nolo cu p mrm q simale
s exoptate cu placida abso
lute carnib que co mume
dei pria cu ecna b vii q d
c pet a s sed tu me seq p pa
sz sic vis si eu volo mane absq
pane mri iz mort donec venia
ad uos tamq cu ad me Dicit sic
exiit go sermo ubi tanq mi
frumet pmo quid po mit core
2o corrigi i t no dixit ei ihc q
ad pm dn exiit go sermo inte
fres q discipls ille no mor t ex
h c emq q dixi de iohe sic eu
volo mane donec venia adde
prime dicit q no moriret
Dicit sic t no dixit ei ihs q non
opus dicit ut veniat ad
t no dixit q no mori i no fuit
m eis q discipulus iohes no morer
sz de eo dixit sic eu uos m d v
que ad te t elegere venisse
t exposit sic sup ubi eu no dixit
q ee mitt sq ubi p exposi
iam dictam multe fuit alie
expones qui dat ei sic expont
sic eu volo mane i venire
in de at t hac tra ad pud
t te volo me sequi h endo
sollicitu t tota orbis hoc do
uenia ad dele in deos que
crucifixerunt puta me cista
hunc aplm us ad uespesia
tpe eu iekm capi da cat i
loco illis qui sa i et q q d x
sp stabs pet tu me sequere
naq sicut dig o ad orb poti
ficatu z iohes h manat
do c eu ebuct sicut te. Alij
exposuerunt hoc ubi alr dutes
Johem dina uirt ee translatu
ad locu enoch t helye et ce
essi quibus iohes no mori
ur q qui dicit mori sz sic eu
volo mane i viue usq i fine
mundi t tu q pme pacie morte
uni fate eu ad hunc veni
las antixo d debe occidi
cu helya. Alij dixerunt q sc
pulos p vine intrauit t i eo ad
huc vivit dormies mole i

¶ adventu domini sumentes ar[gumentum] ex
hoc quod illic tria sunt qui celebri-
es statuit quod eius anhelitu fi-
dit. Sed hoc lo[quitur] aug[ustinus] quia non est credendum
quod dominus discipulo quietem dabat
tam diu differre demorantem gla
ria sua quam cupiebat apud
ad philip. i. Cupio dissolvi et
esse cum christo quis enim si dor-
mientes vivit quam si perveniret
cum christo ideo est probabilius quod christus tan
longum spiritum dedit iohanni
manebit cum eo bono. Alii dicunt
quod dominus ipsum assumpsit in corpore et
anima et ante assumptionem obiit et re-
vixit et iuxta opinionem posuit
ita prius tu quia autem non habet eadem
facilitate contemplationis qua prius. Alii
dixerunt quod mortuus est iohannes
et de corpore eius nichil asseritur quod nunc
etiam inveniri quia de domino sic
sic cunctos manere non est intelligendum
de die novissimo sed fuit scilicet
de die mortis iohannis quem sic christus
veniens cum recipit et conabatur
Crederet ab deo ubi videt[ur] discipulum
discipulum quem diligebat. Sed hoc
enim mirum quod christus magis diligebat
iohannem quam petrum. Sed hoc autem est
quod bis dixit dominus petro Symon
iohannis diligis me plus hiis et
cum dominus sciebat hoc interroga-
bat sciebat autem non solum quod pe-
trus eum diligebat sed et quod plus
aliis diligebat si autem petrus
plus diligebat et plus diligebatur
prov. viii Ego diligentes me diligo
Ad quorum multi varie dixerunt
enim quidam quod magis dilige est
ex motibus vero quod ad maius pre-
mium et dicitur magis dilectus
cui confertur maius premium. Sed hoc
magis dilexit petrum quam iohannem
supposito quod petrus magis dilexit
christum quam iohannes quia maior ardor
inest maius premium. Alio modo magis
diligere est quod ad maiorem exhibitionem
familiaritatis sed hoc iohannes dicitur
fuisse magis dilectus quia christus plura
signa familiaritatis exhibuit propter eius
innocentiam et puritatem. Alii dicunt
quod christus semper magis dilexit petrum
quia dilexit eum ut facit cum suo
dilectore iohannem autem dilexit
ut facit cum magis dilectore
et inspiratore in mentibus petrus
dilexit ut facit cum magis dil-
tore iohannem autem ut facit cum
magis sciente sed quia donum amoris
est maius quam donum scientie ideo supra
dilexit magis petrum quam dominus
magis diligit cui confert maius
bonum. Augustinus autem refert omnia
ista ad misterium. Ut autem videatur
dominus augustinus dicit quod est notanda per eos
significari quod sunt due vite activa et
contemplativa. Prima est la-
boriosa alia est requies. Prima est opere
actionis alia in mercede contem-
plationis. Prima agit ut dominus faciat
bonum declinando malum. Sed tunc fi-
nit quia in futura vita nullum est malum
quod declinetur. Secunda vero inchoat
sed in futura vita perficitur quia con-
templationi inchoanda differtur
complenda post finem huius seculi.
Prima signata est in petro quia propter hoc invite
precellentissimum gubernaculum
accepit claves regni celi
ad ligandum et solvendum pec-
cata. Secunda in iohanne quia inchoat
hic contemplationem ubi recubuit supra pectus
In principio erat verbum sed finem perficienda
quando sine enigmate facie ad fa-
ciem videbitur ipse deus. Ex hoc ergo
notatur quod prima vita activa
dimittitur per petrum tunc sequentes

¶ christus plus dilexit petrum an iohannem

contemplatiua domini e iohi.
Sic eum uolo manere donec ueniam q.d.
xpc petro et cuiusz actiuus tu me
sequere per imitationem perferendi
mala temporalia; ille autem i. conte-
platiuus maneat donec ueniam
sempiterna redditurus bona.
Vel q.d. xpc perfecta me sequatur
actio informata mee passio-
ne. Inchoata uero contemplatio
maneat donec ueniam perficienda.
Zm notiue q petrus amat. i.
actiuus ut ab ista mortali uita in q
laborat liberetur. Amatur autem iohes
i. contemplatiuus a xpo ut in immor-
talitate sue conseruetur. 7 s. solo
qo in ipsum q xpc dicitur plus amasse
se iohem quam plus amat nos xpc
in futuro seculo ubi erit contemplo
perfecta quam in isto uite erumnis
ut illic perfruimur. minus autem amat
peccatores quam minus nos amat missos
quibus. Ideo dicitur magis di-
lexisse iohem quam petrum uoce
significat contemplatiue et actiue.
xpc enim scies futura uita in
qua erit contemplatio perfecta plus
eam amat ut ad eam nos quando
perducat et nos eruat ab ista
miseria in qua laborat actiua
tantum et declinat mala huius uite
ut perueniat ad bona altius.
90 Sz quam petrus plus diligit quam
iohes, Dicendum est q in petro uita actiua
significatur que quanto magis sentit miseria
huius uite tanto estuarius desiderat
eruti ab ea et tanto magis amat
futura bona ... quando erit miseria.
In iohe autem significatur contemplo uite
contemplatiue ut uidet qualis
futura est, minus amamus quam
nobis cla... nominum eam nobis
applicuit qui eius sit dicitur Io. xxi. c.
Sic ergo in petro plus amatur et minus

amato designatur actiua uita.
Et plus amat deum ab hac miseria
estuarius eruti desiderat, sed minus
amatur quia minus nos amat
missos quibus. In iohe autem
minus amat et plus amato de-
signatur uita contemplatiua quo
minus amat quia futura uita
nobis perfecta exspectat, magis autem
amatur quia contemplatio dei fu-
turos beatos, magis autem nos amat
dei beatos quam missos. Deinde
sequitur hic est discipulus etc. Ubi po-
sitis confirmat autem euuangelium
fidem de eorum per testimonium suum
io dicitur hic est discipulus etc. qui testimonium perhibet de
his. hoc enim testimonium apostolorum s.
testimonium perhibere Act. i. eritis
mihi testes. Cuius Cosme doctor
cum aldequila dicat testimonium
nostrum non denegamus multo
magis quisque ipsum scio scribebat
uiuit alii apostoli dicebant Act. i.
et nos sumus testes horum uerborum
et scripsit hic ut qui ex officio suo
presentibus testificatus est relin-
queret et scriptura ad utilitatem
absentium et scimus quia uerum est
testimonium eius etc. per totum ecclesia ...
recepit ... euangelium et io dicitur
scimus s. ... euangelium sit uerum re-
cipimus quia ... auctor testificans
uti Crisostomus de eo ... adeat
... xpc defuit.
Et nunc ex missa quam ... ad ...
et ... omnia sciat. Sic
et paulus apostolus affirmauit suum
euuangelium esse uerum ad Gal. i. Si
nos aut angelus de celo euan-
gelizet nobis preter quam euangeli-
zauimus anathema sit. Vi-
de ... eius affirmat ... Deinde
sequitur Sunt autem et alia multa. Ubi
euuangelium declarat magis ... de ...

h quod sufficiebat narrare te
eius qui sumus ... non sufficie-
bat narrare ea que erat de Christo
Unde Lira exponens istum pas-
sum Sunt autem et alia multa sic dicit
hic referendum est ad ea que faciebat
virtute sibi de composito verba
et doctrina ... que erat
non sufficit hoc sicut enim nobis
facile est loqui ita a Christo facile est
facere que volebat quia perpetuus fuit
10 in eius dicere et facere Erit ad quod
totus mundus non posset capere li-
bros qui scribi possent de Christo
Ad hoc autem Augustinus dicit magis videtur
modo ut sit locutio yperbolica
comodo quo dominus ea per posue-
runt in celos sunt et ut ... ca-
pilli per ambulantium ... delicto
suo ... Est autem yperbolica locutio
non quia aliquod obscurum ut de ...
reddita voce exponatur sed quia
quod aptum est augere vel extre-
mare ... a ... significa-
tum ... yperbo-
locutio est quando sit in excessu
vel in diminucione ... Ch. ...
enim dixit credentia volebat per ex-
cessum operum ... Alio modo Augustinus
dicit quod ubi ... non mundum ar-
bitror capere non est referendum
ad spacia locorum sed ad capa-
citatem auditorum unde ait non spacio lo-
corum credendum mundum capere non
posse que in eo scribi quomodo pos-
sent scripta non caperet sed capacitate
legentium comprehendi fortasse
non possent etc. Finis est.

Sit laus deo

1470 · XII · iiij [illegible]
per [illegible]

Utrum verbum in divinis [illegible] verbo meo vocali. c. 1. A. columpna 2. b

Quaeritur quare non dicitur eternus filius erat in principio. 1. b. 3.

Utrum sit proprie dictum verbum erat. 1. b. 2.

Utrum possit concludi quod quia verbum erat in principio quod et verbum erat de patre. 1. c. 1

Utrum sit proprie verbum erat apud deum. 1. c. 3.

Utrum filius sit coeternus patri. 1. d. 3.

Utrum sit proprie omnia per ipsum facta sunt. 1. d. columpna 2.

Quaeritur quare intellectualitas [illegible]. 1. f. 2.

Utrum lux ipsa [illegible] testimonio [illegible]. 1. f. 2. 3.

Quaeritur quid ... in propria venit [illegible] sit. 1. h. 2.

Utrum sit vere dictum dedit eis potestatem filios dei fieri. 1. l. 3. columpna

Quaeritur quare ... quod nos sumus filii dei. 1. m. 2. columpna

Quaeritur quare lex non sufficiebat ad iustificandum. 1. p. 3.

Quaeritur quare ... gratia et veritas per ... 1. p. 3.

Utrum sit propria veritas per ... facta est. 1. p. 3. 2.

Utrum verum sit quod deum nemo vidit umquam. 1. p. 2.

Quaeritur quod ... 1. q. 3.

Quaeritur quare ... iudei sacerdotes et levitas ... qui missi fuerunt ex phariseis erant. 1. q. 2.

Quaeritur ... facerent ... quare solus ... 1. q. 2.

Quaeritur quare ... Johannes negavit se esse ... 1. r. 1.

Quaeritur quare ... Johannes ... 1. r. 1.

Quaeritur quare Johannes dicit ... 1. r. 2.

Quaeritur quare Johannes ... et ... 1. r. 2.

Quaeritur quare Johannes baptizavit ... cum baptismus erat in aqua ... 1. s. 3.

Utrum Bethania ubi Johannes baptizabat sit ... 1. t. 3.

Quaeritur quare ... commemorabatur ... 1. [illegible]

Quaeritur ... causa ... Johannis. 1. t. 2.

Quaeritur ... 1. v. 1.

Quaeritur quare Johannes dixit Christum agnum ... offerebatur in templo. 1. v. 2.

Quaeritur quare dicitur ... agnus dei. 1. v. 3.

Quaeritur quare dicitur qui tollit peccata mundi ... 1. v. 3.

Quaeritur quare dicit Johannes qui tollit peccatum ... 1. v. 3.

Quaeritur ... Johannes ... 1. v. 2.

Utrum Johannes ... baptizare. 1. x. 1.

Quaeritur ... Johannes ... spiritum sanctum ... 1. x. 2.

Utrum ... spiritus sanctus ... 1. x. 2.

Utrum spiritus sanctus ... 1. x. 2.

Utrum fuit vera columba ... 1. x. 3.

Utrum spiritus sanctus apparuit in columba ... filius in carne. 1. x. 3.

Utrum illa ... columba ... 1. x. 3.

cap^m

1 Utrum tabula possit dici [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] 1.x.?

Utrum possit dici quod [illegible] [illegible] alios [illegible] 1.y.3

Utrum potuit [illegible] baptismus [illegible] quod ipse baptizat. 1.y.3.

[illegible] potuit [illegible] que non [illegible] 1.y.?

[illegible] Jo. [illegible] [illegible] agnus dei. 1.z.1

[illegible] quos discipuli [illegible] [illegible] ubi [illegible] [illegible] [illegible] 1.z.3.

[illegible] hora decima erat apta ad [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 1.z.2.

[illegible] vocavit petrum [illegible] 1.z.3

[illegible] [illegible] mutatum est 1.z.3

[illegible] [illegible] 1.z.?

Utrum [illegible] petrus [illegible]

[illegible] quos philippus [illegible] [illegible] 1.z.2.

[illegible] quod de Nathanaele [illegible] [illegible] 1.z.?

[illegible] nathanael [illegible] [illegible] discipulus [illegible] 1.z.1.

[illegible] [illegible] Nathanael [illegible] nathanael [illegible] petro [illegible] 1.z.2.

Capitulum secundum

2 [illegible] [illegible] [illegible] 2.b.?

[illegible] [illegible] [illegible] 2.c.3.

[illegible] [illegible] [illegible] 2.d.1

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 2.d.2.

[illegible] [illegible] templum [illegible] 2.e.?

[illegible] [illegible] templum. 2.f.1

Utrum [illegible] xlvi [illegible] templi [illegible] 2.f.2.

Utrum [illegible] xlvi [illegible] templo [illegible] 2.f.2

[illegible] [illegible] [illegible] 2.T.1.

Capitulum tertium

[illegible] [illegible] nichodemus [illegible] [illegible] [illegible] 3.b.3 3^m

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 3.c.?

[illegible] [illegible] [illegible] 3.d.1.

Utrum possit dici [illegible] [illegible] 3.d.2.

Utrum [illegible] [illegible] [illegible] 3.e.3.

[illegible] [illegible] [illegible] 3.e.3.

[illegible] [illegible] 3.f.1.

Utrum [illegible] [illegible] 3.f.1

[illegible] [illegible] 3.f.3.

Utrum [illegible] Johannes [illegible] 3.h.?

Utrum [illegible] 3.i.2.

Capitulum quartum

[illegible] [illegible] [illegible] galileam 4.a.2. 4^m

[illegible] [illegible] baptizabat [illegible] [illegible] baptizabat [illegible] discipuli [illegible] 4.a.2.

Utrum [illegible] q[uo]d d[icitu]r q[uod] i[esus] bap[tiza]bat / discipulos q[uam] [illegible] g[ra]cia q.d.3.

Utrum discipuli q[uam] fuerint baptizati q.d.3.

Quare quia q[uod] petebat panem a samaritana. loge no[n] co[n]tra[ria] dicit. q.b.3.

Quomodo portabant discipuli cibos [illegible] cu[m] deceret ut [illegible] [illegible] q.b.e.

Quomodo samaritana cog[nosci]t q[uod] ipse judeus. q.c.f.

Quomodo h[ic] [illegible] vocat[ur] Jacob pater samaritanorum q.d.f.

Quomodo & [illegible] bibit [illegible] aqua no[n] [illegible] [illegible] q.d.3.

Quomodo h[ic] [illegible] potat [illegible] aqua [illegible] q.d.e.

Quomodo fuerint [illegible] samaritana [illegible] adoramentum q.f.f.

Quomodo judei adorabant q[uod] sciebant. q.f.2.

Quomodo samaritani adorabant q[uod] nesciebant q.f.2.

Quomodo & adorare i[n] sp[irit]u [et] veritate. q.f.3.

Quomodo h[ic] [illegible] venit [illegible] ipse [illegible] q.g.f.

Quomodo h[ic] [illegible] no[n] fuit [illegible] [illegible] [illegible] q.h.f.

Quomodo [illegible] volunt [illegible] cibos [illegible] q.h.3.

Quomodo ad quem [illegible] oculos. q.i.f.

Quomodo [illegible] q.i.2.

[illegible] samaritanis q.i.2.

Quomodo samaritani crediderunt [illegible] q.i.e.

[illegible] non [illegible] [illegible] q.k.2.

[illegible] salvator. q.k.2.

Quomodo [illegible] [illegible] q.k.e.

Quomodo fuerint miracula [illegible] q.l.f.

Quomodo [illegible] rogavit [illegible] q.l.3.

Utrum iste regulus fuit ille [illegible] q.l.3.

Quomodo iste regulus [illegible] q.m.f.

[illegible] vita. q.m.3.

Capitulum 4. [illegible]

[illegible] volunt [illegible] y.a.2.

[illegible] y.b.e.

[illegible] volunt y.b.e.

[illegible] [illegible]

Quomodo [illegible] y.c.3.

[illegible] [illegible]

[illegible] y.d.e.

[illegible] y.e.f.

Quomodo intelligitur [illegible] y.e.3.

[illegible] y.f.3.

Utrum h[ic] [illegible] vita [illegible] y.f.e.

Quomodo [illegible] filius [illegible] y.g.f.

[illegible] y.g.f.

[illegible] y.g.2.

[illegible] filius dei y.g.2.

¶ Quibus [illegible] iudeorum tempore Christi [illegible] repleti et [illegible] 4.h.1.
¶ Item quod [illegible] quod iudeorum [illegible] non [illegible] ideo [illegible] veritas [illegible] non [illegible] 4.h.2.
¶ Item quod [illegible] accepit ab hominibus 4.k.2
¶ Item Johannes erat lucerna ardens 4.h.2
¶ Item [illegible] ab [illegible] [illegible] 4.i.2.
¶ Quibus modis [illegible] [illegible] de [illegible] 4.i.2.
¶ Quibus modis [illegible] ad [illegible] [illegible]
¶ Item veritas [illegible] 4.k.1.
¶ Quibus modis veritas [illegible] 4.k.2.
¶ Item moyses accusabit iudeos 4.k.2

[illegible] capitulum [illegible]

¶ [illegible] [illegible] [illegible] 6.a.2.
¶ Item [illegible] vanie [illegible] bat 6.a.2.
¶ Item [illegible] 6.a.2.
¶ Item miraculum de quinque panibus [illegible] 6.b.2
¶ Item [illegible] panes [illegible] 6.b.2 [illegible] 3.2.
¶ Item [illegible] panem [illegible] 6.c.1
¶ Item [illegible] colligi fragmenta [illegible] 6.c.2
¶ Item [illegible] [illegible]
¶ Item [illegible] 6.c.2
¶ Item [illegible] fugit [illegible] 6.c.2
¶ Item [illegible] 6.d.2.
¶ Item [illegible] 6.e.2.
¶ Item [illegible] filius [illegible] 6.e.2
¶ Item [illegible] 6.f.2.

¶ Item moyses [illegible] panem [illegible] 6.f.2.
¶ Item [illegible] moyses [illegible] [illegible]
¶ [illegible] panis [illegible] 6.g.1.
¶ Item panis [illegible] descendit de celo [illegible] vita mundo 6.g.1
¶ Quibus [illegible] panis vite 6.g.2.
¶ Item [illegible] venient ad [illegible] 6.g.2.
¶ Item de [illegible] ad quod dat [illegible] 6.g.2.
¶ Item [illegible] quod [illegible] non [illegible] 6.g.2.
¶ [illegible] ad [illegible] 6.h.1.2.
¶ Quibus modis [illegible] 6.h.2.
¶ Item [illegible] ad [illegible] 6.h.2
¶ Item [illegible] 6.i.1
¶ Quibus modis [illegible] 6.i.1.
¶ Item [illegible] 6.i.2.2
¶ [illegible] ad [illegible] 6.i.2.
¶ [illegible] vita eterna 6.k.1
¶ [illegible] panem [illegible] 6.k.1.
¶ [illegible] panis de celo [illegible] 6.k.2.
¶ Item [illegible] panis [illegible] [illegible]
¶ Item [illegible] 6.k.2.
¶ [illegible] 6.k.2.
¶ Item [illegible] 6.l.1.
¶ Item [illegible] [illegible]
¶ Item [illegible] vita eterna 6.l.1.2.

[illegible] · 6·e·2

[illegible] · 6·e·3·

[illegible] · 6·e·e

[illegible] · 6·a·1

[illegible] · 6·a·2

[illegible] · 6·a·e

[illegible] · 6·a·4·

· q° Capitulum septimum ·

7 [illegible] · 7·8·1

[illegible]

[illegible] · 7·b·1·

[illegible] · 7·b·2·

[illegible] · 7·b·2

[illegible] · 7·c·1·

[illegible] · 7·d·2·

[illegible] · 7·d·3·

[illegible] · 7·e·2·

[illegible] · 7·e·3·

[illegible] · 7·e·3·

· q° Capitulum octavum ·

8 [illegible] · 8·c·1·

[illegible] · 8·c·2

[illegible] · 8·d·1·

[illegible] · 8·d·2·

[illegible] · 8·e·1·

[illegible] · 8·e·1·

[illegible] · 8·e·2·

[illegible] · 8·e·3·

[illegible] · 8·e·2·

[illegible] · 8·e·2·

[illegible] · 8·e·2·

[illegible] · 8·f·1·

[illegible] · 8·f·2·

[illegible] · 8·g·1·

[illegible] · 8·g·1·

[illegible] · 8·g·2·

[illegible] · 8·g·2·

[illegible] · 8·h·1·

[illegible] · 8·h·2·

[illegible] · 8·h·3·

[illegible] · 8·g·3·

[illegible] · 8·k·3·

[illegible]

[illegible]

· q° Capitulum nonum ·

[illegible] · 9·a·1· 9

[illegible]

[illegible] · 9·b·1·

[illegible] · 9·b·1·

[illegible] · 9·b·1·

Quando [illegible] per duos [illegible] opera [illegible] .9.b.2
Item [illegible] in [illegible] fit [illegible] .9.b.3 (9.b.x)
Item [illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible]
Questio de [illegible] peccator [illegible] .9.d.2.
Questio de [illegible] peccatores [illegible] non audit .9.d.l
Questio de [illegible] audit (9) [illegible] .9.e.1
Questio de [illegible] [illegible]
Quando [illegible] non [illegible] .9.e.3

¶ 9. cap. de [illegible]

10 Quando [illegible] non intrat [illegible] .10.b.1
[illegible] .10.b.2
[illegible] .10.b.3
[illegible] pastores .10.b.l
[illegible] .10.c.1.
[illegible] .10.c.1.
[illegible] pastoris .10.d.2.
[illegible]
Questio de [illegible] .10.d.3.
[illegible] .10.d.l
[illegible] pastoris .10.e.1
[illegible] .10.e.1
Questio de [illegible] .10.e.2.
Questio de [illegible] .10.e.2.
Questio de [illegible] .10.e.3

[illegible] fuerunt [illegible] .10.f.1.
[illegible] .10.f.3
[illegible] .10.g.3
Questio de [illegible] .10.h.1
[illegible] filio .10.h.2.
Questio de [illegible] .10.h.3.

¶ 11 cap. [illegible]

[illegible] fuit [illegible] .11.b.1. 11
[illegible] Lazari fuit [illegible] .11.c.1.
[illegible] .11.c.3.
Quando [illegible] .11.d.2
[illegible] .11.f.3.
[illegible] .11.d.l.
[illegible] .11.e.1
[illegible] .11.e.2.
[illegible] .11.e.2
Questio de [illegible] .11.e.2.
[illegible] .11.e.l
[illegible] .11.e.l
[illegible]
[illegible] .11.f.2
[illegible] .11.f.2.
[illegible] .11.f.l.
[illegible] Martha [illegible] .11.f.l.

[illegible] ll. g. 1.
[illegible] ll. g. 2.
[illegible] ll. g. 4.
[illegible] ll. g. 4.
[illegible] ll. h. 1.
Questio de [illegible] ll. h. 4.
~~[illegible]~~
[illegible] ll. l. 4.
[illegible] ll. l. 3.
[illegible] ll. k. 1.

q° Cal' duodeci.

12 Questio de [illegible] 12. d. 4.
[illegible] 12. b. 1.
[illegible] 12. b. 2.
Questio de [illegible] 12. b. 3.
[illegible] 12. b. 4.
[illegible] 12. b. 4.
[illegible] portam [illegible] 12. b. 4.
Questio de [illegible] 12. c. 1.
Questio de [illegible] 12. c. 1.
[illegible] 12. c. 2.
[illegible] 12. c. 3.
[illegible] 12. c. 4.
[illegible] 12. d. 1.
[illegible] 12. d. 1.
[illegible] 12. e. 3.
[illegible]
[illegible] 12. f. 1.
[illegible] 12. f. 1.
[illegible] 12. f. 2.
Questio [illegible] 12. f. 2.
[illegible] 12. f. 3.
Questio de [illegible] 12. f. 4. 12. g. 1.
[illegible] 12. g. 1.
[illegible] 12. g. 1.
Questio [illegible] 12. g. 2.
[illegible] 12. g. 3.
[illegible] 12. h. 1.
Questio de [illegible] 12. h. 2.
[illegible]
[illegible] 12. h. 3.
Questio de [illegible] 12. h. 4.
[illegible] 12. i. 1.
[illegible] 12. i. 2.
[illegible] 12. i. 3.

q° cal' tredeci. 13

[illegible] 12. [illegible]

Questio cur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] • B • b • 2 •

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
non [illegible] • B • c • 1 •

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] • B • c • 2 •

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] petro [illegible]
[illegible] [illegible] • B • c • 2 •

[illegible] [illegible] petrus [illegible] • B • c • 4 •

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] non [illegible] [illegible] • B • d • 1 •

[illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] • B • d • 1 •

Questio de [illegible] [illegible] [illegible] • B • d • 2 •

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
• B • d • 3 •

Questio de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] • B • e • 1 •

Questio de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] • B • e • 2 •

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] • B • e • 2 •

Questio de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] • B • f • 2 •

Questio de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] • B • f • 2 •

Questio de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
• B • f • 3 •

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (• B • g • 1 •)

Questio cur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] • B • g • 3 •

Questio cur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] • B • g • 4 •

Questio cur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] • B • g • 4 •

~~[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~
~~[illegible] [illegible] [illegible]~~

Questio cur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] • B • h • 1 •

Questio de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] • B • h • 1 •

Questio de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible]
[illegible] • B • h • 1 • [illegible] [illegible] [illegible]

Questio cur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] • B • h • 2 •

Questio cur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] • B • h • 2 •

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] • B • h • 3 •

[illegible] [illegible] [illegible] • B • h • 4 •

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] • B • i • 1 •

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] • B • i • 1 •

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] • B • i • 2 •

Questio cur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] • B • i • 3 •

Questio cur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] • B • i • 3 •

[illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] • B • i • 3 •

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
• B • k • 1 •

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] • B • k • 2 •

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] • B • k • 3 •

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] • B • k • 3 • 4 •
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

• q • [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 19
[illegible] [illegible] [illegible] • C • d • 3 •

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] • C • d • 3 •

[illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] • C • d • 4 •

Questio de vno cum obiecto et separatis mixto / utrum cum quod potest per rationes solui ... 18.b.1
Utrum necessario fuerit cum separatum ... 18.b
Item per tempus separato ... 18.b.2
Questio utrum quod vado ... quia ... 18.b.3
Utrum ... per una 18.c.1
Utrum ... possit ... et ... 18.c.2
Utrum ... veritas possit ... per ... ibid.
Item ... et ... philippus ... 18.c.3
Utrum per ... filio 18.d.2
Questio utrum ... non loquar ... quod filius per ... 18.d.3
Questio utrum ... per ... 18.d.2
Questio utrum ... fecerit 18.e.1
Questio utrum ... fecit ... 18.e.1 / 18.e.2
Utrum ... fecerunt ...
Utrum ... fecerunt ... ibid.
Utrum ... comendaret 18.e.3
Utrum ... 18.e.2
Item mandata ... 18.f.1 / 18.f.2
Questio utrum ... et ego rogabo ... filius per ... 18.f.2
Item per ... 18.g.1
Questio de vno ... 18.g.1

Questio utrum ... 18.g.2
Questio de vno ... adveniet ... possit ... ad ... 18.h.1
Questio de vno quod ego ... et vos ... 18.h.2
Questio de vno et ego ... quod ... diligat 18.h.2
Questio utrum ... mandata ... 18.h.2
Item ... 18.h.2
Questio de vno ... 18.i.1
Questio de vno ... filius ... 18.i.2
Questio de ... 18.i.3
Item ... 18.i.3
Item ... 18.k.1
... ibid.
Item per ... 18.k.2
Questio de vno ... 18.l.1
... quaestionum
Questio utrum ego ... 19.a.3 14
... ibid.
Utrum ... 19.a.2
Questio de vno ... 19.b.1
Questio de vno ... 19.b.1
Questio de vno ... 19.b.2
Questio de vno ... 19.b.3

¶ [illegible] 14.b.2.
¶ [illegible] 14.c.1
¶ [illegible] 14.c.3.
¶ [illegible] 14.c.2.
¶ [illegible] 14.d.2
¶ [illegible] 14.d.3
¶ [illegible] 14.d.2.
¶ [illegible] 14.e.2
¶ [illegible] 14.e.2.0
¶ [illegible] 14.e.3.
¶ [illegible] 14.e.3.
¶ [illegible] 14.f.1
¶ [illegible] 14.f.1
¶ [illegible] 14.f.2
¶ [illegible] 14.f.2
¶ [illegible] 14.g.1
¶ [illegible] 14.g.2.
¶ [illegible] 14.g.3.
¶ [illegible] 14.h.1

¶ [illegible] 14.g.1.
¶ [illegible] 14.h.2.
¶ [illegible] 14.h.2.
¶ [illegible] 14.h.2.
~~[illegible]~~
¶ [illegible] 14.h.2
¶ [illegible] 14.h.2.
¶ [illegible] 14.i.1.
¶ [illegible] 14.i.2
¶ [illegible] 14.i.2.
¶ [illegible] 14.i.3.
¶ [illegible] 14.k.2.

¶ [illegible] 16

¶ [illegible] 16.a.2.
¶ [illegible] 16.a.2
¶ [illegible] 16.b.2.
¶ [illegible] 16.b.2.
¶ [illegible] 16.b.2
¶ [illegible] 16.c.2.

Item de [illegible] argument [illegible] de pro [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de pro [illegible] . 16. k. 3.

Item de [illegible] argument [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . 16. c. 3

Item de [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . 16. c. 2

Item [illegible] [illegible] [illegible] . 16. d. 1.

Item de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . 16. d. 3.

Item [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . 16. d. 2

Item de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . 16. e. 1.

Item de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . 16. e. 2.

Item [illegible] [illegible] . 16. e. 2.

Item [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . 16. e. 2.

Item de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . 16. f. 1

Item [illegible] [illegible] [illegible] . 16. f. 2.

Item [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . 16. f. 3

Item [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . 16. g. 2.

Item [illegible] [illegible] [illegible] . 16. g. 2.

Item [illegible] [illegible] [illegible]

Item [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . 16. h. 1.

Item [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . 16. h. 2.

Item de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . 16. h. 3.

Item [illegible] [illegible] [illegible] . 16. h. 2.

Item [illegible] [illegible] [illegible]

Item de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . 16. i. 1.

Item de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . 16. i. 2.

~~Item de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . 16. i. 2~~

~~Item de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~

Item de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . 16. i. 3.

Item de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . 16. i. 2.

Item de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . 16. k. 1.

Item de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . 16. k. 2.

Item de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . 16. k. 2.

Item de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . 16. k. 3.

Item [illegible] [illegible] [illegible] . 16. l. 1.

Item [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . 16. l. 2.

Sequitur capitulum [illegible]

Item [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . 11. a. 2 11

Item de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . 11. a. 3.

Item de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . 11. a. 3.

Item de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . 11. b. 1.

Item de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . 11. b. 1.

Item de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . 11. b. 2.

Item de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . 11. b. 2.

Item de uo oppus [illegible] alienum
[illegible] fra[illegible] pro[illegible]
[illegible] ff. b. e.
Item eciam [illegible] clausura [illegible]
[illegible] quod habet [illegible] abstinere [illegible]
[illegible] ff. c. d.
[illegible] pro [illegible] filius [illegible]
abstinere ff. c. z.
Item de [illegible] non [illegible]
[illegible] qui [illegible]
[illegible] ff. d. q.
Item de [illegible] quis [illegible]
[illegible] de [illegible] non [illegible]
[illegible] ff. d. z.
Item de [illegible] de quibus [illegible]
[illegible] eciam
Item de uo [illegible] 2 [illegible]
[illegible] aliud
habuit pro quod non filius ff. d. z.
Item de uo [illegible]
[illegible] ff. d. e.
Item de uo [illegible] non pro
[illegible] habens [illegible]
[illegible] ff. e. z.
Item [illegible] eciam
Item de uo [illegible] filius pro 2 pro ff. e. z.
Item de uo [illegible] filius [illegible] non
[illegible] ff. e. z.
Item de uo 2 [illegible]
[illegible] pro [illegible]
[illegible] ff. e. e.
Item de uo [illegible]
[illegible] ff. e. e.
[illegible] filius
ff. [illegible]
Item de uo [illegible] 2
[illegible] non 2 [illegible]
ff. f. f.
Item [illegible] 2 filius
ff. f. z.
Item de uo [illegible]
[illegible]

[illegible] ff. f. e.
Item de uo [illegible] filius [illegible] quod
[illegible] pro ff. g. f.
Item de uo non [illegible] de [illegible]
2 [illegible] non [illegible] de [illegible]
non [illegible] ff. g. f.
Item de uo non [illegible]
[illegible] quod
non rogant [illegible]
[illegible] ff. h. z.
Item [illegible] ad
[illegible] 2 [illegible]
[illegible] ff. h. z.
Item de [illegible] quod
[illegible] ad [illegible] 2
[illegible] ff. h. z.
Item de uo [illegible] pro [illegible] 2
[illegible] quod [illegible]
ff. h. e.
Item de uo [illegible]
[illegible] quod [illegible]
pro [illegible] ff. f. f.
Item [illegible] ff. f. z.
Item de uo [illegible]
[illegible]
[illegible] 2 [illegible] ff. f. e.
Item de uo [illegible] 2 [illegible]
[illegible] filius [illegible]
[illegible]
2 [illegible] ff. k. f.
Item de uo [illegible] 2 [illegible]
[illegible] eciam
Item [illegible] filius ff. k. g.
Item [illegible] pro [illegible] ff. k. e.
Item de uo [illegible] non [illegible]
[illegible]
[illegible] ff. k. e.
Item de uo [illegible] non
[illegible] ff. k. z.
[illegible] quod [illegible]
[illegible] ff. l. f.
Item de uo [illegible]
[illegible] ff. l. z.

[illegible] de [illegible] qui [illegible] cum [illegible] q̄ de [illegible] fuit ea [illegible] et [illegible] [illegible] . 17. l. 2.

[illegible] de [illegible] [illegible] . 17. m. 1.

[illegible] cap[itu]l[u]m decimoctavum

18. [illegible] de [illegible] [illegible] . 18. a. 2.

[illegible] de [illegible] [illegible] . [illegible]

[illegible] de [illegible] [illegible] . 18. a. 3.

[illegible] [illegible] . 18. a. 4.

[illegible] [illegible] . 18. b. 1.

[illegible] ad [illegible] [illegible] . 18. b. 1.

[illegible] [illegible] ad [illegible] . 18. b. 1.

[illegible] [illegible] . 18. b. 2.

[illegible] [illegible] . 18. b. 2.

[illegible] [illegible] . 18. b. 3.

[illegible] [illegible] . 18. c. 1.

[illegible] de [illegible] [illegible] . 18. c. 1.

[illegible] de [illegible] [illegible] . 18. c. 1.

[illegible] [illegible] . 18. c. 2.

[illegible] [illegible] . 18. c. 2.

[illegible] [illegible] . 18. c. 3.

[illegible] [illegible] 18. c. 4.

[illegible] petrus [illegible] potuit [illegible] . 18. c. 4.

[illegible] petrus habuit gladium cum [illegible] . 18. c. 4.

[illegible] de [illegible] [illegible] . 18. d. 1.

[illegible] petri [illegible] . 18. d. 3.

[illegible] . 18. d. 3.

[illegible] [illegible] . 18. d. 4.

[illegible] de [illegible] ad [illegible] causa . 18. d. 4.

[illegible] [illegible] . 18. e. 1.

[illegible] petrus negat [illegible] negat [illegible] . 18. e. 2.

[illegible] loco petrus negat [illegible] 18. e. 3. [illegible]

[illegible] [illegible] 18. e. 3.

[illegible] loquitur [illegible] . 18. f. 1.

[illegible] de [illegible] . 18. f. 1.

[illegible] de [illegible] [illegible] . 18. f. 2.

[illegible] ad [illegible] . 18. f. 3.

[illegible] de [illegible] [illegible] . 18. f. 3.

[illegible] de [illegible] [illegible] . 18. g. 2.

[illegible] petrus [illegible] . 18. g. [illegible]

19

Racio de [illegible] magis [illegible] petri de [illegible] ... dixit [illegible] 2 · 18 · d ·

Racio de eadem [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] · 18 · g · 1 · 2 ·

Racio de uno [illegible] addiderit [illegible] ad [illegible] · p[illegible] [illegible] [illegible] non fuit [illegible] · 18 · h · 1 ·

Racio est [illegible] erat [illegible] ubi [illegible] dixit [illegible] · 18 · h · 2 ·

Racio de [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] non de [illegible] [illegible] · 18 · h · 3 ·

Racio de [illegible] non [illegible] malefactor [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 18 · i · 2

Racio de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] malefactor [illegible] [illegible] [illegible] · 18 · i · 3

Racio de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] · 18 · i · 3 ·

Racio de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] ad [illegible] pilati [illegible] interrogat de [illegible] [illegible] · 18 · k · 1 · [illegible] · k · 2 ·

[illegible] regnum [illegible] [illegible] de mundo · 18 · [illegible]

Racio de [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · 18 · k · 3 ·

Racio est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · 18 · l · 2 ·

Racio est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · 18 · l · 2 ·

[illegible] illa [illegible] erat bona · [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · 18 · l · 3 ·

¶ [illegible] [illegible] ca[illegible]

19 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] alapas [illegible] [illegible] [illegible] · 19 · a · 3 ·

[illegible] [illegible] non [illegible] ad [illegible] pilati [illegible] [illegible] [illegible] · 19 · b · 2 ·

Racio est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · 19 · b · 2 ·

Racio de uno [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · 19 · b · 2 · / · c · 1 ·

Racio de uno [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · 19 · c · 1 ·

Racio de uno [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · 19 · d · 1 · 2 ·

Racio de uno [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] · 19 · d · 3 ·

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · 19 · d · 2 ·

[illegible] [illegible] pati [illegible] [illegible] · 19 · d · 1 ·

Racio de uno [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · 19 · e · 1 ·

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · 19 · e · 2 ·

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · 19 · e · 3 ·

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · 19 · f · 1 ·

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · 19 · f · 2 ·

Racio de uno [illegible] de illa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · 19 · f · 2 ·

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · 19 · g · 1 ·

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] bom · 19 · g · 2 ·

[illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · 19 · g · 3 ·

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de longe [illegible] · 19 · g · 2 ·

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · 19 · h · 1 ·

[illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] non [illegible] [illegible] · 19 · h · 2 ·

[illegible] habuerunt [illegible] · 19 · [illegible]

[illegible] obtulerunt · i alto pe[illegible] · 19 · [illegible]

[illegible] glm[illegible] · 19 · [illegible]

[illegible] · 19 · [illegible] · 2 ·

[illegible]

[illegible] 19 · [illegible]

[illegible] iudeorum quod go [illegible] fuit [illegible] pilatum · 19 · k · 2 ·

[illegible] alo[illegible] · 19 · k · 3 ·

[illegible] ligaverunt cum [illegible] volunt [illegible] · 19 · l · 1 ·

[illegible] monumento novo · 19 · l · 2 ·

[illegible] sepulcrum [illegible] · 19 · l · 3 ·

[illegible] sepulcro [illegible] · 19 · l · 3 ·

[illegible]

20 [illegible] sabbatum · 20 · a · 1 ·

[illegible] · 20 · a · 2 ·

[illegible] Maria Magdalena [illegible] ad monumentum [illegible] · 20 · a · 3 ·

[illegible]

[illegible] petrus [illegible] · 20 · b · 1 ·

[illegible] · 20 · b · 3 ·

[illegible] · 20 · b · 3 ·

[illegible] linteamina [illegible] · 20 · b · 3 ·

[illegible]

[illegible] Maria Magdalena [illegible] · 20 · c · 2 ·

[illegible] vidit duos angelos [illegible] · 20 · c · 3 ·

[illegible] · 20 · d · 2 ·

[illegible] · 20 · d · 3 ·

[illegible] · 20 · d · 3 ·

[illegible] · 20 · d · 3 ·

[illegible]

[illegible] · 20 · e · 3 ·

[illegible] · 20 · e · 3 ·

[illegible] · 20 · f · 1 · · 20 · f · 2 ·

[illegible] · 20 · f · 3 ·

[illegible] · 20 · f · 3 ·

[illegible] · 20 · f · 3 ·

[illegible] · 20 · g · 1 · 2 ·

[illegible] · 20 · g · 2 ·

[illegible] · 20 · g · 3 ·

[illegible] · 20 · g · 3 ·

[illegible] 20.h.1
[illegible] Thomas [illegible] 20.h.2
[illegible] 20.h.3
[illegible]
[illegible] 20.i.2
[illegible] 20.i.2
[illegible] 20.i.2
[illegible] 20.i.2
[illegible] 20.i.2
[illegible] 20.k.1

[illegible]

21 [illegible] 21.a.2
[illegible] 21.a.2
[illegible] 21.b.1
[illegible] 21.b.2
[illegible] 21.b.2
[illegible] 21.c.2

[illegible] 21.c.2
[illegible] 21.c.3
[illegible] 21.c.3
[illegible] 21.c.2
[illegible] 21.c.2
[illegible] 21.d.1
[illegible] 21.d.2
[illegible] 21.d.3
[illegible] 21.e.1
[illegible] 21.e.1
[illegible] 21.e.1
[illegible] 21.e.2
[illegible] 21.e.2
[illegible] 21.e.3
[illegible] 21.e.3
[illegible] 21.f.1
[illegible] 21.f.2

Nota [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ·2· f ·
Nota [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ·2· g ·
Nota [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ·2· h ·

Deo gracias Deo gracias

1470 ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~

Thomas de Stzipino
comparavit

III

De Veri que non
aedeficio a p destructis
Quibus vide Jo y ad
manus meos signatam

